AUREOLA

Vsk 36 & 37

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Vaella sinäkin...

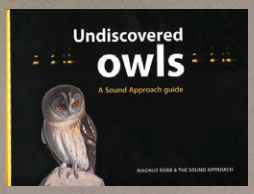

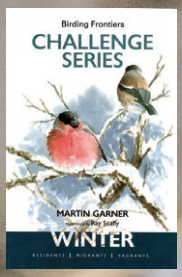

...Lintuvarusteeseen

kuvat Pentax K-3 ja Pentax 300 mm/f4

BirdLife
lintu varuste

Lintuvaruste Oy, Koetilantie 1 B 3, 00790 Helsinki
www.suomenlintuvaruste.com,
lintuvaruste@birdlife.fi, p. 09-386 7856

PÄÄKIRJOITUS

Rengastus ja rengaslöydöt ovat tuoneet valtaisan määrän tietoa lintujen käyttäytymisestä, muuttoreiteistä ja määränpäistä. PPLY on kantanut kortensa kekoon tällä saralla ihan kiitettävästi. Tässä vuosikirjassa teemaksi valittu rengastus esittäytyy peräti kahdeksan jutun voimin. Teema on hautunut jo pidempään, mutta viimeisen ja pakottavan kimmokkeen toi Suomen rengastusatlaksen (I 2013 ja II 2015) ilmestyminen. I-osan esipuheesta poimittua: ”Rengastus on yksi saalistuksen muoto, samaa perua ihmisen käyttäytymisessä kuin …”.

PPLY:n alueella rengastuksella on ihan kunnioitettavat perinteet. Ensimmäiset selkälokit rengastettiin Iin Krunneilla vuonna 1954. Keväällä 1958 Helsingin eläinmuseon rengastustoimistossa työskennellyt Veijo Törnroos jakoi Oulussa renkaita halukkaille henkilöille. Rengastuskipinän ja renkaita saivat tuossa tilaisuudessa mm. Mikko Ojanen ja Unto Järvinen. Lintukerhon perustamisen myötä vuonna 1961 renkaita oli jo noin 25 henkilöllä. Rengastuksen syntyhetket Suomessa ovat kymmeniä vuosia varhaisemmalla ajalla.

Tarkkaan säädeltyä toimintaahan rengastus nykyisin on. Suomessa rengastamisesta vastaa Helsingin Yliopiston keskusmuseon rengastustoimisto. Se myöntää rengastusluvat kunkin lupatyypin edellyttämän tentin suorittaneille. Tenttien läpäisy on haaste monelle pitkäänkin lintuja harrastaneelle.

Rengastus on päässyt ukkoutumaan. Jutussa Miksi ja miten ryhtyä rengastajaksi? todetaan, että Suomen 672:sta aktiivisesta rengastajasta vain 10 % on naisia. Ikäjakauma on keski-iän vanhemmalla puolella. Uutta verta kaivataan kipeästi tähän kiehtovaan harrastusmuotoon.

Pitkät aikajaksot, vakiomuotoisuus ja suuret määrät ovat rengastuksen kulmakiviä. Eikös kuulosta aika massiiviselta otsikoilta 13 000 rengastusta ja 1800 kontrollitapaamista – SSP-rengastusta Oulussa vuosina 1998–2014 tai Liminganlahden ruovikkorengastuksista 1993–2014? Vielä siistimpää aikaperspektiivillä löytyy jutusta Iin–Haukiputaan selkälokkirengastukset ja -löydöt. Siitä poimittuna yhden taulukon kuvatekstissä lukee Iin Krunneilla ja Haukiputaan saaristossa vuosina 1954–2002 rengastettujen selkälokkien rengastajakohtaiset lukumäärät.

Jos rengastus menee pahasti veriin, niin sitten synnit täytyy tunnustaa jutulla Lintuvuosi 2013 Tauvossa – puoli vuotta vuorotteluvapaalla. Sisäänpultattuna uusi Suomen laji: sarasirkkalintu. Kahjaajarengastus ja -seuranta on voimissaan PPLY:n alueella. Siitä kerrotaan jutussa Kokemuksia kahlaajarengastuksesta. Juttu kuovien värirengastuksista on esimerkki projektilajin rengastusprojektista.

Tämä Aureola on kaksoisvuosikerta 36&37. Tavoitteeksi on linjattu kaksoisvuosikerrat myös kahdelle seuraavalle eli 38&39 vuonna 2016 ja 40&41 vuonna 2017. Näin päästään normaalitahtiin. Yksittäiset rästit kurotaan myöhemmin umpeen pikkuhiljaa. Erillisjulkaisu ja sen muoto (paperi/netti) on pohdittavana lähinnä rästissä oleville havaintokatsauksille vuosilta 2007–2010.

Mukavia lukuhetkiä Aureolan parissa toivottaa,

Tapani Tapio
Oulussa 22.12.2015

Aureola - vsk 36 & 37

JULKAISIJA
Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

PÄÄTOIMITTAJA
Tapani Tapio, aureola.pply@gmail.com, puh. 050-3725186

KUVANKÄSITTELY
Pauli Jussila, pli.jussila@gmail.com, puh. 040-7170086

ULKOASU JA TAITTO
Ville Suorsa, vilsu@villesuorsa.fi, puh. 040-7511266

TOIMITUSNEUVOSTO
Tapani Tapio *(pj.),* Ville Suorsa, Juha Markkola, Esa Hohtola, Mikko Ojanen, Pekka Rahko, Elja Herva

TILAUS JA JAKELU
Jaetaan Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen jäsenille.

Lehteä ilmestyy yksi numero vuodessa.

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
Taru Suninen, taru.suninen@gmail.com, puh. 045-1261994

TILAUSHINNAT JA -OHJEET
ks. sivu 203

ILMOITUSMYYNTI
Tapani Tapio, ks sivu 203

PAINOPAIKKA
Tornion kirjapaino, Tornio 2016

www.pply.fi/aureola
ISSN 0356-3170

Kansikuva:
rytikerttunen *(Jari Kostet)*

© VILLE SUORSA

AUREOLA vsk 36 & 37

SISÄLLYS

3 **Pääkirjoitus**
TAPANI TAPIO

6 **Puheenjohtajan palsta**
RISTO TORNBERG

7 **Miksi ja miten ryhtyä rengastajaksi?**
MARKUS PIHA

10 **13 000 rengastusta ja 1800 kontrolli-tapaamista – SSP-rengastusta Oulussa vuosina 1998–2014**
SAMI TIMONEN, MATTI TYNJÄLÄ & JARI HEIKKINEN

26 **Ruovikkolintujen rengastusta Liminganlahdella vuosina 1993–2014**
JORMA PESSA & ESKO PASANEN

42 **Lintuvuosi 2013 Tauvossa – puoli vuotta vuorotteluvapaalla**
MATTI TYNJÄLÄ

53 **Kuovi – vuoden laji 2011**
MIKKO OJANEN & REIJO KYLMÄNEN

58 **Iin–Haukiputaan selkälokkirengastukset ja -löydöt**
MIKKO OJANEN & WILLIAM VELMALA

63 **Kokemuksia kahlaajarengastuksesta**
KARI KOIVULA, VELI-MATTI PAKANEN & SAMI TIMONEN

72 **Rengastajapalkinnon saaneet PPLY:n alueen rengastajat**
TAPANI TAPIO

75 **Pohjois-Pohjanmaan linnut 2013**
TAPANI TAPIO, PETRI HAAPALA, JARI HEIKKINEN, JUHANI KARVONEN, JUHA MARKKOLA, EINO MIKKONEN, MIKKO OJANEN, PEKKA RAHKO, KARI RANNIKKO, PEKKA RUUSKA, ANTTI RÖNKÄ & TUOMAS VÄYRYNEN

163 **Pohjois-Pohjanmaan lintuharvinaisuudet 2013**
TAPANI TAPIO, SAMI KALLIOKOSKI, JUHANI KARVONEN & ANTTI PEUNA

169 **Pihabongauksen tulokset PPLY:n alueelta 2013**
MIKKO OJANEN & MATTI TYNJÄLÄ

174 **Selkälokit taantuvat Pohjois-Pohjanmaalla**
ESA AALTO

177 **Uusi pesimälaji Pohjois-Pohjanmaalle – valkoposkihanhi**
SAMI TIMONEN, JORMA PESSA, HEIKKI TUOHIMAA & JUHA MARKKOLA

184 **Pitkäjalka *(Himantopus himantopus)* Limingan Virkkulassa 9.6.2011**
HEIKKI LUOKKAMÄKI

185 **PPLY:n linturallit 2011–2014**
JOUNI PURSIAINEN

196 **Toimintakertomus 2011**
AIJA LEHIKOINEN

199 **Toimintakertomus 2012**
AIJA LEHIKOINEN

202 **Yhteystiedot**

204 **Liity PPLY:n jäseneksi!**

PUHEENJOHTAJAN PALSTA

Hyvät Aureolan lukijat,

Lupasin Aureolan toimitukselle kirjoittaa hallituksen ja omiakin kulumisia. Itselle hyppy puheenjohtajan Aallon Esan kauden aikana isontuneisiin saappaisiin pikkusen hirvitti. Esa antoi pällimäiseksi tehtäväksi budjetin tasapainottamisen. Syyskokouksen talousarviossa pystyikin mainio rahastonhoitajamme Juha Repo osoittamaan menojen ja tulojen kohtaavan kohtuullisella kulmalla. Tämä helpotti. Yksi pointti oli huomattava ALV palautus pienentyneestä ”liikevaihdosta” johtuen, mikä sinänsä ei ole mairitteleva asia. Takavuosien isot menot johtuivat aikoinaan konsulttitöistä saatujen varojen investoinneista mittaviin suolintuinventointeihin, mitä pidän PPLY:n viime vuosien yhdistyksen arvokkaimpana panoksena linnustonsuojelutyössä. Saimme pienen apurahan Vuokon säätiöltä MAALI-soiden tulosten julkaisemiseksi nettisivuillamme. Ari-Pekka tarttuu piakkoin asiaan. Säästäväisyytemme ansiosta – töitä tehtiin kuluneena vuonna pitkälti talkoilla, kiitos uhrautuvaisuudestanne – yhdistyksen rahaa on mahdollista laittaa hieman tähän tärkeään työhön. Toissavuoden lausuntorulettia on pyöritetty hieman pienemmin kierroksin yksinkertaisesti syystä, etteivät rahkeet riitä kaikkiin tuulimyllyprojekteihin reagoimiseen. Yhdistys on kuitenkin ottanut kantaa lausunnoin ja myös valituksin asioista, jotka olemme katsoneet linnuille haitallisiksi. Pieni esimerkki menestyneestä valituksesta oli Hanhikiven työmaan vieressä pesivän merikotkan pesintää uhkaavan läjitysalueen siirto kauemmas pesästä.

PPLY on ollut varsin aktiivinen myös Birdlifen suuntaan. Edustajanamme on vaikuttanut pitkään sielläpäin Esa Aalto, joka on pitkälti joutunut puskemaan näitä töitä yksinään. Toivottavasti Esa vielä jatkaa ja saa tuekseen muitakin edustajakokoukseen valittuja jäseniämme, nimittäin merkittävät asiat ovat valinkauhassa. BL puuhaa uutta Tiiraa. Samaan aikaan Luonnontieteellinen keskusmuseo koodaa uutta Hatikkaa eli päällekkäisestä työstä on kyse. Otimme PPLY:n hallituksessa kannan, että BL:n pitäisi luopua oman järjestelmän kehittämisestä ja liittyä keskusmuseon hankkeeseen, johon on budjetoitu reilusti valtion rahaa. BL taas joutuu tekemään työn yhdistysten varoilla. Pidämme tätä turhana rahan kuluttamisena, milteipä haaskauksena. Tiiran kehittämiseen ja ylläpitämiseen vaadittava raha on poissa tärkeämmistä hankkeista, kuten lintujen suojelusta ja seurannasta ei ymmärtäen niin, että Tiira olisi hyödytön, vaan että noustaisiin valtion menopelin kyytiin tässä asiassa. Tiiran käyttöliittymä, ajopelin pellit, voi pysyä tuttuna, mutta kone vaihdetaan. Tämä toisi kuitenkin vaatimuksen Tiiraan kertyneiden havaintojen avaamisesta yleiseen käyttöön. Nyt lintuyhdistykset saavat jonkin verran tuloja havaintojen myynnistä mutta olemme todenneet, että summat parhaimminkin ansaitsevilla yhdistyksillä ovat aika vähäisiä. Nämä tulot voidaan reippaasti korvata Tiiran kehittämiseen ja ylläpitämiseen kuluvilla varoilla. Olen alusta asti vierastanut tätä pikku bisnestä, joka pahimmillaan saa aikaan vain riitoja. Kiistakysymyksiin on kuulunut myös havaintojenkeruu- ja toiminta-alueiden rajat. BL:n ehdotus on ollut rajojen status quo huolimatta kuntarajojen muutoksista kuntaliitosten seurauksena. PPLY:N hallitus kannattaa jäsenistön puoltoäänin rajojen joustamista kuntarajojen muutosten mukaan, koska kunnan keskeltä kulkeva toiminta-alueraja voi jossakin vaiheessa ihmetyttää uusia jäseniä. Helppo asia tämä ei ole tuttujen ja totuttujen retkeilyalue-rajojen muuttuessa, joskaan en ole koskaan ymmärtänyt käsitettä retkeilyalue. Minulle periaatteessa koko maailma voi olla retkeilyaluettani, mikä monien maailmanmatkaajien kohdalla onkin jo todellisuutta.

Tämä on ollut mielenkiintoinen vuosi, kun aikaisempi lintuyhdistyskokemukseni on ollut aika pintapuolista. Olinpa välillä pitkän ajan kuulumattakin yhdistykseen. Olen ollut yllättynyt toiminnan monipuolisuudesta, hyvin rasvatun ”koneiston” rullaamisesta, mukavista, yhteistyökykyisistä ja fiksuista kollegoista. Luottamustoimiin ei ole tunkua. Toistaiseksi uhrautuvaisia lintuharrastajia on kuitenkin löytynyt. Itse en ole mielestäni lainkaan yhdistysihmisen personoituma, pikemminkin päinvastoin - tässä yhteydessä kiitos hallituksen kärsivällisyydestä ajoittaisesta ”pihalla olostani”. Silti olen kokenut saaneeni tästä projektista paljon. On ollut ilo edistää itselle tärkeinä pitämiä asioita kuten esim. Sanginjoen suojelua. Vanhasta tottumuksesta kuljeksinkin siellä, kanahaukkojen pesimämailla, enkä tule kovin usein lähteneeksi linturikkaammalle merenrannikolle. Itselle haukkahommien ohessa kertyneet ”spondet” on aina olleet ne mieluisimmat lintuhavainnot. Onneksi meitä on moneksi ja uskon että se on lintujenkin onneksi.

Antoisia retkiä tulevana vuonna 2016
toivoo puheenjohtaja Risto

© VILLE SUORSA

MIKSI JA MITEN RYHTYÄ RENGASTAJAKSI?

MARKUS PIHA

Lintujen rengastamisen tarkoituksenmukaisuudesta ja hyödyllisyydestä käydään toisinaan vilkastakin keskustelua, jota on viime vuosina vauhdittanut erilaisten paikannusteknologisten keksintöjen, kuten satelliittilähettimien ja geopaikantimien (geologgereiden) runsastunut soveltaminen myös lintujen muuton tutkimuksessa. Onko siis lintujen rengastaminen perinteisellä tavalla yhä tarpeen linnuston tutkimuksen ja suojelun kannalta? Lyhyesti esitettynä vastaus on vahva ”kyllä”. Perinteisen rengastuksen avulla saamme tietoa lintujen elinkierrosta, siis eri ikäluokkien elossasäilyvyydestä, muuttomatkoista, talvehtimisalueista sekä pesimä- ja synnyinpaikkauskollisuudesta. Vakioitujen rengastusprojektien aineistoja voidaan käyttää myös kannankehityksen ja esim. poikastuoton vuosittaisten vaihteluiden arvioimiseen.

On kiistatonta, että moniin kysymyksiin voidaan nykyteknologian avulla saada vastauksia huomattavasti perinteistä rengastusta tehokkaammin. Esimerkiksi sääksien ja mehiläishaukkojen satelliittiseuranta on muutaman kymmenen seuratun yksilön avulla tuottanut jo melko hyvän kuvan näiden lintujen muutosta. Satelliittilähettimet ovat kuitenkin tuhansien eurojen hintaisia ja kevyimmätkin mallit ovat liian suuria käkeä pienemmille linnuille. Viime vuosina nk. geologgereiden käyttö lintujen muuton selvittämisessä on saanut suuren suosion. Päivän pituuden ja auringon nousu- ja laskuaikojen

jatkuvan rekisteröinnin avulla linnun kulloinenkin sijainti on määritettävissä. Laitteet soveltuvat jo pienimmillekin linnuille, ja ovat hinnaltaan alle 200 euroa. Näiden laitteiden rajoituksena on kuitenkin suhteellisen heikko paikannuksen tarkkuus (usein yli 200 km) sekä se, että menetelmä sopii vain paikkauskollisille linnuille. Loggerit nimittäin eivät lähetä aineistoa, vaan ne on saatava muuttomatkan jälkeen tutkijan haltuun tietojen purkamista varten. Pienten lintujen talvikuolleisuus on melko suurta, joten loggereita on asennettava melko suurelle joukolle lintuja riittävän aineiston saamiseksi. Uusimpana teknologiana on GPS-loggeri. Sen lainalaisuudet ovat samantyyppiset kuin geologgerin, eli lintuyksilö on pyydystettävä uudelleen. Sen tuottama paikannustieto on kuitenkin tarkkaa, joskin paikannuksia voidaan tallentaa vain joitakin kymmeniä.

Lintututkimuksen suurmies Ian Newton pohdiskeli vastikään British Birds -lehden pääkirjoituksessaan (Newton 2014) perinteisen rengastuksen tarpeellisuutta suhteessa uusiin teknologioihin perin ansiokkaasti. Hän nostaa esiin mm. sen, että vaikka arvokkaita talvehtimisalueen löytöjä kertyy vähän suhteessa rengastusmääriin, on rengastaminen pienen lintuyksilökohtaisen kustannuksensa vuoksi laajennettavissa mittaville maantieteellisille alueille ja pitkille aikajaksoille. Näin onkin kertynyt mittavia tietoaineistoja, joiden kerääminen muin keinoin olisi mahdotonta. Itse rengastustapahtuman ohella kerätään lintuja käsiteltäessä suuri määrä muuta tietoa (esim. mitoista, sulkasadosta, pesinnästä, sukupuoli- ja ikärakenteista, loisista ja taudeista), joka kerryttää korvaamattoman arvokasta aikaan ja paikkaan sidottua tutkimusaineistoa. Se, että näitä vuosikymmeniä kertyneitä tietoja voidaan tutkia suhteessa lajin kannankehitykseen, tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden selvittää esimerkiksi taantumisen syitä. Kuten Newton toteaa, maailma ja ympäristö muuttuvat, jolloin pitkäkestoiset rengastuksista ja rengaslöydöistä kertyvät havaintoaikasarjat muodostavat linnustomuutosten syiden ymmärtämisen kannalta ainutlaatuisen tietopankin, josta johdetut tulokset ovat linnustonsuojelun kannalta keskeisiä.

Rengastuksella on useita muitakin linnuston- ja luonnon seurannan sekä suojelun kannalta tärkeitä oheisvaikutuksia. Rengastajat vastaavat esimerkiksi käytännössä täysin valtionkin velvoitteisiin kuuluvasta petolintukantojen seurannasta Suomessa. Hyvin merkittävää on myös se, että maastossa ja arvokkaissa luontokohteissa paljon liikkuvat rengastajat toimivat luonnonsuojelun vapaaehtoisina valvojina ja tiedon tuottajina. Rengastuksen populaari kuva on pääsääntöisesti hyvin positiivinen ja monet uutiset ja tiedotteet ovat omiaan nostamaan tärkeitä linnustonsuojeluun liittyviä asioita yleiseen tietoisuuteen. Suuri arvo on myös käytännön kasvatustyöllä: rengastajat kouluttavat jatkuvasti uusia rengastajia ja kokonaisia rengastussukupolvia, tulevaisuuden linnustonsuojelun ja -tutkimuksen tekijöitä.

Suomen sata vuotta jatkuneen rengastustoiminnan tulokset on vastikään kerätty kaksiosaiseen *Suomen Rengastusatlakseen* (osa I: Saurola ym., osa II: Valkama ym.). Usean kirjoittajan voimin toteutettu tietopaketti tarjoaa suuren tietomäärän siitä, mitä rengastuksen avulla linnustostamme on selvinnyt. Monien lajien osalta tiedot esim. muutosta ja paikkauskollisuudesta ovat suorastaan kattavat. Hankkeen pohjalta on kuitenkin paljastunut monia tietoaukkoja jopa tavallisimmista linnuistamme, joiden rengastusmäärät ovat syystä tai toisesta jääneet vähäisiksi. Joillakin lajeilla jo yksittäisen rengastajan panostaminen tietyn lajin rengastamiseen voisi lyhyessä ajassa tuottaa täysin uutta tietoa.

Miten rengastajaksi?

Suomessa oli vuoden 2014 lopussa yhteensä 672 aktiivista rengastajaa, joista naisia oli 10 %. Ikäjakauma on valitettavasti kallellaan keski-iän vanhemmalle puolelle, joten uusia rengastajia kaivataan jatkuvasti lisää. Laskelmieni perusteella uusia rengastajia pitäisi saada peräti 40 vuodessa, jotta kymmenen vuoden päästä rengastajia olisi samanmoinen joukko kuin nyt. Lyhykäisyydessään rengastajaksi ryhtyminen vaatii kolme askelta: käytännön rengastusharjoittelun kokeneen rengastajan kanssa, rengastustentin suorittamisen ja rengastuslupahakemuksen ja rengastussuunnitelman laatimisen. Rengastusluvan voi saada, kun on täyttänyt 18 vuotta.

Lintujen oikea ja turvallinen käsittely, renkaan kiinnittäminen ja lintujen pesimäbiologian käytännön tuntemus ovat rengastajaksi ryhtymisen ehdottomia vaatimuksia. Tällaista kokemusta voi hankkia ainoastaan käytännön harjoittelun kautta. Näin ollen jokaisen rengastajakandidaatin on harjoiteltava käytäntöä kokeneen rengastajan kanssa vähintään yhden maastokauden ajan. Harjoittelun aikana kandidaatti osallistuu rengastajan maastotöihin, joiden aikana opetellaan kohdelajeista riippuen eri lajien eri-ikäisten yksilöiden turvallinen käsittely sekä

erilaisten renkaiden oikeaoppinen kiinnittäminen. Pesäpoikasiin ja emoihin kohdistuvan rengastuksen osalta on oleellista myös kerryttää osaamista turvallisesta liikkumisesta ja toimimisesta lintujen pesimäpaikoilla, jotta lintujen pesintää häiritään mahdollisimman vähän. Lintuverkkojen avulla tapahtuvaan rengastamiseen tähtäävän rengastajakandidaatin on hankittava suvereeni osaaminen lintujen turvalliseen verkosta irrottamiseen. Rengastajaksi haluavat ovat toisinaan kokeneet rengastuskouluttajan löytämisen vaikeaksi. Rengastajille osoitetun kyselyn perusteella valtaosa rengastajista osoitti halunsa ottaa rengastajaoppilaan maastotöihinsä. Käytännössä rengastajaopettajan löytää helpoiten oman lintuyhdistyksen aktiiveilta kyselemällä, mutta myös Rengastustoimisto tarjoaa mielellään apua sopivan opettajan löytämiseksi!

Rengastustentti on yksi rengastusluvan saamisen vaatimus. Rengastustoimisto laatii kolmea eritasoista tenttityyppiä. Tavallisimmin rengastajaksi pyrkivä aloittaa nk. peruslintutentistä, jossa kandidaatin on osattava määrittää lintunäytteistä linnun laji. Tässä tentissä on 30 näytettä suomalaisista pesimälinnuista tai yleisimmistä läpimuuttajista, joista kunkin näytteen määrittämiseen on varattu aikaa kaksi minuuttia. Pisteytyksessä väärästä lajista saa kuusi ja vastaamatta jätetystä kolme virhepistettä. Hyväksytyssä suorituksessa rajoitettua pesäpoikaslupaa varten saa tapauskohtaisesti arvioiden olla korkeintaan 12– ~30 virhepistettä. Vaativammat tentit ovat seurantapyyntitentti ja lintuasematentti, joissa näytteistä määritetään myös lintujen ikä ja sukupuoli. Näiden tenttien suorittaminen on yleensä ajankohtaista vasta joidenkin vuosien rengastuskokemuksen kartuttua. Rengastustenttejä järjestetään tätä nykyä useita kertoja vuodessa eri puolella Suomea, mm. Helsingissä, Turussa, Oulussa ja Joensuussa. Sovittujen rengastustenttien ajankohdat ja ilmoittautumisohjeet sekä muuta tietoa rengastusluvista löytyy Rengastustoimiston nettisivuilta https://www.luomus.fi/fi/lintujen-rengastus.

Kun rengastusharjoittelu ja rengastustentti ovat hallussa, on laadittava rengastuslupahakemus. Ensimmäinen hakemus on hyvä laatia rengastusopettajan kanssa. Hakemuksen oleellisimpana osana on oman rengastussuunnitelman laatiminen. Suunnitelmasta pitäisi tulla ilmi, mitä lajeja tuleva rengastaja aikoo rengastaa ja millä alueella hän pääasiallisesti aikoo toimia, ja myös se, minkämoisia määriä on tarkoitus vuosittain rengastaa. Jos rengastukseen liittyy poikkeavia pyyntimenetelmiä tai tutkimuksellisia kysymyksiä, on niistä hyvä kirjoittaa kuvaukset. Ensimmäisen rengastuslupahakemuksen liitteenä on aina oltava suosittelijan todistus ja lausunto harjoittelusta. Hakemukset toimitetaan liitteineen Rengastustoimistoon.

Lintujen rengastus on monipuolinen ja mukaansatempaava tapa harrastaa lintuja, ja rengastuksesta kertynyt tieto kartuttaa suuresti tietämystämme linnuista sekä tutkimuksen että linnustonsuojelun näkökulmasta. Tervetuloa mukaan ainutlaatuisten lintukokemusten pariin!

Kirjallisuus

Newton, I. 2014: Is bird ringing still necessary? — British Birds 107:572–574.

Saurola, P., Valkama, J. & Velmala, W. 2013: Suomen Rengastusatlas. Osa I. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Valkama, J., Saurola, P., Lehikoinen, A., Lehikoinen, E., Piha, M., Sola, P. & Velmala, W. 2014: Suomen Rengastusatlas. Osa II. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Kirjoittajan yhteystiedot

Markus Piha

Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS,
Helsingin yliopisto,
Eläintiede / Seurantatiimi / Rengastustoimisto,
PL 17 (Pohjoinen Rautatiekatu 13),
00014 Helsingin yliopisto .
p. 029 41 28626 / +358-40-5114969 / markus.piha@helsinki.fi

Kari Rannikko ja sinitiainen Kempeleenlahden SSP-paikalla. © ESA HOHTOLA

13 000 RENGASTUSTA JA 1800 KONTROLLI-TAPAAMISTA – SSP-RENGASTUSTA OULUSSA VUOSINA 1998–2014

SAMI TIMONEN, MATTI TYNJÄLÄ & JARI HEIKKINEN

Nimilyhenne SSP merkitsee ns. Sisämaan SeurantaPyynti -projektia, joka on ollut käynnissä Helsingin yliopiston rengastustoimiston johtamana vuodesta 1987 lähtien. Projektissa rengastetaan lintuja lintuverkoilla vuosittain 6–12 erillisellä pyyntikerralla toukokuun alun ja syyskuun alun välisenä aikana. Pitkällä pyyntiajanjaksolla varmistetaan pyyntien hajautus pitkin pesimäkautta sekä se, että linnut eivät totu pyyntiverkkoihin. Pyyntipäivien lukumäärä (6–12 kertaa) ja aktiivinen pyyntiaika ovat kunkin SSP-paikan rengastajien vapaasti valittavissa, kunhan tätä noudatetaan vakioidusti samalla tavalla vuodesta toiseen.

SSP-projektin toiminta-aikana Suomessa on ollut kaikkiaan 178 SSP-paikkaa, joista aktiivisena vuosittain on toiminut keskimäärin 33 paikkaa. Yhden paikan keskimääräinen toiminta-aika on ollut 5,5 vuotta. Viime vuosina toimintaan on osallistunut vuosittain viitisenkymmentä rengastajaa. Vuotuiset Suomen SSP-paikoilla pyydystetyt lintumäärät ovat olleet 10 000 yksilön luokkaa. Ainoa Oulua pohjoisempi SSP-paikka sijaitsee Pellossa, ja etelämpänä lähimmät aktiivipaikat sijaitsevat Vaasassa ja Jyväskylässä (Piha 2015). PPLY:n toimialueella on toimi-

nut projektin aikana viisi paikkaa, joista nykyisin aktiivisena ovat Oulun Kempeleenlahden ja Kiviniemen SSP-paikat. Niiden toimintaa ja tuloksia toimintavuosilta 1998–2014 kuvataan tässä artikkelissa.

SSP:n päätavoitteena on kerätä tietoa rengastettavan lajiston vuosittaisesta poikastuotosta, säilyvyydestä sekä lajien pesimäkantojen pitkäaikaisista muutoksista. Osa monien muuttolintulajien aikuisyksilöistä palaa pesimään vuosittain samoille paikoille, jolloin SSP-pyynneissä saatavien tapaamiskertojen määrästä voidaan arvioida lintulajien ja -populaatioiden vuosien välistä selviytyvyyttä. Kunkin vuoden pesimätuoton onnistumisesta kertovat nuorten lintujen määrä ja suhteellinen osuus kokonaismäärästä. Valtakunnallisia pyyntituloksia esitteleviä SSP-katsauksia on ilmestynyt projektin alusta alkaen säännöllisesti Linnut-vuosikirjassa (esim. Piha 2014).

OULUN SSP-PAIKAT

Oulun Kempeleenlahden suojelualueella sijaitseva SSP-paikka (ETRS-koordinaatit 7204425:428637) on toiminut jo 17 vuoden ajan, vuodesta 1998 lähtien. Paikan perustivat Jari Heikkinen ja Matti Tynjälä. Kari Rannikko liittyi myös pian mukaan toimintaan. Vuonna 2007 Kiviniemeen (7206449:428454) nyt 8 vuotta toimineen pyyntipaikan perustivat Sami Timonen ja Tuomas Väyrynen. Etäisyyttä SSP-paikkojen välillä on noin kaksi kilometriä.

Kiviniemessä käytössä on koko projektin ajan ollut 17 ja Kempeleenlahdella 20 verkkoa, mutta paikkojen verkkometrimäärä on kuitenkin lähes identtinen, Kiviniemessä 165 ja Kempeleenlahdella 166 metriä. Päivittäinen pyyntiaika on molemmilla paikoilla kuusi täysinäistä tuntia auringonnoususta alkaen. Tämä merkitsee sitä, että pyynnin suorittaja herää keskikesän pyyntiaamuina viimeistään noin aamuyhden aikaan, koska verkkojen asettaminen ja niiden avaus vie aikaa noin tunnin verran.

Molempien SSP-paikkojen verkkolinjat sijaitsevat pensaikon ja ruovikon ”sekakasvillisuusvyöhykkeessä”. Kempeleenlahdella tämän vyöhykkeen leveys on n. 120–150 metriä, ja Kiviniemessä n. 100 metriä. Kempeleenlahden verkkokierroksen pituus on n. 900 metriä, ja 20 verkkoa on sijoiteltu kahdeksaan 1–6 verkon linjaan. Kiviniemessä kierros on n. 750 metriä ja verkot on sijoitettu viiteen 2–5 verkon linjaan.

Kiviniemessä mannerrannan puolella sijaitsee avoimia kenttiä ja asutusta n. 150 metrin päässä verkkolinjoista. Kempeleenlahdella matkaa asutukseen on hieman enemmän, n. 250 metriä. Kiviniemessä kaksi verkkoa on korkeamman metsän ja matalamman pensaikko-ruovikkovyöhykkeen reunassa, muut sijaitsevat maksimissaan 2–3 metrin korkuisen pensaikon ja ruovikon alueella. Kempeleenlahdella viisi verkkoa on korkeamman metsän avo-osassa, kolme verkkoa korkeamman metsän ja matalamman ruovikko-pensaikon rajalla ja loput sijaitsevat pensas- ja ruovikkovyöhykkeessä.

Pyyntipaikkojen habitaatit ovat hieman muuttuneet: Kempeleenlahden alueella olevan avoniityn osuus on projektin kuluessa vähentynyt merkittävästi. Kiviniemessä taas paikalliset mökkiläiset raivasivat pensaikkovyöhykkeen pensaita pari vuotta sitten muutaman aarin alalta.

SSP-PAIKKOJEN RENGASTAJAT

Oulun SSP-paikoilla on käynyt rengastamassa yh-

Taulukko 1. Kempeleenlahden ja Kiviniemen SSP-paikkojen rengastajat rengastus- ja kontrollimäärineen.

rengastaja	rengastukset	kontrollit	Kaikki yhteensä
Matti Tynjälä	4627	571	5198
Jari Heikkinen	3015	566	3581
Sami Timonen	2601	458	3059
Kari Rannikko	2567	172	2739
Tuomas Väyrynen	414	59	473
Toni Eskelin	99	10	109
Christa Granroth	33	6	39
Kaikki yhteensä	13356	1842	15198

teensä 7 henkilöä (taulukko 1). Pyyntiin on noustu 17 vuoden aikana yhteensä 292 pyyntiaamuna; Kempeleenlahdella 199 ja Kiviniemessä 93 päivänä. Kokonaisaineistossa on kahdeksan pyyntipäivän aukot; Kempeleenlahdella aloitusvuonna 1999 toukokuun alun ja kesäkuun alun väliset neljä pyyntikertaa jäivät pyytämättä sekä vuonna 2000 ensimmäinen kerta. Kiviniemessä on jäänyt tekemättä vuoden 2009 12. pyynti, vuoden 2011 11. pyynti sekä vuoden 2014 viides pyyntikerta. Eniten aikaisia heräämisiä on päässyt kokemaan Matti Tynjälä (95 aamuna, joista 85 Kempeleenlahdella ja 10 Kiviniemessä). Avustajia ja rengastusharjoittelijoita on paikoilla käynyt toistakymmentä henkilöä.

SSP-PAIKKOJEN LAJIMÄÄRÄ JA MUUTOKSET

Oulun molemmilla SSP-paikoilla on vuosina 1998–2014 rengastettu yhteensä 59 lajia, joista Kiviniemessä on saatu 49 ja Kempeleenlahdella 52 lajia (taulukko 2). Vuosina 1999–2014 (vuosi 1998 poistettu tarkastelusta Kempeleenlahden vajaan pyynnin takia) Kempeleenlahden keskimääräinen yhden vuoden lajimäärä on ollut 24,1 lajia (vaihteluväli 18–29 lajia) ja Kiviniemessä vuosina 2007–2014 27,3 lajia (vaihteluväli 21–33 lajia). Tarkasteltaessa lajimäärää paikkojen välillä samanaikaisilta toimintavuosilta 2007–2014, Kempeleenlahden keskiarvo on lähes sama, 24,5 lajia (vaihteluväli 22–28 lajia). Lajimäärässä ei Kempeleenlahden toiminta-aikana näytä olevan muutosta, sillä yhdeksänä ensimmäisenä toimintavuonna (1998–2006) rengastettiin yhteensä 46 lajia ja kahdeksana jälkimmäisenä vuotena (2007–2014) yhteensä 45 lajia. Kiviniemessä tällä jälkimmäisellä jaksolla lajisto oli hieman runsaampi (49 lajia).

Taulukko 2. Kempeleenlahden (KLE) ja Kiviniemen (KIVI) lajimäärät vuosittain (* ei laskettu mukaan tunnuslukuihin).

vuosi	KLE	KIVI
1998	15*	
1999	27	
2000	23	
2001	25	
2002	29	
2003	24	
2004	22	
2005	21	
2006	18	
2007	23	33
2008	22	27
2009	22	21
2010	28	27
2011	26	28
2012	25	23
2013	25	27
2014	25	32
yht.	52	49
keskiarvo	*24,06*	*27,25*
moodi	*25*	*27*
keskihajonta	*2,79*	*4,03*

Paikkojen yhdistetyssä aineistossa lajien vuosifrekvenssejä (eli kuinka monena pyyntivuonna kukin laji on tavattu) tarkastellessa harvalukuisia lajeja, joita on saatu 1–5 vuotena kaikista 17 pyyntivuodesta, on 26 (44 % lajeista). Näistä hyvin satunnaisia yhden pyyntivuoden lajeja on 12 (20 %). Yleisiä lajeja, joita on saatu 12–17 vuonna, on kaikkiaan 21 (36 %) (liitetaulukot 1 ja 2). Valtaosa (80 %) SSP-lajeista kuuluu siis joko hyvin yleisten tai harvinaisten lajien ryhmiin.

Kiviniemen pyynneissä on rengastettu seitsemän sellaista lajia, joita ei ole tullut Kempeleenlahdelta, kun taas Kempeleenlahdella on rengastettu kymmenen lajia, joita ei ole Kiviniemen saaliissa. Taulukkoon 3 on koottu muutamia paikkojen harvinaisimpia rengastuksia. Rantaviivan läheisyyden ja pyyntipaikkojen maaston märkyyden vuoksi lajistoon kuuluu myös monta kahlaajalajia. Ainoat petolinnut ovat olleet suopöllö ja sarvipöllö Kempeleenlahdelta – ehkä hieman yllättäen varpushaukkaa ei ole lainkaan paikkojen lajilistassa. Pohjois-pohjalaisittain kaikkein harvinaisin verkkosaalis on kirjokerttu, jonka onnen syylingeillä potkaisema Matti poimi muiden kerttujen seasta Kiviniemessä 18.8.2012. Myös luhta- ja rytikerttunen ovat hyvin harvinaista herkkua, esim. Siikajoen Tauvon lintuasemalla on luhtakerttusia rengastettu vain neljä yksilöä koko 50-vuotisen toimintahistorian aikana.

LAJIKOHTAISET LUKUMÄÄRÄT VUOSITTAIN

Vuosina 1999–2014 molemmilla paikoilla on rengastettu yhteensä 13 356 lintuyksilöä ja saatu 1842 kontrollia (liitetaulukot 1 ja 2). Kokonaisrengastusmäärästä Kempeleenlahden osuus on 72,6 % ja

Kiviniemen 27,4 %. Keskimääräinen yhden vuoden yksilösumma on Kempeleenlahdella (vuosi 1998 pois lukien neljän puuttuvan pyyntikerran takia) 583 yks./77 kontr. ja Kiviniemessä 457 yks./69 kontr. Keskiarvojen ero Kempeleenlahden hyväksi johtuu erityisesti 2000-luvun alun hyvistä lintuvuosista. Paikkojen samanaikaisella toimintajaksolla (vuosina 2007–2014) Kempeleenlahden keskiarvo on 440 reng./vuosi, eli merkitsevää eroa ei ole. Vuosina 1998–2006 Kempeleenlahden keskiarvo oli puolestaan peräti 687 reng./vuosi.

Paikkakohtaisesti top 3 -rengastusvuosia ovat olleet Kempeleenlahden vuodet 1999 (1231 rengastusta), 2004 (931) ja 2002 (908). On huomattavaa, että vuoden 1999 yksilömäärä Kempeleenlahdella on suurempi kuin yksikään vuosien 2007–2014 kahden paikan yhdistetyn aineiston vuosisumma!

Kiviniemessä huippuvuosina on päästy yli 600 rengastetun yksilön aloitusvuonna 2007 (644) sekä vuonna 2014 (600), kun Kempeleenlahdella tällaisia vuosia on seitsemän. Huippuvuosista vuonna 1999 sekä ruokokerttusia että pajusirkkuja rengastettiin ennätysmäärä, ja vihervarpusiakin erittäin hyvin. Vuonna 2004 taas pajulintu ja vihervarpunen tekivät vuosiennätyksensä (liitetaulukot 1 ja 2). Rengastusten kokonaismäärien väheneminen Kempeleenlahdella vuosina 1998–2014 on tilastollisesti suuntaa antava, mutta Kiviniemessä mitään trendiä ei ole havaittavissa (kuvat 1 ja 2).

Viisi runsainta pyyntilajia paikkojen yhdistetyssä aineistossa ovat runsausjärjestyksessä pajulintu, ruokokerttunen, pajusirkku, talitiainen ja siniti-

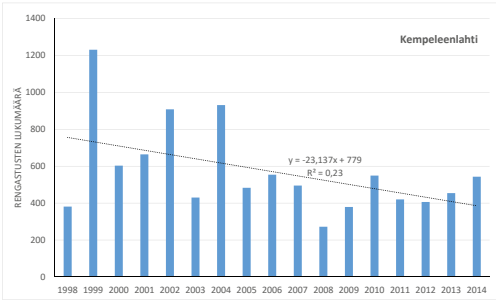

Kuva 1. Kempeleenlahden SSP-paikan vuosittaiset rengastusmäärät.

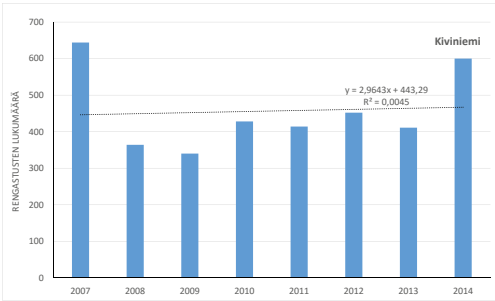

Kuva 2. Kiviniemen SSP-paikan vuosittaiset rengastusmäärät.

Taulukko 3. Harvinaisimpia rengastuslajeja Oulun SSP-paikoilla.

Laji	SSP-paikka	pvm	rengastaja
pikkutylli	Kiviniemi	10.6.2007	Sami Timonen
punajalkaviklo	Kiviniemi	10.7.2007	Sami Timonen
lehtokurppa	Kempeleenlahti	22.5.2010	Matti Tynjälä
sarvipöllö	Kempeleenlahti	29.5.2014	Jari Heikkinen
suopöllö	Kempeleenlahti	7.7.2013	Matti Tynjälä
kultarinta	Kempeleenlahti	29.5.2003	Jari Heikkinen
		5.7.2007	Matti Tynjälä
kirjokerttu	Kiviniemi	18.8.2012	Matti Tynjälä
satakieli	Kiviniemi	20.7.2010	Sami Timonen
		1.7.2013 (2)	Matti Tynjälä
		26.7.2013	Sami Timonen
luhtakerttunen	Kempeleenlahti	18.8.2002	Kari Rannikko
rytikerttunen	Kiviniemi	8.7.2013	Matti Tynjälä
tundraurpiainen	Kempeleenlahti	24.8.2001	Kari Rannikko

ainen. Kolme ”peruskauralajia” (ruokokerttunen, pajulintu ja pajusirkku) muodostavat 69,2 % kaikista saalisyksilöistä. Viiden runsaimman lajin osalta Kempeleenlahden ja Kiviniemen välillä on hieman eroja. Kempeleenlahdella pajulintu ja ruokokerttunen ovat olleet suhteellisesti yhtä runsaita, kun taas Kiviniemessä ruokokerttunen on selvästi runsain. Kempeleenlahdella talitiainen on ollut suhteellisesti runsaampi kuin sinitiainen, ja Kiviniemessä asia on päinvastoin. Harvalukuisemmasta päästä tarkasteltuna 29 lajia (49 % kaikista lajeista) on aineistossa vain alle 10 yksilön verkkosaaliin varassa.

Kymmenestä runsaimmasta pyyntilajista molemmilla paikoilla sinitiainen ja punarinta ovat runsastuneet voimakkaasti – Kempeleenlahdella kummatkin tilastollisesti lähes merkitsevästi. Molemmilla paikoilla ruokokerttunen on vähentynyt (Kempeleenlahdella merkitsevästi, Kiviniemessä suuntaa-antavasti). Kempeleenlahdella pajusirkku on vähentynyt suuntaa-antavasti, mutta sama ilmiö ei näy Kiviniemessä. Pajulinnun kannanmuutoksen suuruus kummallakaan paikalla ei ole tilastollisesti merkitsevä (liitetaulukot 1 ja 2).

Harvalukuisemmista lajeista Kiviniemessä hernekerttu ja tiltaltti ovat runsastuneet merkitsevästi, mutta yksilömäärien pienuuden ja pyyntijakson lyhyyden takia suuntaukseen on suhtauduttava varauksella. Lajistoon 2000-luvulla ilmestyneitä ja runsastuneita, mutta edelleen hyvin harvalukuisia lajeja ovat mm. satakieli, viitakerttunen ja mustapääkerttu. Epäsäännöllisesti esiintyvistä lajeista käpytikan vaellusvuosi 2013 näkyi SSP-paikoillakin. Melko runsaslukuisia lajeja, joiden määrät kuitenkin vaihtelevat vuosittain hyvin voimakkaasti, ovat urpiainen, vihervarpunen ja järripeippo.

Verrattaessa Oulun paikkojen pyyntilajiston runsausjärjestystä valtakunnalliseen SSP-aineistoon (Piha 2014b), Oulussa keskimääräistä suhteellisesti runsaampia lajeja ovat olleet urpiainen, vihervarpunen, hömötiainen, metsäkirvinen ja leppälintu. Muilla Suomen SSP-paikoilla runsaampia ovat taas punarinta, pensaskerttu, viherpeippo, rytikerttunen, mustapääkerttu, satakieli, mustarastas ja västäräkki.

RENGASTUSAINEISTO VUODEN ERI PYYNTIJAKSOINA

SSP-aineistossa lintujen määrien vaihtelu 12 eri pyyntijakson mukaan kuvaa osaltaan lintujen elinkierron eri vaiheita. Kukin laji saapuu ja lähtee omaan aikaansa osan jäädessä pesimään pyyntialueelle ja osan jatkaessa matkaansa eteenpäin. Lisäksi paikkalinnut eroavat omana ryhmänään muuttolinnuista.

Kuvaan 3 on jaoteltu yhdistetyn aineiston rengastusmäärät pyyntijaksoittain. Kevään kolmelle ensimmäiselle pyyntijaksolle sattuu monien lajien

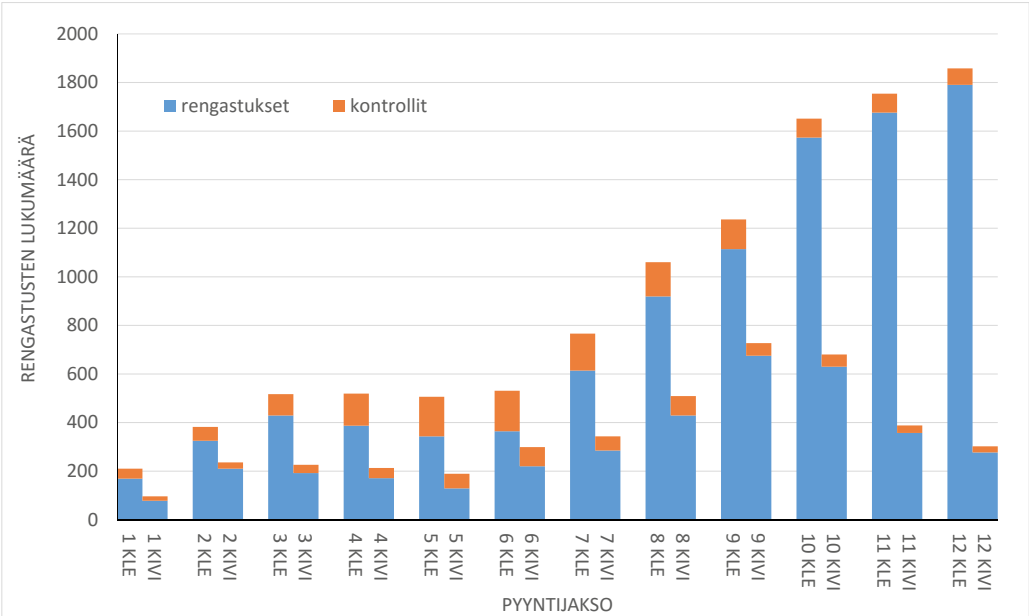

Kuva 3. Oulu SSP-paikkojen (KLE=Kempeleenlahti, KIVI=Kiviniemi) rengastusmäärät vuosina 1999–2014 jaoteltuna 12 eri pyyntijaksoon (1–3 on toukokuuta, 4–6 kesäkuuta, 7–9 heinäkuuta ja 10–12 elokuuta).

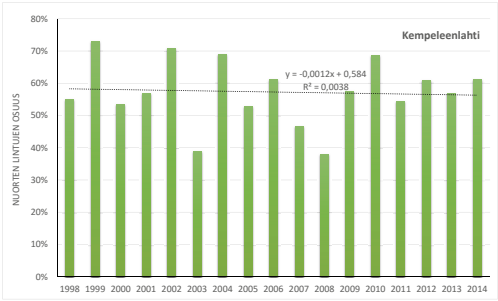

Kuva 4. Nuorten lintujen prosenttiosuus Kempeleenlahden SSP-rengastuksissa vuosittain.

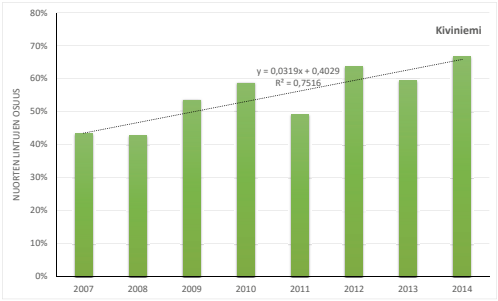

Kuva 5. Nuorten lintujen prosenttiosuus Kiviniemen SSP-rengastuksissa vuosittain.

muuttokausi, jolloin verkkosaaliiksi saadaan myös ohimuuttavia lintuja. Kesäkuu on hiljaisinta aikaa, ja kiinni saadaan pääasiassa paikallisia pesijöitä. Lisäksi monella pesimälajilla alkaa tällöin sulkasato, joka rajoittaa niiden lentokykyä. Heinäkuusta alkaen aina viimeiseen pyyntijaksoon saadaan jälleen runsaasti muuttajia rengastettaviksi.

Kempeleenlahdella eniten lintuja on rengastettu elokuussa. Kiviniemessä runsaimmat määrät on taas saatu keskimäärin hieman aiemmin: heinäkuun lopussa ja elokuun alussa. Paikkojen yhdistetyssä kokonaisaineistossa (vuosi 1998 poistettu toukokuun puuttuvien pyyntien takia) elokuussa on saatu yksilöistä n. 44 %, heinäkuussa 31 %, kesäkuussa 15 % ja toukokuussa 11 %. Kiviniemen keväiset ja kesäiset lintuosuudet ovat suuremmat kuin Kempeleenlahdella.

POIKASTUOTTO VUOSITTAIN

Vanhojen ja nuorten lintujen lukumääräsuhde kertoo kunkin vuoden pesinnän onnistumisesta. Lämpimät ja sateettomat pesimäkesät oletettavasti heijastuvat hyvänä poikastuottona saman vuoden syysmäärissä ja jopa seuraavana vuonna. Seuraavan vuoden aikuislintujen lukumääriin vaikuttaa lajista ja vuodesta riippuen myös talviaikainen kuolleisuus.

Ikäluokkien lukumääräosuuksissa on suurta vaihtelua nuorten osuuden vaihdellessa kaikkien lajien yhdistetyssä aineistossa välillä 39–73 % keskiarvon ollessa 59 %. Kolmella runsaimmalla lajilla (ruokokerttunen, pajulintu ja pajusirkku) nuorten lintujen vuosiosuus vaihtelee 20 ja 80 prosentin välillä (kuvat 4 ja 5).

Heikoin poikastuottovuosi on ollut kaikilla runsaimmilla lajeilla samana vuonna 2003 (Kempeleenlahti), mutta parhaat tuottovuodet vaihtelevat enemmän. Vuoden 1999 Kempeleenlahden runsas lintumäärä selittyy pitkälti ruokokerttusen hyvällä poikastuotolla. Vuonna 2014 pajusirkun hyvä poikastuotto näkyi erityisesti Kiviniemessä, muttei Kempeleenlahdella. Pajulinnulla erottuvat hyvinä poikastuottovuosina Kempeleenlahdella järjestyksessä vuodet 2004, 1999 ja 2002, Kiviniemessä taas vuosi 2014. Nuorten lintujen osuudessa on Kiviniemessä vuosijaksolla 2007–2014 havaittavissa kasvava trendi (tilastollisesti suuntaa-antava), jota Kempeleenlahdella ei ole havaittavissa (kuvat 4 ja 5).

KOTIMAISET RENGASKONTROLLIT JA -LÖYDÖT

Suurin osa (62 %) SSP-paikoilla tehdyistä 1842 kontrollitapaamisesta koskee saman pyyntikauden aikaisia ja saman pyyntipaikan sisäisiä kontrolleja. Rengastusta seuraavien vuosien paikansisäisten tapaamisten osuus on 33 %, ja SSP-paikkojen ulkopuolisten tapaamisten osuus vain noin 5 %. Kontrolleja on yhteensä 23 lajista (eli 39 % kaikista tavatuista lajeista). Kolme runsainta kontrollilajia ovat odotetusti ruokokerttunen, pajusirkku ja pajulintu. Kahden kilometrin päässä toisistaan olevien SSP-paikkojen välisiä siirtymäkontrolleja on 51. Siirtymien suunnassa ei ole suurta eroa, sillä eteläisemmällä Kempeleenlahdella on tehty 23 kontrollitapaamista Kiviniemestä ja Kiviniemessä 28 tapaamista Kempeleenlahden yksilöistä.

SSP-paikoillamme rengastettujen lintujen tapaamisia ja löytöjä Suomessa (joiksi lasketaan yli kymmenen kilometrin päästä löydetyt linnut) on vuoden 2014 loppuun mennessä yhteensä 48 kuudesta lajista (Kempeleenlahden rengastuksista 38 ja Kiviniemestä 10 kpl). Näistä kaikkiaan neljä on yli 20 km:n päästä ja loput lähempää.

Kontrollimäärät riippuvat voimakkaasti siitä, onko lähialueilla muuta verkkopyyntitoimintaa. Vuosina 2008–2014 elo–syyskuussa on Kempeleenlahden vanhan lintutornin viereisellä alueella rengastettu atrappipyynnissä rautiaisia, sinirintoja

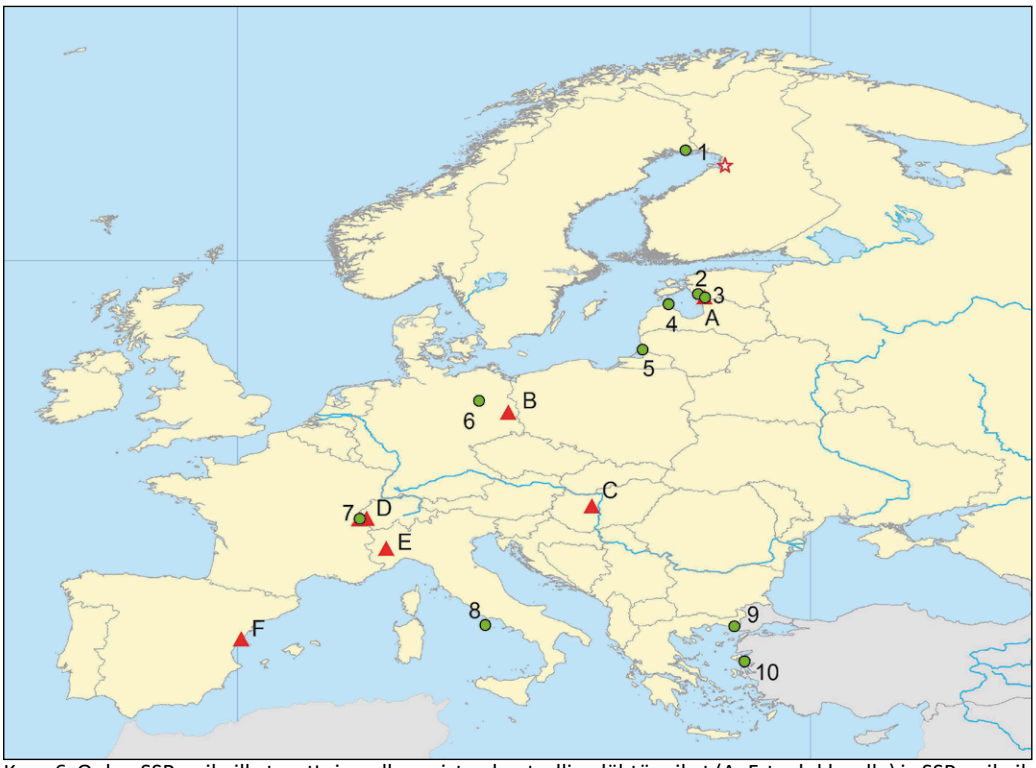

Kuva 6. Oulun SSP-paikoilla tavattujen ulkomaisten kontrollien lähtöpaikat (A–F, taulukko alla) ja SSP-paikoilla rengastettujen ulkomaanlöytöjen löytöpaikat (1–10, taulukko seuraavalla sivulla). Oulu merkitty tähdellä.

Oulun SSP-paikoilla (KLE=Kempeleenlahti, KIVI=Kiviniemi) tavattujen ulkomaisten kontrollien lähtöpaikat (A–F). Ikä = linnun ikä rengastushetkellä, sukupuoli = linnun sukupuoli (K = koiras, N= naaras)

	laji	ikä	sukupuoli	kontrolliaika	SSP	rengastusaika	rengastuspaikka
A	ruokokerttunen	1	K	3.6.2007	KLE	30.7.2006	Viro
B	ruokokerttunen	1	K	27.5.1999	KLE	1.9.1998	Saksa
C	ruokokerttunen	1	K	22.62007	KIVI	20.8.2006	Unkari
				15.7.2007			
D	pajusirkku	1	K	25.6.2002	KLE	23.11.2001	Sveitsi
D	pajusirkku	1	N	6.5.2010	KLE	23.10.2009	Sveitsi
				9.6.2010			
E	pajusirkku	1	N	18.5.2007	KIVI	27.11.2006	Italia
				15.7.2007			
F	pajusirkku	2	N	8.5.2007	KIVI	13.1.2007	Espanja
		2		12.7.2008			
		2		30.5.2009			

Oulun SSP-paikoilla (KLE=Kempeleenlahti, KIVI=Kiviniemi) rengastettujen ulkomaanlöytöjen löytöpaikat (1–10). Ikä = linnun ikä rengastushetkellä, sukupuoli = linnun sukupuoli (K = koiras, N= naaras)

	Laji	ikä	sukupuoli	rengastusaika	SSP	kontrolliaika	löytöpaikka
1	hernekerttu	2	K	27.5.1999	KLE	22.8.1999	Ruotsi
2	ruokokerttunen	1	N	4.8.2000	KLE	11.8.2001	Viro
2	ruokokerttunen	1		12.8.2001	KLE	4.9.2001	Viro
3	ruokokerttunen	1		6.8.2004	KLE	15.8.2004	Viro
3	ruokokerttunen	1		30.7.2007	KIVI	14.8.2007	Viro
4	punatulkku	1	N	17.7.2004	KLE	5.4.2005	Latvia
5	pajulintu	1		14.8.1999	KLE	30.8.1999	Liettua
6	pajusirkku	1	N	30.7.2007	KIVI	9.2.2009	Saksa
7	pajusirkku	1		28.7.2010	KLE	17.10.2011	Sveitsi
8	lehtokerttu	1		12.8.2001	KLE	14.5.2003	Italia
9	ruokokerttunen	1		25.8.2002	KLE	4.9.2007	Kreikka
10	ruokokerttunen	1		29.8.1999	KLE	7.10.1999	Kreikka

sekä pohjan- ja pajusirkkuja. Kiviniemen SSP-paikan etäisyys atrappipaikkaan on 2,6 km ja Kempeleenlahden SSP-paikan vain 700 metriä. Täältä on odotetusti eniten paikkojen ulkopuolisia kontrollitapaamisia (60). Muista kontrolleista 25 on peräisin Limingan Rusilankanavalta, missä rengastettiin vuosina 1998–2003 intensiivisesti ruokokerttusia (Pessa & Pasanen 2015). Limingan Temmesjokisuulta on 12 tapaamista. Siellä on rengastettu niin ikään täsmäpyynnillä vuosina 2012–2013 ruokokerttusia ja pajusirkkuja. Etäisyyttä molemmille Limingan-lahden paikoille tulee 11–12 km. Siikajoen Tauvon lintuasemalta 44 km:n päästä on kolme tapaamista.

Erikoisimpina lähialueiden kontrolleina voi pitää 27.5.2006 Kempeleenlahdella rengastettua punavarpusta, joka tavattiin 25.5.2008 Temmeksen Koskelankylällä, sekä 8.7.2013 Kiviniemessä rengastettua leppälintua, joka puolestaan tavattiin 31.5.–13.7.2014 Haukiputaan Kellossa. Punavarpusen kontrolloi Reijo Kylmänen pihaltaan siemenpyydyksellä, ja leppälinnun Timo Karjalainen pihaltaan lintuverkolla huomattuaan laulavan koiraan, jolla oli rengas jalassaan. Sama yksilö pesi sitten Timon talon räystäslaudoituksen alla onnistuneesti. Suomen sisäisiä yli 50 km:n etäisyydeltä saatuja kaukokontrolleja SSP-paikoilla rengastetuista linnuista ei ole.

SSP-paikoillamme tehtyjä vieraiden lintuyksilöiden kontrollitapaamisia (SSP-paikkojen väliset kontrollit poislukien) on 156 (Kempeleenlahdella 121 ja Kiviniemessä 35). Eniten tapaamisia on läheisen Kempeleenlahden atrappipaikan linnuista (71). Liminganlahden alueen rengastuksista on 39 tapaamista (Rusilasta 30 ja Temmesjoelta 9). Oulun muista aiemmista aktiivirengastuspaikoista Taskilan jätevedenpuhdistamolta on kolme ja Oritkarista kuusi tapaamista. Siikajoen Tauvon lintuaseman rengastuksista on viisi tapaamista.

Vaikka SSP-paikoilla rengastettuja lintuja ei ole kontrolloitu kauempana Suomessa, on paikoilla kuitenkin tehty neljä kaukokontrollia toiseen suuntaan: sinitiainen Hangon lintuasemalta (6.10.2002–7.6.2004), ruokokerttunen Espoosta (26.9.2004–10.6.2007), punarinta Uudestakaupungista (2.10.2005–6.5.2006) ja pajusirkku Askaisista (28.9.2010–21.5.2011).

SSP-paikkojen sisäisten kontrollien ikäjakaumassa 33 yksilöä on ollut kolmivuotiaita (+2kv tai 3kv-yksilöitä), 7 yksilöä nelivuotiaita (+3kv tai 4kv-yksilöitä) ja 8 yksilöä viisivuotiaita. Vanhin yksilö on ollut Kempeleenlahdella 11.7.2005 kontrolloitu kuusivuotias punakylkirastas (rengastettu 27.5.1999 samalla paikalla).

ULKOMAISET RENGASKONTROLLIT JA -LÖYDÖT

SSP-paikoillamme rengastetuista linnuista on kontrolloitu ulkomailla 12 yksilöä (kuva 6). Näistä kuusi

Oulun SSP-pyyntien harvinaisin laji on Kiviniemessä 18.8. 2012 rengastettu nuori kirjokerttu (vasemmalla, oikealla lehtokerttu). © MATTI TYNJÄLÄ

on ruokokerttusia, kaksi pajusirkkua sekä yksi lehto- ja hernekerttu, pajulintu sekä punatulkku. Kontrolli- ja löytömaat ovat: Viro (4), Kreikka (2), Ruotsi, Latvia, Liettua, Saksa, Italia sekä Sveitsi.

Ulkomaisia lintuja SSP-paikoiltamme on kontrolloitu 7 yksilöä: neljä pajusirkkua ja kolme ruokokerttusta. Rengastusmaat ovat Sveitsi (2), Espanja, Italia, Unkari, Viro ja Saksa (kuva 6).

Kiviniemen ensimmäinen pyyntivuosi oli mieleenpainuva, koska silloin saatiin lyhyessä ajassa paikan kaikki tähänastiset ulkomaiset linnut: espanjalainen ja italialainen pajusirkku sekä unkarilainen ruokokerttunen. Jari mainitsikin Samille jotain ”sendarin harhautuksesta”, eli erityinen iloinen tapahtuma jättää sellaisen muistijäljen, ettei rengastaja malta luovuttaa SSP-toimintaa ajoissa… Espanjalainen 13.1.2007 Valencian alueella rengastettu pajusirkkunaaras saapuikin uskollisesti kolmen vuoden ajan samalle muutaman aarin reviirilleen Kiviniemeen. Lieneekö talvehtinut yhtä tarkasti samalla paikalla Espanjassa?

TULOSTEN TARKASTELUA

Verrattaessa Oulun SSP-paikkojen pyyntimääriä koko valtakunnan yhdistettyyn aineistoon voidaan tarkastella, kuinka samansuuntaisia muutokset ovat olleet vuosina 1998–2014. Valtakunnallisessa aineistossa tällä jaksolla näkyy aikuislintumäärän tasainen lasku poikastuottomäärän vaihdellessa vuodesta toiseen enemmän. Suomen SSP-projektin historian aikana Euroopassa talvehtivat ns. lähimuuttajat ovat yleisesti runsastuneet, kun taas ns. kaukomuuttajat ovat vähentyneet. Tästäkin säännöstä on poikkeuksia, sillä lähimuuttajista esim. pajusirkku ja peippo ovat 2000-luvun alusta alkaen vähentyneet selvästi.

Kaikkien SSP-lajien yhdistetty valtakunnallinen poikastuottoindeksi on vaihdellut vuosien välillä ilman selvää suuntausta. Tästä on lajikohtaisia poikkeamia – esim. ruokokerttusen pitkän ajan poikastuotossa on havaittu tilastollisesti merkitsevä lasku. Kuluvalla vuosikymmenellä erottuu valtakunnallisesti kiintoisana se, että vuodet 2010 ja 2014 ovat olleet aineiston huonoimmat aikuislintuvuodet, mutta vuosina 2010–2014 on kuitenkin havaittu nuorten lintujen osalta erittäin hyvä poikastuotto. Pihan (2014) mukaan näinä vuosina Suomessa suhteellisesti pieni aikuislintumäärä on tuottanut suuren jälkeläismäärän.

Kempeleenlahden pitkäaikaisessa aineistossa näkyy kokonaislukumäärän suuntaa-antava vähene-

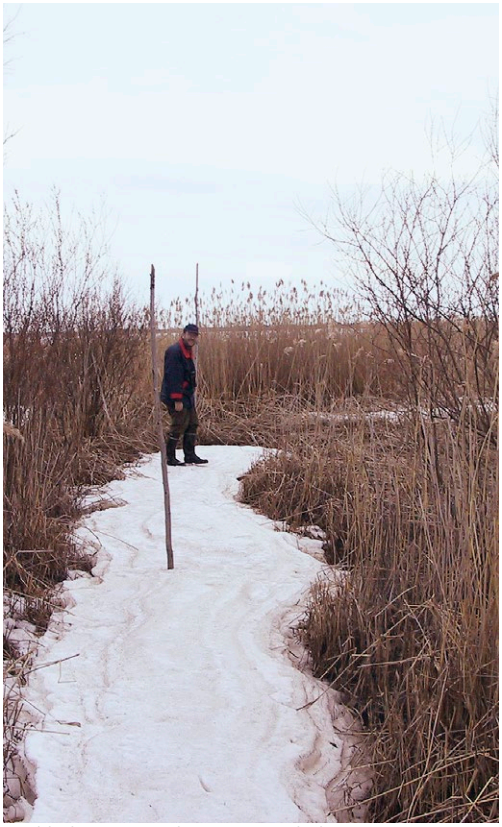

Verkkolinjojen tarkastusta toukokuussa ennen rengastuskauden alkua. © JARI HEIKKINEN

Lintujen irrotusta verkosta Kiviniemen SSP-paikalla kesällä 2015. © JAANA RINTALA

vä trendi, mitä ei näy Kiviniemen kahdeksanvuotisessa aineistossa. Väheneminen onkin Kempeleenlahdella alkanut jo 2000-luvun alkuvuosina.

Valtakunnallisessa aineistossa vuosina 1987–2013 kolme Oulun SSP-paikkojen runsainta lajia, ruokokerttunen, pajulintu, pajusirkku, ovat kaikki tilastollisesti merkitsevästi vähentyneet. Kaikkien näiden lajien osalta samanlainen suuntaus on nähtävissä Kempeleenlahdella. Ruokokerttusen osalta muutos on merkitsevä ja pajusirkulla suuntaa-antava (kuvat 7–9). Myöhemmällä vuosijaksolla 2007–2014 pajulinnulla ja pajusirkulla Kiviniemessä ei ole samaa suuntausta, mutta ruokokerttusen muutos on suuntaa-antava. Lajien väheneminen onkin pääasiassa tapahtunut lähtien 2000-luvun alkupuolien hyvistä pesimävuosista, jolloin trendi näkyy vain Kempeleenlahden aineistossa. Pajulinnulla Oulun paikkojen vuosittaiset lukumäärävaihtelut näyttävät olevan voimakkaampia kuin valtakunnallisessa aineistossa. Valtakunnallisesti runsastuneista lajeista sama merkitsevä suuntaus on Kempeleenlahdella nähtävissä punarinnan ja sinitiaisen kohdalla.

Jotkin paikkojen väliset lajikohtaiset määrälliset erot saattavat johtua paikkojen ympäristömuuttujista. Kiviniemessä esimerkiksi asutus on lähempänä kuin Kempeleenlahdella ja rantavyöhyke kapeampi. Sattumatekijöillä on erityisesti harvalukuisilla lajeilla tietysti merkittävä osuus. Runsaslukuisilla ja yleisillä lajeilla sattuman vaikutus vähenee pitkällä aikavälillä, mutta esimerkiksi jonkin hyvän muuttoaamun vaikutus pyyntitulokseen voi olla vuosikohtaisesti merkittävä. Pyyntipaikkojen habitaattimuutokset (rantojen umpeenkasvu) pitkän ajan kuluessa eivät selittäne ainakaan runsaslukuisten pensaikkovyöhykkeessä viihtyvien lajien muutoksia kuin vain osittain.

Luonnontieteellisen keskusmuseon rengastustoimisto pitää suuressa arvossa vakioidulla tavalla tuotettua SSP-aineistoa ja on julkaissut siitä monia tuloksia. Tämä on epäilemättä motivoinut myös Oulun melkoisen sitkasta porukkaa jatkamaan toimintaansa vuodesta toiseen. Toiminta ei ole niin inhorealistista kuten konkarirengastajista Jari totesi yhdessä rengastajakokouksessa pitämässään

Satakieliä on saatu pyynneissä kaikkiaan neljä yksilöä, tämä nuori lintu 20.7. 2010 Kiviniemessä. © SAMI TIMONEN

SSP-esitelmässään, eli ”palattuaan SSP-rengastuksesta kotiin aikaisen aamun, mudassa rämpimisen ja sääskipaljouden jälkeen osaa arvostaa normaalia elämää”... Toivotamme siis lämpimästi kaikki rengastajat tervetulleiksi mukaan tuottamaan tätä arvokasta aineistoa Oulun SSP-paikoille!

KIITOKSET

Erityiskiitoksen haluamme osoittaa paikalla vierailleille avustajille ja vierailijoille, jotka toivottavasti ovat saaneet ikimuistoisia kokemuksia. Kiitos Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen Keskusmuseon suunnittelija Markus Pihalle, joka ystävällisesti toimitti käyttöömme SSP-paikkojemme tulokset.

Omistamme tämän artikkelin Kari Rannikolle, joka menehtyi äkillisesti 23.9.2015. Kari uurasti Kempeleenlahden SSP-paikalla vuosina 1998–2008, jonka jälkeen hän piti vuosien tauon. Elokuun lopussa 2015 Kari kuitenkin kävi pyytämässä Kempeleenlahdella vielä yhden SSP-kerran, joka jäi hänen viimeisekseen. Kirjoittajat kiittävät Karia ystävyydestä, ja Sami erityisesti kaikesta ohjauksesta, jota Kari yhteisinä SSP-aamuina projektin alkuaikoina antoi.

KIRJALLISUUS

Pessa, J. & Pasanen E. 2015: Ruoikkolintujen rengastusta Liminganlahdella vuosina 1993–2014. Aureola vsk 36 & 37 (tämä vuosikirja).

Piha, M. 2014: Sisämaan seurantapyynti: kannankehitys- ja poikastuottoindeksit 1987–2013. Linnut-vuosikirja 2013: 108–115.

Piha, M. 2014: Sisämaan seurantapyynti. Teoksessa: Valkama, J., Saurola, P., Lehikoinen, A., Lehikoinen, E., Piha, M., Sola, P. & Velmala, W. 2014: Suomen Rengastusatlas. Osa II. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Tynjälä, M. 1999: SSP-pyyntiä Kempeleenlahdella 1998–2000. Aureola-vuosikirja 1999: 113–117.

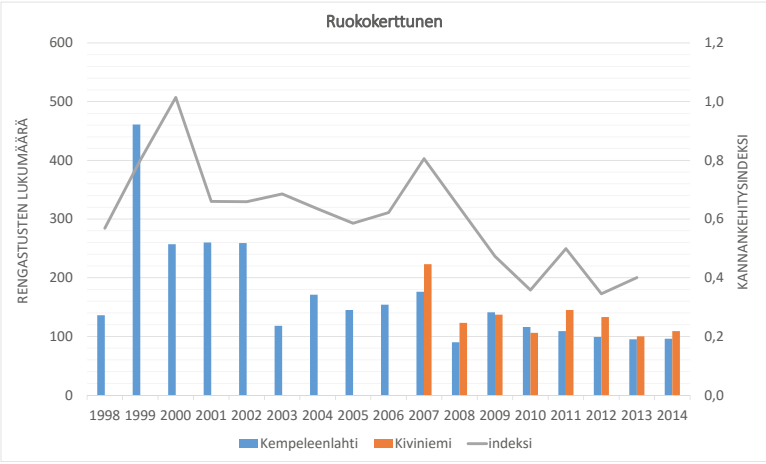

Kuva 7. Ruokokerttusen kannankehitys Oulun SSP-paikoilla ja valtakunnallinen Suomen kaikkien SSP-paikkojen kannankehitysindeksi (Piha 2014a).

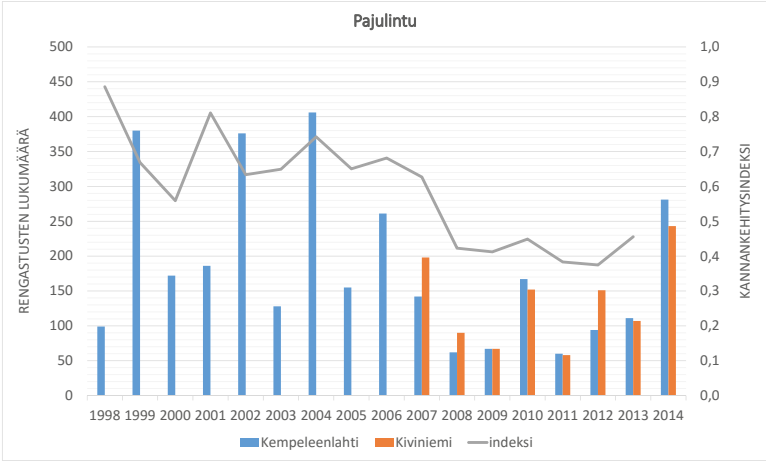

Kuva 8. Pajulinnun kannankehitys Oulun SSP-paikoilla ja valtakunnallinen Suomen kaikkien SSP-paikkojen kannankehitysindeksi (Piha 2014a).

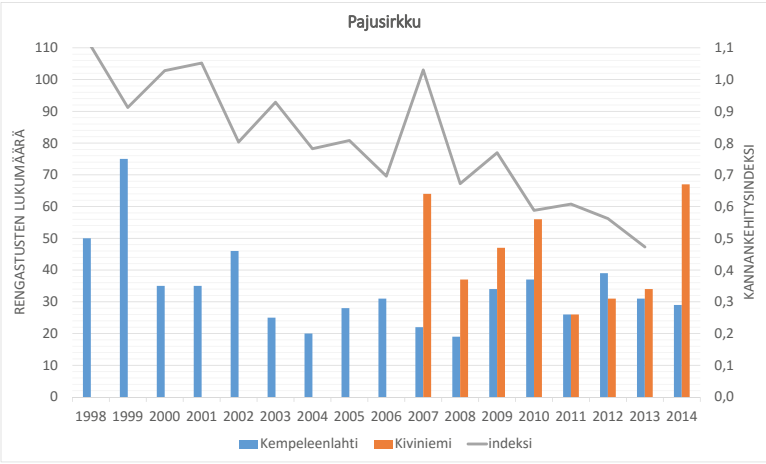

Kuva 9. Pajusirkun kannankehitys Oulun SSP-paikoilla ja valtakunnallinen Suomen kaikkien SSP-paikkojen kannankehitysindeksi (Piha 2014a).

Liitetaulukko 1. Oulun Kempeleenlahden SSP-paikan rengastuslajit ja niiden vuosittaiset määrät, tapaamisvuosien määrä (n), tapaamiusvuosien osuus (F) ja kannankehitys (regressiokerroin R ja sen merkitsevyys: o – suuntaa antava, * - melkein merkitsevä, ** - merkitsevä ja *** - erittäin merkitsevä).

Laji	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Yht.	n	F	R
taivaanvuohi					2				1		1			1	1			6	5	29 %	0,1
lehtokurppa													1					1	1	6 %	0,2
liro					1										1			2	2	12 %	0,07
sarvipöllö																	1	1	1	6 %	0,41
suopöllö																1		1	1	6 %	0,36
käpytikka																5		5	1	6 %	0,36
pikkutikka		2						1	1	1				1		2		8	6	35 %	0,09
metsäkirvinen		2	2		3		2		2	2			2	5	2	1	5	28	11	65 %	0,4
niittykirvinen			1															1	1	6 %	-0,31
keltavästäräkki		1													1			2	2	12 %	-0,04
västäräkki				1				1						1			1	4	4	24 %	0,2
rautiainen		6			4	1	2	2		3		7	1	1	1	2	2	32	12	71 %	0,01
punarinta	2	4	8	11	9	5	21	14	7	16	17	20	13	21	8	10	18	204	17	100 %	0,56*
sinirinta		1		3	1	2		2			4							13	6	35 %	-0,26
leppälintu	5	4	3		2	3			4		1	6	1	5	2	2	1	39	13	76 %	-0,13
mustarastas						1												1	1	6 %	-0,15
räkättirastas		1	2	1	1	1							1	2	2	1	1	13	10	59 %	0,16
laulurastas	1	1	1	1	1	6		1		2	2		1	2	4	1	7	31	14	82 %	0,36
punakylkirastas	4	10	4	7	6	14	4	9	4	8	7	11	5	6	2	7	15	123	17	100 %	0,14
ruokokerttunen	136	461	257	260	259	118	171	145	154	176	90	141	116	109	99	95	96	2883	17	100 %	-0,68**
viitakerttunen				1									1					2	2	12 %	-0,04
kultarinta						1				1								2	2	12 %	-0,07
mustapääkerttu																	2	2	1	6 %	0,41
lehtokerttu	7	9	12	7	9	10	7	4	5	8	6	5	4	7	5	7	20	132	17	100 %	0,05
hernekerttu		4	5	11	10		4	5	2		3	1	2	4	1	2	7	61	14	82 %	-0,2
pensaskerttu	1	3		1								1	1					7	5	29 %	-0,42
tiltaltti			1		1	1	1		1				1		2			8	7	41 %	0,02

jatkuu...

jatkoa...

Laji	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Yht.	n	F	R
pajulintu	99	380	172	186	376	128	406	155	261	142	62	67	167	60	94	111	281	3147	17	100 %	-0,35
hippiäinen			1															1	1	6 %	-0,31
harmaasieppo	4		1							2	1						1	9	5	29 %	-0,3
kirjosieppo	20	8	11	10	5	5	7	9	8	6	3	1	11	11	10	8	1	134	17	100 %	-0,42
pyrstötiainen								2				3						5	2	12 %	0,1
hömötiainen			5	2	1	9	1	2		2	1	1	4	4	2	4	4	42	14	82 %	0,21
sinitiainen	23	18	18	24	31	25	15	26	23	26	8	22	33	49	33	51	29	454	17	100 %	0,55*
talitiainen	27	70	49	13	38	58	12	36	11	29	18	38	74	50	67	43	11	644	17	100 %	0,04
puukiipijä				1														1	1	6 %	-0,26
pikkulepinkäinen										2								2	1	6 %	0,05
harakka				1	1											1		3	3	18 %	-0,06
peippo	1	4		2	3	4	3	5		5	6	2	4	6	6	1	3	55	15	88 %	0,34
järripeippo					52		1	1			1	1	35	2	16		1	110	9	53 %	0,04
viherpeippo						1	1			1	2							5	4	24 %	0
vihervarpunen		120	1	12	7		197	8		3	5	5	7	22	1			388	12	71 %	-0,27
urpiainen	1	36	11	69	27	8	49	27	31	34	14	6	23	16	4	57	3	416	17	100 %	-0,14
tundraurpiainen				1														1	1	6 %	-0,26
punavarpunen		3	2	3	5	2	5		6		1	4		7	3	7	3	51	13	76 %	0,29
punatulkku		2		1	3		1						3	1				11	6	35 %	-0,19
keltasirkku		4				1			2	3		3	1	1		3		18	8	47 %	0,1
pohjansirkku		1			3					1						1		6	4	24 %	-0,17
pikkusirkku		1					1										1	3	3	18 %	-0,03
pajusirkku	50	75	35	35	46	25	20	28	31	22	19	34	37	26	39	31	29	582	17	100 %	-0,47
luhtakerttunen					1													1	1	6 %	-0,2
pensastasku			1			1												2	2	12 %	-0,34
YHTEENSÄ	381	1231	603	664	908	430	931	483	554	495	272	379	549	420	406	454	543	9703	17	100 %	-0,48

Liitetaulukko 2. Oulun Kiviniemen SSP-paikan rengastuslajit ja niiden vuosittaiset määrät, tapaamisvuosien määrä (n), tapaamisvuosien osuus (F) ja kannankehitys (regressiokerroin R ja sen merkitsevyys: o – suuntaa antava, * - melkein merkitsevä, ** - merkitsevä ja *** - erittäin merkitsevä).

Laji	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Yht.	n	F	R
pikkutylli	1								1	1	13 %	-0,58
taivaanvuohi	1	1	2	2	1		1	2	10	7	88 %	0
punajalkaviklo	1								1	1	13 %	-0,58
liro				3	1			2	6	3	38 %	0,3
käpytikka		1				1			2	2	25 %	-0,13
pikkutikka								1	1	1	13 %	0,58
haarapääsky				1				1	2	2	25 %	0,38
metsäkirvinen	4	1		1	1		4	4	15	6	75 %	0,24
keltavästäräkki							1		1	1	13 %	0,41
västäräkki	1							2	3	2	25 %	0,27
rautiainen	1	1	1	1	1		1		6	6	75 %	-0,63 o
punarinta	8	14	12	6	15	11	12	41	119	8	100 %	0,6
satakieli				1			3		4	2	25 %	0,38
sinirinta	2	1	1	3	2		4	2	15	7	88 %	0,26
leppälintu	4	3	2	1	3	6	6	1	26	8	100 %	0,12
mustarastas				1		2			3	2	25 %	0,2
räkättirastas	2		2			3		3	10	4	50 %	0,21
laulurastas		1	1	1	1		3	4	11	6	75 %	0,72*
punakylkirastas	8	4	6	5	5	7	12	5	52	8	100 %	0,25
ruokokerttunen	223	123	137	106	145	133	100	109	1076	8	100 %	-0,66 o
viitakerttunen								2	2	1	13 %	0,58
mustapääkerttu	2		2		1	1			6	4	50 %	-0,53
lehtokerttu	6	5	6	3	1	5	9	16	51	8	100 %	0,55
hernekerttu	1	4		1	2	4	5	13	30	7	88 %	0,72*
pensaskerttu	6	1			1			1	9	4	50 %	-0,56
tiltaltti				2	1		1	7	11	4	50 %	0,65 o
pajulintu	198	90	67	152	58	151	107	243	1066	8	100 %	0,25
harmaasieppo	1	1		1					3	3	38 %	-0,73*
kirjosieppo	18	7	3	5	3	4	7	5	52	8	100 %	-0,54
hömötiainen	11	3			4	2	2	7	29	6	75 %	-0,18
sinitiainen	25	21	20	31	50	28	40	24	239	8	100 %	0,37
talitiainen	28	21	18	16	20	39	8	13	163	8	100 %	-0,31
pikkulepinkäinen	2			1					3	2	25 %	-0,59
harakka			1		3				4	2	25 %	0
kottarainen		1				1			2	2	25 %	-0,13
peippo	4	2	3		2	3	1	3	18	7	88 %	-0,23
järripeippo	1		1		3				5	3	38 %	-0,19

jatkuu...

jatkoa...

Laji	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Yht.	n	F	R
viherpeippo	5	1		1	1		1	1	10	6	75 %	-0,52
vihervarpunen	3	2		6	37	1	3	2	54	7	88 %	0,08
urpiainen	5	6	6	16	25	14	39	9	120	8	100 %	0,56
punavarpunen	5	8	2	5		1	5	5	31	7	88 %	-0,25
punatulkku								1	1	1	13 %	0,58
keltasirkku	1	4				3	1		9	4	50 %	-0,24
pohjansirkku	1				1				2	2	25 %	-0,38
pikkusirkku								3	3	1	13 %	0,58
pajusirkku	64	37	47	56	26	31	34	67	362	8	100 %	-0,13
rytikerttunen							1		1	1	13 %	0,41
pensastasku	1							1	2	2	25 %	0
kirjokerttu						1			1	1	13 %	0,25
YHTEENSÄ	**644**	**364**	**340**	**428**	**414**	**452**	**411**	**600**	**3653**	**8**	**100 %**	**0,07**

© ESKO PASANEN

RUOVIKKOLINTUJEN RENGASTUSTA LIMINGANLAHDELLA VUOSINA 1993–2014

JORMA PESSA & ESKO PASANEN

Ruovikkolintujen rengastusprojekti alkoi Liminganlahdella 4. elokuuta 1993, jolloin projektin pääkohteena olleet ensimmäiset ruokokerttuset rengastettiin. Alkuperäisenä tavoitteena oli pyydystää, rengastaa ja mitata merkittävä määrä pohjoisia ruokokerttusia. Vuonna 2011 projektin toiseksi pääkohdelajiksi valittiin pajusirkku.

Liminganlahden ruovikkorengastusprojektin tarkoituksena oli osaltaan jatkaa Euroopan rengastuskeskusten yhteistyöelimen EURINGin vuosina 1985–1990 käynnistämää *Acrocephalus*-projektia (lyh. Acro-projekti). Esko Pasasen aloitteesta Liminganlahti valittiin pyyntialueeksi, koska siellä tiedettiin olevan ehkä Suomen laajimmat ruovikot ja runsas ruokokerttuskanta. Lisäksi ruokokerttuspyynnit olivat aiemmin painottuneet selvästi Etelä-Suomeen ja arvioimme pohjoisemman esiintymisalueen tietojen täydentävän kuvaa ruokokerttusten muutosta ja siihen liittyvistä tekijöistä.

EURINGin Acro-projekti tehosti huomattavasti ruokokerttusten rengastusta Suomessa (Valkama ym. 2014). Vuosittaiset rengastusmäärät kasvoivat moninkertaisiksi aiempaan nähden. Luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämän rengastustilaston mukaan ruokokerttusten rengas-

tus jatkui Suomessa tehokkaana vielä 12 vuotta Acro-projektin päättymisen jälkeen; rengastusmäärä oli useana vuonna yli 10 000 yksilöä. Vuoden 2002 jälkeen ruokokerttusten vuosittaiset rengastusmäärät ovat koko maassa kuitenkin romahtaneet neljäsosaan 1980- ja 1990-lukujen tasosta.

Liminganlahden projektin aikana on rengastettu yli 64 000 lintua ja kontrolloitu aiemmin rengastettuja lintuja yli 7 000 kertaa. Liminganlahdella rengastetuista linnuista on saatu yli 280 kontrolli- tai löytöhavaintoa joko muualta Suomesta tai ulkomailta.

Kuvaamme tässä artikkelissa Liminganlahden ruovikkorengastusprojektin toimintaa ja tuloksia 16 pyyntivuoden ajalta. Vertaamme myös joitakin tuloksia ja tunnuslukuja muualla havaittuihin ja arvioimme tuottamamme tiedon osuutta ja merkitystä koko aihepiirin kannalta.

Pyydystyspaikat

Ruovikkolintuja on pyydystetty projektin aikana kolmessa paikassa Liminganlahdella. Ensimmäinen ja kestoltaan pitkäaikaisin pyydystyspaikka sijaitsi Rusilankanavan varrella kanavan alaosassa Limingassa (ETRS-TM35FIN -tasokoordinaatit: N 7194784, E 422740). Tällä paikalla pyydystettiin lintuja vuosina 1993–2003. Pyydystyspaikka vaihdettiin vuonna 2004 Temmesjoen suistoon joen itäpuolelle (ETRS-TM35FIN -tasokoordinaatit: N 7193932, E 421976), jossa lintuja pyydystettiin vuonna 2004 ja tauon jälkeen vuosina 2011–2014. Kokeiluluonteisesti lintuja pyydystettiin vuonna 2004 myös Lumijoen Sannanlahdella venevalkaman kaakkoispuolella (ETRS-TM35FIN -tasokoordinaatit: N 7196120, E 415322) neljänä päivänä.

Rusilankanavan alueella pääosa verkkolinjoista sijaitsi laajan ja yhtenäisen järviruokovyöhykkeen meren puoleisen reunan lähellä. Pitkä, enimmillään 20–30 verkon muodostama vakiolinja sijaitsi kanavan varressa tasoitetulla ruoppausmaiden läjityspenkereellä. Noin puolet tästä linjasta sijoittui kanavan varren pensaikkovyöhykkeeseen. Muut verkkolinjat sijaitsivat yhtenäisessä ruokokasvustossa kanavan molemmilla puolilla. Ruovikkolinjojen päät sijaitsivat ruokokasvuston ja saraniityn reunassa ulottuen noin 10 metriä niityn puolelle. Pienialaisia matalakasvuisia saraniittylaikkuja oli pitkien ruovikkolinjojen varrella. Verkkolinjojen laskennallinen keskipiste oli noin 450 metrin etäisyydellä yhtenäisen rantametsän reunasta.

Sannanlahden pyydystyspaikka sijaitsi Sannanlahden venevalkaman itäpuolella rajautuen Sannanlahteen. Pääosa verkoista oli yhtenäisessä ruokokasvustossa, pieni osa kanavan varren läjityspenkereellä. Ruovikkolinjat ulottuivat meren puoleisessa päässä saravyöhykkeeseen. Verkkolinjojen etäisyys yhtenäisen rantametsän reunaan oli noin 380 metriä.

Temmesjoen suiston itäreunalla lintutornin kaakkoispuolella sijaitsevaa pyydystyspaikkaa ilmentävät laaja järviruokovyöhyke ja kanavan varrelle levinneen pajupensaikon ja nuoren lehtimetsän muodostama kapea vyöhyke. Länsipuolella Temmesjoki rajaa pyyntialuetta. Verkoista noin puolet oli harvassa pensaikkovyöhykkeessä ja noin puolet ruovikossa. Verkkolinjojen laskennallinen keskipiste on ollut noin 700 metrin etäisyydellä yhtenäisen rantametsän reunasta.

Kaikilla kolmella pyydystyspaikalla maaperä oli kosteaa tai märkää. Meriveden keskikorkeuteen suhteutettuna verkkolinjat ovat sijainneet tulvalle alttiilla vyöhykkeellä. Rusilankanavan alueella pääosa verkoista sijaitsi keskiveden korkeuteen nähden -10 – +20 cm:n vyöhykkeessä, kanavan läjitysmaapenkereen linja oli paikoin +60 cm keskivesitasosta. Sannanlahdella verkot sijaitsivat pääosin korkeusvyöhykkeessä -10 – +10 cm, paitsi kanavan ruoppausmaapenkereellä korkeudella +30 – +50 cm. Temmesjokivarren pyyntipaikalla verkot ovat olleet korkeusvyöhykkeessä +20 – +50 cm.

Aineisto ja menetelmät

Havaintoaineisto koostuu projektin yhteydessä rengastetusta 64 380 linnusta ja 7 020 kontrolloidusta aiemmin rengastetusta linnusta. Rengastuspäivänä samasta yksilöstä saadut kontrollit eivät ole mukana tilastoissa. Rengastetuista linnuista pääosa, 44 941 yksilöä (69,8 %), on pyydystetty Rusilankanavan pyyntipaikalla. Temmesjoen suistossa on rengastettu 18 844 lintua (29,3 %) ja Sannanlahdella 595 lintua (0,9 %). Tässä artikkelissa kolmen pyyntipaikan aineisto on yhdistetty.

Linnut on pyydystetty 6–10 metriä pitkillä pienisilmäisillä lintuverkoilla, jotka asetettiin tavallisesti usean verkon muodostamiin linjoihin. Pyynnissä käytettyjen verkkolinjojen ja verkkojen määrä, pyyntipäivien ja pyyntituntien määrä sekä niiden perusteella laskettu verkkometrituntien määrä ovat vaihdelleet sekä vuosien että pyyntipäivien välillä merkittävästi (taulukko 1).

Pyynnin tehokkuutta mittaavissa tarkasteluissa vuodet 1993 ja 1994 on jätetty pois, koska vuosi 1993 poikkeaa muista ja vuoden 1994 pyyn-

Taulukko 1. Liminganlahden ruovikkorengastusprojektin pyyntiä koskevat perustiedot.

Vuosi	Pyyntijakso	Pyynti-pv	Pyynti-h	Verkkometrien määrä			Verkkometritunnit
				keskiarvo	minimi	maksimi	Summa
1993	04.08.–11.08.	11	147	462	9	765	91071
1994	25.07.–12.08.	19	143				
1995	28.07.–11.08.	15	103	295	295	295	30297
1996	24.07.–08.08.	13	88	369	45	396	33696
1997	16.07.–08.08.	13	78	309	90	361	24342
1998	02.08.–15.08.	14	102	304	234	333	31064
1999	31.07.–10.08.	11	87	423	270	495	36455
2000	30.07.–13.08.	14	92	399	267	459	38424
2001	30.07.–12.08.	13	93	321	90	467	30613
2002	03.08–18.08.	16	107	384	384	384	41088
2003	03.08.–16.08.	14	69	294	175	348	19742
2004	06.08.–14.08.	7	46	283	266	310	12903
2011	12.08.–02.10.	29	168	159	78	242	27263
2012	16.08.–23.10.	24	123	141	36	213	18537
2013	02.08.–01.10.	30	174	166	72	251	31210
2014	09.08.–04.10.	21	143	126	126	126	18050
Summa		**264**	**1763**				**484755**

tiä koskevat tiedot ovat puutteelliset. Vuonna 1993 pyynnissä käytetty verkkomäärä oli muita vuosia merkittävästi suurempi ja verkot olivat pyynnissä käytännössä koko pyyntijakson ajan. Vuoden 1994 osalta pyynnissä käytettyjen verkkojen määrä ei ole riittävän tarkasti tiedossamme.

Pyyntipäivien kokonaismäärä oli tarkastelujaksolla 264 (keskiarvo 16,5 päivää/vuosi, vaihteluväli 7–30 päivää/vuosi) ja pyyntituntien määrä 1 763 (keskiarvo 110 tuntia/vuosi, vaihteluväli 46–174 tuntia/vuosi). Verkkometrituntien kokonaismäärä oli koko tutkimusjakson aikana 484 755 (keskiarvo 32 317/vuosi, vaihteluväli 12 903–91 071). Pyynnin tehokkuutta on mitattu laskemalla tunnusluku, jossa pyydystettyjen lintujen määrä on jaettu pyynnissä käytettyjen verkkojen määrällä – käytetty suure on yksilöä/verkkometritunti. Tämä kuvaa kunkin päivän kokonaispyyntiaikana pyynnissä olleiden verkkojen yhteispituutta ja sen suhdetta pyydystettyjen lintujen määrään. Tarkastelemme tässä artikkelissa myös vuosien välistä vaihtelua rengastusmäärissä suhteuttaen rengastusmäärän pyynnin tehoon ja laajuuteen. Tässä yhteydessä vuosikohtainen rengastusmäärä on jaettu verkkometrituntien kokonaismäärällä ja tulos ilmaistaan 100 verkkometrituntia kohti. Tarkastelussa ovat mukana vuodet 1995–2014.

Lintujen pyynnissä on käytetty äänihoukuttimia kaikkina pyyntivuosina. Houkutusääninä on käytetty pääasiassa ruokokerttusen ja pajusirkun laulua. Vuosina 1993–2004 houkuttimena käytettiin lähes yksinomaan ruokokerttusen laulua ja vuosina 2011–2014 ruokokerttusen ja pajusirkun sekä vähäisessä määrin pohjansirkun ja sinirinnan laulua. Satunnaisemmin on käytetty lähinnä koeluonteisesti myös joidenkin muiden lajien laulua. Houkutusääniä tuottavia laitteita on ollut käytössä päivittäin tavallisesti 3–5 kappaletta. Äänihoukuttimet ovat arviomme mukaan lisänneet merkittävästi pyydystettyjen lintujen määriä. Äänihoukuttimien käytöstä johtuen vuosien välisten kannanvaihteluiden arvioiminen voi olla epäluotettavaa, koska houkuttimien käyttö on ollut laadultaan ja määrältään vaihtelevaa.

Rengastuksen lisäksi merkittävästä osasta lintuja on mitattu niin sanottu siiven maksimipituus (ojennetun ja litistetyn siiven pituus), paino ja näkyvän rasvan määrä. Lisäksi 1990-luvulla suurelta

Taulukko 2. Liminganlahden ruovikkorengastusprojektiin osallistuneet rengastajat ja rengastettujen lintujen määrät rengastajittain ja vuosittain.

Rengastaja	Summa	%	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2011	2012	2013	2014
Esko Pasanen	33652	52,5	711	1078	2416	1800	2010	3269	3466	3451	3398	4067	2163	1980	1235	1022	1586	0
Jorma Pessa	15155	23,6	222	295	0	102	0	0	321	58	0	1215	840	635	2119	2259	3723	3366
Toni Eskelin	4244	6,6	163	472	504	398	150	584	1069	265	62	0	0	117	91	0	369	0
Ari Kakko	3612	5,6	319	1313	1660	0	0	0	320	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jari Peltomäki	2682	4,2	552	782	757	270	321	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kari Rannikko	1389	2,2	0	0	0	0	0	0	0	130	242	543	137	337	0	0	0	0
Tuomo Jaakkonen	901	1,4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	901	0	0	0	0	0	0
Pirkka Aalto	856	1,3	225	631	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Antti Mikala	399	0,6	399	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sami Timonen	600	0,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	383	217	0	0
Asko Rokala	363	0,6	363	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reijo Kylmänen	220	0,3	220	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Panu Kuokkanen	217	0,3	217	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arvo Ohtonen	56	0,1	56	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jouni Pursiainen	26	0,0	0	26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pekka Saikko	8	0,0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	**64380**	**100**	**3447**	**4597**	**5337**	**2570**	**2489**	**3853**	**5176**	**3904**	**3702**	**6726**	**3140**	**3069**	**3828**	**3498**	**5678**	**3366**

osalta linnuista mitattiin myös kolmannen käsisulan pituus joko siiven maksimipituuden ohella tai sen sijaan. Siiven maksimipituudet on mitattu yhden millimetrin tarkkuudella. Rasvaindeksi on määritetty kuusiportaisella asteikolla (0–5). Paino on mitattu vuosina 1993–2011 Pesola-jousivaaoilla ja vuosina 2012–2014 maastokäyttöisillä digitaalisilla sähkövaaoilla 0,1 gramman tarkkuudella. Tarkastelemme tässä artikkelissa joitakin ruokokerttusesta ja pajusirkusta kerättyjä mittaustietoaineistoja, koska niiden osalta aineisto on määrällisesti kohtalainen.

Aineistoa kuvaavien aritmeettisten keskiarvojen yhteydessä on esitetty otoskeskiarvon hajonnan kuvaajana keskiarvon keskivirhe.

Projektin yhteydessä käsiteltyjä lintuja koskeva löytö- ja kontrolliaineisto on kerätty Luonnontieteellisen keskusmuseon rengastustoimiston tietokannasta joulukuussa 2014. Tarkastelemme yleispiirteisesti koko tapaamisaineiston, mutta ruokokerttusen ja pajusirkun osalta hieman tarkemmin, koska niistä on merkittävästi enemmän aineistoa kuin muista lajeista.

Lintujen rengastamiseen ja mittaamiseen on osallistunut 16 rengastajaa tämän projektin aikana. Heidän aktiivisuutensa ja osallistumisensa aineiston keruuseen on esitetty taulukossa 2.

16 vuotta ja 71 000 käsittelyä

Liminganlahden ruovikkorengastusprojektissa on merkitty metallirenkailla yhteensä 64 380 lintuyksilöä 16 pyyntivuoden aikana. Ylivoimaisesti runsaslukuisimmat lajit ovat ruokokerttunen 41 599 (64,6 %), pajusirkku 10 284 (16,0 %) ja pajulintu 6 601 (10,3 %). Rengastettujen lintujen lajikohtaiset määrät on esitetty taulukossa 3. Lisäksi joko omia tai muiden jo aiemmin rengastamia lintuja on kontrolloitu yhteensä 7 020 kertaa. Rengastusten ja kontrollien yhdessä muodostama käsittelykertojen määrä on 71 400.

Suomessa on rengastettu vuosien 1913–2014 aikana 11 033 826 lintua (Luonnontieteellinen keskusmuseo 2015, Luonnontieteellinen keskusmuseo ja rengastajatoimikunta 2015). Liminganlahden ruovikkorengastusprojektin yhteydessä on rengastettu 0,6 % kaikista Suomessa rengastetuista linnuista. Projektin toimintavuosina (1993–2004 ja 2011–2014) on rengastettu keskimäärin 1,8 ± 0,1 % kaikista kyseisen vuoden aikana Suomessa rengastetuista linnuista.

Koko Suomen näkökulmasta Liminganlahdella on rengastettu merkittävä määrä (> 1 % Suomessa rengastetuista lajin yksilöistä) ruokokerttusia (12,3 %), pajusirkkuja (6,8 %), viiksitimaleita (5,0 %), keltavästäräkkejä (1,2 %) ja pajulintuja (1,1 %). Lähelle tarkastelurajaa ovat päässeet myös pohjansirkku 0,8 % ja pikkusirkku 0,6 %. Projektin toimintavuosina on rengastettu keskimäärin 28,7 ± 2,3 % kyseisen vuoden aikana Suomessa rengastetuista ruokokerttusista ja vastaavasti 14,8 ± 4,4 % pajusirkuista. Parhaina vuosina Liminganlahden rengastusten osuus on ollut yli 40 % molemmilla lajeilla.

Rengastusten vuosittainen kokonaismäärä on vaihdellut huomattavasti. Keskiarvovuonna on rengastettu 4 024 ± 294 lintua (vaihteluväli 2 489–6 726). Määrään vaikuttavat merkittävästi pyynnin ajoittuminen ja kesto sekä pyynnissä käytettyjen verkkojen määrä. Testasimme vuosien 1995–2014 aineistolla vuosittaisen rengastusmäärän ja verkkometrituntien kokonaismäärän välisen riippuvuuden ja havaitsimme sen olevan tilastollisesti merkitsevä ($r = 0{,}60$, $p = 0{,}012$, $n = 14$). Tulos oli ennakkokäsityksen mukainen: mitä enemmän tai pitemmän ajan pyynnin kannalta optimiaikaan verkkoja on pyynnissä, sitä enemmän lintuja saadaan saaliiksi (kuva 1). Lopputulokseen vaikuttavat todennäköisesti myös monet muut tekijät, kuten esimerkiksi pyynnin ajoittuminen jonkin runsaslukuisen lajin päämuuttovaiheeseen, verkkojen sijoittelu maastoon, äänihoukuttimien käyttö, säätila sekä lintukannoissa esiintyvät vuosien väliset vaihtelut. Näiden tekijöiden vaikutusta tulokseen emme ole tässä yhteydessä arvioineet.

Kuvassa 2. on esitetty vuosien 1995–2014 aineistoon perustuen rengastusten määrä sataa verkkometrituntia kohti. Tämän aineiston perusteella keskimääräinen saalis on ollut 15,0 ± 1,2 lintua sataa verkkometrituntia kohti. Vähä- ja runsaslintuisimman pyyntivuoden välinen ero on ollut huomattava – vuonna 2004 panoksen ja tuotoksen suhde oli yli kolminkertainen vuoteen 1996 verrattuna.

Kokonaislajimäärä kasvaa

Projektin aikana on rengastettu 73 lintulajin yksilöitä. Pyyntivuosien keskimääräinen lajimäärä on 30,4 ± 1,1 lajia (vaihteluväli 22–38). Kumulatiivinen lajimäärä osoittaa, että kahden ensimmäisen pyyntivuoden aikana on saatu yli 50 % ja seitsemässä vuodessa 75 % kokonaislajimäärästä (kuva 3). Lajimäärän kasvu hidastui merkittävästi kolmannen pyyntivuoden jälkeen. Uusi kasvuvaihe alkoi vuonna 2004, jolloin pyydystyspaikka vaihdettiin Rusilankanavan alueelta Temmesjoen suiston reunalle. Pyyntipaikan vaihto ja pyyntijakson pidentyminen myöhemmälle syksyyn vuosina 2011–2014 ovat lisänneet lajimäärää, mutta sama tulos olisi ehkä saa-

Taulukko 3. Rengastettujen ja kontrolloitujen lintujen yhteismäärät lajeittain vuosina 1993–2014 (n = 16). Sum. = rengastusten / kontrollien lukumäärä, ka. = keskiarvo, SD = keskihajonta, n = vuosien lukumäärä. Minimiarvoa (min.) kuvaavassa sarakkeessa tyhjä tarkoittaa nollaa.

	RENGASTUKSET						KONTROLLIT					
Laji	**sum.**	**ka.**	**SD**	**min.**	**maks.**	**n**	**sum.**	**ka.**	**SD**	**min.**	**maks.**	**n**
Varpushaukka	7	0,4	0,6		2	6	1	0,1	0,3		1	1
Töyhtöhyyppä	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Suokukko	2	0,1	0,5		2	1		0,0	0,0			
Taivaanvuohi	29	1,8	1,7		6	12	1	0,1	0,3		1	1
Metsäviklo	2	0,1	0,3		1	2		0,0	0,0			
Mustaviklo	2	0,1	0,3		1	2		0,0	0,0			
Valkoviklo	8	0,5	1,5		6	2		0,0	0,0			
Liro	45	2,8	4,2		15	8	2	0,1	0,3		1	2
Punajalkaviklo	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Kalalokki	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Suopöllö	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Käenpiika	2	0,1	0,3		1	2		0,0	0,0			
Käpytikka	63	3,9	12,2		49	6		0,0	0,0			
Pikkutikka	7	0,4	1,0		4	4		0,0	0,0			
Törmäpääsky	14	0,9	2,1		8	4	1	0,1	0,3		1	1
Haarapääsky	65	4,1	12,9		52	5	2	0,1	0,3		1	2
Taigakirvinen	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Metsäkirvinen	69	4,3	4,7		15	11	1	0,1	0,3		1	1
Niittykirvinen	55	3,4	7,2		22	5		0,0	0,0			
Lapinkirvinen	2	0,1	0,5		2	1		0,0	0,0			
Keltavästäräkki	554	34,6	50,0		190	13	5	0,3	0,8		3	3
Sitruunavästäräkki	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Kelta- x sitruunavästäräkki	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Västäräkki	35	2,2	3,4		13	9		0,0	0,0			
Peukaloinen	2	0,1	0,3		1	2	1	0,1	0,3		1	1
Rautiainen	38	2,4	6,0		24	6	1	0,1	0,3		1	1
Punarinta	143	8,9	8,8		24	13	12	0,8	1,7		6	4
Satakieli	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Sinirinta	147	9,2	18,9		58	6	18	1,1	2,8		11	4
Leppälintu	17	1,1	0,9		3	12		0,0	0,0			
Pensastasku	93	5,8	5,6		17	13		0,0	0,0			
Kivitasku	2	0,1	0,3		1	2		0,0	0,0			
Mustarastas	2	0,1	0,3		1	2		0,0	0,0			
Räkättirastas	56	3,5	3,9		13	14	4	0,3	0,8		3	2
Laulurastas	68	4,3	6,5		21	12	4	0,3	0,8		3	2
Punakylkirastas	203	12,7	15,8	2	68	16	41	2,6	4,2		17	12
Ruokokerttunen	41599	2599,9	1242,3	442	4681	16	5984	374,0	281,8	3	935	16
Viitakerttunen	6	0,4	0,5		1	6	1	0,1	0,3		1	1

jatkuu...

jatkoa...

Laji	sum.	ka.	SD	min.	maks.	n	sum.	ka.	SD	min.	maks.	n
Rytikerttunen	2	0,1	0,3		1	2		0,0	0,0			
Kirjokerttu	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Hernekerttu	146	9,1	10,3	2	40	16	7	0,4	0,9		3	4
Pensaskerttu	22	1,4	2,3		9	8		0,0	0,0			
Lehtokerttu	107	6,7	4,0	1	14	16	2	0,1	0,3		1	2
Mustapääkerttu	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Taigauunilintu	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Sirittäjä	11	0,7	0,9		3	7	1	0,1	0,3		1	1
Tiltaltti	189	11,8	23,3		82	7	4	0,3	0,7		2	2
Pajulintu	6601	412,6	350,6	110	1601	16	313	19,6	27,8		111	15
Hippiäinen	5	0,3	0,8		3	3		0,0	0,0			
Harmaasieppo	17	1,1	1,6		5	7		0,0	0,0			
Kirjosieppo	26	1,6	1,7		7	13		0,0	0,0			
Viiksitimali	182	11,4	19,6		79	10	34	2,1	3,9		14	5
Pyrstötiainen	21	1,3	3,5		12	3		0,0	0,0			
Hömötiainen	126	7,9	10,6		38	11	34	2,1	3,8		13	8
Töyhtötiainen	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Kuusitiainen	1	0,1	0,3		1	1		0,0	0,0			
Sinitiainen	358	22,4	35,2		115	15	11	0,7	1,4		4	4
Talitiainen	337	21,1	16,6		66	15	21	1,3	1,8		5	7
Pikkulepinkäinen	24	1,5	1,6		5	12		0,0	0,0			
Lapinharakka	6	0,4	0,7		2	4		0,0	0,0			
Närhi	2	0,1	0,5		2	1		0,0	0,0			
Peippo	47	2,9	6,1		23	9	4	0,0	0,0			
Järripeippo	130	8,1	13,5		36	10	3	0,2	0,8		3	1
Viherpeippo	4	0,3	0,8		3	2		0,0	0,0			
Vihervarpunen	215	13,4	38,8		157	11	3	0,2	0,8		3	1
Urpiainen	2010	125,6	202,2		776	16	33	2,1	3,7		13	7
Tundraurpiainen	10	0,6	2,0		8	2		0,0	0,0			
Punavarpunen	68	4,3	4,1		15	12		0,0	0,0			
Lapinsirkku	3	0,2	0,4		1	3		0,0	0,0			
Keltasirkku	22	1,4	2,4		8	6		0,0	0,0			
Pohjansirkku	49	3,1	4,1		14	13	6	0,4	1,0		4	3
Pikkusirkku	4	0,3	0,4		1	4		0,0	0,0			
Kultasirkku	2	0,1	0,3		1	2		0,0	0,0			
Pajusirkku	10284	642,8	977,9	97	3244	16	465	29,1	30,1	8	123	16
YHTEENSÄ	**64380**	**4023,8**	**1177,8**	**2489**	**6726**	**16**	**7020**	**438,8**	**286,3**	**80**	**1053**	**16**

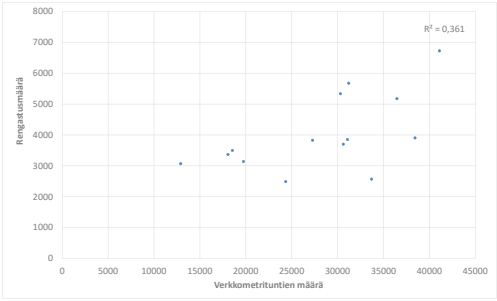

Kuva 1. Rengastettujen lintujen määrän ja pyynnin laajuutta kuvaavan verkkometrituntien kokonaismäärän riippuvuus vuosina 1995–2014 (n = 14 vuotta).

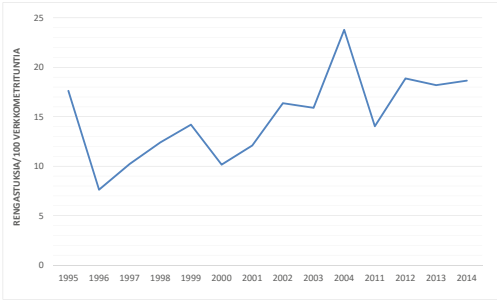

Kuva 2. Pyynnin laajuuteen suhteutettu keskimääräinen rengastusmäärä vuosina 1995–2014 (n = 14 vuotta).

vutettu pidentämällä pyyntijaksoa Rusilankanavan pyyntipaikalla.

Esiintymisen säännöllisyys on vaihdellut lajien välillä huomattavasti. Vain yhtenä tai kahtena pyyntivuonna esiintyneet lajit muodostavat yhdessä yleisimmän ryhmän. Niiden osuus kokonaislajimäärästä on yli 36 % (kuva 4). Useimmat aineistossa harvoin esiintyneistä lajeista ovat Limingan-lahdella yleisiä, mutta pyynneissä käytetyt paikat ja menetelmät eivät ole soveltuneet niiden pyydystämiseen. Joissakin tapauksissa myös sattuma on voinut vaikuttaa lajien saaliiksi tuloon, koska joukossa on joitakin Pohjois-Pohjanmaalla tai koko maassa harvinaista lajeja, kuten taigakirvinen, sitruunavästäräkki, taigauunilintu ja kirjokerttu. Seitsemän lajin yksilöitä on rengastettu jokaisena pyyntivuonna. Näiden joukossa ovat odotetusti aineiston neljä runsaslukuisinta lajia: ruokokerttunen, pajusirkku, pajulintu ja urpiainen. Kolme muuta jokavuotista lajia ovat: lehtokerttu, hernekerttu ja punakylkirastas.

Pyynti on painottunut elokuulle

Kuvissa 5 ja 6 on esitetty koko rengastus- ja kontrolliaineiston jakautuminen pentadeittain (viiden vuorokauden jaksoille). Rengastusaineiston kertymä on kaksihuippuinen. Pääosa rengastuksista (67 %) on jaksolta 30.7.–13.8. aikana, jolloin pyyntikin on ollut aktiivisinta (52 % pyyntipäivistä). Elokuun alun pyynti on ajoittunut tarkoituksellisesti nuorten ruokokerttusten oletettuun päämuuttovaiheeseen. Toinen selvästi matalampi huippu ajoittuu jaksolle 8.–22.9., jolloin pääosa pajusirkuista on rengastettu. Kontrolliaineiston jakauma on samanmuotoinen kuin rengastusaineiston jakauma, mutta elokuun alkuun ajoittuva huippu on korkeampi (81 % kontrolleista) ja syyskuun huippu suhteellisesti matalampi.

Rengastus- ja kontrollimäärän suhde muuttuu muuttokauden edetessä sekä ruokokerttusella että pajusirkulla. Vertasimme rengastus- ja kontrollimäärän suhdetta pyyntijaksoilla 30.7.–13.8. ja 8.–22.9. Elokuun alkuun sijoittuvan jakson aikana kontrollien osuus oli ruokokerttusella 13,0 % (n = 34 271 rengastusta ja 5 141 kontrollia) ja pajusirkulla 10,0 % (n = 1 642 rengastusta ja 182 kontrollia). Syyskuun alkupuolen pyyntijaksolla vastaava osuus oli ruokokerttusella 6,5 % (n = 659 rengastusta ja 46 kontrollia) ja pajusirkulla 3,1 % (n = 6 122 rengastusta ja 194 kontrollia). Kontrollien väheneminen voi selittyä lintujen kohonneella muuttoaktiivisuudella, jolloin samat yksilöt viipyvät pyyntialueella lyhyemmän ajan eivätkä tule uudelleen pyydystetyiksi.

Keskimääräisenä pyyntipäivänä on rengastettu 242,9 ± 10,0 (mediaani 228) ja kontrolloitu 26,5 ± 1,7 (mediaani 16) lintua. Aineistossa on 32 pyyntipäivää, jolloin käsiteltyjen lintujen määrä on ollut yli 500 yksilöä. Nämä päivät on esitetty taulukossa 4. Lintumääriltään runsaimmat päivät ajoittuvat pääosin elokuun ruokokerttusaikaan, vain kolme päivää ajoittuu syyskuulle pajusirkun päämuuttovaiheeseen. Rengastettujen lintujen määrä on ollut 21 päivänä vähintään 500 yksilöä. Yli 700 yksilöä on rengastettu neljänä päivänä, jotka kaikki ajoittuvat elokuun alkupäiviin vuosille 1995, 1999 ja 2004. Kontrolloitujen lintujen määrä on ollut kolmena päivänä yli 100 yksilöä. Määriltään runsaimmat kontrollipäivät ajoittuvat pääosin samoille vuosille kuin runsaimmat rengastuspäivätkin, mutta eivät yleensä samoille päiville, koska omia rengastuksia koskevat kontrollihavainnot tulevat lyhyellä, 1–3 päivän viiveellä (taulukko 4).

Löytöjä Suomesta ja muualta Euroopasta

Projektin aikana rengastetuista linnuista on tullut yhteensä 284 löytöä tai kontrollihavaintoa rengastuspaikkojen ulkopuolelta. Näistä 71 on tehty ulkomailla ja 213 muualla Suomessa. Ulkomaan löytöjä

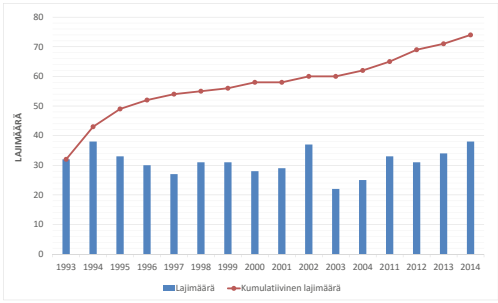

Kuva 3. Rengastettujen lajien vuosikohtaiset lukumäärät ja kokonaislajimäärän kehitys.

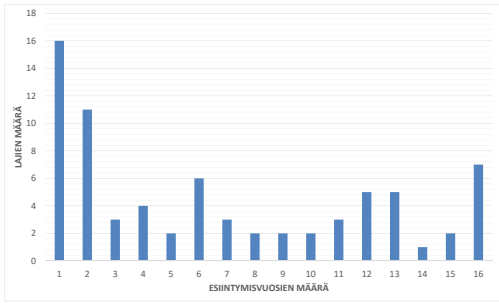

Kuva 4. Lajien esiintymisen säännöllisyys rengastusaineistossa.

on tullut 18 eri valtiosta ja seitsemästä eri lintulajista. Eniten löytöjä on kertynyt ruokokerttusesta (73 %) ja pajusirkusta (18 %). Valtioittain tarkasteltuna selvästi eniten löytöjä on tullut Virosta, Unkarista ja Italiasta (taulukko 5).

Kotimaanlöydöt jakautuvat 28 nykyisen tai entisen kunnan alueelle (taulukko 6). Kuntien nimet perustuvat rengastustietokannassa käytettyyn kuntajakoon, eivätkä vastaa kaikilta osin nykyistä kuntajakoa. Ylivoimaisesti eniten liminkalaisia lintuja on kontrolloitu Oulussa (35 % kotimaan löydöistä ja kontrolleista), jossa on ollut aktiivista verkkorengastusta monella pyyntipaikalla 1990-luvulta alkaen. Muita merkittäviä lähialueen kontrolli- tai löytökuntia ovat Liminka ja Siikajoki. Toisen merkittävän kontrollivyöhykkeen muodostavat Etelä-Suomen rannikkoalueen kunnat ja niillä sijaitsevat verkkopyyntipaikat. Liminkalaisia lintuja koskevista kotimaan löytö- ja kontrollihavainnoista yhteensä 31 % on tehty Espoossa, Kotkassa, Helsingissä ja Vehkalahdella (nyk. Hamina).

Liminganlahdella rengastetuista linnuista kotimaan löytöjä ja kontrolleja on tehty lukumääräisesti eniten ruokokerttusista (83 % kaikista kotimaan tapaamisista) ja pajusirkuista (12 %). Molempien lajien kontrollihavaintojen kertymisessä Oulun pyyntipaikoilla on ollut keskeinen merkitys: pajusirkkukontrolleista 77 % ja ruokokerttuskontrolleista 30 % on Oulusta.

Mistä lintuja saapuu Liminganlahdelle?

Yksiselitteistä ja suoraa vastausta kysymykseen ei ole, mutta asiaa voidaan tarkastella Liminganlahdella kontrolloitujen muualla rengastettuja lintuja koskevan aineiston avulla. Kontrolliaineistossamme on 139 muualla Suomessa rengastettua lintua. Näistä 70 on ruokokerttusia, 57 pajusirkkuja, 7 urpiaisia ja lisäksi yksi haarapääsky, keltavästäräkki, sinitiainen, pajulintu ja törmäpääsky. Lisäksi projektin aikana Liminganlahdella on kontrolloitu arviomme mukaan n. 10–15 ulkomailla rengastettua lintua, joiden tietoja emme ole saaneet kootusti tähän artikkeliin rengastustoimiston tietojärjestelmien takia.

Vieraskontrollien kuntajakaumassa Oulun osuus on hallitseva – peräti 81 % muualla rengastetuista ja Liminganlahdella kontrolloiduista linnuista on rengastettu Oulussa sijaitsevilla verkkorengastuspaikoilla. Kaksi muuta merkittävää lähtöaluetta ovat Espoon Laajalahti (8 %) ja Siikajoen Tauvo (6 %). Lisäksi yksittäisiä Kotkassa, Rovaniemellä, Joensuussa ja Hangossa rengastettuja lintuja on kontrolloitu Liminganlahdella.

Iälleen määritetyistä vieraskontrolleista 38 % on ollut vanhoja ennen kontrollivuotta syntyneitä (+1-kv) ja 62 % nuoria (1-kv) samana vuonna syntyneitä yksilöitä. Keskimääräinen aika rengastushetkestä jossain päin Suomea kontrollihetkeen Liminganlahdella on 175,7 ± 25,1 päivää (mediaani 14 päivää, n = 139). Vaikka keskimääräinen aika rengastushetkestä kontrollihetkeen on lähes kuusi kuukautta, pääosa vieraskontrolleista (71 %) on tehty kuitenkin samana vuonna kuin rengastuskin, jota aineiston mediaani kuvaa paremmin kuin keskiarvo.

Rengastuspaikan maantieteellinen sijainti Liminganlahteen nähden vaikuttaa kontrolliajankohtaan. Oulussa rengastetuista linnuista on saatu kontrollihavainto Liminganlahdelta keskimäärin 92,3 ± 18,6 päivän kuluttua rengastuksesta (mediaani 10 päivää, n = 111). Etelä-Suomessa rengastetuista linnuista kontrollihavainnon syntymiseen on kulunut keskimäärin 844,6 ± 60,3 päivää (mediaani 719 päivää, n = 17). Aineistomme mukaan oululaisista linnuista 84 % on kontrolloitu samana vuonna kuin ne on rengastettukin. Etelä-Suomessa rengastettu lintu on kontrolloitu Liminganlahdella keskimäärin kahden vuoden kuluttua syksyllä.

Etelä-Suomessa rengastetuista ja Liminganlahdella kontrolloiduista 17 linnusta ruokokerttusia

Taulukko 4. Yli 500 käsitellyn linnun päivät Liminganlahdella.

Päivä	Reng.	Kont.	Yht.
07.08.1993	762	89	851
03.08.1999	721	61	782
10.08.2004	715	54	769
01.08.1999	744	17	761
08.08.2002	649	70	719
04.08.1999	590	109	699
09.08.2004	641	53	694
06.08.1993	625	68	693
17.08.2002	611	49	660
06.08.1999	567	85	652
09.08.1995	621	16	637
08.08.1993	548	82	630
14.08.2002	568	54	622
03.08.2001	527	79	606
01.08.1995	523	72	595
05.08.1995	466	118	584
09.08.1999	497	83	580
08.08.1999	505	69	574
06.08.2002	540	34	574
06.08.2004	552	17	569
13.08.2002	517	40	557
08.09.2013	524	27	551
09.08.2001	480	55	535
10.08.2001	500	28	528
02.08.1995	446	78	524
07.08.2002	477	45	522
05.08.1999	413	102	515
17.09.2013	488	22	510
07.08.1995	450	54	504
09.08.2000	445	59	504
02.08.1999	436	66	502
18.09.2011	492	9	501

on peräti 15. Lisänä ovat yksi pajusirkku ja pajulintu. Pohjois-Suomessa rengastettujen ja Liminganlahdella kontrolloitujen lintujen kohdalla lajivalikoima on monipuolisempi ja esimerkiksi ruokokerttusen ja pajusirkun keskinäinen suhde on tasaisempi. Erot voivat selittyä osaltaan 2010-luvulla tapahtuneella pajusirkkurengastuksen painopisteen siirtymisellä Oulun seudulle ja muualle Pohjois-Suomeen.

Oulun seudulla sijaitsevat aktiiviset verkkorengastuspaikat (mm. Tauvon lintuasema, Liminganlahti, Kempeleenlahden verkkorengastuspaikat sekä eräät SSP-paikat) muodostavat mielenkiintoisen kokonaisuuden tutkittaessa lintujen lyhyen matkan liikkeitä ja populaatioita. Tämän lähialueverkoston rooli näkyy selvästi Liminganlahden kontrolliaineistossa.

Aineistossamme mielenkiintoisen poikkeuksen muodostaa Joensuussa 31.7.1995 rengastettu nuori ruokokerttunen, joka kontrolloitiin kolmen vuorokauden kuluttua Limingassa. Se on ainoa aineistossa oleva ruokokerttunen, joka on muuttanut selkeästi vallitsevaan muuttosuuntaan nähden poikkeavasti.

Ruokokerttuset muuttavat etelään

Ruokokerttusen kohdalla sanonta, että linnut muuttavat syksyllä etelään pitää lähes kirjaimellisesti paikkansa, sillä Liminganlahdella rengastetuista ruokokerttusista saadun kontrolli- ja löytöaineiston perusteella keskimääräinen muuttosuunta on ollut 185,5 ± 1,1 astetta (mediaani 183 astetta, n = 119). Tähän tarkasteluun on otettu mukaan kaikki yli 100 kilometrin etäisyydellä tehdyt havainnot. Jos tarkasteluun otetaan mukaan myös lähilöydöt ja -kontrollit, keskimääräinen muuttosuunta kääntyy suuntaan 166,0 ± 4,3 astetta (mediaani 183 astetta, n = 145) eli hieman etelä-kaakon suuntaan. Valkaman ym. (2014) mukaan poikasena tai syntymäkesänä 1.8. mennessä Suomessa rengastettujen nuorten ruokokerttusten keskimääräinen muuttosuunta oli 179 astetta eli lähes sama kuin liminkalaisillakin kerttusilla. Tässä Suomen kokonaisaineistossa on ollut todennäköisesti mukana myös Liminganlahdella rengastettuja kerttusia.

Rengastushetkestä ensimmäiseen rengastuspaikan ulkopuolella tehtyyn kontrolli- tai löytöhavaintoon on kulunut keskimäärin 14,2 ± 0,7 vuorokautta (n = 145). Saman muuttokauden aikaisten kontrolli- ja löytöhavaintojen ajallinen jakauma on esitetty kuvassa 7. Rengastushetken ja -paikan sekä seuraavan tapaamisen vastaavien tietojen perusteella ruokokerttusten laskennallinen muuttonopeus on ollut keskimäärin 45,5 ± 2,6 km/vrk (n = 145). Käsite muuttonopeus kuvaa tässä yhteydessä todellisuudessa rengastus- ja löytöajankohdan välistä ajallista eroa. On todennäköistä, että lintuyksilö, josta löytö tai kontrollihavainto on tehty, ei ole saapunut kontrolli- tai löytöpaikalle juuri samana päivänä vaan jo aiemmin.

Ajan ja matkan välillä on havaintoaineistom-

Taulukko 5. Liminganlahden ruovikkorengastusprojektissa rengastetuista linnuista saadut ulkomaanlöydöt lajeittain ja valtioittain. Asch = ruokokerttunen, Cmea = urpiainen, Esch = pajusirkku, Ggal = taivaanvuohi, Plus = pajulintu, Tili = punakylkirastas ja Tpil = räkättirastas.

Maa	Yht.	Asch	Cmea	Esch	Ggal	Plus	Tili	Tpil
Belgia	**1**	1						
Espanja	**1**							1
Viro	**18**	17		1				
Ranska	**2**	1		1				
Kreikka	**1**	1						
Unkari	**16**	15		1				
Kroatia	**3**	2		1				
Italia	**11**	1		8	1		1	
Liettua	**2**	2						
Norja	**2**		1			1		
Puola	**2**	2						
Portugali	**1**						1	
Venäjä	**2**	2						
Slovakia	**1**	1						
Slovenia	**5**	5						
Sveitsi	**1**			1				
Ruotsi	**1**	1						
Ukraina	**1**	1						
Yhteensä	**71**	**52**	**1**	**13**	**1**	**1**	**2**	**1**

me ja ennakkokäsityksemme mukaisesti tilastollisesti erittäin merkitsevä korrelaatio ($r = 0{,}744$, $p < 0{,}001$, $n = 145$). Kuvassa 8. on esitetty ajan ja matkan välinen riippuvuus. Kuvaajassa pääosa havainnoista asettuu neljään selvästi erottuvaan ryhmään, jotka ovat etäisyyden mukaisessa järjestyksessä Oulun seutu, Etelä-Suomen rannikkoalue, Baltia sekä itäinen Keski-Eurooppa Välimerelle asti. Etelä-Suomeen liminkalaiset ruokokerttuset saapuvat keskimäärin 12,8 ± 0,6 vuorokauden kuluttua rengastushetkestä (mediaani 12, n = 79). Näistä kolme ovat saapuneet Helsinkiin, Kaarinaan ja Kangasalaan neljässä vuorokaudessa, jolloin Helsingin ja Kaarinan linnut ovat edenneet 130 km/vrk ja Kangasalaan matkannut lintu 96 km/vrk.

Baltian maihin Liminganlahden ruokokerttuset saapuvat keskimäärin 14,6 ± 0,8 vuorokauden kuluttua rengastushetkestä (mediaani 15,5, n = 14). Näistä kaksi nopeinta yksilöä on kontrolloitu Virossa 10 vuorokauden kuluttua rengastuksesta, joten ne ovat edenneet laskennallisesti 77 km/vrk. Valkaman ym. (2014) aineistossa nopein yksilö on edennyt laskennallisesti Suomesta Viroon 300 km/vrk ja hitain alle 20 km/vrk.

Itäisen Keski-Euroopan ja Välimeren pohjoisreunan alueelle Liminganlahden ruokokerttuset saapuvat keskimäärin 27,7 ± 1,5 vuorokauden kuluttua rengastushetkestä (mediaani 28, n = 18). Nopein yksilö on edennyt Unkariin 17 vuorokaudessa, jolloin keskimääräinen etenemä on ollut laskennallisesti 123 km/vrk. Toiseksi nopein yksilö on edennyt Sloveniaan 21 vuorokaudessa, jolloin keskinopeus on ollut 108 km/vrk. Ruokokerttusesta vuoden 2011 loppuun mennessä tulleiden kontrolli- ja löytöhavaintojen sijaintipaikat on esitetty kuvassa 9.

Pajusirkun kohdalla samaa syysmuuttokautta koskeva kontrolli- ja löytöaineisto on vielä niin pieni, ettei sen perusteella ole mahdollista tehdä luotettavia päätelmiä muutosta. Pienen aineiston perusteella keskimääräinen muuttosuunta näyttäisi olevan 199 ± 5,6 astetta (mediaani 203 astetta, n = 9) eli karkeasti etelä-lounaaseen. Tarkasteluun on otettu mukaan kaikki yli 100 kilometrin etäisyydellä tehdyt havainnot. Valkaman ym. (2014) aineis-

Taulukko 6. Liminganlahden ruovikkorengastusprojektissa rengastetuista linnuista saadut kotimaanlöydöt lajeittain ja kunnittain. Asch = ruokokerttunen, Cmea = urpiainen, Erus = pohjansirkku, Ggla = närhi, Mfla = keltavästäräkki, Plus = pajulintu ja Pmod = rautiainen.

Kunta	Yht.	Asch	Cmea	Erus	Esch	Ggla	Mfla	Pmaj	Plus	Pmod
Elimäki	1	1								
Espoo	26	24			2					
Halikko	1	1								
Hamina	1	1								
Hanko	2	2								
Hattula	1	1								
Haukipudas	1	1								
Helsinki	15	15								
Ikaalinen	1	1								
Järvenpää	3	3								
Kaarina	3	3								
Kangasala	2	2								
Kokkola	3	2	1							
Kotka	18	17			1					
Liminka	18	14				1		2	1	
Mietoinen	1	1								
Oulu	74	53			20					1
Oulunsalo	6	4			2					
Pattijoki	1	1								
Pori	3	3								
Sievi	1	1								
Siikajoki	18	13	1	1	1				2	
Sipoo	1	1								
Särkisalo	1	1								
Turku	1	1								
Tyrnävä	1	1								
Vehkalahti	8	8								
Vihanti	1						1			
Yhteensä	213	176	2	1	26	1	1	2	3	1

tossa Suomessa rengastettujen pajusirkkujen keskimääräinen muuttosuunta oli 205 astetta eli lähes sama kuin liminkalaisillakin pajusirkuilla. Talvehtimisalueet ovat Valkaman ym. (2014) mukaan pääosin Välimeren alueella, mutta muutamia talvilöytöjä on pohjoisempaakin Euroopasta ja hyvin idästä Mustanmeren rannikolta asti. Valtakunnalliseen aineistoon verrattuna Liminganlahdella rengastetut pajusirkut näyttäisivät suuntaavan enemmän etelään, koska niitä ei ole tavattu Espanjassa eikä Ranskassa, josta huomattava osa talvikauden aikaisista suomalaisista pajusirkuista on kontrolloitu. Liminganlahden pajusirkuista vuoden 2011 loppuun mennessä tulleiden kontrolli- ja löytöhavaintojen sijaintipaikat on esitetty kuvassa 9.

Kerääkö ruokokerttunen rasvaa?

Projektin perusmittauksiin on sisältynyt näkyvän rasvan määrän arviointi. Rasvaindeksi on määritetty hankaluun kuopassa ja vatsassa näkyvän rasvan

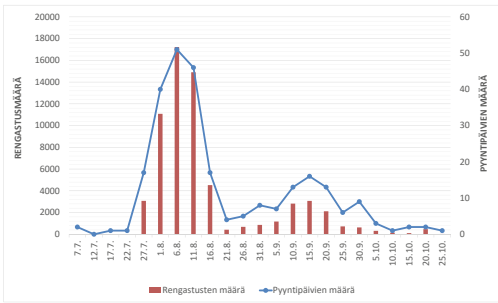

Kuva 5. Rengastusten jakautuminen pentadeittain. Viivadiagrammi kuvaa pyyntipäivien kokonaismäärän kullakin viiden päivän jaksolla.

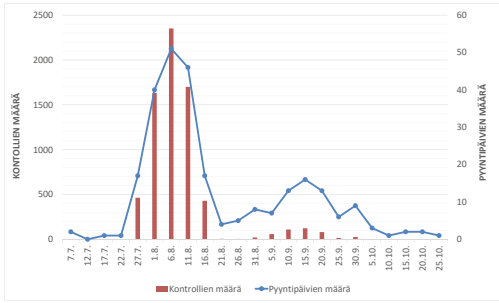

Kuva 6. Kontrollien jakautuminen pentadeittain. Viivadiagrammi kuvaa pyyntipäivien kokonaismäärän kullakin viiden päivän jaksolla.

määrän perusteella. Yhdistimme ruokokerttusta koskevan mittausaineiston ja laskimme rasvaindeksin jakauman erikseen nuorille (n = 11 253) ja vanhoille (n = 1 983) yksilöille. Yleistäen voidaan todeta, että vanhoilla ruokokerttusilla on enemmän näkyvää rasvaa kuin nuorilla, mutta kummatkaan ikäryhmät eivät kerää merkittäviä rasvavarastoja Liminganlahdella (kuva 10). Vanhoista yksilöistä vajaa 50 % ja nuorista lähes 85 % sijoittui luokkaan 0, eli niillä ei havaittu näkyvää rasvaa tai sitä oli hyvin vähän lähinnä vatsassa. Vähän tai kohtalaisesti (luokat 1–3) rasvaa sisältäviä yksilöitä oli molemmissa ikäluokissa, mutta vanhoista linnuista suhteellisesti suurempi osuus (46 %) sijoittui näihin luokkiin verrattuna nuoriin ruokokerttusiin (15 %). Runsaasti rasvaa keränneitä yksilöitä (luokat 4–5) oli vanhoista vajaa 5 %, mutta nuorista vain 0,2 %.

Suomalaisten ruokokerttusten muuttostrategiassa on Valkaman ym. (2014) mukaan runsasta vaihtelua yksilöiden välillä: osa yksilöistä kerää Suomessa ollessaan runsaasti muutolla tarvittavia rasvavarastoja ja osa merkittävästi vähemmän. He ovat arvioineet, että vain vähän rasvaa keräävät yksilöt muuttavat lyhyitä matkoja kerrallaan ja täydentävät ravintovarojaan lyhyin välimatkoin. Iso Britanniasta muutolle lähtevät ruokokerttuset sen sijaan keräävät runsaan rasvavaraston ja muuttavat sen turvin pitkän matkan ensietappiinsa. Rasvaindeksiarvojen perusteella suurin osa Liminganlahdelta lähtevistä ruokokerttusista noudattanee lyhyiden lentomatkojen strategiaa täydentäen energiavarastojaan tiheästi matkan varrella.

Bensch & Nielsen (1999) ovat arvioineet ruotsalaisen aineiston perusteella, että yksi rasvaindeksin luokka/pistearvo vastaa karkeasti 0,4 grammaa rasvaa. Yhden tunnin lentomatkan on arvioitu kuluttavan rasvavarastoja noin yhden prosentin linnun painosta. Näiden lähtötietojen perusteella he ovat laskeneet, että laskennallisesti yksi rasvaindeksiluokka vastaa energiamäärää, jolla lintu pystyy lentämään noin 3,5 tuntia. Lentomatkana tämä on heidän mukaan noin 130 km. Yrjölä ym. (1988) ovat päätyneet Helsingin Iso-Huopalahdella vuosina 1983–1987 rengastettujen ruokokerttusten rasvaindeksien ja laskelmien perusteella jonkin verran pitempään laskennalliseen lentomatkaan samalla rasvamäärällä (rasvaindeksin arvolla). He myös esittävät, että rasvaindeksin 5 omaavat yksilöt pystyvät lentämään tyynellä säällä korkeintaan noin 900 km. Arvioimme heidän esittämänsä perusteella, että lineaarisesti tämä vastaa enintään noin 180 kilometrin lentomatkaa/1 rasvaindeksiyksikkö. Rasvaindeksin ja painon suhde eivät kuitenkaan ole täysin lineaarisesti muuttuvia, minkä muun muassa Yrjölä ym. (1988) ovat todenneet.

Pajusirkun siiven pituudet

Pajusirkuilla siiven pituus eroaa sukupuolten välillä ja eroa voidaan käyttää sukupuolen määrityksen perusteena tietyissä rajoissa (Svensson 1997). Mittasimme Liminganlahdella yhteensä 7 891 pajusirkun siiven maksimipituuden. Mittausten perusteella siiven pituudessa on eroja sekä koiraiden ja naaraiden että vanhojen ja nuorten lintujen välillä (kuva 11). Vanhojen koiraiden siiven pituus oli keskimäärin 82,8 ± 0,05 mm (mediaani 83, vaihteluväli 76–88 mm, n = 1 034) ja nuorten koiraiden keskimäärin 81,0 ± 0,03 mm (mediaani 81, vaihteluväli 72–88 mm, n = 3 567). Vanhoilla naarailla siiven pituus oli keskimäärin 76,7 ± 0,07 mm (mediaani 77, vaihteluväli 71–82 mm, n = 507) ja nuorilla naarailla keskimäärin 75,8 ± 0,03 mm (mediaani 76, vaihteluväli 70–83 mm, n = 2 783). Siivenpituuden jakaumat sukupuolittain ja ikäluokittain on esitetty kuvassa 12.

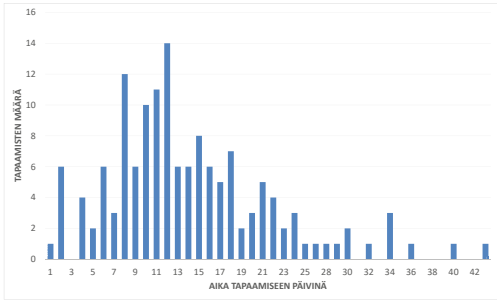

Kuva 7. Saman muuttokauden aikaisten kontrolli- ja löytöhavaintojen ajallinen jakauma ruokokerttusella.

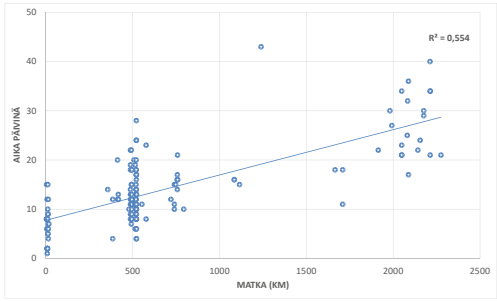

Kuva 8. Ajan ja matkan välinen korrelaatio rengastus- ja kontrolliaineiston perusteella ruokokerttusella.

Svensson (1997) ilmoittaa koiraan siiven pituuden vaihteluvälin olevan 74–84 mm (n = 79) ja naaraan 70–77 mm (n = 29). Nämä siiven pituuden vaihteluvälit sopivat aineistomme keskiarvoihin, mutta eivät sen vaihteluväleihin. Mittausaineistossamme nuorista koiraista 1,3 %, vanhoista koiraista 14,8 %, nuorista naaraista 11,1 % ja vanhoista naaraista 26,2 % on pitkäsiipisempiä kuin Svenssonin ilmoittamat siiven pituuden ylärajat ovat sukupuolittain. Aineistossamme on vain yksi nuori koiras, jonka siiven pituus alittaa Svenssonin ilmoittaman alarajan. On mahdollista, että aineistoomme sisältyy joitakin virheellisesti sukupuolelleen määritettyjä yksilöitä ja virheellisiä mittauksia, jotka ovat voineet aiheuttaa virheitä vaihteluvälin äärilaidoilla, mutta siitä huolimatta erot ovat yksilömäärällisesti niin merkittäviä, etteivät ne selity mittausvirheillä. Svenssonin (1997) esittämistä vertailuarvoista poikkeavissa tapauksissa olemme, ainakin vuosina 2011–2014, tarkastaneet iän ja sukupuolen määrityksen oikeellisuuden ja useimmiten toistaneet mittauksen. Svenssonin esittämät siiven pituudet perustuvat ilmeisesti lähes kokonaan nahkanäytteisiin. Hän toteaa, että siiven pituus lyhenee lähes varmasti jonkin verran kuivuessaan. Kuivumisen aiheuttaman kutistumisen määrää hän ei ole kuvannut kovin tarkasti, mutta viittaa nahkasta mitatun siiven pituuden olleen muiden tekemien tutkimusten perusteella n. 1,2–2,9 % lyhyemmän kuin linnun ollessa elossa tai juuri kuolleena. Kutistumisen aiheuttama siiven pituuden lyhentyminen ei kuitenkaan mielestämme riitä selittämään Svenssonin esittämän ja oman aineistomme välistä eroa.

Kiitokset

Monivuotinen ja laajamittainen verkkorengastushanke on vaatinut tuhansien tuntien työpanoksen, jota ilman hanke ei olisi toteutunut tässä laajuudessa. Esitämme kollektiivisesti lämpimät kiitokset kaikille jotka ovat tavalla tai toisella vaikuttaneet projektin toteutumiseen! Kirjoittajien lisäksi lintujen rengastamiseen ovat osallistuneet Toni Eskelin, Ari Kakko, Jari Peltomäki, Kari Rannikko, Tuomo Jaakkonen, Pirkka Aalto, Antti Mikala, Sami Timonen, Asko Rokala, Reijo Kylmänen, Panu Kuokkanen, Arvo Ohtonen, Jouni Pursiainen ja Pekka Saikko. Verkkopyynteihin tai projektin tekniseen toteuttamiseen ovat tavalla tai toisella osallistuneet ainakin Sampsa Cairenius, Hannu Kianen, Mikko Ala-Kojola, Ulla Matturi, Suvi Nikkilä, Antti Ollila, Antti Pesola, Jukka Pessa, Juha Sjöholm, Eero Vierikko ja Antti Vierimaa, joille lämpimät kiitokset. Kiitämme myös Isonniityn lohkokuntaa ja Lumijoen-Lapinniemen osakaskuntaa, jotka maanomistajina ovat antaneet luvan rengastustoimintaan alueillaan. Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on antanut luvan poiketa alueelle perustettujen yksityisten luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräyksistä, josta kiitämme. Luonnontieteellisen keskusmuseon rengastustoimiston henkilökunnasta erityiskiitoksen ansaitsevat William Velmala, Markus Piha, Jari Valkama ja Seppo Niiranen, jotka ovat poimineet haluamamme tiedot rengastustietokannoista.

Kirjallisuus

Bensch, S. & Nielsen, B. 1999: Autumn migration speed of juvenile Reed and Sedge Warblers in relation to date and fat loads. Condor 101: 153–156.

Luonnontieteellinen keskusmuseo 2015: Rengastettujen lintujen määrät vuosittain. https://rengastus.helsinki.fi/tuloksia/Rengastus#vuodet. [viitattu 8.2.2015].

Luonnontieteellinen keskusmuseo ja rengastajatoimikunta 2015: Rengastukset 2012–2013. Rengastajan vuosikirja 2013–2014. s. 42–49.

Svensson, L. 1997: Euroopan varpuslinnut – suku-

puolen ja iän määritys. SLY:n Lintutieto Oy (ensimmäinen suomenkielinen painos).

Valkama, J., Saurola, P., Lehikoinen, A., Lehikoinen, E., Piha, M., Sola, P. & Velmala, W. 2014: Suomen Rengastusatlas. Osa II. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Yrjölä, R., Routasuo, P., Mikala, A. & Mikkola, M. 1988: Nuorten ruokokerttusten syysmuuton strategiaa eli minne asti skönäri lentääkään? Lintumies 23: 122–125.

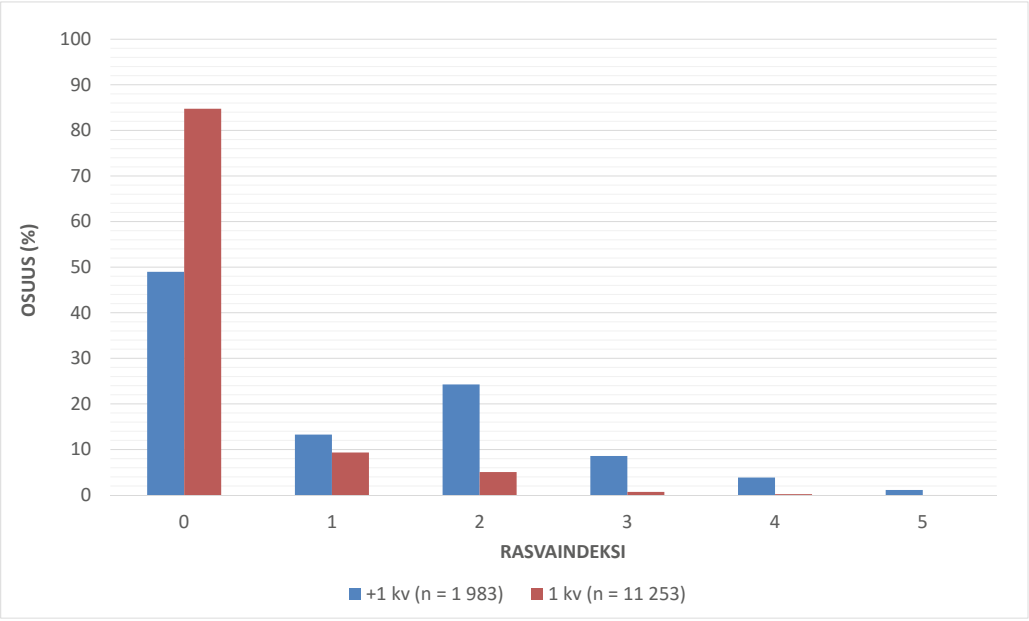

Kuva 10. Näkyvän rasvan määrä nuorilla ja vanhoilla ruokokerttusilla.

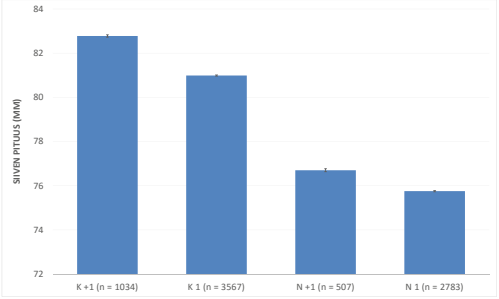

Kuva 11. Pajusirkun keskimääräiset siiven pituudet sukupuolittain (K = koiras, N = naaras) ja ikäluokittain (+1 = vanha lintu, 1 = nuori lintu). Pylväisiin on merkitty keskiarvon keskivirhettä kuvaava jana.

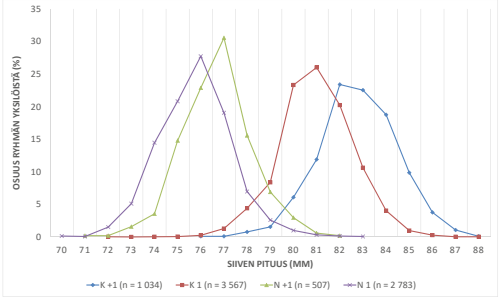

Kuva 12. Pajusirkun siiven pituuden jakauma sukupuolittain (K = koiras, N = naaras) ja ikäluokittain (+1 = vanha lintu, 1 = nuori lintu).

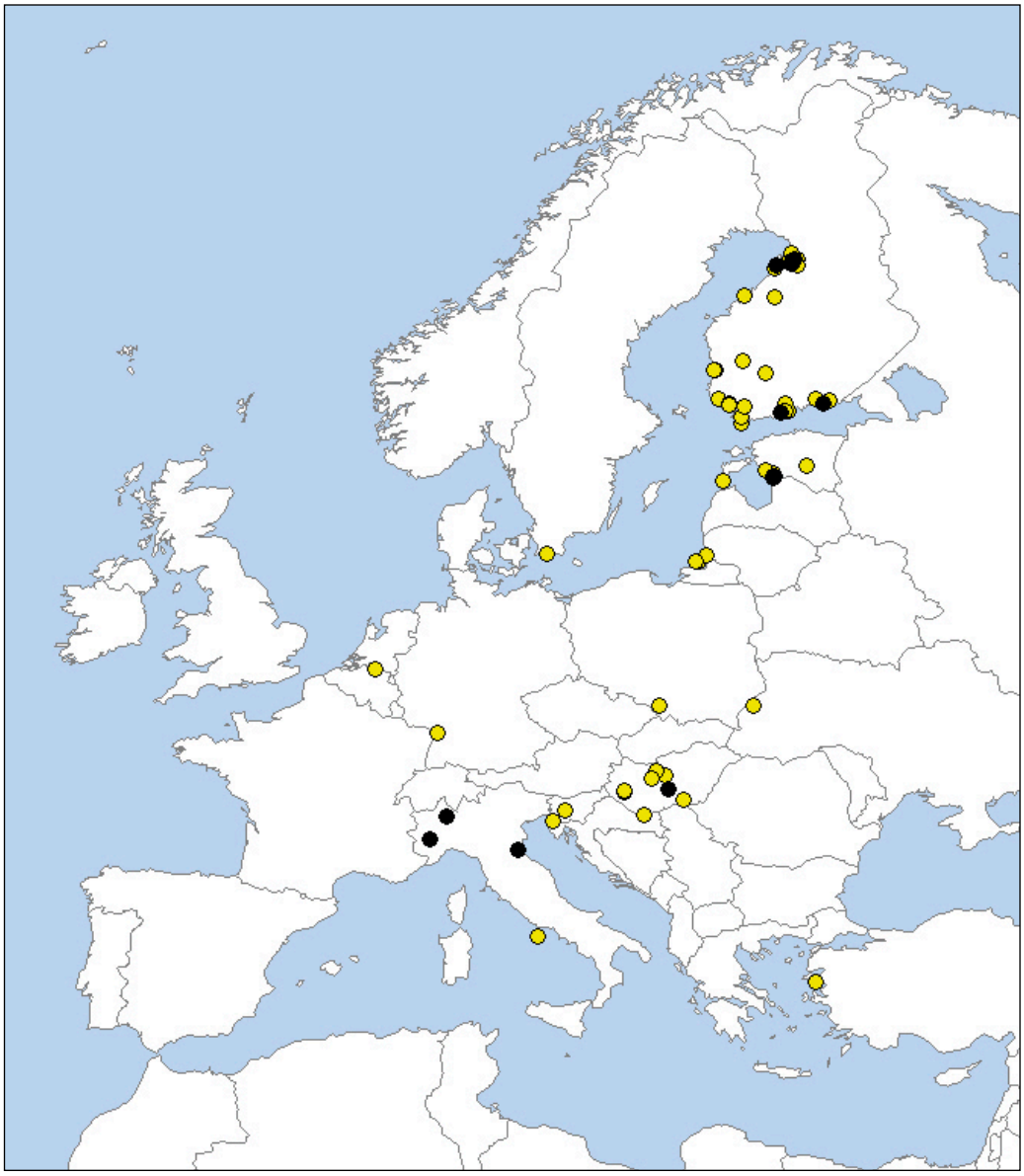

Kuva 9. Ruokokerttusesta ja pajusirkusta saadut kontrolli- ja löytöhavainnot vuosilta 1993–2011. Ruokokerttusta koskevat havainnot on esitetty keltaisilla ja pajusirkkua koskevat havainnot mustilla symboleilla.

LINTUVUOSI 2013 TAUVOSSA – PUOLI VUOTTA VUOROTTELUVAPAALLA

MATTI TYNJÄLÄ

Talvella 2012–2013 palasi kollegani Eila pirteänä vuorotteluvapaaltaan kehuen vapaataan niin vuolaasti, että kiinnostuin itsekin asiasta. Selvittelyjen jälkeen asia oli osaltani selvä – vuorotteluvapaata oli mahdollista saada. Suurimmaksi ongelmaksi asiassa muodostui sopivan sijaisen löytäminen, mutta sekin ratkesi sittemmin, ja viimeinen este asian tieltä katosi.

Alusta asti oli selvää, että viettäisin ajan Tauvon lintuasemalla (kuva 1) ja sielläkin keskittyen muuttavien pajulintujen rengastukseen, joten ajankohta piti valita siten, että saisin katettua asemalla niin kevään kuin syksyn muuttokaudet. Halusin hyvän vertailuvuoden 1970-, 1980- ja 1990-lukujen hyville vuosille, jolloin asemalla oli monesti aukoton miehitys. Kuvaan 2 olen koonnut pajulinnun muuton Tauvon rengastusten mukaan, ja siinä on eritelty myös nämä hyvät vuodet, jolloin miehitys on ollut (lähes) aukoton. Kuvan perusteella valitsin sitten ajankohdaksi 13.5.–20.10. Loppupäätä oli mahdollista tarvittaessa venyttää vielä vuosilomalla. Pajulinnun muuton jälkeisen loppusyksyn halusin myös mukaan: onhan vaelluslintuaika aina mukavaa (edellyttäen, että lintuja todella vaeltaa). Kevätkauden lopetus täsmentyisi lintujen todellisen muuttamisen mukaan ja ”kesäloman” jälkeinen syyskausi alkaisi 18.7.

Toteutuma oli sitten 10.5.–14.6. ja 18.7.–21.10. Kevätkaudella pidin kahden yön lyhyen loman pakollisten menojen vuoksi (tuuraamassa kävi Sami Timonen) ja syksyllä peräti kaksi kolmiöistä lomasta kotiremonttien takia. Tällöin tuuraajinani toimivat Mikko ja Liisa Ojanen sekä Pirkka ja Janne Aalto.

Vanhuuden tuomia ”iloja” on kuulon heikkeneminen. Luovuin jo vapaata suunnitellessani aikaisempina vuosina päivittäin tehdystä vakiohavainnoinnista, koska tulokset eivät enää olisi olleet vertailukelpoisia, ja siltä osin helpotin ”työtaakkaani”. Tornissa kävin vain erityistapauksissa (kuten laskemassa syksyn kurkimassoja tai laiduntavia lehmiä).

Sää ei oikein suosinut: se oli keskimäärin ottaen lämmin ja kaunis, suorastaan ”erinomainen” eli lintujen tulon kannalta yleensä ottaen huono. Sadetta tuli enemmälti vasta loppusyksystä, jolloin oli koviakin myrskyjä. Elokuussa sateiden vähyys näkyi jopa saunaveden puutteena. Syyskuun viimeisenä päivänä oli ensi kerran hallaa. Lunta tuli jo varhain lokakuun puolivälissä.

Päivittäiset rengastussummat on koottu kuvaan 3. Vilkkain päivä oli jo 13.5., jolloin 252 lintua sai renkaan jalkaansa. Sen lisäksi oli viisi yli 150 linnun rengastuspäivää ja 18 100–150 linnun päivää. Rengastuksien kannalta vaisuinta oli kesäkuussa ja elokuun loppupuolella – syyskuun alussa. Syyskuun lopun rengastusmäärien pudotus johtui surkeista, myrskyisistä säistä. Päiväkohtaisten rengastusteni mediaaniksi muodostui 62 lintua.

Kevätkausi

Kevätkaudella Ojaset olivat käyneet asemalla jo seitsemästi, ja rengastuksia oli ennen tuloani kerty-

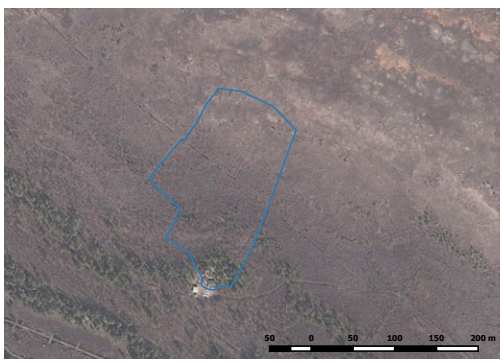

Kuva 1a ja 1b. Tauvon lintuaseman sijainti (1a) ja verkkokierros (1b, 670 m).

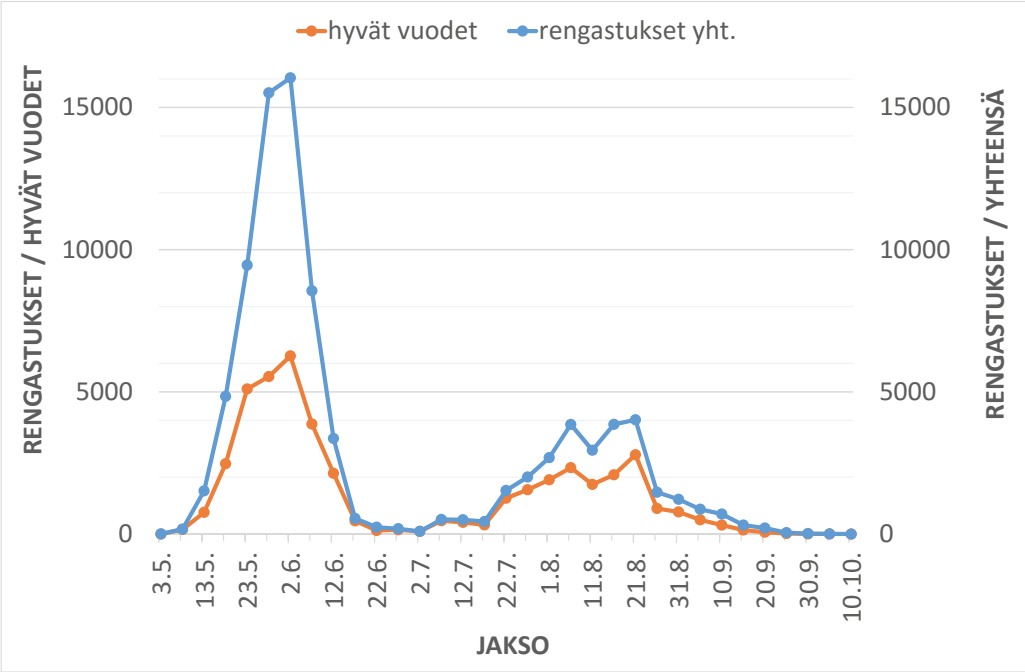

Kuva 2. Pajulinnun rengastussummat viisipäiväjaksoittain Tauvossa 1976–2012. Hyvinä vuosina 1977–79, 1985–88, 1990 ja 1993–96 (44763 rengastusta) miehitys on pajulinnun muuttoaikana ollut kattava. Rengastuksia yhteensä 87786.

Taulukko 1. Pajulinnun muuton mediaanipäivät Tauvossa miehitykseltään hyvinä vuosina, hyvien vuosien yhteisaineistosta laskettuna (rivi yhteensä), vuonna 2013 sekä koko Tauvon rengastusaineistosta (aukkoiset vuodet mukana; rivi 1976–2013). Vihreällä on merkitty kevään kaksi aikaisinta ja syksyn kaksi myöhäisintä mediaanipäivää sekä mediaanien välinen lyhin ja pisin ero.

Vuosi	kevät	syksy	ero (pv)
1977	04.06.	16.08.	73
1978	02.06.	29.07.	57
1979	01.06.	06.08.	66
1985	01.06.	12.08.	72
1986	28.05.	20.08.	84
1987	03.06.	15.08.	73
1988	26.05.	07.08.	73
1990	28.05.	04.08.	68
1993	28.05.	20.08.	84
1994	30.05.	09.08.	71
1995	25.05.	02.08.	69
1996	27.05.	08.08.	73
Yhteensä	**30.05.**	**10.08.**	**72**
2013	19.05.	04.08.	77
1976-2013	**30.05.**	**12.08.**	**74**

Aseman rutiinit vuonna 2013

1. **Rengastus**
   - vakioverkot (14 kpl) ja muut (20–21)
   - atrapin käyttö
   - lintujen ruokinta
   - loppusyksystä iskuverkko

   Pohjoisen sijainnin vuoksi n. 20.5.–5.8. välisenä aikana rengastus tapahtuu läpi yön ja nukkuminen vastaavasti päivällä, jolloin verkot laitetaan pauloille!
2. **Lepäilijälaskennat** (Ulkonokan kierros, itse en kertaakaan kiertänyt)
3. **Muuton havainnointi** (vakiohavainnointi 6 x 15 min aamuisin + muu, kymmenkunta kertaa)
4. **Muu havainnointi** (2 retkeä!)
5. **Lintukurssit** (touko- ja heinäkuussa)
6. **Paperityöt** (rengastuslomakkeet, asemalomake, tallennus, päiväkirja ml. blogin pito)
7. **Puhdetyöt**

Taulukko 2. Tauvon lintuaseman päämiehittäjät vuonna 2013.

Nimi	vrk
Matti Tynjälä	129
Mikko Ojanen	53
Liisa Ojanen	41
Annikki Tynjälä	27
Jos van Winckel	7
Sander Bruylants	7
Janne Aalto	7
Pirkka Aalto	5

nyt runsaat 30 pihan ruokinnan viereisistä verkoista 12.4. alkaen. Itse saavuin asemalle 10.5. klo 17:30 Ojasen Mikon ja Liisan kanssa. Verkot pantiin heti pyyntiin ja Ojaset palasivat sitten Ouluun. Kausi starttasi siten heti täysillä. Eka illan saalis jäi vaatimattomaksi, 7 rengastusta ja 3 kontrollia.

Alun yllätys oli se, että pajulintujen muutto oli voimakkaana käynnissä heti ensi päivistä alkaen (kuva 4). Muuton huippu olikin saman tien: 13.5. 188, 14.5 137, 17.5. 130 ja 18.5. 103 rengastusta olivat kevään yli sadan päivät. Asia jäi askarruttamaan: olinko tullut liian myöhään? Pajulinnut olivat kuitenkin muuallakin Pohjois-Pohjanmaalla tehtyjen havaintojen mukaan yleistyneet vasta tuossa vaiheessa, joten ehkäpä en kuitenkaan. Muutto käynnistyi kunnolla 13.5., jolloin samalla oli paras pyyntipäivä. Joka tapauksessa pajulinnun muutto oli selvästi edellä keskimääräistä! Aineistosta laskettu mediaani oli vuonna 2013 19.5., kun miehitykseltään kattavien vuosien mediaani on 30.5. Sama oli sitten nähtävissä syksylläkin, joskaan ero ei ollut niin iso (mediaanit 4.8. ja 12.8., taulukko 1).

Lehto- ja hernekerttuja sekä kirjosieppoja vaikutti tulleen normaalisti tai jopa enemmän. Sen sijaan esim. harmaasieppojen, ruokokerttusten sekä sini- ja punarintojen määrät jäivät pienehköiksi. Harmaasieppoja tuli vain noin neljännes parhaista vuosisaaliista, ruokokerttusia puolet, punarintoja vajaa puolet ja sinirintoja vain kymmenesosa (kuvat 5). Kuvassa 6 on punarinnan ja lehtokertun rengastusten jakaumat keväältä 2013. Ne eivät vaikuta aikaistuneen yhtä radikaalisti kuin pajulinnun vastaava.

Kevään parhaita rengastuksia olivat mustaleppälintu 14.5., sinipyrstö 19.5., pikkusieppo 25. ja 30.5., 5 idänuunilintua 19.5.–4.6., 3 viitakerttusta 23.5.–10.6., pikkukultarinta 27.5., satakieli 28.5. sekä luhtakerttunen 3. ja 4.6. Muita mukavia verkkolintuja olivat ampuhaukka 10.5., tuulihaukka 11.5., 5 liroa 12.–14.5., 9 pohjantikkaa 14.5.–10.6., 9 mustapääkerttua 14.5.–2.6., käenpiika 15.5., sirittäjä 17.5. ja 7.6., pyy 27.5., pikkukäpylintu 30.5. sekä metsäviklo 31.5. Pajulintu, jonka rengastin 17.5., oli myös sikäli erityinen, että se oli 100 000. rengastukseni.

Muista havainnoista voi mainita alkukevään seudulla pyörineen arosuohaukan, pinnarallissa 25.5. nokalla havaitun mustaotsalepinkäisen sekä 13.5. Merikylänlahdelta löydetyn tundrakurppelon ja mustapyrstökuirin *islandica*-alalajin. Näistä itse näin vain arosuon ja kurppelon.

Lasten lintuleiri järjestettiin asemalla 17.–19.5. Sille osallistui 11 innokasta lasta ja vetäjinä toimivat Esa Aalto, Tiina Sihto ja Juha Hilska. Omalta osaltani opastin lintujen pyytämisen, määrittämisen ja rengastamisen saloihin.

Sääskikausi alkoi jo 26.5. Kevätkauden viimeinen yö oli 13.–14.6., ja verkot otettiin pois iltapäivän kuluessa. Vaimo haki minut illalla kahdeksan jälkeen kotiin nukkumaan. Lopetuspäiväpäätös kypsyi päivittäisten rengastusmäärien laskettua parinkymmenen paikkeille ja allekin. ”Kesäloma” alkoi.

Syyskausi

Syyskausi käynnistyi illalla 18.7., jolloin tulin Ojasen Mikon kanssa asemalle. Verkot saatiin saman

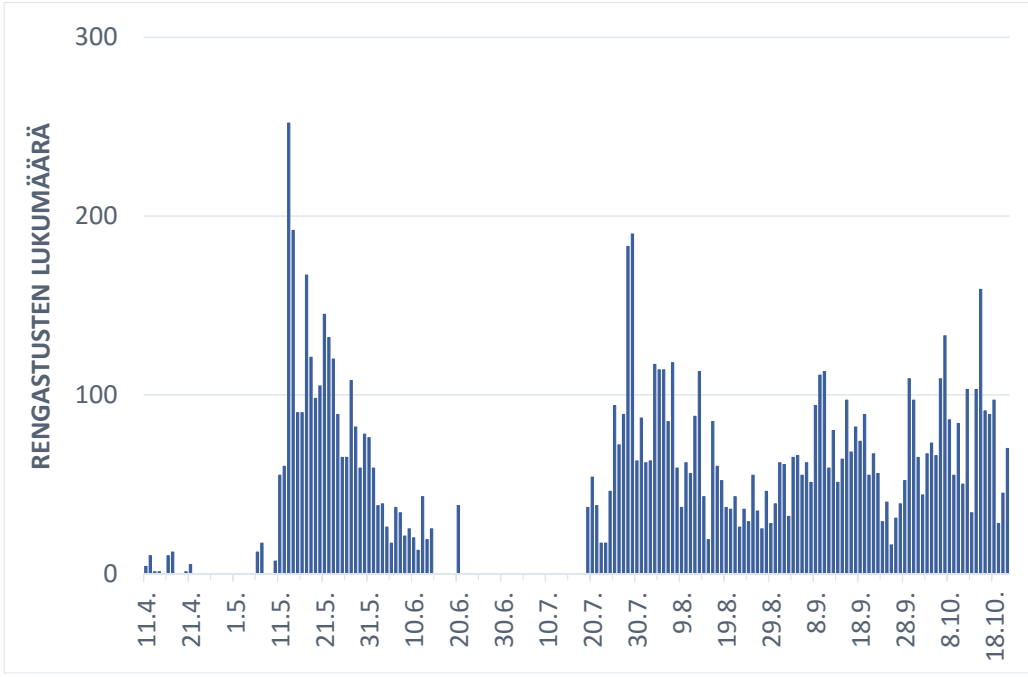

Kuva 3. Päivittäiset rengastusmäärät Tauvossa 2013.

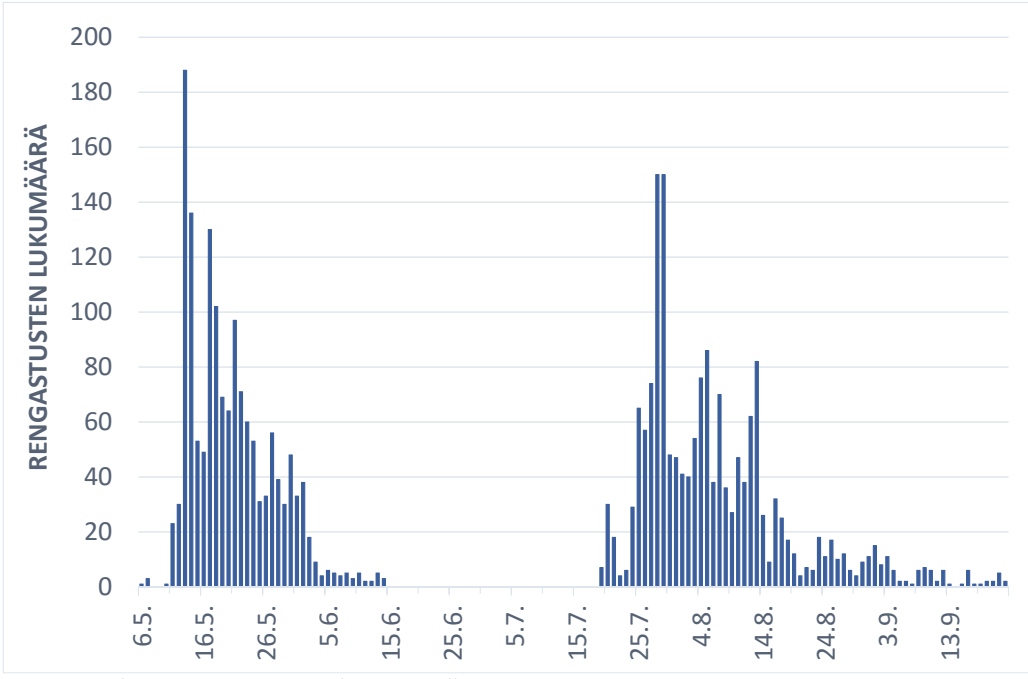

Kuva 4. Pajulinnun muutto Tauvon lintuasemalla vuonna 2013.

Tauvon syksyn ehdoton kohokohta oli verkoista 6.9.2013 poimittu Suomen ensimmäinen sarasirkkalintu. Lintu oli kolmas Tauvon lintuasemalta löydetty Suomenpinna. © MATTI TYNJÄLÄ

Taulukko 3. Tauvon lintuaseman kymmenen rengastetuinta lajia vuonna 2013.

Laji	Kevät	Syksy	Yhteensä
pajulintu	1509	1711	3220
pajusirkku	15	464	479
pyrstötiainen		461	461
talitiainen	46	402	448
sinitiainen	28	308	336
helmipöllö	2	322	324
viherpeippo		295	295
käpytikka	1	283	284
punarinta	67	208	275
kirjosieppo	219	52	271
Yhteensä	**2783**	**6447**	**9230**

vuorokauden puolella pyyntiin, joskaan ainuttakaan lintua ei niistä tullut. Seuraavana päivänä alkoi kolmipäiväinen nuorten lintuleiri, jolle osallistui kolme innokasta lintuharrastajan alkua. Vetopuolesta vastasi pääosin Ojasen pariskunta.

Syyskausi koostui kahdesta osasta: hyönteissyöjien (siis pajulinnun) muuttokaudesta (sääskinen aika) ja sen jälkeisestä, lähinnä vaelluslintujen rengastuskaudesta (vähemmän sääskinen aika). Pajulintumuutto olikin sangen vilkasta (kuva 3). Samoin tiltaltteja, herne- ja lehtokerttuja ja kirjosieppoja tuli verkoista mukavasti.

Atrapilla verkkoihin saatiin myös runsaasti metsä- ja niittykirvisiä, joiden muutto toki jatkui myös myöhempään syksyllä. Loppusyksystä atrapilla verkkoihin saatiin myös runsaasti viherpeippoja. Pajusirkkuja Tauvossa tulee luontaisestikin verkkoihin, mutta sen pyyntiä on tehostettu viime vuosina atrapin soittamisella (kuva 7).

Syksyn vaelluksia luonnehti pari seikkaa: tali-, sini- ja pyrstötiaisia liikkui mukavasti (kuvat 8 ja 9), samoin helmi- ja erityisesti hiiripöllöjä sekä käpytikkoja (kuva 10). Sen sijaan käpylinnut ja urpiaiset olivat lähes kadoksissa. Varpuspöllöjäkään ei juuri liikkunut. Helmipöllön ja käpytikan rengastusmäärät nousivat aseman ennätyslukemiin. Sinitiaisella oli myös ennätysvuosi, talitiaisella sen sijaan oli vasta toiseksi paras. Hiiripöllön uudet rengastusluvut (18) olivat yli kaksinkertaiset edellisennätykseen vuodelta 1973 (8) verrattuna. Pähkinähakeillakin oli vaellusta. Niitä nähtiin 25.7.–28.8. yhteensä 9, joista yksi rengastettiin. Jos muuttoa olisi havainnoitu, määrä olisi varmaan noussut moninkertaiseksi.

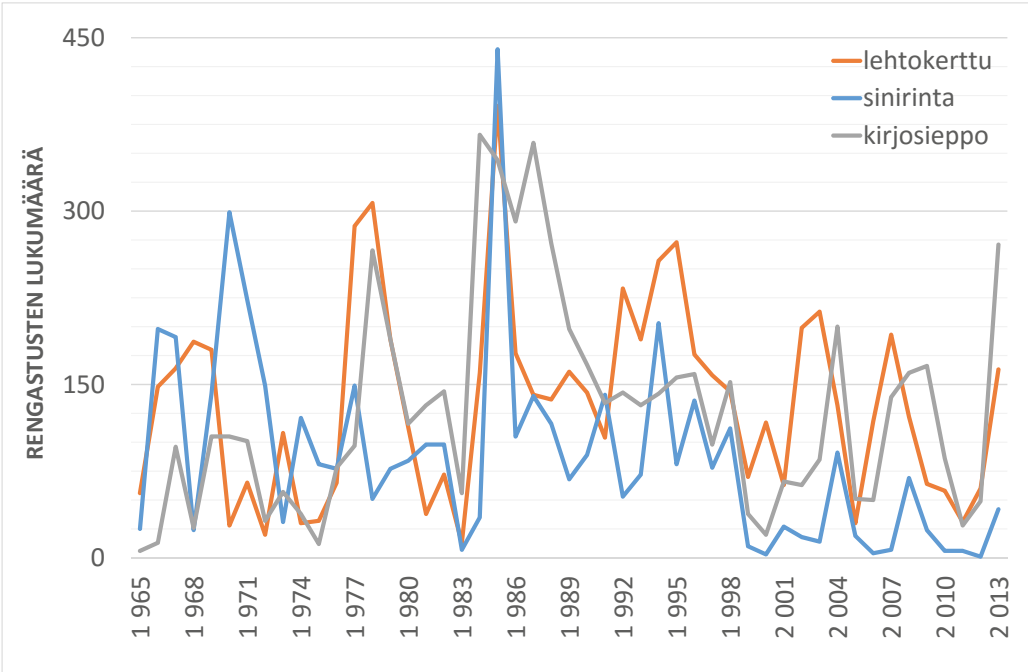

Kuva 5. Joidenkin hyönteissyöjien rengastusmäärät Tauvossa 1965–2013.

Taulukko 4. Tauvon ulkomaiset löydöt 2013.

laji	rengas	rengastuspaikka	reng.aika	löytöaika	aika	etäisyys
pajulintu	Stockholm CK83704	Ruotsi, Haparanda Sandskär	4.8.2012	20.5.2013	9 kk 19 pv	94 km
pajulintu	Stockholm CR24639	Ruotsi, Holmön, Stora Fjäderägg	1.9.2012	24.5.2013	8 kk 25 pv	206 km
helmipöllö	Riga MH586	Latvia, Kolka	26.4.2013	31.8.2013	4 kk 7 pv	793 km
pajusirkku	Bologna LR20790	Italia, Brivio, Lecco, Toffo	11.1.2013	15.9.2013	8 kk 6 pv	2313 km
urpiainen	Stockholm CU57558	Ruotsi, Uumaja, Degernäs, T-vägen	3.10.2013	12.10.2013	9 pv	239 km

Syksyn parhaita olivat idänuunilintu (syksyisin tosi harvinainen asemalla) 27. ja 29.7., kirjosiipikäpylintu 28.7., viitasirkkalintu (ensimmäinen koko aseman historiassa) 9.8., kultarinta (myös harvinainen syksyllä, yleensä vakiovieras keväällä, mutta nyt vuoden ainoa) 12.8., pikkusirkku (kuten kultarinta) 14.8., 21 (!!) taigauunilintua 2.–30.9., 4 pikkuvarpusta (aseman ensimmäiset) 4.–20.10. ja hippiäisuunilintu 7.10. Muita kivoja verkkovierailijoita olivat riekko ja sepelkyyhky 22.7., pähkinähakki 27.7. ja 11.8., tuulihaukka 28.7., 6 sirittäjää 28.–30.7., 6 mustapääkerttua 29.7.–17.9., kiuru 8. ja 16.8., lapinkirvinen 22. ja 28.8., kovasti asemalla harvinaistunut kivitasku 26.8., pikkukäpylintu 9.10. sekä 4 lapintiaista 3.–18.10.

Oman lukunsa ansaitsee 6.9. verkkoon eksynyt, asemarutiinit totaalisesti sotkenut sarasirkkalintu, josta on juttua ollut jo muissakin lehdissä. Havainto oli aseman, Siikajoen, Pohjois-Pohjanmaan ja Suomen ensimmäinen. Sarasirkkalintu on kolmas Tauvon verkoista saatu suomenpinna.

Ei-lintupuolella yllätti pohjalepakko, joka eksyi kahdesti aseman verkkoon (6.8. ja 1.9.). Eipä aikaisemmin ole tullut vastaavaa vastaan. Toisaalta

pahemmin säikäytti verkkokierroksella 9.8. vastaan tullut lehmä, joka oli karannut sähköpaimenen yli Ulkonokan laitumeltaan. Se pinkoi pakoon kohti merta, eikä siitä sen koommin kuulunut. Omistaja ei sitä löytänyt ulkopuolelta, mutta 16.8. nautoja laitumelta pois vietäessä ei yhtään puuttunut, joten takaisin aidan läpi oli päässyt.

Syyskaudella oli runsaasti aikaa paneutua aseman huoltotöihin. Verkkolinjoja raivattiin ja kulkua paranneltiin. Pensaikkoa harvennettiin. Ulkonokalta poistettiin hoitotoimina pensaikkoa/puustoa. Kallistunut asemarakennus tunkattiin suoraan ja kallistuksen aiheuttanutta sadevesien johtamista parannettiin. Polttopuita tehtiin (niin kuivattavaksi ulos kuin haloiksi asti). Molempiin rakennuksiin laitettiin paremmat, ledeihin perustuvat valaistussysteemit (saunakin sai valot). Portaita uusittiin. Kattoja korjattiin. Verkkoja paikattiin, värjättiin ja lajiteltiin. Varasto siivottiin ja järjestettiin. Kirjastoa lajiteltiin. Hommaa piisasi niin, ettei useimmiten ehtinyt lukemaan tai muihin pitkien iltojen ajankuluksi varattuihin askareisiin – esim. en ehtinyt tallentaa ainuttakaan vanhaa havaintoani Tiiraan, vaikka olin aikonut sen tuolloin tehdä. Ojasen Mikko kävi useaan otteeseen ”avustamassa” näissä hommissa (todellisuudessa minä useimmiten olin apupoikana).

Lopuksi

Kaikkinensa vietin asemalla 134 päivää. Näinä päivinä tein yhteensä 1705 verkkokierrosta, josta kertyi 1145 km (kuva 1). Niinpä kunto koheni, vaikka keväällä aluksi teki välillä jo tiukkaa. Painokin putosi kuin huomaamatta. Asema tuli parempaan kuntoon puhdetöinä lähinnä syyskauden pitkinä iltoina. Oma kunto, mieliala ja työtarmo saivat runsaasti pontta. Pelko toimeentulosta osoittautui turhaksi: asemalla ei voi viettää kulutusjuhlia. Koti ja lastenhoito jäivät vaimon osalle, mutta valituksia ei onneksi kuulunut.

Oma vahinkoherkkyys on noussut, ja onnistuin kolhimaan itseni useamman kerran asemalla, onneksi kuitenkin niin, etten tarvinnut ulkopuolisia apuja. Avustajia olisi myös voinut käydä enemmän – kyselyistäni huolimatta niitä oli niukahkosti, ja niistäkin monet Oulussa opiskelevia vaihto-opiskelijoita. Toki loma-aikoina ja viikonloppuisin kävijöitä riitti, mutta viikolla erityisesti loppusyksystä illat olivat pitkiä ja kuluivat siten erilaisissa puhdetöissä.

Summa summarum: hommasta jäi hyvä olo ja tuloksetkin olivat sitä, mitä odotettiin. Mielihaluksi jäi toistaa homma uudestaan. Valitettavasti se ei onnistunut heti seuraavana kautena (havahduin tähän liian myöhään ja myöhästyin viikolla muutoshakemuksessani). Vuorotteluvapaaehtojen muuttumisesta huolimatta vaikuttaa siltä, että viiden vuoden päästä voisin ottaa asian uusiksi. Ehkäpä sitten taas Tauvoon.

Kiitos kaikille myötävaikuttaneille!

Tauvon lintuaseman toimintavuosi 2013

Vuosi 2013 oli aseman 49. toimintavuosi. Asemalla oli miehitystä tai muuta toimintaa 151 vuorokautena, joista tammikuussa 1, huhtikuussa 13, toukokuussa 26, kesä- ja heinäkuussa 14, elokuussa 31, syyskuussa 30, lokakuussa 21 ja marraskuussa 1. Pääasialliset miehittäjät on esitetty taulukossa 2.

Toiminta keskittyi paljolti rengastukseen. Näkyvää muuttoa havainnoitiin eniten isojen lintujen kevätmuuton aikoihin huhtikuussa ja toukokuun alussa. Muina aikoina havainnointi oli satunnaista. Kevään havaintotuntien määrä nousi 95 ja syksyn 10 tuntiin. Ulkonokka kierrettiin vain kahdeksan kertaa, joten lepäilevien kahlaajien ja vesilintujen muuttomäärät jäivät pääasiassa tornista tehtyjen laskentojen varaan. Toki kahlaajatutkimukset jatkuivat nokalla, ja siinä yhteydessä nokan linnustoa on havainnoitu tarkemmin.

Vuotuinen rengastussaalis nousi 9230:een, mikä miehityspanos huomioon ottaen jäi hieman alakanttiin. Tärkein syy tähän oli vaisu urpiaisvuosi. Eri lajeja rengastettiin 88, mikä oli odotettavissakin hyvän miehityksen ja rengastussumman perusteella (kuva 12). Kymmenen eniten rengastettua lajia on koottu taulukkoon 3. Omia tai ulkopuolisia kontrolleja saatiin 1230, joista 368 tuli keväällä. Joukossa oli kaksi ruotsalaista pajulintua (molemmat keväällä), latvialainen helmipöllö (2-kv lintu), ruotsalainen urpiainen ja italialainen pajusirkku syksyllä (taulukko 4).

Tämä on Tauvon lintuaseman julkaisu no 87.

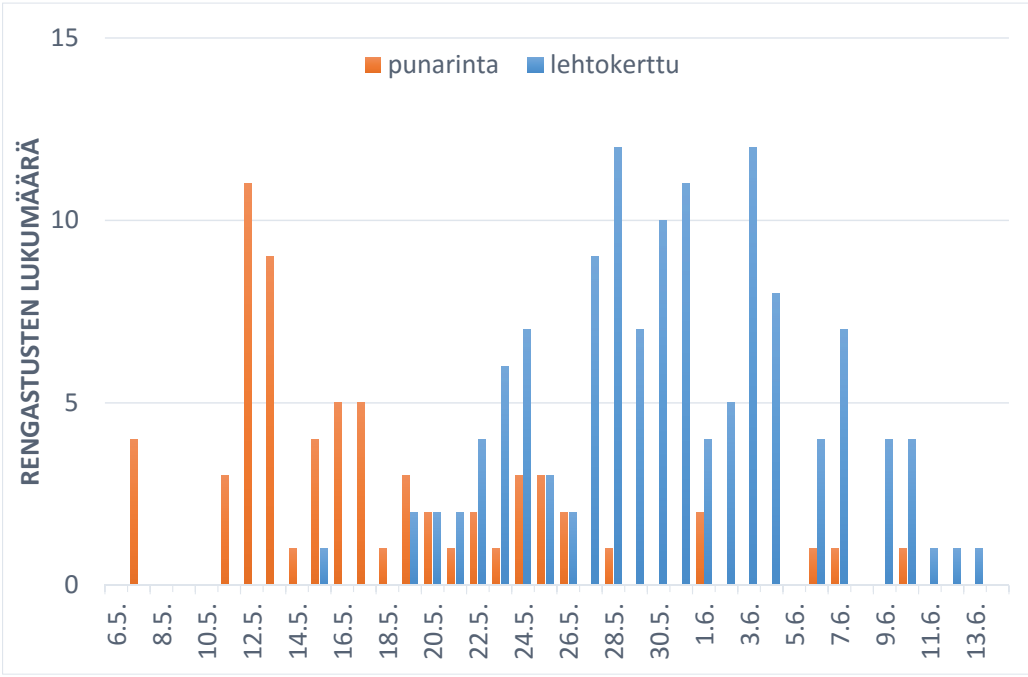

Kuva 6. Punarinnan ja lehtokertun rengastukset keväällä 2013 Tauvossa.

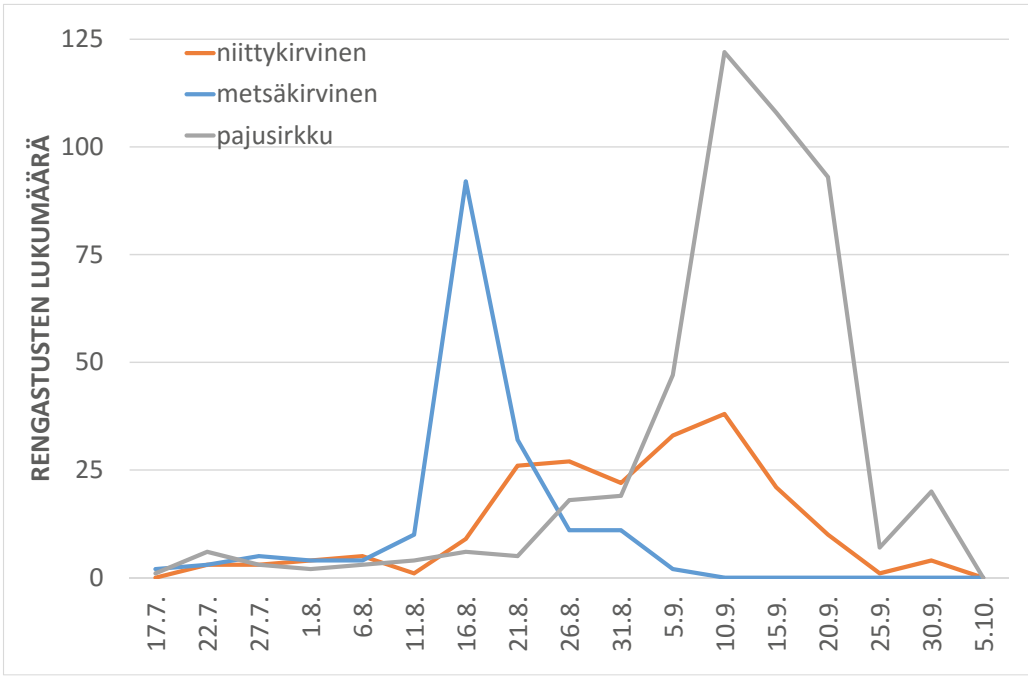

Kuva 7. Niitty- ja metsäkirvisen sekä pajusirkun rengastukset viisipäiväjaksoissa Tauvossa syksyllä 2013.

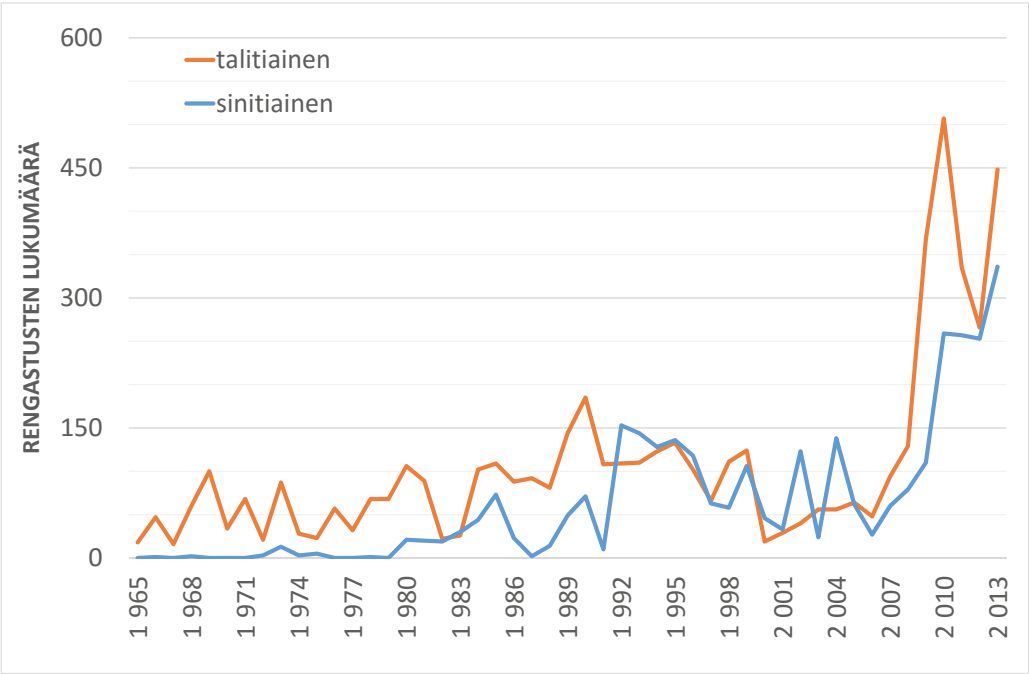

Kuva 8. Tali- ja sinitiaisen rengastusmäärät Tauvossa 1965–2013.

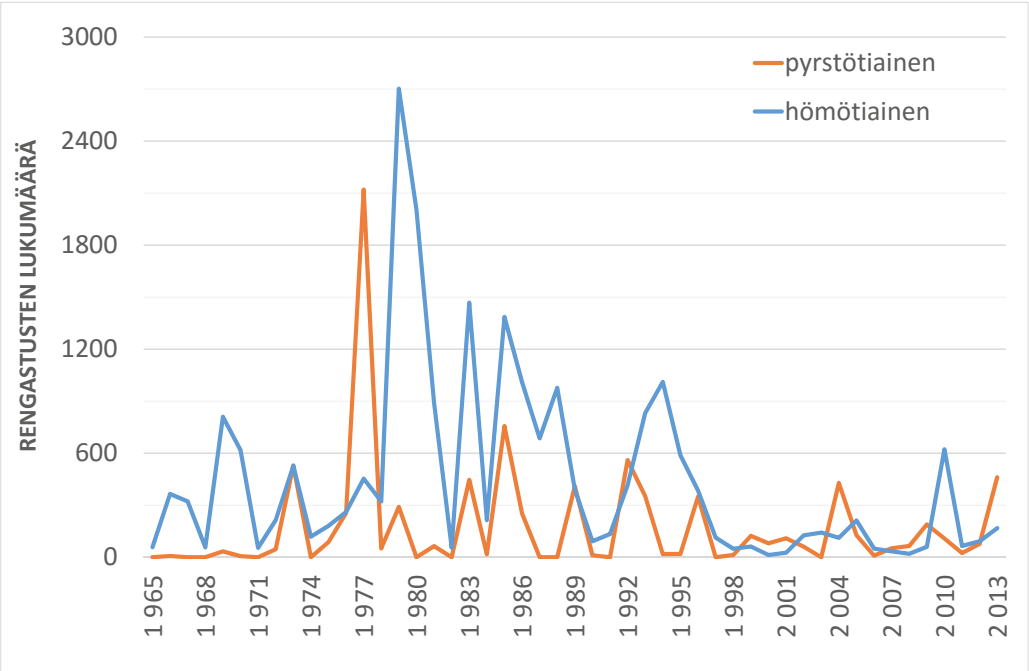

Kuva 9. Hömö- ja pyrstötiaisen rengastusmäärät Tauvossa 1965–2013.

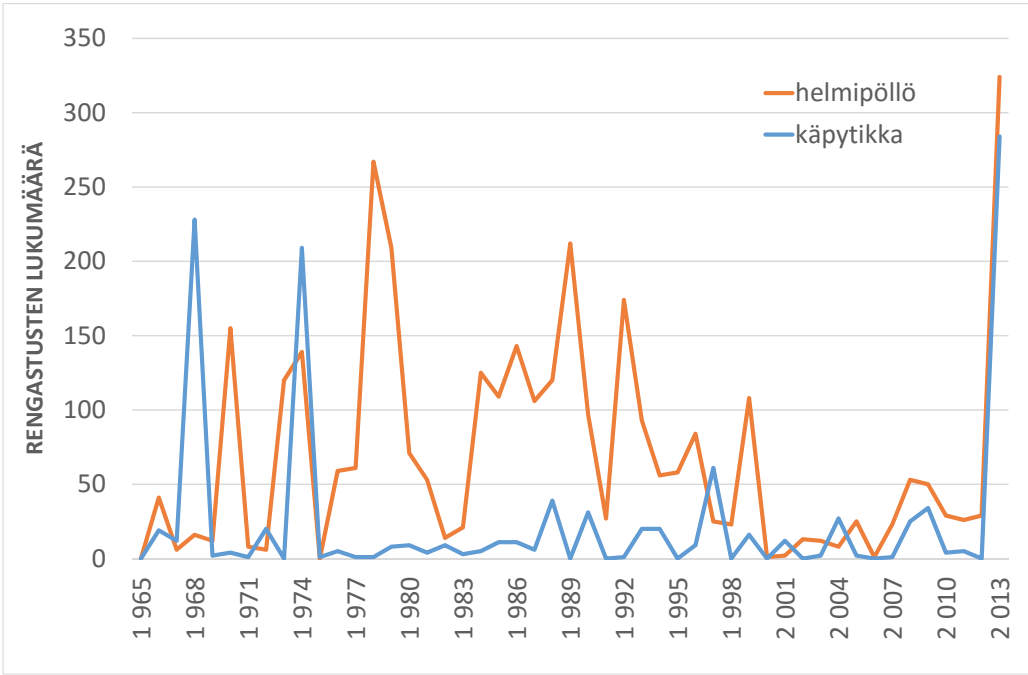

Kuva 10. Käpytikan ja helmipöllön rengastusmäärät Tauvossa 1965–2013.

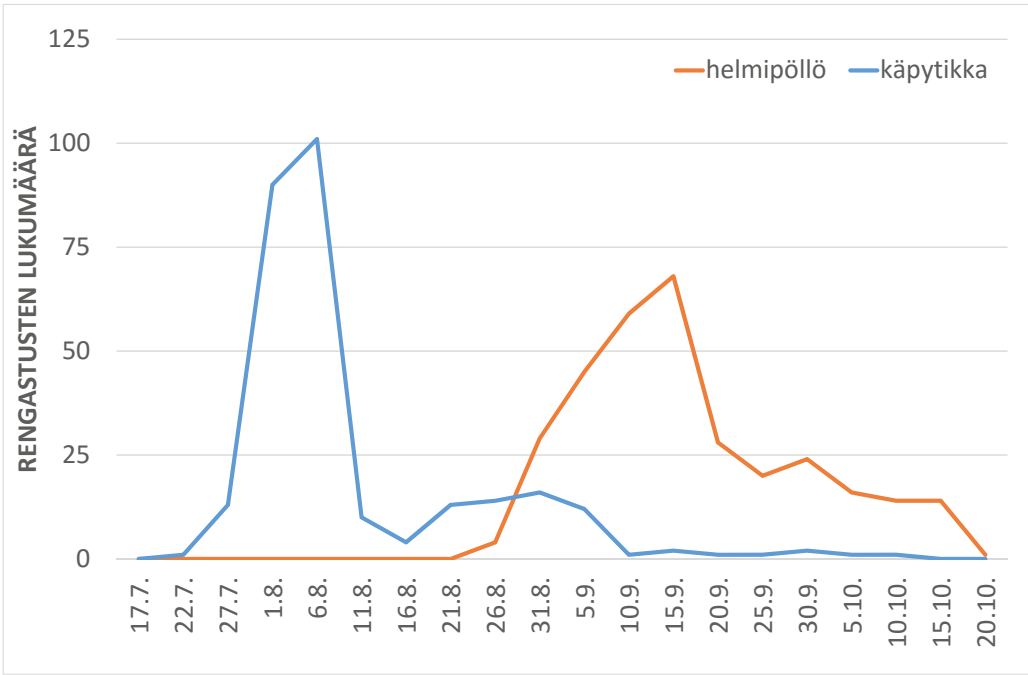

Kuva 11. Helmipöllön ja käpytikan rengastukset viisipäiväjaksoissa syksyllä 2013 Tauvossa.

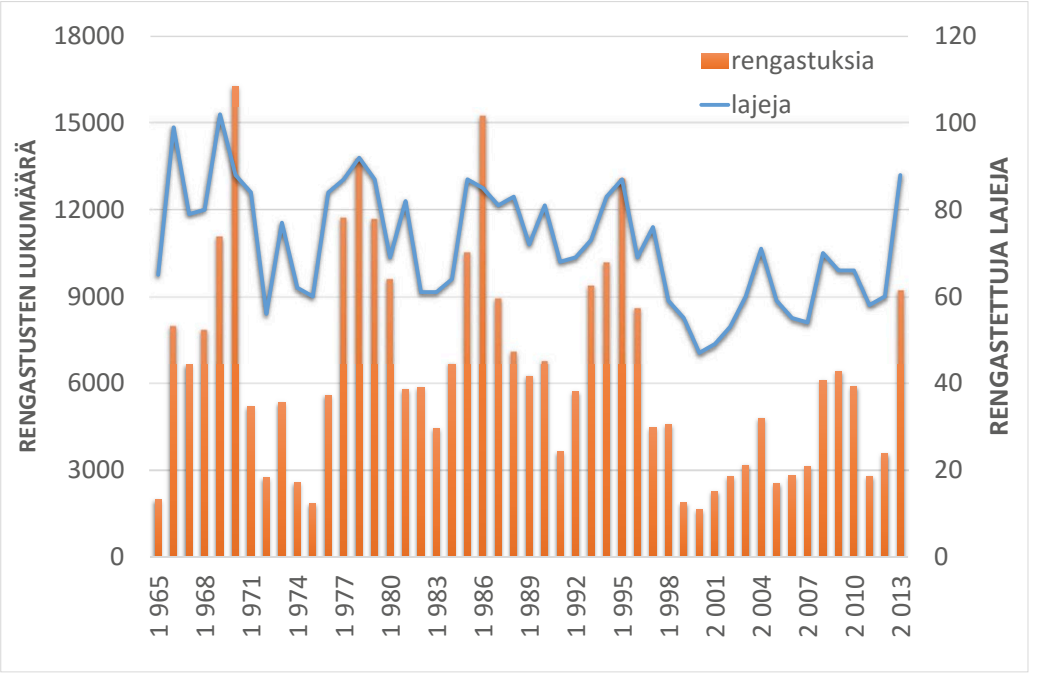

Kuva 12. Rengastusten ja rengastettujen lajien määrä Tauvon lintuasemalla 1965–2013.

Syksyllä 2013 rengastettiin aseman historian ensimmäiset pikkuvarpuset (yhteensä 4 lintua). © MATTI TYNJÄLÄ

© REIJO KYLMÄNEN

KUOVI – VUODEN LAJI 2011

MIKKO OJANEN & REIJO KYLMÄNEN

Kuovi oli Birdlife Suomen vuoden laji vuonna 2011. Vuoden tarkoituksena oli kerätä tietoa lajin saapumisesta Suomeen, reviirien lukumääristä sekä etenkin pesimisen onnistumisesta.

Fenologia esitettiin Aureolan vuosikatsauksessa 2011 (Tapio ym. 2012). Tässä keskitymme tarkastelemaan pesimiseen liittyviä havaintoja. Heti kun kuovi päätettiin ottaa vuoden lajiksi, keskustelimme rengastustoimiston johtajan Jari Valkaman kanssa ja päätimme ryhtyä rengastamaan lajia lukurenkain. Kuovi on pitkäikäinen ja lukurenkaat tuovat lajin biologiasta monipuolista tietoa. Samalla päätimme jatkaa lukurengastusta vähintään muutaman vuoden – tarkastellen mm. rengastettujen lintujen palaamista pesimisalueilleen.

Reviirien lukumäärät

Alkuperäinen kuovivuoden tavoite – arvioida pesimämenestystä tarkkailemalla reviireittäin onnistumista – ei alueellamme toteutunut. Juuri yhtään reviirin kohtalon selviämistä ei ollut kirjattu Tiira-havaintojärjestelmään. Tiira lieneekin kehno väline tähän tarkoitukseen. Parempi olisi ollut pesäkortti tai vastaava, johon voi kirjata kunkin reviirin ja siinä tapahtuvat muutokset. Kokonaisuutena vuoden tulokset jäivät Suomessa vaatimattomiksi (Valkama 2012).

Alueellamme oli Tiira-havaintojärjestelmässä 382 havaintoa / 2094 yksilöä 10.5.–15.7., jolle ajalle katsoimme pääosan reviirihavainnoista sijoittuvan. Päällekkäisten havaintojen poiston jälkeen jäi 344 havaintoa. Reviirejä ilmoitettiin PPLY:n alueella tulkintamme mukaan 302 kappaletta (taulukot 1 ja 2). Tämä kertoo kuovin olevan vielä alueellamme kohtalaisen hyvässä tilassa. Luku ei kerro kuiten-

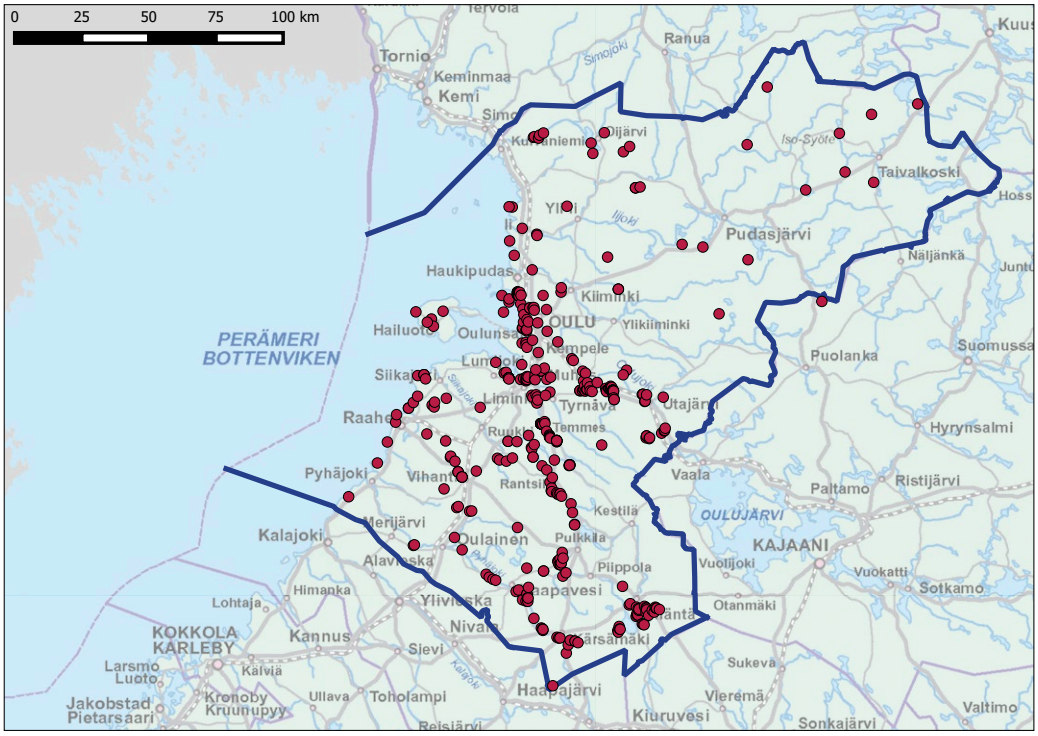

Kuva 1. Kuovireviirit aikavälillä 10.5.–15.7.2011. Aineisto: Tiira-havaintojärjestelmä (www.tiira.fi), pohjakartta © Maanmittauslaitos 2015.

kaan kuovien kokonaismäärästä alueellamme. Sen sijaan tärkeästä asiasta, pesimisen onnistumisesta, emme saaneet kuvaa. Reviirit näyttävät keskittyvän kartoituksessa teiden varsiin – (maan)teiden varsiltahan on autosta hyvä tarkkailla peltoalueiden pesijöiden esiintymistä muutoinkin.

Kuovin lukurengastukset PPLY:n alueella 2011–2014

Lukurenkailla merkitään emoja ja suurikokoisia poikasia. Pienten poikasten eloonjäävyys on alhainen, joten niille kannattaa panna vain metallirengas. Lukurengastettujen liikkeitä voisi seurata vuosien ajan lukemalla kaukoputkella tai valokuvaamalla lukurengas jalasta.

Tarkoituksena onkin panostaa useita vuosia tähän projektiin, jotta lukurengastus yleensä olisi kannattavaa. Samalla saamme lisätietoa tämän tärkeän maatalouden ympäristön tilaa kuvaavan lajin tilanteesta.

Projektiin ilmoittautui seitsemän rengastajaa ja alkuun heille hankittiin yhteensä 170 lukurengasta.

Renkaita valmistaa Risto Juvaste Onttolassa. Renkaat ovat valkeita mustin tunnuksin. Ne on laitettu tibiaan (”polven” yläpuolelle) ja näkyvät siten hieman paremmin alkukeväällä, jolloin kasvusto on matalampaa. Mullospellolla renkaat näkyvät hyvin ennen kasvuston taimettumista. Valokuvaus kannattaa – kuvasta selviävät usein jopa peitteisessäkin paikassa piileskelleen yksilön renkaan tunnukset.

Vuosina 2011–2014 kuoveja on varustettu lukurenkain 266 yksilöä (taulukko 3). Kuovivuonna 2011 rengastettiin yksi aikuinen naaras ja 56 poikasta. Tähän mennessä on rengastettu kaikkiaan 204 maastopoikasta ja 62 emoa. Ylivoimaisen pääosan on rengastanut Reijo Kylmänen.

Vuonna 2013 Reijo Kylmäsen rengastamista aikuisista 17 kontrolloitiin seuraavana vuonna 2014. Kaikki kontrollit luettiin pääosin edellisvuoden reviireillä tai niiden läheisyydessä. Tunnukset saatiin varmistettua valokuvista.

Muut Reijo Kylmäsen löydöt (Mikko Ojasen ja Esa Aallon rengastamista linnuista ei ole tullut löytöjä):

- 1.7.2011 Rantsilan Kiljonperällä maastopoikasena rengastettu (CN2) löytyi 20.7.2011, kilometrin päässä rengastuspaikasta auton alle jääneenä.
- 2.7.2011 Muhoksen Rauhionsosolla maastopoikasena rengastettu kontrolloitiin 23.8.2011,

Taulukko 1. Reviirien määrä kunnittain.

Kunta	Reviirejä
Haapavesi	17
Hailuoto	4
Ii	18
Kempele	8
Kärsämäki	16
Liminka	22
Lumijoki	3
Merijärvi	0
Muhos	28
Oulainen	4
Oulu	25
Pudasjärvi	19
Pyhäntä	26
Raahe	19
Siikajoki	17
Siikalatva	28
Taivalkoski	6
Tyrnävä	18
Utajärvi	24
Yhteensä	**302**

1958 km päässä rengastuspaikasta, Britannian Norfolkissa.

- 7.7.2012 Rantsilan Kerälänkylässä maastopoikasena rengastettu on kontrolloitu kaksi kertaa, samalla paikalla 20.4.2013 ja 1.4.2014 1958 km päässä rengastuspaikasta, Britannian Lancashiressä.
- 9.7.2012 Muhoksen Lakkapäässä maastopoikasena rengastettu on kontrolloitu 18.12.2012 – 21.3.2013 välisen ajan, 3142 km päässä rengastuspaikasta Espanjan Lucossa.
- 28.6.2013 Muhoksen Karho-ojalla maastopoikasena rengastettu (CFK) törmäsi autoon 31.7.2013 kahden kilometrin päässä rengastuspaikasta.
- 2.6.2013 Tyrnävän Laholaisella rengastettu koiras on kontrolloitu kaksi kertaa, samalla paikalla, 25.8.2013 ja 26.6.2014 1756 km päässä rengastuspaikasta Pohjois-Hollannissa.
- 13.7.2013 Temmeksen Kotikoskella rengastettu maastopoikanen löytyi auton yliajamana parin päivän päästä, läheltä rengastuspaikkaa.
- 27.5.2013 Rantsilan Kärsämänkylässä rengastettu koiras on kontrolloitu 21.7.2014, 1181 km päässä rengastuspaikasta Noordjyllandissa Tanskassa.
- 10.7.2014 Kestilän Vornassa rengastettu maastopoikanen löytyi 20.7.2014 kuolleena, takertuneena mansikkamaan suojaverkkoon kilometrin päässä rengastuspaikasta.
- 27.6.2014 Rantsilan Saarinevalla rengastettu maastopoikanen löytyi 17.7.2014 kuolleena tieltä kahden kilometrin päässä rengastuspaikasta.

Ulkomaisten rengastusten löydöt

Emopyynnissä Tyrnävän Ängeslevällä käveli 23.5.2014 Reijon virittämään katiskaan naaraskuovi, jolla oli jalassaan englantilainen kulunut metallirengas. Lintu oli rengastettu Lincolnshiressä Grahamissa 23 vuotta 8 kuukautta aikaisemmin. Etäisyys renagstuspaikan ja löytöpaikan välillä on 1979 km.

Lopuksi

Birdlife toteuttaa yhden lajiprojektin joka vuosi. Tämä onnistunee Etelä-Suomen yhdistyksissä hyvin, koska jäsenistöä on pinta-alaa kohden runsaasti. Pohjois-Suomessa ja laajan alueen omaavissa yhdistyksissä homma ei toimi. Tarkasteltavan lajin tilasta ei saa kunnon kuvaa ja julkistettavat tulokset ovat esimerkiksi lajin lukumääräisen tilan kannalta enemmän arvausta kuin otantaan perustuvaa arviointia. Hankkeet pitäisi valmistella huolellisemmin ja kesto pitäisi olla vähintään kaksi vuotta. Tällöin ensimmäisen vuoden tulosten perusteella näkee, missä mättää ja toisena projektivuonna voisi panostaa hyvän tuloksen saamiseen.

Kirjallisuus

Tapio, T., Suorsa, V., Ruuska, P., Mikkonen, E., Väyrynen, T., Rahko, P., Tynjälä, M., Markkola, J., Tuohimaa, H. & Ojanen, M. 2012: Linnut Pohjois-Pohjanmaalla 2011 – Aureola vsk 33 20–109.

Valkama, J. 2012: Mitä kuovivuodesta jäi käteen? Linnut 47:(2): 24–25.

Taulukko 2. Eniten kuovihavaintoja havaintoja ilmoittaneet.

Havainnoija	Havaintojen lkm.
Reijo Kylmänen	108
Mikko Ojanen	44
Tringan suoryhmä	30
Teemu Saarenpää	25
Veli-Pekka Honkanen	20
Miikka Leinonen	12
Veikko Isomursu	12
Kristian Koski	10

Tämä rengastettu kuovi kuvattiin 23.08.2011 Iso-Britannian Norfolkissa. © DAVID & PAT WILEMAN

Taulukko 3. Lukurengastajat ja rengastettujen lukumäärät PPLY:n alueella. PM = maastopoikanen, ad = aikuinen n = naaras, k = koiras.

	2011		2012		2013		2014		Yhteensä	
Rengastaja	**PM**	**ad**	**PM**	**ad**	**PM**	**ad**	**PM**	**ad**	**PM**	**ad**
Reijo Kylmänen	40		50		35	24k+16n	51	12k+9n	176	36k+25n
Mikko Ojanen	13	1n	6						19	0k+1n
Esa Aalto	3		1		2		3		9	
Yhteensä	**56**	**1**	**57**	**0**	**37**	**40**	**54**	**21**	**204**	**36k+26n**

Lukurenkaan (CR6) liimaus alkamassa (06.07.2011 Utajärvi, Ahmasjärvi). © VELI-PEKKA HONKANEN

© WILLIAM VELMALA

IIN–HAUKIPUTAAN SELKÄLOKKIRENGASTUKSET JA -LÖYDÖT

MIKKO OJANEN & WILLIAM VELMALA

Kirjoitimme aiemmin Iin Krunnien–Haukiputaan alueen räyskärengastuksista ja kyseisistä rengastuksista saaduista löydöistä Aureolan vuosikirjassa 35 (Ojanen & Velmala 2014). Tässä artikkelissa käsittelemme saman seudun selkälokkirengastukset ja -löydöt.

Selkälokki pesii Islannista ja Brittein saarilta Itämeren alueen ja Fennoskandian pohjoisosien kautta Venäjän pohjoisosiin, idässä aina Taimyrille saakka (Burger ym. 2013). Hieman taksonomiasta riippuen siltä on kuvattu viisi alalajia, joista Suomessa pesii nimialalaji *fuscus* (esim. Burger ym. 2013). Nimialalajin selkälokkia on pidetty maailman suomalaisimpana lintuna, sillä sen maailmankannasta lähes 50 % pesii Suomessa, mikä on enemmän kuin minkään muun linnun kohdalla (esim. Hario 2014).

Muista suurista lokeistamme poiketen selkälokki on pitkänmatkan muuttolintu, jonka pääasialliset talvehtimisalueet sijaitsevat Afrikassa suunnilleen päiväntasaajan tietämillä (Valkama ym. 2014). Aiemmat rengaslöydöt osoittavat selkälokin muuttavan itäiseen Afrikkaan, vaikkakin hajontaa on jossakin määrin (Kilpi & Saurola 1984). Nimialalajin selkälokkien talvehtimisalueista tehdyn tuoreen analyysin mukaan niitä saattaa talvehtia keskisessä Afrikassa, Kongo-joen alueella, huomattavasti enemmän kuin on aiemmin arveltu (Kylin ym. 2010). Muutto voi olla varsin nopeaa, esimerkiksi kahden nuoren linnun rengaslöytöjen perusteella niiden arvioidaan muuttaneen suunnilleen 6000–7000 km

matkan vain noin kuukaudessa talvehtimisalueilleen Ugandaan ja Kongon demokraattiseen tasavaltaan (Kilpi & Saurola 1984, Valkama ym. 2014).

Suomessa selkälokki pesii sekä merensaaristossa että sisämaan järvillä, erityisesti Järvi-Suomessa (Hildén & Hario 1993). Suomen pesimäkanta arvioitiin 1960-luvulla jopa 20 000 parin suuruiseksi, joista saariston ja rannikon osuus oli 15 000 paria (Hario 2014). Se oli saariston runsain lokkilaji. Nykyinen kanta on vain noin 7 300 paria, joista rannikoilla pesii 4 600 (Hario 2014, Hario & Rintala 2014). Selkälokki on uhanalainen, *vaarantuneeksi* luokiteltu laji (Mikkola-Roos ym. 2010).

Krunnien selkälokit

Selkälokki on runsaslukuinen pesimälintu Krunnien alueella. Lajin kanta kasvoi merkittävästi 1950-luvun noin 15 parista 1960-luvun noin 200 pariin, ja edelleen 1970-luvun liki 400 pariin. Tästä pesimäkanta taantui pariin sataan pariin 1970–1980-luvuilla. Vuoden 2007 laskennassa alueella pesi enää vajaat sata selkälokkiparia. Suomenlahdella kehitys on ollut samansuuntaista – lasku on siellä ollut 1980-luvulta alkaen merkittävämpää kuin Krunneilla (ks. Hario & Hildén 1993). Alun perin arveltiin, että taantumisen merkittävimmät syyt ovat harmaalokin aiheuttamia – ne saalistavat selkälokin poikasia ja valtaavat niiden pesäpaikkoja (Hario & Hildén 1993). Myöhemmin on kuitenkin tulkittu, että merkittävin syy selkälokin vähenemiseen lieneekin eräiden hyönteismyrkkyjen, kuten DDT:n ja PCB:n, kertyminen emojen kudoksiin ja sieltä edelleen muniin ja poikasiin (esim. Hario 2014). Kilpailu ravinnosta ja pesäpaikoista harmaalokin kanssa on sitä pienemmässä roolissa.

Selkälokkien myrkkypitoisuudet saattoivat olla jopa tuhatkertaiset verrattuna myytäväksi kelpaavan Itämeren silakan sallittuun määrään. Porvoon Söderskärillä osa poikasista kuoli varsin nuorena erilaisiin sisäelinsairauksiin. Esimerkiksi maksan vajaatoiminta aiheutti bakteerien leviämisen ja runsastumisen verenkierrossa. Suomenlahdella jopa 65–70 % poikasista menehtyi 1980- ja 1990-luvuilla erilaisiin sairauksiin ja lentopoikastuotto oli vain 0,02 poikasta pesivää paria kohti. Linnut saivat myrkyt kudoksiinsa talvehtimisalueiltaan itäisestä Afrikasta (Hario & Nuutinen 2011). DDT:n käyttö oli Afrikassa edelleen sallittua, sitä käytettiin muun muassa malariantorjunnassa. Itämeren alueella se on ollut käyttökiellossa jo 1970-luvulta alkaen. Aivan viime vuosina Suomenlahdella ja myös Selkämerellä selkälokin pesimäkannan lasku on pysähtynyt tai jopa lähtenyt nousuun, ilmeisesti johtuen harmaalokin ja merilokin kantojen laskusta sekä DDT:n vähenemisestä emojen kudoksissa (Hario ym. 2009).

Rengastukset

Krunneilla on rengastettu selkälokkeja 1950- ja 1960-lukujen vaihteesta alkaen aina 2000-luvun al-

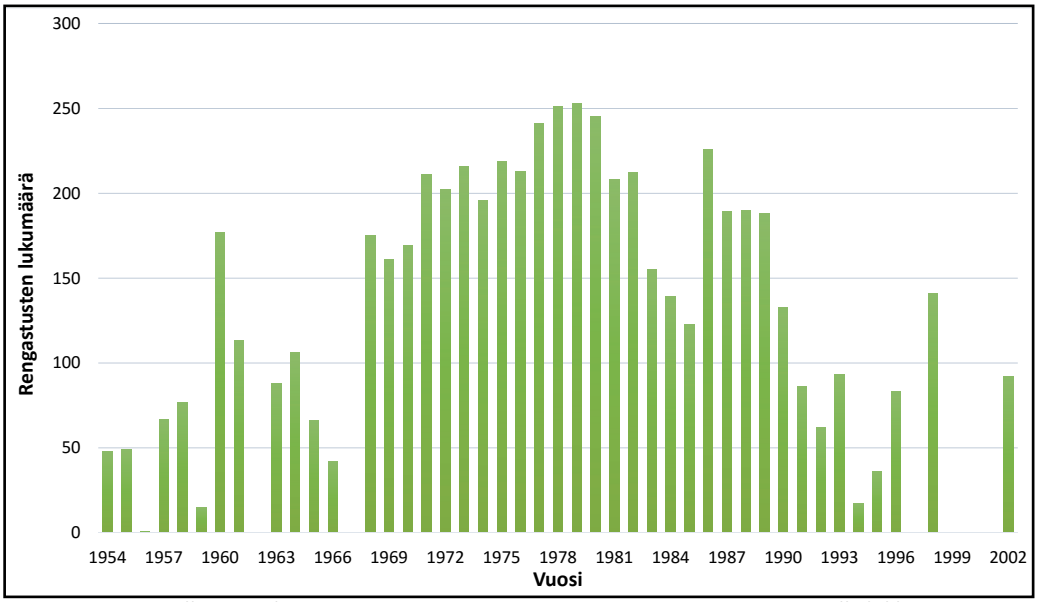

Kuva 1. Iin Krunneilla ja Haukiputaan saaristossa vuosina 1954–2002 rengastettujen selkälokkien vuosittaiset lukumäärät.

Taulukko 1. Iin Krunneilla ja Haukiputaan saaristossa vuosina 1954–2002 rengastettujen selkälokkien rengastajakohtaiset lukumäärät.

Rengastaja	Rengastuksia
Helispää	109
Eskelinen	52
Järvinen	3741
Kaartinen	257
Ojanen	85
Yhteensä	4244

kuun (Kuva 1). Tehokkainta rengastus oli 1970-luvun alusta 1990-luvulle, jolloin pesimäkanta oli vielä runsas ja päärengastaja Unto Järvinenkin oli aktiivisimmillaan. Taulukossa 1 näkyy kunkin yksittäisen rengastajan rengastuspanos ja kuvassa 1 rengastusten vuosittainen jakauma. Rengastukset on saatu pääosin Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon alaisen rengastustoimiston tietokannasta. Vuotta 1974 edeltävät rengastukset puuttuvat kyseisestä tietokannasta, mutta ne on poimittu rengastusluetteloista rengastajilta, joiden on tiedetty rengastaneen Krunneilla ennen vuotta 1974.

Alussa selkälokit rengastettiin alumiinirenkailla, jotka syöpyvät merivedessä lukukelvottomiksi teräsrenkaita huomattavasti nopeammin. Kestävät teräsrenkaat otettiin käyttöön vuoden 1972 vaiheilla. Näin ollen vanhimmista rengastuksista ei kovin pitkäikäisiä löytöjä voi odottaa.

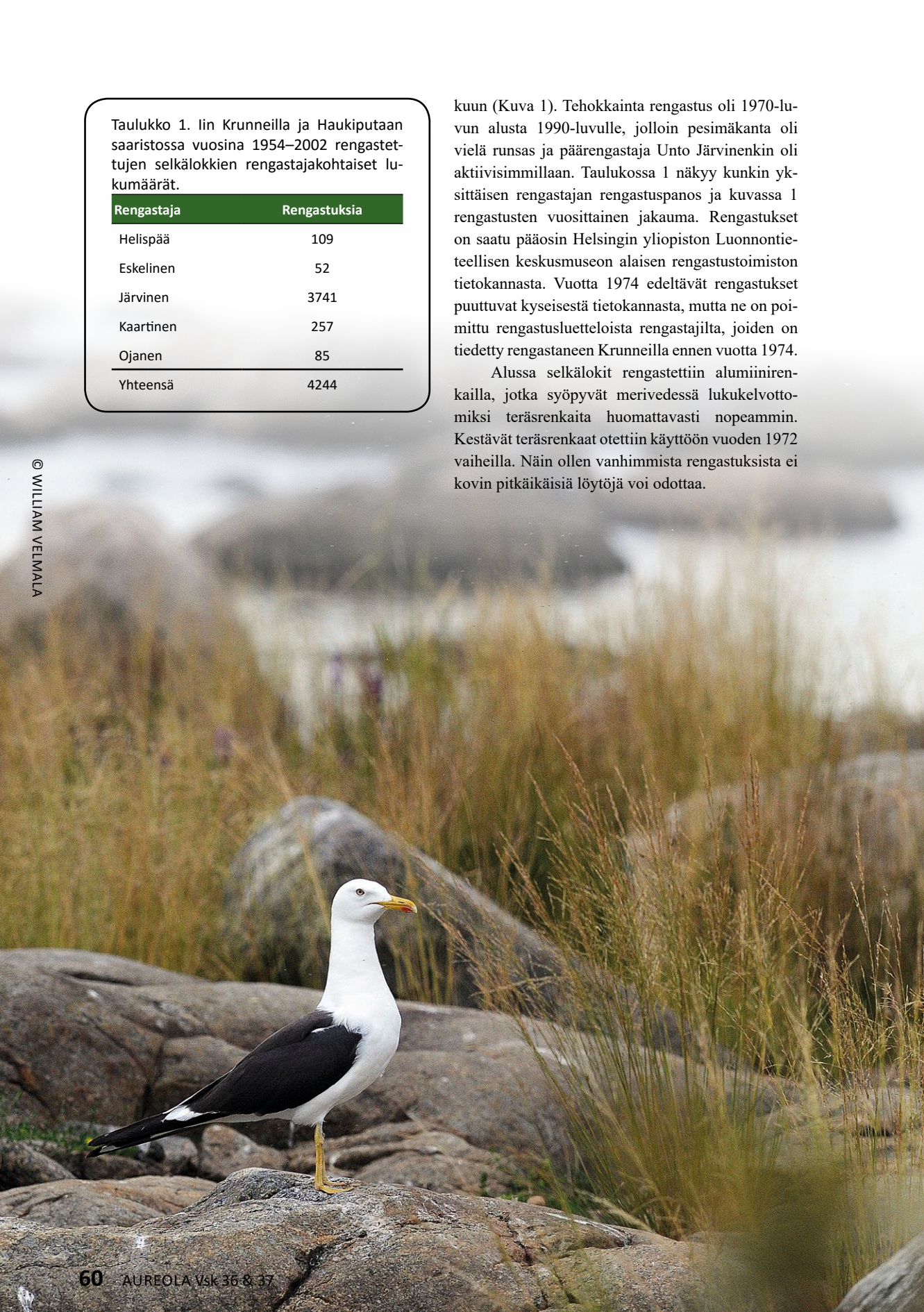

© WILLIAM VELMALA

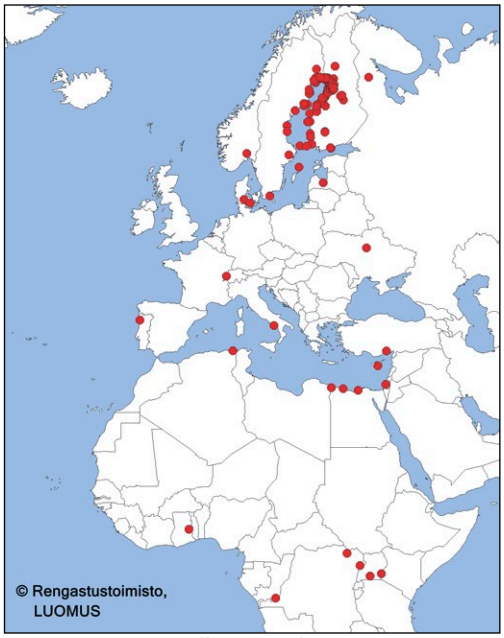

Kuva 2. Iin Krunneilla ja Haukiputaan saaristossa rengastettujen selkälokkien rengaslöytöjen maantieteellinen jakauma.

Taulukko 2. Iin Krunneilla ja Haukiputaan saaristossa rengastettujen selkälokkien rengaslöydöt maittain.

	Maakoodi	Löydetyt yksilöt	Löydöt
Eurooppa			
Kypros	CY	1	1
Tanska	DK	2	2
Sveitsi	HE	1	1
Italia	IA	1	1
Israel	IL	1	1
Latvia	LV	1	1
Norja	NO	1	1
Portugali	PO	1	1
Venäjä	RU	1	1
Suomi	SF	140	151
Ruotsi	SV	31	31
Turkki	TU	1	1
Ukraina	UK	1	1
Afrikka			
Algeria	AG	1	1
Ghana	GH	1	1
Egypti	EG	3	3
Kenia	GP	1	1
Kongon tasavalta	YY	1	1
Kongon demokraattinen tasavalta	ZI	2	2
Uganda	GG	1	1
Yhteensä		193	204

Rengaslöydöt

Iin Krunneilla ja Haukiputaan saaristossa vuosina 1954–2002 rengastetuista 4 244 selkälokista on saatu kaikkiaan 204 löytöä 193 yksilöstä. Löytöjen jakauma maittain käy ilmi taulukosta 2 ja kuvasta 2. Muutama löytö koskenee jo poikasvaiheessa kuollutta, mutta vasta myöhemmin rengastuspaikalta tai läheisyydestä löydettyä lintua (heinäkuussa löydetyt, poikasena rengastetut linnut, n. 15 kappaletta).

Rengaslöytöjen perusteella Krunnien ja Haukiputaan selkälokit kiertelevät pesinnän jälkeen laajalti, Perämerellä ja sisämaassakin. Valtaosa löydöistä sijoittuu Suomeen ja Ruotsiin. Linnut matkaavat elo–lokakuulla kohden etelää. Joulu–maaliskuun ajan ollaan talven vietossa etelän mailla. Keväällä Suomesta on saatu löytöjä vasta huhtikuusta alkaen.

Iin ja Haukiputaan rengastuksista saadut löydöt (kuva 2) vahvistavat Kilven ja Saurolan (1984) esittämää löytökuvaa koko Suomen rengastuksista saaduista löydöistä (ks. myös Valkama ym. 2014). Linnut lentänevät Euroopan halki suoraan etelään Välimeren itäkolkkaan ja suuntaavat sieltä joko suoraan Saharan yli, Niilin laaksoa tai Afrikan itärannikkoa pitkin talvehtimisalueilleen.

Jokunen meikäläinen selkälokki muuttaa kuitenkin myös lounaan suuntaan (kuva 2). Läntisessä Euroopassa on muutama karttapiste osoittamassa joko muuttoa Länsi-Euroopan kautta tai kiertelyä Välimeren piirissä. Länsi-Afrikastakin on saatu pari löytöä.

Iin–Haukiputaan linnuista kolme pitkäikäisintä ovat eläneet vähintään 28v 10kk 19pv, 26v 10kk 1pv ja 26v 2kk 6pv. Kolme pisimmälle lentänyttä ovat matkanneet 7 805, 7 340 ja 7 314 km.

Kiitokset

Jari Valkamalle sekä rengastustoimiston henkilökunnalle julkaisuluvan saamisesta löydöille sekä avusta arkiston käytössä.

Kirjallisuus

Burger, J., Gochfeld, M., Kirwan, G.M., Christie, D.A. & de Juana, E. 2013: Lesser Black-backed Gull (Larus fuscus). Teoksessa: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (toim.) 2013: Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (http://www.hbw.com/node/53986, viitattu 30.12.2014).

Hario, M. 2014: Vuoden lintu -kartoituksen tulokset 2013: katsaus selkälokkikantojen muutoksiin 2003–2013 Suomen eri osissa. Linnut-vuosikirja 2013: 24–31.

Hario, M. & Hildén O. 1993: Muuttuva saaristolinnusto. Omakustanne, Forssa.

Hario, M. & Nuutinen, J. 2011: Varying chick mortality in an organochlorine-'strained' population of the nominate Lesser Black-backed Gull *Larus f. fuscus* in the Baltic Sea. Ornis Fennica 88: 1–13.

Hario, M. & Rintala, J. 2014: Saaristolinnuston kehitys Suomen rannikoilla 1986–2013. Linnut-vuosikirja 2013: 46–53.

Hario, M., Rintala, J. & Tanner, J. 2009: Keskisen Suomenlahden harmaalokkiprojekti – kannanrajoitustoimet 2004–2007. Riista- ja kalatalous – Tutkimuksia 4/2009.

Kilpi, M. & Saurola, P. 1984: Migration and wintering strategies of juvenile and adult *Larus marinus, L. argentatus and L. fuscus* from Finland. Ornis Fennica 61: 1–8.

Kylin, H., Louette, M., Herroelen, P. & Bouwman, H. 2010: Nominate Lesser Black-backed Gulls (*Larus fuscus fuscus*) winter in the Congo basin. Ornis Fennica 87: 106–113.

Mikkola-Roos, M., Tiainen, J., Below, A., Hario, M., Lehikoinen, A., Lehikoinen, E., Lehtiniemi, T., Rajasärkkä, A., Valkama, J. & Väisänen, R. A. 2010: Linnut. – Teoksessa: Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.), Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 320−331.

Ojanen, M. & Velmala, W. 2014: Iin räyskät. Aureola 35: 40–43.

Valkama, J., Saurola, P., Lehikoinen, A., Lehikoinen, E., Piha, M., Sola, P. & Velmala, W. 2014: Suomen rengastusatlas. Osa II. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Saadaankohan tästä nuorukaisesta joskus rengaslöytöjä... © WILLIAM VELMALA

Suosirriuntuvikko on saanut renkaan jalkaansa. © AIJA LEHIKOINEN

KOKEMUKSIA KAHLAAJARENGASTUKSESTA

KARI KOIVULA, VELI-MATTI PAKANEN & SAMI TIMONEN

Kahlaajia rengastetaan Suomessa vähän. Viimeisen 40 vuoden aikana vain kuovi, töyhtöhyyppä ja suosirri ovat ylittäneet 20 000 rengastuksen rajan (Linnustoseurannan tulospalvelu 2015). On melkeinpä vaikea uskoa, että vuonna 2014 Suomessa rengastettiin vain 30 punajalkavikloa ja 17 karikukkoa, kun samaan aikaan pelkästään kalasääskiä merkittiin lähes 1300. Rengastusmäärien soisi olevan paljon suuremmat. Ovathan kahlaajat leimallinen osa pohjoisen linnustoa, ja pesivien kahlaajien laji- ja yksilömäärät ovat täällä selvästi suuremmat kuin etelässä.

Valtaosan nykyisistä kahlaajarengastuksista kattaa muutamalla aktiivisella paikalla tapahtuva muutonaikainen katiskapyynti. Pesivien lintujen emo- ja poikasrengastus on huomattavasti vähäisempää. Erityisesti systemaattisen, pitkäjänteisen ja rajatulla alueella tapahtuvan pesärengastuksen toivoisi kuitenkin lisääntyvän. Pesärengastus edesauttaisi parhaiten ainakin rengastuksen ”virallisten” tavoitteiden saavuttamisessa. Hyvässä lykyssä löydöt ja kontrollit tuottavat uutta tietoa lintujen liikkeistä ja populaatiodynamiikasta. Tämä voi puolestaan hyödyttää populaatioiden seurantaa ja suojelua. Kahlaajien kohdalla näitä tietotarpeita kyllä riittää. Valitettavan moni laji katsotaan nykyään uhanalaiseksi.

Tieteellistä aineistoa kaivataan, mutta sen keruu ei varmaankaan ole keskeisin seikka, joka mo-

Kuva 1. Meriharakan poikaspyyntiä. Joskus joutuu kilpajuoksuunkin. © AIJA LEHIKOINEN

Aika kauan sitten yksi tämän kirjoittajista ja Seppo Rytkönen kokivat tarpeelliseksi löytää rantasipin pesiä. Sattumalta löytyneiden pesien avulla haarukoitiin pesimäympäristö: harvahkopuustoinen rantametsä 10–100 m päässä avoimelta rannalta. Pakoetäisyys oli niin suuri, että pakenevaa lintua ei välttämättä nähnyt. Aika äkkiä huomattiin, että hautova lintu lensi rantaan, jossa se tai rannalla vartioiva puoliso päästi lyhyen hihityksen (ehkä yhteysääni, ei tyypillistä hätäilyääntä). Niinpä, jos ääni kuului, mutta lintua ei nähty, palattiin paikalle uudelleen ja nyt tarkemmalla silmällä. Näillä yksinkertaisilla säännöillä ja habitaattia lukemalla löysimme eräänä kesänä Iin Ulkokrunnin saarelta (n. 200 ha) kymmeniä pesiä.

tivoi harrastajarengastajia maastoon. Elämyksethän useimpia sinne ajavat. Mutta suunnitelmallisuus ja hauskuus eivät välttämättä sulje toisiaan pois. Ennen rengastusta lintu on löydettävä, houkuteltava paikalle, sen pesä on etsittävä ja lopulta vielä pyydystettävä. Ongelmanratkaisupalkintoja siis riittää. Ja kuinka jännittävältä tuntuukaan, kun omissa käsissä ollut lintu löytyy jostain kaukomailta, tai kun itse tulee kontrolloineeksi vuosia sitten rengastamansa emolinnun. Kahlaajarengastajalle on näitä elämyksiä tarjolla, ja kesäyöt upeissa maastoissa vielä siihen päälle.

Pohjois-Pohjanmaalla on kahlaajarengastuksessa pitkät perinteet. Siikajoen Tauvon lintuasemalla katiskapyynti kuului 1960- ja 1970-luvuilla sesonkirutiineihin. Mikko Ojasen ja Kari Rannikon toimesta oululainen harrastajaporukka pyöritti laajaa emo- ja poikasrengastusta Oulun satamissa 1980-luvulle asti. Osin tämän projektin innoittamana (ja sitä jatkaenkin) allekirjoittaneet ja Antti Rönkä aloittivat 1990-luvun puolivälissä lapinsirrin, ja 2000-luvun alussa etelänsuosirrin populaatiotutkimuksen. Nils Fritzénin, Mikko Ojasen ja viimeksi Veli-Matti Pakasen toimesta myös täkäläinen rantakurvipopulaatio on ollut hyppysissä 1950-luvulta lähtien. Uusiakin projekteja on aloitettu. Näistä mainittakoon Reijo Kylmäsen kuovien emo- ja poikaspyynti sekä Jorma Pessan, Sami Timosen ja Esko Pasasen vasta alkanut mustapyrstökuiriprojekti. Jälkimmäisen myötä Suomessa rengastettujen kuirien määrä on lähes kaksinkertaistunut.

Emme tässä kirjoituksessa liiemmin kuvaile pyydyslaitteita tai muita rengastusmenetelmiä. Niistä rengastustoimisto on koonnut tietoa verkkojulkaisuun, joka on jokaisen rengastusluvan haltijan saatavilla. Kerromme yleisellä tasolla kahlaajien

rengastustavoista ja rengastukseen liittyvistä seikoista, joihin jokainen tähän lajiryhmää rengastamaan ryhtyvä törmää. Aineistostamme poimimillamme muutamilla havainnoilla kuvailemme, mitä itse olemme tehneet, ja minkälaisia yksittäisiä havaintoja ja kokonaisia aineistoja rengastus voi tuottaa. Oma rengastuksemme on pitkälti tutkimusrengastusta. Sen perimmäisiä tarkoituksia ja tuloksia emme raportoi tässä (ks. esim. Pakanen 2011, Rönkä 2006, Rönkä ym. 2012).

Pesien ja poikueiden etsintä

Poikas- ja emorengastus edellyttää tietenkin, että löytää munapesän tai poikueen. Näitä saattaa tulla vastaan sattumalta, mutta isompiin määriin pääsee vain systemaattisella etsinnällä. Joku ”vanhan liiton” rengastaja on sanonut, että jokaiseen pesimäaikana nähtyyn lintuun on suhtauduttava siten, että se on joko menossa pesälleen tai tulossa siltä. Jos lintu on vielä sopivassa ympäristössä, niin sitä kannattaa siis seurata. Kuinka kauan tarvitsee etsiä, ja onnistuuko löytäminen sittenkään, vaihtelee lajeittain. Jokaisella lajilla on omanlaisensa pesäympäristö ja tapa käyttäytyä pesien ja poikueiden lähellä. Kun näihin saa tuntuman ja oppii lukemaan lajin käyttäytymistä, niin etsinnän teho kasvaa huomattavasti.

Kiivaasti varoitteleva kahlaajaemo tarkoittaa lähes aina poikuehavaintoa. Monilla lajeilla, selvimmin ehkä vikloilla, emojen käyttäytyminen muuttuu heti poikasten kuoriuduttua. Hiljaisista hautojista tulee loputtomasti jankuttavia varoittelijoita. Myös vaimeasti ähkivä suokukkonaaras huoltaa poikuetta. Munavaiheessa se on äänetön. Poikaset painautuvat tai tunkevat kasvustoon piiloon emon varoitellessa. Kahlaajien poikaset vaativat ensimmäisinä päivinään taajaan emon lämmitystä, erityisesti pilvisellä ja kylmällä kelillä. Tämän avulla poikueet voi paikallistaa. Poikasjahti on tuottavinta öiseen aikaan, etenkin aamuyöllä jolloin maanpintakin on viileimmillään. Poikasten varttuessa niiden lämmönsäätelykyky paranee, mutta useimmilla lajeilla ainakin toinen emoista liikkuu poikueen kanssa vähintään parin viikon ikään asti. Painautumisreaktio heikkenee iän myötä. Näinpä esim. punajalkaviklon tai tyllin poikanen voi toisinaan pinkaista jaloista juoksuun. Jos rengastajan irtiottokyky, kunto ja koordinaatio ovat kohdallaan, niitä voi juosta kiinni. Auto, peltotiet ja aamuyö ovat tässä vaiheessa valttia, erityisesti jos haluaa saalistaa kuoveja ja hyyppiä. Joidenkin lajien poikueiden löytäminen on hyvin vaikeaa. Väijyntäyrityksistä huolimatta emme ole löytänyt yhtään liro- tai metsäviklopoikuetta. Ensimmäinen valkoviklopoikue löytyi n. 400 m:n päästä autosta väijyttynä, toinen lähes puolesta kilometristä hakkuuaukon reunan piilosta kiikaroituna.

Kahlaajien poikaset voi rengastaa heti kuoriutumisen jälkeen. Ne ovat pesäjättöisinä riittävän vankkakoipisia. Onpa joskus tullut rengastettua kuoriutumassa olevia poikasia miltei munaankin. Joitain poikkeuksia on. Suokukkokoiraan rengas on isompi kuin naaraan, eikä se pysy vastakuoriutuneen, eikä varsinkaan naaraan koivessa (jos sukupuolta ei kyetä määrittämään, käytetään aina isompaa rengasta). Myös meriharakalla kinttu paksunee ensimmäisen elinviikon aikana.

Kesällä 2014 käytimme paljon aikaa yhden suosirriparin pesän etsintään. Kyseessä oli useamman vuoden yhdessä pesinyt pari, joka oli kesästä toiseen asustanut samalla parin aarin alalla Lumijoen Pitkällänokalla yläniityn puolella. Nyt ne olivat kuitenkin jättäneet vakituisen pesäkumpareensa, emmekä onnistuneet löytämään pesää. Juhannuksen jälkeen pariskunta putkahti esiin. Koiras varoitteli siellä täällä niityssä olevien yksittäisten kivien päällä. Sillä oli siis poikue. Kun aikaa ja tupakkaa oli kulunut riittävästi, valkeni, että poikueella oli ikää jonkin verran, sillä emo ei lämmittänyt sitä edes aamuyöllä. Emon istumakivistä päätellen poikue siirtyi aika nopeasti poispäin tarkkailijasta. Näinpä saimme idean: paimentaisimme poikueen niemenkärkeen kunnes saisimme ahdistettua ne niin pienelle alalle, että pakomahdollisuutta ei olisi. Näin tehtiin. Loppuvaiheessa toinen toimi tähystäjä ja toinen paimenena. Kohta näkyikin pari isoa poikasta, sitten vaan ravakka spurtti kohti. Yllättäen saraikosta nousikin läpyttelevään lentoon kolme sirrinuorukaista. Juoksemalla niitä oli mahdoton tavoittaa. Peli oli menetetty. Jos lähistöllä olisi ollut ruovikon tai muun tiheikön reuna, lentopoikaset olisi ehkä voinut ajaa sotkeutumaan sinne. Sen verran kömpelöitä ne alkuun ovat. Vuosien varrella on tullut pyydystettyä jokunen (mm. valkoviklon ja suosirrin) lentopoikanen tällä tavalla.

Kuva 2. Lapinsirri lämmittämässä MP3-soitinta. Siikajoki 2014. © KARI KOIVULA

Emopyynti

Tuntemiemme lajien emot voi pyytää hylkäämisriskittä heti kun haudonta on alkanut. Pyydystystekniikoita on useita, mutta perusperiaate on kaikissa sama. Lintu itse tai rengastaja laukaisee munien tai poikasten päälle asetetun loukun, tai se on nielullinen katiska, johon lintu kävelee hautomaan tai poikasia lämmittämään.

Poikasten päältä pyynti on ehkä turvallisinta. Ainakin se on helpointa. Poikasilla näet on erityinen kylmäpiiskutus, jonka kuullessaan jotkut lajit tulevat sillipurkkiin, nailonsukkaan tms. teljetyille poikasille ja pyydykseen epäröimättä. Tämän äänen voi myös tallentaa, laittaa poikaset lämpimään paidan alle, ja pyydystää emon pelkällä äänellä (Kuva 2). Joillain lajeilla on yksilöitä, jotka istuvat tiukasti pesällä ja ne voi pyydystää käsin tai haavilla. Omalla kohdalla äärevin tapaus oli muuan vesipääskypoikue, jonka emo käveli kämmenelle lämmittämään piiskuttavia poikasiaan.

Väri- ja lukurengastus

Jos rengastaa useamman vuoden samoilla seuduilla, niin ennen pitkää käsiin tulee aiemmin merkitty lintu. Useimmat kahlaajat ovat näet verraten paikkauskollisia ja erittäin pitkäikäisiä. Kontrollointia helpottaa huomattavasti, jos lintu on metallirenkaan lisäksi merkitty yksilöllisellä värirengasyhdistelmällä tai lukurenkaalla (värillinen muovirengas johon on kaiverrettu lyhyt koodi). Poikasistakin osa palaa synnyinseudulle, mutta sen verran pieni osa, että värirenkaita ei niille kannata laittaa. Värikontrollien perusteella rengastamistamme aikuisista suosirreistä n. 70–80% tulee vuosittain takaisin. Untuvikkoina rengastetuista poikasista n. 15 % pyydystetään ja värirengastetaan myöhemmin pesivinä. Jälkimmäisistä suurin osa joutunee surman suuhun kohta rengastuksen jälkeen, joten lentopoikasten paluuprosentti lienee paljonkin suurempi. Lapinsirrillä nämä luvut ovat hieman pienemmät.

Nykyoptiikalla värien tunnistus tai koodien luku onnistuu pitkänkin matkan päästä. Värirenkaiden haalistuminen ja tahriintuminen on jossain määrin ongelmallista. Tällaisten ja tuoreidenkin värien tulkinta riippuu valaistusolosuhteista ja henkilöstä. Olemme saaneet useastikin muuttomatkan varrelta harrastajien ja maallikkojen kontrollitiedusteluja, jotka ovat koskeneet ilmeisiä rengastuksiamme, mutta yksilöiminen on ollut vaikeaa tai mahdotonta ilmeisten värisekaannusten vuoksi. Kontrollitiedusteluja tulee säännöllisesti, sillä varsinkin Etelä-Itämerellä, Euroopan puoleisella Atlantin rannikolla ja Brittein saarilla kahlaajia pyydetään ja tarkkaillaan aktiivisesti. Kahlaajien värirengastus on kansainvä-

Kuva 3. Suosirri rengastettavana. Siimoihin ym. tarttumisen estämiseksi muovisten värirenkaiden saumat juotetaan kiinni. © AIJA LEHIKOINEN

lisesti koordinoitua (*IWSG 2015*) ja verkosta löytyy sähköisiä tietokantoja käynnissä olevista värirengasprojekteista (*mm. European Color Ring Birding 2015*) Näiden avulla ulkomaalaiset ovat meidänkin jäljillemme päässeet.

Kaukokontrollit ovat hauskimpia, ja niidenhän avulla päästään kiinni yhteen rengastuksen yleisistä päätavoitteista, muutto- ja talvehtimisalueiden kartoitukseen. Toisaalta rengaslöytöihin perustuva muuttokuvaus voi olla virheellinenkin. Suosirreistä olemme saaneet tukun havaintoja muuttomatkoilta pitkin Atlantin rannikkoa aina Espanjaan ja Portugaliin asti. Afrikasta ei ole ainoatakaan rengaslöytöä, ja silti vakiotalvehtimispaikka näyttäisi tuoreen geopaikanninaineistomme (Koivula K, Pakanen V-M, Rönkä N, julkaisematon) perusteella olevan Länsi-Afrikassa kaukana Iberian niemimaalta. Ennen lentoaan Afrikkaan ja paluumatkalla keväällä kaikki merkitsemämme suosirrit pysähtyvät ns. Vattimeren alueella (Hollanti, Saksa, Tanska). Tätäkään rengaslöydöt eivät kerro.

Värimerkintä sopii mainiosti myös lintujen käyttäytymisen ja paikallisten liikkeiden havainnointiin. Niinkin yksinkertaisen asian kuin populaatiokoon selvittäminen tarkentuu värimerkinnän kautta. Suosirrin kohdalla on tarkkaan seuratuilla paikoilla tullut havaituksi, että n. 2/3 pesivistä pareista jää normaalein inventointimetodein havaitsematta. Yleistyvät ja koko ajan halpenevat elektroniset paikannintekniikat eivät ainakaan näissä tarkoituksissa korvaa rengastusta aivan lähitulevaisuudessa. Tutkimussovellukset ovat moninaisia. Voidaan seurata lintujen liikkeitä pesimäkauden kuluessa tai vuosien välisiä siirtymisiä pesimäalueilta toisille. Voidaan tutkia pariutumiseen, pesimiseen ja jälkeläisten hoitoon liittyviä ilmiöitä. Saadaan tietoa pari- ja paikkauskollisuudesta. Värirengastetuilla suosirreillä ja lapinsirreillä olemme havainneet, että linnut ovat hyvinkin paikkauskollisia. Monta kertaa suosirripariskunta on muninut jopa edellisvuotiseen pesäkuoppaansa. Toki vuosittain jokunen lintu vaihtaa pesimäpaikkaa. Poikaskontrolleistakin noin puolet on palannut syntymäniitylleen.

Pariuskollisuus on suosirrillä se tavallisin tarina, mutta eivät avioerotkaan harvinaisia ole. Vuosittain niiden määrä vaihtelee tutkimuspopulaatiossamme 0–40% välillä. Suosirrit eivät ”kasva erilleen”, vaan parisiteen purkautumiseen on jokin syy. Rengastusaineistomme perusteella näyttää mahdolliselta, että naaras tilaisuuden tullen vaihtaa laadukkaampaan kumppaniin tai aikaisin muuttomatkalta palannut lintu ”kyllästyy” odottelemaan (varmistaa, että saa lisääntymiskumppanin ja pariutuu uudelleen) etelässä viivyttelevää aiempaa puolisoaan. Värirengastettuja lapinsirrejä seuraamalla olemme havainneet, että lapinsirrit ovat suosirrejä huikentelevaisempia. Jotkut lapinsirrinaaraat pariutuvat useamman koiraan kanssa, ja jotkut koiraat useamman naaraan kanssa. Yksittäinen pariside kestää vain muninnan ajan, ja pesye jää joko koiraan tai naaraan huollettavaksi. Joskus kumpikaan ei suostu hautomaan pesyettä, jolloin se tulee hylätyksi (ks. Thomson ym. 2014).

Muuttokahlaajien rengastus

Muutollaan pysähtyviä tai muutoin rannoilla oleilevia kahlaajia voi pyydystää rengastettaviksi kahlaajakatiskojen avulla. Nämä kuivan maan katiskat ovat rakenteeltaan melko lailla kalakatiskan kaltaisia. Linnut kulkevat ruokaillessaan ulkoisten pitkien johdinaitojen suuntaamina katiskojen nielujen suuaukoille, joista ne kävelevät sisään. Homma perustuu siihen, että linnut pitävät aktiivisessa ´ruokailumoodissa´ ollessaan kävelemisestä (ne eivät ta-

Kuva 4. Oululaisille tuttu rantakurvi ”keltainen / keltainen” levähtelee Gotlannissa ja Öölannissa muuttomatkallaan. Tässä se on Gotlannissa heinäkuussa 2013. © JOHAN TRÄFF

Rantakurvikoiras, joka kuoriutui Oulussa 2005 palasi myöhemmin takaisin ja pariutui äitinsä (!) kanssa. Sittemmin lintu on palannut useana kesänä takaisin, ja mikä mielenkiintoisinta, se on nähty neljä kertaa muutolla Ruotsin Öölannissa tai Gotlannissa (Kuva 4). Öölantilainen Gösta Friberg on kontrolloinut linnun kotinsa kupeelta Sebyssa kevät- tai syysmuutolla kolmena vuonna peräkkäin. Ainakin tämä koiras on siis uskollinen myös muuttoreitilleen. Myös linnun äiti on nähty muutolla Ruotsin Hallandissa ja Saksan Schleswig-Holsteinissa (Club300 2015). Yksi todellinen jytkykin on tullut: Kemissä pyydystettiin rantakurvi, joka oli rengastettu Keniassa vuonna 2003. Kerralla tuli kenties ainakin tämän kurvin talvehtimispaikka selväksi (A Rocha 2015).

Kuva 5. Kahlaajakatiskapari johdinaitoineen Hailuodon Keskiniemessä syyskuussa 2012. Saaliina nuoria suosirrejä. © SAMI TIMONEN

Suosirri KT 3116 kuoriutui kesällä 2003 Siikajoen Tauvon Ulkonokalla. Se todennäköisesti pesi jo 2005 ja -06, mutta vasta 2007 se kontrolloitiin pesivänä Lumijoen Pitkältänokalla. Puolisona oli KT 21889, joka puolestaan oli rengastettu aikuisena Pitkällänokalla 2003. Tämän koiraan useampivuotinen puoliso katosi pesimäkauden 2006 jälkeen. KT 3116 ja KT 21889 pesivät Pitkällänokalla kolme peräkkäistä kesää. Yhtään aikuiseksi selvinnyttä jälkeläistä ne eivät saaneet. Kolmantena yhteisenä kesänä 2009 koiras tuli tiensä päähän. Merikihu tappoi sen pesälleen. Merikihut partioivat jatkuvasti niityssä, ja kenties sen vuoksi leski KT 3116 hylkäsi pesän ja katosi Pitkältänokalta. Viikon kuluttua se löytyi syntymäniityltään Tauvosta. Ulkonokalla oli pitkään, ja siihen asti tuloksetta, soinut rengastamaton koiras (sai myöhemmin renkaan KT 3166). Linnut pariutuivat, naaras muni, ja myöhäinen pesintä tuotti neljä untuvikkoa. Yksi poikasista palasi kolmantena kesänään, kuten suosirreillä on tapana, ja asettui meren taakse Hailuodon Tömppään. Pariskunta pesi seuraavanakin vuonna Tauvossa taas onnistuen, ja kaksi näistä jälkeläisistä myös palasi, toinen taas Tömppään. Huolimatta menestyksestä naaras hylkäsi v. 2011 Tauvon ja entisen puolisonsa, ja lensi taas Pitkällenokalle. Siellä se pariutui (taas) rengastamattoman nuoren koiraan kanssa. Tauvon hylätty koiras pariutui uudelleen ja pesi vanhalla reviirillään vielä parin vuoden ajan. Naaraan KT 3116 kaksi pesimäyritystä epäonnistui, eikä lintua ole sen koommin nähty. Hailuotoon asettuneet kaksi Tauvossa syntynyttä poikaa sen sijaan palasivat, mutta 2014 eivät lopulta enää Tömppään vaan äitinsä mielipaikalle Pitkällenokalle. Siellä veljekset nahistelivat kesän 2014 reviirinaapuruksina lähellä paikkaa, missä äitisirri pesi viimeisenä kesänään.

jua tai halua lennähtää johtimien yli) eivätkä pelkää metalliverkkoa, josta näkee helposti läpi (Kuva 5).

Kahlaajien pyynti katiskoilla on mitä jännittävintä puuhaa, varsinkin jos pääsee seuraamaan lintujen käyttäytymistä pyyntivälineiden lähistöllä. Rengastajan sydän alkaa pamppailla varsinkin silloin, kun linnut alkavat ´jyrätä´ edestakaisin kulkusuuntaansa nähden poikittain johtimien vieressä, ja sitten lopulta ottavatkin kävelysuunnan kohti katiskojen nieluja johdinten suuntaisesti.

Koska kahlurit esiintyvät usein parvittain, voi kerralla kiinni saatu määrä olla suurikin. Isokokoiset lajit ovat pieni- ja keskikokoisia kahlureita vaikeampia pyytää, vaikka katiskan kokoa suurentaisikin.

Oulun seudulla katiskapyyntiä on viime vuosina harrastettu Hailuodon Keskiniemessä, Pökönnokalla ja Lumijoen Lamunkarilla. Parista kolmesta sadasta kahlaajasta on tullut kaksi ulkomaan löytöä: pikkusirri Saksasta Itämeren ja suosirri Norjasta Atlantin rannikolta. Erikoinen löytö saatiin vuonna 2014 vuonna Lempäälän Ahtialanjärveltä, jossa kahlaajia paljon parina viime vuonna rengastanut ryhmä kontrolloi Hailuodon Keskiniemessä pari vuotta aiemmin rengastetun kuovisirrin. Muuttokahlaajia voi myös kontrolloida ilman katiskapyyntiä; esimerkkinä kaukoputken ja kameran avulla vuodelta 2013 Hailuodon Keskiniemessä väri- ja lukurenkaista kontrolloidut Puolassa rengastetut pulmus- ja suosirrit.

Suosirriaineistostamme on kaksi pitkään elänyttä koirasta, jotka eivät ole saaneet yhtään poikasta. Toinen koiraista pesi vv. 2005–11 Lumijoen Pitkänokan Sannanlahden puoleisella niityllä, ja toinen on pesinyt 2009 lähtien Hailuodon Pökönnokalla. Molemmilla on ollut vähintään yksi munapesä joka pesimäkaudella. Tuhoutuneiden pesintöjen jälkeen on löytynyt myös uusintapesiä. Pesät eivät kuitenkaan koskaan kuoriudu. Emot vain hautovat ja hautovat reippaasti yli kolme viikkoa, joka on normaali haudonta-aika. Munat ovat joka kerta olleet hedelmöittymättömiä. Syy steriiliyteen on ollut koiraissa, sillä naaraat ovat myöhemmin tuottaneet poikasia muiden puolisoiden kanssa. Molempien koiraiden kohdalla pariutumiskesää on aina seurannut ero, naaraat ovat vaihtaneet viriilimpään koiraaseen ja tuhkamunakoiraat ovat puolestaan houkutelleet uuden munijan.

Suurin riesa katiskapyynnissä rannalla on vedenkorkeuden alituinen muutos ja sitä seuraava katiskoiden siirto rantaviivan siirtymisen mukaisesti.

Maailman vanhimmat lapinsirrit ja muita ikäennätyksiä

Väri- ja lukurengastus lisää rengaslöytöjä, ja ennen muuta elävien lintujen kontrolleja. Pelkällä metallirenkaalla merkityistä valtaosa on kuolleena löytyneitä. Toistuvat kontrollit samalta paikalta mahdollistavat aikuislintujen säilyvyysarviot. Kun tämä vielä yhdistetään poikasrengastuksen yhteydessä väkisinkin kerääntyvään pesimäaineistoon, on käsissä kaikki mitä tarvitaan hyvin monenlaisten populaatioiden tilaa ja tulevaisuutta koskevien kysymysten tarkasteluun. Sinnikkyyttä tosin tarvitaan: hyödynnyskelpoinen aineisto on kasassa vasta n. 10 vuoden jälkeen. Silti harrastajatkin ovat tällaisia keränneet, mm. pikkutyllirengastaja Heikki Arppe, jonka rengastus- ja pesimäaineisto Helsingin ympäristöstä kattaa peräti 23 kesää (Arppe 2000).

Tauvon lapinsirrikoiras ei ole mikään poikkeus. Toiselle vuosikymmenelle ikääntyneitä on useita, mikä on aika paljon jos vaikkapa vertaa samankokoisiin varpuslintuihin. Muutama aloitusvuonna 2002 rengastamistamme suosirreistäkin palasi vielä vuonna 2014 pesimään. Ne olivat siis pitkällä toisella vuosikymmenellään. Pitkäikäisyys onkin kahlaajille tyypillistä kuten rengastustoimiston ikäennätysluettelostakin (Luomus 2015) voi lukea. Vanhin suomalainen kahlaaja on lähes kolmikymppiseksi sinnitellyt kuovi, 20 vuoden rajapyykin ovat saavuttaneet myös vanhin meriharakka ja karikukko. Mikko Ojasen rengastamista yksilöistä oululainen ikäennätystylli (15 v.) oli värirengaskontrolli ja seniorirantakurvi (16 v.) kontrolloitiin pesältä. Minna Tuomalan merkitsemä, ja viiden vuoden iässä ammuttu mustapyrstökuiri kuuluu myös tähän luetteloon, mutta palkintosijat jaettaneen uusiksi kunhan uuden kuiriprojektin viime ja tulevien kesien rengastukset vanhenevat.

Uusia kahlaajarengastajia?

Vähän rengastettuja ja elintavoiltaankin huonosti tunnettuja kahlaajalajeja riittää. Työsarkaa uusille rengastajille siis on. Olisikin hienoa, jos joku aloitteleva rengastaja innostuisi pistämään pystyyn vaikkapa suokahlaajaprojektin tai ryhtyisi perehtymään jonkin vähän rengastetun lajin, vaikkapa metsäviklon tai jänkäsirriäisen elintapoihin. Niitä rengastetaan jonkin verran muutolla, mutta pesimäpaikoilla ei käytännössä lainkaan. Hyvin vähäisiä ovat suokukkorengastuksetkin, vaikka laji on rannikolla vielä yleinen. Soiltahan se on katoamassa. Näiden ja monen muunkin lajin rengastamiseksi Pohjois-Suomi on mitä mainioin Euroopan kolkka. Jos viimeksi mainitut kaksi lajia olisivat vähänkään karismaattisempia, niin molemmat sopisivat hyvin kansallislajeiksemme, edellinen levinneisyytensä painopisteen, jälkimmäinen ainakin mykkien ja aggressiivisten koiraiden vuoksi. Olipa kohdelaji mikä tahansa, suuriin rengastusmääriin ei ainakaan alussa pääse. Löytöjä on silti luvassa, sillä kahlaajien palautusprosentit ovat varsin suuret.

Kiitokset

Kovin moni ihminen on kartuttanut aineistojamme vuosien varrella. Heistä Riku Halmeenpää, Juhani Karvonen, Aija Lehikoinen, Aappo Luukkonen, Mikko Ojanen, Antti Rönkä, Nelli Rönkä ja Robert Thomson ovat työkseen tai ilokseen rengastaneet mm. sirrejämme. Kiitokset heille kaikille.

Kesäkuussa 2013 kontrolloimme värirenkaista Siikajoen Tauvossa lapinsirrikoiraan X509990, joka oli rengastettu untuvikkona lähestulkoon samalla paikalla juhannusviikolla 1997. Värirenkaista tunnistetulla linnulla oli siis kertynyt ikää lähes 16 vuotta. Lintu on Suomen ja tiettävästi myös maailman vanhin lapinsirri. Lintu palasi Tauvoon ensimmäisen kerran v.1999 ja sen jälkeen vuosittain. Kesästä toiseen koiras soida hilisti Ulkonokalla, joka oli pikkuhiljaa kasvamassa umpeen. Loppuvuosina se sai soida yksin, sillä muu sirriasutus oli jo siirtynyt avarampiin maisemiin kilometrin päähän Munahiedan puolelle. Parina viime vuonnaan X509990 nöyrtyi myös Munahiedalle, mutta vain aivan kaakkoiskärkeen, kivenheiton päähän tutun Ulkonokan rannasta. Jonkin kerran 14 soidinkautta tuotti tulostakin, ja useampi naaras hautoi maailmaan vähintään tusinan koiraan jälkeläisiä. Kovin innokas koti-isä koiras ei ollut (lapinsirrillä koiras tai naaras hoitaa yksin hautomisen ja poikashuollon). Elinaikanaan se hautoi itse vain neljää pesää, ensimmäistään tuloksekkaasti vasta 2005. Samana vuonna koiraasta tuli myös isoisä kun sen poika (joka oli naaraan hautomasta pesästä lähtöisin) asettui Tauvoon.

Kirjallisuus

A Rocha 2015: http://www.arocha.org/int-en/news/top-stories/3573-DSY.html. Viitattu 22.3.2015.

Arppe, H. 2000: Pikkutyllin sukututkimusta. Linnut 35: 8–10.

Club300 2015: http://www.club300.se/News/Default.aspx?nID=777. Viitattu 22.3.2015.

European Color Ring Birding 2015: http://www.cr-birding.org/. Viitattu 22.3.2015.

International Wader Study Group 2015: The colour mark register http://www.waderstudygroup.org/projects/colour-marking/. Viitattu 22.3.2015.

Linnustoseurannan tulospalvelu 2015: https://rengastus.helsinki.fi/tuloksia/Rengastus viitattu 16.2.2015.

Luomus 2015: http://luomus.fi/fi/lintujen-ikaennatykset. Viitattu 22.3.2015.

Pakanen, V-M. 2011: Linking demography with dispersal and habitat selection for species conservation. Acta Universitatis Ouluensis. A 583, 2011.

Rönkä, A. 2006: Dynamics, genetic structure and viability of a small and declining Temminck's stint (*Calidris temminckii*) population. Acta Universitatis Ouluensis. A 465, 2006.

Rönkä, N., Kvist, L., Pakanen, V-M., Rönkä, A., Degtyaryev, V., Tomkovich, P. & Koivula, K. 2012: Phylogeography of the Temminck's Stint (*Calidris temminckii*): historical vicariance but little present genetic structure in a regionally endangered Palearctic wader. Diversity and Distributions 18:704–716.

Thomson, R., Pakanen, V-M., Tracy, DM., Kvist, L., Lank, D. B., Rönkä, A., Koivula, K. 2014: Providing parental care entails variable mating opportunity costs for male Temminck's stints Behavioral Ecology and Sociobiology 68: 1261–1272.

RENGASTAJAPALKINNON SAANEET PPLY:N ALUEEN RENGASTAJAT

TAPANI TAPIO

Suomessa rengastamisesta vastaa Helsingin Yliopiston keskusmuseon rengastustoimisto. Se myöntää rengastusluvat kunkin lupatyypin edellyttämän tentin suorittaneille. Rengastajia ohjaa myös rengastajien keskuudestaan valitsema rengastajatoimikunta, joka jakaa nykyisin vuotuisessa tapaamisessa rengastajapalkinnon ansiokkaasti toimineelle rengastajalle.

Jo toisessa Rengastajien tapaamisessa lahjoitti rengastaja Lauri Leikkonen ”ansioituneelle rengastajalle jaettavan kiertopalkinnon”. Sen saajan valitsi rengastustoimisto. Pokaali jaettiin aikanaan amatöörirengastajille, kunnes sen sivut oli vuoteen 1991mennessä kaiverrettu täyteen ansioituneiden rengastajien nimiä. Oululaisista Unto Järvinen pokkasi Leikkosen pokaalin vuonna 1984 Espoon Korpilammen rengastajakokouksessa.

Vuodesta 1992 alkaen jaettiin silloisen rengastustoimiston johtajan ja hänen puolisonsa nimeä kantava, taiteilija Ruth Hildénin muotoilema pronssinen pokaali vuosittain myönnettävänä kiertopalkintona ansioituneelle rengastajalle. Palkinnon valitsee rengastajatoimikunta. Tämän pokaalin ovat saaneet PPLY:n alueelta vuonna 2007 Kalevi Tunturi, vuonna 2012 Mikko Ojanen ja vuonna 2014 Matti Tynjälä. Oheen on koottu rengastajien urien lyhyet luonnehdinnat. Unto Järvisestä ilmestyi laajempi artikkeli edellisessä Aureolassa (Herva & Ojanen 2014).

Oululaisten rengastajien panos näkyy hienosti Suomen rengastusatlaksen (I 2013 ja II 2015) tuloksissa.

LAURI LEIKKOSEN POKAALI (1971–1991)

Unto Järvinen 1984

Unto Järvinen syntyi Kannuksessa 23.3.1942 kuoli 5.9.2007 Helsingissä 65-vuotiaana. Elämänuransa Unto teki pitkäaikaisena Helsingin Sanomien lehtikuvaajana. Lintu-uransa Unto aloitti Oulun Lyseon Esikko-kerhossa. Ensimmäiset lintunsa Unto rengasti vuonna 1958 saatuaan renkaita silloiselta Eläinmuseon assistentilta Veijo Törnroosilta. Alkuaikoina rengastettiin lintujen poikasia, kun lintuverkot olivat vielä tuntemattomia. Lintuverkkoja saatiin ensimmäisen kerran vuoden 1962 tienoilla, kun rengastustoimisto osti niitä Japanista ja jakoi ne ilmaiseksi rengastajille. Ouluunkin saatiin muutama verkko.

Verkoilla Unto pyydysti mm. törmäpääskyjä, joita hän rengasti urallaan kaikkiaan 3834 yksilöä, Pääansiot Untolla olivat kuitenkin Krunnien räyskien ja lokkien rengastuksissa. Vuosina 1968–1998 Unto kävi lähes vuosittain rengastusretkillä Krunnien saaristossa – monesti useaan kertaan kun poikaset kuoriutuvat pitkän jakson kuluessa ja kerralla niitä saa renkaisiin vain osa.

Kaikkiaan Unto rengasti 35 005 yksilöä, joista 5 123 räyskää ja 3 752 selkälokkia. Etenkin Krunnien rengastukset ja niistä saadut löydöt, jotka aikanaan avarsivat huomattavasti tietoa etenkin räyskien talvehtimisalueista, olivat pääsyy rengastajapokaalin luovuttamiseen Untolle vuonna 1984.

PERTTI JA HELMI-IRENE SAUROLAN POKAALI (1992–)

Kalevi Tunturi 2007

Silloisen rengastusluvan suoritettuaan Kalevi aloitti rengastamisen vuoden 1962 alusta omaan lukuunsa. Jo sitä ennen hän oli rengastanut lintuja Mikko Ojaselta saamillaan renkailla. Kuten niin monet muutkin Kalevi aloitti rengastamisen lähinnä pihapiiristä ja rannoilta. Selkeästi metsiin ja lähinnä petolintujen pariin hän siirtyi 1970-luvun alkupuolella.

Kalevi: *”Nykyisin rengastan yleisluvalla. Kaikkiaan olen rengastanut vajaat 18 000 lintua, joista olen saanut yli 1 000 löytöä tai kontrollia. Löytöjen suuri määrä johtuu siitä, että rengastamani linnut ovat pääasiassa isoja. Eräästäkin maakotkasta on yli 50 havaintoa. Rengastamiani lajeja on kertynyt 146. Lajimäärä ei ole kasvanut viime vuosina, koska olen fakkiutunut tiettyihin lajeihin. Rengastuslistallani on mm. 2532 tilheä, 364 maakotkaa, 379 muuttohaukkaa, 750 kanahaukkaa, 39*

huuhkajaa, 1129 helmipöllöä, 214 hiiripöllöä, 274 palokärkeä ja 235 töyhtöhyyppää.

Mielenkiintoisimpia löytöjä ovat olleet nykyisillä maiden nimillä haarapääsky Etelä-Afrikka 1965, Taviokuurna Norja Oslo 1966, harmaasieppo Kongon demokraattinen tasavalta 1978, hiiripöllö Venäjä Siperia Tomsk 1981, tuulihaukka Senegal 1997, nuolihaukka Serbia 2000 ja muuttohaukka Senegal 2014. Maakotkalöytöjä minulla on ulkomailta 31 eri yksilöstä mm. Itävallasta (1), Romaniasta (1) ja Ukrainasta (6). Nuoruuden suosikkini oli tilhi, joista olen saanut ainakin 42 ulkomaista löytöä, joiden ulkokehän muodostavat Englanti - Ranska - Italia - Kreikka - Turkki (Aasia) - Azerbaidzan - Venäjän Perm (Ural)".

Mikko Ojanen 2012

Mikko oli samassa tapaamisessa Unto Järvisen kanssa, kun keväällä 1958 Helsingin eläinmuseon rengastustoimistossa työskennellyt Veijo Törnroos jakoi Oulussa renkaita halukkaille henkilöille. Pesien hakeminen ja pesäpoikasten rengastus kiinnostivat aluksi. Töyhtöhyyppä, kuovi, ja sorsalintujen poikaset olivat alkuvuosien merkittävimpinä kohteina. Oulun Luonnonystäväin yhdistyksen lintukerho aloitti toimintansa vuoden 1961 syksyllä ja samalla rengastustoimisto jakoi rengastajille Japanista hankittuja lintuverkkoja. Rengastajien määrä nousi kertaheitolla hyviin lukemiin Pohjois-Pohjanmaalla ja poikasrengastuksien myötä myös verkkorengastus lähti käyntiin. Mikon rengastusluvuissa mm. törmäpääsky nousi mukaviin rengastusmääriin.

Mikko: *"Tauvon aseman toiminta lähti myös käyntiin 60-luvun puolivälissä. Kohdallani nousivat jatkossa pönttölinnut, etenkin talitiainen ja kirjosieppo, merkittävään asemaan niihin kohdistuneen tutkimuksen myötä. Myöhemmin Kari Rannikon ansiosta kahlaajat olivat toistakymmentä vuotta tutkimuksen ja rengastuksen kohteena. Tämän jälkeen on Tauvon asema noussut vallitsevaksi kohteeksi.*

Rengastusteni kokonaismäärä on noin 52 720. Eniten olen rengastanut kirjosieppoja (11 152), pajulintuja (9 025) ja talitiaisia.(6 469). Hienoja päiviä olen viettänyt myös tyllin (285) ja rantakurvin (148) parissa.

Paras omien rengastusten löytöni lienee viitisentoista vuotta vanha kuovi Englannista. Tauvosta olen saanut aika monta ulkomailla rengastettua lintua – toivottavasti saamme näistä Matin kanssa katsauksen Aureolaan myöhemmin."

Helmi-Irene ja Pertti Saurolan lahjoittama kiertopalkinto vuoden ansioituneelle rengastajalle. © MIKKO OJANEN

Matti Tynjälä 2014

Matti sai rajoitetun luvan kahlaajanpoikasille Hailuodon kunnassa vuonna 1974. Hän suoritti silloisen tentin Ojasen Mikolle. Ennen ensimmäisenkään linnun rengastusta Matti palautti opiskelutilanteen takia renkaat rengastustoimistoon, mutta uusi alku koitti jo vuonna 1976. Tällöin hän sai lintuasematentin lävitse, ja siitä lähtenyt rengastusura Tauvon lintuasemalla käynnistyi jo samana keväänä. Sen lisäksi Matti rengasti pesäpoikaisia lähinnä eläintieteen laitoksen tutkimusten yhteydessä niin Oulussa kuin Iin Krunneillakin. Hailuodossa tuli kahlaajanpoikasia rengastetuksi peräti 14 kappaletta alkuperäisen rengastusluvan mukaisesti.

Matti: *"Alkuvuosina veneilin Ilari Kaarron kanssa kesäisin Oulun edustan saaristossa, missä myös usea saaristolinnun poikanen, erityisesti naurulokki, tuli rengastetuksi. Myöhemmin mukaan tulivat erilaiset verkkolintuprojektit Oulun seudulla (talvilintupyynnit, sisämaan seurantapyynti, haarapääskyprojekti, rautiais- ja sirkkurengastusprojektit ym.).*

Rengastusteni kokonaismäärä on noin 110 000 vaihdellen vuosittain kolmen sadan ja 9 600:n välillä. Omalla kymmentuhatluvullaan on pajulintu, joita vuodesta 1976 olen rengastanut lähes 38 000 lintua, eli kolmanneksen kaikista rengastuksistani. Toisena on urpiainen lähes 15 000 rengastuksella ja kolmantena hömötiainen 7 200 rengastuksella. Kaikkiaan rengastettuja lajeja on lähes 170 (ja kaksi risteymää), ja Tauvon verkoista on tullut kolme suomenpinnaakin.

Löytöjä on tullut tasaisesti rengastusurani ajan. Sykähdyttäviä ovat ulkomaiset kontrollit, joista voisi mainita vaeltavat tiaiset Venäjän puolelta, keväiset hyönteissyöjät (mm. lehtokerttu ja ruokokerttunen) Etelä- ja Keski-Euroopasta. Tauvon pohjoisen sijainnin vuoksi myös harvat löydöt pohjoisesta (tai pohjoisesta pohjoisten lintujen kontrollit Tauvossa) ovat mukavia, kuten esim. pajulintu Peltovuomasta ja sinirinta Sarekista".

Kirjallisuus

Herva, E. & Ojanen, M. 2014: Unto Järvinen – Krunnien rengastaja. Aureola 35: 37–39.

Saurola, P., Valkama, J. & Velmala, W. 2013. Suomen Rengastusatlas. Osa I. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki.

Saurola, P., Valkama, J. & Velmala, W. 2015. Suomen Rengastusatlas. Osa II. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö, Helsinki.

PPLY:n pokaalirengastajat kuvassa. Vasemmalta Kalevi Tunturi, Mikko Ojanen ja Matti Tynjälä. Rengastusuraa on ollut pokaalin saamishetkellä 45, 56 ja 38 vuotta. © LIISA OJANEN

© KALLE HIEKKANEN

POHJOIS-POHJANMAAN LINNUT 2013

TAPANI TAPIO, PETRI HAAPALA, JARI HEIKKINEN, JUHANI KARVONEN, JUHA MARKKOLA, EINO MIKKONEN, MIKKO OJANEN, PEKKA RAHKO, KARI RANNIKKO, PEKKA RUUSKA, ANTTI RÖNKÄ & TUOMAS VÄYRYNEN

Katsauksessa käsitellään Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen toimialueen lintuhavainnot vuodelta 2013, lukuun ottamatta RK/ARK-komiteoissa tarkistettavia lajeja. Tämän katsauksen lisäksi vuoden 2013 PPLY:n linnustoa on käsitelty ainakin seuraavissa artikkeleissa:

- Pohjois-Pohjanmaan lintuharvinaisuudet 2013 (tämä vuosikirja)
- BirdLife Suomen julkaisemassa Linnut-vuosikirjassa on useita myös PPLY:n vuoden 2013 linnustoa käsitteleviä artikkeleita, mm. muuttohaukka (Ollila 2014), sääksi (Saurola 2014), petolintuvuosi (Honkala ym. 2014), rengastusvuosi (Valkama ym. 2014), RK-havainnot (Lehikoinen ym. 2014) ja pikkuharvinaisuudet (Rissanen ym. 2014).

Tekijöiden (aakkosjärjestyksessä) työnjako oli seuraava: **Petri Haapala** (10 lajitekstiä): haapana–sorsalaji, **Juhani Karvonen** (8): lapinsirkku–pikkulintulaji, **Jari Heikkinen** (4): leppälintu–mustarastas, **Juha Markkola** (1): kiljuhanhi, **Eino Mikkonen** (28): närhi–nokkavarpunen, **Mikko Ojanen** (13): sää, kyhmyjoutsen–tundrahanhi, merihanhi, mustarastas–kulorastas, **Pekka Rahko** (17): sääksi–muuttohaukka, kesykyyhky–käki, tervapääsky–harjalintu, kuhankeittäjä–isolepinkäinen, **Kari Rannikko** (17): sirittäjä–puukiipijä, **Pekka Ruuska** (33): punasotka–vesilintulaji, kaakkuri–jääkuikka / amerikanjääkuikka, huuhkaja–helmipöllö, käenpiika–pohjantikka **Antti Rönkä** (21): meriharakka–lehtokurppa, **Tapani Tapio** (86): kanadanhanhi–sepelhanhi, pyy–fasaani, pikku-uikku–kiljukotkalaji, nokikana–kurki, mus-

tapyrstökuiri–kuovi, rantakurvi–riskilä, kangaskiuru, törmäpääsky–punarinta, mustapääkerttu–taigauunilintu ja **Tuomas Väyrynen** (17): luhtakana–liejukana, kiuru, tunturikiuru, satakieli–mustaleppälintu, pensassirkkalintu–kultarinta.

Katsauksen toimitti **Tapani Tapio**.

Vuoden yleisluonnehdinta ja havaintomäärät

Marjalintujen osalta vuoden aloitus oli reipas. Tilhiä oli edellisvuoden vaelluksen jäljiltä maastossa erityisesti Oulussa. Tammikuun kuukausisumma oli peräti 21795 tilheä. Helmikuullakin havaittiin vielä 4798 yksilöä, kunnes esiintyminen laantui maaliskuun 383 yksilöön. Mustarastaita havaittiin tammikuussa 100 yksilöä, kun normaalisti määrä jää muutamaan tai korkeintaan pariin kymmeneen. Taviokuurnan osalta talven ja kevään kokonaismäärä oli noin 1300, mikä on huippuvuosien luokkaa. Räkättirastaitakin oli, mutta ei suhteessa samanmoisia määriä kuin muita marjalintuja. Marjalintujen lisäksi alkuvuotta piristi urpiainen, jolla edellisen syksyn massavaelluksen jälkiä näkyi vielä vuoden alun havainnoissa niin paljon, että tammikuussa kirjattiin yli 2/3 koko vuoden määrästä.

Tammikisan lajimäärä kuvaa jossain määrin alkuvuoden lajikirjoa - se oli nyt vain 80. Yhtä alhaiseen lukuun on päädytty viimeksi kuntakisan aloitusvuonna 2004. Erikoisemmista lajeista voi mainita sepelkyyhkyn, jonka vuoden aloitti peräti kolme talvihavaintoa, ja pajusirkun.

Lapinpöllö oli alkuvuonna Oulun seudulla runsas ja muuallakin näkyi päällekkäisyydet karsittuna ainakin 60 eri lintua. Suopöllöjä oli runsaasti, ainakin 250 kiertelevää tai paikallista yksilöä keväällä.

Lyhytnokkahanhen runsastuminen jatkuu. Kevään kokonaissumma lähennellee jo paria tuhatta. Tundrahanhiakin oli mukavasti keväällä, ja koko vuodelta kaikkiaan 78 havaintoa. Valkoposkihanhella vuoden kokonaismäärä oli hulppea 1662 yksilöä.

Kuningaskalastajan pesintä Muhoksen Liimanninkoskella oli Pohjois-Pohjanmaan lintuvuoden kohokohtia. Pesästä lähti maailmalle kuusi poikasta. Toinen iloinen pesintäuutinen oli Oulun kaksi rantakurviparia. Kyhmyjoutsenen pesimäkanta vahvistuu edelleen, ja nyt tehtiin jo yhdeksän pesimähavaintoa. Arosuohaukan osalta PPLY on lajin ydinaluetta Suomessa. Hieno esiintymisvuosi jälleen kerran. Vuoden kokonaisyksilömäärä hulppea 126, jossa mukana kaksi varmistettua pesintää. Poikkeuksellisia pesijöitä oli myös niittysuohaukka, jolla oli vähintään kaksi pesintää, mahdollisesti kolmekin.

Usealla yölaulajista oli mainio kesä, jopa ennätyksellinen. Ruisrääkällä oli vuosien tauon jälkeen mainio esiintyminen, yhteensä alueeltamme löydettiin noin 171 reviiriä, ja sokerina pohjalla Hailuodosta myös varmistettiin lajin pesintä! Rääkkävuosi oli selkeästi toiseksi paras alueellamme. Luhtahuittivuosi oli myös melko hyvä, yhteensä noin 40 reviiriä. Satakielivuosi oli ennätyksellinen. Yhteensä alueellamme havaittiin peräti 90 reviiriä, mikä ylittää aiemman ennätysvuoden 2009 (59 reviiriä) reilusti. Pensassirkkalinnulta löydettiin 39 reviiriä, mikä lienee myös alueemme ennätys (edellinen vuodelta 2009 26 reviiriä). Myös viitasirkkalinnun esiintyminen oli huipputasolla. Reviirejä havaittiin nyt peräti kuusi (ennätys vuodelta 2010 seitsemän reviiriä). Luhtakerttunen esiintyi ennätyksellisen runsaana alueellamme, yhteensä yhdeksän havaintoa, joista seitsemän reviirilintua ja kaksi lintuasemarengastusta. Viitakerttusesta saatiin peräti 126 reviirihavaintoa, mikä on toiseksi korkein havaittu määrä alueellamme (vuonna 2010 noin 151 reviiriä, mutta muutoin on jääty alle 50 reviirin). Mustapääkerttua ei ehkä yölaulajiin suoraan lueta. Lajilla kuitenkin toiseksi paras vuosi 2000-luvulla kevät- ja reviiriaikaisten havaintojen osalta.

Metsäkanalinnuista metsolla meni vuonna 2013 hyvin: muutos edelliseen vuoteen +26 % ja poikkeama viiden edellisen vuoden keskiarvoon +50 %. Riekolla oli hurja nousu vuoteen 2012 verrattuna, peräti 125 %. Viiden vuoden keskiarvoonkin verrattuna +32 %.

Harvalukuisista lajeista nollavuoteen päätyivät avosetti, pikkukajava ja kuhankeittäjä. Pikkukajavalla edellisvuoden 8–9 yksilöä oli puolestaan 2000-luvun paras! Pikku-uikkuja oli mukavasti, yhdeksän. Samoin kattohaikaroita (6), haarahaukkoja (25), lampivikloja (10), isolokkeja (21). ”Normaalitasolla” tai sen alle harvalukuisista lajeista olivat heinäkurppa (2), leveäpyrstökihu (1), tunturikihu (1), mustatiira (3), turturikyyhky (2), tunturipöllö (2), harjalintu (1), tunturikiuru (5), luotokirvinen (4) ja virtavästäräkki (1).

Muutamia lukumääräpoimintoja. Harmaasorsia laskettiin 18.8. Hailuodon Kirkkosalmella ennätysmäärä, yhteensä 180p. Keräkurmitsalla oli jyrkkä pudotus edellisen vuoden parista sadasta yksilöstä yhteen havaintoon. Selkälokin pesimäkanta on vähentynyt PPLY:n alueella kymmenessä vuodessa (2003–2013) noin 350 parista 190 pariin eli 46 %. Räkättirastaalla havaittiin kesän sulkasatoon liittyvää mittavaa välimuuttoa kesäkuun lopulla, jolloin

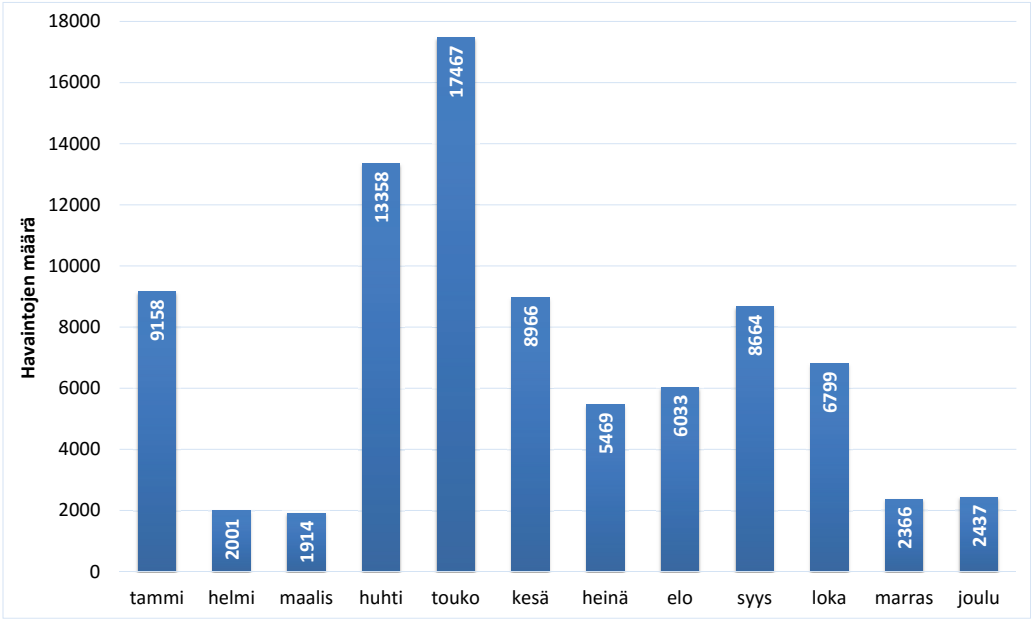

Kuukausittaiset havaintomäärät PPLY:n alueella vuonna 2013.

Lumijoella havaittiin kahdesti yli 2000 muuttajaa. Viiksitimali ei ole toipunut talven 2011–2012 romahduksesta. Tiklillä Raahen havaintojen määrä moninkertaistui: Raahesta yhteensä 62 havaintoa eli lähes saman verran kuin Oulusta. Vihervarpusen koko vuoden määrä jäi alle 3000 yksilön eli ei päästy paljoa yli 10 % vuoden 2010 määrästä.

Käpytikalla oli pitkin koko rannikkoa ja sisämaassakin valtava vaellus. Koko syksyn summa oli 7184, josta heinä–elokuulla peräti 6555 yksilöä. Vaeltavia närhiä nähtiin syyskuun alusta lokakuun puoliväliin n. 2200, joista rannikolla 2000. Suurin yksittäinen muuttokirjaus oli 1007 närheä. Pyrstötiaisella alkoi vaellus syyskuun lopulla, ja se kesti lokakuun loppupuolelle. Lokakuussa havaintoja kertyi kaikkiaan 4100 yksilöstä. Helmipöllöllä oli reipasta vaellusta syksyllä, mutta se kuitenkin ilmeni lähes pelkästään Siikajoen Tauvon lintuasemalla ja Merikylänlahdella, joissa rengastuksia sekä havaittuja pöllöjä hyvin. Hiiripöllöllä alkoi reipas vaellus elokuun loppupuoliskolla. Huippuaikaa oli syys–lokakuun vaihde, jolloin alueelta huomattiin yhteensä lähes 80 eri yksilöä.

Kurjen osalta päästiin iltalennon Suomen ennätykseen 10.9., jolloin Muhoksella laskettiin 10989 yksilöä. Viikkoa myöhemmin tähän tuli vielä pieni lisäys. Syksyn paras muuttopäivä 23.9. oli hurja, yhteensä 28636 yksilöä. Muuton hyvin aavistaneita staijareita oli useammalla paikalla. Taigauunilinnulla oli kolmas hurja yli sadan yksilön vuosi peräkkäin ja ennätys vietiin nyt yhteismäärällä 112.

Katsausvuoden sää

Vuosi 2013 oli 1,5 astetta normaalikautta (vv. 1981–2010) lämpimämpi alueellamme. Vuoden sademäärä oli normaalikautta vastaava.

Tammikuu oli vajaan asteen normaalikauden keskiarvoa lämpimämpi, idässä ja pohjoisessa ero oli jopa kolme astetta. Kuukauden alussa vallitsi lounainen ilmavirtaus ja sen myötä suojasää. Vähäisen pakkasjakson jälkeen toinen matalapaine kulki maamme yli 10. päivän tienoilla. Tämän jälkeen korkeapaine siirtyi maamme ylle parin viikon ajaksi, pakkasta oli kuitenkin vain parina päivänä alle -20°C, ollen tavallisimmin -15°C vaiheilla. Kuukauden loppu oli lauhaa. Helmikuu oli pilvinen, tavanomaista yli kolme astetta lämpimämpi. Kuukauden ensimmäisen kolmanneksen aikana vallitsi korkeapaine, mutta pakkanen vaihteli vain -5 – -15 asteen välillä. Tämän jälkeen oli matalapaineiden vallitsema lauha jakso, jonka katkaisi ainoastaan yksi lyhytaikainen pakkaskausi. Aivan kuukauden lopussa vahvan länsivirtauksen mukanaan tuoma Föhn-virtaus nosti lämpötilat jopa plussan puolelle.

Maaliskuu oli viitisen astetta normaalikautta kylmempi ja aurinkoinen. Kuukauden alkupuoliskolla matalapaineet kulkivat Etelä-Suomen yli alueemme jäädessä korkeapaineen ja pakkasen piiriin. Loppukuun ajan maassamme vallitsi ns. sulkukorkeapaine, matalapaineiden kulkiessa maam-

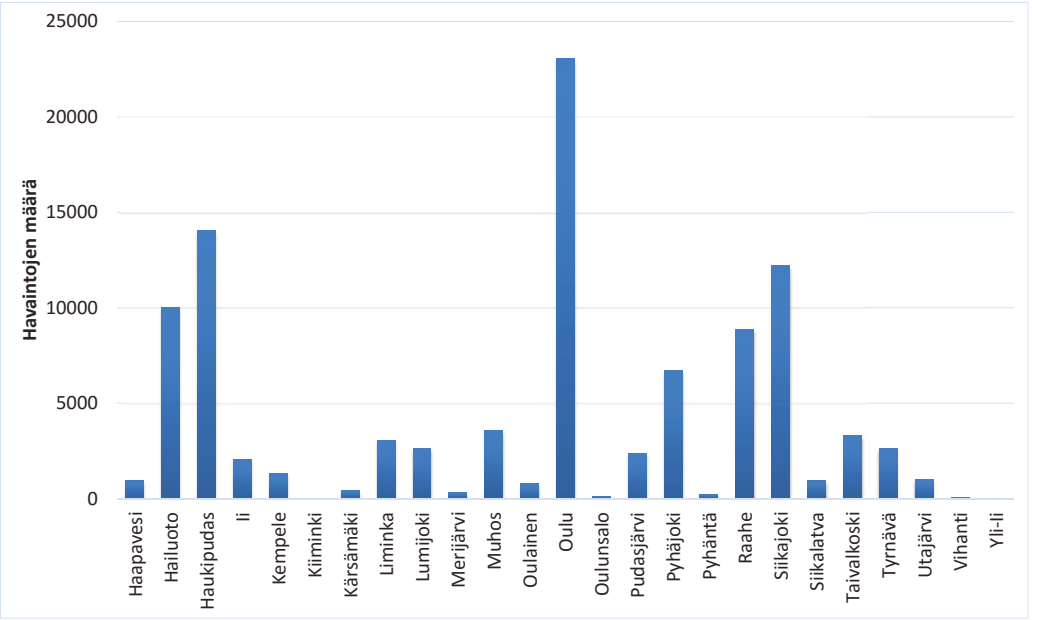

Kuntakohtaiset havaintomäärät PPLY:n alueella vuonna 2013. Oulun osuus kaikista havainnoista on 41 %, Siikajoen 17 % ja Raahen 8 %. Yhteensä näiden kolmen kunnan osuus on lähes 2/3 (65,8 %) koko alueen kaikista havainnoista.

me eteläpuolelta kaakkoon. Alkukuussa lämpötilat vaihtelivat -10 – -15 asteen ja loppukuussa -9 – -5 asteen välillä. Lauhaa ei ollut. Huhtikuu oli puolisen astetta normaalia viileämpi. Kuun alkukolmanneksella korkeapaine vallitsi edelleen säätilaa ja oli reiluja yöpakkasia, -10 – -15 asteen välillä. Tämän jälkeen matalapaineet toivat etelästä kosteampaa ja lämpimämpää ilmaa. Sadetta saatiin päivittäin 13.–20.4. Sateet sulattivat tehokkaasti talven lumimassat ja tulvat olivat poikkeuksellisen ankaria jääpatojen nostaessa vedenpinnan hyvinkin korkealle monissa joissa. Sulaminen eteni nopeasti, 20.–24.4 oli tulvahuippu Kalajoelta aina Simojoella saakka, poikkeuksellisen lyhyenä ajanjaksona. Loppukuussa vallitsi etelän ja lännen välinen lämmin ilmavirtaus, jossa liikkui heikkoja sadealueita. Toukokuu oli nelisen astetta normaalia lämpimämpi. Kuukauden alkupuolisko oli lämpötilaltaan tavanomainen, 5.–7. päivinä oli lämpimämpi jakso. Kuun puolenvälin jälkeen korkeapaine vahvistui Pohjois-Eurooppaan tuoden hyvin lämmintä ilmaa etelästä. Aivan kuun lopussa korkeapaine siirtyi hiukan idemmäksi jolloin helleraja rikkoutui Oulussakin neljänä viimeisenä päivänä.

Kesä (kesä–elokuu) kokonaisuudessaan oli parisen astetta tavanomaista lämpimämpi, hellepäiviä oli selvästi tavanomaista enemmän. Kesäkuu oli myös harvinaisen lämmin, kolme astetta tavanomaista lämpimämpi. Kuun alussa korkeapaine jatkui viikon verran pitäen säätilan helteisenä tai lähellä hellerajaa. Kesäkuun toisella viikolla muodostui maahamme matalapaineen alue jonka länsipuolelta virtasi pohjoisesta kylmää ilmaa. Tätä seurasi korkeapaine, jolloin yölämpötilat olivat alhaisia, käyden paikoin hallan puolella. Korkeapaineen siirryttyä itään levisi lounainen ilmavirtaus sateineen maahamme. Juhannuksen jälkeen loppukuu oli helteinen. Helle loppui rankkoihin ukkoskuuroihin ja salamointiin. Heinäkuu oli hieman tavanomaista viileämpi. Kuun alussa vallitsi korkeapaine ja sää oli viikon verran epävakaista mutta lämmintä. Tämän jälkeen seurasi parin viikon viileä jakso, jossa matalapainet liikkuivat Suomen yli itään. Korkeapaine vahvistui Skandinavian ylle 20 päivän tienoilla ja sen liikkuessa itään pääsi lämmintä ilmaa eteläpuolelta virtaamaan Suomeen loppukuun ollessa osin helteinenkin. Elokuu oli tavanomaista lämpimämpi. Kuukauden alussa oli helteistäkin, useata matalat kulkivat maamme yli tuoden ukkostakin mukanaan. Kuun puolessavälissä oli jälleen korkeapaine maamme itäpuolella, jolloin lämmintä ilmaa virtasi etelästä maahamme. Helteisiin saakka ei lämpötila kuitenkaan kohonnut. Kuun lopussa matalapaine levisi jälleen maahamme tuoden sateita mukanaan.

Syyskuu oli alueellamme parisen astetta tavanomaista lämpimämpi. Kuukauden alussa oli matalapaine ja sää epävakaista. Tämän jälkeen län-

nestä vahvistui korkeapaineen alue, samalla lämmintä ilmaa levisi lounaasta. Tämä tilanne pysyi 20. päivään saakka, jolloin sadealue levisi jälleen maahamme tuoden paikoin runsaitakin sateita. Tämän jälkeen Jäämerelle vahvistui korkeapaine ja kylmää ilmaa virtasi koillisesta maahamme. Sää jatkui viikon verran hiukan tavanomaista kylmempänä kuun lopussa. Rannikolla satoi runsaammin. Sen sijaan itäinen osa alueestamme oli vähäsateinen. Lokakuu oli tavanomaisen lämmin mutta runsassateinen. Kylmä sää vallitsi kuun alussa, jonka jälkeen korkeapaineen hellittäessä maahamme levisi lämpimämpää ja kosteaa ilmaa lännestä. Tilanne kesti lähes pari viikkoa, jonka jälkeen maahamme levisi luoteesta kylmää ilmaa ja maamme ylle muodostui korkeapaine. Voimakas matalapaine kulki maamme yli 18. päivänä tuoden mukanaan hyvin runsaita sateita. Tämän jälkeen kylmää ilmaa levisi maahamme, pakkasta esiintyi yleisesti. Kuun 22. päivänä matalapaine kulki maamme yli lännestä tuoden mukanaan sadetta ja lämpimänpää ilmaa. Sää jatkui sateisena ja lämpimänä kuun loppuun saakka. Marraskuu oli lauha ja sateinen. Matalapaineet kulkivat toinen toisensa perästä maamme yli tuoden sadetta. 17. päivänä kulki Eino-myrsky maamme yli. Raahessa mitattiin sen kovin keskituuli (10 min), 27m/s. Myrsky oli kovimpia syysmyrskyjämme. Kovatuulisia päiviä mitattiin Hailuodossa miltei joka päivä kuun loppupuoliskolla. Kuun loppukolmannes oli pikku pakkasen vallitsemaa, sitä rikkoivat muutamat lauhat päivät.

Joulukuu oli lauha ja sateinen. Kuun 1. päivänä kulki Oskari-myrsky maamme eteläosan yli. Alueellamme vallitsi kuitenkin itäinen ilmavirtaus ja pakkassää. Tämän jälkeen levisi kylmempää ilmaa maahamme ja lunta satoi yleisesti. Kuukauden kylmimmät lämpötilat mitattiin 8.–9.12. Norjasta saapui voimakas matala 12. päivänä tuoden mukanaan voimakkaan Seija-myrskyn. Tämän jälkeen levisi lyhytaikainen pohjoinen kylmä ilmavirtaus. Lauhaa ilmaa levisi tämän jälkeen maahamme ja loppukuu oli lauhaa ja osittain tuulista.

Perämeren jäätilanne 2013

Edellisen vuoden joulukuun pakkasilla meri jäätyi nopeasti, mutta matalapaineiden myötä tuulet kasasivat jäät rannoille ja jääalue oli vuodenvaihteessa n. 48.000 km², vastaten normaalikauden tilannetta. Pakkasjakso lisäsi jääalueen 25.1. mennessä 152.000 km²:iin. Kuun lopun tuulet pirstoivat jään jälleen pienentäen jääalueen 84.000 km2:iin, hiukan normaalikautta pienemmäksi. Helmikuun alun pakkasjakso jäädytti Perämeren ja kuun 26.päivänä jääalue oli laajimmillaan 161 000 km². Maaliskuulla jääalue kasvoi edelleen 183 000 km²:iin, mikä vastaa keskimääräistä laajuutta. Huhtikuun alussa jääalue ei ollut vielä juurikaan supistunut maaliskuun laajuudesta, mutta ilmojen lämmetessä se supistui nopeasti. Huhtikuun puolivälissä jääalue oli puolet alkukuisesta ja vappuna enää 28 000 km², rajoittuen Perämerelle.

Joulukuun pakkasilla alkoi jäätä muodostua Perämeren pohjukkaan. Jääalue oli laajin 10. päivän tienoilla. Tuulet kasasivat tämän jälkeen jäät Perämeren pohjukkaan ja kuun lopussa jääalueen laajuus oli n. 5000 km².

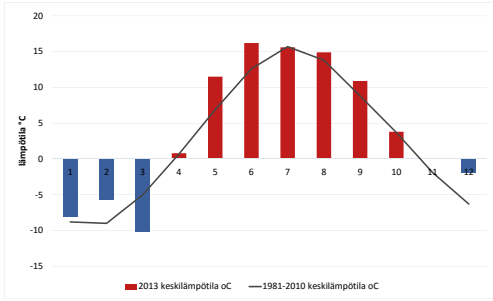

Kuva 1. Lämpötilan kuukausikeskiarvot 2013 Oulussa (pylväät) ja Hailuodossa (viiva) vv. 1981–2010.

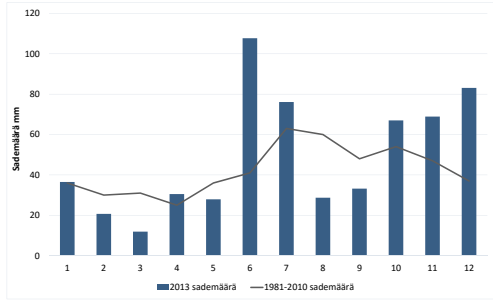

Kuva 2. Sademäärän kuukausikeskiarvot 2013 Oulussa (pylväät) ja vv. 1981–2010 kuukausikeskiarvot (viiva).

Sorsalinnut - Anseriformes

Kyhmyjoutsen *(Cygnus olor)*

Laji yleistyy tasaisesti, listalla oli nyt 414 havaintoa. Suurin osa oli Raahesta (246) koskien samojen paikkojen havaintoja sulavesikaudelta. Muut havainnot jakaantuivat eteläisten rannikkokuntien kesken: HAI 77, SII 44 ja OUL 24. LUM, PYI, ja II saivat osalleen muutaman havainnon. Ainoa sisämaahavainto tuli Tyrnävältä. Ensimmäiset 6.4. RAA Lapaluodon Helmimöljä 3p (JMj) ja RAA Lohikari 4p (RLe). Seuraavat 8.4. RAA Rautaruukki 11p (KVa). Oulussa havaittiin laji ensikerran 14.4. Syväsatama 1p (THe, Mikko Laine). Mielenkiintoinen havainto saatiin Iistä: 22.4. Pohjois-Ii 3m (Anika Tiiro). Suurin kevään paikallisten määrä 6.5. RAA Maivaperä 16p (KVa). Muuttavia havaittiin vain joitakin, suurin määrä 13.4. RAA Lapaluodon Helmimöljä 6m, N (JLn).

Pesimähavaintoja: HAI 3; Kengänkari, Huikku ja Ulkoriisi; OUL 3; HAU, Isonkivenletto, Länsiletto ja Luodeletto; RAA 3; Pattijokisuu, Kusikari; Siniluodonperä ja Kylmäniemi, Pekankivikko. Yhteensä siis yhdeksän pesimähavaintoa. Loppukesästä kertyy poikuehavaintoja näiden pesimäpaikkojen ulkopuolelta. Osa lienee uusia poikueita, toisaalta emot kuljettavat poikasiaan ilmeisen laajalla alueella. Kesäajan suurimmat sulkivien kertymät HAI; 10.7. Ulkoriisi 56p (JMa), elokuulla 87p Isomatala ja syyskuulla 24p Riisinnokka. Marraskuulla kyhmyjoutsenten päämassa siirtyi SII Sääreen, 4. ja 7.11. suurin määrä 190p (JMj, KVa). Viimeiset 3.12. PYI Elävisluodon ks 1 lask, p (JMj), 6.12. HAI Pöllännokka 2ad+3juv (Pertti Väyrynen, Raija Väyrynen) ja 4.–8.12. RAA Pitkäkari 2ad+4 1-kv (JLn, HTu). Ainoa sisämaahavainto 21.04. 1p TYR Parras, Korpi (uusi laji kunnalle) (TVä, MVä).

Pikkujoutsen *(Cygnus columbianus)*

Niukan esiintymisen vuosi. Kevään yksilömäärä noin 15 ja syksyn kaksi. Ensimmäinen 16.4. RAA Viitajärvi 1p (Mikko Tuohimaa). Tämän jälkeen havaintoja vain kolmesta paikkaa, eniten LUM Sannanlahdelta aikaväliltä 30.4.–1.5. 1–8 yksilöstä (Mauri Kallio, Helena Ala-Kojola, PLa ym.). Sannanlahden suurimmat määrät 3.5. 8p (KKo), 4.5. 6p (ilm. samoja) (KRa), 9.–11.5. 5 ja 4p (ilm. samoja) (Seppo Neuvonen, KVa). 11.5. SII Säärenrannassa oli 1 2-kv lintu (JMe, HTa) ja LUM Karinpään Pietolanvainiolla 1p (KKo). Kevään viimeiset 16.5. LUM Sannanlahdella 2 2-kv yksilöä (EAa) ja 21.5. 1p (KVa). Syksyn ainoat 22.9. PUD Kollaja, Kaitalampi 1m joutsenparvessa (ESa) ja 27.8. HAI Tömppä 1 ad p (JMa).

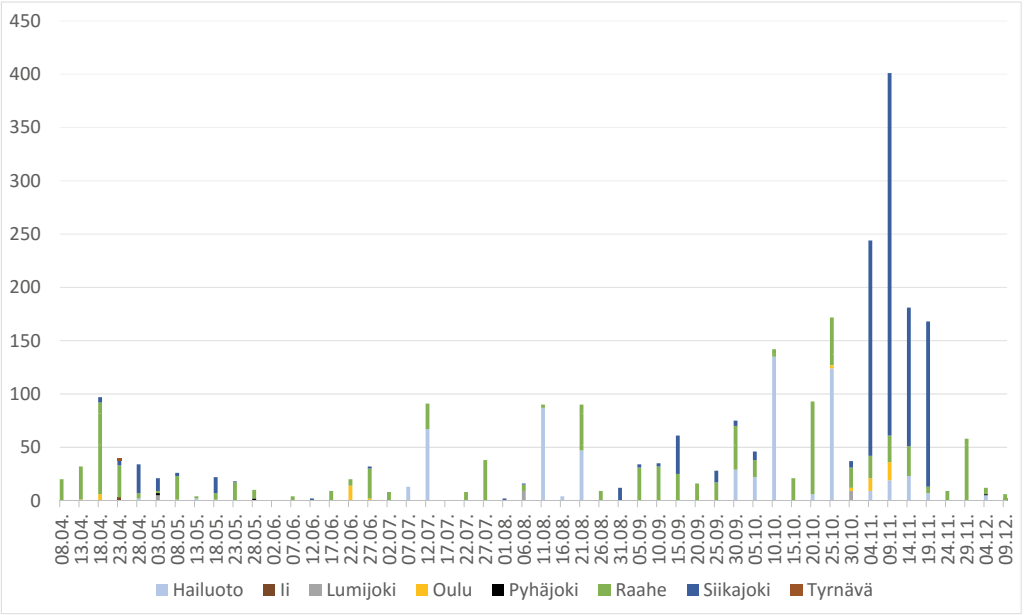

Kyhmyjoutsenen kunnittainen lukumäärä vuoden mittaan. Ei-sukukypsät joutsenet oleskelevat Hailuodossa loppukeväästä alkusyksyyn. Loppusyksystä ne siirtyvät Siikajoen Sääreen ennen poismuuttoa.

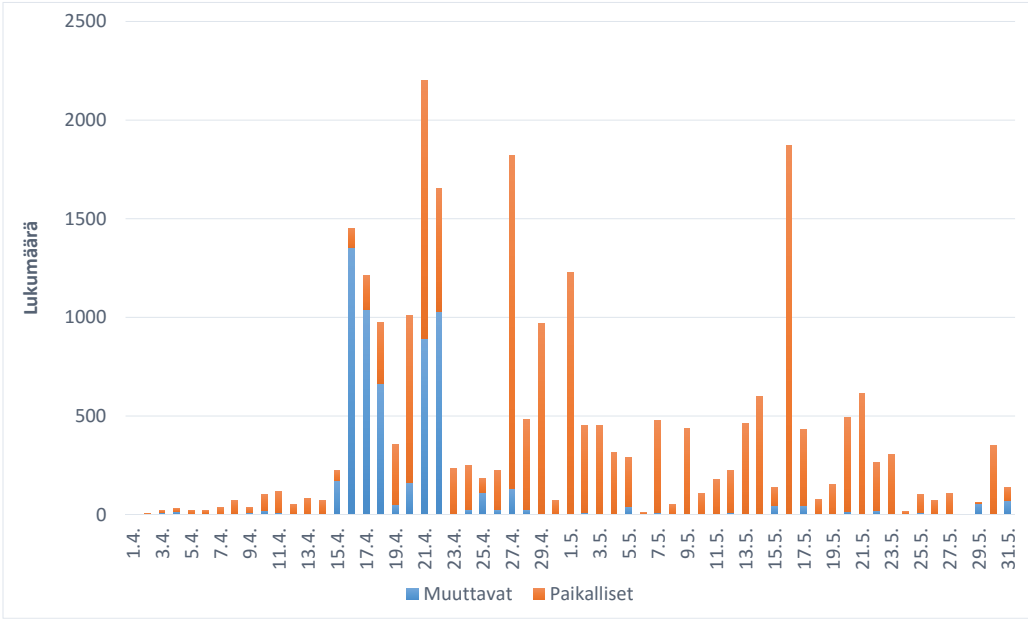

Muuttavien ja paikallisten laulujoutsenten tulkitut lukumäärät huhti–toukokuulla.

Laulujoutsen *(Cygnus cygnus)*

Talvehtimiseen viittaavat havainnot: 10.3. TAI Kylmäluoman laskuoja 1p yli talven (Erkki Räisänen), 3.–18.2. PUD Hirvaskoski 4–5p (ULa, Juha-Pekka Husso, Kirsi Nyman) ja 15.2. (noin) MUH Hyrkäs 1 kiert (Jaakko Hyrkäs). Ensimmäiset muuttajat 16.3. HAA Haapakoski 2p (JMj, PPÖ), 24.3. PYI Yppäri 6m, N (JSun, Martti Muikkula) ja 28.3. jo kolmella paikalla. Yleistyi vasta huhtikuun alussa, jolloin tavattiin laajalti alueellamme yksittäin ja pikku parvissa. Ensimmäinen sadan ylitys 15.4. PYI Parhalahti 125m (HTa). Muuttavien ja paikallisten määrien kehitys on esitetty oheisessa kuvassa.

Joutsenen päämuutto oli 16.–22.4., Ensimmäinen muuttoaalto 16.–18.4. 16.4. PYI Mäkikangas aamun–aamupäivän aikana 638m, illalla vielä 110 tunnissa (TEs). Myös SII Tauvossa ja PYI Parhalahdella muutti muutama sata joutsenta, osin ehkä samoja. 17.–18.4. muutto oli jo vähäisempää. Toinen lyhyempi muuttoaalto oli 21.4.–22.4., jolloin SII Tauvo 429m ja 443m (Tauvon lintuasema). Tuolloin oli jo pelloilla ja muuallakin satojen paikallisten parvia, suurimmat 21.4. TYR Jokisilta 633 p (TVä, MVä), HAA Piipsanneva 104p (JKj) ja HAI Rytijärvi 202p (VPH, JMa, Liisa Louhela ym.). Paikallisia esiintyi satamäärin monin paikoin: 27.4. LIM Virkkula 325ad 165 2-kv (EAa, MLn, GCa ym.), SII Saviojan suu 429p (STi), SII Savilahti 610p (PLa, Jenni Miettunen), 7.5. OUS Kylänpää 460p (PKi), 16.5. LUM Sannanlahti 660p (EAa), OUS eri puolilla 720p (EAa) ja 21.5. SII Sääri 570p (KKo).

Pesimishavaintoja saatiin HAI 2, II 2, OUN 1, OUL 5, PUD 16, RAA 1 ja SII 1. Kesehtivien suurimmat parvet havaittiin 19.6. SII Väliranta 170p (JMj) ja 21.6. LUM Sannanlahti 216p (Ville Räihä, Taru Räihä). Nuorten sulkimisalueelle suuntautuvaa muuttoa edustaa havainto 2.7. LUM Sannanlahti 40N (MKo).

Ensimmäinen suurempi muuttoparvi syksyllä 13.9. TAI kk, Pesiönsuvanto18SW (ERä). Suurimpia muuttomääriä 13.10. OUN Lantastenneva 155m klo 8–14 (Seppo Pudas), 20.10. RAA Mikonkarin lt 151m klo 8–10 (Jarkko Alatalo), 31.10. PYI Hanhikivi 177m (KVa), 14.11. PYI Mäkikangas 1154S (HTa) ja RAA Kultalanlahden Halkokari 555m (JMj). Viimeisimainituissa lienee osin samoja lintuja. Syysmuuton alun suurimpia kertymiä edustavat havainnot 13.9. HAI Huikku 330p (JMa) ja 15.9. OUL Kello Kraaseli 100p (EAa, JFl). Lauha syksy houkutteli satojen kertymiä eri puolille: 24.9. SII Säären ranta 1050p (JMj), 28.9. HAI Riisinnokka 970p (JMa), 6.10. HAI Riisinnokka 1020 ad, 1 juv p (JMa ym.), 12.10. HAI eri puolilla 2070p (TSp, JPu, JMa ym.), 25.10. yht. 820 LUM Sipolanperä ja Säikkälänperä (KVa), 27.10. HAI eri puolilla 1510p (JMa), 28.10 PYI Isoneva ja Välimaanperä 1120 p (KVa), 7.11. LUM Säikkälänperä 640p (KVa) ja 11.11. SII Sääri 800p (JMj). Viimeiset:13.12. LUM

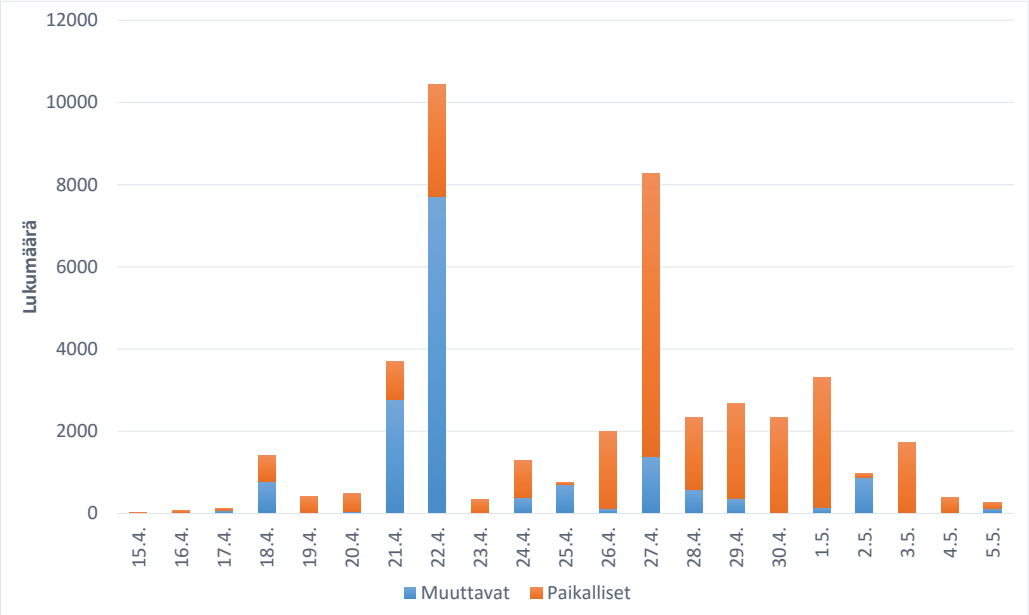

Metsähanhen ja määrittämättömien harmaahanhien kevätmuuton kulku.

Säikkälänperä 1 1-kv ”Pyydystin päällisin puolin terveen linnun maatalon pihapiiristä ja kiikutin Raahen Lapaluotoon” (PLa), 13.–14.12. OUL Tuira ja Merikoski 1 1-kv (PRo, EAa, MLn ym.) ja 23.12. TAI Metsäkylä 1 1-kv p (Aki Vanhala).

Metsähanhi ***(Anser fabalis)*** **ja harmaahanhilaji** ***(Anser sp.)***

Ensimmäiset 5.4. PYI Parhalahden ks 3 SW (TKj) ja 11.4. MUH Muhoslampi, Kirkkoranta 1p (TWä, KWä) sekä näiden välissä 9.4. Anser sp OUL Oulunsalo, Kylänpuolen pellot 5 kiert. (PKi). 15.4. alkaen runsastui nopeasti. Parhaat muuttopäivät olivat 18.4. PYI Parhalahti Pohjanpalo 535m + Anser sp 83m klo 7:00–13:00 (HTa), 21.4. PYI Parhalahti Pohjanpalo 535m + Anser sp 672m klo 6:30–15:30 (HTa), SII Tauvon lintuasema 154m+Anser sp 780m klo 5:50–16:30 (MOj, LOj), 22.4. PYI Parhalahti Pohjanpalo 542m + Anser sp 541m klo 7:00–15:00 (HTa), LUM Sannalahti 1123m klo 5:50–13:50 (PLa, AVi), SII Tauvon Lintuasema 54 + 2384 Anser sp klo 5:50–12:30; 14:20–15:30 (MOj, LOj). Päivien 21.–22.4. muuttoluvuissa on ilmeistä päällekkäisyyttä. Sisämaassa 2.5. PUD Kollaja 499m, NE 32a klo 5:05–9:05 (ESa). Paikallisten suurimmat määrät tavattiin 27.4. hanhilaskennassa (ks. oheinen kuva). Tuolloin oli mm. LIM Liminganlahti, Temmesjokisuu 2540p (EAa, AKa, MLn ym.), SII Sääri Kivikasan pellot 680p (STi) ja TYR Murto peltoalueet 715p (JPi, JSi, THe). Vielä 1.5. SII Savilahti 1480p (PLa). Viimeiset muuttajat 25.5. OUL Vimparinsuo 2 NE (PHl) ja OUL Pateniemen ks 4m (KRa, VPH, KTu, MOj).

Kesähavaintoja oli seuraavasti, 2.6. LUM Kivikasan pellot 1p (TTa, KRa, Seija Rannikko), 19.6. PUD Sammakkosuo 4ad (ESa) ja 3.8. OUL Ylikiiminki Hirvisuo 2ad+5pm (ESa).

Syksyn ensimmäiset muuttoa ilmentävät 22.8. MUH Matokorpi 25m (Anser sp) (VPH), 23.8. II Olhava, Parviaisenkangas 7m (KHn), 25.8. LIM Virkkula 40p (PJo, MJo) ja 26.8. PUD Aittojärvi lt. 7 S (ESa). Merkittävävimpiä alkusyyskuun määriä 8.9. PUD Aittojärvi 54 m, S (ESa), RAA Hummastinvaara 43m (TVä) ja RAA Vihanti Aittojärvi 65m (SKa, VHe). Syysmuutto kulminoitui hyvin lyhyelle aikavälille, 21.–23.9. Tuolloin havaittiin 64 % syyskuun paikallisten ja muuttavien lukumääristä, 4807m+1135p. Muuttoa oli laajalla alueella, 23.9. mm. PUD Hetekylä, Sorvarinjärvi 345m (ESa), RAA Hummastinvaara 964m (TVä) ja PYI Välimaanperä, Juurakko 667m (HTa). Muutto hiipui tämän jälkeen. Viimeiset: 15.10 TAI Kostonjoki 5p+5m (Esa Hietala), 20.10 1p HAI Sauvola-Musa (PHo) ja 1.11. SII Karinkanta 1p (KVa).

Metsähanhi (alalaji *rossicus*)

Kaikkiaan tavattiin 104 *rossicusta*, joista 53 huhtikuussa ja 51 toukokuussa. Ensimmäiset: 18.4. HAI

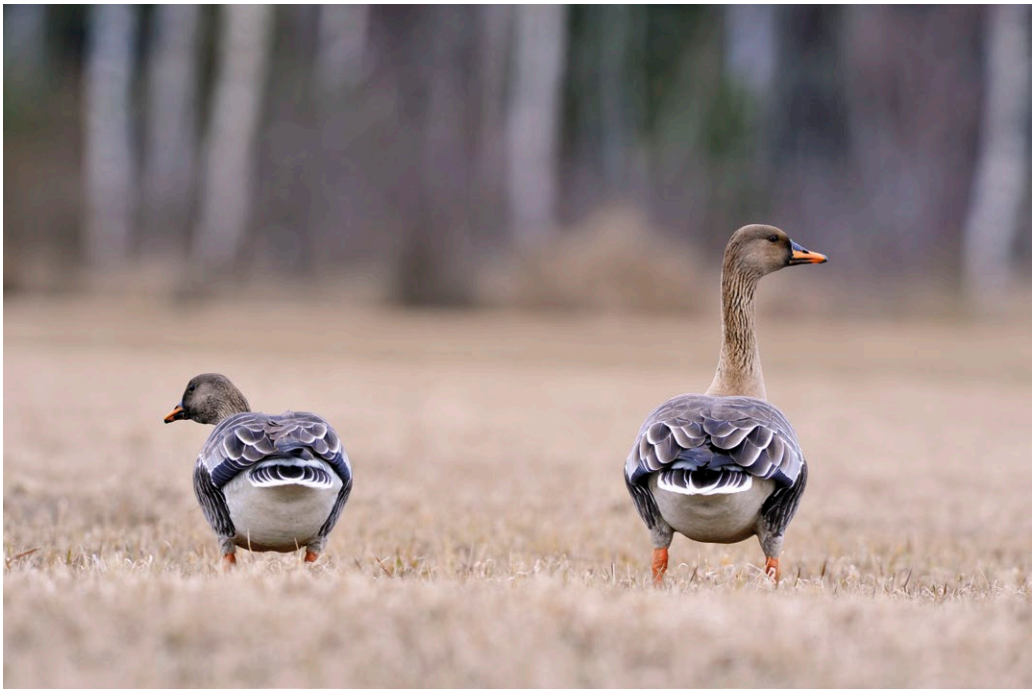

Suurimmat metsähanhien määrät havaittiin 22.4. ja 27.4.2013. © KALLE HIEKKANEN

Järventakusta 2p (VNi) ja TYR Jokisilta 6p (Aarre Hietala) sekä 23.4. LUM Sipola 10p (AHa). Huhtikuun suurin parvi oli 29.4. SII Niittytie 22p (lajipuhdas parvi) (PLa). Suurin toukokuun parvi 14.5. OUL Oulunsalo, Ala-Kaakinen 25p (JMe). Samana päivänä myös 1p HAI Kaarannokka 1p (JMa) Nämä olivat kevään viimeiset. Syksyllä alalajia ei määritetty.

Lyhytnokkahanhi *(Anser brachyrhynchus)*

Ensimmäiset 17.4. PYI Parhalahden ks 8m N, lajipuhdas parvi (HTa), seuraavana päivänä eri puolilla MUH, PYI ja TYR jo 60m, 29p (useat). Ensimmäinen yli sadan lepäilijäparvi 24.4. TYR Yli-Murto, Puro 110p (KHn). Hanhien laskentapäivänä 27.4. oli TYR–LIM–LUM–SII pelloilla yhteensä n. 1170 paikallista tai kiertelevää yksilöä (useat). Suurimmat parvet olivat tuolloin TYR Parras, Kivioja 200p (TVä) ja TYR Murto peltoalueet 162p (JPi, JSi, THe). Huhti–toukokuulla suurimmat parvet olivat 4.5. TYR Parras Korpi 400 kiert. (THe, KHn) ja 28.5.1.5. TYR Parras Kivioja 300p. (TVä). 9.5. muita isompia parvia oli TYR Ojakyla 233p (Seppo Neuvonen) ja TYR Korkala 190p (Juhani Tolonen, ERi). Kevään viimeiset tavattiin 16.5. OUL Pateniemi, vs 6 mN (KHn), OUL Oulunsalo, Myllymetsä 18p (EAa) sekä 17.5. SII Savilahti 1p (EAa). Laji on runsastunut, kevään kokonaissumma lähennellee jo paria tuhatta. Parvet lepäilevät useina ryhminä peltoaukeilla Siikajoen–Tyrnävän välisellä alueella vaihtaen paikkaa aika ajoin.

Syksyn kaikki havainnot: tiivis esiintyminen, ensimmäiset 20.9. LIM Temmesjokisuu 7m S (JPe) ja LIM Virkkula +1kv p (PLa), 21.9. OUL Kello, Kraaseli, Lotranperä 1m (EAa). 22.9. oleskeli TYR Murron peltoalueella 30p (JLe, ELe). Viimeiset 23.9. LUM Pitkänokka 2p (PLa, PPÖ), RAA Hummastinvaara 1m (TVä, EKl), PYI Välimaanperä, Juurakko 1m (HTa) ja 29.9 HAI Ulkokarvo 1p (PHo).

Tundrahanhi *(Anser albifrons)*

Runsastunut keväällä. Vuodelta kaikkiaan 78 havaintoa. Ensimmäiset 18.4. PYI Parhalahti ks 1m (TKj) ja PYI Parhalahti Pohjanpalo 1m (eri yksilöt) (HTa) sekä 19.4. TYR Jokisilta, Suutari 3p (THe, JSi). Tämän jälkeen lukuisia havaintoja useilta paikoilta. Suurempia määriä oli jo 24.4., mm. TYR Tupoksentie 10 lask (Ari Tervo, Pirjo Rimpinen), 27.4. TYR Parras Kivioja 15p (TVä), 27.4. LIM Liminganlahti 10p+10 nous (EAa, MLn, GCa ym.), TYR Paras Kiviojantie 10p (vähintään) (TVä). Vielä 9.5. oli OUL Oulunsalo, Ala-Kaakinen 10p (PKi). Viimeiset: 14.5. OUL Oulunsalo, Ala-Kaakinen 3 +2-kv p (JMe), 17.5. SII Karinkanta 1p (EAa) ja 19.5. LIM Virkkula 1p (TLh).

Sisämaasta HAA Piipsanneva aikavälillä 24.4.–5.5. useita havaintoja parvista, 24.4. 2p (JJe, Tarja Jernfors, JKj), 27.4. 7ad (JJe), 5.5. 8 ad (PPÖ). KÄR Nurmesjärvi 1.5. puhdas lajiparvi 7 lask (Jukka Örterberg). Syksyltä kaksi havaintoa: 1.10. TAI Ruostesuo 1p, nous (Heikki Karjalainen) ja 9.–11.10. LIM Virkkula 1 juv p (ARa, MTy). Anser albifrons/Anser erythropus lajiparista yksi havainto, 24.5. PYI Hanhikiven kärki 5 m, NNE (VHe).

Kiljuhanhi *(Anser erythropus)*

Kiljuhanhien kevätseurannasta on valmistunut kiljuhanhityöryhmän ja Metsähallituksen raportti (Karvonen 2013). Kiljuhanhea tarkkailtiin organisoidusti 28.4.–20.5.2013 Oulun seudun perinteisillä kiljukasalueilla Siikajoella ja Siikajoen–Lumijoen rajoilla (koko ajan), Hailuodossa (yksittäisiä käyntejä 5.5., 7.5., 9.5., 12.5., 13.5.) ja Liminganlahden Lumijoen puoleisella rannalla (11.5., 16.5.). Tarkkailu lopetettiin kolmen tyhjän päivän jälkeen. Havainnoin päävastuullinen oli Risto Karvonen ja toinen päähavainnoitsija Heikki Holmström. Muita havainnoitsijoita olivat STi, PLa, JMa, VNi, Teuvo Hietajärvi, Tuomo Ollila, EAa ja kahlaajaprojektin oheistarkkailussa KKo. Havaintoja ilmoittivat suoraan tarkkailijoille myös ANi ja JSi. Tiiraan havaintoja kirjasivat lisäksi JAa, VHe, KHn, MKo JMe, HNy, APn, KRa, HTa ja AVi.

Ensimmäiset, 9 ad, saapuivat 4.5. Seuraavana päivänä havaittiin yksi uusi, ja 7.5. 2 lisää. 8.5. tuli 2 ja 9.5. 7 lisää. Huippumäärä, 27 yhtä aikaa, tavattiin 12.5., ja suurin osa lähti pohjoiseen 14.–16.5., viimeiset 2 lähtivät 17.5. Norjassa värirengastettuja yksilöitä tunnistettiin 4–5. Tarkkailun aikana havaittiin 29 eri yksilöä, jotka kaikki olivat aikuisia (+2kv), joten edellisen vuoden luvusta (51) jäätiin reilusti ja vuodesta 2011:kin (32) hiukan. Tarkkailun päätyttyä ilmoitettiin vielä 25.5. 1m ad SII Säikänlahdelta (JAa, APn, AVi, HNy).

24.5. nähtiin kilju/tundrahanhia a5 m, NNE PYI Hanhikivenniemellä (VHe). Eniten yksilömäärän tulkintaan tuo kuitenkin positiivista epävarmuutta hieman aikaisemmin, 22.5. OUL Ruskossa nähty a26 N ”todennäköisiä kiljuhanhia” (SLe). Moista ryhmää ei tavattu Pohjois-Norjan perinteisellä kevätkokoontumispaikalla Porsanginvuonolla, mutta Kreikan ja Unkarin talvehtimisalueilla oli riittävästi pohjoismaiden kantaa, jotta tällainen muuttoparvi oli mahdollinen (Portal to the Lesser White-fronted Goose). Ne ovat myös voineet mennä suoraan tunturiin, pesimäalueilleen. Tarkkailun 29 lintua ja 26–27 lisää tekisivät yhteensä noin 55 yksilöä. Tätä kirjoitettaessa tiedetään jo, että seuraavana vuonna 2014 havaittiin korkein luku sitten vuoden 1992, 58 yksilöä (Karvonen 2014). Niistä noin 4 oli nuoria ja loput aikuisia, jotka olivat olemassa ja elossa vuonna 2013.

Merihanhi *(Anser anser)*

Merihanhesta oli kirjattuna havaintoarkistoomme 1047 raaka-aineistoriviä, joista Kellon Kiviniemen EAa ryhmineen 324 ja Tauvon lintuasema 220, eli nämä yhteensä 52 %. Esan tarkat havainnot saariston reviireistä ja munapesistä ovat erityisen arvokkaita. Vuoden ensimmäiset 27.3. RAA Pöllän reitti 1 m, S (KVa), 3.4. LUM Kari 1p (KKo) ja 4.4. LUM Kari 1m, S ja LUM Pitkänokka 2p (KKo). Tämän jälkeen laji yleistyi. Ensimmäinen suurempi muuttajien summa 16.4. PYI Parhalahden ks 90m kahdessa tunnissa sumun alkaessa hälvetä (HTa). Ensimmäinen yli sadan lepäilijämäärä 21.4. HAI Rytijärvi 185p (VPH, JMa, MAa ym.). Samana päivänä laskettiin myös kevään suurimmat muuttajien määrät PYI Parhalahti, Pohjanpalo 145m klo 6:30–5:30 (HTa) ja osin samoja lintuja SII Tauvo 281m klo 5:20–12:20 ja 13:25–16:30 (Tauvon lintuasema). Suurempia lepäilijä- tai muuttajamääriä ei päämuuttokautena huhtikuussa kirjattu.

Toukokuussa merihanhet ovat jo reviireillään, muuttajia on enää niukalti. Pesimättömien liikehdintä sekä pesivien ruokailulennot hankaloittavat tulkintaa, kuuluuko havainto paikallisiin vai muuttajiin. Viimeiset muuttajat 17.5. SII Karinkanta 5 m, NE (EAa) ja 23.5. PYI Parhalahden ks 1 m, N, 27.5. OUL Kello Kalimenoja 1m, N (EAa) ja 28.5. OUL Kello Hietalanmäki 4 m, NE (EAa). Kevään havaintoja sisämaasta 16.4. MUH Sosonpellot 1 kiert. (TWä, KWä), 18.4. MER Salonniemi 2p (JMj), MUH Jokirinne 2m (SMe) ja TAI kk, Pesiönsuvanto 1 kiert. (ERä), 20.4. OUN Likalanjärvi 1m (HTu), 21.4. MER Ylipää, Aittoneva 2p (AHi, EHi), MUH Jokirinne 2 m, E (JMe, SMe), 24.4. HAA Piipsanneva 2m (JJe, Tarja Jernfors), 27.4. MUH Matokorpi, lt 2p (VPH, JMe, TSp), 1.5. KÄR Putouksenräme 2p (JÖs) ja PUD Hetekylä, Aittojärvi 2p (TSa).

OUL Kellon Kraaselissa EAa ja kumppanit laski toukokuussa 52 pesivää paria (’pariutuneet’) 12.5. ja Hermanninmatalasta 25.5. ainakin 4 paria. Munapesiä löytyi kuusi kappaletta. Poikueita oli alueella 9.5. viisi. Kesän suurimpia poikasparvia ja pesimättömien määriä mm. 7.6. OUL Kello Kraaseli 114 ad, 21 pull (EAa), 25.6. PYI Takaranta n. 65 ad, 120pull (HTa), 10.7. HAI Ulkoriisi 2675p sulkasa-

toparvi (STi, JMa), 16.7. SII Munahieta 22p (PLa), 23.7. OUL Kello Kraaseli ja Paskaletto 490p (EAa, VMK), 4.8. LIM Virkkula 800p (PLa) ja 15.8.–19.8. HAI Tukkitie, Tiiron pellot (JMa). Metsästyskauden alettua 20.8. etelään muutto käynnistyy jo ennen klo 12:00, mm. SII Tauvo 203 m, S klo 10:00–11:23 (MTy). Määrät putoavat nopeasti, suurimmat kirjaukset 22.8. OUL Oulunsalo, Kempeleenlahden lintutorni 210p (TEs), 26.8. 113p (PTa, STi, TEs) ja 8.9. 55m, S korkealla (TEs). Muualla korkeintaan muutamien kymmenien parvia. Viimeiset 27.10. PYI Yppäri Kiviniemi 1p (JSun), 28.10. PYI Välimaanperä, Juurakko 1p (KVa) ja 7.11. LUM Mäkikylä 1 repalesiipinen kiert. (KVa).

Kanadanhanhi *(Branta canadensis)*
Ensimmäinen 21.4. HAI Kirkkosalmi 1E, lask (VPH, STi, JMa ym.). Seuraavana päivänä 6 havaintoa kolmessa kunnassa LUM, OUL ja PYI. Kevään summa selvien päällekkäisyyksien karsimisen jälkeen 110 yksilöä. Näistä 77 huhti- ja 33 toukokuussa. Kevään suurin paikallisten määrä 23.4. HAI Järventakustan pellot 5p (VNi) ja muuttajien 28.5. PYI Parhalahden ks 5p (JÖs, PPÖ). Pesintään viittavia havaintoja kahdessa paikassa: 11.7. RAA Kalla 7p (ilm. poikue) (HTu, MOj) sekä RAA Maivaperä, jossa 17.6. 2”3’ p (KVa), 15.7. 5”10’p (JMj) ja 28.7. 17p (juv ja ad) (JMj). Muut kesäajan havainnot: 8.6. RAA Iiläinen 1p (JKo, PMa, KVa), 13.–14.6. RAA Pattijokisuu 1p (KVa), 16.6. RAA Mikonkarin nokka 1p (HTu, KVa), 25.6. PYI Takaranta 3p (HTa) ja 25.7. PYI Yppäri, Pöllä 2p (PLe, Jukka Leskelä). Syksyltä kaksi havaintoa: 7.9. LIM Virkkula 1p (Kari Haataja) ja 23.9. HAA Kirkkojärvi 2p (JKj). Sisämaasta em. HAA-havainnon lisäksi 21.–28.4. HAA Piipsanneva 1–2p (MSo, JKj), 2.5. UTA Likosuo 1p (TRo, Jukka Eskelinen) ja 3.5. PUD Hetekylä, Jurvasenlampi 1p (ESa, TSa).

Valkoposkihanhi *(Branta leucopsis)*
Vuoden kokonaismäärä hulppea 1662 yksilöä. Näistä puolet keväällä, 8 huhti- ja 810 toukokuussa. Kesällä kesä- 87 ja heinäkuussa 207. Syksyn kuukausisummat elo–lokakuussa 179, 362 ja 9. Kevään ensimmäiset tavanomaiseen aikaan: 18.4. RAA Pattijokisuu 4m (JMj), 19.4. SII Tauvo, lintuasema 1p (MOj, LOj) ja 24.4. TYR Kiviojanvarsi, Pensas 1 nous (KHn). Kymmenen ylittyi keväällä noin 25 kertaa. Ensimmäinen niistä 15.5. SII Tauvon ks 31m (27N, 2S, 2N) klo 5:45–8:45 (TVä) ja suurimmat 22.5. PYI Elävisluodon ks 6p, 59m (a21+a2+a25+a7+a4) klo 19:30–22:40 (SLu), 22.5. HAI Itänenä 62p (VMP, Nelli Rönkä), 23.5. OUL Oulunsalo, Riuttu 100 E (ARö) ja 25.5. OUL Kraaseli, Hermanninmatala 70 p/m 9a klo 5:35–9:30 (EAa, TKin). Kesä–heinäkuulta runsaasti havaintoja potentiaalisilta pesimäpaikoilta. Selvästi pesintään viittaavat havainnot kuitenkin vasta poikueista: 12.7. RAA Kallanriutta 2”6’ p (HTu, MOj), 24.7. PYI Yppäri, Pöllä 6”8’ p (PLe, Jukka Leskelä), 27.7. PYI Yppäri Suni 10”20’ p (JSun), 28.7. RAA Maivaperä 6”10’ (JMj) ja 28.7. PYI Yppäri, Pöllä 53p (1a, mukana vähintään 24 eri ikäistä poikasta, osa lähellä aikuisen pukua) (PLe). Syksyllä kaksi suurparvea 22.9. LUM Lamunkari 190 lask, p (PLa, JPm) ja 23.9. RAA Hummastinvaara 131m (100+1+30) (TVä, EKl). Vuoden viimeiset 10.10. PYI Pyhännänjärvi 2”2’p (JKa), 12.10. HAI Kuivasäikkä 2p (KRa, TTa, ESa ym.) ja 28.10. TAI Ulkujärvi 2p (KHy).

Sepelhanhi *(Branta bernicla)*
Koko vuoden aikana vaatimattomasti neljä yksilöä: 17.–18.6. LUM Sannanlahti 1p (KVa, PPÖ, MMi ym.), 11.8. RAA Kultalanlahti 1p (TKj), 28.9. RAA Kusikari 1p (KVa) ja 29.9. OUN Piipsjärvi 1p (Sirpa Nevanperä, Jussi Nevanperä, VHe ym.).

Ristisorsa *(Tadorna tadorna)*
Ensimmäiset 11.4. RAA Rautaruukki 1/ p (KVa), 12.–13.4. RAA Lapaluoto 1/ p (JMj, JLn), 18.4 RAA Pattijokisuu 4p (JMj) ja HAI Järventakusta 5p (VNi). Runsaimmillaan 21.4. HAI Rytijärvi 25p (VPH, JMa, MAa ym.), 28.4. HAI Kaarannokka 37p (STi, JRi) ja 12.5. OUL Kraaseli 27p (EAa, AAa, MVi ym.), jossa pesimäaikaan 9.6. 8/1p (EAa, TKin, SLi). Poikuehavaintoja 9.6. RAA Pöllä 2”9’ (JMj), 20.6. OUL Pateniemi 2”8’ (VSu), 24.6. HAI Virpiniemi 6”22’ (VPH), 2.7. SII Munahieta 4”4’ (PLa), 18.7. HAI Mäntyniemi 8”26’. Syksyn kerääntymiä 3.8. SII Munahieta 23p, joista 17 1kv (KKo) ja 11.8. HAI Potinlahti 26p, joista 20 1kv (PRa, Tiina Rahko), jossa vielä 19.9. 16p (JMe, SMe). Viimeinen nuori sinnitteli 17.–20.10. OUL Toppilansaari 1p (ESa, MLn, JKa).

Haapana *(Anas penelope)*
Kevätmuuton avasi 16.4. LIM Virkkula 2/1p (PLa), seuraavat 19.4. RAA Takaranta 1/1p (PTn), 20.4. kahdessa paikassa OUL Letto 6 kiert (JLe, Kaisa Manninen, ELe) ja TYR Ängeslevänjoki, Moilasentien pää 4p (STi, PHo). 27.4. jo LIM Temmesjokisuu 186/180p (EAa, AKa, MLn ym.), 4.5. OUL

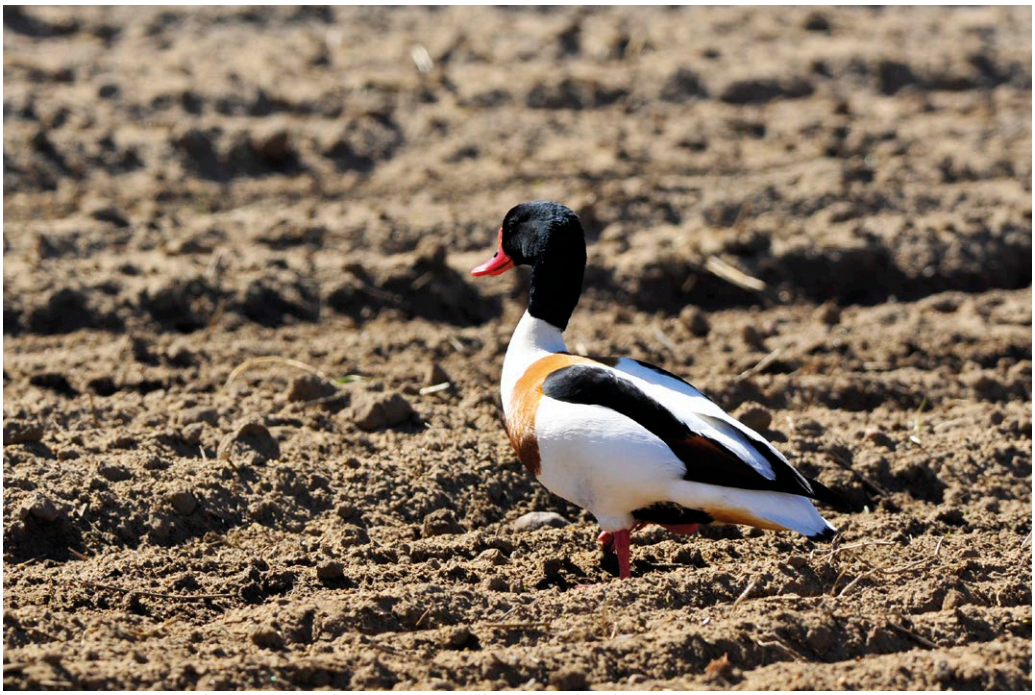

Suurimmat ristisorsakerääntymät lasketaan tyypillisesti Hailuodosta. © KALLE HIEKKANEN

Koivukari väh.300p (THe, KHn), maksimin ollessa 9.5. OUL Kraaseli 270/250p (EAa, AAa, MVi ym.). Ensimmäinen poikue jälleen sisämaassa 15.6. PUD Pikku Kivijärvi /3+17pull (ESa). Keskikesällä maksimit Liminganlahdella 30.6. LIM Temmesjokisuu 480p (JPe) ja 1.7. OUL Kellon Kiviniemi 310p (EAa). Elokuussa poikueiden keräännyttyä määrät kasvoivat isoiksi 5.8. LIM Virkkula 3200p (PLa, PJo, MJo) ja 18.8. LUM Sannanlahti 1600p (JHä, CGr). Syksyn suurimmat parvet 7.9. HAI Kaarannokka 530p (JHk, Aatto J. Ahokas) ja 21.9. OUL Kraaseli 560p (EAa, JFl, SBr) ja 12.10. HAI Riisinnokka 1000p (TSp, JPu, JMa ym.). Viimeiset 11.11. OUL Vihiluoto 3p (JMe), 13.11. LIM Virkkula 4p (SKa) ja 20.11. LUM Varjakka 1p (JMj).

Harmaasorsa (*Anas strepera)*

Ensimmäiset parit ilmestyivät 24.4. RAA Tammanlahti 1/1p (JMj), HAI Kirkkosalmi 1/1p (VNi, JRn, ASy ym.) ja HAI Pöllänlahti 1/1p (JRn, TIk, ASy). Kevätmaksimit jäivät pieniksi 4.5. HAI Kutukari 5/4p (TTa, STi, JMa) ja OUL Akionlahti 4/3p (HSk, PMj). Oulun ja Hailuodon ilmoitetut poikueet: 29.6. OUL Akionlahti 15ad+31pull, poikuekoot 9’8’6’6’2’ (TTa, ESa, RPa). 29.6. HAI Patelanselkä 5n+38pull, joista 10’9’7’6’6’ (JMa) ja 4.7. HAI Kirkkosalmi 2”11’7’(JMa). Varmoja pesintöjä myös 30.6. LIM Temmesjokisuu 1”8’ (JPe) ja 15.7. RAA Aittalahti 1”7’ (JMj). Syksyn kerääntymiä 14.8. LIM Virkkula 35p (Teemu Lehtiniemi, Aleksi Lehikoinen, Antti Below ym.) ja 18.8. HAI Kirkkosalmi 180p!! (VNi). Viimeiset 12.10. HAI Kirkkosalmi 12p (TSp, JPu, JMa ym.), 13.10. LIM Virkkula 1p (JAa, PAa) ja 7.11. LUM Sannanlahti 1p (KVa). Sisämaasta ainoa 28.4. HAA Piipsanneva 1/p (PPÖ).

Tavi (*Anas crecca)*

Talvella 19.1. OUL Syväsatama /1p (TTa). Kevään airueina 17.4. PYI Parhalahti 1/p (HTa), 18.4. LIM Virkkula 12p (HSk, PMj) ja OUL Toppilansaari 1/1p (ESa). Kevään huippuja 27.4. LIM Virkkula 376/365p (EAa, AKa, MLn ym.), 1.5. PYI Takaranta 750p (KVa), 5.5. HAA Piipsanneva 1000p (MSo, JKj) ja 12.5. OUL Kraaseli 687/605p (EAa, AAa, MVi ym.). Kesällä ja syksyllä suurimmat kerääntymät 8.6. OUL Kempeleenlahti 620/p (EAa, JSn), 12.7. LIM Virkkula 1300p (PLa), 19.8. HAI Kirkkosalmi 850p (JMa), 26.8. OUL Kempeleenlahti 650p (STi, TEs, PTa), 21.9. LIM Virkkula 1000p (MLn), jossa 13.10. yhä 530p (JAa, PAa). Viimeiset 10.11. RAA Pattijokisuu. 5p (KVa), 12.11. UTA Utoslahti /1p (TRo, Raimo Roininen) ja 13.11. LUM Varjakka 1p (SKa).

Kevään suurin tavikerääntymä laskettiin 5.5. HAA Piipsannevalta, jossa havaittiin 1000p. © KALLE HIEKKANEN

Sinisorsa *(Anas platyrhynchos)*
Alkuvuonna Oulussa maksimi 24.2. 1169p, joista Laanilassa 934p (EMi), tammikuussa OUL Laanila 27.1. 875p (EMi), 4.3. OUL Laanila 600p (MLn). Muualla 1.–4.3. TAI Virkkusenjärvi 1/3p (KHi, Ahti Jurmu), 9.1. PYI, Kupuliskoski 1/1p (JMj) 19.1.–25.2. RAA Kuljunlahti 6/6p (JMj, JKo, KVa), 20.1.–20.3. MUH Laukka 1/1p (JMe, VPH, THe ym.), 26.1.–31.3. TAI Hoikkajärvi, Kalajoki 5p (Tuula Väätäjä, Kalevi Väätäjä), 28.1. MUH Muhoslampi 1p (TWä, KWä) ja 4.3. RAA Kuljunlahti 7/7p (JMj). Keväällä uusille paikoille muuton airueina 16.4. PYI Parhalahti 1/p (JMj) ja KEM Vihiluoto 3p (JSi), 17.4. SII Väliranta 1/1p (JMj) ja LIM Virkkula 30p (PLa). Kevään huiput pieniä: 22.4. PYI Parhalahti 100p (VHe), 27.4. LIM Temmesjokisuu 99/57p (EAa, AKa, MLn ym.) ja 4.5. OUL Kempeleenlahti 72p (MLn).

Kesän maksimeiksi jäivät 12.7. LIM Virkkula 300p (MLn) ja 23.7. OUL Kraaseli 215ad+10pull (EAa, VMK). Syksyllä määrät kasvoivat: 26.8. OUL Kempeleeenlahti 700p (PTa, STi, TEs), 13.10. LIM Virkkula 585p (JAa, PAa), 7.11. LUM Sannanlahti 400p ja LUM Varjakka 400p (KVa). Viimeiset ennen meren jäätymistä 20.11. LUM Varjakka 92p (JMj) ja OUL Vihiluoto 200p (JMe) sekä 1.12. RAA Mikonkari 23 kiert. (JMj). Talvehtimaan jäi 25.12. OUL Laanila 580/390p (EAa), muualla Oulussa esim. 27.12. Hartaanselkä 5/4 ja Tuiran uimaranta 115 (EAa), 5.–22.12. TAI Virkkusenjärvi 2/2p (Ahti Jurmu, ULa), 21.12. MUH Laukka 2p (SMe), 26.12. RAA Kuljunlahti 2/2p (HTu) ja 29.12. RAA Haapajokisuu 1/p (JMj).

Jouhisorsa *(Anas acuta)*
Kevään ensimmäiset 18.4. MUH Muhoslampi 1/p (VPH, TWä, KWä), TYR Parras 1/1p (TVä) ja LIM Virkkula 5/5p (HSk, PMj). Suurimmat määrät 1.5. LUM Sannanlahti 600p (KKo), 1.–2.5. PYI Takaranta 180p (KVa, HTu) ja 5.5. HAA Piipsanneva väh. 100p (MSo, JKj). Kesällä kerääntymiä 13.6. HAI Isomatala 60p (JMa), 23.7. OUL Kraaseli 105p (EAa, VMK) ja ehdoton huippu 7.8. LUM Lamunkari min. 900p (PLa, JPm). Sorsastuksen alettua maksimit 31.8. HAI, Pökönnokka 270p (JMa, PRo) ja 14.9. OUL Kraaseli 730p (EAa, JFl). Viimeiset 7.11. OUL Vihiluoto 1p (JKa), LUM Sannanlahti 1p (KVa) ja SII Varessäikkä 3p (KVa) sekä 20.11. LUM Varjakka 1p (JMj).

Heinätavi *(Anas querquedula)*
Ensimmäiset 26.4. HAA Piipsanneva 1p (MSo, JKj), 1.5. RAA Inakari 1/1p (KVa), 2.5. HAI Riisinnokka 1/1p (VNi) ja LIM Virkkula 1/1p (PLa). Maksimit

pieniä: 21.5. HAI Viinikanlahti 4/2p (JMa), 29.5. OUL Kempeleenlahti 4/2p (ESa), 8.6. LIM Virkkula 4/1p (JPe) ja 9.6. OUL Kraaseli 6/4p (EAa, TKin, SLi). Viimeiset 4.–14.8. LIM Virkkula 1–3p (PLa, Teemu Lehtiniemi, Juha Honkala ym.) ja 20.8. HAI Kirkkosalmi 5p (JMa). Ei poikuehavaintoja.

Lapasorsa *(Anas clypeata)*

Kevätmuuton ensimmäiset 20.4. RAA Lapaluoto 1/1p (JMj), 26.4. LIM Virkkula 1/1p (JRn, TIk, ASy) ja 27.4. HAI Kirkkosalmi 1/1p (JRn, TIk, ASy). Suurimmat määrät 6.5. OUL Vihiluoto 20p (THe), 15.5. HAI Kuivasäikkä 9/7p (VIs) ja 20.5. LUM Sannanlahti 17p (VIs). Pesimäaikaan määrät nousivat 9.6. OUL Kraaseli 62/9p (EAa, TKin, SLi), 17.6. LUM Sannanlahti 155p (PAa, KVa, AJk ym.), 30.6. LIM Temmesjokisuu 210p (JPe) ja 14.8. LIM Virkkula 180p (Teemu Lehtiniemi, Juha Honkala, Aleksi Lehikoinen). Syksyllä enimmillään 2.9. OUL Kellon Kiviniemi 20p (EAa), 7.9. LIM Virkkula 50p (Kari Haataja) ja 12.10. HAI Salmenranta 20p (JMa, JPu, TSp ym.). Viimeiset 17.10. OUL Vihiluoto 1p (JKa), 21.10. HAI Ulkokarvo 2p (KVa) ja 7.11. SII Varessäikkä 1p (KVa).

Sorsalaji *(Anas sp.)*

Kevään suurimmat määrittämättömät anasparvet jäivät alle sadan. Kesällä suurin 30.6. HAI Pökönnokka 670p, ”eniten taveja, sitten haapanaa” (STi). Syyspuolella yli tuhannen määrät 7.8. LUM Lamunkari 1000p (PLa, JPm), 13.8. HAI Ulkokarvo 1250p (JMa), 20.8. SII Tauvon lintuas. 1400p, 205m (MOj, LOj), 24.8. HAI Kirkkosalmi 2400p (PHo) ja 11.9. HAI Kirkonkarit 1000p (JMa).

Punasotka *(Aythya ferina)*

Ensihavainnot etelästä tyyppiaikaan: 23.–25.4. RAA Kuljunlahti 1/p (JMj, JLn), 24.–27.4. HAA Kirkkojärvi 1–7p (JKj, PPÖ) ja 27.4. RAA Aittalahti 1/p (JMj, Otto Kangas, Ville Kangas). Kevään kuntakohtaiset summat: HAA 7, HAI 2, KEM 1, KÄR 2, LUM 2, OUL 6, RAA 3 ja SII 5 eli vähissä oli, havaittuja yhteensä 28, joka on noin kolmannes edellisvuodesta. Kaikki kesän havainnot: 3.6. PYI Parhalahti 1/p (KVa), 12.–29.6. RAA Aittalahti 1/1p (JMj, KVa, KHn ym.), 29.6. OUL Akionlahti /1p (TTa, ESa, RPa) sekä 20.7. SII Säikänlahti 5/p (MOj, SLi, Kirsikka Salko, Pedro Alakiuttu). Ei viitteitä pesinnöistä. Syksyllä kahdesti: 11.–12.10. RAA Aittalahti 1p (JMj, KVa) sekä 12.10. HAI Riisinnokka 2p (TSp, JPu, JMa, SBr).

Tukkasotka *(Aythya fuligula)*

Kevään alku: 15.4. OUL Toppilansaari 1/ (PMj), 18.–19.4. OUL Hartaanselkä 2/ (ESa) ja 19.4. OUL Kuivasoja 1/ (Joni Partanen, Carita Partanen). yleistyi seuraavina päivinä. Kevään ainoa kolmeakymmentä isompi muuttoilmoitus oli 7.5. RAA Maivaperä 102m (KVa). Paikallismäärien huiput: 1.–13.5. RAA Maivaperä, 180–230p (KVa), 3.5. LUM Sannanlahti 280p (KKo), 11.–13.5. OUL Pyykösjärvi 290–350p (JNy, Saara Hämäläinen, STu, EAa ym.) ja 16.5. LIM Temmesjokisuu 300/160p (EAa). Myös keskikesällä kerääntymiä oli, niiden maksimit: 17.6. RAA Maivaperä 230p (KVa), 7.7. OUL, Kempeleenlahti 200p (MLn) ja 15.7. RAA Aittalahti 105p (JMj).

Syksyn muuttavista ei oikeastaan havaintoja, silti muuttokausi näkyi elokuun lopulta lokakuulle asti kasvavina kerääntyminä, joista merkittävimmät: 26.8. OUL Kempeleenlahti 500p (PTa, STi, TEs), 21.9. OUL Kraaseli 640p (EAa, JFl, SBr), 6.10. HAI Ojakylänlahti 700p (VSu, KHn, PPÖ ym.) sekä 12.10. sama paikka 1400p (TSp, JPu, JMa, SBr). Marraskuun alkuun saakka kasvoi yksi iso parvi: 25.10.–4.11. SII Saviojan suu 400p (KVa, JMj), sen jälkeen sekin harveni. Hyvin vähissä marraskuun puolivälin aikoihin, viimeiset: 14.11. HAI Pöllänlahti 3p (JKa), 18.11. RAA Kuljunniemi 1p (JMj), 29.11. PYI Takaranta 6p (PTn). Yksi näytti jäävän talveksi: 7.–24.12. OUL Kemiran kanava /1 (EHo, EAa, TTa).

Lapasotka *(Aythya marila)*

Vapusta alkaen paikallisia meren rannoilla: 1.5. PYI Takaranta 1/1p (KVa), 5.5. OUL Akionlahti 1/p (PMj) ja 9.5. LUM Varjakka 2p (KKo). Muuttavia huomattiin Pohjanlahden arktikan tarkkailuissa paria kolmea kerrallaan, näistä eniten 15.5. jolloin PYI Elävisluoto 4m (TEs), PYI Hanhikivi 3m (HTa, TEs) ja OUL Pateniemi 6m (TTa, KHn). Kevätmuuton viimeiset: 26.5. PYI Elävisluoto 8m (THe, JÖs, KHn ym.) ja 29.5. PYI Parhalahti 1/1m (KVa). Kaikkiaan ilmoitettiin 20 paikallista ja 29 muuttavaa. Kesältä yksi pesintä: 30.7. PYI Yppäri, Pöllä /1, 3pull (PLe). Muut kesän ilmoitukset: 20.7. RAA Pitkäkari /1p (JLn), 3.8. RAA Aittalahti 5p (Anssi Ronkainen) ja 11.8. OUL Kellon Kiviniemi /1SE (EAa).

Syksyllä selviä muuttajia ei käytännössä lainkaan, mutta kerääntymiä ilmaantui jo syyskuun alussa: 7.–9.9. OUL Pyykösjärvi 4p (TTa, KRa) ja lokakuun alulla lisää: 29.9.–2.10. RAA Maivaperä 2p, 3m (KVa). Lajille isonlaisia kerääntymiä Hai-

luodon lisäksi koko rannikolla Raaheen saakka, suurimmat: 25.10. RAA Kuljuniemi 37p (KVa), 29.10. HAI Potinlahti 42p (KVa) ja 17.11. LUM Sannanlahti 48p (KVa). Edellisten lisäksi loka–marraskuulla paikallisporukoita oli paljon, yksilömäärältään yhteensä peräti yli 500. Viimeiset: 20.11. SII Merikylänlahti 5p (JMj) ja 1.12. RAA Maivaperä 1p (JMj). Sisämaassa vasta syksyllä, nähtiin pitkään vakipaikassa Ahmasjärvellä, muualta vain kertahavaintoja. Kaikki sisämaasta: 4.10. HAA Ainali 9p (Osmo Heikkala), 17.10. TAI Kortejärvi /2 (KHi), 17.10. UTA Ahmasjärvi 10p (VPH), 27.10. UTA Ahmasjärvi 10p (VPH, TSp), 7.11. Pudasjärvi Hetekylä, Sorvarinjärvi /1p (ESa, TSa) ja 8.11. UTA Ahmasjärvi 4p (VPH).

Haahka *(Somateria mollissima)*
Kevään kaikki havaitut: 1.5. RAA Maivaperä 1/1S (KVa), 5.5. HAI Mäntyniemi 6/2 (GCa, Jarmo Poikolainen), 15.5. PYI Elävisluoto 1/m (TEs) ja SII Tauvo 5/m (TVä), 16.5. OUL Pateniemi 2/N (GCa), 18.5. SII Tauvo 3/ NE (EAa), 20.5. RAA Pattijokisuu 2/ S (KVa) sekä kolmen eri paikan rallijoukkueen aamuvarhainen havainto ilmeisesti samoista linnuista: 26.5. PYI Suni, Elävisluoto sekä Hanhikivi 2/m (JKo, THe, JAa ym.). Keväältä eli toukokuulta yhteensä 19 muuttanutta koirasta, kolme naarasta. Ainoat kesähavainnot viittaavat mahdolliseen pesintään: 21.–22.6. II Astekari ja Pallonen /1–3p (EAa, HAi, TKin). Juhannuksen jälkeen enää 28.7. HAI Mäntyniemi 1/ (SHr, Päivi Väisänen)

Allihaahka *(Polysticta stelleri)*
Vain kahdesti, eli: 18.5. II Laitakari 1m (Jouko Tuominen) sekä 15.12. HAI Marjaniemi /1 (JMa, MAa).

Alli *(Clangula hyemalis)*
Talvella ei yhtäkään, kevään ensimmäisiä hiukan oudosti Oulujoesta: 1.5. MUH Kirkonranta 2p (TSp, VPH, TWä ym.), RAA Lohvanniemi 4/p (PKä) ja 3.–5.5. MUH Jokirinne 2p (JMe, SMe). Kevätarktika alkoi 13.5. OUL Pateniemi 190m (JPu), huippu seurasi pian, muutama päivä myöhemmin kuin melanittojen: 16.5. OUL Pateniemi 100m (JPu), 20.5 OUL Toppilansaari 900m (AJk) ja 22.5. HAI Kuivasäikkä 900 m, kiert. (JMa). Muutto päättyi toukokuun lopussa: 29.5. PYI Parhalahti (KVa) 22m ja OUL Haukipudas, Kraaseli 30 NE (JPi, STi). Yhteensä koko keväänä muutti 3150, usein näkyi mutta ei valtavina parvina. Sisämaasta vain pari kertaa, näistä ainoa isompi joukko 25.5. TAI Kostonjärvi 20p (ULa). Kesän kaikki: 17.6. UTA Ahmasjärvi 1p (Johannes Silvonen, Aleksi Mikola), 12.7. RAA Kallanriutta 1/p (HTu, MOj), 23.7. Oulu Kellon

Syyskauden ensimmäiset allit havaittiin 29.9. alkaen. © KALLE HIEKKANEN

Kraaseli 1/ (EAa, VMK) ja 30.8. LIM Virkkula 3 (Juha Severinkangas, Siru Severinkangas).

Syyskauden aluksi löytyi paikallisia useasta paikasta: 29.9. PUD Naisjärvi 3p ja Panumajärvi 5p (ESa), OUL Pyykösjärvi 1p (MLn) sekä RAA Kuljunniemi 1m (KVa). Muuttavia nähtiin hyvin vähän, suurin määrä 31.10. PYI Hanhikivi 8m (KVa), mutta syksyllä yhteensä havaittuja noin 500. Isoimmat paikallisparvet: 17.10. PYÄ Pyhännänjärvi 25p (JKa), 5.11. OUL Pyykösjärvi 29p (EAa) ja 14.11. HAI Potinlahti 29p (KVa). Muutama viihtyi rannikolla vielä joulukuussa, joku jäi ehkä talveksi: 22.12. HAI Marjaniemi 4p (KHn) sekä PYI Elävisluoto 1m, S (JMj) ja 27.12. RAA Pöllä 1p (HTu).

Mustalintu *(Melanitta nigra)*

Vuoden alussa vielä Raahessa: 3.–4.1. RAA Hakotauri 2p (JMj, HTu, HTa) ja 4.1. RAA Mikonkari 3p (HTu, HTa). Kevään ensimmäiset: 25.–27.4. OUL Toppila 1p (MKn, TTa, EHo ym.) ja 26.4. II Leppisaari 1p (KSi, TSn). Rannikon arktika alkoi 6.5. II Parviaisenkangas 120m (KSi) ja hiljaisen jakson jälkeen huipentui 12.–22.5. Kevätmuuttajien yhteismäärä 5500. Vilkkaimmat päivät: 13.5. OUL Taskisenperä 923m (HSk, PMj, JPu), 15.5. OUL Pateniemi 1150m (EAa, TTa, KHn ym.) ja 22.5. HAI Kuivasäikkä 1990m (JMa). Muuton viimeiset kevätrallista: 25.5. OUL Pateniemi 25m (KRa, VPH, KTu, MOj) ja 26.5. PYI Elävisluoto 2m (PRu, Ilkka Ruuska, PJä, IKo). Varsinaisesta sisämaasta neljästi paikallisina: 3.5. PUD Aittojärvi 30p (TSa), 12.5. PUD Sorvarinjärvi 33p (ESa) ja PUD Naisjärvi 13p (ESa) sekä 25.5. TAI Kostonjärvi 55 (ULa).

Kesällä melko vähänä, kaikki parvet ja pariutuneet: 20.–21.6. OUL Haukiputaan saaret 1–5p (EAa, HAi, TKin), 29.–29.7. OUL Papinjärvi 7–11p (EHo), 1.–8.7. LUM Sannanlahti 2p (JAa, PAa, AHa ym.). Syysmuutosta ensimerkit uusien paikallisten ilmaantumisia: 2.–3.9. OUL Pyykösjärvi 1p (JTg) ja 8.9. OUL Kempeleenlahti 1p (MLn). Kaikkiaan syksyn kuluessa löytyi kolmisen tuhatta, pieniä parvia oli kaikkialla rannikolla monen kuukauden ajan. Suurimmat keskittymät: 2.10. RAA Kultalanlahti 94p (JMj), 5.10. OUL Pyykösjärvi 103p (TTa), 13.10. PYI Yppäri 100p (KVa), 16.10. RAA Kuljunniemi 125p (KVa) ja 21.10. HAI Potinlahti 85p (KVa). Marraskuussa väheni selvästi, silti vielä 5.11. RAA Pitkäkari 74p (HTu). Sitkeimmät vuoden loppuun saakka: 22.12. PYI Elävisluoto 1p (JMj) ja 30.–31.12. HAI Keskiniemi /2 (JMa, PRo).

Pilkkasiipi *(Melanitta fusca)*

Raahen seudulla pari talvista: 1.1.–4.2. RAA Lapaluoto /1 (HTu, KVa, JKo ym.) sekä 1.1. PYI Elävisluoto 1/ (VSu). Kevään ensitulijat vasta 1.5. RAA Mikonkari 2/ (Vuokko Keränen, Harri Keränen) sekä ensimmäinen isompi muuttoparvi 4.5. RAA Mikonkari 25m ja 16p (KVa, JKo, JLn ym.). Arktikamuuton parhaat päivät jokseenkin samoja kuin mustalinnulla ja allilla, eli 13.–22.5. Maksimit noilta päiviltä: 13.5. OUL Pateniemi 260m (JPu), 15.5 OUL Pateniemi 778 (EAa, TTa, KHn ym.), 16.5. OUL Pateniemi 334 (GCa, PMj, JPu ym.). Myöhemminkin nähtiin jokunen noin sadan parvi, sekä yhtenä iltana runsaasti: 21.5. OUL Ojakylä 110m (PHa), 22.5. HAI Kuivasäikkä 1130m, yhdessä muiden arktikalajien kanssa (JMa) ja 25.5. OUL Pateniemi 100m (KRa, VPH, KTu, MOj). Viimeinen muuttopäivä: 1.6. OUL Haukiputaan Kraaseli 50m (THe). Muuttoajan summa 3500 samaa tasoa kuin muillakin Pohjanlahden Arktikan lajeilla., Pelkiksi mustalintulajiksi määritettyjä lisäksi 600.

Kesältä rannikoiden parhaat parimäärät aika pieniä: 17.6. RAA Maivaperä 26p (KVa), 23.6. OUL Haukiputaan saaret 35p (EAa, HAi, TKin), 10.7. PYI Ulkoharmi 4p (HTu), 12.7. RAA Kallanriutta 4p ja Hakotauri /15p (HTu, MOj) sekä 27.7. RAA Tammakari 1n 5pull (JMj). Syyskuussa ilmaantui taas rannoille: 20.9. PUD Kollaja 2p (ESa), 21.9. KEM Vihiluoto 9 kiert. (Ritva Swanljung) ja 24.9. RAA Maivaperä 3m (KVa). Isoja muuttoja ei nähty ollenkaan, oli esillä useimmin lokakuun lopulla ja marraskuun alussa. Syyskerääntymät jäivät niukoiksi, yksi mainittavista sisämaasta: 26.10. OUL Kraaseli 35p (EAa, SLi), 2.11. PUD Panumanjärvi 41p (ESa) ja 3.11. OUL Kellon ks 70p (EAa). Pysyi alueella vuoden vaihteeseen, viimeiset: 23.12. OUL Syväsatama /1p (TTa), 24.12. RAA Kylmäniemenlahti 1p (JMj), 26.12. RAA Pitkäkari 1p (JLn, ELe, Essi Leinonen ym.) ja 30.12. HAI Keskiniemi /1 (JMa, PRo).

Telkkä *(Bucephala clangula)*

Helmi–maaliskuulla löydettiin kolmesti, ilmeisesti koko talven luuhailleita: 15.–16.2. TAI Siikalampi /1 (Raimo Kurtti, KHi), 3.3. HAA Humaloja 2/1 (Osmo Heikkala) ja 15.–21.3. HAA Haapakoski 1/1p (PPÖ, JMj). Ensimmäisiä selvästi muutolta palanneita vasta huhtikuun korvilla: 29.3.–1.4. OUL Pikisaari ja lähialueet 1/ (TEs, Maria Kanko, Miska Eskelin ym.), 2.4. OUL Syväsatama 1/1 (TTa), sen jälkeen päivittäin muutamia lisää rannikon su-

liin. Huhtikuun loppuviikolta toukokuun alkupäiviin nähtiin kasvavia kerääntymiä, niistä isoimmat: 22.4. RAA Maivaperä 110p (KVa), 27.4. LIM Temmesjokisuu 224/185p (EAa, MLn, LHa ym.), 1.5. RAA Maivaperä 155p (KVa), 4.5. OUL Koivukari 300p (THe, KHn) ja 12.5. OUL Pyykösjärvi 66p (STu). Meren rantojen lisäksi Oulujoestakin löytyi kerran ”iso lössi” 11.5. MUH Jokirinne 18/18p (SMe, JMe). Muuttajia laskettiin mainittava määrä kahdesti koko keväänä: 7.5. RAA Maivaperä 161m (KVa) ja 15.5. SII Tauvo 35m (TVä).

Kesän ajan isoimmat kerääntymät takavuosiin (esimerkiksi 2005 tai 2006) verrattuna aika mitättömiä: 8.6. OUL Kempeleenlahti 130/12p (EAa, JSn), 7.7. RAA Maivaperä 80p (JMj) sekä OUL Kello 54p (EAa) ja 11.7. OUL Kraaseli 350p (EAa, HAi). Syyspuolella ei muuttajia todettu käytännössä lainkaan. Paikallisten parvet rupesivat suurentumaan elokuussa ja huipuissa määrät olivat loka–marraskuussa, niistä parhaita: 13.8. OUL Kiviniemi 275p (CGr, JHä), 9.9. OUL Pyykösjärvi 110p (KRa), 6.–12.10. HAI Riisinnokka 400–500p (JMa, Kimmo Kaukonen, TSp ym.), 11.10. SII Säärenperä 750p (JMj), 13.10. SII Säikänlahti 200p, 7.11. SII Varessäikkä 72m650p sekä LIM Puhkiavanperä 180p ja LUM Sannanlahti 225p. Viimeinen iso kasaantuma: 14.11. HAI Ulkokarvo 150p (KVa) sen jälkeen vain yksinäisiä tai pareja. Tyypillisesti muutama jäi varmaan tammikuulle saakka: 28.12. RAA Pöllä 1p (HTu, KVa, Jussi Tuohimaa), 31.12. HAI Sunikari /1 (JMa, MAa).

Uivelo *(Mergellus albellus)*

Kevätmuuton alku tavanomaisesti: 18.4. RAA Lapaluoto 1/ (JMj) ja RAA Maivaperä 2/ (KVa, TKj). Ensimmäinen pohjoisempi 20.4. LIM Virkkula 2/3 (PPÖ, PLa). Muuttajia ei juuri havaittu, paikallisten parhaat, mutta lajille varsin vähäiset kevätmäärät: 1.5. RAA Inakari 19p (KVa), 3.5. KÄR Nurmesjärvi 7/5p (RKy), 4.5. OUL Koivukari 20p (THe, KHn) ja 5.5. RAA Olkijokisuu 17p (JMj). Kesän ja syksyn kerääntymiä: 6.7. OUL Vihiluoto 20p (OPa), 26.8. OUL Kempeleenlahti 60p (PTa, STi, TEs), 21.9. OUL Kraaseli 45p (EAa, JFl, SBr), 22.9. LIM Lamunkari 52p (PLa, JPm), 28.9.–15.10. OUL Pyykösjärvi 30–74p (TTa, ESa, KRa ym.), 6.–11.10. HAI Ojakylänlahti 70–83p (VSu, KHn, PPÖ ym.) ja sisämaastakin: 13.10. TAI Kortejärvi 40p (KHi). Marraskuun alussa hupeni nopeasti 10.11. OUL Pyykösjärvi 12p (TTa) mutta 14.11. samassa paikassa enää 3p (HSk, PMj). Vuoden viimeiset: 14.11. HAI Ulkokarvo 2p (KVa) ja 26.11. OUL Hietasaari /1p (Hannu Varo).

Kesän suurin tukkakoskekokerääntymä havaittiin Hailuodossa, jossa Hiidenniemessä laskettiin 27.7. 368p.
© KALLE HIEKKANEN

Tukkakoskelo *(Mergus serrator)*
Kevään ensimmäiset tyypillisesti: 22.4. LUM Sannanlahti 5 kiert. (PLa, AVi), 23.4. RAA Maivaperä 2 kiert. (KVa) ja 26.4. HAI Huikku 1/ (JRn, TIk, ASy). Satunnaisesti ilmoitettiin muuttaviakin, eniten kovana arktikapäivänä 15.5. PYI Elävisluoto 7m (TEs), OUL Pateniemi 12m (JPu) ja SII Tauvo 47m (TVä) sekä myöhemmin 22.5. PYI Parhalahti 18m (SLu) ja 23.5. PYI Parhalahti 17m (SLu). Kevään kerääntymät huipussaan toukokuun puolivälissä: 6.5. RAA Maivaperä 100p (KVa), 14.5. HAI Potinlahti 44p (VIs), 16.5. OUL Papinkari 57/40p (EAa) sekä LIM Temmesjokisuu 50/40p (EAa) ja 18.5. SII Tauvo, Ulkonokka 25/18 ja Munahieta 28/20 (EAa, EAn, TSh ym.). Kesän ja syksyn kerääntymiä vähän, mutta niistä parhaat aika komeita: 22.6. II Astekari 215/ (EAa, HAi, TKin), 27.7. HAI Hiidenniemi 368p (THe), 18.9. RAA Maivaperä 111p (KVa) ja 13.9. HAI Keskiniemi 200p (JMa). Jo syyskuun lopulla lähes katosi, vuoden viimeiset kuitenkin vasta marraskuulta: 14.11. RAA Kultalahti 1p (JMj) sekä HAI Ulkokarvo 1p (JKa, KVa) ja 20.11. OUL Vihiluoto 1p (JMe).

Isokoskelo *(Mergus merganser)*
Tammikuussa vain Raahen seudun sulissa: 1.1. PYI Elävisluoto 1/p (VSu), 1.1. RAA Siniluoto 1p (TKj), 1.1.–30.1. RAA Lapaluoto 1/1p (JMj, HTu, VSu ym.), 3.1. RAA Kuljunniemi 1N (TTa) ja 22.1. RAA Rautaruukki 2p (KVa). Helmikuussa ei yhtään, mutta kevään alku taas Lapaluodosta: 1.3. RAA Lapaluoto /1p (JLn) ja seuraavat: 17.3. MUH Pälli /1p (TWä, KWä) ja 25.3. RAA Kuljunlahti 1/2p (PMj, JMj). Yleistyi huhtikuun alkuviikon jälkeen. Muuttavia ei juurikaan jaksettu ilmoitella, vain kolmesti koko keväänä: 6.5. RAA Maivaperä 87m ja 130p (KVa), 22.5. PYI Parhalahti 44m (SLu) ja 27.5. SII Tauvo 59m (KVa, MTy). Kuten tukkakoskelollakin, paikallisten määrät kasvoivat selvään maksimiin toukokuun puolivälissä: 16.5. OUL Papinkari 540/330p (EAa) ja LIM Temmesjokisuu 620/420p (EAa) sekä 18.5. SII Säikänlahti 500/500p (EAa, EAn, TSh).

Kesällä lähes jokaisessa merenrannassa, silti vain yksi paria poikuetta isompi kerääntymä: 26.7. OUL Kintasletto 150p (EAa, HAi, AAa). Syyskuusta alkoi paikalliskeskittymien kasvu: 2.9. SII Ulkonokka 124p (PLa) ja 3.9. OUL Kello 80p (EAa). Oulun Pyykösjärvellä oli 11.9. 108p (JTg), määrä kasvoi kuun lopulla huippuunsa 28.9. 450p (KRa), sitten väheni hiljalleen vaikkakin pysyi yli sadan lähes koko syksyn. Syksyn ainoa ilmoitus muuttavista: 13.9. HAI Keskiniemi 160W. Lokakuun puolivälissä löytyi uusista paikoista isoja kalastajaporukoita: 13.01. TAI Kortejärvi 600p (KHi), 17.10. UTA Ahmasjärvi 300p (VPH) sekä OUL Vihiluoto 700p (JKa) ja 19.10. TAI Iiviöjärvi 300 (Oiva Latvalehto). Marraskuussa oli vielä runsas rannikkokunnissa: 7.11. SII Varessäikkä 120p (KVa), 10.11. OUL Pyykösjärvi 114p (TTa) ja edelleen samassa rannassa 14.11. 70p (HSk, PMj). Marraskuun loppuviikolla jo varsin niukkana, silti joulukuussakin löytyi jopa parvi: 22.12. HAI Pökönnokka /10p (KHn). Näytti taas jäävän vuoden vaihteen yli moneen paikkaan: 29.12. RAA Hakotauri 2/4p (JMj), 30.12. RAA Maivaperä /1p (KVa) sekä HAI Keskiniemi /2p (JMa, PRo).

Vesilintulaji
Pohjanlahden kevätarktikan parina huippupäivänä 13.–15.5. yhteensä noin 3000 tunnistamatonta muuttajaa: 13.5. OUL Rajahauta 850m (KHn) ja 15.5. PYI Hanhikivi 2000m, N ”kaukaa horisontissa” (TEs, HTa), arvattavasti alleja, mustalintuja ja pilkkasiipiä. Ehkä arktika yleensäkin meni nyt kaukaa rannasta, koska kaikkien lajien havaintosummat jäivät vähiksi. Vuoden lintukerääntymistä ainoa iso: 25.8. OUL Kempeleenlahti 2000p (AJk, ESe). Syksyllä kerran iso tunnistamattomien vesilintujen muutto: 19.10. SII Varessäikkä 650m (JMj).

Kanalinnut - Galliformes
Riistakolmiolaskentojen (ks oheinen taulukko) mukaan metsolla meni vuonna 2013 hyvin: muutos edelliseen vuoteen +26 % ja poikkeama 5 edellisen vuoden keskiarvoon +50 %. Lukemat selvästi parempia kuin koko Suomessa, mutta kuitenkin samansuuntaisia. Teerellä oli keskivertovuosi. Pyyllä taas selvästi miinusta, -27 % edelliseen vuoteen ja -26 % viiden edellisen vuoden keskiarvoon. Valtakunnallisesti kuitenkin 0 % ja +9%. Riekolla hurja nousu vuoteen 2012 verrattuna, peräti 125 %. Viiden vuoden keskiarvoonkin verrattuna +32 %. Koko Suomen lukuihin selvä ero, 23 ja 6 %.

Pyy *(Bonasa bonasia)*
Tammi–toukokuun suurimmat määrät tammikuulta 7.1. MUH Poikajoki 10p (VPH) ja 19.1. TYR Temmes, Nivantie 8p (Risto Paldanius). Samalla jaksolla lisäksi viidesti vähintään viisi. Poikasajan suurimmat 25.6. OUL Haukipudas, Uikulanjärvi /1”7’p

Oulun riistakeskuksen alueen ja koko Suomen laskettujen kolmioiden lukumäärä (Kolmioita) ja lajeittaiset kokonaistiheydet. Luvut ovat suoraan laskentatuloksista johdettuja, yksilöä metsämaan neliökilometrillä. Ne sisältävät kaikki lajin yksilöt, aikuiset ja poikaset. Kaksi saraketta kertoo vuoden 2013 vuoden tuloksesta aikaisempiin vuosiin verrattuna (Tiheys = lajin tiheys eli yks./km² riistakolmiolla, Muutos = tiheyden muutos (%) vuodesta 2012). Näistä kertovat suhteellinen muutos (%) edellisvuoteen verrattuna ja suhteellinen poikkeama edellisten viiden vuoden keskiarvosta. Taulukon kolme viimeistä saraketta kertovat tärkeistä lisääntymisen osatekijöistä. Poikaslintujen osuus kaikista havaituista yksilöitä kuvaa ”yleismittarina” menneen kesän lisääntymisen onnistumista. Metsolla ja teerellä hyödyllinen tieto on lisäksi se, kuinka suurella osalla naaraista on poikasia (Naaras-%). Niiden naaraiden, joiden pesintä on onnistunut, keskimääräinen poikuekoko kertoo edelleen lisääntymisen onnistumisesta. (RKTL 2014, riistakolmio.fi)

Laji	Alue	Kolmioita lkm	Tiheys yks./km²	Muutos (%)	Poikkeama (%)	Poikasosuus (%)	Naaras-%	Poikue-koko
Metso	Oulu	123	6	26	50	46	45	3,8
	kaikki	929	5,3	19	36	49	48	3,9
Teeri	Oulu	123	12,8	-6	2	55	52	4,2
	kaikki	929	9,7	-4	10	51	52	4,2
Pyy	Oulu	123	4,7	-27	-26	48		3,8
	kaikki	929	8,2	0	9	46		3,9
Riekko	Oulu	123	1,5	125	32	71		6,3
	kaikki	929	0,7	23	6	62		5,4

(TKa) ja 27.6. RAA Jokiperä /1”7’p (JMj). Kesä–joulukuulla lisäksi viidesti vähintään viisi, joista kaikki yhtä lukuun ottamatta merkattu poikueiksi.

Riekko *(Lagopus lagopus)*

Tammikuun ja samalla koko alkuvuoden ennen kesää suurimmat 5.1. MUH Kankaannokka 6p (TWä, KWä) ja 9.1. UTA Hakojärvi 6p (EMi). Kesä–joulukuulla kolmesti kaksinumeroinen lukema: 23.9. TAI Erämaa 15p (Esko Puolakanaho), 5.10. SII Tauvon lintuasema 10p (SBr) ja 17.11. PUD Kollaja, Isokangas 10p (TSa). Lisäksi kuudesti vähintään viisi, joista neljä poikueita.

Teeri *(Tetrao tetrix)*

Sata ylittyi vuoden aikana kuudessa paikassa. Kaikki nämä tammi–helmikuulla: 18.–27.1. TYR Korventie 200–350p (JMj, JKo, RKy ym.) ja samalla paikalla 29.1.–2.2. 131–133p (RKy, KHn, TSl), 5.–8.1. TYR Pökkeliköntie 350p (RKy, Juhani Tolonen, ERi), 23.1. TYR Korkala, Ryyttärinräme 200p (RKy, ERi), 1.–27.1. LUM Ristitie 100p (KKo) ja 16.2. TAI Ohtalampi 100p (Pertti Parkkila). Syksyllä 50 ylittyi noin 15 kertaa. Näistä suurimpana 1.12. TAI Virkkusenjärvi 72p (Ahti Jurmu).

Metso (*Tetrao urogallus)*

Alkuvuoden suurin määrä ennen poikueaikaa vaatimaton 28.4. MUH Susisuo, Makinmaa 1/3p (JMe). Muut havainnot alkuvuodesta max kahdesta yksilöstä. Poikueista suurimmat 12.7. II Kuivaniemi, Saunasuo /1”6’p (Asko Mäenpää, Mika Mäenpää), 21.8. TAI Jokijärvi /1”5’p (Jouko Hoikkala) ja 31.8. PUD Kollaja, Kylmänperänsuo /1”4’p (ESa). Syksyn suurimmat 10.9. II Ukonpolttamansuo 4/3p (TKa), 27.9. SII Kestilä 1/4p (MKn) ja koko vuoden suurin 31.10. TAI Repovaara 10p (n. 5/5) (JSu).

Peltopyy *(Perdix perdix)*

Kunnat koko vuodelta (13/20): HAA, KEM, LIM, LUM, MER, MUH, OUN, OUL, PYI, RAA, SII, SIL ja TYR. Suurimmat määrät alkuvuodesta 18.1. TYR Jokisilta 30p (JMj, JKo), 15.1. TYR Yli-Murto 17p (KHn) ja 30.1. TYR Peräoja 16p (RKy). Talvi- ja alkukevään havaintoja yli 10 yksilöstä reilusta 15 paikasta. Seuraava 10 ylitys 14.8. KEM Vihiluoto 10p (ARa, Päivi Sirkiä). Syksyn suurimmat 25.8.–11.11. OUL Oritkari 11–19p, enimmillään 11.11. 19p (JKa), 29.11. MUH Kurkiperä 17p (VPH, Eero Salo-oja, Jouko Kärkkäinen) ja 29.8.–31.12. MUH Hyrkäs 17p (TSp, Eija Saarenpää, Kaarlo Saarenpää).

Peltopyitä havaittiin vuonna 2013 yhteensä 13 kunnan alueella. © KALLE HIEKKANEN

Viiriäinen *(Coturnix coturnix)*
Hyvä vuosi. Kahdeksan tai yhdeksän yksilöä riippuen siitä tulkitaanko 13.8. yksilö uudeksi vai ei. Kaikki havainnot: 9.–13.6. SII Merikylän pellot, Öystilänaukea 1Ä (KVa, HTa, AAu), 11.6. OUL Oritkari, laguuni 1Ä (Juha Honkala, PPÖ, KHn ym.), 11.–26.6. TAI Koitila 1Ä (Pertti Huovinen, KHi, Kari Härmä ym.), 14.–19.6. RAA Jokelanperä 2Ä (Mika Bäckman, Pasi Alanko, JMj ym.), 16.6. LUM Pitkänokka 1p (KHn), 22.6. PYI Välimaanperä 1Ä (JMj), 27.6. RAA Jokela 1Ä (JHa) ja 13.8. RAA Jokela 1Ä (JHa, Marjo Huotari).

Fasaani *(Phasianus colchicus)*
Havaintokuntia koko vuodelta 17/20: HAA, HAI, II, KEM, LIM, LUM, MER, MUH, OUN, OUL, PUD, PYI, RAA, SII, TAI, TYR ja UTA, joten jäi havaitsematta vain kunnissa KÄR, PYÄ ja SIL. Vähintään 10 yksilön havaintoja 14 kpl koko vuoden ajalta. Suurimmat määrät 27.10. RAA Laskentareitti 1 32p (JKo, RNe), 26.1. UTA Murronkylä 30p ”Fasaanitarha” (Toni Aitta, Jorma Väänänen), 8.12. RAA Pitkäkarin talvilintureitti 27p (HTu) ja 7.9. RAA Pitkäkari 21p (JMj).

Kuikkalinnut - Gaviiformes

Kaakkuri *(Gavia stellata)*
Kevät koitti normaalisti, melko tutuin sisämaan havainnoin: 25.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo 1WSW ”kohti jäistä merta” (HTa), 28.4. UTA Pälli 1/1 (Eero Lindgren, Inkeri Lindgren) ja 30.4. TAI Jokijärvi 1p (Erkki Keskisimonen). Sen jälkeen nähtiin rannikolla muuttavia varsin harvakseltaan. Ensimmäinen kovempi määrä Tornien taistosta: 4.5. RAA Mikonkari 10m (KVa, JKo, RNe), josta myös 30m kuikkaa ja 70m pelkäksi gavialajiksi määritettyä. Eniten liikkui arktikan (vrt. pilkkasiipi, mustalintu) huippupäivinä: 13.5. OUL Pateniemi 18m (KHn), 15.5. PYI Elävisluoto 28m (ei muita gavioita) (TEs) sekä SII Tauvo 26m (myös kuikka 20m sekä gavialaji 12m) (TVä). Myöhemmin vielä kaksi vilkasta päivää: 18.5. SII Tauvo 26m (ja 27 kuikkaa) (EAa, EAn, EMi), 19.5. PYI Hanhikivi 19m (ja gavialaji 25m) (VHe) sekä SII Tauvo 27m (ynnä 32 kuikkaa) (EAa, TSh, Aino Aikio). Viimeiset kiistattomat muuttajat: 9.6. OUL Kraaseli 12NE (EAa, TKin, SLi). Selvä päämuutto oli 7.5.–22.5. Kevään muuttajien summa 300. Paikallisia ei missään kertaakaan koko keväänä kolmea useampaa.

Kesältä viitteitä pesintöihin sekä varmoja pesintöjä: 24.6. II Kuivaniemen Jäkälälampi 2p (Asko

Ii, Pudasjärvi ja Utajärvi ovat PPLY:n alueella kaakkurin vankinta esiintymisaluetta. © KALLE HIEKKANEN

Mäenpää) ja PUD Iso Äijönsuo 1”2’ (KHi, TMo), 1.7. MUH Pikku-Karpas 2”1’ (VPH), 5.7. UTA Tolkansuo 4”1’ (STi), 6.7. II Käärmeaapa 2”2’ (Asko Mäenpää, KTu), 15.7. PUD Kuljunsaaret 2 pesintää sekä PUD Olvassuo 5 pesintää (JSi, KTu), 19.7. TAI Juomalampi 2 pesintää (JSu) ja 4.8. PUD Naisjärvi 1 juv (ESa). Kiertelijöitä ja kerääntymiä keskikesältä: 17.6. UTA Ahmasjärvi 6p (Johannes Silvonen, Aleksi Mikola), 21.6. OUL Haukiputaan saaret 7 kiert. (EAa, HAi, TKin), 28.6.–2.7. LUM Sannanlahti 1p (PAo, RKl, BGr ym.), 2.7. SII Munahieta 4 kiert. (PLa) ja 3.8. OUL Kraaseli 1p (EAa, SLi, TKin ym.).

Syysmuuttajia huomattiin kaikkiaan vain yhdeksän yksilöä, joista ensimmäinen pesimäseutujen ulkopuolinen 20.8. OUL Jätäri 1S (ESa) ja toinen 12.9. II Parviaiskangas 1m (KSi). Paikallisiakin elokuun jälkeen koko alueelta yhteensä vain kahdeksan, mikä ei silti ole kovin poikkeuksellista. Lokakuulta muutama rannikkohavainto, marraskuulta ei kertaakaan. Kuitenkin aivan vuoden lopussa kahdesti: 27.12. RAA Pöllä 1p ”tundrakuikan näköinen” (HTu, KVa, Jussi Tuohimaa) ja 30.12. HAI Keskiniemi 1 WSW (JMa, PRo).

Kuikka *(Gavia arctica)* ja **kuikkalaji** *(Gavia sp.)*
Kevään alku: 25.4. PYI Parhalahti 1N (HTa), 26.4. TAI Pirinjärvi 2p (RPi) ja 28.4. SII Varessäikkä 2p (Tuomo Niemi, Pirkko Niemi, ELe). Yli kymmenen muuttajan lukemia tuli ensi kertaa Tornien taistosta: 4.5. RAA Mikonkari 30m (vrt. kaakkuri) (KVa, JKo, RNe), HAI Kutukari 30m (TTa, STi, JMa ym.) ja OUL Kello 50m (TEs, JMe, HTa). Seuraavina päivinä muutto oli edelleen kohtalaista: 6.5. RAA Maivaperä 65m (KVa) ja 7.5. PYI Hanhikivi 64m (TKj). Kevään ainoa yli sadan muutto: 11.5. II Laitakari 182m (plus kaakkuri 13m) (KSi, TSn, TSi). Samana päivänä hyvin myös gavialajia, tosin muualta: SII Säärenperä 70m (JMe, HTa) ja SII Varessäikkä 80m (JMe, HTa). Toukokuun keskivaiheilla määrät hiipuivat, viimeiset paremmat luvut: 18.5. SII Tauvo 27m (vrt. kaakkuri) (EAa, EAn, EMi), 19.5. SII Tauvo 32m (vrt. kaakkuri) (EAa, TSh, Aino Aikio). Kerääntymiä ei keväällä oikeastaan ollut, paitsi yksi melko valtava: 11.5. RAA Inakari 450p (KVa). Myös muuton viimeisinä päivinä kahdesti mainittava paikallismäärä: 3.6. PYI Parhalahti 8E, 22p (KVa) ja 9.6. RAA Pöllä 17p (JMj). Päämuutto tapahtui kaakkurin kanssa jokseenkin samoin eli 4.5.–22.5. painottuen kuitenkin alkuviikolle. Koko keväänä yhteensä 1600 kuikkaa ja noin 630 gavialajiksi mää-

ritettyä, näiden summa on noin neljännes edellisen kovan vuoden vastaavasta summasta. Merkittävää on, että nyt ei Iin Ulkokrunnissa tarkkailtu, jolloin kaukaa rannasta menneet jäivät havaitsematta.

Kesän mahdollisia sekä varmoja pesintöjä: 1.6. LIM Pihlajajärvi 1/1p (Kristian Koski) sekä TAI Virkkusenjärvi 1/1p (Veli-Pekka Viklund, Kari Helin), 2.6. PUD Sorvarinjärvi 1/1 (ESa), 16.6. TAI Korvuanjärvi 12p, poikue (KHi), 21.6. OUL Pikku Haapajärvi 1/1p (TKa), 26.6. PUD Kuivaus-Kivijärvi 1/1, 2 juv (ESa), 28.6. PUD Kollaja, Valkiainen 1/1, 1 juv (ESa), 5.7. UTA Tolkansuo 1p, 1 juv (STi), 8.7. PUD Hetekylä 1/1p (ESa), 14.7. OUL Kummunlampi 1/1p poikue (PHl), 3.8. TAI Pikkusiikalampi 1p juv (KHi) ja 7.8. TAI Mustavaara 1p juv (KHi). Rannikolla riitti myös jokakesäisiä kiertelijöitä: 21.–23.6. OUL Haukiputaan ja Iin saaret 15p, kiert. (EAa, HAi, TKin), 25.6. PYI Takaranta 5p (HTa), 30.6. OUL Kempeleenlahti 7p (THe, MLn) ja 1.–2.7. LUM Sannanlahti 7p (JAa, PAa, Miika Suojarinne ym.).

Syysmuuton kovin päiväsumma aloituspäivältä: 22.8. II Parviaisenkangas 7m (KSi). Myös Luovon rallipäivänä useita: 12.10. HAI eri paikat yhteensä 7m (KRa, TSp, VSu ym.). Viimeiset muuttaneet: 31.10. PYI Hanhikivi 3m (KVa). Gavialajia kahdesti paria muuttajaa enemmän: 20.9. RAA Olkijokisuu 12N (JMj) ja 6.10. MUH Jokirinne 8m (JMe). Koko syksynä yhteensä 27 muuttavaa sekä 25 Gavia sp., mutta paikallisina näkyi vähän enemmän. Loppuvuoden mainittavat kasaantumat: 31.8. TAI Iso Pajuluoma 9p (Eero Pätsi, Henna Pätsi, Juho Pätsi ym.), 16.9. PUD Kollaja 10p (ESa) ja 26.9. TAI Kostonjärvi 22p (KVa). Lokakuun loppuviikkoina enää muutama, ihan viimeiset marraskuulta: 7.11. PUD Hilturanta 1p (AJk) sekä PYI Veteraanimaja 1p (VSu) ja 23.11. PYI Suni 1 (SKa).

Jääkuikka *(Gavia adamsii) ja* **jääkuikka** *(Gavia adamsii)* **/ amerikanjääkuikka** *(Gavia immer)*
Kevään kuikkamuutosta erottui kahdesti, eli jopa tavallista harvemmin, vanhan maailman jääkuikka: 5.5. HAI Huikku 1p, N (PHo) ja 15.5. PYI Elävisluoto 1m (TEs).

Uikkulinnut - Podicipediformes

Pikku-uikku *(Tachybaptus ruficollis)*
Koko vuoden saldo mukavat yhdeksän yksilöä kahdeksassa paikassa. Ainut alkuvuoden lintu 8.1.–6.2. RAA Lapaluodon satama 1p (KVa, Jussi Tuohimaa). Syksyn linnut aikajärjestyksessä: 26.10. OUL Toppilansaari, Möljänpää 1p (JHä), 27.–31.10. OUL Laanila, venevalkama 2p (EHo, PTa, Mikko Ala-Kojola ym.), 8.–9.11. RAA Lapaluoto 1p (KVa, RLe), 11.11. OUL Pyykösjärven uimaranta 1 vp p (JKa), 13.11. LIM Temmesjokisuu 1p (PLa), 28.–29.11. RAA Siniluodon ks 1p (JMj) ja 6.12. HAI Huikku 1p (JMa, MAa).

Silkkiuikku *(Podiceps cristatus)*
Ensimmäiset tavanomaiseen aikaan 20.–22.4. HAA Kirkkojärvi lt 1p (JKj, JJe, Tarja Jernfors), 23.4. OUL jvp 1p (ESa) ja 24.4. OUL Hartaanselkä 3p (ESa). Kevään ensimmäinen 10 ylitys 2.5. OUL Pyykösjärvi 17p (EAa, GCa, LHa ym.). Samalla paikalla 9.5. n. 30p (HSk) ja enimmillään 19.5. 45p (MLn). Muualla 30 ylittyi keväällä kahdesti 16.5. OUL Oulunsalo, Koivukari 33p (EAa) ja 20.5. LUM Puhkiavanperä 42p (VIs). Kesäajan selvästi suurin keskittymä 30.6. LIM Temmesjoen lintutorni 76p ”kaislavyöhykkeen ulkolaidalla, pesinnästä ei selviä merkkejä” (JPe). Muut kaksi yli 30 yks. kesä–heinäkuun havaintoa 7.7. OUL Kempeleenlahden lintutorni 37p (MLn) ja 27.7. RAA Tammakari 53p (JMj).

Koko syksyn kaksi selvästi suurinta määrää 26.8. OUL Oulunsalo, Kempeleenlahden lintutorni 80p (PTa, STi, TEs) ja 1.9. RAA Kultalanlahti, Ulkokarvo 80p (JMj). Seuraavaksi suurin 1.9. OUL Kraaseli, Hermanninmatala 35p (THe, KHn). Lokakuulla kymmenen ylittyi vielä kahdessa paikassa: 6.10. HAI Ojakylänlahti 10p (VSu, KHn, PPÖ, MMi) ja 6.–9.10 OUL Pyykösjärven uimaranta 20p (KRa, MLn, KHn). Lokakuun viimeiset 22.10. PYI Yppärijokisuu 1p (KVa) ja 22.10. PYI Sunin Karvasti 1p (KVa) ja vuoden viimeiset pari viikkoa myöhemmin 7.11. SII Varessäikkä 1p (KVa) ja 9.11. RAA Pattijokisuun satama 1p (SKa).

Härkälintu *(Podiceps grisegena)*
Ensimmäiset 3.5. KÄR Nurmesjärvi lt. 1p (RKy) ja 4.5. 4p (JÖs, PPÖ, Samuli Österberg ym.). Seuraavat vasta viikkoa myöhemmin 11.5. SII Säären ranta 1m (KVa) ja RAA Kultalanlahti, Ulkokarvo 1p (JMj). Kevätmuuton huippu 15.5. OUL Pateniemi, vs 150 kiert (TTa, KHn): ”Useita a30–a40 ja a10–a20, suurin yksittäinen a70 ... Yksikään parvi ei uskaltautunut muutolle.” Kevään toiseksi suurin lukema samalta päivältä 15.5. PYI Hanhikiven kärki 30m (TEs, HTa). Kesä–heinäkuulla havaintoja viidestä paikasta n. 16 yksilöstä: 1.6. PUD Aitto-

järvi lt. 2p (ESa), 8.6. PUD Jongunjärvi 1p (ESa, TSa), 8.6.–20.7. OUL Kempeleenlahden lintutorni 1–9p, enimmillään 30.6. 9p (THe, MLn), 20.6. KÄR Nurmesjärvi lt. 3p (Jouko Olkio, Kimmo Olkio, Pekka Sundell) ja 20.7. SII Merikylänlahti 1p (lintukurssilaiset). Koko syksyn havaintomäärä jäi vaatimattomaan 25 yksilöön, joka kuukausittain elo–marraskuulla 8, 10, 5 ja 2. Suurin yksittäinen 2.9. SII Tauvo, lintuasema 4p (MTy, MOj, LOj ym.) ja kolme viimeisintä 21.10. HAI Ulkokarvo 1p (KVa), 7.11. SII Säären ranta 1p (KVa) ja 24.11. RAA Kuljunniemen pato 1p (JMj). Näiden jälkeen vielä silkkiuikku / härkälintu 3.12. PYI Elävisluodon ks 1m, S (JMj).

Mustakurkku-uikku *(Podiceps auritus)*
Ensimmäiset 30.4. RAA Sorsalampi 2p (JMj), 1.5. KÄR Nurmesjärvi lt. 2p (JÖs) ja 1.5. PYI Takaranta 2p (KVa). Keväällä vähintään viisi yks. ylittyi yhdeksässä paikassa. Suurimmat 12.5. RAA Oravanjärvi 7p (JMj), 17.5. UTA Puhdistamo 7p (TSp, Eero Similä, Hanna Saarenpää) ja 23.5. OUL Kaakkurilampi 9p (PHl).

Tulkitut parimäärät pesimäpaikoilla: KÄR Nurmesjärvi, MER Lahdenlampi, MUH Joutensuo 3, OUN Piurukkaneva 3 ja Likalanperä, OUL Kaakkurinlampi 4, PYI Elävisluoto, PYÄ Kivijärvi, RAA Aittalahti, Hakotauri, Kylmäniemenlahti, Oravanjärvi 2, Pitkäkarin lt ja Sorsalampi, TAI Latva-Juurikka ja UTA jvp 3. Edellisvuonna mustakurkku-uikku oli Birdlifen vuoden laji ja siten erityisseurannassa. Silloin parimäärä oli 59 (Tapio ym. 2014) eli melko tarkalleen kaksinkertainen tähän vuoteen verrattuna (24). Kesän selvästi suurimmat yksittäismäärät 24.6. RAA Sorsalampi 9p (4”5’) (JMj) ja 2.7. RAA Oravanjärvi 14p (11”3’) (JMj). Koillismaalta em. Latva-Juurikan lisäksi 18.5. TAI Metsäkylä, Latvalampi 1p (KHi) ja 21.7. TAI Jurmu, Joutsenrimpi 1p (RPi). Koko syksyltä elokuun alusta lähtien vain kymmenen havaintoa kuudelta paikalta. Suurin niistä poikuehavainto 3.8. RAA Kylmäniemenlahti 2”2’p (JMj) ja viimeisimmät 4.9. RAA Maivaperä 2p (KVa), 6.9. RAA Kylmäniemenlahti 1 1kv p (JMj) ja 14.–15.9. OUL Kempeleenlahti 2p (MLn, ANi).

Pelikaanilinnut - Pelecaniformes

Merimetso *(Phalacrocorax carbo)*
Yksi talvihavainto, 15.2. RAA Rautaruukki 1p (KVa). Ensimmäiset kevätmuuttajat tavattiin muuttolennossa: 9.4. HAI Kirkkosalmi 3m N-E (VNi), 10.4. PYI Liminkakylä 9N (KHn) ja 11.4. II Mustikkakangas 33m (William Velmala, Aappo Luukkonen, TEs, HTa). Lisäksi 11.4. RAA Lapaluodon Helmimöljä 1p (JMj). Tämän jälkeen havaintoja tasaisesti. Keväällä muuttolennossa tavattuja (vaatimattomasti) 858, joista huhtikuussa 552 ja toukokuussa 306. Vähintään 50 yks. havaittiin neljästi huhti- ja kahdesti toukokuussa: 16.4. SII Tauvo, lintuasema 57m (MOj, LOj), 18.4. RAA Pattijokisuu 75m (3a) (JMj), 21.4. HAI Kirkkosalmi 52kiert, N (VPH, STi, JMa ym.), 21.4. SII Tauvo, lintuasema 63m klo 5:30–12:20 (MOj, LOj), 1.5. II Raasakan voimalaitos 58m klo 10:15–15:20 (KSi) ja 15.5. SII Tauvon ks 50m klo 5:45–8:45 (TVä). Päämuutto 16.–21.4., johon jaksoon sattuvat mm. kaikki huhtikuiset 50 ylitykset.

Kesäkuulta yksi pesintähavainto 13.6. OUL Haukipudas, Äijänkumpele 290p ”SYKE merimetsolaskennassa pesiä 63, aikuisia 82, poikasia 123, munia 85” (JPi) ja yksi negahavainto tunnetulta pesintäpaikalta 13.6. SII Rautakallio 4p ”Ei pesiä” (JPi). Krunninen Pohjanleton yhdyskunta tarkistettiin 3.7. (Manuel Deinhart, kirj. ilm.): Yhdyskunta on nyt jakautunut kahtia, ja saaren eteläosaan siirtynyt osa on selvästi myöhemmin aloitettu. Pesiä 83 + 47 = yhteensä 130, joista tyhjiä 9 + 6 = 15, munat/poikaset 206 + 112 = yhteensä 318.

Muuttolennossa tavattiin syksyllä 180, jotka kuukausittain elo–marraskuulla 59, 77, 43 ja 1. Syksyllä 20 yks. raja ylittyi elokuussa kahdesti ja syyskuussa viidesti. Suurimmat 31.8. HAI Potinlahti 49p (RLe) ja 18.9. OUL Oulunsalo, Riutunkari 30p 28SW (JMe, SMe). Marraskuun viimeinen 14.11. HAI Potinlahti 1m (KVa). Tämän jälkeen vielä kaksi talvihavaintoa: 22.12. HAI Marjaniemi 1p (KHn) ja 30.12. HAI Keskiniemi 1p (JMa, PRo). Sisämaan havaintoja seitsemän: 15.6. TAI Kylmäluomajärvi 1p (Kalevi Väätäjä), 25.8. PUD Hetekylä, Aittojärvi 13S (TSa), 2.9. PUD Kollaja, Naisjärvi 6S (ESa), 16.9. PUD Kollaja, Panumanjärvi 3p (ESa), 19.9. PUD Pudasjärvi, Hilturanta 1p (AJk), 22.9. PUD Pudasjärvi 1p (ESa, TSa) ja 12.10. PUD Kollaja, Naisjärvi 1p (TSa).

Haikaralinnut - Ciconiiformes

Kaulushaikara *(Botaurus stellaris)*
Ensimmäinen 14.4. PYI Hanhikivi 1p ”käveli auton edestä ruovikon reunalla” (Risto Heikkilä). Seuraa-

Merimetsomuutto jäi keväällä 2013 vaatimattomaksi. © KALLE HIEKKANEN

va 18.4. RAA Aittalahti 1p (KVa) ja vasta kolmas oli äänihavainto 21.4. HAI Rytijärvi 1Ä (STi, JMa, JRi ym.). Vähintään kolme yksilöä havaittiin viidessä paikassa 27.4.–27.5. SII Tauvo, lintuasema 3p (MOj, LOj, MTy), 4.5. HAI Kutukari, lt 3Ä (JMa, MMi, PRo), 5.5. SII Säikänlahti 3Ä (JMj), 22.5. RAA Yrjänänlahti 4Ä (KVa) ja 25.–29.6. LUM Sannanlahti 4p (Asko Rokala, Pasi Pirinen, Jari Lagerroos). Reviirejä löytyi yhteensä 43 (ks oheinen taulukko) eli käytännössä sama määrä kuin vuonna 2005 (45), jolloin kaulushaikara oli Birdlifen vuoden laji ja siten tehoseurannassa (Markkola 2010). Laji on havaittavissa äänen perusteella varsin helposti (ja kaukaa), joten tehoseurannalla ei ehkä kovin suurta vaikutusta ole havaintomäärään. Tuo kauas kuuluva ääni vaikeuttaa reviirien tulkintaa, sillä usean kilometrin päässä toisistaan olevat havaintopisteet voivat koskea samaa lintua.

Syksyllä 8.7. jälkeen havaittiin yksi yksilö heinäkuussa 21.7. HAA Piipsanneva 1p (MSo, JKj), yksi elokuussa 6.8. LIM Virkkula 1p ”hiippaili rantaruovikossa” (ESa) ja yksi syyskuussa 7.9. HAI Riisinnokka 1p (Kari Pajukoski).

Harmaahaikara *(Ardea cinerea)*

Kevään ensimmäiset 17.4. LUM Sannanhamina 1p (Mika Honkalinna) ja 20.4. OUL Laanila, Kemiran putkenpää Oulujoessa 1W (JPe, Aleksi Nikkilä) ja viimeinen 15.5. HAI Patelanselkä 1p (VIs). Kerralla enimmillään kaksi yks. Kevään yksilöiden kokonaismäärä 12, joka kunnittain HAA 2, HAI 2, LUM 3, OUL 1, PYI 1, RAA 1 JA UTA 2. Kesä–heinäkuulta yksi keskikesän havainto 4.7. HAI Ontonperä 1ä (Ilkka Lehmus). Seuraavat voidaan katsoa jo kuuluvaksi syksyyn. Ensimmäinen niistä 25.7. LIM Virkkula 3p (PJo, MJo). Syksyn kokonaissumma hulppea 109, kun paikallisista on otettu mukaan paikkakohtaiset maksimit ja muuttavista kaikki. Kuntakohtaisesti HAI 16, II 2, LIM 5, LUM 2, MUH 12, OUL 20, PUD 14, PYI 4, RAA 15, SII 18 ja TAI 1. Suurimmat kertahavainnot 19.8. HAI Potinlahti 11p (VNi), 20.8. SII Tauvo, lintuasema 11m (MOj, LOj), 29.8. PUD Pudasjärvi, Hilturanta 9p (AJk) ja 13.–19.9. OUL Pyykösjärvi 9p (JTg, ESa ym.). Syksyn viimeiset 3.10. RAA Kuljunlahden pato 1S-W (JLn) ja 11.10. OUL Pyykösjärvi 1p (ESa). Koillismaalta yksi havainto, 19.8. TAI Tyrävaara 1p (Leo Räisänen).

Kattohaikara *(Ciconia ciconia)*

Hyvä vuosi kuuden havaintopaikan ja mahdollisesti kuuden yksilönkin voimin lajilla, jolla nollavuodet

PPLY:n kaulushaikarareviirit vuonna 2013

Kunta	Rev.	Tarkemmat havaintopaikat
Haapavesi	2	Ainali, Kirkkojärvi (lisäksi 21.7. Piipsanneva)
Hailuoto	11	Hiidenniemi–Vesa, Isomatala tai Päärninperä, Keskiniemi W-osa, Kirkkosalmen perukan N-puoli 2, Patelanselkä, Rytijärvi, Tormela-Haaralamminkari, Tömpänkulju, Viinikanlahti-Syökari 3
Ii	1	Praava
Kempele	1	Kempeleenlahti
Liminka	2	Temmesjokisuu, Virkkula
Lumijoki	3	Puhkiavanperä, Sannanlahti 2
Oulu	5	Akionlahti, Kotakari, Multasuo, Papinjärvi, Papinkari–Koivukari
Pyhäjoki	4	Harmi, Heinikarinlahti, Hietakarinlahti, Lipinlahti
Raahe	6	Aittalahti, Kultalanlahti, Olkijokisuu, Pattijokisuu–Mikonkari–Olkijokisuu 2–3, Tiiranperä–Piitana, Yrjänänlahti
Siikajoki	6	Säikänlahti 3, Tauvo–Merikylänlahti 2, Varessäikkä
Yhteensä	41	

eivät ole harvinaisia. Havaintopaikat ovat sen verran lähekkäin sekä maantieteellisesti että ajallisesti, että erillisten yksilöiden määrä on jokin väliltä 1–6! Kaikki havainnot: 30.4. LIM Temmesjoen varsipellot 1p (Antti Myllymäki, PLa, PPÖ), 7.5. MUH Laitila 1p (VPH, THe, JMe ym.), 7.5. TYR Niitynmaantie 1p (Heikki Seppänen, Juha Viramo, Seija Junes ym.), 11.5. SII Mankila 1p (Rita Porkka, Seppo Porkka), 13.5. TYR Kestiläntie 35A 1SE (RKy, MOj, LOj) ja 18.5. MUH Honkala 1p (Kaisa Suorsa, Antti Suorsa, TSp ym.).

Päiväpetolinnut - Accipitriformes

Mehiläishaukka *(Pernis apivorus)*

Ensimmäiset 2000-luvun mediaania: 6.5. SII Tauvo, lintuasema 1m (MOj, LOj), 12.5. SII Rantsila, tie 4 1m (KRa) ja 14.5. HAI Kirkkosalmi 1 kiert, S (JMa). Yksittäisissä muuttoluvuissa omaa luokkaansa 17.5. HAI Kirkkosalmi 14m klo 11:15–14:30 (VNi). Selvää muutonhuippua em. suurta havaintoa lukuun ottamatta ei ollut. Kevään ja toukokuun yhteismäärä tasaluku 50. Muuttaviksi ilmoitettuja pitkin kesää kesä–heinäkuulla. Rengastajat ja petolintuseurantaruutujen vastaavat varmistivat Pohjois-Pohjanmaalla ja Kuusamossa yhteensä 2 pesintää (Honkala ym. 2014). Havaintoaineistossa reviirihavaintoja kolme: HAI 1, OUL 1 ja PUD 1. Syksyllä elokuussa 65 ja syyskuussa 32 yksilöä. Vähintään 5 yks. havaintoja 9 ja ne ajoittuivat aikavälille 21.8.–12.9. Elokuun suurimmat 21.8. III Sääskenharju 6m4p klo 12:15–13:30 (KSi) ja 25.8. II Olhava, Parviaisenkangas 9m klo 10:45–13:00 (KSi, TSn, TSi) ja syyskuun suurimmat 3.9. PYÄ Pahkapuronkangas 8m klo 10:00–13:30 (Aappo Luukkonen), 7.9. II Olhava, Parviaisenkangas 9m klo 12:30–15:30 (KSi) ja 12.9. MUH Jokirinne 8m (a4+a3+a1 ennen puoltapäivää) (JMe). Vuoden päättivät 22.9. OUL Pateniemi 1m (JPu), 23.9. PYI Välimaanperä, Juurakko 3m (HTa) ja 23.9. PYI Liminkakylä 4m (a3+a1) (KHn).

Haarahaukka *(Milvus migrans)*

Hyvä esiintymisvuosi noin 25 yksilöstä. Niistä keväältä 19, kesältä 2 ja syksyltä 4. Ensimmäiset tavanomaiseen aikaan 22.4. MUH Jokirinne 1SW (SMe), 25.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo 1NNE (HTa) ja 27.4. OUL Haukipudas, Kellonkangas 1 kiert (PHa). Huhtikuulle ehtivät myös 28.4. LUM Sannalahden lt 1m (Mauri Kallio, Markku Joki-Luomala) ja 30.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo 1m, N (HTa). Toukokuiset 1.5. RAA Inakari 1E (KVa), 4.5. KÄR Venetpalo, 4-tie 1 kiert, N (PPÖ), 13.5. TAI Kurtinjärvi 1 kiert, N (Heikki Karjalainen), 13.5. LUM Isoaukio, Varjakantie 1 kiert, E (PPÖ), 14.5. PYI Yppärin pellot 1 kiert (TEs, HTa), 14.5. SII Tuomioja 1 (KVa), 15.5. HAI Kirkkosalmi 1 lask (VNi, JMa, Jorma Hämäläinen), 17.5. LUM Sannanlahti 1 (Kaisa Manninen, ELe), 19.5. OUL Haukipudas, Kell'on lt 1SE (HTa, PJä), 19.5.

LIM Virkkula 1E (TLh), 19.5. OUL Pateniemi, Jalopuunkuja 1SE (JPu), 19.5. HAI Patelanselkä 1 kiert, S (JMa), 21.5. LUM Sannanlahti 1m (KVa), 29.5. OUL Haukipudas, Kraaseli 1 NE (JPi, STi). Kesäkuussa yksi havainto 23.6. OUL Kalikkalampi 1 (Seppo Rytkönen) samoin kuin heinäkuussa 19.7. OUL Ruskon kp 1p (EHo). Elokuussa kolme yksilöä: 14.–21.8 OUL Ruskon kp 1 2kv p (ESa, JHä, KHn ym.), 16.8. OUN Irvanperä, Irvan pellot 1p (JMj) ja 25.8. MUH Jokirinne 1p (JMe, SMe). Vuoden viimeinen 21.10. HAA Kirkkojärvi lintutorni 1p (JKj, PPÖ, JJe ym.).

Merikotka *(Haliaeetus albicilla)*

Talvihavaintoja tammi-helmikuulla noin 24 yksilöstä, kun lasketaan paikkakohtaiset maksimit. Kunnittain HAI/LUM 2, OUL 2, PUD 1, RAA 15 ja SII 3. Näissä on päällekkäisyyksiä erityisesti Raahessa, jossa havaintopaikat ovat kohtalaisen lähellä toisiaan. Suurin yksittäinen määrä 19.2. RAA Kuljunniemen pato 5p (JMj). Maaliskuun summa 48, kun paikallisten osalta päällekkäisyydet poistettu Näistä noin kolmannes, 15, muuttaviksi ilmoitettuja. Suurin yksittäinen 5.3. RAA Siniluodon ks 5p (KVa), joka ainakin osin samoista linnuista kuin 19.2. Huhtikuun summa 236. Näistä paikallisia 46. Hyvä muuttojakso alkoi ensimmäisestä 10 ylityksestä 21.4 HAI Kirkkosalmi, lt 9m4kiert klo 9:30–16:00 (VPH, STi, JMa ym.). Muut huhtikuiset kaksinumeroiset 22.4. SII Tauvo, lintuasema 10m1p klo 5:50–12:30 (MOj, LOj) ja 28.4. SII Tauvo, lintuasema 17m1p klo 5:45–12:15 (MOj, LOj). Sekä Kirkkosalmella että Tauvossa mukavia muuttolukemia muinakin päivinä. Hyvän kahden viikon muuttojakson 21.4.–5.5. päättivät toukokuun alkupuolen havainnot 4.5. HAI Kirkkosalmi, lt 10 kiert 11:50–13:30 (VNi), 4.5. SII Tauvo, lintuasema 12m1p klo 13:25–16:37 (MOj, LOj) ja 5.5. SII Tauvo, lintuasema 23m1p klo 4:55–12:35 (MOj, LOj). Toukokuun sigma paikallisten päällekkäisten karsinnan jälkeen 138.

Pohjois-Suomen merikotkien pesintätulos oli normaali (Ollila 2013). Rannikolla oli 11 reviiriä (Tuomo Ollila, kirj. ilmoitus).

Elo–joulukuun kuukausisummat, kun paikallisista karsittu selvät päällekkäisyydet eli paikkakohtaisesti mukana käytännössä kuukauden maksimit (ainakin suosituimmista retkeilykohteista): 58, 87, 103, 63 ja 21. Näistä muuttaviksi ilmoitettuja 5, 19, 21, 11 ja 4. Elo–joulukuun yhteismäärä 332 yksilöä, joista muuttavia 60. Kuukausikohtaiset maksimit syksyllä 20.8. SII Tauvo, lintuasema 5p (MOj, LOj), 28.9. HAI Riisinnokka 3m1p (JMa), 12.10. HAI Riisinnokka 6p (VSu, THe, KHn, PPÖ), 7.11. SII Varessäikkä 8p (3 Siikajoella, 5 Luovosa) (KVa)

Haarahaukalla oli hyvä esiintyminen PPLY:n alueella, yhteensä noin 25 yksilöä. © KALLE HIEKKANEN

ja 26.12. RAA Maivaperä 4p (HTu). Talvihavaintoja joulukuussa jo mainituista 21 yksilöstä, joista suurimpana em. Maivaperän havis. Kunnittain joulukuiset HAI 1, LUM 1, OUL 4, PYI 2, RAA 11 ja TAI 2.

Ruskosuohaukka *(Circus aeruginosus)*

Ensimmäiset muutamia päiviä myöhemmin kuin 2000-luvulla keskimäärin: 12.4. SII Tauvo, lintuasema 1/m (MOj, LOj), 16.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo /1m (HTa) ja 16.4. HAI Kirkkosalmi /1p (VNi). Yleistyi nopeasti. Huhtikuun suurin määrä 27.4. HAI Kirkkosalmi, lt 12p (PRu, PHo). Paikalta myös muita hyviä lukemia. Muualta suurin 20.4. LUM Sannanlahti, torni 6p+2/1m (HNy). Huhtikuun summa 232 ilman päällekkäisyyksien karsintaa. Näistä muuttavia 49. Toukokuun suurimmat 1.5. HAI Kirkkosalmi, lt nn. 20p (EBo, MMa) ja 4.5. HAI Kutukari, lt 10p (STi, JMa, MMi ym.). Seuraavat max 5. Toukokuun summa 256, josta muuttavaksi ilmoitettuja 16. Suurin muuttolukema 6.5. II Olhava, Parviaisenkangas 6m (KSi). Muutto hyytyi toukokuun alkupuolelle, vaikka yksittäisiä muuttaviksi ilmoitettuja vielä 21.5.

Varmistettuja pesintöjä vain kaksi petolintuseurannasta (Honkala ym. 2014). Reviirejä 48, jotka kunnittain HAA 1, HAI 16+, KEM 1, KÄR 0–1, LIM 6, LUM 5, MUH 1, OUL 6, PUD 1, PYI 2, RAA 3 ja SII 5. Reviireiksi on tässä tulkittu lähinnä merkinnällä ”pariutuneet” tehdyt ilmoitukset. Hieman väljemmällä tulkinnalla sopivaan aikaan sopivalla paikalla havaituista linnuista voisi tulkita jopa kaksinkertaisen määrän reviirejä. Syksyllä kymmenen ylittyi kolmessa paikassa 12.8.–10.9. LIM Virkkula 10–16p, enimmillään 20.8. 16p (CGr, JHä), 18.8. LUM Sannanlahti, torni 12p (JHä, CGr). Elokuun summasta 207 muuttaviksi ilmoitettuja vain 6 yksilöä. ensimmäinen niistä 15.8. OUL Hietasaari, Rantakurvin lt 1 1kv S (ESa). Syykuulla muuttajia tasan 10 kokonaissummasta 111. Lokakuulla vielä kaksi yksilö, joten elo–lokakuun kokonaissumma 320, joista muuttajia 17. Vuoden viimeiset 27.9. HAI Kirkkosalmi, lt 2 1kv p (JMa), 6.10. LIM Puhkiavanperän pellot 1p (SHr, Kati Väisänen, Päivi Väisänen) ja 6.10. HAI Rautaletto 1 1kv S (JMa, Kimmo Kaukonen ym.).

Sinisuohaukka *(Circus cyaneus)*

Ensimmäinen 15.4. PYI Parhalahden kylä 1 kiert (HTu) on selvästi myöhäisin ensihavainto 2000-luvulla. Edellinen ”myöhäisyysennätys” oli 10.4.2010. Saapumispato alkoi purkautua vasta 18.4., jolloin havainnot neljästä kunnasta II, OUN, PYI ja TAI ja näistä suurimpana PYI Liminkakylä 2/1m (KHn). Huhtikuun suurimmat ja ainoat yli kolmen yksilön

Sinisuohaukan varmistettuja pesintöjä ilmoitetaan yleensä melko vähän. © KALLE HIEKKANEN

PYI Liminkakylästä, jossa 22.4. 2/2m+1/1p ja 26.4. 2/2p + 1/ N (KHn). Huhtikuun kokonaismäärästä 131 muuttaviksi ilmoitettuja oli 40. Vastaavat luvut toukokuulta 116 ja 23. Toukokuussa kolmesti kolme ja kerran yli niiden: 5.5. II Parviaisenkangas 4m1kiert (VSu).

Petolintuseurannassa (Honkala ym. 2014) varmistettuja pesintöjä kolme. Tiira-aineistossa reviirejä (merkinnät rev ja pariutuneet) kuusi: II 1, KEM 1, LIM 1, PUD 1, PYI 1 ja SII 1. Näiden joukossa varmistettu pesintä 7.7. PUD Kollaja, Ylä-Lokalampi 1/1"3'p (ESa). Ensimmäinen muuttavaksi ilmoitettu 2.8. OUL Lentokentän tie 1SE (THe), mutta selvempi muuton aloitus vasta 22.8. II Olhava, Parviaisenkangas 1/3m klo 9:00–15:00 (KSi). Neljä muuttavaa havaittiin myös kuukauden päästä 23.9. PYI Liminkakylä 3/1m klo 7:50–14:05 (KHn). Näiden lisäksi oli muutama kolmen yksilön muuttohavainto. Paikallisten osalta MUH Matokorvella hyviä määriä pitkin syksyä ja ihan erilaisissa puvuissa: 13.8. 5 (ad k, 2kv k, +2kv k, 1 n, 1kv) (CGr, JHä), 24.8. 5 (ad k, 2kv k, +1kv n, 2 1kv) (CGr, JHä), 22.9. 5 (3/2) (TTa, JMe), 5.10. 6 (4 +2kv, 2 1kv) (JMe, SMe). Muualla paikallisten määrät jäivät kolmeen tai pienempiin lukemiin. Elokuun yksilömäärä 77, josta muuttavia 13. Syyskuulla vastaavat luvut 98/24, lokakuulla 32/8 ja marraskuulla 13/0. Syksyn yhteismäärä 220, joista muuttavia 45. Vuoden viimeiset Liminganlahdelta, jotka osin päällekkäisiä: 13.11. LIM Temmesjokisuu 1kv p (PLa), 13.11. LIM Virkkula /2p (SKa) ja 15.11. LIM Temmesjokisuun torni 1/1p (Antti Rissanen).

Arosuohaukka *(Circus macrourus)*

Arosuohaukka on nyt ensimmäistä kertaa katsauksessa ilman ARK- tai RK-rasitetta. PPLY on jostain syystä lajin ydinaluetta Suomessa. Hieno esiintymisvuosi jälleen kerran. Vuoden kokonaisyksilömäärä hulppea 126, jossa mukana kaksi varmistettua pesintää. Kokonaisyksilömäärän arviointi on haasteellista, vaikka havainnoijat ihan kiitettävästi havaintoihinsa ikä- ja pukumäärityksiä laittavatkin. 126:een on päädytty luvuista kevät 31.5. asti 84, kesä–heinäkuu 26 ja syksy 1.8. alkaen 16. Kausien välilläkin on jonkin verran päällekkäisyyttä, mutta se häviää ainakin osin muun tulkinnan mittavirheeseen. Kuntakohtaiset luvut (jos vain kevät, niin yksi luku, muuten suluissa kevät, kesä–heinä ja syksy): HAA 3, HAI 2, II 2, KEM 8, LIM 26 (9, 9, 8), LUM 10 (5, 4, 1), MER 1, MUH 6 (5, 0, 1), OUL 5 (4, 1, 0), PYI 16 (15, 1, 0), RAA 7 (2, 1, 4), SII 24 (11, 10 (6 1kv), 3), TAI 1 ja TYR 15.

Vuoden ensimmäinen 19.4. TYR Ritokorpi 1/ E (Tapani Pirinen, Jaana Pirinen) ja seuraavat 21.4. TYR Parras 1p (TVä, MVä, Kalevi Asikainen), PYI Yppärin pellot /1 kiert (TEs) ja PYI Harmi 1/m (KVa). Pesimälajina arosuo näyttää vakiintuneen PPLY:n alueelle. Värirengastusten myötä on jo nyt saatu yllättävän nopeasti arvokasta tietoa. Odottelemme erityisartikkelia aiheesta. Syksyn 16:sta yksilöstä puolet elokuussa, kuusi syys- ja kaksi lokakuussa. Vuoden viimeiset 23.9. RAA Hummastinvaara 1 1kv m (TVä, EKl), 7.10. LIM Virkkula /1SW (ARa) ja 9.10. LIM Virkkula 1/ W (ARa).

Niittysuohaukka *(Circus pygargus)*

ARK luopui tarkistusvelvollisuudesta +2kv niittysuokoiraiden osalta vuoden 2013 alusta, joten tämä on ensimmäinen kerta, kun laji on peruskatsauksessa. Alueellamme oli vähintään kaksi pesintää (SII ja LIM) ja ainakin SII ilmeisesti 2. Näihin kytkeytyviä havaintoja ei tässä listata. Kaikki muut havainnot +2kv koiraista: 17.5. LIM Virkkula +2kv k m, E (PLa), 17.7. LIM Virkkula +2kv k W (PLa), 27.7. TYR Parras 1/p (TVä, MVä), 19.8. LIM Virkkula +2kv k p (PLa) ja 28.8. TYR Parras, Korpi k kiert (TVä, MVä).

Arosuohaukka / niittysuohaukka *(Circus macrourus / pygargus)*

Sekä keväältä että syksyltä yksi erikseen mainittava havainto: Keväällä 20.4. LUM Sannanlahti 1m, ESE "arosuotyyppinen habitus" (HNy), joka vain yhtä päivää myöhemmin kuin ensimmäinen määritetty arosuo. Syksyllä 20.9. MUH Jokirinne 1kv m, NW "nuori macro mutta vähän liian kaukaa" (JMe, SMe), jonka jälkeen enää kolme lajilleen määritettyä arosuota.

Kanahaukka *(Accipiter gentilis)*

Alkuvuodesta tammi–maaliskuulta ilmoituksia noin 51 yksilöstä, jotka kunnittain HAA 3, II 4, KEM 1, LUM 2, MUH 8, OUN 1, OUL 29, PUD 3, PYI 4, RAA 11, SII 2, SIL 1, TAI 5, TYR 6 ja UTA 1. Muuttaviksi ilmoitettuja jo tammi- ja helmikuussa muutamia. Ensimmäiset selvästi kevätmuutolla 26.3. OUL Madekoski 1N (THe), 9.4. HAI Kirkkosalmi 1m (VNi) ja 11.4. II Olhava, Parviaisenkangas 1m, NW (KSi). Kevään vilkkaimmat päivät 21. ja 22.4. päiväsummilla 8 ja 7. Näiltä päiviltä myös suurimmat havaintomäärät 21.4. HAI Kirkkosalmi, lt 5m, kiert klo 9:30–16:00 (VPH, STi, JMa ym.)

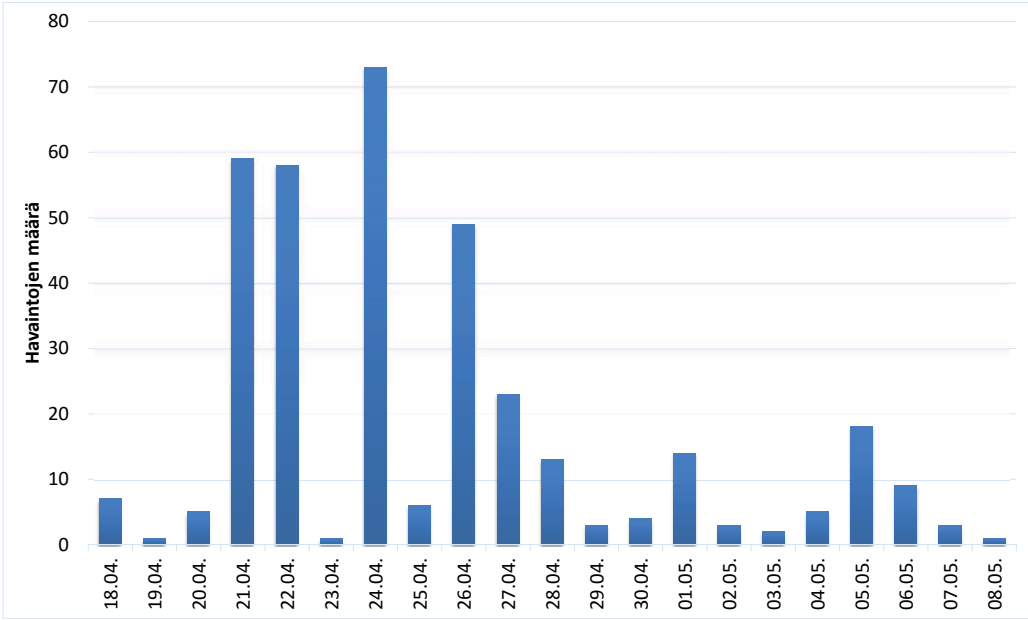

Varpushaukan kevätmuuton huippu oli 21.–26.4.

ja 22.4. KEM Köykkyrinmäki 3m klo 9:20–11:50 (JLe, JSi). Muuttavia huhtikuussa 17 ja toukokuussa 8. Varmistettuja pesintöjä (PPLY ja Kuusamo) petolintuseurannasta 59 (Honkala ym. 2014). Havaintoaineistossa varmistettuja pesintöjä vain 8 ja reviirejä yksi enemmän. Elokuulla muuttavia kuusi. Niistä ensimmäiset 15.8. II Parviaisenkangas 2m klo 12:30–14:15 (KSi). Syyskuun muuttajasumma kymmenen. Suurin yksittäinen 12.9. PYI Liminkakylä 3m (KHn). Lokakuulla muuttavaksi ilmoitettuja kuusi ja näistä vuoden viimeinen muuttaja 20.10. TAI Matovaara 1p (PMa). Loppuvuoden 15.11–31.12. kokonaismäärä 28, joka kunnittain KEM 1, LUM 1, OUN 2, OUL 7, PUD 2, PYI 1, RAA 9, SIL 1, TAI 3 ja UTA 1.

Varpushaukka *(Accipiter nisus)*

Alkuvuoden 1.1.–31.3. summa 95 yks., mikä kunnittain HAA 5, HAI 3, II 3, KEM 2, LIM 1, LUM 1, MUH 11, OUN 5, OUL 38, PYI 1, RAA 10, SII 1, SIL 1, TAI 1, TYR 10 ja UTA 2. Muuttomerkintöjä jo tammi–maaliskuulla, mutta selvähkö kevätmuuton avaus vasta 12.4., jolloin SII Karinkanta 1m (JMj) ja SII Tauvo, lintuasema 1m (MOj, LOj). Hyvä muuttojakso 21.4.–5.5., johon mahtuvat kaikki 20 kevään vähintään viiden yks. muuttolukemaa. Terävin huippu 21.–26.4. Suurimmat yksittäiset 21.4. SII Tauvo, lintuasema 19m2p (MOj, LOj), 24.4. II Olhava, Parviaisenkangas 49m4p (KSi) ja 26.4. II Olhava, Parviaisenkangas 33m (KSi).

Varmistettuja pesintöjä (PPLY ja Kuusamo) petolintuseurannasta 13 (Honkala ym. 2014). Havaintoaineistossa varmistettuja pesintöjä neljä ja reviirejä yksi enemmän. Syksyn muuttosumma 273 (kuukausittain elo–joulukuu 67, 194, 10, 1, 1) vaatimaton, alle puolet edellisvuoden summasta. Muuttopiikki 23.–24.9., johon sattui syksyn kahdeksasta 10 ylityksestä neljä ja syksyn kaksi suurinta 23.9. HAA Korkattivuori 36p (KSi, RKy) ja 24.9. II Parviaisenkangas 17p (KSi). Marraskuun puolivälistä vuoden loppuun 35 yks., jotka kunnittain HAI 3, LIM 1, LUM 2, MUH 2, OUN 2, OUL 17, RAA 2, SII 1, SIL 1, TAI 3 ja TYR 1.

Hiirihaukka *(Buteo buteo)*

Aloitus normiaikaan maalis–huhtikuun vaihteessa 27.3. RAA Kultalanperä 1m (KVa), 30.3. PUD Kollaja, Rankkila 2m, N (ESa, Tuula Sarviaho) ja 1.4. OUL Keltakallio 1m, N (AHi, EHi). Huhtikuun muuttosumma 98. Kevään ainoat neljä vähintään viiden yks. havaintoa muuttohuippujaksolta 21.–24.4. 21.4. II Parviaisenkangas 8m (KSi, TSn, TSi), 22.4. II Parviaisenkangas 12m (KSi), 24.4. II Parviaisenkangas 16m (KSi, TSn, TSi) ja 24.4. HAI Kirkkosalmi, lt 7m (VNi, JRn, ASy, TIk). Toukokuulla muuttajia enää 13. Varmistettuja pesintöjä (PPLY ja Kuusamo) petolintuseurannasta kahdeksan (Honkala ym. 2014). Havaintoaineistossa varmistettuja pe-

Hiirihaukalla syksyn 2013 muuttajasumma oli vain 49 lintua! © KALLE HIEKKANEN

sintöjä ei lainkaan ja reviirejäkin vain yksi.

Syksyn muutto (muutonseuranta!?) varsin vaatimatonta. Ensimmäinen muuttavaksi ilmoitettu 18.8. SII Tauvo, lintuasema 1m (MTy, ATy). Koko syksyn muuttosumma 49 (elo 7, syys 41 ja loka 1). Lähes puolet tuosta määrästä yhdestä tapituksesta 7.9. II Parviaisenkangas 22m klo 12:30–15:30 (KSi). Seuraavaksi suurin 3.9. PYI Liminkakylä 5m (KHn). Syyskuun 23. päivän jälkeen yksi havainto lokakuulta 6.10. PUD Hetekylä, Sorvarinjärvi 1m (ESa, TSa) ja yksi marraskuulta 10.11. OUL Lapinkangas 1p (Ossi Helander).

Piekana *(Buteo lagopus) ja* **hiirihaukkalaji** *(Buteo sp.)*

Aloitus reilusti myöhässä verrattuna muihin 2000-luvun keväisiin: 17.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo 1m (HTa), 18.4. RAA Junnilanmäki 1m (KVa), 18.4. II Parviaisenkangas 1m, NW (KSi) ja 18.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo 2m (HTa). Heti perään hyvä lukema 21.4. HAI Kirkkosalmi, lt 45m klo 9:30–16:00 (STi, JMa, JRi ym.). Kevään ehdoton huippupäivä 24.4., johon sattuivat ainoat sadan ylitykset II Parviaisenkangas 141m (+ *Buteo sp.* 8) klo 14:30–18:45 (KSi, TSn, TSi) ja HAI Kirkkosalmi, lt 131m (+ buteo sp. 19) klo 13:00–18:00 (VNi, JRn, ASy ym.), Vähintään 20 yksilön muuttolukemia 21.4.–5.5. Vielä toukokuun alussa 1.5. II Raasakan voimalaitos 75m (+ *Buteo sp.* 6) klo 10:15–15:20 (KSi), mikä oli kevään kolmanneksi suurin muuttomäärä. Viimeinen vähintään kymmenen yks. muutto 12.5. OUL Metsokangas 12 NE (JKa). Muutto hiipui pari päivää tämän jälkeen. Muuttajia huhtikuussa 715 + buteo sp 96 ja toukokuussa 360 + *Buteo sp.* 26.

Varmistettuja pesintöjä tai reviirejä ei ollut lainkaan. Kesä–heinäkuun havaintojen yhteismäärä viisi ja elokuulla vain yksi. Ensimmäinen muuttavaksi ilmoitettu 3.9. LIM Virkkula 1m (PLa). Syyskuun muuttosumma 165 ja lokakuun kuusi. Kaksinumeroiseen muuttolukemaan päästiin koko syksyn aikana vain kolmesti: 23.9. HAA Korkattivuori 51m klo 7:15–15:40 (KSi, RKy), 23.9. PYI Välimaanperä, Juurakko 10m 7:15–15:00 (HTa) ja 24.9. II Parviaisenkangas 39m, SE klo 10:30–13:00 (KSi). Muutto hiipui heti näiden huippupäivien jälkeen. Loppusyksyn havainnot olivat yhdestä tai kahdesta yksilöstä kerrallaan. Viimeinen muuttaja 20.10. RAA Hanhikivi 1m (KVa). Tämän jälkeen vielä paikallisena Oulun kaatopaikalla kaksi yksilöä: 11.–18.11. OUL Ruskonselkä 1p (ESa, EMi) ja 21.11. OUL Ruskonselkä 1nous, S (ESa).

Maakotka *(Aquila chrysaetos)*
Talvihavaintoja tammi–helmikuulla 33 yksilöstä, jotka kunnittain HAA 4, MUH 6, OUN 1, OUL 3, PUD 5, PYI 1, RAA 1, TAI 3, TYR 5 ja UTA 4. Oman mausteensa kotkahavaintoihin ovat viime vuosina tuoneet lintumatkailuyrittäjien ja valokuvaajien haaskaruokinnat. Ymmärrettävistä syistä tarkat paikat ja yleensä haaskan olemassaolo pidetään salassa. Yhdellä haaskalla voi kevään mittaan käydä jopa yli kymmenen eri yksilöä. Kevään muuttosumma erittäin vaatimaton 27 yksilöä (maalis 8, huhti 14, touko 5). Enimmillään kaksi yksilöä. Ensimmäiset muuttaviksi ilmoitetut talvijakson jälkeen 3.3. TYR Ängeslevä, Keskusoja 2W (RKy) ja viimeinen ennen kesää 21.5. HAI Kirkkosalmi, lt 1 2kv NE (JMa).

Maakotkan pesimätulos oli keskimääräistä heikompi Metsähallituksen raportin mukaan (Ollila 2013). Maakotkareviirejä oli sisämaassa 49 (Tuomo Ollila, kirj. ilmoitus).

Kesäkuulta kolme havaintoa pesimäpaikoilta (RAA, MUH ja PUD). Heinäkuun ainut ilmeisesti muuttavasta (HAI). Syyshavaintojen yksilömäärä 48, joista muutaviksi ilmoitettuja 20 (elo 5, syys 8, loka 5, marras 2, joulu 0). Ensimäinen muuttavaksi ilmoitettu 19.8. LIM Virkkula 1 subad SE (PLa) ja viimeinen 27.11. OUL Mustasuo 1 juv W (ARö). Enemmän kuin kaksi kahdesti: 10.8. II Pohjois-Ii 3 (Anika Tiiro) ja HAA Korkattivuori 6 (2 ad p, 1 1kv p, 3 1kv m) (KSi, RKy). Talvihavaintoja joulukuulta viisi: 7.12. TAI Kurtinjärvi 1p (Juhani Karjalainen), 8.12. MUH Kurkiperä, Koivulehdontie 1p (VPH, TSp), 21.12. MUH Susisuo, Makinmaa 1p (JMe, SMe, Veikka Meski ym.), 23.12. PUD Kollaja, Kaitaniemi 1p (ESa) ja 27.12. TAI Pahkavaara 1p (ULa).

Kiljukotkalaji *(Aquila pomarina/clanga)* ja **kotkalaji** *(Aquila sp.* ja *Aquila/Halieaetus)*
Vuoden aikana kolme ilmoitusta kiljukotkalajista: 24.4. PYI Liminkakylä 1N (KHn), 15.5. HAI Kirkkosalmi, lt 1W (JMa, Jorma Hämäläinen) ja 16.5. HAI Nissilä 1N (Hannu Kianen, Riitta Kianen). Kotkalajista ei ollut poikkeuksellisia havaintoja määrän tai ajan suhteen.

Sääksi *(Pandion haliaetus)*
Varhaisimmat 20.4. OUN Likalanjärvi 1m (HTu) ja 21.4. PYI Harmi 1m (KVa). 22.4. jo neljä havaintoa. Huhtikuun yksilömäärä 32 ja toukokuun 78. Paras päivä oli (ehkä Tornien taiston ansiosta) 4.5., jolloin ilmoitettiin 10 sääkseä. Kevään suurin muuttajien määrä laskettiin 5.5. II Olhava, Parviaisenkangas 4m N (VSu). Reviirejä ja pesintöjä ilmoitettiin ainoastaan kymmenen. Elokuussa ilmoitettiin 55 sääkseä (osa alkukuusta vielä pesimäpaikoillaan) ja syyskuussa 47. Suurimmat muuttajamäärät laski KSi II Olhavan Parviaisenkankaalla: 29.8. 3m ja 7.9. 3m ja sama päiväsumma saatiin myös 23.9. RAA Hummastinvaarasta (TVä, EKl). Kurkimuuton seurannan huippupäivä 23.9. oli myös syksyn paras sääksimuuttopäivä: yhteensä 9m. Tämän jälkeen enää kaksi havaintoa: 25.9. RAA Hummastinvaara 1m (TVä, EKl) ja 29.9. PUD Kollaja Naisjärvi 1p (ESa, TSa).

Jalohaukkalinnut - Falconiformes

Tuulihaukka *(Falco tinnunculus)*
Vuoden varhaisimmat keskivertoa selvästi myöhemmässä: 10.4. MUH Montanlampi 1 n p (Kari Honkanen), 11.4. II Olhava, Parviaisenkangas 1m N (KSi) ja 11.4. RAA Vihanti, Velkaperä 1 k kiert (SKa). Huhtikuulta ilmoitettiin 390 lintua ja toukokuulta 186, joista 125 kuun alkupuoliskolta. Summat olivat suurimmillaan huhtikuun lopulla. Paikallisia ilmoitettiin eniten 27.4., jolloin KEM–LIM–TYR pelloilta ynnättiin 20p (EAa, MLn, LHa ym.) ja MUH Sosonaavalta 8p (VPH, JMe, TSp). Suurimmat muutot olivat 21.4. HAI Kirkkosalmi 8m, 4p (VPH, STi, JMa ym.) ja 26.4. II Olhava, Parviaisenkangas 8m (KSi). Reviirejä ja pesintöjä ilmoitettiin yhteensä 29. Näiden lisäksi kesäkuukausilta suuri määrä paikallisia lintuja, joista osa varmasti reviirillään, mutta tätä on ilmoitusten perusteella vaikea päätellä.

Syksyllä ensimmäinen ilmoitus muuttavasta 9.8. II Olhava, Parviaisenkangas 1m (KSi), yleisemmin muuttavia 15.8. alkaen. Elokuun yksilömäärä 203 ja syyskuun 126. Muutonhuippua ei aineistosta erotu. Syksyn paras muutto ja ainoa kaksinumeroinen summa 22.8. II Olhava, Parviaisenkangas 13m (KSi). Paikallisia nähtiin enimmillään 5–6 lintua, elokuun puolivälistä syyskuun puoliväliin. Lokakuun alussa tehtiin vielä kuusi havaintoa, joista viimeiset 4.10. TYR Parras, Korpi 1p (TVä), 5.10. MUH Matokorpi 2p (JMe, SMe) ja 6.10. TYR Temmes 1p (RKy). Vuoden viimeisenä talvihavainto 21.12. HAI Marjaniemi 1 n-puk p, lähti S (JMa).

Ampuhaukka *(Falco columbarius)*
Talvella nähtiin neljällä paikalla: 21.1. KEM Isoaukio 1 n p (JLe, ELe), 23.1.–4.2. KEM Routtu 1p (THe, MPa, ESa ym.), 29.1. RAA Rautaruukki /1 kiert (KVa) ja 7.2. OUL Metsokangas 1/p (JKa, Aarni Karvonen, Hanna Karvonen). Keväällä ensimmäinen 30.3. SII Karinkanta 1/p (KVa), seuraavat 18.4. kolmella taholla: II Olhava, Parviaisenkangas 1m NW (KSi), II Raasakka 2m N (PJu) ja OUN Pyrrönkangas 2p (AHi, EHi). Huhtikuulta ilmoitettiin 48 ja toukokuulta 52 lintua. Vilkkain muuttokausi kesti vajaan kuukauden ilman varsinaista huippua. Toukokuussa havainnot harvenivat kuun puolivälissä: 15.5. jälkeen ilmoitettiin vain kuusi lintua. Enimmillään nähtiin 21.4. HAI Kirkkosalmi 2m 1p (STi, JMa, JRi ym.) ja 1.5. LUM Pitkänokka 3p (KKo). Kesä–heinäkuulta vain yhdeksän havaintoa, joista yksi varmistettu pesintä.

Elokuussa nähtiin 40 yksilöä, syyskuussa 70 ja lokakuussa 15. Syksyn suurimmat muutot laskettiin 23.9.: RAA Hummastinvaara 7m (TVä, EKl) ja HAA Korkattivuori 4m (KSi, RKy). Marraskuun alusta kolme havaintoa ja vuoden viimeiset joulukuussa: 9.12. LIM Virkkula /1p (PLa, Juha Siekkinen ym.) ja 12.12. PYI Ojalanpuhto /1 kiert (JMj).

Nuolihaukka *(Falco subbuteo)*
Ensimmäiset ja samalla kaikki huhtikuiset: 22.4. RAA Takaranta 2p (PTn, Anneli Tuhkanen), 26.4. II Olhava, Parviaisenkangas 1m (KSi) ja 28.4. SII Tauvo, lintuasema 1m (MOj, LOj). Toukokuulta ilmoitettiin 46 lintua, enimmillään vain kaksi yksilöä. Kesällä todennäköisiä tai varmistettuja pesintöjä 14 ja reviirejä noin 20. Syysmuutolta havaintoja niukasti. Elokuun jälkipuoliskolta 17 havaintoa 24 linnusta ja syyskuussa kymmenen lintua. Muuttavana ilmoitettiin vain yksi lintu. Viimeiset 14.9. SII Säikänlahti 1 1kv p (PRu, IKo), 19.9. RAA Hummastinvaara 1p (TVä) ja 23.9. RAA Hummastinvaara 1m (TVä, EKl).

Muuttohaukka *(Falco peregrinus)*
Varhaisimmat 13.4. PUD pesimäsuolla 1 m, lask (ESa), 15.4. MUH Matokorpi 1p (TWä, KWä), 16.4. MUH Jokirinne 1SE (JMe) ja 16.4. PYI Parhalahti 2m, 1 ad kp (HTa). Keväältä ilmoitettiin vain 20 muuttavaa lintua ilman varsinaista huippua, valtaosa kuitenkin huhtikuun kahden viimeisen viikon ajalta. Viimeinen muuttavaksi ilmoitettu 12.5. MUH Jokirinne 1m (JMe, SMe). Reviirien määrä alueella oli yhteensä 64, joista 26 reviirillä pesintä onnistui (Tuomo Ollila, kirj. ilm.). Reviirien määrä ja onnistuneiden pesintöjen määrä (suluissa) kunnittain: II 7(3), LIM 1(1), MUH 5(1), OUN 1(0), OUL 6(3), PUD 28(12), PYÄ 3(1), RAA 1(1), SII 2(1), SIL 3(1) ja UTA 7(2). Kesä–heinäkuulta ilmoitettiin vajaa 30 havaintoa. Syksyllä ensimmäinen muuttavana ilmoitettu 29.8. II Olhava, Parviaisenkangas 1m (KSi). Syksyn muuttajien summaksi kertyi 19 lintua. Eniten nähtiin 23.9. HAA Korkattivuori 3m, 1p (KSi, RKy). Myöhäisimmät 11.10. HAI Vaski 1 W (Jani Varis, Mikko Ala-Kojola, Jari Kiljunen, HNy), 13.10. OUN Lantastenneva 1SW (Seppo Pudas) ja 14.10. SII Tauvo 1 1kv p (MTy, JAa, PAa).

Kurkilinnut - Gruiformes

Luhtakana *(Rallus aquaticus)*
Yhteensä 17 reviiriä. HAI 8; 5.5.–1.6. Kirkkosalmi–Kirkonkarit 3Ä (JMa, VPH, VNi ym.), 18.5. Hiidenniemi 1Ä (JMa), 28.5. Kitinnokka 1Ä (JMa), 21.5.–1.6. Ontonperä 2Ä (JMa, VPH, Jukka Siltanen ym.) ja 6.7. Patelanselkä 1Ä (JMa). KEM 1; 6.5. Vihiluoto 1Ä (PPÖ). LIM 1; 23.6. Virkkula 1Ä (Martti Tuukkanen, Martti Partanen, Veikko Forsberg ym.). LUM 2; 17.6. Pitkänokka 1Ä (AJk, ESe, PPÖ), 26.5. Puhkiavanperä 1Ä (STi, JPi, JPu, Esko Strömmer). OUL 1; 16.–29.6. Akionlahti 1Ä (TTa, ESa, PKi, RPa). PYI 2; 20.–29.5. Hanhikivi, Sikalahti 1Ä (SLu, PJä, IKo ym.), 18.5. Hanhikivi, Hietakarinlahti 1Ä (TKj). RAA 1; 22.5. Yrjänä 1Ä (KVa). SII 1; 19.6.–16.8. Tauvo, Munahieta 1 (KKo, ARö, KVa). Munahiedan reviiriltä myös varmistettiin pesintä sillä paikalla kuultiin kesäkuussa kahden emon varoittelua ja 16.8. emon ja ilmeisen kahden poikasen kerjuu- ja yhteysääniä (KKo). Pesinnän varmistumien lajilla PPLY:n oloissa on harvinaista. Lisäksi yksi syyshavainto: 14.9. OUL Kraaseli, Lotranperä 1p (EAa, JFl).

Luhtahuitti *(Porzana porzana)*
Melko hyvä huittivuosi, yhteensä noin 40 reviiriä. Kunnittain HAI 2, LIM 2, LUM 1, OUL 15, PYI 10, RAA 4, SII 4 ja SIL 1. Ensimmäinen 12.5. RAA Haapajoen tekojärvi 1Ä (JMj). Suurimmat keskittymät: 18.6.–3.7. OUL Akionlahti maks. 8Ä (TTa, ESa, RPa ym.) ja 18.–26.5. PYI Hanhikiventie maks 5Ä (Antero Kurikka, MLn, ESa ym.). Viimeisin 2.8. LIM Temmesjokisuu 1Ä (MKt, TKe, Eero Ketonen ym.)

Ruisrääkkä *(Crex crex)*
Vuosien tauon jälkeen lajilla palattiin erinomaiseen esiintymiseen. Yhteensä alueeltamme löydettiin noin 171 reviiriä ja sokerina pohjalla Hailuodosta myös varmistettiin lajin pesintä! Rääkkävuosi oli selkeästi toiseksi paras alueellamme, mutta jäi silti vuoden 2000 ennätysvuodesta (noin 290 reviiriä). Kunnittain reviirit jakaantuivat seuraavasti: HAA 7, HAI 24, II 3, KEM 6, KÄR 1, LIM 11, LUM 7, MER 8, MUH 1, OUN 9, OUL 18, PYI 17, PYH 3, RAA 25, SII 15, SIL 13, TYR 2 ja UTA 1. Reviirejä on voinut olla paljon enemmänkin, sillä kolmen runsaspeltoisen kunnan (Kärsämäki, Muhos ja Tyrnävä) reviirimäärä on huomattavan alhainen.

Ensimmäiset havaittiin 17.5. alkaen OUL Kempeleenlahti 1Ä (MLn) ja 18.5. alkaen HAI Kirkonkarit 1Ä (PHo). Suurimmat reviiritiheentymät HAI Kirkonkarit 5Ä (PHo, JMa, VPH ym.) ja LIM Tupos (ABC:n lähellä) 4Ä (PKi, PPÖ) ja MER Salonniemi 4Ä (VHe ym.). Vuoden viimeisin uusi reviirihavainto 21.7. HAA Rasvatie 1Ä (JKj, MSo). Hailuodosta varmistettiin pesintä Ruohokarista: 3.7. 1ad + 10 maastopoikasta (Esko Pitkänen). Kyseessä on mitä ilmeisimmin ensimmäinen varmistettu pesintä lajille alueellamme!

Liejukana *(Gallinula chloropus)*
Yksi keväthavainto: 22.–29.4. OUL Toppilansaari 1p (ESa ym.).

Nokikana *(Fulica atra)*
Ensimmäiset 12.4. OUL Vihreäsaari 1p (EAa), 16.4. RAA Kuljunlahti 1p (17.4. 2p) (JMj) ja 18.4. HAI Kirkkosalmi 4p (VNi). Havaintoja tasaisen verkkaisesti yhdestä tai muutamasta yksilöstä pitkin kevättä. Kymmenen ylittyi kolmesti, nekin vaatimattomia määriä tunnetuilta pesimäpaikoilta: 1.5. HAI Kirkkosalmi 12p (EBo, MMa), 2.5. OUL Pyykösjärvi 11p (EAa, GCa, LHa ym.) ja 12.5. OUL Oulunsalo, Akionlahti 10p (HSk, PMj). Kesä–heinäkuun suurimmaksi jäi 24.–25.7. HAI Kirkkosalmi 40p (VIs, Ari Tervo, Pirjo Rimpinen). Muualla maksimit alle 12. Syksyn suurin määrä löytyi pesimäkeskittyminen ulkopuolelta 8.9. LUM Puhkiavanperä 100p (MKo). Muut vähintään 40 yks. syksyltä: 11.–31.8. HAI Kirkkosalmi 40–61, enimmillään 13.8. 61p (JMa), 6.10. OUL Oulunsalo, Akionlahti 50p (MPa, Riitta Peura) ja 8.10. LIM Virkkula 40p (MLn). Viimeinen kaksinumeroinen syksyltä 15.10. RAA Oravanjärvi 10p (JMj). Tämän jälkeen kaksi havaintoa: 27.10. LIM Virkkula 2p (PLa) ja 9.11. HAI Kirkkosalmi 1p (JMa).

Kurki *(Grus grus)*
Ensimmäiset kymmenisen päivää myöhemmin kuin vuosina 2003–2012 keskimäärin: 12.4. HAI Kirkkosalmi 1p (VNi), 12.4. HAI koulu 1p (Aapeli Holmi) ja 13.4. SII Niitynmaa, pellot 1p (TVä, MVä). Kymmenen ylittyi 17.4. PYI Parhalahden ks 14m (HTa) ja sata 21.4. kahdessa paikassa MUH Jokirinne 194p (JMe, SMe) ja HAI Kirkkosalmi 129m (VPH, STi, JMa ym.). Muuttolennossa tavattuja huhtikuussa 7016 ja toukokuussa 2381. Suurimmat muuttolukemat huhtikuulla 24.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo 870m (HTa), 24.4. PYI Liminkakylä 590m (tn. osin samoja kuin Parhalahti) (KHn), 25.4. PYI Viirteen pellot 442m 38p (VHe) ja 26.4. II Olhava, Parviaisenkangas 514m (KSi). Paikallisista ja yöpymislentäjistä huhtikuun suurimmat 26.4. TYR Leppioja 610p, lask (Tapani Pirinen, Jaana Pirinen), 27.4. TYR Ängeslevä 495p (THe, JPi, JSi) ja 30.4. TYR Pellot 760 yöm (KRa). Toukokuun suurimmat muuttosummat 1.5. MUH Jokirinne 579m (JMe, SMe) ja 1.5. TYR Partaantie 350m (Toni Uusimäki) ja paikallissummat 1.5. TYR Parras, Leppioja 300p (KHn) ja 23.5. PYI Välimaanperä 440p (SLu).

Kesä–heinäkuun kerääntymät vaatimattomia, suurinkaan niistä ei yltänyt edes sataan: 2.6. LUM Lamunkari 95p (THe). Muuttolennossa tavattuja elokuussa 1057, syyskuussa 28277 ja lokakuussa 15.

Perinteinen Muhoksen ja Tyrnävän syksyinen kerääntymisalue: Muhoksen Matokorvella 500 ylittyi jo 11.8., jolloin siellä oli 650p (VPH, TSp). Määrät kasvoivat siellä seuraavasti (iltalento, jos ei erillistä merkintää): 22.8. 1219 (VPH), 24.8. 2150 (JHä, CGr), 28.8. 3000p (TWä, KWä, Kari Honkanen), 4.9. 4000 (TSl) ja 8.9. 7734 (TTa, KRa) kunnes päästiin iltalennon Suomen ennätykseen 10.9. 10989 (SE 8930, NE 858, NW 1201) (VPH, TTa, KRa). Viikkoa myöhemmin vielä pieni lisäys, mutta määrä olisi ollut vielä selvästi suurempi, mikäli pohjoisetkin suunnat olisi laskettu: 18.9. 11300 (vain pääsektori W-SW-S) (JMa, MAa, Liisa Lapola ym.).

Syksyn paras muuttopäivä 23.9. oli hurja, yhteensä 28636 yksilöä. Muuton hyvin aavistaneita oli useammalla paikalla, mm. HAA Korkattivuori 13321m klo 07:15–15:40 (KSi, RKy), RAA Vihanti, Lampinsaaren kaivosalue 5615m (93a) klo 07:50–13:00 (SKa, VHe), RAA Hummastinvaara 2549m klo 7:30–15:00 (TVä, EKl), OUN Lantastenneva 2008m klo 7:30–15:30 (Seppo Pudas), PYI Liminkakylä 1766m (32a) klo 7:50–14:05 (KHn), HAA Mäkirinne 1111m klo 10:49–12:28 (MSo, JKj), PYI Välimaanperä, Juurakko 1502m klo 7:15–15:00

Kurjen syysmuuton huippu ajoittui 23.9., jolloin HAA Korkattivuorella laskettiin 13321 m. © KALLE HIEKKANEN

(HTa), SII Tauvon lintuasema 659m klo 9:05–10:45 (MTy). Tämän muuttopurkauksen jälkeen sata ylittyi vain 25.9. Silloin neljästi, joista suurin TYR Markkula 370p (KVa). Lokakuun alussa kymmenen ylittyi vielä kahdesti LIM Rantakylä 30”12’p (PLa) ja 5.10. MUH Matokorpi, lt 16p (JMe, SMe). Vuoden viimeiset 12.10. MUH Matokorpi, lt 5p (JMe), 12.10. HAI Perukka, pellot 2”1’p (TSp, JPu, JMa, SBr), 15.10. RAA Maivaperä 3p (KVa) ja viimeinen kuukautta myöhemmin 16.11. LIM Honkisuo 1p (Kristian Koski, Oona Koski, Iiro Koski).

Rantalinnut - Charadriiformes

Meriharakka *(Haematopus ostralegus)*

Aloitus 14.4. RAA Lapaluodon Helmimöljä 2p (JMj), 18.–19.4. MUH Kirkonranta ja vs 2p (VPH, TSp, TWä, KWä) sekä 19.4. RAA Maivaperä 1m (KVa). Keväiset havainnot yleensä muutamasta linnusta kerrallaan. Huhti–toukokuulta rannikolta 15 yli 10 linnun parvea, joista ensimmäiset 25.4. RAA Pirttiniemi enimmillään 16p (JLn, JMj, PTn), RAA Maivaperä 20p (KVa) ja 30.4. SII Säären ranta 36p (PLa). Loppukevään isoimmat muuttoparvet 23.5. OUL Pateniemen vs 50N (Jyrki Lukkari), 24.5. OUL Haukipudas Kellon Kiviniemen ks 12 (EAa) ja 27.5. SII Tauvon lintuasema 14m (KVa). Kesäkuun havainnot lähinnä pesivistä pareista rannikkokunnista, mm. 28.6. HAI Marjaniemi–Itänenä 12 paria (ARö, Nelli Rönkä), muuten vain pikku parvista, kuten 8.6. LIM Virkkula 6 (OPa), 12.6. OUL Jätäri 2”4’ (ESa) ja 25.6. RAA Pöllän ks 4p, nous (JMj). Sisämaan havaintoa 29.6. MUH Jokirinne 8SW (SMe) voi pitää virallisena syysmuuton alkuna. Kesän suurimmat parvet heinä–elokuulla: 13.7. RAA Keskikaupunki 14p (JMj) ja 18.7. OUL Ruskotunturi 19p (ESa) ja vielä 2.8. 10p (ESa). Syksyn viimeiset 18.8. RAA Pikkulahden ranta-alue 3p (PTn), 19.8. RAA Olkijokisuu 1p (JMj) ja 8.9. SII Munahieta 5m (KHn).

Meriharakka nähtiin sisämaassa yhdeksän kertaa, yllä jo mainitun lisäksi 21.4. HAA Kirkkojärvi 1p (JKj), 27.4. MUH Laukka 1p (JMe), 1.5. MUH Laukka, venevalkama 2p (TWä, KWä), 4.5. HAA Kirkkojärvi lt 2 (JKj, Perttu Hautala, MSo) ja KÄR Nurmesjärvi lt 1m (JÖs, PPÖ, Samuli Österberg ym.), 13.5. OUN Kurjenneva, Takalo 2ESE (AHi) ja 27.6. MUH Muhoslampi, Kirkkoranta 1p (TWä, KWä).

Avosetti *(Recurvirostra avosetta)*

Ei havaintoja. 2000-luvulla on ollut muitakin nollavuosia.

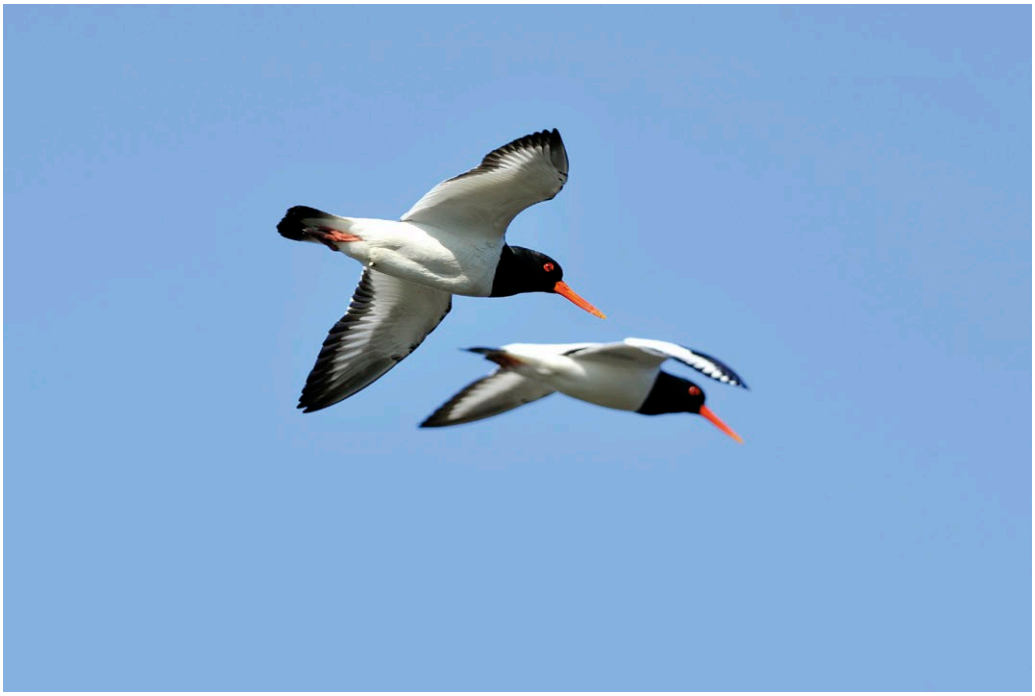

Meriharakat saapuivat tutusti huhtikuun puolivälissä. © KALLE HIEKKANEN

Pikkutylli *(Charadrius dubius)*
Huhtikuulta 7 havaintoa, ensimmäiset 22.4. RAA Maivaperä 1 lask (KVa) sekä 25.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo 1p (HTa) ja RAA Maivaperä 1p (KVa). Pikkutyllit vilahtavat pikaisesti pesimään, esim. 29.4. OUL Pyykösjärvi 1 pr (EAa, JSn, EHo) sekä 11.5. PUD Kollaja, Kortesuo 2 pr (ESa) ja 17.5. 3 pr (ESa, TSa). Kevätmuutolla 1–3 kerrallaan, paitsi 5.5. MUH Muhoslampi, vs 5p (TWä, KWä). Pesäpaikoilla tavallisesti 1–2 paria; Suurin keskittymä OUL Pateniemen sahalla, jossa 4.–29.6. ainakin 5 pr (RPa, JPe, ESa ym.). Syysmuutollakin enimmäkseen 1–3 linnun havaintoja. Viimeiset 18.8. SII Tauvon ks 3p (PRa), 21.8. OUL Pateniemen saha-alue 2p (PPÖ) ja lopuksi syksyn suurin 31.8. LUM Sannanlahden lt 9 (PJo, MJo).

Tylli *(Charadrius hiaticula)*
Myöhäiset ensihavainnot 20.4. SII Varessäikkä 2p (KVa) sekä 21.4. OUL Metsokangas 1m (JKa), OUL Pateniemi, vanha saha-alue 1 kiert (JPu) ja PYI Yppärin pellot 1ä (TEs). Kevään suurimmat kertymät 12.5. OUL Kello Kraaseli 111p, (AAa, EAa, GCa), 17.5. SII Savilahti 120p (EAa) ja 1.6. LIM Virkkula 160p (PLa). Merenrannikon lisäksi muutama sisämaapesintä, 29.6. KEM Linnakangas maankaatopaikka 2”1’ p (Jukka Piirainen), 5.7. TAI Mustavaara kuorikenttä 2 var (KHi), ja 29.7. TAI Aseman kenttä 1ad ja 2 tulitikkulaatikon kokoista poikasta (KHi). Syymuuttoa enemmälti heinäkuun alusta lähtien; ensimmäiset isohkot muuttoparvet 16.–18.7. SII Munahieta 20p (PLa, KKo) ja 19.7. HAI Mäntyniemi 16p (Mika Lätti, Juho Lätti). Elokuulta 8 yli 50 linnun parvea, mm. 2.8. HAI Virpiniemi–Keskiniemi 55p (VPH, PRu), syksyn suurin 7.8. LUM Lamunkari 330p (PLa, JPm) ja 9.8. SII Munahieta 88p (KKo). Syyskuun suurimmat 5.9. HAI Mäntyniemi 150p (Kari Haataja), 14.9. OUL Kello Kraaseli 110 (EAa, JFl) ja 22.9 LUM Lamunkari 84p (PLa). Sisämaan suurimmat syyskaudelta olivat 3.9. PUD Hilturanta 30p ja 5.9. 35p (AJk) sekä 22.9. PUD Pudasjärvi 10p (ESa, TSa) ja 23.9. TAI Taljajärvi 10p (KHi). Viimeiset 28.9. OUL Kraaseli Hermanninmatala 3p (THe, KHn, PPÖ) ja SII Munahieta 1p (KVa), 29.9. OUL Kraaseli Hermanninmatala 5p (KRa, TTa) ja 1.10 SII Merikyläänlahden ks 1p (KVa).

Keräkurmitsa *(Charadrius morinellus)*
Jyrkkä pudotus edellisen vuoden parista sadasta: vain yksi havainto 20.5. HAI Kästämä /1p (VNi, JMa).

Ensimmäiset syysmuuttavat kapustarinnat havaittiin rannikolla heti heinäkuun puolivälin jälkeen. © KALLE HIEKKANEN

Kapustarinta *(Pluvialis apricaria)*
Ensihavainnot 17.4. PYI Parhalahti Pohjanpalo 2m (HTa) ja MUH Sosonpellot 1 lask (TWä, KWä) ja 18.4 muuallakin: PYI Liminkakylä 1m (KHn), Ii Raasakan yläallas 1SW ja RAA Pattijokisuu 1m (JMj). Ensimmäinen yli 10 ylitys vasta 1.5. MUH Jokirinne 13m (JMe, SMe). Toukokuun alkupuolella 5 yli 100 linnun havaintoa, joista ensimmäinen 4.5. TYR Parras Korpi 100m (TVä), sitten 11.5. SII Niittytie 150 (JMe, HTa), kevään suurin TYR Parras Korpi 400p (TVä) ja OUL Kello Teponperä 109 (EAa). 12.5. vielä MUH Jokirinne Rovan pellot 300p (JMe, SMe). Pesimäaikaisia havaintoja noin 30 suolta. Rannikolla ensimmäiset syysmuuttajat 18.7 SII Tauvo Munahieta 1S ja 24.7. 3 nous (KKo). Syksyn päämuutto syyskuun puolivälin jälkeen; huippu samalta päivältä 22.9 RAA Pattijokisuu 65p (JMj), UTA Ahmasjärvi Puukkolanniemi 31SW, kiert (THe, KHn) ja MUH Jokirinne 86WSW (JMe). Viimeiset 26.10. RAA Piehinki 1äm (JMj) sekä 3.11. OUL Oritkari 1p (Christa Grahnroth, JHä) ja OUL Oulunsalo Vihiluodon kärki 1ä (JKa).

Tundrakurmitsa *(Pluvialis squatarola)*
Aloitus 15.5. SII Varessäikkä 2m (KVa), 18.5. HAI Ulkokarvo 1p (Jouko Kotimäki, Olli Vakkuri) ja 19.5. RAA Hanhikivi Takaranta 1p (TKj, Markus Hurme). Perämeren rannikolta 17 keväthavaintoa 58 linnusta, 1–4 kerrallaan, paitsi 21.5. RAA Takaranta 6p (SLu), 29.5. OUL Haukipudas Kraaseli 25 nous N (JPi, STi) ja 4.6. OUL Kello Kiviniemi ks 7 (EAa). Kevätkauden viimeinen 6.6. LUM Sannanlahti torni 1p (ESa), missä myös 28.6. 1p (PAo, RKl, BGr, Tom Lindbom). Toukokuun summa 41 ja kesäkuun 18. Heinäkuussa 6 havaintoa 1–7 linnusta, summa 22 yks.

Elokuussa 15 havaintoa 1–7 linnusta, yhteensä 29 yks. Varhaisin 1kv ilmoitettu 2.8. OUL Oulunsalo Nenännokka 1p (ESa). Syksyn ensimmäinen yli 10 parvi vasta myöhään 21.9. SII Tauvo Munahieta 20m (EMi). Syyskauden suurimmat 22.9 LUM Lamunkari 51p (PLa, JPm) ja 23.9 LUM Pitkänokka 36p (PLa, PPÖ). Viimeinen aikuiseksi määritetty lintu 21.9. OUL Kello Kraaseli Ulkonokka 1 (EAa, JFl, SBr). Syyskuulta kuutisenkymmentä ilmoitusta noin 350 linnusta, lokakuulta reilut 30 noin 135 linnusta. Lokakuun suurimmat 6.10 HAI Isomatala 18p (JMa, Kimmo Kaukonen, Hailuodon luonnonsuojeluyhdistys) sekä 12.10. HAI Riisinnokka 21+5p (TSp, JPu, JMa). Viimeiset 21.10 HAI Hannuksennokka 1p (KVa), 26.10 OUL Kello Kraaseli Hermanninmatala 1 juv p (EAa, SLi) ja 29.10 HAI

Riisinnokka 1p (KVa).

Sisämaasta 10 syyshavaintoa: 18.8. TAI Mustavaara kuonakenttä 7 jp 1 vp p (KHi), 14.9 PUD Kollaja Naisjärvi 1 1kv SW (ESa), 16.9 PUD Pudasjärvi Hilturanta 3p (AJk, 7E-luokan oppilaat), 20.9. PUD Pudasjärvi Hilturanta 1p (AJk), 21.9. UTA Juorkuna Kivijärvi ä S (Seppo Rytkönen), 22.9. MUH Matokorpi Lintutorni 1p (JMe, TTa), 22.9. UTA Ahmasjärvi 7 kiert (KHn, RKy), 22.9 PUD Pudasjärvi 1 1kv p (ESa, TSa), 26.9. TAI Kostonjärven Risuperä 1ä (KVa) ja 29.9. TAI Taljajärvi 6 1kv p (KHi).

Töyhtöhyyppä *(Vanellus vanellus)*

Ensimmäiset 29.3. LUM Sannanlahden lt 1N (PLa, Satu Lampila), 10.4. PYI Juurakko 1 (JSun) ja 10.4. PYI Yppäri 1p (JMj). Huhtikuussa 8 yli 100 ilmoitusta, joista suurimmat 15.4 PYI Parhalahti Pohjanpalo 208m (HTa) ja PYI Yppäri Välimaanperä Parhalahti pellot 223 p, m (JMj) sekä 16.4. PYI Parhalahden ks 318m kahdessa tunnissa sumun alkaessa hälvetä (HTa). Kevätmuuton hännät ja alkava syysmuutto kohtaavat toukokuussa, mm. 21.5. PYI Parhalahden ks 6p 13N 1NE (SLu) ja 22.5. LIM Virkkula 52p (PLa). Suurimpia syysmuuttokertymiä 23.7. MUH Laitasaari 60p (JMe) ja 1.8. MUH Laukka venevalkama 30p (TSp). Viimeiset 12.9. OUL Oritkari 4p (ESa), 21.9. OUN Irvanperä Irvanpellot 3p kiert (VHe) ja 28.9.–7.10. OUL Oritkari 1–3p (KHn, MLn, EMi ym.).

Isosirri *(Calidris canutus)*

Ensimmäiset 9.5. HAI Kuivasäikkä 3 jp ENE (JMa), 10.5. HAI Pökännokka 1p (STi) ja 11.5. SII Säären ranta 1m (KVa). Toukokuulta 16 ilmoitusta 52 linnusta. Suurimmat 11.5. HAI Pökönnokka 10p (STi), 29.5. OUL Haukipudas Kraaseli 8p nous NE (JPi, STi) ja 30.5. LUM Sannanlahti lt 11p (JMj). Kesäkuun alusta 4 havaintoa 39 yksilöstä: 1.6. OUL Kraaseli Hermanninmatala 7p (THe), 1.6. OUL Kahvankarin matalikko 8p (THe), 3.6. PYI Parhalahden ks 15 N (KVa) ja 8.6. LUM Lamunkari 9p (Kimmo Olkio, Jouni Olkio, Pekka Sundell). Syysmuuton alku 16.7. SII Tauvo Munahieta 3 jp SW (KKo), 19.7. HAI Mäntyniemi 1p (Mika Lätti, Juho Lätti) ja 30.7. SII Tauvo Munahieta 54 (39 SW 16p) (KKo). Heinäkuulta 7 ilmoitusta 164 linnusta. Isoimpia 30.7. OUL Haukipudas Kraaseli Ulkonokka pohjoisreuna 42p (41ad ja syksyn ensimmäinen 1kv) (THe) ja OUL Haukipudas Kraaseli Hermanninmatala 47p (n. 10 ad 37 1kv) (THe). Elokuulta 13 ilmoitusta 61 linnusta. Viimeiset vanhat linnut 18.8. TAI Mustavaara kuonakenttä 12p (9 +1kv, 3 1kv) (KHi). Elokuun suurin 18.8. HAI Mäntyniemi 15p (THe). Syyskuulta 16 havaintoa 157 linnusta. Viimeiset 14.–15.9. SII Ulkonokka 3 1kv p (JAa, PAa, SBr), 22.9. MUH Jokirinne yllättävät suurparvet 50 ja 70 WSW (JMe) ja 28.9. RAA Pattijokisuu 1p (KVa).

Pulmussirri *(Calidris alba)*

Toukokuussa yksi, 17.5. SII Savilahti 1 (EAa), ja kesäkuussa kaksi, 3.6. PYI Yppärijoki 1p (KVa) ja 3.6. OUL Oritkari 1 (Kari Pitkänen, EMä). Syysmuuton alku 16.7. SII Tauvo Munahieta 2 SW (KKo). Heinäkuulta 12 havaintoa 38 sirristä, suurimmat 17.7. ja 30.7. SII Tauvo Munahieta 6p (KKo) ja 30.7. HAI Virpiniemi–Mäntyniemi 6p (AJk, ESe). Elokuulta 12 ilmoitusta noin 60 linnusta. Suurin esiintymä HAI Keskiniemi 30.–31.8 35–36 pm (VPH, Matti Pyysalo). Viimeiset aikuiset 18.8. SII Munahieta 2 +1kv p (PLa, PHo), varhaisimmat nuoret 24.8. SII Munahieta 12 1kv p (ANi). Syyskuun summa 26 ilmoitusta 134 linnusta. Vain yksi kymmenen ylitys, 14.9 SII Munahieta 12p (PLa, JMe, HTa). Vuoden ainoa sisämaassa 22.9. PUD Pudasjärvi 1kv p (”Pudasjärvelle uusi laji!”) (ESa, TSa). Lokakuussa vielä 6 havaintoa/20 yks. Viimeiset 12.10. HAI Pökönnokka 1p (KRa, TTa, RPa, ESa), 29.10. HAI Riisinnokka 1p (KVa) ja marraskuun ainoa 8.11. HAI Virpiniemi 1 (TSl).

Pikkusirri *(Calidris minuta)*

Aloitus 19.5. HAI Huikku 1p (VMP, JVW). 19.5. RAA Maivaperä 6p (PKä) sekä 20.5. PYI Parhalahden ks 1p (KVa) ja RAA Pattijokisuu 1p (KVa). Toukokuulta kaikkiaan 16 havaintoa 30 linnusta, suurin 21.5. RAA Maivaperä 6p (PKä). Kesäkuulta 8 ilmoitusta ja 26 yksilöä, suurin 6.6. OUL Kempeleenlahden lintutorni 9p (ESa). Yksi keskikesäinen 21.6. II Santapankki 1p (EAa, HAi). Syysmuuton avaus 11.7. OUL Kello Kraaseli Hermanninmatala 1p (EAa, HAi) ja 16.7. SII Munahieta 1m 2p (PLa). 18.7. LUM Lamunkari 14p (PLa) on heinäkuun suurin. Heinäkuussa 10 ilmoitusta 40 linnusta, elokuussa 19 291 linnusta, joista valtaosa päämuutolta kuun puolivälin tienoolta, kuten 13.–14.8. HAI Isomatala 50p (JMa) ja SII Munahieta 40p (PLa, Aleksi Lehikoinen, Päivi Sirkiä ym.). Viimeiset vanhoiksi määritetyt 10.8. LUM Lamunkari 1 ad 10 parvessa (THe, PPÖ), varhaisimmat nuoret 3.8. SII Tauvo Munahieta 1 1kv 10 parvessa (KKo). Syyskuulta kolmisenkymmentä ilmoitusta noin 120 lin-

nusta, suurimmat 5.9. SII Munahieta 16p (KVa) ja 9.9. SII Munahieta 17p (KVa). sisämaastakin pari syyshavaintoa: 5.9. PUD Pudasjärvi Hilturanta 5p (AJk), 5.9. TAI Lohilampi 1 1kv p (KHi), 22.9. TAI Tikanpyrstölampi 6p (ULa) ja 22.9. TAI Latva-Juurikka 2p (ULa). Lokakuiset jäivät vuoden viimeisiksi: 1.10 SII Munahieta 2p (KHn) ja SII Merikylänlahden ks 2p (KVa) sekä 12.10 HAI Pökönnokka 1p (VSu, THe, KHn, PPÖ).

Lapinsirri *(Calidris temminckii)*

Ensimmäiset 7.5. SII Tauvo Munahieta 4p (KKo), 8.5. RAA Maivaperä 1p (KVa) ja 9.5. SII Merikylänlahden pohjukka 2p (PLa, SLe, STu), PYI Parhalahden ks 1m (PLa, SLe, STu) ja OUL Kello Kiviniemi 4 (EAa, GCa). Päämuutto 11.–23.5. Suurimmat 14.5. HAI Kaarannokka 46p (JMa), 17.5. SII Savilahti 47 (EAa) ja 21.5. RAA Takaranta 42p 7 nous (SLu). Ainoat pesivät Siikajoen Tauvon Munahiedalla, missä 10 reviiriä, ja Oulun satamien rantakentillä, missä 5 reviiriä (VMP, kirj. ilm.); määrä samalla tasolla kuin 2012. Muualla ei soivia, ei varoittelevia, ei poikueita. Ensimmäiset kuoriutuivat Tauvossa 24.6. (KKo). Syysmuuttoa kesä–heinäkuun vaihteesta lähtien. Heinäkuun summa 114, elokuun 167. Kaikkiaan 9 yli 10 ilmoitusta, joista suurimmat 2.8. HAI Keskiniemi 17p (VPH), 6.8. SII Munahieta 16p (KRa) ja 8.8. HAI Virpiniemi 18p (Hilkka Tuimala, Hannu Tammelin). Viimeiset 23.8. HAI Isomatala 3p (JMa), OUL Pateniemi 1p (ESa), OUL Jätäri 1p (ESa) sekä syyskuun ainoa 1.9. OUL Kraaseli Hermanninmatala 1p (KHn, THe).

Kuovisirri *(Calidris ferruginea)*

Toukokuulta 6 havaintoa 10 yksilöstä: 18.5. SII Tauvo Ulkonokka 2 (EAa, EAn, TSh ym.), 19.5. SII Säären ranta 2 (KKo), 20.5. SII Tauvo Ulkonokan laidun 1p (KKo, JVW), 20.5. RAA Pattijokisuu 3p (KVa), 22.5. LIM Virkkula 1 (PLa) ja 25.5. PYI Takaranta 1p (JPu, STi, JPi). Ainoa kesäkuinen 15.6. LIM Virkkula 1 kiert (JAa, Pasi Alanko, Jari Laiho ym.). Syysmuuton alku 11.7. OUL Haukipudas Kello Kraaseli Hermanninmatala 2 (EAa, HAi) ja 16.7., jolloin SII Tauvo Munahieta 2p (PLa) ja 43 SW (KKo), joka myös heinäkuun suurin. Ainoa sisämaahavainto 23.7. II Oijärvi 1 nous (Anika Tiiro). Heinäkuulta 16 havaintoa, summa 92; elokuussa 17 ilmoitusta 29 linnusta, enimmillään 18.8. HAI Keskiniemi 5p (JMa, STi). Ensimmäiset nuoret 2.8. HAI Virpiniemi 4 ad p 1 1kv p (PRu) ja viimeiset aikuiset 23.8. HAI Isomatala 2 ad 1 1kv 1 +1kv p

Suosirrin, kuten muidenkin sirrien, syysmuutto alkaa tyypillisesti kesäkuun lopulla. © KALLE HIEKKANEN

(JMa), Syyskuun summa 15; viimeiset 9.9. SII Munahieta 1 (KVa), 21.9. SII Tauvo Munahieta 1 (EMi) ja 22.9. LUM Lamunkari 1 (PLa, JPm).

Merisirri *(Calidris maritima)*
Viisi lokakuista havaintoa, summa 10: 5.10. HAI Haaralamminkarit 3p (THe), 6.10. HAI Marjaniemi 1p (MMi, VSu, KHn, PPÖ), 7.10. PYI Elävisluodon ks 1p (KVa), 26.10. SII Kaasa–Kullikari 4m (KVa) ja 29.10. HAI Virpiniemi 1p (KVa).

Suosirri *(Calidris alpina)*
Aloitus 22.4. LUM Sannanlahden lt 1m (AVi, PLa), 25.4. LUM Pitkänokka 2p (etelänsuosirrejä) (KKo) ja 28.4. OUL Oulunsalo Papinkari 3p (MTy, ATy). Keväältä vähintään sadan yksilön havaintoja kaksi, 12.5. OUL Kello Kraaseli Hermanninmatala 104 (EAa, AAa, GCa, MVi) ja 23.5. SII Tauvo Ulkonokka 100 (MTy). Viimeiset isommat kevätesiintymät 1.6. OUL Haukipudas Kraaseli Ulkonokka 50 ja Kahvankarin matalikko 27p (THe) sekä HAI Pöllännokka 33p (Jukka Siltanen, Taina Siltanen). Vähäisiä määriä alpina-alalajin lintuja palloilee läpi kesän rannikolla. Uhanalaisen etelänsuosirrin reviirejä löytyi seuraavasti: HAI 17, LUM 23, SII 10 ja OUL Haukipudas 2 (VMP, kirj. ilm.).

Syysmuuttoa pikkuhiljaa kesäkuun lopulta alkaen, esim. 27.6. LUM Pitkänokka/Lamunkari 70 (KKo), LIM Virkkula 30p (PLa, AVi), 28.6. SII Tauvo Munahieta 95p (KKo) ja syksyn ensimmäinen sadan ylitys 28.6. LUM Sannanlahti lt 400m50p (Tom Lindbom, PAo, BGr, RKl). Syksyn mittaan 10 yli sadan ilmoitusta, joista suurimmat 16.7. SII Tauvo Munahieta 835 SW (KKo), 16.7. HAI Keskiniemi 450p (STi) ja 22.9. LUM Lamunkari ainakin 900p (PLa, JPm). Ensimmäiset nuoret linnut 2.8. viimeinen +1kv 5.9. Syksyn viimeiset 13.10. SII Tauvo Ulkonokka 3p (RLe, JAa, PAa ym.), 26.10. OUL Kello Kraaseli Hermanninmatala 1p (EAa, SLi) ja 29.10. HAI Riisinnokka 2p (KVa).

Jänkäsirriäinen *(Limicola falcinellus)*
Aloitus 19.5. PYI Parhalahden ks 1p (SLu) sekä 20.5. RAA Hanhikivi Takaranta 3p (TKj), PYI Parhalahden ks 2p (KVa) ja RAA Pattijokisuu 1 lask (KVa). Koko keväältä vain neljä 10:n ylitystä: 21.5. LIM Virkkula 11p (KVa), 22.5. RAA Inakari 12m 1p (KVa), 26.5. PYI Hanhikivi Takaranta 10 (JÖs, THe, KHn ym.), 26.5. PYI Hanhikivi Takaranta 10 (TTa, Antero Kurikka, ESa ym.). Viimeiset muuttavat 5.6. LIM Virkkula 2p (KVa) ja 6.–7.6. LUM Sannanlahti torni 1–2p (AJk, ESe, ESa). Kevään summa pesimäpaikkojen ulkopuolelta vain kymmenesosa edelliskeväästä: 84, joista 74 toukokuussa. Soivia jänkäsirriäisiä kolmella suolla: 29.5. OUL Luisansuo 2Ä (PHl), 6.6. PUD Joki-Ahmasuo 8 pariutuneet (PHl, TKin) ja 8.6. PUD Ahosuo 2 pariutuneet var (PHl). Syysmuuton alku 27.6. LIM Virkkula 8 (PLa, AVi), seuraavat vasta 21.7. SII Tauvo Ulkonokka 1 (MTy) ja 2.8. HAI Keskiniemi 2 1kv p (PRu). Viimeiset 5.8. HAI Mäntyniemi 2p (VPH) ja 6.8. SII Munahieta 1 (KRa). Heinäkuussa 1, elokuussa 19.

Suokukko *(Philomachus pugnax)*
Ensimmäiset myöhään 29.4. LIM Virkkula 1/p (KHn), 1.5. RAA Inakari 1S (KVa) ja 2.5. PYI Takaranta 3/p (HTu). Toukokuulta 7.–20.5. yli 30 sadan ylitystä. Ensimmäinen kolmesatanen 9.5. LIM Virkkula 300 (Anna Lukkarinen, Mikko Karjalainen, JNy ym.), viisisatanen 11.5. TYR Parras Korpi 500 (TVä) ja tonni 12.5. LUM Pitkänokka 1000p (KKo). Sisämaassa 14.5. OUN Piipsjärvi venevalkama 350p 115m (JMj). Huippu heti perään: 16.–17.5. Liminganlahdella ja Siikajoella yhteensä viitisen tuhatta suokulaista, mm. LIM Virkkula 2720n 310 k (EAa) ja 17.5. SII Savilahti 120/1000 (EAa). Vielä 20.5. OUL Kello Kiviniemi Ks 312 (n. 200n 50k) (EAa).

Vain yksi pesintähavainto sisämaasta, 27.5. OUL Luisansuo 2 pariutuneet (PHl). Syysmuutolta 33 sadan ylitystä, ensimmäiset 18.7. LUM Lamunkari 160 (PLa) ja 23.7. OUL Kello Kraaseli Hermaninmatala 100 (EAa). Ensimmäinen huippu elokuun alkupuolella: 7.8. LUM Lamunkari 400p (PLa, JPm), 9.8. LIM Virkkula 800p (PLa, HTa, Vinod Goswami) ja 9.8. SII Tauvon lintuasema 100 (MTy). Kuukautta myöhemmin suurparvia ilmaantui taas, kuten 12.9. LIM Virkkula 720p (PLa), 15.9. SII kk 320p (TKj) sekä 16.9. SII kk molemmin puolin siltaa 800p (JMj), SII Varessäikkä 200p (JMj) ja LIM Virkkula 640p (PLa). Viimeinen iso parvi 24.9. SII Siikajoenkylä Rantala 250 (JPe); tämän jälkeen pikku parvia ja yksittäisiä. Viimeiset 13.10. SII Munahieta 1 1kv (RLe), OUL Metsokangas 1p pihanurmikolla (Aarni Karvonen, JKa) ja 15.10. RAA Pattijokisuu 1p (JMj).

Jänkäkurppa *(Lymnocryptes minimus)*
Ensimmäiset 29.4. LUM Puhkiavanperä lt 1 (PLa, Jenni Miettunen), 4.5. LUM Karinkanta 1 (KRa) ja 5.5. PUD Kollaja Jatkon soramonttu 1p (TSa). Suurimmat soivien lintujen määrät rannikon niityiltä: 16.5. LUM Puhkiavanperä lt 2Ä (ESa), 16.5. LIM

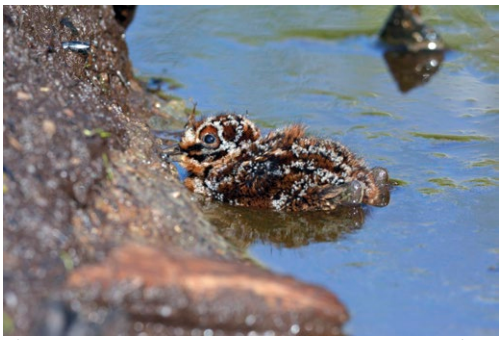
Taivaanvuohi on PPLY:n alueella melko tavallinen pesimälaji, mutta sen pesintöjä varmistetaan erittäin harvoin. © KALLE HIEKKANEN

Virkkula 1Ä (KHn, ESa), 17.5. SII Tauvonniemi 1Ä (EMi), 22.5. RAA Yrjänänlahti 1Ä (KVa), 30.6. LUM Sannanlahti torni 1Ä (Kari Haataja) ja 3.7. LUM Pitkänokka 3Ä (KKo). Pitkältänokalta, Puhkiavanperältä ja Virkkulasta useita havaintoja touko–kesäkuulta. Sisämaan soilla MUH, SII, LUM, TAI, TYR, PUD ja OUL. Suurimpia soivien määriä sisämaasta 27.5. OUL Luisansuo 2Ä (PHl), 6.6. PUD Joki-Ahmassuo 6Ä (PHl, TKin), 8.6. PUD Ahosuo 2 rev (PHl) ja 24.6. TYR Lintusuo 3Ä (PLa). Kevätmuuton loppua saati syysmuuton alkua on mahdoton määrittää. Syys–marraskuussa 1–2 lintua kerrallaan, paitsi 6.10. RAA Pattijokisuu 3p (KVa) ja 13.10. SII Tauvo Ulkonokka 3p (JAa, PAa). Viimeiset 26.10. OUL Jätäri–Letonniemi 1p (TTa), 26.10. OUL Kello Kraaseli Lotranperä 1p (EAa, SLi) ja 14.11. HAI Pöllännokka 1 nous (KVa).

Taivaanvuohi *(Gallinago gallinago)*
Ensimmäinen tosi varhain, jo 2.4. HAI Rytijärvi 1Ä (VPH), seuraavat 17.4. PYI Parhalahti Pohjanpalo 1m (HTa) ja 18.4. PYI Liminkakylä 3m (KHn). Suurimmat kevätsummat 22.4. LUM Sannanlahti lt 1p 26m (AVi, PLa), 28.4. SII Tauvo Ulkonokan laidun 24 (KKo) ja 12.5. OUL Haukipudas Kello Kraaseli eri puolilla 28 (EAa, AAa, GCa, MVi). Soilta suurimpia määriä 27.5. OUL Luisansuo 10 pariutuneet (PHl) ja 6.6. PUD Joki-Ahmasuo 22 pariutuneet (TKin, PHl). Syyspuolen suurimmat 10.8. OUL Oulunsalo Kammonkari 40p (THe, PPÖ), 14.8. LIM Virkkula 43p (Markku Mikkola-Roos, Antti Below, Martti Hario ym.) ja 27.9. KEM Vihiluoto 47 kiert (Ritva Swanljung). Viimeiset 13.10. SII Tauvo Munahieta 3p (RLe) ja SII Tauvo Ulkonokka 2p (JAa, PAa), 14.10 SII 1p (JAa, PAa) ja 17.10 RAA Pattijokisuu 1 nous (JMj).

Heinäkurppa *(Gallinago media)*
Kaksi heinäkurppaa: 14.9. SII Savilahti 1 nous (THe, EHo, KRa, VSu) ja 28.9. OUL Haukipudas Kraaseli Hermanninmatala 1p (TTa, KRa).

Lehtokurppa *(Scolopax rusticola)*
Ensimmäiset 17.4. PYI Parhalahden ks 1 nous (HTa) sekä 19.4. OUL Oulunsalo Pajuniemi 1ä (MPa), Oulu Koskela 1p (Joni Partanen) ja OUL Ruskotunturi 1p (ESa). Yleensä 1–3 lintua kerrallaan, paitsi 20.5. PYI Hanhikivi etelä- ja länsiosa 4p (SLu), 16.5. OUL Nuottasaari 4Ä (MLn) ja 24.6. OUL 5Än Haukipudas Kello Asemaperä–Takkuranta–Hekkalanlahti–Hietalanmäki (TKa), 20.8. OUN Kinttuperä 5p ”väisteltävänä keskellä tietä parvessa” (VHe) ja 6.10. OUL Haukipudas Halosenperä 4 (HTa). Lisäksi useita poikuehavaintoja 4–6 kurpasta. Viimeiset 17.11. OUL Hietasaari 1 nous (AJk), 22.11. OUL Laanila 1p (Jarmo Hirvasoja) ja 3.12 OUL Koskela 1 (maallikkohavainto, ilm. JMa).

Mustapyrstökuiri *(Limosa limosa)*
Ensimmäiset muutaman päivän 2000-luvun mediaania myöhemmin 21.4. TYR Jokisilta, Moilasentie 1p (TVä, MVä), 22.4. HAI Rytijärvi 1Än (PHo) ja 22.4. LIM Virkkula 2p (IKä). Yleistyi ripeästi. Huhtikuulle ehti kaksi 10 ylitystä 29.4. LIM Virkkula 12p (KHn) ja 29.4. KEM Monkkasenrannan pellot 14p (JPe). Toukokuulla uutena kymmenen yksilön ylityspaikkana 4.5. OUL Oulunsalo, Koivukari 10p (THe, KHn) ja LIM Virkkulan huippuna 25.5. 20p (JKo, JSun, PKä, KVa), mutta muita 10 ylityksiä ei tullutkaan. Kesä–heinäkuun suurin määrä LIM Virkkulassa 8.6. 26p (OPa). Muualta kesän väh. 5 yksilön havainnot 3.6. OUL Oulunsalo, Koivukari 6p (Kari Pitkänen, EMä), 13.–16.7. SII Munahieta 5p (EMi, KKo) ja 28.6.–8.7. LUM Sannanlahti 5–6p

(PAo, RKl, BGr ym.). Ydinalueen (LUM-LIM-KEM-OUS) ulkopuolelta pesintään viittavia: HAI (3 paria): Kirkkosalmi, Rytijärvi-Kopsa, Pökönnokka; SII (2): Säären ranta ja Tauvo, Ulkonokka. Elokuussa LIM Virkkulassa runsaasti havaintoja, joista viimeisin ja selvästi suurin 14.8. 21p (Teemu Lehtiniemi, Juha Honkala, Aleksi Lehikoinen ym.). Muualta vain yksi elokuinen: 2.8. LUM Sannanlahden lt 1p (Anssi Ronkainen).

Punakuiri *(Limosa lapponica)*
Ensimmäiset normaaliin aikaan 25.4. RAA Pattijokisuun satama 2p (JMj) ja 27.4. SII Saviojan suu 1p (STi) ja samaan pötköön ensimmäinen 10 ylitys 28.4. HAI Kaarannokka lt. 18p (STi, JRi). Keväällä 10 ylittyi noin 10 kertaa. Suurimmat 9.5. KEM Vihiluodon lintutorni 42p (KHn), 11.5. HAI Pökönnokka 28p (STi) ja 12.5. OUL Kraaseli, Lotranperä 27p (EAa, AAa, GCa ym.). Selkeä muuton huippu 9.–14.5, jolloin havainnot 215 koko kevään (-> 5.6.) 304 yksilöstä. Muuton rippeinä kesäkuun alussa havainnot yhdestä yksilöstä kahdessa paikassa (LIM ja RAA). Kevään kuukausisummat huhti- 26, touko- 277 ja kesäkuun alku 2. Kevätmuuton jälkeen juhannukselta heinäkuun loppuun yli puolet yksilöistä yhdestä havainnosta 16.7. SII Tauvo, Munahieta 34SW (KKo). Syysmuutto 131 yksilöä, joista kesäkuu (25.6. alkaen) 2, heinäkuu 59, elokuu 21, syyskuu 45 ja lokakuu 4 yksilöä. Ensimmäiset nuoret 30.7. HAI Virpiniemi 3 1kv p (Eero Pätsi, Henna Pätsi, Juho Pätsi). Ainut kaksinumeroinen em. 34 yks. lisäksi 18.8 SII Varessäikkä 8m 3p (JHä, CGr). Vuoden viimeiset 11.10. HAI Pökönnokka 1 1kv p (JAa, PAa, AVi) ja 12.10. HAI Riisinnokka 1 1kv p (4 rallijoukkuetta).

Pikkukuovi *(Numenius phaeopus)*
Mielenkiintoinen ensihavaintoaalto normiaikaan peräti neljästä kunnasta samalle päivälle 25.4.: RAA Maivaperä 1m (KVa), LUM Pitkänokka 1ä (KKo), PYI Viirteen pellot 2m (VHe) ja II Pohjois-Ii 1p (Anika Tiiro). Tämän jälkeen uutta tasaiseen tahtiin kunnes kevään muuttopiikki 9.–10.5, johon sattuivat kaksi selvästi suurinta yksilömäärää 9.5. PYI Parhalahden ks 7m (PLa, STu, SLe) ja 10.5. PYI Isoneva 18p (KVa). Seuraavaksi suurimmat 2x5 ja 4x4 yks. Kesä–heinäkuun suurimmat yksilömäärät 2.6. MUH Sarvisuo 18 pysrev (ANi, Jorma Luhta), 12.6.–9.7. TAI Aseman kenttä 10–15p, var (KHi), 16.6. SII Valkeisneva 18p (arviolta 12 paria) (AAu), 22.6. PUD Hattusuo 15p, var (ESa) ja 24.6. TYR Lintusuo 21p (PLa). Syksyn suurin muuttajamäärä 30.7. HAI

Mustapyrstökuiri on yksi Liminganlahden alueen tunnustomaisimmista lajeista. © KALLE HIEKKANEN

Virpiniemi 12NW (Eero Pätsi, Henna Pätsi, Juho Pätsi). Elokuulla reilut 10 havaintoa, joista suurin 4.8. PYI Elävisluodon ks 5m (JMj) ja viimeisin 15.8. MUH Korivaara 3p (VPH, Ilkka Pöyry). Vuoden viimeinen 1.9. PYI Parhalahti 1ä, m (JMj).

Kuovi *(Numenius arquata)*

Ensimmäinen huippuaikaisin 18.3. HAI Viinikantie 59 1p (VNi). Seuraavat lähes kuukautta myöhemmin normiaikaan 14.4. LUM Vältti 1ä (ARö) ja 15.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo 1m (HTa). Huhtikuussa kolmesti vähintään 50 muuttajaa 22.4. PYI Parhalahden ks n. 50m klo 6:00–12:00 (VHe), 25.4. HAI Kirkkosalmi 73m klo 6:00–11:00 (JRn, TIk, ASy) ja 28.4. PYI Parhalahden ks 86m klo 5:40–11:00 (JÖs, PPÖ) sekä kerran paikallisten osalta 27.4. MUH Sosonaava nn. 50p (VPH, JMe, TSp). Toukokuun selvästi suurin 6.5. II Olhava, Parviaisenkangas 42m (KSi). Kevään päämuutto 27.–28.4., jolloin päiväsummat 314 ja 265. Kolmas yli sadan päiväsumma samaan jaksoon 25.4. 101. Syysmuuton alkua 19.6. LUM Lamunkari 28m (2a) (PLa, JPm), 20.6. OUL Haukipudas, Kropsu /1SW (EAa, HAi, TKin) ja 22.6. SIL Kestilä, Ylipää 6SW (SLu). Suurimmat syysmuuton lukemat 29.6. LUM Sannanlahti 60m, p (Risto Saranto, Kaija Saranto) ja 5.7. LUM Sannanlahti 60S (JHa, Frans Silvenius). Elokulla 10 ylittyi kolmesti, suurimpana 10.8. OUL Oulunsalo, Purnu 14S (THe, PPÖ). Vuoden päättivät kymmenkunta syyskuista havaintoa, joista suurin 8.9. MUH Muhoslampi vs 3NW (1a) (VPH, TSp) ja kaksi viimeisintä 14.9. SII Säären ranta 2p (VSu, KRa, EHo ym.) ja 18.9. SII Tauvo, lintuasema 1m, ä (MTy, MOj).

Mustaviklo *(Tringa erythropus)*

Ensimmäinen tavanomaisesti 28.4. PYI Parhalahden ks a2m (JÖs, PPÖ). Seuraavat vappuna 1.5. useassa paikassa: PUD Hetekylä, Aittojärvi 2p (ESa), PYI Takaranta 2p (KVa) ja SII Savilahti 1 vp m (PLa). Nopeasti edenneen muuton huippu oli runsas viikko aloituksesta, jolloin 8.5. LUM Pitkänokalla oli 155p ja Sannanlahdella 100p (KKo) ja seuraavana päivänä, 9.5., laskettiin kymmeniä tai satoja pitkin rannikkoa Pyhäjoelta pohjoiseen. Suurin määrä PYI Parhalahden ks 576m ja 238p klo 5.10–8.05 (PLa, STu, SLe). Pariviikkoisen kevätmuuton loppu toukokuun puolivälissä, viimeisin kaksinumeroinen havainto 16.5. OUL Pateniemi vs 11 lask (PMj). Syysmuuton merkkinä määrät alkoivat taas nousta touko–kesäkuun vaihteessa, mm. 30.5. LUM Sannanlahti lt 17p (JMj) ja 1.6. LIM Virkkula 24 jp p (PLa). Kesäkuussa eniten lintuja nähtiin LUM Sannanlahdella, josta tuli monia yli sadan linnun havaintoja, suurin näistä 3.6. 220 ad p (Jyri Heino), muualla jäätiin korkeintaan kymmeniin yksilöihin. Heinäkuussa saattoi rannikolla nähdä muutaman kymmenen parvia, suurin määrä 29.7. OUL Kello, Kiviniemen ks 50 (EAa). Muuttajien tasainen väheneminen syksyä kohti pienensi elokuun lukuja puoleen tästä, suurimmat 10.8. OUL Kello, Kiviniemen ks 28 (EAa) ja 19.8. HAI Kirkkosalmi lt 20p (JMa). Syyskuussakin vielä melkein parikymmentä havaintoa, eniten 2.9. SII Säären ranta 20p (THe) ja 22.9. LUM Lamunkari 11 1kv p (PLa, JPm). Syksyn viimeiset 28.9. RAA Pattijokisuu 1p (KVa), 6.10. HAI Potinlahti 2 tp p (VSu, KHn, PPÖ, MMi) ja 6.–12.10. HAI Ojakylänlahti 1 tp p (VSu, JAa, PAa ym.). Yksi pesintään viittaava havainto: 9.7. TAI Varsovansuo 1 var (TMo).

Punajalkaviklo *(Tringa totanus)*

Normaalinoloinen alku, 20.4. heti kolmelta paikalta: LIM Virkkula 1m, ä (PPÖ), KEM Teppola 1p (Aarne Hietala) ja OUL Oulunsalo, Koivukari lt 1p (THe). Levittäytyi tämän jälkeen nopeasti pitkin rannikkoa. Suurimmat määrät toukokuulta 2.5. PYI Takaranta 30p (HTu), 12.5. OUL Oulunsalo, Vihiluoto n. 30p (HSk, PMj) ja 17.5. SII Savilahti 30p (EAa). Vielä 29.5. oli OUL Kellon Kiviniemen ks:ssa 28p ja samassa paikassa 7.6. kesäkuun suurin määrä 15p (EAa). Heinäkuun alkupuolella merkattiin ensimmäiset syysmuuttajat ja kuun maksimit laskettiin OUL Kello Kraaselissa 11.7., jossa Hermanninmatalalla oli 35 ad + 6 juv ja Ulkonokalla 24 ad + 6 pull (EAa, HAi). Tämän jälkeen enää määriä, joiden laskemiseen riittivät kahden käden sormet hyvin. Poikkeuksena kuitenkin 3.8. LIM Virkkula 10 lask (OPa) ja 10.8. OUL Kello, Kiviniemen ks 12 (EAa). Viimeiset 31.8. OUL Pateniemi, ent. saha-alue 1p (KHn) ja OUL Oulunsalo, Nenännokka 1p (THe) sekä 2.9. SII Tauvon la 1m (MTy, MOj, LOj, PLa). Sisämaahavainnot koko vuodelta: 26.4.–5.5. MUH Muhoslampi 1–3p (VPH, TWä, KWä ym.), 27.4.–8.5. MUH Laukka 1–2p (JMe, Jukka Eskelinen, TWä, KWä), 5.5. TAI Latva-Juurikka 1 (KHi, ULa), MUH Muhoslampi 27.6. 1p (TWä, KWä) ja 16.7. 1p (TSp) sekä 5.–6.7. MUH Karho-ojanniitty 1 var (TEs, THe).

Lampiviklo *(Tringa stagnatilis)*

Yhteensä mukavasti 10 yksilöä. Kaikki havainnot: 5.5. PYI Parhalahden ks 1m (KVa), 11.5. LUM Karvonlahti 1 nous (JMe, HTa), 16.5. LUM Puhkiavan-

perä 1 ja SII Säärenperänranta 1 (EAa), 25.5. LUM Karvonlahti 2p (PLa, HTa, SLe) ja SII Savilahti 1p, nous (THe, JÖs, KHn ym.), 26.5.–3.6. PYI Parhalahden ks (THe, JÖs, KHn ym.), 29.5. OUL Kello, Kiviniemen ks 1 (EAa) ja 1.–5.6. LIM Virkkula 1p (PLa, KVa).

Valkoviklo *(Tringa nebularia)*

Ensimmäinen normaaliin tapaan 21.4. PYI Harmi 1 nous (KVa) ja muutaman päivän tauon jälkeen 26.4. kolmesta paikkaa: MUH Muhoslampi 1p (JMe, SMe), HAA Piipsanneva 1p (MSo, JKj) ja OUL Kello, Piimäperänranta 1 (EAa, JHk, Aatto Ahokas). Tämän jälkeen levittäytyi parissa päivässä Taivalkoskea ja Pudasjärveä myöten. Mainittavia määriä keväältä olivat mm. 2.5. PYI Takaranta 170p (HTu), 5.5. PYI Parhalahden ks 90p (KVa) ja 8.5. LUM Pitkänokka 55p (KKo). Eniten havaintoja 9.5., jolloin PYI Parhalahden ks 71m (PLa, STu, SLe) ja paikallisia esim. LIM Virkkula 60p (MLn) ja OUL Kello, Kiviniemen ks 60p (EAa, GCa). Sisämaan suurinta määrää edusti 13.5. TAI Kostonjärvi, Poroperä 20p, ä (KHi). Muutto hiipui toukokuun puolivälin jälkeen. Kesäkuun jälkimmäisellä puoliskolla alkoivat muuttomerkinnät eteläiseen ilmansuuntaan ja yleistyminen alkoi juhannuksen tienoilla: 25.6. RAA Pöllän ks 47 p/m (JMj), 28.6. LUM Sannanlahti lt 85p (PAo, RKl, BGr ym.) ja LIM Virkkula 78p (PLa). Heinäkuun loppupuolella taas muutama isompi kerääntymä: 23.7. OUL Kello Kraaseli, Lotranperä 40 (EAa, VMK), 28.7. RAA Olkijokisuu 41p (JMj) ja 29.7. OUL Kello, Kiviniemen ks 50 (EAa). Vähän ennen elokuun puoltaväliä saattoi vielä kymmenen yksilöä ylittyä, viimeksi 9.8. SII Tauvo, Munahieta 17SW ja 25p (KKo) ja 10.8. OUL Kello Kiviniemen ks 26 (EAa). Tämän jälkeen enää yksittäisiä tai muutama korkeintaan. Syyskuussa parikymmentä lintua yhteensä, viimeiset jäivät lokakuulle: 18.9.–2.10. RAA Maivaperä 2p, 1.10. SII Merikylänlahti 1p ja 9.10. RAA Maivaperä 1p (kaikki kolme viimeisintä KVa).

Metsäviklo *(Tringa ochropus)*

Kevään ensimmäiset 17.4. SII Nevaharju 1 kiert, ä (JMj) ja 18.4. PYI Liminkakylä 1m (KHn) sekä MUH Jokirinne 1ä, m (SMe). Suurimmat muutot 22.4. LUM Sannanlahti lt 18m klo 5:50–13:50 (PLa, AVi), 28.4. PYI Parhalahden ks 7m klo 5:30–11:00 (JÖs, PPÖ) ja osittain paikallisia käsittävä 4.5. OUL Kempeleenlahden lt 11m, p klo 5:00–13:00 (PRu, Ilkka Ruuska, PJä ym.). Paikallisia enimmillään 5p, esim. sisämaassa 21.4. MER Ylipää Aittoneva (AHi, EHi), 24.4. MER Tynkilä, Melalampi (VHe) ja 1.5. TAI Latva-Juurikka (KHi). Viimeinen muuttohavainto keväältä 9.5. RAA Piehinkijokisuu 2m (JLn) ja syksyn ensimmäinen muuttavaksi merkitty puolestaan 2.7. LUM Sannanlahti lt 1m (MKo). Heinäkuussa alle 20 havaintoa, joista suurimmat 25.7. PYI Yppärijokisuu 5p (PLe, Jukka Leskelä) ja 28.7. MUH Muhosjoki Kirkkosaari–VT22 silta 5 (TWä, KWä). Elokuussa vielä 5 havaintoa, ja viimeisimmät 11.8. RAA Pattijokisuu 1p (KVa), 14.8. OUL Jätäri 1p (ESa) ja 1.9. LUM Sannanlahti lt 1 (PJo, MJo).

Liro *(Tringa glareola)*

Ensimmäiset 22.4. TAI kk, Iijokivarsi 1p (TMo), 23.4. RAA Pattijokisuu 2 kiert, lask (JMj) ja 25.4. SIL Piippola, Paakkila 1m, N (Markus Autio). Tämän jälkeen lisääntyi maltillisesti ja sisämaavetoisesti. Yli sadan linnun havainto vasta 7.5., jolloin SII Tauvon Ulkonokalla oli n. 200p (KKo) ja MUH Jokirinteellä nn. 200 m (JMe). Vilkkain muuttopäivä oli 9.5., jolloin laskettiin satoja lintuja pitkin rannikkoa, suurin määrä PYI Parhalahden ks 1467 m klo 5:10–8:05 (PLa, STu, SLe). Suuria määriä olivat vielä 11.5. LUM Karvonlahti nn. 1000 m, p (PLa, JMe, HTa), 12.5. LUM Pitkänokka nn. 600p (KKo) ja samalta päivältä OUL Kello, Kraaseli, Ulkonokan W-puoli 570 (EAa, AAa, GCa, MVi). Viimeisin kolminumeroinen luku keväältä 17.5. SII Savilahti 190 (EAa). Syysmuuton alkua LIM Virkkulassa, missä oli 23.6. 200p (Martti Partanen, Veikko Forsberg, Antero Salokoski ym.) ja 25.6. 889 m klo 4:15–7:45 (Arja Suomalainen, Jukka Haapala). Heinäkuussa pari–kolme sataa lintua kerralla saattoi nähdä Liminganlahden rannoilla, huomattavammat määrät kuitenkin OUL Kello Kraaselissa, missä 23.7. oli Lotranperässä 440 ja Hermanninmatalalla 400 (EAa, VMK) sekä 26.7. Hermanninmatalalla 531p (TTa). Aivan elokuun alussa vielä joitakin satojen määriä, esim. 1.8. LIM Rantakylä 240 m (PLa) ja viimeinen satanen 4.8. OUL Kello, Kiviniemi ks 100 (EAa), mutta kuun puolivälin jälkeen ei enää monta havaintoa tullut, viimeiset 5.9. SII Munahieta 1p (KVa), 8.9. LIM Virkkula 1 kiert, p (MKo) ja 14.9. SII Säären nokka 4N (PRu, IKo).

Rantakurvi *(Xenus cinereus)*

Oulussa pesi vuonna 2013 kaksi kurviparia. Lisäksi, yksinäinen koiras soi sekä Patelan sahalla että Oulun satamassa (VMP, kirj. ilm.). Havaintoarkistoon ilmoitettiin lisäksi Oulun perinteisiltä alueilta

havaintoja 17.5.–19.6. Ensimmäinen enemmän kuin yhden linnun havainto 29.5. ja ainut kolmen linnun havis 29.6. Kaikki muut havainnot: 25.–26.5. LUM Sannanlahti (JAa, APn, AVi ym.), 25.5. OUL Kello, Kraaseli, Lukkarinnokka 1p (EAa, MVi, TKin, ARa), 25.5. OUL Kello, Kraaseli, Takkulannokka 1p (EAa, MVi, TKin), 26.5. OUL Kello, Kraaseli, Hermanninmatala 1p (EAa, TKin) ja 18.8. HAI Mäntyniemi 1p (THe).

Rantasipi *(Actitis hypoleucos)*
Ensimmäiset tavanomaiseen 2000-luvun ajankohtaan huhtikuun lopulla: 25.4. RAA Maivaperä 1p (KVa), 27.4. UTA Likasuo 2p (TRo) ja 28.4. MER Aittoneva 2p (JÖs, PPÖ). Yleistyi tasaisesti. Ensimmäinen kahta suurempi määrä 5.5. LIM Temmesjoki 5p (PJo, MJo). Kevään suurimmat määrät ja ainoat 10 ylitykset sattuivat samalle päivälle: 9.5. KEM Vihiluodon lt 10p (KHn) ja OUL Kello, Kiviniemi, ks 11p (EAa, GCa). Kesä–heinäkuulla kolmesti vähintään 10: 7.7. OUL Turkansaari, Oulujoki 10p (THe), 27.7. RAA Tammakari 12p (JMj) ja 28.7. MUH Muhosjoki Kirkkosaari–VT22 silta 27p (TWä, KWä). Elokuulla kahdeksan havaintoa, joiden yksilömäärästä yli puolet yhdestä havainnosta 10.8. RAA Kultalanlahden Halkokari 11p (JMj). Elokuun viimeiset 11.8., jonka jälkeen pitkä tauko ennen vuoden viimeisiä 5.9. OUL Oritkari 1p (ESa) ja 15.9. SII kk 1p (TKj).

Karikukko *(Arenaria interpres)*
Aloitus normaalisti 4.5. OUL Oulunsalo, Papinkari 2N (AJk), 6.5. RAA Maivaperä 1p (JLn) ja 7.5. HAI Marjaniemi 1p (TSl). Toukokuun yksilösumma 42 ja suurin yksittäinen havaintomäärä 26.5. PYI Elävisluoto 4p (THe, JÖs, KHn ym.). Kesäkuun suurimmat määrät pesimäpaikkojen varoittelijoita: 21.6 OUL Haukipudas, Hoikanriisit 10 var (EAa, HAi, TKin), 22.6. II Pallonen 8 var, 1 pull (EAa, HAi, TKin) ja 23.6. OUL Haukipudas, Kattilankalla 8 var (EAa, HAi, TKin). Heinäkuun huiput 12.7. RAA Kallanriutta 9p (HTu, MOj) ja 25.7. HAI Keskiniemi 9 nous (VIs). Elo–syyskuulla seitsemän havaintoa yhtä monesta yksilöstä. Viimeisimmät niistä 31.8. HAI Pöllän ranta 1 1kv p (RLe), 3.9. RAA Kultalanlahden Halkokari 1 1kv p (JMj) ja 22.9. LUM Lamunkari 1p (PLa, JPm).

Vesipääsky *(Phalaropus lobatus)*
Ensimmäiset normaaliin aikaan 20.5. RAA Pattijokisuu 2p (KVa), 21.5. LUM Sannanlahti 5p (PLa) ja 25.5. LUM Sannanlahti 2p (JKo, JSun, PKä ym.). Toukokuussa näiden lisäksi vain kolme havaintoa. Kesä–heinäkuulta ei selvästi pesintään viittaavia

Karikukko on saariston ja kivikkoisten rantojen vähentynyt pesimälaji. © KALLE HIEKKANEN

havaintoja. Suurin yksittäinen määrä 30.7. OUL Haukipudas, Kraaseli, Ukonokka, 6p (THe). Vuoden viimeiset 9.8. LIM Virkkula 14 1kv p (PLa, HTa, Vinod Goswami ym.), 10.8. OUL Pateniemi, saha-alue 1p (JHk) ja 11.8. SII Tauvo, Munahieta 1p (EMi).

Leveäpyrstökihu *(Stercorarius pomarinus)*
Vain yksi havainto koko vuonna: 2.10. RAA Maivaperä 1 1kv SW (KVa).

Merikihu *(Stercorarius parasiticus)*
Aloitus muutamaa päivää myöhemmin kuin 2000-luvuan mediaani: 6.5. RAA Maivaperä 1 (KVa), 7.5. RAA Pattijokisuu 1p (JMj) ja 7.5. PYI Hanhikiven kärki 1m (TKj). Muuttaneita (arktika) keväällä vaatimattomasti 17. Suurimmat muuttolukemat 13.5. PUD Hetekylä, Iso Kivijärvi 3NE (TSa), joka oli vuoden ainut sisämaan havainto ja 20.5. RAA Pattijokisuu 4m 2p (KVa). Paikallisissa kaksi ei ylittynyt kertaakaan. Reviirihavainnot (15): HAI (1): Pöllännokka–Kuivasäikkä, II (2): Astekari, Santapankki, LUM (1): Sannanlahti, OUL (6): Hoikanriisit, Isonkivenletto, Kotakari, Kraaseli, Nenännokka, Luodeletto, RAA (4): Jyry, Kalla, Kultalanlahti, Pattijokisuu ja SII (1): Tauvo. Näistä selvästi pesintään viittavia ainoastaan Iin Astekarin var. Kesäajan selvästi suurin 10.7. RAA Kultalanlahden Halkokari 4p 1N 1kiert (JMj). Muut kolme tai vähemmän. Koko syksyltä muuttaneiksi ilmoitettuja vain vuoden kolme viimeisintä: 31.8. OUL Haukipudas, Kraaseli 1S (TTa), 2.9. SII Tauvon lintuasema 1m (PLa, MTy, MOj ym.) ja 13.10. PYI Yppärin vs 1kiert, N (KVa).

Tunturikihu *(Stercorarius longicaudus)*
Vuoden ainoa havainto 21.5. OUL Pateniemi, vs 2p (PHo). Parhaina vuosina 2000-luvulla on päästy yli kymmeneen havaintoon.

Naurulokki *(Larus ridibundus)*
Aloitus melko tavanomaiseen aikaan: 4.4. OUL Tuira, Merikoski 1p (ESa), 4.–5.4. OUL Syväsatama 1p (THe, TTa) ja 8.4. OUL Hartaanselkä 1p (JNy). Havainnot päivittäisiä 10.4. alkaen. Yleistyi rivakasti: ensimmäinen kymmenen ylitys 11.4. OUL Syväsatama 27p (TTa), ensimmäinen sadan ylitys 15.4. OUL Ruskon kp 150p (KHn) ja jo seuraavana päivänä koko kevään huippu 16.4. OUL Syväsatama–Johteenpooki 2880p (TTa). Määrä kuitenkin dramaattisesti pienempi kuin esim. edelliskevään huippu 8500p. Oulun ulkopuolelta selvästi suurin lukema oli 21.4. HAA Kirkkojärvi, lt 2000p (JKj). Havainnossa vielä kommenttina ”Ja lisää tulee... Myös lähipellot lainehtii naurulokkeja”! Seuraavaksi suurin oli LIM Virkkula, jossa enimmillään 27.4. 840p (EAa, MLn, GCa ym.). 400 (400–450 yks.) ylittyi Oulun ulkopuolella huhtikuussa myös paikoissa RAA Maivaperä, MUH Laitasaari, HAI Rytijärvi, PYI Yppäri ja MUH Monkkasenranta.

Suurimpia pesimäkolonioita toukokuun puolivälistä heinäkuulle: 17.5. SII Varessäikkä 1500p (EAa), 19.5. OUL Huutilampi 1100p (MLn), 26.5. OUL Ahonperä, Piurukkaneva 500p (kahdessa yhdyskunnassa yhteensä) (Riku Rantala), 4.6. RAA Ansaranta 400p (JLn), 23.6. RAA Kultalanlahden Halkokari nn. 1000p (JMj) ja 23.6. OUL Haukipudas, Isonkivenletto 500 ad 5 pull p (EAa, HAi, TKin). Syksyllä elokuun alusta vuoden loppuun kymmenisen väh. sadan yksilön havaintoa osin samoista paikoista. Niistä suurin 1.9. OUL Kello, Kiviniemi, ks 220p (EAa) ja viimeisin 3.10. OUL jvp 120p (ESa). Muuttohavainnot yksittäisiä irtohavaintoja muutamista yksilöistä, joista suurimpana 22.9. SII Tauvo, lintuasema 20m (MTy). Päivittäiset havainnot jatkuivat noin 9.11. asti, jonka jälkeen enää 14.11. kaksi havaintoa ja sitten marraskuun viimeiset 20.11. SII Varessäikkä 1 1kv p (JMj), 25.11. OUL Hartaanselkä 1 1kv p (ESa) ja ainut talvihavainto 12.12. OUL Pyykösjärvi 1 1kv (EAa).

Kalalokki *(Larus canus)*
Talvehtijoista tammikuussa vajaa 20 havaintoa. Lähes kaikki eri puolilta Raahea, enimmillään 5.1. RAA Siniluodon ks 35p (JKo, KVa, PMa). Raahen ulkopuolelta vain 1.1. PYI Elävisluodon ks 2kiert (VSu) ja 3.1. HAI Marjaniemi 1 kiert (Riitta Rantapirkola). Viimeinen talvihavainto helmikuun ainut 3.2. RAA Peltomatala 8p (TKj). Kevään ensimmäiset ripotellen 23.3. RAA Ilolinna 2S (JLn), 5.4. OUL Hietasaari, Möljä 1p (MOj, LOj) ja 14.4. OUL Hartaanselkä 2p (PHl). 14.4. alkaen havaintoja kuitenkin päivittäin. Ensimmäiset 10 ylitykset 18.4. (HAI, OUL ja RAA), joista suurin OUL Rusko, Jätekeskus 50p (EAa). Huhtikuun puolesta tusinasta 50 ylityksestä suurin oli 25.4. OUL Meri-Toppila 100p (EAa, JHk, JSn ym.). Toukokuulla 100 ylittyi kolmessa paikassa: MUH Muhoslampi, OUL Kello Teponperä ja suurimpana 1.5. RAA Maivaperä 190p (KVa). Muuttaviksi ilmoitettuja ei ollut koko keväänä parhaimmillakaan muutamaa yksilöä enempää kerrallaan. Kesäajan kertymistä/kolonioista selvästi

suurin 7.6. SII Tauvo, lintuasema 235p (MTy), sillä seuraavaksi suurimmat olivat 13.6. HAI Isomatala 100 var (JMa) ja 23.6. OUL Haukipudas, Luodeletto 120”3’p (EAa, HAi, TKin). Syksyllä 1.8. alkaen kymmenisen 50 ylitystä (HAI, PYI, RAA ja OUL), joista suurin 2.10. OUL Elba 73p (JHä). Syksyn muuttoilmoitukset kevään tapaan täysin marginaalisia. Talvihavaintoja joulukuulla reilu viitisenkymmentä. Niistä kolme koko syksyn top 10:ssä (50–73): 3.12. PYI Elävisluodon ks 63 ad S (JMj), 17.12. RAA Maivaperä 55p (KVa) ja 30.12. HAI Keskiniemi 63 kiert (JMa, PRo).

Selkälokki *(Larus fuscus)*

Ensimmäiset 15.4. OUL Rommakonselkä 1p (EAa, MMi) ja 15.4. OUL Ruskon kp 6p (KHn). Näitä ennen kuitenkin alalajihavaintoja, ks. tuhkaselkälokki. Kevään selvästi suurimmat muutonaikaiset määrät OUL Toppilan edustalta 23.4. OUL Toppilansaari, Pitkämöljä 35p (EAa) ja 25.4. OUL Meri-Toppila 64p (EAa, JHk, JSn ym.). Selkälokki oli Birdlifen vuoden lintu vuonna 2013. Toisaalla tässä vuosikirjassa on Esa Aallon raportti ”Selkälokit taantuvat Pohjois-Pohjanmaalla” (Aalto 2015). Keskeisin tulos siitä on: Selkälokin pesimäkanta on vähentynyt PPLY:n alueella kymmenessä vuodessa (2003–2013) noin 350 parista (Mäkelä ym. 2010) 190 pariin eli 46 %.

Heinäkuun selvästi suurin yksittäishavaintomäärä 30.7. PYI Yppäri, Pöllä 31p ”suurin kerralla nähty vanhojen lintujen määrä Ulkoistenkalliolla 1,3 km päästä, lisäksi useita isoja poikasia” (PLe). Elokuun ainut kaksinumeroinen 11.8. PYI Elävisluodon ks vähintään 16p (VPH, TSp). Seuraavaksi suurin 13.8. SII Tauvo, lintuasema 6p (MTy). Syyskuun alusta vuoden loppuun noin 20 havaintoa, joista ainut useamman kuin yhden yksilön havis 6.10. SII Tauvon lintuasema 4p (AHi, EHi). Lokakuun viimeinen 10.10. II Vatunginnokka 1p (VSu) ja tämän jälkeen vain yksi marraskuinen 4.11. OUL Ruskon kp 1 (1–2)p (KHn) ja yksi talvihavainto 2.12. OUL Ruskon kp 1p (PLa).

Idänselkälokki *(Larus fuscus heuglini)* ja **tuhkaselkälokki** *(Larus fuscus heuglini/intermedius/graellsii)*

Tuhkaselkälokista vuoden aikana kahdeksan ilmoitusta, jotka osin samoista linnuista 11.4. OUL Rusko, Jätekeskus 1p (EAa, MMi, Pekka Lankinen ym.), 15.4. OUL Ruskon kp 1p (KHn), 19.4. OUL Meri-Toppila 1p (EAa, MMi, JHk, JSn), 22.4. OUL Meri-Toppila 2p (EAa, JSn, MMi), 23.4. OUL Ruskon kp 3p (KHn), 25.4. OUL Toppilansaari, Pitkämöljä 2p (EAa), 25.4. OUL Meri-Toppila 9p (EAa, JHk, JSn ym.) ja 2.5. OUL Meri-Toppila 4p (EAa, GCa, LHa ym.). Tarkempi alalajimääritys (heuglini) kahdesti: 29.4. OUL Pyykösjärvi 1 ad p (EAa, JSn) ja 2.10. OUL Rusko, Jätekeskus 2 juv p (EAa, JFl, SBr).

Harmaalokki *(Larus argentatus)*

Talvihavaintoja tammi–helmikuulla viidestä kunnasta: HAI, LUM, OUL, PYI ja RAA. Ylivoimaisesti eniten Raahesta, jossa mm. yli 20 kaksinumeroista määrää. Tammikuun suurin 3.1. RAA Kuljunniemen pato n. 50p (TTa) ja helmikuun suurin 25.2. RAA Siniluodon ks 67p (JMj). Ainut yli 10 yksilön talvihavainto Raahen ulkopuolelta 5.1. HAI lauttaväylä 45p (JMa, MAa).

Selvinä kevään merkkeinä olivat sadan rikkoontuminen Raahessa 5.3. RAA Siniluodon ks 100p (KVa) ja pohjoisempana 10 ylittyminen Oulussa 17.3. OUL Hietasaari, Johteenpookin vs 27p (JPe). Maaliskuun lopulla Oulun määrät kasvoivat ja suurin niistä oli 29.3. OUL Pikisaari 290p (TEs, Maria Kanko, Miska Eskelin). Heti huhtikuun alkuun tulikin sitten reilu lisäys 2.4. OUL Syväsatama 1555p (1550 ad, 5 subad) (TTa). Ruskon ”ravintolassa” ruokailevat lokit ovat alkukeväästä helpohkosti laskettavissa Syväsataman yöpymisparvesta. Myöhemmin sulat lisääntyvät ja yöpymisparvet hajaantuvat. Huhtikuun suurimmaksi jäi 11.4. OUL Syväsatama 3500p (TTa), joka oli juuri ennen hajaantumista, sillä 16.4. paikalla oli ”enää” 1050 yksilöä. Toukokuulla määrät ovat selvästi pienempiä. Suurin toukokuinen 2.5. OUL Pyykösjärvi 130p (100 ad, 30 subad) (EAa, GCa, LHa ym.).

Syksyn kuukausittaiset maksimäärät Ruskon kaatopaikan vaikutusalueelta: 31.8. OUL Ruskotunturi 600p (MLn), 17.9. OUL Pyykösjärvi 3100p (JTg), 5.10. OUL Pyykösjärvi veneranta n. 4600p (TTa) ja lokkilaji 14.10. OUL Pyykösjärvi 6000p (JTg), 16.11. OUL Ruskon kp 3000p (3–4 t karkea arvio) (KHn) ja 27.12. OUL Pyykösjärvi 580p (380 ad, 40 +1kv, 160 1kv klo 12:33–12:48) (EAa) ja hetkeä myöhemmin OUL Ruskoniitty 500 nous (”nn., 1a, lähti kaatopaikalta SW 14:10” eli Pyykösjärven suuntaan) (TTa), joten joulukuun maksimi 580 + 500 tai osajoukko siitä. Oulun ulkopuolelta vain kaksi väh. 50 yks. havaintoa koko syksynä ja ne muuttavista: 7.10. PYI Yppärijokisuu 118m (KVa) ja 24.11. LUM Sannanhamina 70S (KHn). Talvihavaintoja joulukuussa viidestä kunnasta (HAI, OUL,

Suurimmat harmaalokkimäärät lasketaan yleensä Oulusta Ruskon kaatopaikan ympäristöstä, jossa vuoden 2013 huiput olivat noin 6000 yksilöä. © KALLE HIEKKANEN

PYI, RAA ja TAI). Näistä valtaosa Oulusta, josta maksimi em. 580p (tai 580 + 500). Oulun ulkopuolelta maksimi 24.12. RAA Maivaperä 45p (JMj). Taivalkoskelta saatiin sisämaan talvihavainto: 1.12. TAI Kattilavaara 1p (ULa).

Isolokki *(Larus hyperboreus)*

Vuoden kokonaisyksilömäärä 21, joista keväältä 15 (4.1.–27.4.) ja syksyltä 6 (12.10.–27.12.). Kuukausikohtaiset yksilömäärät: tammi 4, helmi 4, maalis 8, huhti 5, kesäatauko, loka 2, marras 1 ja joulu 3. Kuntakohtaiset yksilömäärät HAI 1, LUM 1, OUL 7, RAA 9 ja sisämaasta (!) TAI 1. Muuttavaksi ilmoitettuja keväältä kolme ja syksyltä yksi. Oulusta ja Raahesta oli alkuvuodesta runsaasti havaintoja, jotka koskevat luultavasti kuitenkin samoja lintuja, vaikka havaintopaikkojen etäisyyttä on useampi kilometri, Oulussa Rusko–Syväsatama ja Raahessa Lapaluoto–Siniluoto.

Eri yksilöiksi tulkitut koko vuodelta: 4.1.–31.1. RAA Lapaluoto–Siniluoto 1 ad p (HTu, HTa, TKj ym.), 13.1.–2.3. RAA Lapaluoto–Siniluoto 1 2kv p (TKj, KVa, JLn ym.), 14.1. OUL jvp +3kv tp (TTa, ESa), 18.1. OUL Toppilansaari, Pitkämöljä 1 2kv p (EAa), 11.2. RAA Inakari 1 3kv p (KVa), 11.–25.2. RAA Kuljunniemi–Siniluoto 1 ad p (KVa, JLn), 5.3. RAA Siniluodon ks 3p (1 ad, 2 2kv) (KVa), 20.3.–2.4. OUL Hartaanselkä–Rusko–Syväsatama 1 2kv p (KRa, ESa, PPÖ ym.), 29.3. LUM Luodonselkä, Antti 1p (KKo, Eero Lainekallio, Hannu Kukkohovi), 3.–13.4. RAA Lapaluoto 1 2kv p (TVä, TKj), 16.4. PYI Parhalahden ks 1 2kv m (HTa), 22.4. PYI Parhalahden ks 1 2kv m, N (VHe), 27.4. TAI kk, Hyppyrimäen torni 1 +3kv m, W (KHi), 12.10. HAI Virpiniemi 1 ad m, SSW (TSp, JPu, JMa ym.), 23.10. OUL Linnanmaa 1 1kv (SLe), 6.11. OUL Ruskon kp 1 1kv p (KHn), 17.12. RAA Lapaluodon ks 1 p (JLn, M Ruokomäki) ja 19.12. OUL Pyykösjärvi 2 1kv p (27.12. 1) (EAa).

Merilokki *(Larus marinus)*

Tammikuussa tavattiin vain Raahessa, josta reilut 10 havaintoa Lapaluoto–Siniluoto-alueelta. Enimmillään 30.1. RAA Lapaluoto 8p (7 ad, 1 2kv) (KVa). Helmikuussa ensimmäinen havainto Raahen ulkopuolelta 2.2. (ja 24.2.) LUM Luodonselkä, Pikku-Ryytys 1p (KKo). Raahessa hieman enemmän havaintoja ja laajemmalla alueella kuin tammikuussa. Suurin määrä 11.2. RAA Kuljunniemi 9p (KVa). Maaliskuussa 10 rikkoontui kuusi kertaa. Ensimmäinen niistä 3.3. LUM Luodonselkä, Pikku-Ryytys 13p (KKo) ja suurin 5.3. RAA Siniluo-

don ks 17p (KVa). Muutto käynnistyi kunnolla huhtikuun alussa rynnäköllä Ouluun. Ensin 2.4. OUL Syväsatama 58 ad p (TTa), sitten heti perään 4.4. OUL Syväsatama 100p (THe) ja lopulta 11.4. OUL Syväsatama 108 p (TTa). Tämän jälkeen yöpymisparvet hajaantuivat (ks harmaalokki). Loppukuusta vielä OUL Meri-Toppila 26p (20 ad, 3 4kv, 2 3kv, 1 2kv) (EAa, JHk, JSn ym.). Toukokuussa enää kahdesti väh. 10 yks.: 4.5. HAI Kutukari, lt 10p (JMa, MMi, PRo ym.) ja 8.5. OUL Pyykösjärvi 12p (MOj, LOj). Kesäajan koloniahavainnoista suurin 22.6. II Astekarin letot 10 ad var (EAa, HAi, TKin).

Lähes kaikki syksyn (elo–joulu) 10 ylitykset olivat Oulusta. Elokuulla 10 ylittyi kahdesti: 6.8. SII Munahieta 20p (KRa) ja 17.8. OUL Ruskon kp 21p (JHä, CGr). Syyskuulla puolestaan 50 ylittyi kahdesti: 7.9. OUL Pyykösjärven uimaranta 52p (TTa) ja 17.9. OUL Pyykösjärvi 90p (JTg). Lokakuulla 50 ylityksiä oli Oulun seudulla toistakymmentä. Suurimmat niistä 5.10. OUL Pyykösjärvi 128p (TTa) ja 30.10. OUL Toppilansaari, Möljänpää 91p (JHä, CGr). Vuoden viimeinen 50 ylitys 10.11. OUL Pyykösjärvi 62p (TTa). Talvihavaintoja joulukuulla reilut 20 kolmesta kunnasta (HAI, OUL ja RAA), joista kuntakohtaiset maksimit: 28.12. HAI Potinhamina 7 ad NW, 1 1kv S (JMa, PRo), 31.12. RAA Maivaperä 2 ad p, 1 1kv p (KVa) ja 2.12. OUL Rusko 21p (12 ad, 6 1kv, 3 subad) (PLa).

Pikkukajava *(Rissa tridactyla)*
Ei havaittu lainkaan. Edellisvuoden 8–9 yksilöä oli puolestaan 2000-luvun paras!

Pikkulokki (*Hydrocoloeus minutus***)**
Aloitus on ollut useimpina 2000-luvun vuosina jo huhtikuun puolella. Nyt ensimmäiset vappuna 1.5. PYI Takaranta 1p (KVa), 1.5. KÄR Nurmesjärvi, lt 4p (JÖs) ja 2.5. PYI Takaranta 2kiert (HTu). Yleistyi rivakasti, sillä 3.5. kolmessa ja 4.5. jo yli kymmenessä paikassa. 4.5. saatiin kymmenen rikki kahdesti, RAA Mikonkarin lt n. 20p (KVa, JKo, JLn ym.) ja KÄR Nurmesjärvi, lt 30p (JÖs, PPÖ, Samuli Österberg ym.). Sata ylittyi jo seuraavana päivänä: 5.5. PYI Oravisjärvi 160p (KVa). Sadan ylityksiä tuli kevään kymmenisen. Suurimmat aikajärjestyksessä 8.5. UTA Ahmasjärvi 300p (Jukka Eskelinen, TRo), 13.5. OUL Pyykösjärvi 590p (EAa, TKin) ja 14.–15.5. HAI Pökönnokka–Potinhamina 300–480p (VIs, JMa). Kesäkuulla sata ylittyi neljästi, suurimmat 6.6. OUL Pyykösjärvi 250p (JPe) ja 16.6. TAI Korvuanjärvi 150p (KHi). Heinäkuussa sadan yli päästiin vain Siikajoella, jossa 2.–4.7. SII Munahieta 115–140p (PLa, KKo) ja 20.–21.7. SII Säikänlahti 175–200p (MOj, SLi, Kirsikka Salko ym.). Elokuun alkupäivinä tavattiin vielä suurehkoja määriä kahdessa paikassa: 2.–6.8. OUL Oulunsalo, Nenännokka 60–90 1kv p (ESa, THe, PKi) ja TAI Latva-Juurikka 30 1kv p (KHi). Näiden jälkeen elokuun maksimi oli neljä yks. Vuoden viimeiset syyskuussa 2.9. SII Tauvo, Ulkonokka 1 1kv p (PLa, MTy, MOj ym.) ja 10.9. LIM Virkkula 5 1kv p (ESa).

Räyskä (*Hydroprogne caspia***)**
Ensimmäiset viimeisen 10 vuoden tarkan haarukan (17.–24.4) keskelle: 21.4. PYI Harmi 1m (KVa), 22.4. MUH Jokirinne 1NW (JMe), 23.4. HAI Pöllänlahti 1p (JRn, TIk, ASy) ja 23.4. HAI Kirkkosalmi 1p (JRn, TIk, ASy). Perinteistä useamman kymmenen, parhaimmillaan sadan linnun keväistä kerääntymää Oulun seudulle ei muodostunutkaan. Huhtikuun suurimmaksi Oulusta jäi 26.4. OUL Pikisaari 9p (PPÖ) ja toukokuun 2.5. OUL Rommakonselkä 19p (EAa, GCa, LHa ym.). Koko kevään suurimmat määrät olivat Hailuodosta 4.5. HAI Kutukari, lt 42p (TTa, STi, JMa ym.) ja 9.5. HAI Pöllä 26p (AJk, ESe). Suurimman räyskäkoloniat: 22.6. II Astekari 220p (200 jp var, 20 pull) (EAa, HAi, TKin) ja 10.7. HAI Ulkoriisi 112p (64 ad var, 45 pull p, 3 pull reng) (STi, JMa). Näiden lisäksi selvästi pesintään viittaavat havainnot 3.7. HAI Isomatala 1 var (JMa), 11.7. RAA Kusiini 2 ad, 3 pm p (HTu, MOj), 27.7. HAI Hiidenniemi 5p, var (väh 1 pm) (THe). 30.7. OUL Haukipudas, Kraaseli 2 var (THe). Syksyltä 1.8. alkaen kaikki yli yhden yksilön havainnot olivat (perinteisesti) elokuulta. Yli 10 määrä neljässä kunnassa suurimpina kuntakohtaisesti 6.8. SII Munahieta 33p (24 +1kv, 7 1kv) (PLa), 7.8. LUM Lamunkari 89p (59 +1kv, 30 1kv) (PLa, JPm), 10.8. OUL Oulunsalo, Purnu 33p (THe, PPÖ) ja 13.8. HAI Isomatala 13p (JMa). Syyskuulla viisi havaintoa, joista vuoden viimeiset 3.9. OUL Toppilansaari, Möljänpää 1p (ESa), 3.9. OUL Kello, Kiviniemi, ks 1p (EAa) ja 4.9. SII Tauvo, lintuasema 1p (MTy).

Kalatiira *(Sterna hirundo)* ja **lapintiira** *(Sterna paradisaea)*
Ensimmäiset kalatiirat normiaikaan 28.4. OUL Kello, Kiviniemi, ks 1p (EAa) ja 30.4. OUN Ojanperä jvp 1p (AHi) sekä lapintiirat 3.5. LUM Varjakka,ks 1p (Eelis Rissanen, Juha Tarvainen ym.) ja 3.5. KEM Vihiluoto 1p (KRa). Kalatiirojen osalta en-

Suurimmat lapin- (kuvassa) ja kalatiiran pesimäkoloniat sijoittuvat ulkosaaristoon. © KALLE HIEKKANEN

simmäinen 10 ylitys 13.5. SII Merikylänlahti 15p (JPe ym.) ja toukokuun suurin 16.5. LIM Temmesjokisuu, lt 42p (EAa). Lapintiiralla vastaavat 12.5. OUL Kello, Kraaseli, Hermanninmatala 11p (EAa, AAa, GCa ym.) ja 18.5. SII Tauvo, Ulkonokka 60p (EAa, EAn, TSh ym.) sekä kalatiira / lapintiira:lla 12.5. SII Tauvo, lintuasema 15p (MTy) ja 21.5. PYI Parhalahden ks 49m (SLu).

Suuria kesäaikaisia kolonioita: 1) kalatiira: 20.6. OUL Haukipudas, Maijanletto 70p (EAa, HAi, TKin), 21.6. OUL Haukipudas, Lönkytin 60 var (EAa, HAi, TKin), 23.6. OUL Kello, Herranselkä 50 var (EAa, HAi, TKin); 2) lapintiira: 6.6. OUL Pyykösjärvi 190p (kertymä, ei pesimäkolonia) (JPe), 21.6. OUL Haukipudas, Nimetön 120 var (EAa, HAi, TKin), 21.6. OUL Haukipudas, Länsiletto 70 var (EAa, HAi, TKin), 22.6. II Pallonen 190 var (EAa, HAi, TKin), 22.6. II Ulkopallonen 80 var (ja 7x3 + 2x2 + 2x1 munaa) (EAa, HAi, TKin), 23.6. OUL Haukipudas, Kattilankalla 74 var (EAa, HAi, TKin), 11.7. RAA Kalla 140 ad p (=> 98 par, lisäksi poikasia kymmeniä päälle) (HTu, MOj); 3) kalatiira / lapintiira: 16.6. TAI Korvuanjärvi 80p (pääosa kalatiiroja) (KHi) ja 12.7. LUM Sannanlahti, torni 100p (MTy, ATy).

Syyspuolen kertymistä (heinäkuun loppupuolelta alkaen) suurimpia: 1) kalatiira: 29.7. OUL Kello, Kiviniemi, ks 250p (180 jp, 70 juv) (EAa), 10.8. LUM Lamunkari 100p (MKo, Jörgen Palmgren, Jari Nummelin); 2) lapintiira 23.7. OUL Kello, Paskaletto 60p (50 ad, 10 juv) (EAa); 3) kalatiira / lapintiira: 27.7. HAI Hiidenniemi 100p (THe) ja 5.-15.8. SII Tauvo 100–200p, enimmillään 9.8. 200p (KKo). Syyskuun alusta vuoden loppuun kalatiirasta 7 havaintoa, osa samasta yksilöstä. Erikoisin niistä 7.9. SII Varessäikkä 4p (3 juv, emo syötti) (KRa) ja viimeisimmät 20.–21.10. HAI Pöllännokka 1 1kv p (KVa, PHo) ja 13.11. LIM Temmesjokisuu, torni 1 1kv p (PLa). Lapintiiran toiseksi viimeinen havainto 11.8. OUL Kello, Kiviniemi, ks 4 jp p, 4 juv p (EAa) ja viimeisin kuukausi tämän jälkeen 14.9. SII Tauvo, Ulkonokka 1 1kv p (MTy, useat rallijoukkueet). Kalatiira / lapintiira:sta syyskuulta 8 havaintoa osin samoista linnuista ja vuoden viimeiset lokakuulta 1.10. SII Merikylänlahden ks 1p (KVa) ja 13.10. PYI Yppärin vs 1N (KVa).

Pikkutiira (*Sternula albifrons*)

Ensimmäiset 2000-luvun normiaikaan 8.5. RAA Pattijokisuu 1p (JMj), 9.5. SII Merikylänlahden pohjukka 2p (PLa, STu, SLe) ja 10.5. HAI Pöllännokka 2p (Ossi Nokelainen, Aapo Kahilainen,

Mustatiiroja havaittiin vuonna 2013 vain kolme yksilöä. © KALLE HIEKKANEN

Matti Häkkilä ym.). Keväällä kerran väh. 10: 20.5. SII Tauvo, lintuasema 10p (MTy, JVW). Pesintään viittaavia havaintoja: 13.5. SII Merikylänlahti 1 pari (JPe ym.), 21.–23.5. OUL Meri-Toppilan ranta 1 pari (ESa), 22.5. RAA Kultalanlahti, Ulkokarvo 1 pari (JMj), 7.7. RAA Pöllän ks 5 ad p, 1 1kv p (JMj), 31.7. OUL Hietasaari, Rantakurvin lt 4 ad p 1 1kv p (ESa), 2.8. HAI Keskiniemi 1 1kv p (PRu), 6.8. SII Munahieta 37 (4 +1kv, 21 1kv, 12 nous) (PLa), OUL Oritkarista 22 pesää, joista osa uusintapesyeitä ja parimäärä 15 tai 16 (VMP). Viimeinen väh. 10 yks. havainto 20.8. SII Tauvo, lintuasema 11p (MOj, LOj). Vuoden viimeiset 25.8. SII Tauvo, lintuasema 4p (MTy, ATy) ja 28.8. SII Munahieta 1 1kv p (PLa).

Mustatiira *(Chlidonias niger)*

Normaalia viime vuosien tasoa eli havainnot kolmesta yksilöstä: 25.5. OUL Toppilansaari, Möljänpää 1p (JAa, APn, AVi, HNy), 18.–21.6. LIM Virkkula 1p (KHn, Juha Salminen, EMä ym.) ja 27.6. SIL Piippola, Kortteisen tekojärvi 1p (Eero Hietanen). Kortteisen havainto on mielenkiintoinen, koska laji pesi siellä 2000-luvun alkupuolella. Olisiko palaamassa?

Ruokki *(Alca torda)* ja **kiislalaji / ruokki**

Vuoden aikana 24 havaintoa mukavasti 102 yksilöstä, vaikka pesimäkolonnioita ei laskettukaan. Kevään (toukokuun) yksilömäärä 31, kesä–heinäkuun 66, elo–syyskuun 0 ja lokakuun viisi. Vuoden ensimmäiset 2.5. RAA Maivaperä 1m (KVa), 5.5. OUL Oulunsalo, Hailuodon lauttaväylä 2NNW (PHo) ja 11.5. RAA Inakari 1p (KVa). Kevään suurimmat määrät 16.5. HAI Marjaniemi 10 (Hannu Kianen) ja 28.5. HAI Marjaniemi 7S (PHo). Kesäkuun havainnot yhtä yksilöä lukuun ottamatta soutaen toteutetulta kartoitukselta 21.–23.6. (EAa, HAi, TKin): 21.6. OUL Haukipudas, Lönkytin 5 jp, 21.6. II Santapankki (Astekarin ja Pallosen suunnassa) 48p, 22.6. II Santapankki 3p, 22.6. II Pallonen 4 kiert, 22.6. II Ulko Pallonen 1 kiert ja 23.6. OUL Haukipudas, Luodematala 1 kiert. Kesäkuiset luonnollisesti viittaavat pesintään lähialueella. Syksyltä 1.8. alkaen viisi havaintoa, jotka kaikki lokakuulta. Niistä viimeiset 29.10. HAI Marjaniemi 1 kiert (KVa), 30.10. RAA Hanhikivi 1N (KVa) ja 31.10. RAA Hanhikivi 1N (KVa).

Kiislalaji/ruokki -havaintoja vuoden aikana neljä, joista erityisesti syksyiset kolme mielenkiintoisia (kaksi niistä myöhemmin kuin viimeisin ruokkihavainto): 25.6. RAA Pöllän ks 4N (JMj), 31.10.

RAA Hanhikivi 3N (KVa), 23.11. PYI Sunin Karvasti 2N (SKa) ja 30.12. HAI Keskiniemi 3WSW (JMa, PRo).

Riskilä *(Cepphus grylle)*
Vuoden aikana havaintoja mukavasti noin 15 yksilöstä neljästä kunnasta (II, OUL, PYI, RAA): 25.–26.5. RAA Kuljunniemi–Lapaluoto 1p (JKo, JSun, PKä ym.), 21.6. OUL Haukipudas, Lönkytin 6 jp p (EAa, HAi, TKin), 21.6. OUL Haukipudas, Nimettömänmatala 1p (EAa, HAi, TKin), 21.6. II Santapankki 2p (EAa, HAi, TKin), 23.6. OUL Haukipudas, Karvonletto 1p (EAa, HAi, TKin), 12.7. RAA Kallanriutta 3 ad p (HTu, MOj) ja 13.10. PYI Yppärin vs 1 1kv N (KVa).

Kyyhkylinnut - Columbiformes

Kesykyyhky *(Columba livia)*
Läpi vuoden havaintoja Oulusta, Raahesta ja Taivalkoskelta. Lisäksi Kempeleestä havaintoja tammi–helmikuulta ja elo–lokakuulta sekä Limingasta tammikuulta ja elo–lokakuulta. Suurimpia määriä: 7.1. KEM keskusta 40p (JLe, ELe), OUL Intiö 100p sekä 1.1. (VPH, TSp) että 3.1. (EAa), 8.12. RAA Pitkäkarin tll-reitti 47 (HTu) ja 23.11. TAI kk, saha-alue 26 (ULa).

Muista kunnista 12 havaintoa: HAA 3, HAI 2, II 2, OUN 3, PYI 1 ja SII 1. Lisäksi kanta-Oulun ulkopuolelta yksi havainto Kellosta. Määrät 1–6 lintua, poikkeuksena Haapavesi, missä enimmillään 1.1. kk, Kukkerinpuro 60p (JKj, Mikael Soppela).

Uuttukyyhky *(Columba oenas)*
Alkuvuodesta tarkkailtiin ahkerasti KEM Routussa talvehtinutta uuttukyyhkyparvea. Paikalta ilmoitettiin lintuja 10.–28.1., enimmillään 6p (JMj, JKo, PPÖ ym.). Helmikuulta kaksi havaintoa: 4.2. SII Karinkanta 1p (JMj) ja 17.2. OUL Oulunsalo Papinkari 1SW (THe). Seuraavat normaaliin muutonaloituksen aikaan: 19.3. LUM Kuukkalanperä 1p, ruokinnalla ja pöntöillä (KKo, Jorma Koivula) ja 20.3. OUL Hietasaari 1p, uutun katolla (ESa). Maaliskuun viimeiseltä kolmannekselta toukokuun alkupuolelle havaintoja tasaisesti, eniten 20.4. LUM Sannanlahti 7m, 1p (HNy) ja 25.4. KEM Teppola 5p (TSl). Reviirejä ja pesintöjä kunnittain ainoastaan LUM 3 ja OUL 1. Touko–heinäkuussa havaintoja vakituisen pesimäalueen (OUL–SII välillä) ulkopuolelta vain II 1 ja MUH 1, molemmat toukokuun alusta yksittäisistä linnuista. Syksyllä eniten 26.8. OUL Oulunsalo Kempeleenlahden torni 11 (TEs, PTa, STi) ja 5.8. SII Varessäikkä 6SW (Anssi Ronkainen). Syyskuulta yhdeksän ilmoitusta ja niiden jälkeen vielä kolme: 11.10. SII Piikkikari 4p (JMj), 16.10. LIM Rantakylä 1p (PLa) ja 25.10.–11.11. SII Karinkanta enimmillään 5p (KVa, JMj).

Sepelkyyhky *(Columba palumbus)* ja **kyyhkylaji** *(Columba sp.)*
Vuoden aloitti peräti kolme talvihavaintoa: noin 10.1.–30.3. OUL Sääskensuo 1p, ruokinnalla (Matti Vuolteenaho), 27.1. SII Merikylänlahden ks 1p, ruokinnalla (AAu) ja 16.–31.3. RAA Lapaluoto 1p (JLn, ELe, JMj). Lisäksi nähtiin määrittämättömiä Columba-kyyhkyjä 9.1. KEM Kempeleensuora 2p (JMe). Seuraavat vasta maaliskuun lopulla–huhtikuun alussa: 20.–26.3. RAA Piehinki 1p, ruokinnalla (JMj), 27.3. RAA Keskilahti 1p (KVa), 1.4. OUL Metsokangas 1 Än (JKa) ja 1.4. OUL Haukipudas kk 1 lask (PRa). 5.4. alkaen havaintoja päivittäin.

Määrät pysyivät pieninä huhtikuun puoliväliin asti ja ensimmäinen hyvä muuttopäivä oli 18.4., jolloin eniten nähtiin II Olhava, Parviaisenkangas 382m N–NW (KSi). Kevään suurin, joskin normaalimääriin verrattuna vaatimaton, kerääntymä ilmoitettiin 21.4. HAI Rytijärvi 120 nous, lask (VPH, JMa, Liisa Louhela ym.). Kevään suurimmat muutot laskettiin 21.4. II Olhava, Parviaisenkangas 476m ja 22.4. 517m N–NW (KSi), 22.4. PYI Parhalahti ks 800m (VHe) ja 22.4. LUM Sannanlahti 441m (PLa, AVi). 22.4. jälkeen ei ilmoitettu enää yhtään yli 100 linnun summaa, eli muutonhuippu ajoittui ilmoitusten perusteella varsin lyhyelle jaksolle. Summat jäivät paljon tavanomaista pienemmiksi. Määrittämättömiä (Columba sp.) kyyhkyjä ilmoitettiin keväältä vain 10 lintua.

Kesältä ei mainittavia kerääntymiä ilmoitettu. Elokuun alusta ilmoitettiin alle kymmenen linnun summia, poikkeuksena 10.8. SII Tauvon lintuasema 84m (MTy, ATy). Näihin nähden ensimmäinen syyskerääntymä olikin suuri: 17.8. PYI Parhalahti 170p (JMj). Parhalahden parvi kasvoi syksyn mittaan, kunnes 8.9. laskettiin syksyn maksimi koko PPLY:n alueelta: 450p (JMj). Tämän jälkeen ilmoitetut suurimmat määrät kertonevat syysmuuton huipusta: 22.9. TYR Parras, Korpi 400p, 1a (TVä), 23.9. RAA Vihanti, Lampinsaari 369m, 10a (SKa, VHe) ja 24.9. RAA Hummastinvaara 257m (TVä, EKl). Kevätmuuton tapaan syksylläkin muutonhuipun jälkeiset sepelkyyhkysummat jäivät pieniksi, eniten

muutti 1.10. OUL Patela 72m (KRa). Lokakuulta vain 13 havaintoa, myöhäisimmät 12.10. RAA Aittalahti 1 kiert (KVa), 12.10. HAI Riisinnokka 2m, kiert (JAa, PAa, AVi), 18.10. OUL Oulunsalo, Varjakka 1p (Vesa Orjasniemi) ja 19.10. LIM kk 1p (PJo, MJo). Vuoden lopuksi nähtiin määrittämätön Columba-kyyhky 2.12. LIM Rantakylä 1SW (Teppo Mutanen).

Turkinkyyhky *(Streptopelia decaocto) ja* ***Streptopelia*** -laji

Havaintoja vakituisista esiintymiskunnista vaihtelevasti: LIM läpi vuoden, MUH tammi–syyskuulta ja TYR tammi–syyskuulta. Lisäksi nähtiin 26.1.–24.2. KEM Koskela, enimmillään 27.1. 8 (Pirjo Siliämaa). Muista kunnista maksimit 27.4. LIM kk 6Ä (EAa, MLn, LHa ym.), 17.2. MUH keskusta 2p (TSp, Marjut Saarenpää) ja 8.9. keskusta 2p (VPH, TSp) sekä 15.2. TYR kk 8 (Pentti Manninen).

Kaikki havainnot muualta: 8.5. TAI Jurmu 1p, paikalla joitain päiviä (Matti Väätäjä, RPi), 8.5. PYI Yppäri 1p (Petteri Mäkelä, Veikko Aalo, Jaakko Esama), 8.6. OUL Haukipudas Mietunperä 1p (PRa), 1.10. LUM Hirvasniemi 2p (EBo, MMa) ja 2.11. OUL Kiiminki Kolamäki 1p, nous (ANi, Rebekka Sillanpää).

Turturikyyhky *(Streptopelia turtur)*

Vain kaksi havaintoa, molemmat keväältä: 21.4. TAI kk 1 2kv kuollut (Tuomo Vääräniemi) ja 21.5. LUM Sannanlahti 1m (KVa). Taivalkosken lintu oli Pirkka Aallon Kemijärvellä 21.10.2012 rengastama.

Käkilinnut - Cuculiformes

Käki *(Cuculus canorus)*

Varhaisimmat 7.5. HAI Rautaletto 1 nous (JMa) ja 9.5. MUH Hakalehto 1Ä (Reino Rajala). 11.5. jo neljä havaintoa ja 12.5. kuusi. Muuttavia lintuja ilmoitettiin vain yksi. Paikallisia toukokuussa enimmillään 17.5. TAI Mustavaara 5Ä (KHi) ja 19.5. UTA Rokua 4 p/kiert (Kati Väisänen, Salme Väisänen, Jaakko Väisänen ym.). Elokuulta 30 havaintoa tasaisesti kuun mittaan. Eniten 11.8. HAI Vatunki 3 kiert (Pertti Väyrynen, Raija Väyrynen) ja 12.8. HAI Vatunki–Syökari 4 kiert (JMa, Petteri Markkola). Viimeiset normaaliin tapaan syyskuun alussa: 2.9. PUD Kollaja, Naisjärvi 1 1kv p (ESa) ja OUL Lapinkangas 4.–8.9. 1p (JMe, Maria Kauppi).

Pöllölinnut - Strigiformes

Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) seurantojen mukaan myyräkannat olivat alhaalla vuoden 2012 lopussa, suhteessa alhaisimpia Pohjois-Suomessa. Kevään 2013 mittaan kannat alkoivat nousta, eniten Kainuussa ja PPLY:n alueen kaakkoisnurkassa. Syksyllä 2013 kannat olivat edelleen nousussa jo koko Eteläisen Suomen alueella (Huitu ym. 2013a, b ja c: Metsäntutkimuslaitoksen tiedotteet 20.10.2012, 5.6.2013 ja 6.11.2013). Alhainen alkutalven 2013 myyräkanta merkitsi kuitenkin huonoa pesimävuotta pöllöille ja muillekin myyränpurijoille. Tutkijoiden mukaan myyräsyklit noudattavat (jälleen) Euroopassa kolmi- ja nelivuotisjaksoja – kuten vanhaan hyvään aikaan (Korpela ym. 2013). Onhan tässä ollut pitkiä myyrättömiä jaksoja 1980-luvulta alkaen.

Huuhkaja *(Bubo bubo)*

Talvella maaliskuun alkuun mennessä melko normaalit 13 kuultua tai nähtyä yhteensä, nämä kunnittain: HAI 2, MUH 1, OUL 2, PYI 1, RAA 2, SII 1, TAI 2 ja TYR 2. Kevään reviirit kaikkiaan 22, ja kunnittain: HAI 5, II 2, LUM 1, MUH 1, OUN 1, OUL 4, PYI 4, RAA 1, TAI 2 ja TYR 1. Pesinnöistä ei ilmoitettu, kuten ei myöskään Helsingin yliopiston keskusmuseon petolintuseurannassa Pohjois-Pohjanmaalta (mukaanluettuna Kuusamo) (Honkala ym. 2014). Syksyllä äänessä vanhoilla reviireillä harvakseltaan, lisäksi nähtiin pari kertaa ilmeinen vaeltelija lepäämässä langoilla tai rehupaaleilla päiväsaikaan.

Tunturipöllö *(Bubo scandiacus)*

Aikuinen koiras kahdesti, mahdollisesti sama yksilö, hiukan outoon vuodenaikaan: 11.5. LUM Sannanlahti 1/p (KVa, PJä, PPÖ ym.) ja 13.5 OUL Pyykösjärvi 1/p (EAa, TKin).

Hiiripöllö *(Surnia ulula)*

Vuoden alusta aprillipäivään 15 yhteensä: HAI 3, LIM 1, MUH 2, OUL 2, PYI 1, RAA 3, TAI 2 ja TYR 1. Huhtikuussa vielä 13 kiertelevää, näistä sisämaasta 5. Koko kesänä vain kolmesti, ei näyttöä reviireistä tai pesinnöistä. Pesintöjä ei ollut myöskään petolintuseurannan tuloksissa Pohjois-Pohjanmaalta (Honkala ym. 2014). Reipas vaellus alkoi elokuun loppupuoliskolla. Se näkyi ensin Siikajoen Tauvon lintuasemalla, jossa uusia ilmaantui lähes päivittäin. Syyskuussa vilkastui tasaisesti koko rannikolla, huippuaikaa oli syys–lokakuun vaihde,

jolloin alueelta huomattiin yhteensä lähes 80 eri yksilöä, jotka kunnittain: HAI 7, II 1, KEM 3, LIM 6, LUM 2, MUH 1, OUN 4, OUL 15, PYI 6, RAA 15, SII 8 (rengastettuja 4), TAI 5 ja TYR 3. Vaelluksen hiipuminenkin oli aika loivaa, marraskuun alussa vielä noin 40 näkyvillä, mutta joulukuussa enää kymmenisen. Kunnittain koko syksynä havaittujen summat, selvimmät päällekkäisyydet karsien: HAI 23, II 5, KEM 5, KÄR 1, LIM 11, LUM 4, MER 2, MUH 8, OUL 40, OUN 13, PUD 1, PYI 24, RAA 22, SII 22, TAI 12, TYR 5 ja UTA 1.

Varpuspöllö *(Glaucidium passerinum)*
Talven havaittujen kuntasummat: HAA 1, II 2, KEM 1, MUH 2, OUL 7, OUN 1, PYI 1, RAA 4, SII 2, SIL 1, TAI 2 ja TYR 2. Kaikkiaan 26. Kevään reviirit yhteensä 16, joka kuntajakona: HAI 1, LIM 1, OUL 9 (1 pesintä), PYI 1, RAA 2 ja UTA 2. Petolintuseutantaan oli kirjattu 5 pesintää (Honkala ym. 2014). Syksyllä vain yksi rengastus Tauvossa (vrt. helmipöllö) sekä muuten aika vähät havainnot kertovat, että mainittavaa vaellusta ei ollut. Joulukuussa äänessä tai näkyvillä kaikkiaan 10 paikallista yksilöä, kuntakohtaiset määrät: HAI 1, KÄR 1, MUH 1, OUL 2, OUN 1, RAA 2 ja TAI 1.

Lapinpöllöjä havaittiin runsaasti alkuvuodesta 2013.
© KALLE HIEKKANEN

Viirupöllö *(Strix uralensis)*
Talven tavallisen vähät havainnot yhteensä 11, jotka kunnittain: OUL 3, OUN 1, PUD 2, PYI 1, RAA 1, TAI 1 ja TYR 2. Kevään reviirit yhteensä 34 ja pesinnät 9, jotka kunnittain: HAA 2, II 1 pesintä, LIM 3 (2 pes.), MER 1, MUH 1, PUD 4 (2 pes.), PYI 3, PYÄ 2, OUL 4, OUN 1, RAA 3, SII 2 (1 pes.), SIL 3 ja TYR 4 (3 pesintää). Petolintuseurannassa Pohjois-Pohjanmaalla 35 pesintää (Honkala ym. 2014). Vain muutamat rengastajat ilmoittavat tuloksensa myös yhdistykselle. Loppuvuonna melko piilossa, ei vaellusta. Taivalkoskella kuitenkin hiukan näkyvämpi. Syksyn havainnot kunnittain: KÄR 1, OUL 2, PUD 2, PYI 1, SII 1, SIL 1 ja TAI 4.

Lapinpöllö *(Strix nebulosa)*
Alkuvuonna Oulun seudulla runsas ja muuallakin näkyi, yhteensä päällekkäisyydet karsittuna ainakin 60 eri lintua, jotka jakaantuivat kunnittain: HAA 1, HAI 4, II 1, KEM 4, LIM 7, LUM 1, MUH 3, OUL 20, OUN 1, PYI 6, RAA 2, SIL 1, TAI 3, TYR 7 ja UTA 2. Vapun jälkeen lähes katosi, pesinnöistä ei ilmoituksia. Linnut-vuosikirjassa kuitenkin 1 pesintä PPLY:n ja Kuusamon alueelta (Honkala ym. 2014). Hailuodossa kuitenkin koko vuoden. Kaikki kesäkuun alun jälkeen: 3.6. OUL Haukipudas 1p (KSi), 5.6. SII Roppolanperä 1p (KVa), 20.7. HAI Matikanniemi 1p (Tapani Pramila), 11.9. OUL Oulunsalo, Pajuniemi 1p (MPa), 25.9. TAI Jokijärvi 1p (KHy), 11.10. HAI Santonen 2p (JAa, PAa, AVi), 21.10. HAI Potti 1p (KVa) ja 23.12. HAI Syväkulju 1p (Tapani Pramila).

Sarvipöllö *(Asio otus)*
Niukka vuosi, havaintoja yhteensä 22, pesintöjä yksi, kuten Petolintuseurannan tuloksissakin (Honkala ym. 2014). Kaikki havainnot: 30.3. MUH Pöytäsuontie 1Ä (SMe), 8.4. OUL Oulunsalo, Pajuniemi 1Ä (MPa), 21.4. PYI Pohjanpalo 1p (HTa) ja TYR Leppioja 1p (TVä), 22.4. HAA Keskusta 1/ kiert. (JJe), 26.4. HAI Pöllä 2Ä (JRn, TIk, ASy), 8.5. SII Sääri 1Än (Seppo Neuvonen), 12.5. HAI Kirkkosalmi 1 (JPu), 14.5. PYI Teerelä 1p (KVa), 19.5. OUL Nuottasaari 1 (Mauno Murtoniemi), 25.5. KEM Teppola 1p (PRu, Ilkka Ruuska, PJä, IKo), 3.6. TYR Jokisilta 1p (TVä), 4.6. SII Perälänkangas 1p (KVa), 6.6. OUL Rusko 1 kiert. (PJu), 7.6. MER Kalapudas 1 (VHe), 23.6. PYI Penkkatie 1p (JSi), 4.7. OUN Irvanperä 1p (VHe), 19.7. OUL Pöllönperä 2p, pesintä (Ilkka Tuomaala, Kari Koskela, Silvia Koskela), 10.10. TYR Parras 1 kiert. (AVi) ja 25.10. RAA Jokela 1Än (JHa).

Suopöllö *(Asio flammeus)*
Varhaisimmat:14.4. TYR Jokisilta 1 (Terho Kaikkonen, Leena Kaikkonen), 21.4. OUL Pateniemi 2p (Krista Suorsa) ja 22.4. TYR Murto 1p (JPu). Kevään muuttaneiden tarkka määrä epäselvä hyvin runsaiden päällekkäisten ilmoitusten vuoksi, silti on ilmeistä, että ainakin 250 kiertelevää tai paikallista yksilöä nähtiin keväällä. Yhtä tai kahta isompi muutto tosin vain kerran: 23.5. PYI Parhalahti 4m, 2p (SLu). Lajin runsaus näkyi isoina paikallisten määrinä, kovimmat kerralla nähdyt summat: 27.4. TYR Jokisilta 7p (JRn, TIk, ASy), 28.4. TYR Parras 7p (TVä) ja KEM Teppola 5p (VSu, Aino Ventelä, HNy ym.) sekä 20.5. MUH Soso 5p (VPH). Kesän reviirit yhteensä noin 110. Vain neljästä pesinnästä tiedetään tulos. Petolintuseurannan tuloksissa oli vain kolme pesintää (Honkala ym. 2014). Laji oli kesäöinä oikein hyvin esillä, esimerkiksi 30.6. Liminganlahden alueen teitä kierrellen nähtiin yhteensä 24p, lähes kaikki katulamppujen päällä (Martti Partanen, Veikko Forsberg, Antero Salokoski ym.). Reviirit kunnittain: HAA 1, HAI 6, KEM 12, LIM 9 (3 pesintää), LUM 8, MER 2, MUH 7 (1 pesintä), OUN 5, OUL 12, PYI 10, RAA 11, SII 14, SIL 6, TYR 6, UTA 1. Syysmuutto tapahtuu öisin, josta johtuen elokuulta enää kolme ilmoitusta, syyskuulta neljä. Vuoden viimeiset: 21.9. OUL Kraaseli 1 (EAa, JFl, SBr) sekä HAI Keskiniemi 1 (Jouko Tuominen, JMa), 22.9. RAA Pattijokisuu 3p (JMj), 23.9. OUL Oulunsalo, Pajuniemi 1p (MPa) ja 6.10. RAA kp 1p (KVa).

Helmipöllö *(Aegolius funereus)*
Reviirejä yhteensä aika kohtuulliset 40 jakaantuen kunnittain: HAA 1, HAI 4, II 3, LIM 4 (3 pesintää), LUM 1 (1 pesintä), MUH 3 (1 pesintä), OUN 1, OUL 4, PYI 9, RAA 6, TAI 1, TYR 2 ja UTA 1. Petolintuseurannan tuloksissa oli vain yksi pesintä (Honkala ym. 2014). Heikosta keväästä huolimatta kova vaellus syksyllä. Se kuitenkin ilmeni lähes pelkästään Siikajoen Tauvon lintuasemalla ja Merikylänlahdella, joissa rengastuksia sekä havaittuja pöllöjä hyvin. Muualta huomattiin satunnaisesti jokunen yksinäinen tai pari iltaöisin. Vaelluksen alku: 28.8. SII Tauvon lintuasema 4r (MTy), sama paikka 29.8. 5r, 30.8. 8r, 31.8. 6p sekä 9r, 1.9. 5r ja 2.9. 4r. Syyskuun puolivälissä kovimmat saaliit: 13.9. SII Tauvon lintuasema 7r, 14.9 15r (JAa, PAa, MOj ym.) sekä SII Merikylänlahti 6r ja 10p (AAu). Lokakuussakin vaellusta vielä oli, mutta vaisumpana: 1.10. SII Tauvon lintuasema 5r, 3.10. 1p, 4r, 1 kontr (MTy, MOj, LOj). Ja myöhemmin myös: 13.10. SII Tauvon lintuasema 3r (JAa, PAa, MTy). Loppuvuonna nähtiin eri paikoissa kaikkiaan neljästi ja kerran kuultiin.

Kirskulinnut - Apodiformes

Tervapääsky *(Apus apus)*
Ensimmäinen 11.5. OUL jvp 1 kiert (EHo). 12.5. jo kahdeksan havaintoa kuudelta paikalta. Muuttavien ja paikallisten summat jäivät hyvin vaatimattomiksi kautta vuoden. Keväällä laskettiin eniten PYI Parhalahdella: 21.5. 43m (SLu) ja 23.5. 48m (SLu). Normaalisti tervapääskyjä lasketaan muutolla ja kesäaikaisista kerääntymistä kolminumeroisia summia, mutta vuonna 2013 sadan linnun raja saavutettiin vain kerran. Kesäajan maksimit 15.6. LUM Sannanlahti 80p (Pasi Alanko, Juha Salminen, Jari Laiho, EMä), 22.6. MUH Jokirinne 50p (JMe, SMe) ja 17.7. LIM suistoalue 100 kiert (JMa). Syysmuutolla enimmillään 3.8. HAU Kello, Kraaseli 60 (EAa, SLi, TKin, PKi) ja vuoden lähes viimeisinä 18.8. OUL Oritkari 31m, 6p (EMi, OPa). Oritkarin

Kesältä ilmoitettiin yhteensä noin 110 suopöllöreviiriä. © KALLE HIEKKANEN

Tervapääskyn kirskunta kuuluu olennaisesti kesän äänimaisemaan. © KALLE HIEKKANEN

lintujen jälkeen nähtiin enää yhdesti: 23.8. OUL Rusko 6p (ESa). Normaalisti myöhäisimmät linnut havaitaan pitkällä syyskuun puolella.

Säihkylinnut - Coraciiformes

Kuningaskalastaja *(Alcedo atthis)*
Vuoden ensimmäinen havainto oli tavanomainen: 4.5. KEM Vihiluoto 1 p, än (Tuomo Jaakkonen, JNy, Leena Rinta-Runsala, JVW). Toinen havainto oli Pohjois-Pohjanmaan lintuvuoden kohokohtia, kun MUH Liimanninkoskelta löytyi pesivä pari, joka kasvatti kuusi poikasta (Jukka Myllys, Leo Myllys, JSi ym.) Linnut nähtiin paikalla 4.–27.7. Kuningaskalastaja oli ARK-laji vuoteen 2006 asti, ja tuolla ajanjaksolla PPLY:n alueella tehtiin 11 havaintoa 13 linnusta. Vuosina 2007–2012 laji on havaittu vain kahdesti. Nyt todettu pesintä oli alueen ensimmäinen.

Harjalintu *(Upupa epops)*
Vuoden ainoa oli RAA Ojastinaro 11.–12.9. 1p (Martti Varpenius, KHn, SKa). Harjalintuja on Tiira-aikakaudella (2006–2012) havaittu 1–4 lintua vuodessa (mediaani 2 yks.). Laji kuului ARK:n tarkastettaviin vuoden 1996 loppuun asti. Jaksolla 1990–1996 nähtiin 0–4 lintua vuodessa mediaanin ollessa 1 lintu (Aalto 1998). Esiintymisessä ei siis tunnu tapahtuneen suuria muutoksia viimeisten runsaan 20 vuoden aikana.

Tikkalinnut - Piciformes

Käenpiika *(Jynx torquilla)*
Ensimmäiset tavanomaisesti: 28.4. OUL Kello 1Ä (EAa) ja 2.5. PUD Kollaja 1p (ESa), yleistyi pian. Yksi varma pesintä: 26.5. PUD Kollaja, Kienäskangas 1/1p (TSa). Kesän reviirit, kaikkiaan 37, ja kunnittain: HAI 3, MUH 1, LUM 1, OUL 7, OUN 2, PUD 3, PYI 6, RAA 4, SII 2, TAI 3, TYR 1, UTA 3, KEM 1. Heinäkuun jälkeen kerran: 20.8. RAA Vasanneva 1p (KVa).

Harmaapäätikka *(Picus canus)*
Vähintään tyydyttävä vuosi, yhteensä 18 keväältä Kaikki sydäntalviset, useimmat ruokinnoilta: 1.1.–7.4. TAI Varvikkosuontie 1/p (Jorma Korhonen), 13.1.–13.3. UTA Pälli /1p (Eero Lindgren, Saku Lindgren, Inkeri Lindgren), 3.1.–13.1. PYI Pelkosperä 1/p (TKj, JKo), 3.1. MUH Portaalanperä 1p

Harmaapäätikka on kesällä täysin kadoksissa, mutta talvikuukausina melko helposti havaittavissa useammallakin ruokintapaikalla eri puolilla PPLY:n aluetta. © KALLE HIEKKANEN

(Markku Kukkohovi), 5.1.–20.3. OUS Pajuniemi 1/p (VSu, Pekka Suorsa, PPÖ ym.), 12.1.–30.1. OUL Kiiminki, Kieloranta /1p (RPa, Frida Pantsar, TTa). 26.1. PUD Jukua 1 (Seppo Ilmari Laukkanen). Pihabongauspäivänä 27.1. kuudesta paikasta: MER Ylipää 1p (Maija Ojala, Kaarlo Ojala), LIM Heinijärvi 1 (Veijo Vartiainen), LIM Honkapää 1 (Tuula Miettunen), RAA Kopsa 1 (Sirkka Perttula, Ilkka Perttula), HAA Korkatti 1 (Jukka Nurkkala), sekä HAA Keskusta 1 (Tapio Virkamäki). Kevään loput uudet: 18.2. MUH Hyrkäs /1p (VPH, TSp, TWä ym.), 15.3. HAA Uusi-Kainuu 1 (Jukka Kangas), 22.3. OUN Keltakallio 1/p (AHi), 29.3. OUN Kiimala /1p (Miika Lehtola), 30.3. OUL Kiiminki, Koiteli /1p (Arja Paakala), 11.4. OUL Kiiminki, keskusta 1 (Reijo Räisänen) ja 23.4. TAI Jurmu 1/1p (Tapani Luokkanen). Kesän taas täysin näkymättömissä, vaeltelijat syksyltä: 13.9. OUL Kempeleenlahti 1 (TEs), 12.10. SII Tauvo 1ä (MTy) sekä RAA Aittalahti 1 (KVa), 15.10. SII Tauvo /1m (JAa, MTy), 19.10. PYI Asikkaperä 1p (Vili Pelttari) ja 9.11. RAA Aittalahti 1ä (SKa). Loppuvuonna jokseenkin jokainen ruokinnoilta: 10.11. TAI Koitila 1 (Pertti Huovinen), 13.11. OUN Keltakallio /1p (AHi), 16.11. RAA Lasikangas /1p (Jarkko Alatalo), 24.11.–1.12. UTA Pälli /1p (Eero Lindgren, Saku Lindgren, AJk), 28.11. PUD Jonku, Helkala 2 (Jouni Pesiö, Pilvi Pesiö), 28.11.–8.12. TAI Jurmu /1p (Tapani Luokkanen), 14.12. HAI Vaski 1p (EBo, MMa) sekä 15.12. OUL Kello 1/p (TKa).

Palokärki *(Dryocopus martius)*

Talven kuntasummat: OUL 11, HAA 3, II 3, KEM 1, LIM 2, MER 1, MUH 4, PUD 4, PYI 5, RAA 7, SII 2, SIL 1, TAI 3 ja TYR 3. Keväällä vain pari kiertelijää, silti huhtikuussa havainnot paikallisista vuoden huipussa, joten heikkoa vaellusta oli. Kevään reviirimäärät: II 1, KÄR 1, LIM 1, MER 1, OUL 1, PUD 1, PYI 3, RAA 2, SII 1 ja TAI 2. Ei yhtäkään varmaa pesintää. Ensimmäinen syysvaeltaja: 24.7. TYR Parras 1m (TVä, MVä). Elokuussa 4 muuttavaa, syyskuussa 16 (eniten kuun puolivälissä), lokakuussa 8 ja loppuvuonna vielä 3. Myös runsaahkosti paikallisia, niiden määrä vaihteli vastaavasti. Vilkkain vaelluspäivä: 14.9. SII Tauvo 4m, 1r (JAa, PAa, SBr). Joulukuussa havaitut: HAI 1, MUH 1, RAA 1, OUL 1, PUD 1, SII 1 ja TAI 2.

Käpytikka *(Dendrocopos major)*

Talven ja varhaiskevään yleisenä koko alueella, esim.: 6.1. LIM Tupos 7p sekä LUM Kirkonkylä 4p (Teppo Mutanen, KKo, Ritva Imppola ym.), 13.1. II Tangonsaari 5p (THe), 13.2. RAA Laivakangas–

Jylkynneva 10p (HTu) ja 24.2. RUU Paavola 7p (TVä). Kevätvaellusta ei huomattu, maalis–toukokuun yli 450 havainnosta vain yksi koski kiertelijää. Syyskesällä pitkin koko rannikkoa ja sisämaata valtava vaellus. Edellinen suurvaellus oli syksyllä 2001, jolloin vaeltavia yksilöitä laskettiin yhteensä hieman reilu 10000 (Luukkonen et al 2005). Nyt koko syksyn sigma 7184, josta heinä–elokuu 6555. Liikehdintä alkoi yhtäkkiä kovana joka puolella: 24.7. SII Tauvo 127m (KKo, MTy) sekä KÄR Nurmesjärvi 23m (JÖs) ja 25.7. SII Tauvo 88m (MTy). Määrät kasvoivat muuton huippujaksolle: 28.7. HAI Lauttaranta 200 S (Jukka Nuotio), 29.7. LUM Sannanlahti 1160 E-SE (PLe), 31.7. SII Tauvo 760 N-E (KKo), 2.8. II Parviaisenkangas 1023m N (KSi), 4.8. PYI Elävisluoto 220 NW (JMj) ja 6.8. LIM Virkkula 920 SE (Maria Wennerström, Matti Pajunen). Elokuun ensimmäisen viikon jälkeen päivittäiset määrät vähenivät jyrkästi, sadoista kymmeniin. Viimeiset yli kymmenen muuttajan määrät: 19.8. RAA Olkijokisuu 51m, S (JMj) sekä 31.8. HAI Pökönnokka 54m (JMa, PRo). Silti myöhemminkin meni tavallista enemmän: 8.9. RAA Hummasti 9m (TVä) ja 19.9. SII Tauvo 4m (JPe). Syksyn ja syystalven normaalin yleinen, parhaita paikallismääriä: 2.11. SII Paavola 12p (TVä), 24.11. OUL Nokela 4p (EBo, MMa), 5.12. RAA Pöllä 4p (KVa).

Valkoselkätikka *(Dendrocopos leucotos)*

Hento runsastuminen jatkui, selvimmin Raahen seudulla. Kaikkiaan koko vuonna 12 eli seuraavat: 1.1.–23.3. II Tangonsaari 1/ (Seija Kaisto, Alpo Kaisto, PPÖ ym.), 12.–29.1. OUN Petäjäskoski 1/ (TLh, VHe), 31.1. RAA Siniluoto /1 S-W (KHn), 24.3. RAA Mutala /1p (KVa), 1.4. II Kantola 1p (IKä), 17.4. PYI Parhalahti /1p (HTa), 19.4. RAA Ilolinna /1p (PTn, Anneli Tuhkanen), 8.9. RAA Hummastinvaara 1m (TVä), 17.9. RAA Maivaperä 1 (KVa), 18.9.–31.12. RAA Haapajoenniemi /1p (TKj, VPH, TTa ym.), 8.–27.12. RAA Yrjänä /1p (KVa, AAu, Ritva Kuparinen ym.) ja 27.–31.12. RAA Varvi /1p (JMj, Jarkko Matkala, Veikko Honkavuori).

Pikkutikka *(Dendrocopos minor)*

Kevättalvelta yhteensä 14, kuntasummat: KEM 1, OUL 6, OUN 1, PUD 1, RAA 4 ja SII 1. Ei kevätvaellusta, eikä varmistettuja pesintöjä. Kesäisiä reviirejä kaikkiaan 31, jotka kunnittain: HAI 2, KÄR 1, LIM 4, OUL 9, PYI 4, RAA 5, SII 5 ja SIL 1. Yhdeksän vaeltajaa koko syksyn aikana, eniten syyskuun lopulla. Lokakuun loppuviikon jälkeen enää ruokinnoilta. Vuoden viimeiset: 25.–27.11. SII Leskelä 1p (Antero Autio, Sisko Autio), 13.12. OUL Hietasaari 1p (PPÖ) ja 15.12. PUD Hetekylä, Ala-Lokalampi 1p (ESa).

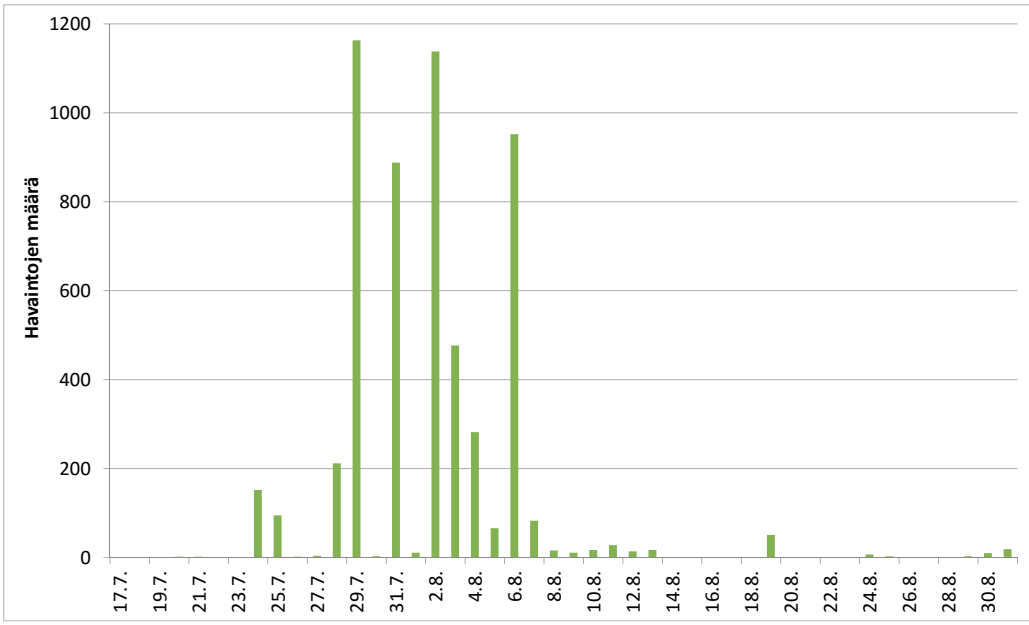

Loppukesällä muuttaneiden käpytikkojen päivittäiset määrät.

Pohjantikka *(Picoides tridactylus)*
Talviset kuntasummat: HAI 1, II 3, MUH 1, OUL 5, OUN 1, PUD 5, PYI 1, RAA 4, TAI 3 ja TYR 3, yhteensä 27. Keväällä niukkana, kesän reviirit 13 yhteensä, kunnittain: HAI 1, OUL 1, OUN 1 pesintä, PUD 4 (1 pesintä), PYI 1, SII 1 ja TAI 4. Syksyllä pikkuisen runsastui, enimmillään syyslokakuun vaihteessa. Muuttajia sekä kiertelijöitä kaikkiaan 12, jotka melkein kaikki Raahesta. Alkutalvesta viidesti: 23.11.–31.12. PUD Kollaja, Turkkisuo 1/p (ESa), 5.12. RAA Pöllä 1 (KVa), 6.–31.12. PUD Kollaja, Rankkila 1/p (ESa, TSa), 7.12. OUL Hietasaari 1 (Mika Juntunen) ja 27.12. TAI Mainuanlehto /1p (ULa).

Varpuslinnut - Passeriformes

Kangaskiuru *(Lullula arborea)*
Ensimmäiset myöhään 17.4. PYI Mäkikangas 1m (TEs), 18.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo 1p (HTa) ja 19.4. SII Alhonmäki 2p (Martti Nousiainen, Tuulikki Nousiainen). Muut keväiset 1.5. OUL Kello, Isonniemenkangas 1Ä (EAa) ja 5.5. OUL Pitkämöljä 1p, nous (KRa). Lisäksi SII Alhonmäeltä yli 10 havaintoa 19.4.–26.5., enimmillään 21.4. 3Än (JLe, Heikki Kauppi, Kaisa Manninen, ELe). Reviirejä (vain) OUL Isonniemenkangas 1 ja SII Alhonmäki 3. Syksyn havainnot: 14.9. SII Alhonmäki 3p (VSu, KRa, THe, EHo), 15.9. SII Tauvo, lintuasema 1m (MTy, MOj, LOj ym.), 20.9. OUL Oritkari 1p (JMe), 24.9. PYÄ Pahkapuronkangas 1m (TEs) ja 4.10. HAA Piipsanneva, lietealtaat 1p (Osmo Heikkala, Salli Heikkala, Iikka Heikkala).

Kiuru *(Alauda arvensis)*
Ensimmäinen 29.3. RAA kp 1p (KVa) ja seuraavat 4.4. OUL Ruskon kp 1p (PHo) ja 5.4. SII Karinkanta 1p (JMj). Keväältä ja kesältä ei mainittavampia muuttoja tai kerääntymiä. Syksyn suurimmat määrät 20.9. OUL Oritkari 25p (JMe) ja 29.9. HAI Riisinnokka 40p (PHo). Vuoden viimeiset 19.10. OUL Vihiluoto 1p (JKa) ja 2.11. HAI Patelanselkä 1ä (JMa).

Tunturikiuru *(Eremophila alpestris)*
Yhteensä 5 havaintoa yhtä monesta yksilöstä: 15.–22.1. TYR Jokisilta 1p (RKy ym.), 23.1. KEM Teppola 1p (Mika Niemelä), 3.2. TYR Parras 1p (TVä, MVä), 11.5. HAI Pökönnokka 1p (STi) ja 30.9. Pyhäntä Pahkakangas 1m (TEs).

Törmäpääsky *(Riparia riparia)*
Kevään ensimmäiset tavanomaiseen aikaan 7.5. kolmessa paikassa: PYI Välimaanperä, Juustonkallio 3kiert (KHn), PYI Välimaanperä 1 kiert (Ari Lähteenpää, Aarne Lahti, Kari Kuokkanen ym.) ja RAA Maivaperä 1p (KVa). 10 ylittyi heti perään 9.5. PYI Parhalahden ks 16m (PLa, STu, SLe). Keväällä sataan päästiin kolmesti: 14.5. RAA Vihanti, Kirkkojärvi 100p (JMj), 21.5. PYI Parhalahden ks 111m (SLu) ja 26.5. OUL Jätäri 100p (EHo). Kesä- ja heinäkuussa sata ylittyi molemmissa kerran, 29.6. OUL Oritkari, laguuni 100p (EHo) ja 14.7. TAI Huuhkajavaara 100p (KHi). Syksyllä 50 ylittyi vain kahdesti, 3.8. OUL Kylänpuoli 70p (TSl) ja 16.8. SII Varessäikkä n. 50p (KKo). Vuoden viimeiset 31.8. OUL Pateniemi 1p (MLn), 3.9. OUL Toppilansaari 1p (ESa) ja 9.9. RAA Maivaperä 1m (KVa).

Haarapääsky *(Hirundo rustica)*
Ensimmäiset hitusen etuajassa vuosien 2003–2013 mediaaniin nähden: 17.4. HAI Koivukylä 1p (Tapani Pramila), 20.4. SII Karinkanta 1p (KVa) ja 21.4. PYI Kari 1p (TEs, HTa). Näiden jälkeen kolme huhtikuista 23. ja 24.4., mutta sitten reilun viikon katkos (takatalvi) kunnes 2.5. alkaen taas havaintoja. 7.5. kymmenen yksilöä kolmessa paikassa. 50 rikkoontui kevään aikana neljästi, suurimmat niistä 9.5. PYI Parhalahden ks 86m (PLa, STu, SLe) ja 21.5. PYI Parhalahden ks 84p (SLu). Kesä–heinäkuussa 50:een päästiin kahdesti 6.7. OUL Vihiluoto 50p (OPa) ja 25.7. SIL Uljuan tekojärvi 70p (Mikael Ranta, Dani Ranta, Marjaana Kaakinen). Syksyn ylivoimaisesti suurin 7.8. LUM Sannanlahti, torni 1300p ”yöpymästä klo 4:50–6:50” (TVä). Seuraavaksi suurimmat yhdeltä retkeltä 21.8. Pyhäjoelta: Yppäri 400p, Parhalahti 450p ja Alavainio 400p (JMj). Sata ylittyi elokuussa kymmenen ja syyskuussa kaksi kertaa. Syyskuiset 5.9. PYI Parhalahti 100 (JMj) ja 7.9. LIM Virkkulan torni 300p (THe). Lokakuulla neljä havaintoa, joista vuoden viimeiset 5.10. OUL Oulunsalo, Riuttu 2 kiert (JKa), 5.10. PUD Kollaja, Naisjärvi 4m, S (ESa) ja 12.10 HAI Kirkonkylä 1 (ANi, Jouko Tuominen).

Räystäspääsky *(Delichon urbicum)*
Ensimmäinen 3.5. PUD Hetekylä, Aittojärvi 1p (TSa) ja seuraavana päivänä (Tornien taisto) viidessä paikassa neljässä kunnassa. Ensimmäinen kymmenen ylitys 7.5. TAI Metsäkylä, Tumperi 10p (Anna-Leena Vääräniemi). Niitä tuli keväällä seitsemän, joista suurin 10.5. RAA Siniluodonlahti

30p (TLh, JMj). Kesä–heinäkuun suurimmat 11.6. OUL Pikisaari 50p (EAa) ja 24.6. OUL Haukipudas, Kello, Lehmimaantie 60p (TKa). Syksyllä 50 ylittyi lokakuulla viidesti ja kymmenen kymmenesti. Suurin 9.8. TAI Virkkunen 170p (Juha Virkkunen) ja sitten 50 neljästi 13.8. UTA Hakojärvi n. 50m (EMi), 16.8. SII Varessäikkä 50p (KKo), 21.8. PYI Parhalahti 50p (JMj) ja 21.8. PYI Yppäri 50p (JMj). Syyskuulla viisi havaintoa, joista vuoden viimeiset 6.9. OUL Toppilansaari 2p (MLn), 8.9. MUH Kirkko 2p (TWä) ja 17.9. RAA Maivaperä 1m (KVa).

Metsäkirvinen *(Anthus trivialis)*

Ensimmäiset 22.4. RAA Maivaperä 1m (KVa) ja 22.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo 1m, ä (HTa). Määrät 1–3 kunnes 5.5. II Parviaisenkangas n. 10m klo 4:00–11:00 + 4Ä (VSu). Keväällä 10 ylittyi tämän lisäksi vain kahdesti: 9.5. PYI Parhalahden ks 20m klo 5:10–8:05 (PLa, STu, SLe) ja 13.5. OUL Kiiminki, Jääli 12m, ä (HNy). Kesän suurimmat kesäkuun alun laskennoissa 2.6. MUH Sarvisuo ”metsäsaarekkeissa” 10p klo 3:45–11:00 (ANi, Jorma Luhta) ja 3.6. TAI Sammakkosuo ”linjalaskenta” 14Ä, ä 4:10–7:30 (KHi). Syksyllä kymmenen ylittyi vajaa 20 kertaa. Suurimmat niistä 16.8. SII Tauvo lintuasema 60p (MTy), 17.–19.8. SII Tauvo, lintuasema 40p (MTy, ATy) ja 9.9. II Olhava, Vuornosletto 37p (KSi). Vuoden päättivät kolme lokakuista 1.10. OUL Madekoski 1än (THe), 6.10. OUL Patelan kasa 1m (KRa) ja 6.10. OUL Pateniemen saha-alue 1än (KRa). Näiden jälkeen vielä kaksi havaintoa kirvislajista (anttri/hod) 10.10. II Vatunginnokka 1p (VSu) ja 13.10. RAA Hakotauri, lumenkp 1p (HTu).

Niittykirvinen *(Anthus pratensis)*

Aloitus rysähtämällä. Ensimmäinen 16.4. PYI Parhalahden ks 1p (HTa). Seuraavana päivänä viisi havaintoa yhtä monessa kunnassa. Ja sitä seuraavana seitsemän. Kymmenen ylittyi samaan syssyyn ensimmäisen kerran 20.4. LUM Sannanlahti 14m 3p (HNy) ja kaikkiaan huhtikuussa viidesti, suurimpana 30.4. TYR Parras, Kivioja 50p (TVä). Tämä jäi koko kevään suurimmaksi. Seuraava toukokuulta suokartoituksista 27.5. OUL Luisansuo 32p (PHl). Kesäajan suurimmat niin ikään suokartoituksista 6.6. PUD Joki-Ahmasuo 48p (TKin, PHl) ja 8.6. PUD Ahosuo 48p (PHl). Syksyllä elokuussa ei vielä kunnollisia muutto- tai kerääntymämääriä, suurimpana 16.8. SII Tauvo, lintuasema 25p (MTy). Syyskuulla kymmenen ylityksiä tuli yli 40 ja lokakuulla kymmenisen. Sadan raja rikkoontui syksyllä kuudesti, suurimmat: 8.9. RAA Hummastinvaara 305m klo 7:40–12:00 (TVä), 20.9. RAA Olkijokisuu

Havaitut kirvismuutot jäivät syksyllä 2013 melko vähäisiksi. © KALLE HIEKKANEN

173m (JMj) ja 21.9. OUL Haukipudas, Virpiniemi 300m (KHn). Viimeinen kymmenen ylitys 6.10. OUL Pateniemen saha-alue 14p (KRa). Vuoden viimeiset 23.10. OUL Oulunsalo, Multasuo 1p (THe), 28.10. RAA Mikonkari 1p (KVa) ja 7.11. OUL Kello, Kiviniemi, ks 1p (EAa).

Lapinkirvinen *(Anthus cervinus)*
Ensimmäiset normiaikaan 14.5. PYI Välimaanperä 1ä (TEs), 14.5. PYI Teerelänpuhto 1m (KVa) ja 15.5. LUM Pitkänokka 2ä (KKo). Kevään summa 19, suurin määrä 22.5. SII Tauvo, lintuasema 5p (MTy, JVW) ja viimeinen 29.5. PYI Parhalahden ks 1m (KVa). Syysmuutto 7.8.–5.10. mukavalla summalla 284. Alkutahdit 7.8. OUL Haukipudas, Halosenperä 2p (HTa, Vinod Goswami) ja 8.8. OUL Oritkari 2p (THe) ja lopputahdit sekä ainoat lokakuiset 3.10. OUL Oritkari 1p (EMi) ja 5.10. SII Varessäikkä 1p (ANi). Kymmeneen päästiin syksyllä viidesti, joista suurimmat 25.8. OUL Oritkari 11p (EMi) ja 26.8. OUL Oulunsalo, Kempeleenlahden lt 26p (PTa, STi, TEs).

Luotokirvinen *(Anthus petrosus)*
Sekä keväältä että syksyltä kaksi havaintoa. Kaikki koko vuodelta: 11.4. RAA Rautaruukki 1p (KVa), 26.5. PYI Elävisluoto 1p (JAa, APn, AVi, HNy), 19.9. HAI Marjaniemi 1p (JMe, SMe) ja 21.10. SII Varessäikkä 1p (AVi).

Keltavästäräkki *(Motacilla flava)*
Aloitus aika tarkkaan viimeisten kymmenen vuoden mediaanipäivänä: 29.4. RAA Pattijokisuu 1m (KVa), 1.5. MUH Laukka, Venevalkama 1p (TWä, KWä) ja 1.5. MUH Koortila 2p (TWä, KWä). Sitten tasaisesti 1–3 yksilöä kunnes ensimmäinen 10 ylitys 7.5. PYI Harmin isot pellot 22p (Jukka Piirainen, RPa). Muuttohuippu 12.–15.5., johon sattui yli puolet kevään 10 ylityksistä ja neljä suurinta määrää: 12.5. RAA Koskenkorvanperä 180p (KVa), 13.5. II Ojakylä 70p (PJu), 15.5. TYR Ojakylä, Purola 80p (KHn) ja 15.5. TYR Ritokorpi, Pehkola 70p (KHn). Kesäkuun suurimmat pariutuneista reviirilinnuista 8.6. PUD Ahosuo 38p (PHl), 12.6. LUM Pitkänokka 48p (JPe) ja 16.6. SII Valkeisneva 35p (AAu). Suokartoitusten ansiosta näiden lisäksi reilut 10 kesäkuista yli 10 yksilön havaintoa. Heinäkuun suurimmat ennen syksyn kertymiä 21.7. LIM Virkkula 6p 28kiert (MKt, TKe, Eero Ketonen ym.) ja 23.7. OUL Kello, Kraaseli, Ulkonokka 35p (EAa). Pari muutakin samassa luokassa. Elokuulla kymmenen ylittyi noin 30 kertaa ja sata neljästi. Suurimmat elokuiset muuttavista 3.8. LIM Temmesjoen lt 248m (MKt, TKe, Eero Ketonen ym.), 7.8. LUM Sannanlahti 315m (TVä) ja 11.8. LIM Temmesjoen lt 150p (JPe). Syyskuullakin vielä kaksi kymmenen ylitystä: 1.9. OUL Haukipudas, Kraaseli, Hermanninmatala 30p (THe) ja 5.9. OUL Oritkari n. 20p (ESa). Havainnot hiipuivat pikkuhiljaa viimeisten ollessa 15.9. LIM Vanha Liminka 1p (PLa), 19.9. PYI Yppäri tarha 1p (JSun) ja 23.9. OUL Oulunsalo, Peuhu 1p (THe).

Virtavästäräkki *(Motacilla cinerea)*
Vain yksi havainto koko vuonna: 27.5. PYI Kirkonkylä, Kielosaari /1p (JMj).

Västäräkki *(Motacilla alba)*
Aloitus kymmenisen päivää viimeisen kymmenen vuoden keskiarvoa myöhemmin. Ensimmäinen 14.4. RAA Thompsonin ranta 1 (Markus Hurme). 16.4. viidessä paikassa ja 17.4. jo yli kymmenen havaintoa. Yleistyi pieninä määrinä nopeasti. Ensimmäiset kaksinumeroiset 18.4. PYI Liminkakylä 12m (KHn) ja MER Salonniemi, Järven joki- ja peltoalue 15p (JMj). Huhtikuulla 10 ylittyi 20 kertaa. Suurimmat 19.4. OUL Oulunsalo, Pajuniemi 70kiert (MPa) ja 24.4. MER Ylipää, Aittoneva 100p (VHe). Muuton huippu rajautui näiden havaintojen määrittämälle jaksolle 19.–24.4. Toukokuulla enää kahdesti yli kymmenen (12 ja 20 yks.). Syksyn parveutuminen alkoi näkyä reilummin noin 20.7. Heinäkuun suurin määrä oli 31.7. OUL Pateniemi, sahan kenttä n. 50p (EHo). Tämän jälkeen 50 ylittyi vielä yhdeksän kertaa. Suurimmat 18.8. HAI Keskiniemi 80p (STi, JMa, JRi), 25.8. OUL Oritkari 215p (EMi) ja 1.9. OUL Kraaseli, Hermanninmatala 200p (THe, KHn). Syksyn viimeinen kymmenen ylitys 17.9. TAI Latva-Juurikka 10p (KHi), mutta vielä lokakuullakin noin 35 havaintoa, joista viimeiset 19.10. OUL Linnansaari 1p (MLn), 26.10. OUL Kello, Kraaseli, Ulkonokka 1p (EAa, SLi) ja 31.10. KEM Linnakangas 1p (MLn).

Tilhi *(Bombycilla garrulus)*
Talvihavainnot kunnittain tammi/helmikuussa (vain suurimpia päällekkäisyyksiä on karsittu) HAA 1/96, HAI 6/0, II 49/6, KEM 188/120, KÄR 9/0, LIM 74/40, LUM 45/0, MER 0/12, MUH 273/147, OUN 16/0, OUL 20785/3914, PUD 1/8, PYI 1/20, RAA 234/419, SII 4/46, SIL 6/0, TAI 7/2, TYR 96/6 ja UTA 0/15. Tammi–toukokuun kuukausi-

kohtaiset summat 21795, 4798, 383, 2108 ja 2143 kuvaavat kevään kulkua. Edellisvuoden vaelluksen jäljiltä maastossa oli erityisesti Oulussa vielä lintuja. Määrät laskivat minimiin maaliskuulla kunnes kevätmuutolta saatiin taas havaintoja huhti–toukokuulta. Suurimmat tammikuiset 2.–5.1 OUL Karjasilta 1000–1400p (ARa, TTa, Jussi Muilu ym.), 3.1. OUL keskusta 2000p (EAa) ja 7.1. OUL Mäntylä 1161p (19a) (MOj, LOj, MTy). Helmikuun huiput selvästi pienempiä: 15.–17.2. OUL Välivainio 200–250p (Veli-Pekka Viklund, PPÖ, TTa), 19.2. OUL Kuivasjärvi, Pöllöntien risteys 140p (JPe). Yksittäisiä tai muutamia lintuja ilmoitettiin muuttaviksi jo maaliskuulla. Ensimmäiset selvästi muuttavat talvisten kerääntymien ulkopuolelta 17.4. SII Tauvo, lintuasema 13m (MOj, LOj) ja 18.4. II Olhava, Parviaisenkangas 25m (1a) (KSi). Suurimmat huhtikuun muuttolukemat 21.4. HAI Kirkkosalmi 135m klo 9:30–16:00 (STi, JMa, JRi ym.), 22.4. SII Tauvo, lintuasema 118m klo 5:50–12:30 (MOj, LOj), 28.4. SII Tauvo, lintuasema 165m klo 5:45–12:15 (MOj, LOj) ja 28.4. II Olhava, Parviaisenkangas 140m (2a) (KSi). Toukokuulla sata ylittyi neljästi: 4.5. UTA Ahmasjärvi, lt 170m (8a) klo 5:00–13:00 (VPH, TWä, RKy ym.), sekä SII Tauvo, lintuasema 4.5. 147m klo 13:25–16:37, 5.5. 160m klo 4:55–12:35 ja 7.5. 185m klo 5:25–10:00 (MOj, LOj). Viimeisiä muuttajia kesäkuun alkuun asti. Viimeisimpänä 3.6. PYI Parhalahden ks 2m (KVa).

Kesä–heinäkuulla Koillismaan ulkopuolelta 14 havainto 1–5 yksilöstä kerrallaan kunnista KEM, LIM, MUH, OUL, PYI, RAA, SII ja TYR. Mukana yksi poikuehavainto 5.7. LIM Iso Nuoluanjärvi 1”4’p (PJo, MJo).

Syysliikehdinnän alkutahteja 10.8. RAA Hanhelanperä, Karhulankangas 4p (VSu). Elokuun havainnot jäivät kuitenkin viiteen yksilömäärän ollessa 39. Syyskuulla jo vilkkaampaa yhteissummalla 504. Suurimmat yksittäiset 24.9. RAA Maivaperä 85m (2a) (KVa) ja 27.9. PYI Kirkonkylä 70p (2a) (JMj). Lokakuulla kuitenkin yli kymmenkertainen määrä 5764. Suurimmat yksittäiset 2.10. OUL Linnanmaa, kasvitieteellinen puutarha n. 200p (ESa), 5.10. OUL Välivainio n. 200p (PRa), 6.10. OUL Meri-Toppilan leikkipuisto 200p (TTa), 17.10. RAA Pattijoki 230p (1a) (JMj) ja 29.10. OUL Intiön hautausmaa 300p (CGr). Vaikka suurin yksittäinen havainto olikin lähes kuun lopussa, niin marraskuulle lintuja ei juurikaan jäänyt. Marraskuun yhteissumma 256, josta kolme suurinta vei yli puolet: 2.11. MUH Hyrkäs 32p (TSp), 2.11. LIM Tupos, ABC-asema 27p (JPe, Aleksi Nikkilä) ja 9.11. OUL Keskusta 90p (ARa). Joulukuussa viisi havaintoa 28 yksilöstä. Kaikki Oulusta ja suurin 27.12. OUL Keskusta 20p (ARa).

Koskikara *(Cinclus cinclus)*

Talvihavaintoina tammi–helmikuulla neljästi vähintään kolme: 1.1.–10.2. HAA Haapakoski maksimi 8p (JKj, Mikael Soppela, Timo Hannula ym.), 2.1. TAI Murhijoki 4p (KHy), 19.1. TAI Siikalammen laskuoja 3p (KHi) ja 16.2. MUH Pyhäkoski 3p (KWä). Tammi–helmikuun talvihavaintojen yhteismäärä 39 yks., joka kunnittain HAA 19, II 1, MUH 6, OUN 5, OUL 3, PYI 1, RAA 1, TAI 11, TYR 1 ja UTA 2. Maalis–huhtikuulla määrät kasvoivat monin paikoin. Suurimmat 6.–21.3 HAA Haapakoski 6–11p (tammi–helmi 6), enimmillään 21.3. 11p (JMj), 9.4. OUN Pyrrö, Piipsanjoki 5p (tammi–helmi 1, maalis 3) (JMj), 16.4. II Illinkoski 4p (tammi 1) (PJu). Kevään kokonaismäärä 38 yks. ja viimeiset em. Iin havainnon jälkeen 17.4. MUH Muhoslampi vs 1p (TWä, KWä) ja 20.4. PUD Iijoki, Kipinä 1p (ESa). Kesäajalta ei havaintoja. Syksyn aloittivat 8.9. TAI Ohtaoja 1p (Jorma Korhonen), 12.10. TAI Kalajoki/Simosenkoski 1p (Tuula Väätäjä) ja 17.10. PUD Iijoki, Kipinä 1p (ESa, TSa). Vähintään viiteen yksilöön päästiin kolmessa paikassa: 21.10. HAA Mieluskoski 5p (JKj), 3.11. TAI Pirinkoski 6p (KHi) ja 9.12. HAA Haapakoski 6p (JMj). Syksyn kokonaismäärä 62.

Peukaloinen *(Troglodytes troglodytes)*

Aloitus reilusti myöhemmin kuin viimeisten 10 vuoden aikana ja koko vuoden havaintomääräkin varsin pieni, vain 28. Huhtikuulla kolmesti: 21.4. RAA Arkkukari 1p (TKj), 25.4. OUL Hietasaari, Vaaskiventie, itäpää 1p (EAa, JHk, JSn ym.) ja 29.4. OUL Rusko 1p (Mikko Ala-Kojola). Pesintään viittaavia havaintoja ei ollut ollenkaan. Laulavia yksilöitä (reviirejä) touko–kesäkuussa 14, jotka kunnittain HAI 1, KÄR 1, OUL 2, PYI 3, RAA 1 ja TAI 6. Syksyllä vaatimattomasti elokuulla 1, syyskuulla 4 ja lokakuulla 3 havaintoa. Vuoden viimeiset 5.10. PYI Hanhikivi, Hietakarinlahti 1p (KVa), 13.10. RAA Hakotauri 1p (HTu) ja 25.10. LUM Puhkiavanperä, lt 1p (KVa).

Rautiainen *(Prunella modularis)*

Aloitus varsin myöhään. Ensimmäiset 18.4. OUL Myllykoski, Sanginjoki 1p (AAu), 18.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalo 1p (HTa) ja 19.4. OUL Hupi-

Punarinta saapui keväällä 2013 keskimääräistä myöhemmin. © KALLE HIEKKANEN

saaret 1p (TTa). Kevään ainut kunnon muuttolukema 25.4 RAA Maivaperä 10m (KVa). Seuraavaksi suurimmat neljä tai vähemmän. Elokuun selvästi suurimmat rengastuksista: 31.8. OUL Oulunsalo, Kempeleenlahti 15 reng+3kontr (STi, PTa, JHä) ja 31.8. SII Tauvo, lintuasema 8 reng (MTy). Syyskuulla 10 ylittyi kuudesti. Suurimmat 3.9. OUL Oulunsalo, Kempeleenlahti 21 1kv reng + 4 1kv kontr (PTa, STi, JHä), 9.9. II Olhava, Vuornosletto 36m klo 6:40–8:30 (KSi) ja 15.9. SII Tauvo, lintuasema 20p (MTy, MOj, LOj ym.). Vuoden päättivät 7.10. RAA Pitkäkari 1p (JMj), 12.10. HAI Huikunkangas, Käpykaarantie 1ä, m (VSu, THe, KHn, PPÖ) ja reilusti myöhemmin 2.11. UTA Juorkuna, Kivijärvi 1ä (Seppo Rytkönen).

Punarinta *(Erithacus rubecula)*

Ensimmäiset selvästi myöhään: 16.4. RAA Yrjänä 1p (Ritva Kuparinen, Sakari Kuparinen) ja 17.4. RAA Isoholmi 1p (Alli Kälkäjä-Hannus). 18.4. kolmessa muussa kunnassa ja siitä eteenpäin havaintoja yhtenäisesti. Tauvossa kymmenen yksilöä ylittyi kymmenen kertaa, suurimpina sekä 12.5. että 13.5 SII Tauvo, lintuasema 15p (MTy). Muualla maksimi 5 yks. Kesä–heinäkuunkin suurimmat Tauvosta: 20.7. SII Tauvo, lintuasema 7p (MTy, MOj, LOj ym.) ja 25.7. SII Tauvo, lintuasema 7p (MTy). Syksyllä kymmenen ylittyi 12 kertaa, joista Tauvossa yhdeksän ja muualla 3. Suurimmat 18.9. SII Tauvo, lintuasema 20p (MTy, MOj) ja mielenkiintoisesti saaresta 28.9. OUL Haukipudas, Pensaskari 20p (THe, KHn, PPÖ). Vuoden kolme viimeistä marraskuulta: 3.11. TAI Metsäkylä, Vääräjärvi 1p (Pekka Väisänen), 5.11. OUL Iso Ahvenjärvi 1p (Hanna-Riikka Ruhanen) ja 14.11. HAI Ulkokarvo 1p (KVa).

Satakieli *(Luscinia luscinia)*

Satakielivuosi oli ennätyksellinen. Yhteensä alueellamme havaittiin peräti 90 reviiriä, mikä ylittää aiemman vuoden 2009 (59 reviiriä) reilusti. Reviirit kunnittain: HAI 3, LIM 4, LUM 4, MER 2, OUN 3, OUL 22, PUD 1, PYI 17, RAA 16, SII 9, SIL 3, TAI 1, TYR 3 ja UTA 3. Ensimmäiset havaittiin 16.5. alkaen OUL Kiviniemi 1Ä (AAu) ja 17.5. OUL Akionlahti (MLn). Suurin reviirikeskittymä SII Säären vs 3Ä (KKo, TTa, KRa ym.). Mielenkiintoiset havainnot: 1.7. OUL Oulunlahden ssp. 2 reng (tn pari Kiviniemen reviiriltä) (MTy), 28.5. SII Tauvon lintuasema 1 reng (MTy, ATy) ja Koillismaan suunnan reviirit 24.5. TAI Jurmu 1Ä (Tapani Luokkanen) sekä 19.5. PUD Kipinä 1Ä (Marja Isomursu, TSa).

Satakielivuosi 2013 oli ennätyksellinen - PPLY:n alueelta löydettiin jopa yli 90 reviiriä. © KALLE HIEKKANEN

Sinirinta *(Luscinia svecica)*
Ensimmäiset 8.5. PYI Välimaanperä, Yppäri ja Ulko-Harmi yht. 6p (Risto Saranto, Kimmo Hotulainen) ja seuraava 10.5. PYI Isoneva 1Ä (KVa). Kevään suurimmat määrät Tauvon lintuasemalta 15.5. 10p, 16.5. 25p ja 17.5. 10p. Kevään viimeiset 26.5. PYI Elävisluodon ks 1p (PJä, IKo) ja 29.5. TAI kk 1Ä (TMo). Kesäajalta yksi ilmoitus 21.7. RAA Pirttiniemi 1p (JMj), joka lienee ensimmäinen syysmuuttaja. Seuraava 18.8. TAI jvp 1p (KHi). Syksyn kerääntymät vaatimattomia, ainoastaan yksi isompi määrä: 21.9. OUL Oritkari 20p (JMe, HTa). Vuoden viimeiset ja ainoat lokakuiset: 2.10. OUL Oritkari 1p (JMe), 3.10. OUL Jätäri 1p (ESa) ja 6.10 OUL Patelan kasa 1p (KRa).

Sinipyrstö *(Tarsiger cyanurus)*
Reviireitä yhteensä 15–17, kunnittain PYÄ 2, PUD 1 ja TAI 13–15. Vuoden ensimmäinen ja Pudasjärven ainoa reviiri löytyi 9.–12.5. PUD Maaselkä 1Ä (HTa, ULa, PMj). Taivalkosken reviirit: Kärppävaara, Latva-Kouva, Luokanvaara, Metsäkylän Katajavaara 2–3, Pitkävaaranaho, Porttihalsi, Pyhitys, Salmitunturi 2 ja Tilsa 2–3 (KHi, ULa, ERä ym.). Pyhännän kaksi reviiriä Itämäellä 24.5.–26.6. (JMj ym.). Kevätmuuton ajalta lisäksi yksi rengastettu lintu Tauvon lintuasemalta 19.5. (MTy ym.). Pesimäseutujen tuntumasta saatiin myös muutama syyshavainto: 11.9. PUD Syötteen kansallispuisto, Selkävaara-Keskituore, Ylpiäoja /1p (Lauri Kleemola, Markku Kleemola), 15.9. TAI Aseman kenttä 1p (ULa) ja 21.9 PUD Syötteen kansallispuisto, Kulmalamminoja 1 var (ARa, Katja Rajasärkkä, Helmi Kuittinen).

Mustaleppälintu *(Phoenicurus ochruros)*
Yhteensä 6 havaintoa 7 yksilöstä. Ensimmäiset 20.4. RAA Pirttiniemi 2 n-pukp (JMj). Muut keväthavainnot: 28.4. OUL Rautatienkatu 1Ä (Jyrki Mäkelä), 29.4. OUL Pikisaari /1p (TEs), 11.5. HAI Marjaniemi 1p (Ossi Nokelainen ym.) ja 14.5. SII Tauvon lintuasema 1 2kv reng (MTy). Syyskesältä yksi havainto: 25.7. HAI Viinikantie /1p (VNi).

Leppälintu *(Phoenicurus phoenicurus)*
Ensimmäiset rannikolla 26.4. SII Revonlahti Ä (HTa) ja PYI Liminkakylä Ä (Kalle Heikkanen) sekä 28.4. HAI Tömppä Ä (JRn, TIk, ASy). Sisämaassa 29.4. UTA Hepoharju 1 (VPH) ja 30.4. MUH Keskusta 1 (TWä, KWä). Yleistyi nopeasti toukokuun alussa. Muuton huippupäivät SII Tauvon lintuasemalla 13.5. 11 reng, 14.5. 7 reng ja 21.5. 7 reng (MTy). Syksyllä havaintoja yli syyskuun puolivälin; viimeiset 22.9. OUL Intiön hautausmaa 2p

Mustaleppälintu on PPLY:n alueella hyvin harvalukuinen laji, josta tehtiin vuonna 2013 kuusi havaintoa seitsemästä yksilöstä. © KALLE HIEKKANEN

(JHä, CGr) ja OUL Linnanmaa, kasvitieteellinen puutarha 1p (VMK, SLe).

Pensastasku *(Saxicola rubetra)*
Ensimmäinen jo 26.4. LUM Varjakka 1p (JRn, ASy, TIk). Seuraavat 3.5. RAA Pertunletto 1 (Vuokko Keränen) ja 6.5. RAA Saarelanperä 1p (KVa). Yleistyi vasta 10.5. jälkeen, tosin jo 8.5. TAI Aseman kenttä 1p (KHi). Elokuun jälkeen ilmoitettiin enää 12 havaintoa 16 yksilöstä. Viimeiset 20.9. OUL Oritkari 1p (JMe) sekä 29.9. ja 2.10. OUL Madekoski 1p samalla paikalla (THe, Jari Heikkinen).

Kivitasku *(Oenanthe oenanthe)*
Ensihavainnon 20.4. PYI Parhalahti 1p (TKj, Tuulikki Kotajärvi) jälkeen yleistyi nopeasti: 21.4. havaittiin jo neljällä paikalla: OUL Metsokangas 1p (PKi), HAI Koivukylä 1p (VPH), RAA Pikkulahti 1p (PTn, Anneli Tuhkanen) ja LUM Kivipelto (JLe, Heikki Kauppi, Kaisa Manninen, ELe). 22.–25.4. ilmoitettiin jo 14 havaintoa. Suurin ilmoitettu määrä keväällä 9.5. OUL Oritkari 7p (EMi). Suurimmat ilmoitetut syksyllä 21.8. OUL Pateniemen saha-alue 6p (PPÖ) ja 9.9. RAA Maivaperä 7p (KVa). Viimeiset 29.9. HAI Huikku 1p (VPH, PHo) sekä 1.10 ja 4.10. PAT Pattijokisuu 1p (JMj).

Sepelrastas *(Turdus torquatus)*
Keväällä 25 yks ja syksyllä 3 yks: 22.4. LUM Sannanlahti 1m (PLa, AVi), 26.4. LUM Sääri 1/ p (JRn, ASy, TIk), 27.4. PUD Kollaja 1/ p (ESa), 28.4. HAI Pököntie 1/ p (STi, JRi), 29.4. PUD Kollaja 1/ p (ESa), 1.5. HAI Kirkkosalmi 1m (EBo, MMa), 1.5. RAA Kuljunniemi 1p (KVa), 1.5. OUL Kello /1 p (EAa), 1.–3.5. OUL Kellonkartano /1 p (EAa, GCa, HAi), 2.5. MER Kalapudas 1p (Juha Heikkilä), 2.5. PUD Kollaja /1 p (ESa), 3.5. SII Karinkanta /1 p (PLa), 3.5. II, Raasakka 1/ p (KSi), 3.5. OUL, Kello /1 (EAa, GCa), 4.5. OUL, Halosenperä, Kell´on lt. /1 p (TEs, JMe, HTa), 4.5. HAI Keskikylä 1p (Johanna Sankilampi), 5.5. LUM Kalliala /1 p (Mauri Kallio, Helena Ala-Kojola), 5.5. HAI kk 2/ p (PHo), 5.5. PUD Kollaja /1 p (ESa), 6.5. RAA Maivaperä 1m (KVa), 7.5. LUM Kalliala /1 p (Mauri Kallio), 9.5. PYI Parhalahti /1 p (JMj), 9.5. PYI Parhalahden ks. 1p (PLa, STu, SLe) ja 10.5. SII Tauvon tie 1/ p (Paula Niemelä). Syksyllä 29.9. OUL, Yli-Ii, Maalismaa 1 (Olli-Pekka Karlin), 12.10. HAI Louekarinkurkku 1p (VSu, THe, KHn, PPÖ) ja 21.10. HAI Hannuksennokka /1 p (KVa).

Mustarastas *(Turdus merula)*
Laji on yleistynyt varsin nopeasti PPLY:n alueella

ja sitä voi tavata läpi vuoden – pihlajanmarjavuosina lukuisanakin. Myös monipuolistuneet ruokinnat edesauttavat selviämistä talven yli. Tammikuussa havaintoja 100 yksilöstä, pihabongauksen osuus havainnoissa on oleellinen, talvehtiihan laji paljolti myös ruokinnan turvin. Kunnittain HAA 2, II 2, KEM 4, LIM 1, LUM 7, MUH 4, OUN 1, OUL 50, PYI 2, RAA 23 ja SII 4. Enimmillään havaittiin pihabongauspäivänä 27.1. OUL Kuivasjärvi 3p (Riitta Kärkkäinen) ja RAA Saloinen, Tarpio 3p (Eeva-Liisa Pasanen). Helmi–maaliskuulla mustarastaiden määrä pysyi runsaana. Yömuuttajana tunnetusta lajista saadaan niukasti muuttohavaintoja, murat vain putkahtavat pihoihin tai ilmestyvät lurittamaan reviireilleen. Selvästi uudet havainnot tai muuttajat 15.3. OUL Tuira 1NW (IKä), 20.3. TAI Jurmu 1p (Tapio Karvonen) ja 23.3. LIM Virkkula 1k (Tellervo Kalaoja, Veijo Kalaoja). Kevään suurimmat paikallisten määrät 31.3. RAA Piehinki 4 ruokinnalla (JMj) ja 21.4. MER Ylipää Aittoneva 4p (AHi, EHi). Suurimmat muuttajamäärät SII Tauvon lintuasemalla 17.4. 7m ja 20.4. 6m. Koillismaalla touko–heinäkuulta reviirejä vain kaksi, molemmat TAI. Syksyllä vähintään viiden yksilön havaintoja seitsemän. Näistä suurimmat kuuden yksilön havainnot 7.9. KEM Honkanen 6 2ad 4juv, ilm. myöhäinen poikue (JSi), 9.10. RAA Maivaperä 6m (KVa) ja 12.10. SIL Kestilä 6p (MKn). Toinen suurempi muuttajamäärä syksyltä 5.10. OUL Kiiminki, Jääli, Neulasenkuja 5m (HNy). Talvihavaintoja niukasti joulukuulta, yksilöitä OUL 1, PYI 1 ja RAA 5.

Räkättirastas *(Turdus pilaris)* ja **rastaslaji** *(Turdus sp.)*

Läpi talven, tammikuussa kohtalaisen runsaslukuisena. Tammikuun suurimmat kertymät 4.1. OUL Koskela n. 70p (ESa) ja OUL Karjasilta 120p (TTa). Helmi–maaliskuulla ja huhtikuun alkupuolella yksittäisiä eri puolilla. Koillismaan ainoa talvihavainto 27.1. TAI kk, Taivalvaara 1p (Turdus sp, KHi). Huhtikuulla ensimmäiset suuremmat määrät 18.4. OUL Rusko Jätekeskus 12p (EAa) ja 19.4. MUH Tikkalantie 12p (VPH). Suurimmat muuttajien määrät 22.4. LUM Sannanlahti, torni 156m (PLa) ja PYI Parhalahden ks 409m (JÖs, PPÖ). Viimeiset 22.5. PYI Elävisluodon ks 1m (SLu) ja 29.5. PYI Parhalahden ks 1m (KVa). Kesän sulkasatoon liittyvä välimuutto mittavaa 28.6. LUM Sannanlahti torni 2000m jatkuvana virtana (PAo, RKl, BGr ym.) ja 30.6. LUM Sannanlahti torni 2000m, kiert. (Martti Partanen, Veikko Forsberg, Antero Salokoski ym.). Syksyn ensimmäiset suuremmat kertymät

Ensimmäiset kulorastaat saapuivat 18.4. useammallekin paikalle samanaikaisesti. © KALLE HIEKKANEN

13.8. OUL Raksila 850m, kiert. (CGr, JHä) ja 28.8. OUL Saikkosentie 800p, kiert. (JPe). Sadan–viidensadan parvia syyskuulla kunnes TAI Taljajärvi 1500p (KVa) ja 28.9. RAA Pattijokisuu 2380N (KVa). Lokakuun suurimmat määrät kirjattiin SII Tauvon Lintuasemalla 2.10. 500m (MTy), 5.10. 300m (MTy) sekä 14.10. 900m (MTy, JAa, PAa). Tämän jälkeen vain kymmenien määriä. Viimeiset 16.12. OUL Tuira 1p (ESa) ja 16.–19.12. Intiö Hautausmaa 1p (ESa, IKä) sekä 17.12 MUH Jokirinne 1 kiert. (SMe).

Laulurastas *(Turdus philomelos)*
Lajista kirjattu niukasti havaintoja. Ensimmäiset: 20.4. SII Karinkanta 1m (KVa) ja MUH Jokirinne 1p (JMe) sekä 21.4. SII Tauvon Lintuasema 1p (LOj, MOj). Mitään kertymiä ei keväällä havaittu. Viimeiset muuttajat SII Tauvon Lintuasemalla 5.5. 6m ja 6.5. 2m (LOj, MOj). Syksyn ensimmäiset muuttajat: 1.9. OUL Pateniemi, Jalopuunkuja 2m (JPu), 2.9. SII Tauvon Lintuasema 1m (MTy, MOj, LOj, PLa) ja 3.9. OUL Kello, Kiviniemi 9m, S (EAa). Syksyn viimeiset havainnot: 27.10. PYI Parhalahti 1p (VSu) ja LIM Virkkula lt 1p (PLa) ja vielä 3.11. RAA Välikari 1p (KVa).

Punakylkirastas *(Turdus iliacus)*
Ensimmäiset 17.4. RAA Maivaperä 1m (KVa) ja PYI Parhalahden ks 1m (HTa). Yleistyi 19.4. jolloin tavattiin usealla eri paikalla. Runsasta muuttoa jo 22.4., lukuisilla paikoilla yksittäisiä – kymmeniä sekä LUM Sannanlahti 101m ja 617m PTur (pieni rastaslaji) (PLa). SII Tauvon Lintuasemalla muutti 28.4. 105 PTur ja 373 Turdus sp:tä (MOj, LOj). Viimeiset muuttajat 4.5. HAI Kutukari, lt 50m, p (STi, JMa, MMi ym.) ja 5.5. SII Tauvon Lintuasema 5m (MOj, LOj, MTy). Syksyn ensimmäiset muuttajiksi kirjatut 29.8. OUL Kello, Kiviniemi, ks 1m, S (EAa), ja 2.9. SII Tauvon Lintuasema 18m (MTy, MOj, LOj, PLa). Syysmuuttoa ilmentäviä paikallisten kertymiä oli 31.8.–3.9. OUL Kello, Kiviniemi 15–30p (EAa). Suurimpia kertymiä olivat 25.9. RAA Hummastinvaara 302m (TVä) ja 14.10. SII Tauvon Lintuasema 161m (MTy, JAa, PAa). Viimeiset 2.11. OUL Nallikari 1p (AJk), 6.11. OUL Ruskonselkä 2p (EMi) ja OUL Kello, Kiviniemi, ks 1m (EAa).

Kulorastas *(Turdus viscivorus)*
Ensimmäiset 18.4. usealla paikalla: MUH Jokirinne 1m (SMe), RAA Maivaperä 1m (KVa), PYI Liminkakylä 1m (KHn) ja PYI Parhalahti, Pohjanpalo 1Ä, 4m (HTa). Tämän jälkeen yleistyi nopeasti. Suurimmat määrät 24.4. SII Karinkanta 50p (KVa, JKo) ja 4.5. LUM Varjakantie 21p (KRa). Vielä 7.5. SII Tauvon lintuasema 12m (LOj, MOj). Muutoin keväältä vain alle kymmenen kirjauksia. Syksyn ensimmäiset muuttajat 5.9. MER Ylipää, Pirttisaari 3 nous, S (VHe), 8.9. OUL Oulunsalo Nenännokka 10m (PKi) ja 14.9. SII Tauvon Lintuasema 10m, p (JAa, PAa, MTy ym.). Suurimmat määrät 6.10. SII Tauvon Lintuasema 18p (MTy) ja 12.10. HAI Haurunlampi n. 20p (VSu, THe, KHn, PPÖ). Viimeiset 2.11. OUL Metsokangas 2SE (JKa) ja OUL Hietasaari 2p (Hannu Savikangas) sekä 5.11. OUL Hietasaari 1p (ESa).

Pensassirkkalintu *(Locustella naevia)*
Melko runsas esiintyminen. Yhteensä löydettiin 39 reviiriä, mikä lienee alueemme ennätys (edellinen vuodelta 2009 26 reviiriä). Kunnittain reviirit jakaantuivat seuraavasti: HAI 1, II 1, KÄR 1, LIM 2, MER 1, OUN 5, OUL 1, PYI 5, RAA 5, SII 4, SIL 1, TAI 1 ja TYR 1. Kesän ensimmäinen havaittiin 22.5. RAA Yrjänä 1Ä (KVa) ja viimeisin havainto oli 21.7. LIM Virkkula 1Ä (MKt ym.).

Viitasirkkalintu *(Locustella fluviatilis)*
Myös viitasirkkalinnun esiintyminen oli huipputasolla. Reviirejä havaittiin peräti 6 (ennätys vuodelta 2010 7 reviiriä) ja lisäksi yksi lintu rengastettiin muuttomatkalla. Kaikki havainnot: 26.–31.5. RAA Kultalanperä 1Ä (THe, JÖs, KHn ym.), 2.–3.6 RAA Hurnasperä 1Ä (JMj), 10.–13.6. HAA Ala-Sydänmaa, Pyöriä 1Ä (Riku Rantala, Seppo Sirviö, Esko Purmonen), 10.6. SII Porkanranta, Pyöriä (KHn), 11.–21.6. OUN Perikangas, Koivisto 1Ä (VHe, Riku Rantala) ja 7.7. LUM Puhkiavanperä 1Ä (Petri Hasunen, Inga Holström). Syysmuutolla lienee ollut: 9.8. SII Tauvon lintuasema 1 reng (MTy).

Ruokokerttunen *(Acrocephalus schoenobaenus)*
Ensimmäiset 13.5. monin paikoin, ilmoituksia yhteensä 6 paikalta ja jo 9 yksilön voimin. Kevään esiintyminen normaalia ja kesän suurimmat ilmoitetut reviirimäärät Hailuodosta 28.5. Kirkkosalmen perukka väh. 50Ä ja Kitinnokka väh. 30Ä (JMa) ja Oulun Multasuolta 6.6. väh. 100Ä (TTa). Syyskaudella ruokokerttusten määrät olivat pääosin vaatimattomia. Suurimmat ilmoitukset 12.8. OUL Kempeleenlahti 34 1kv reng (STi, TEs) ja 3.8. LIM Temmesjokisuu 12p (TKe ym.). Vuoden viimeiset syyskuun puolenvälin paikkeilla: 15.9. PYI Yppärin

uimaranta 1p (JMj) ja 17.9. OUL Jätäri 2p (PPÖ).

Luhtakerttunen *(Acrocephalus palustris)*
Laji esiintyi ennätyksellisen runsaana alueellamme. Yhteensä 9 havaintoa, joista 7 reviirilintua ja kaksi lintuasemarengastusta. Kaikki havainnot: ensimmäinen 2.6. PYI Asikkaperä 1Ä (Petri Pelttari, Tarja Jylänki), 2.–15.6. KÄR Keskusta, Partala 1Ä (Tapani Pirinen, Ismo Kreivi ym.), 3.6. SII Tauvon lintuasema 1 +1kv reng (MTy), 4.6. Tauvon lintuasema 1 +1kv reng (MTy, ATy), 5.6. SII Pekkalankangas 1Ä (KVa), 5.6. RAA Iiliäinen 1Ä (JMj), 8.6. II Alaranta 1Ä (KSi), 10.6. SII Koskenperä 1Ä (KVa) ja 18.6. SII Piippola, museon piha 1Ä (PKi).

Rytikerttunen *(Acrocephalus scirpaceus)*
Yksi havainto: 8.7. OUL Oulunlahden ssp. 1 +1kv tn. koiras reng. (MTy).

Viitakerttunen *(Acrocephalus dumetorum)*
Monen muun yölaulajan tapaan myös viitakerttusia esiintyi runsaasti. Lajista saatiin peräti 126 reviirihavaintoa, mikä on toiseksi korkein havaittu määrä alueellamme (vuonna 2010 noin 151 reviiriä, mutta muutoin on jääty alle 50 reviirin). Reviirit kunnittain: HAI 5, II 1, KEM 4, KÄR 1, LIM 3, LUM 3, MER 5, MUH 2, OUN 10, OUL 7, PUD 2, PYI 22, RAA 23, SII 9, SIL 13, TAI 1, TYR 8 ja UTA 2. Ensimmäiset havaittiin 24.5. SII Tauvon lintuasema 1 reng (MTy, JVW) ja 25.5. RAA Aittalahti 1Ä ja SII Varessäikkä 1Ä (PLa, SLe, HTa). Suurimmat reviirikeskittymät 1.–28.6. OUN Irvanperä Käiverömutka 3Ä (VHe, Riku Rantala) ja 8.6. MER Kalapudas, Myllyojansuvanto 3Ä (VHe). Koillismaan suunnan reviirit: 28.5. PUD Hiltulanranta 1Ä (AJk), 4.6. PUD Taipaleenharju 1Ä (PHl, TKin) ja 16.6. TAI Inkee 1Ä (ULa). Tauvon lintuasemalla rengastettiin kevätkaudella yhteensä kolme yksilöä.

Kultarinta *(Hippolais icterina)*
Lajista saatiin 4 havaintoa: 3 reviiriä ja yksi rengastettu lintu. Reviirit: 13.6. HAI Rautaletto 1Ä (JMa), 26.5. RAA Antinsuo 1Ä (JMj) ja 28.5. RAA Pattijokisuu 1Ä (KVa). Syysmuutolla oleva lintu rengastettiin SII Tauvon lintuasemalla 12.8. 1 1kv reng (MTy, MOj, LOj).

Mustapääkerttu *(Sylvia atricapilla)*
Toiseksi paras vuosi 2000-luvulla kevät- ja reviiriaikaisten havaintojen osalta (Tapio 2014). Näitä oli yhteensä 70 yksilöstä jakautuen kunnittain HAI 1, II 1, KEM 1, LUM 2, OUN 1, OUL 24 (Hietasaari 6), PYI 7, RAA 13, SII 18, SIL 1 ja TAI 1. Siikajoen havainnoista yhdeksän oli rengastuksia ja yksi muuttavasta yksilöstä, joten reviirejä 60. Kevään ensimmäinen 13.5. SII Tauvon lintuasema 1p (MTy) ja seuraavana päivänä 14.5. jo neljässä paikassa OUL Pikisaari 1Än (ESa), SII Tauvon lintuasema 1reng (MTy), OUL Hietasaari 2Ä (PHl) ja OUL Pateniemi, vs 1p (EAa, GCa, Oona Hanhimäki). Syyspuolen havainnot kuukausittain elo–marraskuussa 3, 16, 7 ja 8 yksilöstä. Marraskuun viimeiset 17.11. OUL Hietasaari, Vaaskiventie /1p (EBo, MMa), 17.–21.11. OUL Pikisaari /1p (EBo, MMa, ESa) ja 18.11. OUL Intiö, hautausmaa /1p (EBo). Vuoden päätti talvihavainto 4.12. OUL Pateniemi 1/p (HSk, PMj).

Lehtokerttu *(Sylvia borin)*
Kevään ensimmäiset 15.5. SII Tauvon lintuasema 1reng (MTy), 16.5. OUL Oulunsalo, Koivukari 1Ä (EAa) ja 16.5. LIM Temmesjoki, Arvolannenä 1Ä (EAa). Yleistyi saman tien. Keväältä suurimmat 24.5.–4.6 SII Tauvo, lintuasema 15–20p (MTy, ATy, JVW) ja 25.5. OUL Toppilansaari–Hietasaari 13Ä (AJk). Syksyllä elokuun alusta vuoden loppuun havainnot 15 yksilöstä, joista 10 rengastuksia. Syyskuun viimeiset 17.9. OUL Oulunsalo, Varjakka 1p (JMe), 17.9. SII Tauvon lintuasema 1reng (MTy) ja 20.9. SII Tauvon lintuasema 1reng (MTy). Sitten vielä todella myöhäiset 27.10. OUL Pikisaari 1p (v) (PTa, Lahja Leiviskä) ja 25.11. OUL Intiö Hautausmaa 1p (Hannu Varo).

Hernekerttu *(Sylvia curruca)*
Kevään ensimmäiset 7.5. HAI Louekari–Maasyvän risteys 1Ä (JMa), 9.5. KEM kk 1Ä (MLn) ja 9.5. LIM Aabramintie 1Ä (PLa, STu, SLe). Yleistyi saman tien ilman selvää piikkiä. Kertahavainnoista kevään suurin 13.–14.5. SII Tauvo, lintuasema 15p (MTy). Kesäkuulta pesäpoikashavainto 27.6. PUD Kollaja, Niskakangas 2”5’ (ESa). Kyy kuitenkin tyhjensi pesän. Elokuun summa 42, jossa mukana mm. 10.8. LIM Temmesjokisuu, torni 5p (THe, PPÖ). Syyskuun summa 27. Sitä kasvatti hulppea 5.9. OUL Linnanmaa, kasvitieteellinen puutarha 9p (Teppo Helo). Vuoden päättivät 15.9. SII Tauvon lintuasema 1reng (MTy, MOj, SBr ym.), 21.9. RAA Aittalahti 1p (KVa) ja 22.9. RAA Maunula 1p (HTu).

Pensaskerttu *(Sylvia communis)*
Ensimmäiset 13.5. RAA Maivaperä 1p (KVa), 13.5. SII Tauvo, lintuasema 1p (MTy) ja 14.5. OUL jvp

Vuonna 2013 löydettiin kolme kultarintareviiriä. © KALLE HIEKKANEN

1p (ESa). Suurimmat keskittymät/määrät 27.5. PYI ”Koko alue” 9Ä (JMj), 10.7. OUL Kello, Teponperä 7 (4Ä, 2var, 1p) (EAa, HAi). Elokuulla havainnot kahdeksasta yksilöstä. Niistä puolet rengastuksia. Vuoden viimeiset 13.8. OUL Oulunsalo, Kempeleenlahti 1reng (STi), 14.8. OUL Jätäri 1p (ESa) ja 25.8. SII Tauvon lintuasema 1reng (MTy).

Idänuunilintu *(Phylloscopus trochiloides)*
Laulukaudelta viisi reviirihavaintoa: 4.6. PYI Viirre, Korpi 1Ä (KHn), 6.–23.6. PYI Itämäki 2Ä (KVa ym.) ja 22.6. TAI Koivuoja 2Ä (KHi). 27.7. SII Tauvon lintuasemalla seitsemän rengastusta (MTy ym.): 19.5., 23.5., 31.5., 1.6. 4.6., 27.7 ja 29.7. Heinäkuulta poikuehavainto 9.7. PUD Pöyskö /1”3’ (ESa) sekä kaksi muuta: 18.7. MUH Laamanninkoski 2än (Tuomo Jaakkonen, Matti Heino) ja 24.7. PYI Pöllänkärki 1Ää (PLe, Jukka Leskelä).

Lapinuunilintu *(Phylloscopus borealis)*
Vain yksi havainto ja sekin muuttavasta: 29.5. OUL Kiiminki, Jääli, Neulasenkuja 1Än, NW (HNy). 2000-luvulla on havaintoja ollut vuosittain 1–3 yksilöstä, paitsi vuosi 2004 oli nollavuosi.

Taigauunilintu *(Phylloscopus inornatus)*
Kolmas hurja yli sadan yksilön vuosi peräkkäin ja ennätys yhteismäärällä 112. Neljänneksi paras on noin 50 yksilöä vuodelta 2008, joka puolestaan oli kolminkertainen aikaisempiin huippuvuosiin verrattuna (Tapio 2014). Kyseessä on RK-laji vuoden 1993 loppuun ja ARK-laji vuoden 2006 loppuun asti. Tuolta jaksolta hyväksyttyjä havaintoja on 111 kpl 123 yksilöstä PPLY:n alueelta. Nyt siis ”normina” yhden vuoden summa on suunnilleen sama kuin koko havaintohistoria ennen vuotta 2007. Havaintokriteerit ovat höllentyneet komiteatarkistusten muutosten myötä, mutta muutos on niin raju, että komiteatarkistusäännöt jäävät marginaaliin.

Kuntakohtaiset yksilömäärät HAI 15, II 12, LIM 5, LUM 1, MUH 1, OUL 28, PYI 1, RAA 19 ja SII 30. Erityisesti rannikkokunnissa ja Hailuodossa olisi potentiaalia suurempiinkin lukemiin. Oulun ja ehkä myös Raahen hyvät luvut selittyvät hyvällä retkeilyaktiviteetillä. Siikajoen huippulukeman 30 pohjalla ovat Tauvon Lintuaseman rengastukset. Iin havaintomäärä yhdeksällä yksilöllä pienehköllä (?) retkeilymäärällä kertoo sen, että vaelluksen kärki jatkuu pitkälle osaksi kartoittamattomaan pohjoiseen.

Vuoden ensimmäiset ”normiaikaan” syyskuun alussa: 2.9. SII Tauvon lintuasema 1reng (MTy,

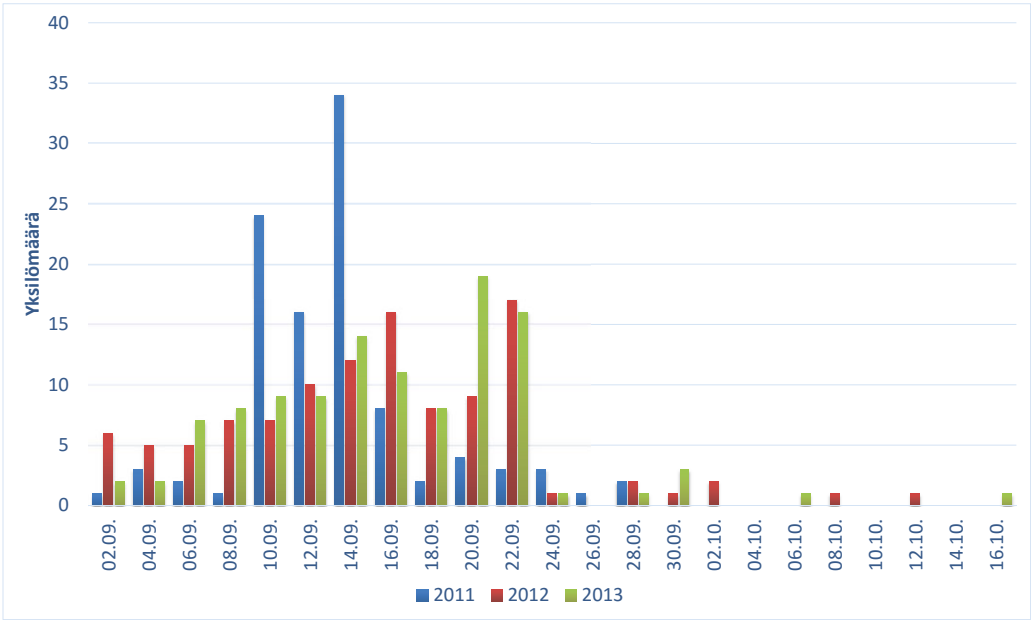

Taigauunilinnun syksyn yksilömäärät kahden päivän jaksoissa huippuvuosina 2011–2013. Kaikkina vuosina ensihavainto oli 2.9. Vuoden 2011 huippu oli terävämpi ja viikkoa aiemmin kuin muina kahtena vuonna.

© KALLE HIEKKANEN

PLa), 3.9. SII Tauvon lintuasema 1reng (MTy), 4.9. II Laitakari 1p (KRa, Seija Rannikko) ja 4.9. LIM Virkkula 1p (PLa, Olli Help). MTyn Tauvon rengastusmäärä oli lopulta melko komea, 21.

Havaintojakauma oli lähes identtinen vuoteen 2012 verrattuna: aloitus 2.9. huippu noin 20.–22.9. ja 24.9 jälkeen enää yksittäishavaintoaja. Kolmantena huippuvuonna 2011 terävä ja selvemmin erottuva havaintohuippu oli viikkoa aiemmin. Havainnot myös hiipuivat silloin jo syyskuulla viimeisen ollessa 30.9, kun se vuonna 2012 oli 12.10. ja 2013 16.10.

Syksyn hulppean reangastusjakson viimeinen oli 30.9. SII Tauvon lintuasema 1 1kv reng (21. E2W4) (MTy). Tämän jälkeen lokakuulla oli vielä kolme havaintoa: 1.10. OUL Uistintie 19 1p (PRo), 7.10. RAA Pitkäkari, Iiläinen 1p (JMj) ja 16.10. RAA Maafantti 1p (KVa).

Sirittäjä *(Phylloscopus sibilatrix)*
Ensimmäiset 11.5. KÄR Nurmesjärvi 1Ä (Jorma Tähtinen) ja SII Säären ranta 1Ä (KVa), 13.5. OUN Kurjenneva, Takalo 1p (AHi), OUL Oulunsalo, Kotaniemi 1Ä (THe), TYR Rauhionojansuu, Ängesleväjoki 1Ä (Petteri Polojärvi) sekä OUL Hietasaari 1Ä (MLn). Kevään ja kesän isoimmat kerääntymät samasta paikasta: 18.5. OUL Hietasaari 5p (PHa), 19.5. 5p (VSu) sekä 24.7. KÄR Nurmesjärvi lt 4p (JÖs). Ainoa poikuehavainto OUL, Hietasaari 5p (ESa). Vuoden viimeiset: 30.7. SII Tauvon lintuasema 1 1kv reng., 1 1kv kontr. ja 1p (MTy) ja 2.8. OUL Oulunsalo, Kempeleenlahti 1 1kv reng (STi).

Tiltaltti *(Phylloscopus collybita)*
Ensimmäiset 20.4. LIM Virkkula 1p (PLa) ja RAA Piehinki 1Ä (JKo, Tapani Karvonen) sekä 21.4. OUL Kiiminki, Kieloranta 1Ä (RPa). Kevään suurin ilmoitettu määrä 14.5. SII Tauvon lintuasema 10p (MTy). Kesän suurimmat havaintomäärät: 4.6. MUH Pyhäkoski 3Ä (TSp) ja 3.8. LIM Temmesjoenlt 6p (TKe, MKt, Eero Ketonen ym.). Syksyn suurimmat määrät 15.9. PYI Yppärin uimaranta 8ä (JMj), 18.9. RAA Maivaperä 10p (KVa), 21.9. SII Munahieta 8p (PLa) ja OUL Intiön hautausmaa 6p (CGr, JHä). Vuoden viimeiset: 21.10. II Vatunginnokka 1p (KHn), 27.10. RAA Aittalahti 1p (KVa) ja 9.11. RAA Aittalahti 1p (KVa).

Pajulintu *(Phylloscopus trochilus)*
Ensimmäiset: 23.4. OUN Ojanperä jvp 1Ä (AHi), 24.4. MER Ylipää, Aittoneva 1ä (VHe) ja 26.4. OUL Rusko 1Ä (JPe). Keväällä päämuutto ajoittui n. 13.–24.5. jolloin SII Tauvon lintuasemalla havaittiin päivittäin yli 100 yksilöä. Parhain päivä 13.5. SII Tauvon lintuasema 300p (MTy). Tauvon ulkopuolelta vain yksi yli 100 havainto 20.5. PYI Hanhikivi 110p (SLu). Kesällä suurimmat ilmoitetut määrät 25.–30.7. SII Tauvo lintuasema päivittäin yli 100, parhaana 29.7. 250 (MTy). Elokuulta suurin määrä 13.8. SII Tauvon lintuasema 125 (MTy). Viimeiset: 26.9. SII Tauvon lintuasema 1p (MTy), 29.9. OUL Pateniemen ks 1p (KRa) ja 1.10. OUL Patelan kasa 1p (KRa).

Hippiäinen *(Regulus regulus)*
Suurin määrä alkuvuonna 5.1. II Raasakka 5p (KSi, TSn, TSi). Keväältä ei ilmoitettu isoja määriä. Suurimmat ilmoitetut määrät syksyltä ja alkutalvesta 15.9. OUL Kontionpalo 10p (THe), 17.9. OUL Madekoski 15p (THe), 17.10. OUL Oulunsalo, Nenännokka 15p (THe), 5.11. RAA Pitkäkarin talvilintureitti 21p ja 8.12. 15p (HTu). Kaikkiaan hyvin vaisu vaellusvuosi.

Harmaasieppo *(Muscicapa striata)*
Ensimmäiset: 10.5. RAA Siniluodonlahti 2p (JLn) ja 1p (JÖs, KHn) sekä RAA Tarpio, Sammakkosuonkatu 1p (PTn). Seuraavana päivänä jo useita havaintoja eri puolelta. Yleistyi heti ennen toukokuun puoltaväliä. Esim. 13.5. RAA Maivaperä 5p (KVa). Syyspuolen suurimmat määrät: 3.8. OUL Kello, Kraaseli 22p (EAa, TKin, PKi ym.) ja 5.9. OUL Linnanmaa, kasvitieteellinen puutarha 25p (Teppo Helo). Vuoden viimeiset: 17.9. OUL Linnanmaa, kasvitieteellinen puutarha 1p (ESa), 18.9. RAA Maivaperä 1p (KVa) ja 21.9. OUL Intiön hautausmaa 1p (CGr, JHä).

Pikkusieppo *(Ficedula parva)*
Kaikkiaan havaittiin 16 eri lintua mikä on hyvä määrä. Kaikki havainnot: Ensimmäinen 14.5. PUD Hilturanta 1 n-puk p (AJk) ja seuraavat 15.5. OUL Kalimenoja, Pitkäsuo 1k Ä (EMi) ja 18.5. HAI Hiidenniemi–Vesa 1k +2kv Ä (JMa). Seuraavat 24.5. RAA Arkkukari 1Ä (TKj, Markus Hurme), HAI Virpiniemi 1p 2kv k (VNi) ja PYÄ Itämäki 1Ä (JMj). Itämäellä oli vähintään 2 reviiriä 25.5. (TLh). Muut: 25.5. SII Tauvon lintuasema 1 2kv ja reng ja 1p, (MTy, GCa, JVW), RAA Pitkäkarin lt 1Ä (JKo, KVa, JSun ym.), 29.5. PYÄ Mäykänahon natura-alue 1Ä (ARa) ja PYI Parhalahden ks 1Ä (KVa), 30.5. SII Tauvon lintuasema 1 2kv k reng., 1.–9.6. PUD Pöyskö 1k +2kv Ä (ESa, TSa), 26.6

OUL Toppila 1k 2kv Ä (EMi). Viimeinen havainto Pyhännältä 26.6. PYÄ Itämäki 1Ä (Jan Nygård, Ingmar Nybäck). Vuoden viimeinen havainto 19.7. LIM Aabramintie 1kv p (PLa, Satu Lampila).

Kirjosieppo *(Ficedula hypoleuca)*
Ensimmäiset: 24.4. OUL Tuira 1p (PPÖ) ja OUL Peltola 1k (Saara Oilinki). Yleistyi toukokuun alusta lähtien. Suurimmat paikallismäärät: 13.5 SII Tauvon lintuasema 15p (MTy) ja päivittäin 20.–27.5. SII Tauvon lintuasema 25p (MTy). Vuoden viimeiset: 25.8. PUD Kollaja, Rankkila 1p (ESa) ja SII Tauvon lintuasema 2p (MTy, ATy). Viimeisin lähes kuukautta myöhemmin 21.9. OUL Intiön hautausmaa 1p (JHä, CGr).

Viiksitimali *(Panurus biarmicus)*
Vuoden yhteisummaa on erittäin vaikea määrittää, sillä kaikki havainnot ovat Lumijoen Sannanlahdelta ja kaikissa tapauksissa on kuultu tai nähty yksi lintu. Koko talvikautena 2012–2013 ei havaittu yhtään viiksitimalia PPLY:n alueella. Ensimmäinen havainto 25.6. LUM Sannanlahti 1ä (Asko Rokala, Pasi Pirinen, Jari Lagerroos ym.). Kesän viimeinen havainto 11.7. LUM Sannanlahti 1ä (Vesa Orjasniemi). Syksyllä havaintoja alkaen 1.10. LUM Sannanlahti 1p (EBo, MMa) ja loppuen 7.11. LUM Sannanlahti 1ä (KVa).

Pyrstötiainen *(Aegithalos caudatus)*
Tammikuulta kaikkiaan 18 havaintoa eri puolilta yhteensä 84 yksilöä ja suurin havaittu määrä 19.1. RAA Puistola 11 (KVa). Helmikuulta 4 havaintoa yhteensä 16 yksilöä ja suurin havaittu määrä 3.2. Raahe Lasikangas 8p (Jarkko Alatalo). Keväällä ja kesällä yksittäisiä havaintoja välillä 23.3.–10.6. yhteensä 18. Reviiriin viittaavia havaintoja 14.4.–5.5. PYI Parhalahden ks 2p tai 1p (HTa, JÖs, KVa ym.). Elokuulta kaikkiaan 6 havaintoa yhteensä 37 yksilöstä, joista pääosa yhdessä parvaessa 2.8. HAI Vuotikka 20p (VPH, Mirja Honkanen). Syyskuun aikana havaintojen määrä lisääntyi ja havaintoja kertyi 41 kaikkiaan 444 yksilöstä. Suurin havaittu määrä 28.9. LIM Temmesjoen lt 75m (JPe). Lokakuussa vaellus kiihtyi ja havaintoja kertyi kaikkiaan 4100 yksilöstä, vaellus tasoittui kuitenkin loppukuuta kohden. Suurimmat yksittäiset havaintomäärät 6.10. HAI Keskiniemi–Virpiniemi nn. 200m (VSu, KHn, PPÖ ym.), 7.10. PYI Yppärijoensuu 410m (KVa) ja HAI Keskiniemi 200m (TSp, JPu, JMa ym.) Loppuvuoden osalta havaittiin marras–joulukuulta kaikkiaan 999 yksilöä josta suurin määrä 20.11. OUL Oulunsalo, Pajuniemi 40 kiert. (MPa). Yhteensä 2.8.–31.12. havaittiin 5600 lintua, mikä osoittaa vähintäänkin kohtalaista vaellusta.

Hömötiainen *(Parus montanus)*
Suurimmat alkuvuoden talvikerääntymät ruokinnoilla: 26.1. LIM Lapinkangas 16p (Esko Niskanen), SII Tuomioja 13p (Maija Pitkänen) sekä 27.1. LUM Varjakantie 13 (Vuokko Nenonen). Syysvaellus mitätöntä, suurin ilmoitettu määrä: 14.10. SII Tauvon lintuasema 20 (MTy, JAa, PAa). Lisäksi joitakin 15 yksilön havaintoja. Joulukuun ruokintakertymistä suurimmat: 22.12. OUL Hietasaari 12 (Heikki Savolainen) ja TAI Pahkakuru 12p (KHy).

Lapintiainen *(Parus cinctus)*
Alkuvuoden ainoa ruokinnalta: 1.1.–11.4. TAI Jokijärvi 1 (KHy). Muut alkuvuoden havainnot: 20.1. PUD Haapua 1kiert. (ULa) ja 16.4. PUD Isosyöte 1Ä (Heikki Kolunen, Vaula Kolunen). Kesäajalta ainoa havainto 8.7. TAI Kostonjärvi, Isosuo 1p. Ensimmäiset vaellushavainnot: 24.9. OUL Linnanmaa 1p (SLe) ja 26.9. TAI Koitijärvi 1m (KVa). 3–18.10 SII Tauvon lintuasemalla rengastettiin kaikkiaan 5 1kv lintua ja havaittiin 1m (MTy, MOj, LOj ym.). Muut vaellukseen viittaavat havainnot: 7.10. PYI Yppärijokisuu 1m (KVa), 8.10. OUL Oritkari 1p (KHn, PPÖ, SBr, JFl), 10.10. PYI Liminkakylä 1m (KHn) ja OUL Kello, Kiviniemi 1m (EAa). 12.10. OUL Sarvikangas 1 (JFl) sekä 16.10. PYI Välimaanperä, Juurakko 1m (HTa). Oulussa Hietasaaressa havaittiin eri puolilla todennäköisesti sama lintu koko loppuvuoden ja aina vuoden 2014 puolelle asti 26.10.–27.12 (JHä, JKa, AJk ym.) Kaikki muut yksittäishavainnot: 9.11. RAA Aittalahti 1 (KVa), 18.11. OUL Linnanmaa 2p (Aappo Luukkonen, HTa), 21.11. RAA Piitanan uimaranta 1p (JMj) sekä 23.12. RAA Pattijoki, Kotirannantie 1p (Aino Marjala). Taivalkosken Jokijärvellä viihtyi myös edellisten vuosien tapaan vähintään 1 lapintiainen lokakuulla. 7.10.–5.12. TAI Jokijärvi (KHy, ULa), 24.11. samalla ruokinnalla oli 4 yksilöä yhdenaikaisesti.

Töyhtötiainen *(Parus cristatus)*
Vähintään viiden kerääntymät koko vuodelta: 11.1. RAA Laivakangas 5p (HTu), 20.1. LUM Sallisenperä 16p (AHa, Lenni Hamari), 26.1. LIM Lapinkangas 5p (Esko Niskanen) ja PYÄ Tavaskenkä 6p (Päivi Huovinen), 27.1. RAA Puistola 5p (KVa). Poikuehavaintoja: 11.5. TYR Temmes, Matalase-

länkangas 1”5’p (Kristian Koski), 15.5. OUL Uikulankangas 2”4’ (Anna Lukkarinen, JNy) ja 21.7. OUL Oulunsalo, Kotaniemi 5p (THe). Syksyltä vain kaksi vähintään viiden kertymää HAA Pönttökorpi, Kivikangas 6 (VSu) ja OUL Oulunsalo, Peuhu 5 (JMe).

Kuusitiainen *(Parus ater)*
Suurimmat paikallismäärät alkuvuodesta: 2.1. OUL Intiön hautausmaa 4p (KRa), 27.1. KÄR Saviselkä 4p (Outi Kiiskinen) ja talvilintulaskennat 3.2. RAA Pitkäkarin reitti 8p (HTu) ja 3.3. OUL Madekosken reitti 5p (THe). Syksyllä mitätön vaellus: 4.9. RAA Maivaperä 4m (KVa), 19.9. SII Tauvon lintuasema 5 (MTy) ja 21.9. SII Munahieta 12m (PLa). Syksyn aikana muuttaviksi luonnehdittuja pääsääntöisesti Tauvon lintuaseman ja Raahen havaintoja kertyi 4.9.–8.11 kaikkiaan 78 yksilöstä. Paras määrä 13.10. SII Tauvon lintuasema 14 (MTy, ATy).

Sinitiainen *(Parus caeruleus)*
Talven suurimmat kerääntymät ilmoitettiin Pihabongaus-tapahtuman tuloksena: 26.1. SII Tuomioja 21 (Maija Pitkänen), TYR Kylmäläntie 20 (Heikki Anttila), OUL Kiiminki, Alakylä 20 (Viljo Leiviskä) ja SIL Sipola 20 (Eila Kylmänen) sekä 27.1. PYI Yppäri 30 (Seija Rauha) ja UTA Murronkylä 20 (Raili Vehkalahti). Laskentareittien enimmäismäärät: 3.2. RAA Pitkäkarin tll 74 (HTu), 24.2. SII Paavolan tll 50p (TVä) ja 3.3. OUL Madekosken tll 41p (THe). Kevätmuutolta vain yksittäisiä havaintoja: 17.4. SII Tauvon lintuasema 2m ja 10p (MOj, LOj). Syysvaelluksen alku: 18.9. SII Tauvo, ulkonokka 7m (JPe) ja 21.9. OUL Haukipudas, Virpiniemi 50m (KHn). Kaikkiaan vaellus oli PPLY:n mittakaavassa kohtuullinen. Suurimmat muuttosummat: 5.10. RAA Hanhikivi 80m (KVa), 7.10. SII Tauvon lintuasema 50m (MTy, Julien Fleurieau, Camille Vitet ym.) ja PYI Yppärijokisuu 394m (KVa), 9.10. RAA Maivaperä 91m (KVa), 12.10. RAA Olkijokisuu 120m (JMj), 15.10. RAA Maivaperä 67m (KVa). Kaikkiaan ajanjaksolle 18.9.–31.10 ilmoitettiin muuttavia yksilöitä noin 1100. Suurimmat summat syksyn reittilaskennoissa: 5.11. RAA Pitkäkarin tll 65p ja 8.12. 76p (HTu).

Talitiainen *(Parus major)*
Talven suurimmat kerääntymät: 5.–6.1. HAI Patelanselkä 30p (JMa, MAa), 26.1. MUH kk 27p (Salli Laurila), TAI Kosto, Kummunniemi 30 (Hannu Tyni), KÄR Rannankylä 30 (Anneli Kela), PYI Yppäri 35 (Seija Rauha), OUL Ukkolantie 31 (Eeva

Lapintiainen on Taivalkoskella harvalukuinen pesimälaji, jota havaitaan syysvaellusten aikaan myös rannikolla. © KALLE HIEKKANEN

Takkula) ja UTA Murronkylä 30 (Raili Vehkalahti). Kevättalven ja kevään talvilintulaskentojen suurimmat summat: 5.1. OUL Madekoski 38p (THe), 3.2. RAA Pitkäkari 86 (HTu), 24.2. SII Paavola 99p (TVä) ja 3.3. OUL Madekoski 66p (THe). Syksyn suurimmat muuttosummat: 21.9. OUL Haukipudas, Virpiniemi 40m (KHn) ja 7.10. PYI Yppärijokisuu 56m (HTu). Kaikkiaan vaellus oli hyvin heikko. Syksyn talvilintulaskentojen suurimmat määrät: 27.10. RAA Laskentareitti 1 107p (JKo, RNe), 2.11. SII Paavola 157p (TVä), OUL Madekoski 121p (THe), 5.11 RAA Pitkäkarin tll 113 ja 8.12 80 (HTu).

Pähkinänakkeli *(Sitta europaea)*
Vuoden kokonaismäärä 4 eri yksilöä: 7.10. PYI Yppärijokisuu 1m (KVa), 14.10.–2.11 TAI Kostonjärvi 1p (KHi, ULa, Hannu Tyni), 20.10. RAA Hanhikivi 1m (KVa) sekä 20.10.–31.12. OUL Hietasaari 1p (Pirkko Kaikkonen, MLn, ESa ym.). Lintu pysyi ruokinnalla aina vuoden 2014 puolelle ja se rengastettiin 9.11. Kyseessä oli *Europea*- alalajin lintu.

Puukiipijä *(Certhia familiaris)*
Kolmea yksilöä suuremmat ilmoitukset koko vuonna: 20.5. PYI Hanhikivi 4p (SLu), 6.6. PYÄ Itämäki 7p (KVa), 22.9. OUL Intiön hautausmaa 8p (JHä, CGr), 28.9. OUL Pensaskari 4p (THe, KHn, PPÖ), 10.10. OUL Oulunsalo, Peuhu 4p (JMe) ja 12.10. RAA Aittalahti 5p (KVa).

Kuhankeittäjä *(Oriolus oriolus)*
Toinen peräkkäinen nollavuosi. Vuonna 2011 havaittiin kaksi lintua.

Pikkulepinkäinen *(Lanius collurio)*
Ensimmäiset 8.5. TYR Temmes 1/p (RKy), 12.5. SII Tauvon lintuasema 1 n reng (MTy) ja 12.5. OUL jvp 1 n p (STu, SLe). Esiintyminen painottui normaaliin tapaan alueen etelä- ja lounaisosiin. Rannikolta Oulujoen pohjoispuolelta neljä havaintoa ja Koillismaalta yksi. Varmistettuja pesintöjä LIM Virkkula (PLa), LUM Puhkiavanperä (KKo), PYI Välimaanperä (JMe) sekä SII Tauvo, Munahieta (KKo, PLa) ja Karinkanta (JMj). Lisäksi yksittäisiä 1kv-lintuja nähtiin heinäkuun lopulla ja elokuun alussa neljällä paikalla. Syyshavaintoja niukasti. Elokuun alkupuoliskolta ainoastaan neljä havaintoa ja elokuun puolivälin jälkeen nähtiin vain kolmella paikalla: 9.9. SII Munahieta 1p (KVa), 22.–25.9. OUL Oritkari 1 1kv p (SBr, PPÖ) ja 8.10. LIM Virkkula 1 1kv p (AVi, ARa).

Isolepinkäinen *(Lanius excubitor)*
Yksilömäärät vuoden alusta maaliskuun puoliväliin kunnittain HAI 1, II 1, OUL 1, PUD 1, PYI 1, SII 1, SIL 1, TAI 1 ja TYR 1. Kevätmuuton ensimmäiset 30.3. HAI Kirkkosalmi 1 N (JMa, PHo), 9.4. HAI Viinikanlahti 1 (VNi) ja 11.4. MER Saarilampi 1p (Paavo Rapo). Maaliskuun lopulta huhtikuun loppuun 35 havaintoa 43 linnusta, mikä on varsin niukka esiintyminen. Havainnot painottuvat huhtikuun viimeiselle kolmannekselle, jolloin laskettiin myös kevään suurimmat määrät: 22.–27.4. neljällä paikalla 3p. Toukokuulta vain kolme havaintoa. Varmistettuja pesintöjä ilmoitettiin vain kaksi: 16.6. HAA Saikkokangas 1”4’ (PPÖ) ja 11.7. RAA Romuperä 2”1’ (JHa).

Elo–lokakuulta 134 havaintoa 162 linnusta, eli vaikka kevään muuttoluvut ja kesän pesimähavaintojen määrä jäivät kahdesta edellisvuodesta, syksyn summa nousi samalle tasolle. Puolen kuukauden jaksoissa tarkasteltuna muutto oli vilkkaimmillaan syyskuun jälkipuoliskolla (61 yks.). Maksimit 24.8. OUL Ylikiiminki, Hirvisuo 5p (ESa), 20.8. RAA Hentilänkangas 4p (KVa) ja 25.9. MUH Matokorpi 4p (KVa). Marraskuussa nähtiin vielä kymmenellä paikalla ja vuoden viimeiset joulukuussa: 7.12. LIM Tupos 1p (VSu), 8.12. TAI Inkeenlehto 1p (Jyrki Kaukua) ja 14.12. TAI Kantola 1p (ULa).

Närhi *(Garrulus glandarius)*
Koko alkuvuosi syksyyn saakka meni korkeintaan muutaman linnun havainnoin. Syyskuun alussa alkoi näkyä ensimmäisiä merkkejä vaelluksesta. Kymmenen muuttajan raja rikottiin 8.9., jolloin RAA Hummastinvaarassa 13m (TVä). Sadan rajaa lähenneltiin 14.9. SII Tauvon lintuasemalla 98m (MTy, MOj, LOj ym.) ja raja ylittyi 18.9. RAA Hummastinvaarassa 485m, NE klo 8:00–13:30 (TVä). Seuraavana päivänä, 19.9., kirjattiin syksyn suurin määrä SII Tauvon Ulkonokalla 1007 m, SE (JPe). Vaellus näkyi myös RAA Hummastinvaarassa, suunta vain oli eri kuin Tauvossa, eli NE kuten 18.9. oli ollut, ja määrä 506m (TVä). Sadan ylitys oli vielä 21.9. SII Tauvon Munahiedalla 122 E (4a) (EMi), mutta tämän jälkeen alkoivat määrät tippua, esim. 23.9. HAA Korkattivuori 68 W (KSi, RKy) ja 28.9. PYI Harmi, Veteraanimaja 43 m, SW (Veli-Pekka Viklund, KTu, KRa). Viimeiset vaeltajat 13.10. OUN Lantastennevalla 13 m, W (Seppo Pudas) ja 14.10. SII Tauvon la 4m (MTy, JAa, PAa). Vaeltavia lintuja syyskuun alusta lokakuun puoliväliin nähtiin n. 2200, näistä rannikolla 2000.

Isolepinkäisen pesintöjä varmistettiin vain kaksi. © KALLE HIEKKANEN

Kuukkeli *(Perisoreus infaustus)*
Yli puolet koko PPLY:n havainnoista tuli Taivalkoskelta. Pyhännältä ja Pyhäjoen vartta seuraillen Pyhäjoen kunnan alueelle kertyi kolmisenkymmentä havaintoa sekä saman verran Pudasjärveltä ja Oulun–Raahen tienoilta yhteensä. Taivalkosken suurimmat määrät olivat Virvikkosuontie 17:ssä ruokinnalla tammi–maaliskuussa 4–6, joulukuussa 2.12. paikalle palasi ainakin 5 (Jorma Korhonen). Kalajoki, Simosenkoski tammikuusta maaliskuun loppuun ruokinnalla 2–6 ja syyskuusta vuoden loppuun paikalle ilmestyi taas 2–6 (Tuula Väätäjä, Kalevi Väätäjä), 6.4. Jokijärvi 7p (KHy) ja 3.11. Kutinvaara 7 kiert (ULa). Kaikki havainnot Taivalkosken ulkopuolelta kunnittain: HAA: 23.3. Rajalanperä ainakin 3, mahd. 4 kiert ja syksyllä 24.9.–21.11. 3p ruokintapaikoilla (Perttu Hautala, Otso Hautala, Viola Hautala ym.), 5.10. Pöhlölä 3p (Jesperi Tuikkala) ja 14.12. Porrasoja 4p (Sauli Alatalo). MER: Kalapudas, Halkoräme-Nastakallio 29.3. 1p ja syksyllä 10.11.–24.12. 2–3p (VHe, Juha Heikkilä). OUN: Keltakallio 1.1. ja 13.11. 2p (AHi, EHi), 22.9. Kontulan laavu lähellä HAA Rajalanperän aluetta 2p (Perttu Hautala). OUL: 21.1. Kiiminki, Loukkojärvi 1 (Hannu Tuohino), 26.1. ja 18.4. Sanginjoki, Iso Polvikangas 1p (TTa, AAu), 21.3. Sanginjoki, Kassinen 2p (Erik Saarnio) ja 9.9. Korvenkylä 2 (Erik Saarnio). PUD: Kollaja Kaitaniemi/Turkkisuo 2–3p ruokinnoilla 1.1.–12.4. ja samoin 2–3p syksyllä 9.10.–31.12. (ESa, TSa), 27.1. Metsälä 5 (Marja-Leena Suoranta), 10.2. Syötekylä 1p (Jarmo Pihlainen), Syötteen kansallispuiston alueella 26.2.–13.4. 1–2p (Jani Vastamäki, Susanna Vastamäki, PRa ym.) sekä syksyllä 9.–29.9. 1–3p (Lauri Kleemola, Markku Kleemola, Mikko Karjalainen) ja 28.2.–24.3. Iso-Syöte 1–2p (Jani Vastamäki, Susanna Vastamäki, Jaanika Edesi ym.). PYI: 2.–13.1. Pelkosperä 1–2p (JMj, JKo), 17.5. Kupulisperä 1p (KVa), 3.11. Yppäri, Mäkikangas 1 (JSun), 24.11. Jukonperä, Silovuori 3 (JSun), 26.11. Liminoja 5 (Ilkka Mattila), 30.11. Yppäri, Kauhajärvi 1 (JSun) ja 1.12. Keskikylä 1p (Jukka Silvola). PYÄ: 3.–21.2. Itämäki 1–2p (Antero Autio). RAA: 19.10.–8.12. Talkkunamaa–Annankangas 1–2p (Jani Sikala, SKa, KVa). SII: 20.1. kk, Piriläntie 1p (S. Greus). SIL: 14.2. Ritomäki 3p (Antero Autio), 4.–24.12. Lievoperä, Hangasoja 1–2p (Antero Autio). TYR: 3.3.–1.4. Ängeslevä, Ukonoja 1p (RKy).

Harakka *(Pica pica)*
Alkuvuoden suurimmat kerääntymät 6.1. OUN Ahola, jäteasema nn. 50p (VHe), 27.1. HAA Vattukylä 33 (Jaakko Haukipuro) ja 7.3. OUL Ruskon kp 40p (EMi). Talvilintulaskennoissa eniten 6.1. LIM Kur-

Syyskuussa havaittiin hyvää närhivaellusta. © KALLE HIEKKANEN

sula Lakeuden Luonnon tll 24 (Minna Rautio, JPm) ja 3.2. RAA Pitkäkarin tll 47 (HTu). Syksyiset suurimmat kerääntymät 2.11. SII Paavola 41p (TVä), 3.11. OUL Kello, keskusta 17 (EAa) ja 12.11. OUL Kello, ks 17 (EAa). Syksyn talvilintulaskennoissa esim. 27.10. RAA laskentareitti 1 64p (JKo, RNe), 3.11. TYR Parras tll 37p (TVä, MVä), 5.11. RAA Pitkäkarin tll 43 (HTu) ja 28.12. OUL Madekoski tll 33p (THe). Kevään muuttohavainnot olivat vähissä, suurin 22.4. LUM Sannanlahti 7m (PLa, AVi).

Pähkinähakki *(Nucifraga caryocatactes)*

Talven hakkilistalle pääsivät kunnista LIM, MUH, OUL, PYI ja RAA. Havaintoja kunnittain: 25.1. PYI Kalifornia 1p (JMj, JKo). 1.1. RAA Mikonkari 1p (JHa), 1.2. RAA Kalkankangas 1 kiert (KVa), 26.1. LIM Alatemmes 1 (Yrjö Heiskari), Muhokselta löytyi sitten pitempäänkin paikalla viipynyt hakki: Hyrkäs/Hakalehto 1p harvakseltaan 1.1.alkaen 23.3. asti (Jaakko Hyrkäs, Ritva Hyrkäs, Antti Toppi ym.) ja 5.–7.4. MUH Perukka 1 (Matti Lusikka). Oulussa oli talvella vähintään kaksi lintua. Havaintoja oli paljon, joten lukumäärä lienee enemmän. Rajahaudassa 1 ruokinnalla tammikuun alusta 28.1. asti (JHk, Jussi Muilu, Aino Pynttäri ym.). Jo joulukuussa Mustasuolle ruokinnalle oli ilmestynyt lintu, joka viipyi kesään, 19.6. asti, ja 3.2–27.3. paikalla oli jopa 2 hakkia, ad ja 1kv (ARö, Raija Rönkä, PMj ym.). Kahta enempää ei ko. ruokinnalla yhdellä kertaa kuitenkaan nähty. 5.–13.1. OUL Hiironen 1 (MTy, ATy, Heikki Kerkelä, ARa), 9.1. OUL Takanokela 1p (MTy) ja 15.–26.1. OUL Nokela 1–2p (MTy, Erkki Laitinen, Veli-Pekka Viklund, Merja Ihanainen). Myöhään keväällä löytyi 17.5. OUL Oulunsalo, Akionlahdelta 1p (MLn) ja 19.5. HAI Keskiniemestä 1ä (JMa). Kesä–heinäkuun vaihteesta alkaen hiljalleen lisääntynyttä vaellusta: 29.6. LIM kk, Aabramintie 1ä (PLa) ja samalta päivältä OUL Karjasilta 1N, än (ARa) sekä 3.7. OUL Rajakylä 1än, kiert (PHa). Vasta marraskuun puolella lopahtanut liikehdintä toi yhdistyksen alueelle varovasti arvioiden satakunta hakkia. Vilkkainta vaellus oli heinä–elokuun vaihteessa. Elokuun loppuun nähtiin n. 70 lintua, lopuista n. 30 jakautui tasaisesti syys–lokakuulle, marraskuulle jäi 5 ja joulukuulle yksi ainokainen hakki. Suurimmat määrät 24.7. SII Tauvo, Munahieta 8 NE (KKo), 27.7. SII Tauvon la 6 (MTy) ja 15.8. LIM kk vähintään 10p (ARa, Juha Tiainen, Päivi Sirkiä ym.). Viimeiset 16.11. OUL Metsokangas 1p ruokinnalla (JKa), 27.11. OUL Alppila 1 (SBr) ja 24.12. OUL Välivainio 1 W (EAa).

Naakka *(Corvus monedula)*

Talvella Ruskon kp Oulussa keräsi tehokkaasti

naakkoja ympäristöstä, suurin määrä 9.1. Ruskon kp 2000p (MOj, LOj). Muualtakin lintuja kuitenkin löytyi: 6.1. KEM kk 170 (JLe, ELe) ja OUN Ahola, jäteasema nn. 70p (VHe), 15.1. LUM kk, Sannanlahden tie 154p (AHa), PYI Yppäri 110p (JMj) ja TYR Jokisilta 110p (Juhani Tolonen, ERi) sekä 26.2. MUH keskusta 90p (TKa). Muuttohavaintoja normaaliin tapaan niukahkosti maalis–huhtikuussa, ensimmäinen 3.3. RAA kp 21m (JLn) ja viimeisin 5.5. II Parviaisenkangas 4m (VSu). Kesäajan suurimpia määriä Oulun ulkopuolelta: 19.7. RAA Jokela 400p (JHa, Marjo Huotari), 13.8. MUH Jokirinne 560 SE (JMe, SMe) ja 26.8. SII kk n. 500p (JMj). Kesän aikana Oulusta saattoi löytää jopa toiselle tuhannelle nousevan parven, ja marraskuun lopussa alettiin olla lähellä talvisia lukemia: 26.11. OUL Kaijonharju 2400 p, kiert yöpymislennolla (JPe). Taivalkoskella nähtiin 15.4. Virkkusenjärvellä 2p (Juha Virkkunen) ja 18.–19.4. kirkonkylässä 1–2p (KHi, TMo).

Mustavaris *(Corvus frugilegus)*

Tavalliseen tapaan tammikuussa oli Oulussa Intiön hautausmaan–Raksilan alueella 1–3p, helmikuussa näistä nähtiin yhtä aikaa enää 2 (VPH, TTa, AVi ym.). Tammikuun alussa myös Ruskon kp:n–Ruskonselän tienoilla oli 1 lintu (EMi, MOj, LOj). Ehkä lintu siirtyi Intiöön, koska kohta Ruskosta häviämisen jälkeen nähtiin siellä ens. kerran 3. Ainakin 2 lintua Intiössä sinnitteli maaliskuun alkuun. Muut talven havainnot: 15.1. LIM kuntakeskus 2p (AHa), 21.1. KEM Isoaukio 1 N (JLe, ELe) ja 31.1.–24.2. MUH Matokorpi 1p (VPH, JMe, TSp). Ensimmäisiä muuttajia alkoi ilmestyä maaliskuun alussa: 8.3. OUL Ruskon kp 5p (KHn), 11.3. TYR Nestorintie 2p (Sirkka Kaurala) ja 12.3. OUL Raksila pesiä kiertelemässä 5 (Heikki Kerkelä). Lintujen määrä lisääntyi aika verkkaan, 20 linnun kertamäärä ylittyi vasta 20.3. LIM Vanha Liminganjoki, suistoalue 20p (JPm) ja sata lintua 11.4. OUL Ruskon kp 100p (EAa, Pekka Lankinen, MMi ym.). Pesintätietoja yhteensä ainakin 110 pesän verran, missä on roimasti lisäystä edellisvuoteen. Suurin oli LIM Jutkokylän kolonia, missä oli 27.4. 60 pesää (ei lisäystä edellisvuoteen) (EAa, MLn, LHa, GCa). 3.5. OUL Allinpuisto 31 pesää/pesän alkua (MOj, LOj) ja 1.5. MUH Pohjola-koti 19 paria (lisäystä 2) (TSp). Muita pesintäpaikkoja OUL kaupungintalo, OUL Raksila, Pikkukangas ja TYR Jokisilta. Syksyn suurimpia määriä 26.8. KEM Isoaukean pellot 170p (JPe), 27.9. KEM Kuivalanperä 200p (MLn) ja 5.10. OUL Ruskon kp 200p (TTa). Lokakuun puolivälin jälkeen korkeintaan parin kolmen linnun havaintoja. OUL Intiöön–Raksilaan jäi tavalliseen tapaan 3 lintua, viimeisin havainto Karjasillan puolelta 29.12. 3 ad p (ARa).

Varis *(Corvus corone)*

Suurimpia kerääntymiä talvelta 1.1. SIL Rantsila, Kerälä 40p (MTy, ATy), 9.1. OUL Rusko kp 700p (MOj, LOj) ja 28.1. TYR Jokisilta n. 50p (ERi). Kevätmuuttoa 3.3. RAA kp 6m (JLn), 25.3. PYI Parhalahden ks 17m (KVa) ja 12.4. SII Tauvon la 15m (MOj, LOj). Niinkin myöhään kuin 27.5. PYI Parhalahden ks:ssa ainakin osin ihan aidolta vaikuttavia muuttajia 15 m, N (HTu). Syksyltä suurin muuttohavainto 10.10. PYI Liminkakylä 32m (KHn) ja suurimpia kerääntymiä 10.9. LIM Virkkula 80p (Jarmo K. Jokinen), 16.9. PUD Kollaja, Naisjärvi 100p (ESa), 26.9. TAI Latva-Juurikka 210p (KVa). Oulun maksimi syksyltä 11.12. Pyykösjärvellä 700p (EAa).

Korppi *(Corvus corax)*

Suurimpia määriä 11.1. TAI jäteasema 80p (KHi), 26.2. OUL Ruskon kp 200p (MOj), sama määrä laskettiin 12.3. OUL Ruskonselästä yöpymislennolta (EMi), 3.3. HAI Luodonselkä 50 verkkoavannoilla (KKo) ja 14.4. PYI Yppäri, Isoneva 50 (JSun). Muuttavia 22.4. PYI Parhalahden ks 18m (VHe). Syksyllä ei ilmeisesti oikein ehditty korppeja laskea, suurimmat 1.10. TAI jäteasema 30p (KHi) ja 2.10. OUL Ruskon kp 70 (EAa, JFl, SBr). Muutama muuttohavainto kuitenkin, selvimmät 18.10. RAA Ulko-Fantti 1m, S (JLn) ja 27.10. OUL Oulunsalo 10m (TSl).

Kottarainen *(Sturnus vulgaris)*

Talvehtijoita ei ollut. Ensimmäiset 4.4. LUM Hirvasniemi 2 (Anna Hemmilä) ja PYI Yppäri 1p (JMj) sekä 5.4. PYI Parhalahti 3p (TKj). Aika verkkaisesti pienillä määrillä alkanut muutto saavutti jo 16.4. Taivalkosken, missä Parviaisessa oli 1p (Pentti Parkkila). Suurin määrä 29.4. RAA Pattijokisuu 28p (KVa). Loppukesän ja syksyn suurimmat parvet: 15.8. OUL Oritkari 500 (OPa), 16.8. TYR Parras, Väyrynen 350p (TVä), 17.8. OUL Ruskon kp 450p (JHä, CGr), 20.8. TYR Ritokorpi nn. 400p (JMe) ja 3.9. TYR Parras, Kivioja th 1000p (TVä). Viimeiset 13.11. LUM Lappi 2p (SKa), 20.11. SII Karinkanta 5p (JMj) ja OUL Ruskon kp:llä nähdyt 2.12. 1p (PLa) ja 17.12. 5p, jotka jäivät seuraavan vuoden helmikuun lopulle saakka (ESa).

Mustavaris on maaliskuulla ensimmäisiä kevätmuuttajia. © KALLE HIEKKANEN

Varpunen *(Passer domesticus)*
Suurimpia kerääntymiä vuoden ajalta: 24.1. TYR Temmes, Siltalantie 40p (RKy), 26.1. HAI Ketola-Haapala, kuivaamo 40p (JMa), pihabongauksessa 27.1. OUL Ylikiiminki, Ukkolanmäki 53 (Eeva Takkula), KÄR Rannankylä 50 (Anneli Kela) ja HAA Huikarinniemi 40 (Hannele Laukkanen), 24.2. SII Paavola 95p (TVä), 16.4. OUL Tuira, alakanava 40 (EAa), 22.8. TAI kk, Jalavan kauppa 70p (KHi), 1.10. OUL Haukipudas, Halosenniemi 100 (Oiva Latvalehto), 12.10. HAI Koivukyläntie 60p (KRa, TTa, RPa, ESa) ja 2.11. SII Paavola 140 (TVä). Havaintojen lukumäärä koko aineistossa oli likipitäen sama kuin vuonna 2004, mutta yksilömäärä vain n. 60 %:n luokkaa.

Pikkuvarpunen *(Passer montanus)*
Edellisvuoteen verrattuna tapahtui pienoinen notkahdus. Edelleenkin PYÄ jäi ilman kirjattua havaintoa ja PUD jäi myös nollaan vaikka edellisenä vuotena oli ollut puolenkymmentä havaintoa. Kaikista muista kunnista pikkuvarpunen sitten löytyikin. Kaikki yli 50 linnun kerääntymät koko vuoden ajalta olivat 15.1. PYI Parhalahti n 50p (JMj), 26.1. II Kantolantie 50 (Pekka Lalli, Tuula Lalli), 27.1. LIM Virkkula, luontokeskuksen ruokinta 60p (TTa, PJä), 28.1 TYR Nestorintie väh. 50p (RKy), 17.6. OUL Kello Kiviniemi 55 (EAa), 19.7. RAA Jokela 120p (JHa, Marjo Huotari), 31.7. OUL Välivainio 50 (EAa), 3.8. OUL Oulunsalo, Kylänpuoli 50p (TSl), 24.8. KEM Teppolantie 50p (MLn), 15.9. PYI Etelänkylä n. a80p (JMj), 16.9. SII Karinkanta a150p (JMj), 20.9. OUL Oritkari, lkp 60p (JMe), 8.12. RAA Maunula 60p (KVa) ja 8.12. RAA Pitkäkarin tll 58 (HTu). Taivalkosken kaikki havainnot: 20.1. TAI Isokumpu 8p (Kalevi Remes), 1.–5.10. TAI Jurmu 1p ruokinnalla (RPi), 12.10.–14.12. TAI kk, Karhuntie 11-Kotivaara 1–2p (KHi), 17.10.–30.11. TAI kk, Kirkkotie 5 1–2p ruokinnalla (PMa), 20.10.–5.12. TAI Jokijärvi 2–3p (KHy, ULa) ja 25.10.–10.11. TAI kk, Suoperä 1–2p ruokinnalla (ERä).

Varpunen x pikkuvarpunen *(Passer domesticus x Passer montanus)*
Yksi havainto: 27.7. OUL Pyykösjärvi 1p (TTa).

Peippo *(Fringilla coelebs)*
Talvihavaintoja oli runsaasti. Vuoden alusta muuttokauden alkuun ainakin 63 linnusta tehdyt havainnot jakautuivat kunnittain: HAA 1, HAI 1, KEM 3, LIM 2, LUM 5, MUH 4, OUL 13, OUN 1, RAA 9, SII 2, SIL 3 ja TYR 19. Suurin määrä 26.1. TYR Kolmikanta 10 (Heikki Anttila). Oletettuja ensimmäisiä

Syksyn suurin kottaraisparvi havaittiin Tyrnävällä, noin 1000p. © KALLE HIEKKANEN

muuttajia 21.–24.3. OUL Kello, Kiviniemi 1Ä (EAa), 24.3. RAA Lehmiranta 1–2p (JKo, JLn) sekä 25.3. PYI Parhalahden ks 1m (KVa) ja OUL Taka-Nokela 1Ä (Tuula Perkkiö). Kevätmuuton maksimit SII Tauvon la 17.4. 227m ja 20.4. 593m (MOj, LOj) sekä 22.4. LUM Sannanlahti lt 499m (PLa, AVi). Syysmuuton suurimmat määrät heti syyskuun alussa: 3.9. OUL Kello, Kiviniemen ks 900 S+30p (EAa), 8.9. RAA Hummastinvaara 620m (TVä) ja OUL Metsokangas 285 S (JKa) ja 9.9. huippupäivä II Olhava, Vuornosletto 5260m (KSi). Viimeinen iso määrä 2.10. OUL Metsokangas 100 (JKa). Tämän jälkeen enää lähinnä yksittäisiä tai muutamia korkeintaan. Marraskuussa havainnot n. 24 ja joulukuussa 14 linnusta. Joulukuun havainnot olivat 5.11.–1.12. RAA Piehinki 1/ (JMj), 9.11.–22.12. HAU Halosenniemi 1–3 k ruokinnalla (PRa), 22.11.–8.12. RAA Maunula 1/p (KVa), 1.12. HAI Patelanselkä /1p (JMa, MAa), 7.12. II Kantolanlahti 1 n p ruokinnalla (IKä), 15.12. TAI Kutinvaara 1 (ULa), 19.–22.12. OUL Isko 1/ ruokinnalla (EHo, SHr, Päivi Väisänen), 27.12. OUL Oulunsalo, Varjakka 1 k ruokinnalla (Pentti Kinnunen) ja 30.12. RAA Maivaperä /1p (KVa). Ehkä samoja lintuja pyöri ruokinnoilla TAI kk:ssä 2.11.–14.12. Karhuntie 11:ssä 1/p (KHi), 26.11.–11.12. Kirkkotie 5:ssä 1p (PMa, ULa) ja 12.12. Kotivaarassa 2p (Siiri Paananen, Eero Paananen).

Järripeippo *(Fringilla montifringilla)*

Edellisen vuoden joulukuussa järrihavainnot olivat vähissä, mutta tammikuussa niitä alkoi löytyä enemmän. Talven havainnot olivat 1.–27.1. LUM kk 1 n, 1/p (KKo, KHn, PPÖ), 1.1.–8.2. TYR Temmes, Kotikoski hieman vaihtelevissa paikoissa ainakin 1/ + /1p (Leevi Kärenlampi, RKy, Eini Littow), 2.1.–3.2. LUM Kuukkalanperä 1/p (KKo, JKo, TTa, PJä), 2.1. OUL Tuira, Toivoniemi 1p (Merja Ylönen), 4.1.–6.3. RAA Piehinki 1/ ruokinnalla (JMj), 6.1. RAA Mikonkari 1p (JHa), 8.1. RAA Pramila 1p (JHa), 13.–27.1. SII Niitynmaantie 2 kp (Aulikki Eerikäinen), 17.1. TYR kk, Nestorintie /1p (Juhani Tolonen), 26.1. OUL Mustasuo 1 (Raija Rönkä, ARö), 27.1. OUL Kaukovainio 1 (Antti Pöyry), 27.1. SII Revonlahti 1 (Maria Honkakoski), 3.–20.2. OUL Koskela 1 (Annamari Markkola) ja 3.2. RAA Velkaperä 1p (HTu). RAA Piehingin lintu säilyi elossa ainakin 6.3. asti, mutta sen jälkeen tuli havaintoihin tauko, kunnes 11.4. ilmestyi SII Tauvon la:lle 1p (MOj, LOj) ja 12.4. TAI Jurmuun 1/p (RPi). Jatkoa seurasi 17.4., jolloin PYI Parhalahdella 5m (HTa) ja 18.4. järrejä löytyi jo monestakin paikasta. Kevätmuuton vilkkainta jaksoa kuvaa hyvin SII Tauvon la:n luvut huhti-toukokuun vaihteesta: 26.4. 3m, 27.4. 1929m, 28.4. 2593m, 5.5. 1505m ja 6.5. 71m. Syksyllä ensimmäinen iso määrä 3.9. OUL Kello, Kiviniemi ks

900 S (EAa). Muuttovirta jatkui tasaisena syyskuun loppuun. Suurimpia määriä 9.9. II Olhava, Vuornosletto 260m (KSi), 20.9. MUH Jokirinne 500p (JMe, SMe), 22.9. TYR Murto 400p (JLe, ELe) ja 29.9. OUL Kello Kiviniemi ks 200 S (EAa). Lokakuussa n. 160 järriä ja marraskuussa 10. Joulukuun havainnot 1.12. TYR Parras, Korpi /1p (TVä, MVä), 6.12. UTA Likasuo 1/p (TRo), 12.12. TAI Jurmu (RPi) ja 13.–15.12. RAA Lehmiranta /1 ruokinnalla (JKo).

Viherpeippo *(Carduelis chloris)*

Vuosi oli melkein kopio edellisvuodesta. Määrätkin olivat suunnilleen yhteneväiset, tosin kovasti pienentyneet muutaman vuoden takaisista. Alkuvuoden suurimmat määrät 15.1. PYI Parhalahti n. 250p (JMj) ja 24.2. SII Paavola 72 (TVä). Pihabongauksessa puolestaan 26.1. RAA Yrjänäntie 60 (Ritva Kuparinen, Sakari Kuparinen) ja 27.1. UTA Murronkylä 55 (Raili Vehkalahti) sekä talvilintulaskentojen suurin 3.2. RAA Pitkäkarin tll 93 (HTu). Muutama muuttohavainto keväältä, eniten 12.4. LUM Sannanlahti lt 8m (PLa). Syksyllä suurimmat kerääntymät 22.9. OUL Pateniemi 100p (JPu), 24.9. RAA Piehinki 150 (JMj), 7.10. SII Tauvon la 150p (MTy) ja 27.10. RAA Pattijoki, Siwa 110p (JMj). Muuttavia eniten 14.10. SII Tauvon la 120m (MTy, JAa, PAa) ja syksyn talvilintulaskennoissa 8.12. RAA Pitkäkarin tll 164 (HTu).

Tikli *(Carduelis carduelis)*

Oulussa tavanomaisesti, Raahen havaintojen määrä moninkertaistui. Oulussa Tuiran Myllytien ruokinnalla lintuja vain talvella, eniten 12.2. 4p (Hannu Varo). Hupisaarilta alkuvuodesta pari havaintoa, lokakuun lopulta alkaen lintuja alkoi taas näkyä, esim. 1.–2.12. 3p (SHr, Päivi Väisänen, EBo). Oritkarissa kävi melkein samoin; tammikuussa yksi havainto, syys–lokakuussa lintuja oli enemmän ja suurimmat määrät olivat 12.9. a19p (ESa) ja 27.10. 16 (Jyrki Mäkelä, ARa). Jätärin kaikki havainnot olivat syys–marraskuulta, suurimmat määrät 30.9. 15p ja 21.11. 9p (ESa). Ruskonselkä keräsi syksyllä Oulun maksimit: 28.9. 21p (EMi) ja 11.10. 26p (ESa). Kesällä reviirejä oli ainakin Hupisaarilla, Limingantullissa, Hietasaaressa ja Toppilassa, missä oli 3.9. 1ad+4 hiljattain pesänsä jättänyttä lintua (ESa). Havainnot Oulun ulkopuolelta kunnittain: LIM Aabramintie 29.4. 1m ja 25.11. 1ä (PLa), 25.11. LIM Virkkula, luontokeskus 1p (PLa), 22.4. LUM Sannanlahti lt 1m, ä (PLa, AVi), 7.11. LUM Varjakka ks 1p (KVa), MUH Rauhionoja, Soso 4.1. 3p ja 7.11. samoin 3p (VPH), 26.–27.1. OUN Matkaniva 1 (Jouko Mattila, Keijo Hänninen), 17.4. PYI Parhalahti ks 1m, ä (HTa), TAI kk, Suoperä 31.3. 1p ja 14.–16.12. 1p (Elsa Räisänen, ERä, ULa), 14.10. TAI kk, Karhuntie 1p (KHi), 18.12. TAI Jurmu 1p (RPi), 26.–28.1. TYR Jokisilta 1–3p (MOj, LOj, TLh) ja 27.4. TYR

Järripeipon kevätmuutto huipentuu huhtikuun lopussa. © KALLE HIEKKANEN

Ojakylä 2p (Timo Posio). Raahesta 62 havaintoa eli lähes saman verran kuin Oulusta. Useita havaintoja Aittalahdelta, kaatopaikalta, Kalkankankaalta, Kuljunlahdelta, Kylmäniemestä, Lapaluodosta, Maivaperältä, Piehingistä, Pirttiniemestä, Pitkäkarista, Tekun puutarhasta, Varvista ja Velkaperältä. Näistä suurimmat 25.2. Tekun puutarha 8p (JMj), 3.8. Pirttiniemi 12p (JMj), 18.9. Maivaperä 8p (KVa), 21.9. kaatopaikka 35p (KVa), 4.10. Pitkäkari 9p (JMj), 12.10. Aittalahti 8p (KVa) ja 4.11. Kalkankangas 31p (KVa). Lisäksi lukuisia yksittäisiä havaintoja eri puolilta kaupunkia. Reviirillä laulavia lintuja Lapaluodossa, Pitkäkarissa ja Piehingissä.

Vihervarpunen *(Carduelis spinus)*
Talvella havainnot Oulusta, Raahesta ja Muhokselta. Talven maksimi asiaan kuuluvasti heti vuoden alussa 1.1. OUL Intiön hautausmaa 15p (VPH, TTa, AVi ym.). Intiössä lintuja piisasi tammirallin innoittamana helmikuun alkuun, talven viimeinen siellä 3.2. 5p (MLn). Oulun muut talvihavainnot olivat 3.1. Haukipudas Kellon kartanon pellot 1 N (HTa), 2.–3.1. Linnanmaa, yliopisto 1 (EAa), 5.1. Pikisaari 1ä (TEs), 6.–16.1. Hupisaaret 2p (EBo, MMa, Heikki Kerkelä ym.), 12.–15.1. Kaijonharju/Kaijonranta 1–2 (TEs, Joni Partanen, Carita Partanen ym.) ja 24.2. Kello Kiviniemi 2 (EAa). Muhokselta löytyi 11.1. Hakalehdosta 1p (Reino Rajala) ja Raahesta ruokinnoilta Piehingistä 1.–6.2. /1 (JMj) sekä Hakotaurista 17.2. 1 (JLn, Paavo Viitanen). Maaliskuun puolivälissä alkoi keväisiä lintuja pikkuhiljaa näkyä: 15.3. OUL Takalaanila /1p (TKa), 16.3. MUH Puksula 1/p (VPH) ja 23.3. MUH Päivärinne 2ä (JMe). Ensimmäinen aito muuttohavainto 25.3. PYI Parhalahden ks 1m (KVa). Kevätkauden huippua edustivat 22.4. LUM Sannanlahti lt 134m (PLa, AVi) ja 23.4. RAA Maivaperä 456 m, S (KVa). Muissa kevään havainnoissa määrät olivat paljon pienempiä. Hiljainen tahti jatkui syksyllä, jolloin selvisi, että on saatu kokea heikoin spinarivuosi pitkiin aikoihin. Koko vuoden lintumäärä jäi alle 3000:n eikä päästy paljoa yli 10 %:n vuoden 2010 määrästä. Syyspuolen suurimpia määriä olivat 9.9. II Olhava, Vuornosletto 150m (KSi), 14.9. SII Tauvon la 70p (MTy, MOj, LOj ym.) ja 22.9. OUL Oritkari 136 (4a) kiert (EMi). Viimeisin iso muuttajamäärä 12.10. SII Tauvon la 60m (MTy). Marraskuussa nähtiin vielä n. 50 lintua Oulussa, Raahessa ja Limingassa. Joulukuun ainokaiset Oulusta: 2.12. Hupisaaret 1k+1n p (KHn), 24.12. Laanila 3 (EAa) ja 30.12. Karjasilta n. 10 NW (ARa).

Hemppo *(Carduelis cannabina)*
Kevätmuutto käynnistyi 12.4., jolloin PYI Yppärissä 1m, ä (HTa). Seuraavat 13.4. SII Niitynmaa 1ä (TVä, MVä) sekä 14.4. OUL Iinatti, moottoriurheilukeskus väh. 3 (THe) ja RAA kp 1ä (JMj). Muuttokauden huippu seurasi runsaan viikon kuluttua, jolloin 20.4. OUL Metsokangas 8p (JKa), 21.4. LIM kk n. 8p (Pekka Jokikokko, MJo) ja 22.4. LUM Sannanlahti lt 4m (PLa, AVi). Reviirejä löytyi Limingasta, Siikajoelta ja Oulusta. Syksyllä paras hemppopaikka oli Oulun Oritkari, vaikka siellä ei suurinta määrää nähtykään. Oritkarin suurin määrä oli 9.9. 30p (KRa). Muualta 3.8. RAA Pirttiniemi 15p (JMj), 14.9. LIM Rantakylä 15p (PPÖ) ja 26.10. RAA kp 42p (HTu). Vuoden viimeiset 17.11. OUL Ojakylän kasa 4p (THe), 22.11. LIM kk 1p (PLa) ja 8.12. RAA kp 2p (HTu). Sisämaan havainnot: 24.7. KÄR Nurmesjärvi 2 kiert (JÖs), MUH Jokirinne 21.4. 1 m, 20.7. 1p ja 29.9. 10p (JMe, SMe) ja MUH Muhoslampi 26.4. 3p (JMe, SMe) ja 8.9. 2p (VPH, TSp).

Vuorihemppo *(Carduelis flavirostris)*
Kokonaismäärä jäi vähäiseksi, arviolta nelisenkymmentä lintua vuoden aikana ei ole paljon. Talvella Ruskon kaatopaikalla Oulussa viihtyi 2.–12.1. enimmillään 11 lintua (TTa, ESa, ARa ym.) ja keväämmällä 26.3. 3p (KHn), 9.4. 2p (ESa) ja 18.4. 3 (EAa). Muut talven havainnot olivat 8.1. RAA Rautaruukki 4p (KVa), 12.1. SII Varessäikkä 2p (JMj) ja 28.2.–1.3. OUL Takalaanila 7p ruokinnalla (TKa). Keväältä 20.4. OUL Taskila 2p, nous (ANi) ja muuttohavainto 21.4. HAI Kirkkosalmi 2m (PHo). Syksyllä linnut olivat vielä harvemmassa, 10 yhteensä: 21.9. RAA kp 1p (KVa), 29.9. HAI Ulkokarvo 3p (PHo), 6.10. RAA Aittalahti 1p (KVa), 15.10. OUL Oritkari 1p (THe), 20.–29.10. HAI Marjaniemi 1–2p (PHo, KVa) ja 7.12. TYR Parras, Kiviojan varsi 2 kiert. (TVä, MVä).

Urpiainen *(Carduelis flammea)*
Edellisen syksyn massavaelluksen jälkiä näkyi vielä vuoden alun havainnoissa: 2.1. MUH kk, keskusta 200p (TWä, KWä), 12.1 SII Virsu 250p (JMj), 13.1. OUL Oulunsalo, Salonpää 800p (MOj, LOj) ja samalta päivältä PYI Överstinperä 300p (JKo) sekä 19.1. OUL Kuivasjärvi 250m (5a) (JPe). Talvilintulaskentojen suurin 13.1. RAA Pöllän reitti 345 (KVa). Pihabongauksessa ei päästy huippulukemiin, mutta sen verran parin–kolmenkymmenen linnun havaintoja oli, että tammikuussa kirjattiin

yli 2/3 koko vuoden urpomäärästä. Helmikuussa tahti hiljeni kovasti, mutta joitakin isoja määriä kuitenkin näkyi: 4.2. OUL Rusko 460p (JPe) ja 28.2. PUD Ahmavaaran kierros 290 kiert (4a) (Jani Vastamäki, Susanna Vastamäki). Maalis–huhtikuussa muuttavien pikkuparvien joukosta saattoi jokunen etsiytyä piharuokinnalle, suurin 10.3. II Tangontie 80p (Seija Kaisto, Alpo Kaisto). SII Tauvon lintuasemalla viimeiset muuttajat olivat 6.5. 4m (MOj, LOj) ja ensimmäinen rengastettu 1-kv lintu 22.5. (MTy, JVW). Syksyn suurimpia määriä puolestaan LIM Temmesjoen lt 14.9. 150p ja 22.9. 600 p, kiert. (JPe), 21.9. SII Munahieta 300p (PLa) ja 2.11. OUL Ämmänväylä 150p (JHä, CGr). Joulukuussa löytyi vielä n. 270 lintua (38a).

Tundraurpiainen *(Carduelis hornemanni)*

Turbon löytäminen urpiaisparvesta ei tunnetusti ole ihan helppoa ja se näkyi talven tilastoissa. Pääosin yhden linnun havainnoista kertyi vuoden alusta maaliskuun lopulle n. 150 turboa. Havainnot painottuivat tammikuulle ja Oulun–Raahen tienoille, maaliskuun osuudeksi jäi 13 lintua. Suurimmat määrät 20.1. OUL Haukipudas, Simppula 4 (EAa), 27.1. TAI Vesala 7 (Arja Kurtti) ja 28.2. II Karhu 8p (PJu). Kevätkauden viimeiset 16.3. OUL Oulunsalo, Pajulammentie 4p (KRa), 23.3. TAI Kotimaankorpi 1 (ULa) ja 24.3. PUD Hetekylä, Karinniemi 1p (TSa). Syysmuuton ensimmäiset nähtiin SII Tauvossa: 14.9. lintuasemalla 3p (MTy, MOj, LOj ym.) ja 21.9. Munahiedalla 1p (PLa). Kevääseen verrattuna määrät saattoivat olla melkoisia, esim. 2.10. SII Tauvon lt 50m (MTy) ja 3.11. TYR Parras tll 25p (TVä, MVä), 12.12. RAA Maivaperä n. 20p (KVa) ja 21.–22.12. HAI Marjaniemi 20–25p (JMa, KHn). Vuoden viimeinen 23.12. TAI Jurmu 1p (RPi). Syksyn n. 250 linnusta joulukuussa nähtiin 83.

Kirjosiipikäpylintu *(Loxia leucoptera)*

Vuoden kokonaismäärä hyvä, syyskuu pääosassa. Talvella harvakseltaan: OUL Kello, Kiviniemi 13.1. 1 W ja 3.2. 1 (EAa), 11.2. RAA Siniluodon ks 1 kiert (KVa), 18.2. RAA Vihanti, Velkaperä 1 k kiert (SKa), 21.2. HAA kk 1 k (JJe, Tarja Jernfors) ja 28.2. II Karhu 2p (PJu). Reviiri varmuudella vain PUD Kollaja Turkkisuolla, josta löytyi 24.2. 1 n ja 3.3. 1 k Än ja myöhemmin hautova naaras sekä 29.4. pesäpoikaset (ESa). Touko- ja heinäkuun välillä nähtiin 10–20 lintua/kk tavallisimmin Oulun alueella, eniten 16.5. OUL Kiiminki, Jääli 10 m, W (HNy) ja 24.6. TYR Lintusuo 4a9m klo 4.30–10 (PLa). Syksyn vaelluksen alkuna voidaan pitää ha-

Vuorihemppoja havaittiin vuonna 2013 verraten vähän. © KALLE HIEKKANEN

vaintoa 16.8. OUL Kiiminki, Jääli 11m, SW (HNy). Tästä marraskuun loppuun laskettiin n. 80 % koko vuoden lintumäärästä, 360:sta. Linnut kiertelivät pääosin syyskuun alkupuolella ja alueella OUL–SII–RAA. Suurimmat määrät 2.9. SII Tauvo la 80m (PLa, MTy, MOj, LOj), 5.9. RAA Maivaperä a12m (KVa) ja 8.9. RAA Hummastinvaara 26m (TVä). Syyskuun puolivälin jälkeen tavallisimmin parin–kolmen linnun havaintoja. Sisämaassa syksyllä vain 8.9. RAA Vihanti, Lampinsaari 2m (SKa, VHe) ja TAI Mustavaara 1 1kv p (KHi), 22.9. MUH Jokirinne 1 m, NW (JMe) ja 23.9. HAA Korkattivuori 1 kiert (KSi, RKy). Viimeiset marraskuussa 7.11. PYI Elävisluodon ks 1 kiert (VSu) ja LUM Sannanlahti lt 1m (KVa), 9.11. RAA Aittalahti 2m (KVa) ja 24.11. OUL Rajakylä 1ä (VIs).

Pikkukäpylintu *(Loxia curvirostra)* ja **käpylintulaji** *(Loxia sp.)*

Talvella liikkui pienehköjä parvia eri puolilla PPLY:n aluetta. Kevät meni suunnilleen samoin toukokuun alkupuolelle. Jakson suurimmat määrät laskettiin tammikuussa: 6.1. OUN Kylmälä 15 kiert (VHe), 19.1 OUL Asmonkorpi 12p (AAu) ja 24.1. OUL Oulunsalo 40 kiert (Pekka Lilja, PHa). 10 linnun parvet loppuivat maaliskuun alussa. Hiljaisemman vaiheen jälkeen alkoi vähän ennen toukokuun puoltaväliä liikehdintä, joka nosti touko–kesäkuun kokonaismäärän 5900:een lintuun kun se koko alkuvuotena oli ollut yhteensä n. 450. Suurimmat määrät 19.5. OUL Haukipudas, Kello n. 300 E–SE (HTa), 23.5. OUL Oulunsalo, Nenännokka vähint. 200 (GCa), 29.5. PYI Parhalahden ks 1268 käpylintua S klo 3:20–6:00 (KVa) ja samoin käpylintuja 3.6. PYI Yppärijokisuulla 1140 S klo 4:45–5:15 ja PYI Parhalahden ks:ssa 517 S klo 5:50–7:00 (KVa) eli yhteensä 1785 S. Vaelluksen viimeisin iso määrä 23.6. RAA Jokela 150m pikku-/isokäpylintua (JHa). Vaellus loppui melko tarkkaan juhannuksen aikoihin. Sisämaasta ei montakaan havaintoa tullut, käytännössä kaikki linnut nähtiin rannikolla Pyhäjoelta Haukiputaalle. Kesän loppuun mentiin tasaisessa parinsadan linnun kuukausitahtia ja silloinkin merenrantakunnissa. Syyskuussa oli hieman aktiivisempi jakso, jonka huippua edustivat 8.9. RAA Hummastinvaara 96m (TVä) ja 13.9. SII Tauvon la 109m pikku/isokäpylintua (MTy, MOj, LOj ym.). Syksyn havainnoissa kunnista esiintyivät RAA, SII ja OUL ja tavanomainen määrä oli korkeintaan 30 lintua. Poikkeuksena 8.10. PYI Yppärijokisuu 83 m, SW (KVa). Vuoden viimeiset olivat 5.11. RAA Pitkäkarin tll 2m pikku/isokäpylintua ja 1m pikkukäpylintu (HTu) sekä 7.12. TAI Isosuo 2 pikkukäppäriä (ULa).

Isokäpylintu *(Loxia pytyopsittacus)*

Vuoden esiintymiskuvio kuten pikkukäpylinnulla. Alkuvuotena vähäisiä määriä siellä täällä, suurimmat 26.1. PUD Parkkilantie 5 (Pekka Piri), 29.3. HAI Perukka 4 (Hannu Kianen, Riitta Kianen), 6.4. UTA Leväsuo 5 (STi, JPi, JRi ym.) ja 25.4. II Parviaisenkangas 4 kiert (VSu). Vuoden alusta huhtikuun loppuun nähtiin n. 60 lintua yhteensä. Samoin kuin pikkukäpylinnulla, lisääntyvät isokäppärit toukokuun lopun ja juhannuksen välillä: 19.5. SII Tauvo, Haikarannokka 26 (EAa, TSh), 8.6. OUL Haukipudas, Kalimenoja 60 (PHa) ja 13.6. PYI Rajaniemi 15 (KHn). Syksylläkin vilkkaampi kausi noudatti muiden käpylintujen liikehdintää, suurimmat parvet ajoittuivat kuitenkin lokakuulle: 15.–16.8. OUL Kiiminki, Jääli 35 ja 27.8. 20 (HNy), 8.9. OUL Metsokangas a11 E (JKa), 7.10. OUL Pateniemi 14 NW (JPu), Hailuodossa 12.10. koko luoteisrannan alueella n. 80m (TSp, JPu, JMa, SBr) ja Huikunkankaalla 40 kiert (VSu, THe, KHn, PPÖ) sekä 14.10. SII Tauvon la 17m (MTy, JAa, PAa). Vuoden viimeisin 15.10. OUL Pateniemi 8 N (JPu). Kirjoihin ja kansiin päätyi n. 600 isokäpylintua koko vuoden ajalta.

Punavarpunen *(Carpodacus erythrinus)*

PPLY:n ensimmäinen oli 6. koko Suomessa: 5.5. HAI Vähä-Härkäsäikkä 1Ä (VNi). Seuraavat 6.5. OUN Tohola 1 Än (VHe) ja 14.5. PYI Teerelänpuhto sekä SII Tulikaara 1Ä (KVa). Suurimpia määriä keväältä ja alkukesältä 23.5. SII Tauvon la 10p (MTy, JVW), 29.5. OUL Kiviniemi ssp-paikka 6, joista 3 reng, 1 kontr, 2Ä (STi) ja 13.6. RAA Jokelanperä 9p, Ä (JMj). Viimeiset 5.8. OUL Kello, Hietalanmäki 1ä (EAa), 25.8. OUL Oulunsalo, Kempeleenlahti 1 1kv reng (STi) ja 1.9. SII Tauvon la 1 ä,m (MTy, MOj, LOj).

Taviokuurna *(Pinicola enucleator)*

Edellisen syksyn suurvaellus näkyi vielä talvella selvästi. Talven ja kevään kokonaismäärä havaintoaineistossa, n. 1300 kuurnaa PPLY:n alueella, oli huippuvuosien luokkaa. Tammikuun osuus oli n. 1000 lintua ja helmikuun enää 250. Huhtikuullakin nähtiin vielä 8 kuurnaa. Kunnittain linnut jakaantuivat: HAI 1, II 23, KEM 44, LIM 1, LUM 2, MUH 19, OUN 8, OUL 1170, PUD 21, PYI 6, RAA 13,

TAI 11 ja TYR 1. Oulun luvussa on paljon päällekkäisyyksiä kiertelevien pikkuparvien takia, vain selvimmät tapaukset on voitu karsia pois. Suurimpia määriä Oulusta 2.1. Kaijonharju 22 (EAa), 11.1. Maikkula 20 (Seija Laitala, Heikki Suomalainen), 17.1. Nokela 92p (4a) (MTy), 26.1. Haapalehto 30 (Marja-Liisa Mällinen) ja 27.2. Intiö 20p (TSl). Oulun ulkopuolella ei tällaisiin lukemiin päästy, vain maaliskuun suurin, 10.3. II Kantola 16p (Ilkka Kärkinen), pääsi lähelle. Ensimmäiset pohjoiseen ilmansuuntaan lentävät 28.2. OUL Haukipudas, Virpiniemi 1 ä, NE (Juha-Matti Valonen) ja 3.3. PUD Kollaja, Rankkila 1 än, NW (ESa). Kevään viimeiset 25.3. TAI Jokijärvi 2 p, pariutuneet (KHy), 16.4. PUD Iso-Syöte 6 (Heikki Kolunen, Vaula Kolunen) ja myöhäinen 20.4. OUN Likalanjärvi 2m (HTu). Reviirejä ilmoitettiin Taivalkoskelta kaksi (KHi). Syksyn kokonaismäärä, 60 kuurnaa, oli vaatimaton. Ensimmäiset liikkeelle lähteneet 26.9. PUD Vattukurun luontopolku 1ä (KVa), 7.10. PYI Yppärijokisuu 5 m, SW (KVa) ja 12.10. OUL Haukipudas, Halosenperä 1 E (HTa). Pääosa linnuista tavattiin lokakuussa. Sekä marras- että joulukuulle jäi vain kaksi havaintoa. Kolme viimeisintä 8.11. MUH Joutenjärvi 1m (VPH), 1.12. OUL Rajakylä, Rajahauta 1 än (KHn) ja 8.12. MUH Liimanninkoski 1ä (VPH, TSp).

Punatulkku *(Pyrrhula pyrrhula)*

Talven suurimmat määrät talvilintulaskennoissa 5.1. OUL Madekoski tll 26p (THe) ja 3.2. RAA Pitkäkarin tll 28 (HTu). Pihabongauksen suurimmat puolestaan 26.1. OUL Saarela, Markkuu 21 (Kanerva Siniluoto) ja HAA Mieluskylä 20 (Liisa Pekkala, Antti Pekkala) sekä 27.1. II Illinsaari 18 (Antti Ylönen, Kaisa Kerätär). Näiden vakiotapahtumien ulkopuolella suurin 19.1. OUL Kello, Kalimenkylä 22 (EAa). Keväältä vain pari muuttohavaintoa, eikä syksylläkään nähty kummoista vaeltelua. Muuttaviksi kirjattiin koko syksyn ajalta alle 200 tulkkua, suurimmat 20.9. SII Tauvon la 15m (MTy), 29.9. OUL Kello, Kiviniemi ks 17 S (EAa) ja 7.10. PYI Yppärijokisuu 19m (KVa). Paikallisista eniten 6.10. RAA kp 25p (KVa) ja 23.11. MUH Puksula 15p (VPH). Syksyn talvilintulaskennoissa eniten 8.12. RAA Pitkäkarin tll 51 (HTu).

Nokkavarpunen *(Coccothraustes coccothraustes)*

Nokkavarpusten maksimimäärä kunnittain II 1, LIM 4, OUL 13, PYI 1, RAA 1, SIL 1, TAI 1 ja UTA 1. Kaikki Oulun havainnot: Hietasaaressa eniten havaintoja Vaaskiventieltä ja sen lähistöltä. Etenkin tammirallin aikaan monia havaintoja 1–4 linnusta, eniten 4.1. Vaaskiventie L 4p (PPÖ). Helmikuun alusta kesään asti vain yhden linnun havaintoja. 11.6. löytyi lentopoikue 6p, joista 2 ad+4 1kv (ESa). Tämän jälkeen vasta syksyllä 8.–30.10. 2–4p (AJk, JKa) ja 18.–23.12. 1p (EBo, AJk). Hupisaarilla vain syksyllä 26.11.–2.12. 4–13p (ESa, Hannu Varo, SHr ym.). Intiössä samoin syksyllä 21.9.–16.12. 1–7 p, eniten 5.12. 7p (TLh). Muut Oulun havainnot olivat 27.1. Parkkisenkangas 1 (Tuula Kangas-Saarela), 2.5. Toppila 1S (EAa, MKn, LHa ym.), 6.5. Oulunsalo, Peherrys 1p (Pentti Kinnunen), 11.5. Kello Kiviniemi 1p (AAa), 15.9. Pateniemi 1SE (JPu), 25.9. Toppila 1SE (SBr) ja 13.10. Parkkisenkangas, Laanilan koulu 1p (Jussi Tomberg), 19.–20.10. Haukipudas, Halosenperä 1p (HTa) ja 22.10. Ahvenoja 1 ESE, än (Hanna-Riikka Ruhanen). Kaikki Oulun ulkopuoliset havainnot olivat 1.5. TAI kk, koskimelontakeskus 1p (KHi), 4.5. II kk, Suopursuntie 1 (Anne Sipola), 8.5. SIL Leskelä, Myllymäki 1p (Sisko Autio, Lotta Autio), 13.5. UTA Sanginkylä 1 kiert (Emilia Ranta), 26.6. UTA Putaalansaari 1p (Paavo Pelkonen), 20.8.–22.10. LIM kk, Aabramintie 1–4 p, joista maksimi 9.–10.9. (mukana 1 juv) (PLa, Satu Lampila), 21.8. RAA Vihanti, kk 1p (SKa), 24.9. RAA Maivaperä 1m (KVa), 5.10. PYI Kielosaari 1p (JMj) ja 25.10. TAI Kosto, Vesala 1 (Aini Tyni, Tarmo Tyni).

Lapinsirkku *(Calcarius lapponicus)*

Ensimmäinen lapinsirkku muutti pulmusparvessa 12.4. PYI Parhalahti, Pohjanpalossa (HTa). Seuraava havainto oli 18.4. RAA Maivaperä 1m (KVa) ja kuun viimeisellä kolmanneksella laji havaittiin päivittäin. Suurimmat parvet nähtiin toukokuun alussa päämuuttoaikaan: 3.5. LUM Kivipelto 200 kiert (PLa), 4.5. MUH Soson lt 5a161m (JSi, Heikki Vesala, Mirja Palkki), 5.5. TYR Parras, Korpi 250 kiert. (TVä), OUL Haukipudas Kellon lintutorni nn. 250m (TEs, JMe, HTa) ja II Parviaisenkangas n. 200m (VSu). Toukokuun 10. päivän jälkeen tehtiin havaintoja enää yksittäisistä linnuista. Kevään viimeiset havainnot: 18.5. SII Tauvo, Haikarannokka 1N ja HAI Hiidenniemi–Vesa 1np (JMa). Syyskauden ensimmäinen havainto osui elokuulle. 26.8. HAI Tömppä 1ä (JMa). Muuten havaintoja tasaisesti läpi syyskuun ilman suurempia muutto- tai kerääntymäsummia. Yli viiden yksilön havainnot: 11.9. RAA Pattijokisuu 8 nous (JMj), 23.9. LUM Pitkänokka 13p (PLa, PPÖ). Lokakuussa tehtiin vielä kuusi havaintoa, joista viimeinen 25.10. SII Karinkanta 1p (KVa).

Punatulkulla oli selvästi runsain esiintymisvuosi pihabongaushistorian ajalta 2006–2013. © KALLE HIEKKANEN

Pulmunen *(Plectrophenax nivalis)*
Talvehtivia pulmusia nähtiin seuraavissa kunnissa: LUM (14), MUH (9), OUL (2a 10), PYI (2), RAA (5a 33) ja TYR (3a 80). Suurin parvi oli 6.–23.1. TYR Korvenkylä 70p (RKy). Kevätmuutto alkoi maaliskuun puolivälissä. 15.3. HAI Marjaniemi 25N (Ari Lehtinen). Suurin osa havainnoista painottui huhtikuun alkupuoliskolle. Toukokuussa nähtiin enää kaksi yksilöä, joista viimeinen myöhästeli 30.5. SII Tauvon lintuasemalla (MTy). Kevään kokonaismäärä oli 4458 ilmoitettua lintua, eli niukaksi jäi kevätesiintyminen. Syksyn ensimmäiset nähtiin 6.10. SII Tauvon lintuasemalla 4 (Camille Vitet, Julien Fleurieau, SBr). Syysmuuton huippu oli lokakuun lopussa. Suurimmat määrät: 26.10. SII Kaasa–Kullikari 9a 152m ja Munahieta 170p (KVa) sekä 27.10. PUD Kollaja, Kortesuo 100p (ESa). Syksyn kokonaismäärä oli 1141 yksilöä. Joulukuussa tehtiin vielä kolme havaintoa. 6.12. TYR Ressu 2ä (Petteri Polojärvi), 21.12. HAI Marjaniemi 9 SW, lask (JMa) ja 22.12. HAI Hietaniemi 1k W (JMa).

Keltasirkku *(Emberiza citrinella)*
Talven suurimmat parvet 1.1. PYI Yppärin pellot 600p (HTu, KVa, JKo), 4.1. TYR Temmes, Kotikoski n. 350p (RKy), 9.1. PYI Yppärin kylä n. 350p (JMj), 12.1. SII Kantola n. 350p (JMj), 15.1. PYI Parhalahti n. 350p (JMj) ja 18.1. OUL Salonpää n. 350p (JMj, JKo). Tammi–helmikuun kokonaismäärä ilmoitetuista n. 12700 yksilöä. Kevään ensimmäiset muuttaviksi merkityt 25.3. PYI Parhalahden ks 2m (KVa) ja suurin muuttomäärä 12.4. LUM Sannanlahti 16m (PLa). Syyskauden suurimmat kerääntymät 19.12. SII Säärenperä n. 300p (JMj), 19.10. SII Karinkanta, Syrjälä 170p (JMj) ja 2.11. SII Paavola 170p (TVä). Syksyn suurin muutto 29.9. OUL Kello, Kiviniemi, ks 20S (EAa).

Peltosirkku *(Emberiza hortulana)*
Vuoden ensimmäinen lauloi 27.4. LIM Kedonperällä (EAa, MLn, AKa ym.). Seuraava saapuja oli 4.5. TYR Parras 1Ä (TVä), 7.5. havaintoja jo kolmesta paikasta: TYR Niitynmaantie 1Än (Heikki Seppänen, Juha Viramo, Seija Junes ym.), PYI Överstinperä 1p (Tapani Santamaa, Mauno Mäntylä, Markku Santamaa) ja PYI Välimaanperä 1Än (PAo, Jukka Sillanpää). Suurin keskittymä 22.5. MUH Sosonpellot 9k Ä, reng. (Tuomo Jaakkonen). Kesäkuussa reviirejä 39 seuraavasti: HAA 2, KEM 2, LIM 1, LUM 1, MER 1, MUH 3, OUN 3, OUL 3, PYI 2, RAA 2, SII 4, SIL 1 ja TYR 14, joista kahdeksan Murron peltoalueella. Syksyltä vain kaksi havaintoa: 21.9. SII Tauvon lintuasema 1m (MTy) ja 22.9. sama paikka 4m (MTy).

Pohjansirkku *(Emberiza rustica)*
Kevään ensimmäiset 22.4.: PYI Viirre, Korpi 1Ä (JMj) ja SII Tauvon lintuasema 1m (MOj, LOj). Suurimmat määrät keväältä: 8.5. RAA Maivaperä 5m (KVa), 9.5. PYI Parhalahden ks 6m (tik-sirkkuja), 11.5. 25p II Laitakarin tien varsi (KSi, TSn, TSi) ja 18.5. SII Tauvo, Haikarannokka 6N (EAa, EAn). Ensimmäisiä syysmuuttavia havaittiin elokuun puolella. Näistä ensimmäinen oli 14.8. HAI Rautaletto parkkipaikka 1SE (JMa). Suurimmat summat syksyltä: 3.9. OUL Kello Kiviniemi ks 14S (EAa) ja 9.9. II Olhava, Vuornosletto 9m (KSi). Vuoden viimeinen havainto: 22.9. OUL Oritkari 1p (EBo).

Pikkusirkku *(Emberiza pusilla)*
Vuoden saldona 17 havaintoa 25 yksilöstä. Kaikki havainnot: 27.5.–5.7. TAI kk, Pesiönsuvanto 1Än, 2än (KHi, ULa, ERä), 1.6. TAI Isopaise, Isolehto 1Ä (KHi), 3.6. TAI Sammakkosuo 2Ä (KHi), 9.–10.6. OUL Harakkasuo 1Än (THe, TSp, KHn), 9.–23.6. TAI Kostonjärvi, Takalahti 1Ä (KHi, ULa), 3.–6.8. OUL Haukipudas, Halosenperä 1m, ä (HTa, Vinod Goswami), 12.8. OUL Kiiminki, Jääli 2än (HNy), 12.8. OUL Oulunsalo, Kempeleenlahden lintutorni 3 1kv reng. (STi, TEs) ja 13.8. 1 1kv reng. (TEs), 14.8. SII Tauvon lintuasema 1 1kv reng. (MTy), 24.8. OUL Oulunsalo Kempeleenlahden lintutorni 1 reng (PTa, TEs) ja 26.8. 2 reng, 1ä (PTa, STi, TEs), 3.9. OUL Haukipudas, Kello, Kiviniemi, ks 1S (EAa), 8.9. RAA Hummastinvaara 1m (TVä), 9.9. RAA Maivaperä 1p (KVa), 9.9. OUL Pateniemi, saha-alue 1p, ä (KRa) ja 21.9. OUL Jätäri 1p (SLe).

Pajusirkku *(Emberiza schoeniclus)*
Talvelta tehtiin yksi havainto 4.1.–28.3. OUL jvp 1/p (EAa, PPÖ, TTa ym.). Ensimmäiset kevätmuuttajat saapuivat tyypilliseen aikaan 10.4. SII Savioja-Säärennokka 1/1p (THe), 12.4. LUM Sannanlahti 1/1p (PLa) ja OUL Vihreäsaari 1Ä (EAa). Muuton huippu 22.4., jolloin LUM Sannanlahdella 13m (PLa, AVi). Suurimmat reviirikeskittymät 27.4. LIM Temmesjokisuu 14Ä (EAa, AKa, MLn ym.) ja 4.5. HAI Kutukarin lintutorni 15p, kiert (TTa, STi, JMa ym.) ja 7.6. HAA Piipsanneva 15Ä (JPe, Eero Melantie). Syyskauden parhaita määriä: 24.8. LIM Temmesjoen lintutorni 40p, kiert (JPe), 3.9. OUL Oulunsalo, Kempeleenlahti 65 reng. (STi, PTa, JHä), 14.9. SII Säären ranta 50p (VSu, KRa, EHo), 21.9. OUL Pateniemi, Sahan kenttä 50p (EHo), 23.9. OUL Oulunsalo, Peuhu-Kotakari 80p (THe). Vuoden viimeinen havainto 3.11. LIM kk 1p (PLa, Satu Lampila).

Pikkulintulaji
Määrittämättömiä pikkulintuja kirjattiin hyvin vähän. Suurin ilmoitettu: LUM Sannanlahti 22.4. 250m (PLa, AVi).

Pohjansirkku on PPLY:n alueella harvinaistuva pesimälaji. © KALLE HIEKKANEN

Kiitokset

Kiitokset tietysti ensisijaisesti kaikille havaintojaan palauttaneille. Pitkän ja puuduttavan lajiselostuksen saa elämään kuvitus. Siitä kiitos kuviaan toimittaneelle Kalle Hiekkaselle.

Käytetyt lyhenteet

Havaintomerkintöihin liittyvät: ” = ad = aikuinen, ’ = nuori, pull = pesä- tai maastopoikanen, 1kv = samana kalenterivuonna syntynyt, 2kv = edellisenä kalenterivuonna syntynyt, +1kv = ennen kuluvaa kalenterivuotta syntynyt jne., juv = nuori, ad = vanha, 1/ = koiras, /1 = naaras tai naaraspukuinen, n-puk = naaraspukuinen, 1/1 = pari, 2/1 = 2 koirasta ja 1 naaras, pr = pari, Ä = laulava, Än = laulava + nähty, ä = ääntelevä, än = ääntelevä + nähty, a = parvi (a2 = kahden linnun parvi, 2a = kaksi parvea), p = paikallinen, m = muuttava, r = rengastettu.

Paikat yms.: jvp = jätevedenpuhdistamo, kp = kaatopaikka, ks = ks, lt = lintutorni, tll = talvilintulaskenta ja vs = venesatama.

Kuntalyhenteet: HAA = Haapavesi, HAI = Hailuoto, HAU = Haukipudas, II = Ii, KEM = Kempele, KII = Kiiminki, KÄR = Kärsämäki, LIM = Liminka, LUM = Lumijoki, MER = Merijärvi, MUH = Muhos, OUN = Oulainen, OUL = Oulu, OUS = Oulunsalo, PUD = Pudasjärvi, PYI = Pyhäjoki, PYÄ = Pyhäntä, RAA = Raahe, SII = Siikajoki, SIL = Siikalatva, TAI = Taivalkoski, TYR = Tyrnävä, UTA = Utajärvi, VIH = Vihanti ja YII = Yli-Ii.

Kirjallisuus

Aalto, E. 2015: Selkälokit taantuvat Pohjois-Pohjanmaalla.– Aureola Vsk 36 & 37 (tämä vuosikirja)

Aalto P. 1998: Pohjois-Pohjanmaan lintuharvinaisuudet 1996 ja 1997. – Aureola 23:67–76.

Honkala, J., Saurola, P. & Valkama, J. 2013: Petolintuvuosi 2013 – enimmäkseen valju ja tasapaksu. – Linnut-vuosikirja 2013: 54–65.

Huitu, O, & Henttonen H. 2013: Myyriä edelleen vähän koko maassa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedote 25.10.2012.

Huitu, O. 2013: Myyräkannat lähdössä nousuun. Metsäntutkimuslaitoksen tiedote 5.6.2013.

Huitu, O, & Henttonen H. 2013: Myyräkannat nousussa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedote 6.11.2013.

Karvonen, R. 2013: Kiljuhanhen kevätmuuton tarkkailu Perämerellä 2013. 31 s. WWF kiljuhanhityöryhmä

Karvonen, R. 2013: Kiljuhanhen kevätmuuton tarkkailu Perämerellä 2014. 23 s. WWF kiljuhanhityöryhmä ja Metsähallitus.

Korpela, K., Delgado, M., Henttonen, H., Korpimäki, E., Koskela, E., Ovaskainen, O., Pietiäinen, H., Sundell, J., Yoccoz, N.G. & Huitu, O. 2013: Nonlinear effects of climate on boreal rodent dynamics: mild winters do not negate high-amplitude cycles. Global Change Biology 19: 697–710.

Luukkonen, A., Tuohimaa, H., Timonen, S., Aalto, J., Heikkinen, J., Rahko, P., Karvonen, J., Hukkanen, M., Lampila, P., Halmeenpää, R. & Tynjälä, M. 2005: Linnut Pohjois-Pohjanmaalla 2001. – Aureola vsk 26: 2–57.

Markkola, J. 2010: Kaulushaikara (*Botaurus stellaris*). BirdLife Suomen projektilaji vuonna 2005. – Aureola vsk 30: 6–11.

Mäkelä, J., Timonen, S., Tuohimaa, H. 2010: BirdLife Suomen projektilaji 2003, selkälokki (*Larus fuscus*). Aureola Vsk 29: 14–16.

Ollila, T. 2013: Raportti maakotkan, muuttohaukan, tunturihaukan sekä Oulun ja Lapin läänien merikotkien pesinnöistä vuonna 2013. Metsähallitus, Luontopalvelut 30.10.2013. Asianro 5460/2013/04.01.

Ollila, T. 2014: Suomen muuttohaukat vuonna 2013. – Linnut-vuosikirja 2014: 10–13.

Portal to the Lesser White-fronted Goose - by the Fennoscandian Lesser White-fronted Goose project. http://piskulka.net/index.php

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2012: Riistakannat 2011 Riistaseurantojen tuloksia http://www.riista.fi/data/attachments/riistakannat_2011.pdf 20.7.2012.

RKTL 2014: Metsäkanalinnut riistakolmioilla 2013 http://riistakolmiot.fi/reports/metsakanalinnut-riistakolmioilla-2013/ (viitattu 22.10.2014)

Saurola, P. 2014: Suomen sääkset 2013. – Linnut-vuosikirja 2013: 14–23.

Tapio, T.: Kesän mielenkiintoiset laulajat 1.4.–31.7. 2000-luvulla PPLY:n alueella. (http://www.pply.fi/havikset/v2014/laulajat2014.xls).

Tapio, T., Haapala, P., Karvonen, J., Markkola, J., Mikkonen, E., Ojanen, M., Rahko, P., Rannikko, K., Roine, P., Rönkä, A., Suorsa, V., Tynjälä, M. & Väyrynen, T. 2014: Pohjois-Pohjanmaan linnut 2012. – Aureola vsk 35 67–170.

Valkama, J. & Piha, M. 2014: Rengastusvuosi 2013. – Linnut-vuosikirja 2013: 144–153.

Havainnoijat ja nimilyhenteet

Havainnoijia katsaukseen on päätynyt kaikkiaan 604. Nimilyhennettä on käytetty, mikäli havainnoijalla on vähintään viisi havaintoa katsauksessa. Näitä henkilöitä on 152. Mikäli havaintoja on vähemmän kuin viisi, on nimi kirjoitettu havainnon yhteydessä kokonaan (452 henkilöä). Lisäksi on 68 havaintoa ilman henkilönimeä Tauvon lintuasemalta.

Aalo Veikko, Aalto Ari (AAa), Aalto Esa (EAa), Aalto Janne (JAa), Aalto Maija (MAa), Aalto Pirkka (PAa), Ahokas Aatto, Ahokas Aatto J., Aikio Aino, Aisala Heidi (HAi), Aitta Toni, Alakiuttu Pedro, Ala-Kojola Mikko, Alanko Pasi, Alatalo Jarkko, Alatalo Sauli, Alho Pekka (PAo), Anttila Eetu (EAn), Anttila Heikki, Asikainen Kalevi, Autio Antero, Autio Lotta, Autio Markus, Autio Sisko, Auvinen Ari-Pekka (AAu), Below Antti, Borén Esa (EBo), Bruylants Sander (SBr), Bäckman Mika, Caucanas Gabriel (GCa), Edesi Jaanika, Eerikäinen Aulikki, Esama Jaakko, Eskelin Miska, Eskelin Toni (TEs), Eskelinen Jukka, Fleureau Julien (JFl), Fleurieau Julien, Forsberg Veikko, Goswami Vinod, Grahnroth Christa, Granroth Christa (CGr), Greus S., Grönholm Birger (BGr), Haapala Jukka, Haapala Petri (PHl), Haataja Kari, Hakala Jari (JHk), Hamari Allan (AHa), Hamari Lenni, Hanhimäki Leena (LHa), Hanhimäki Oona, Hannula Timo, Hannus Alli Kälkäjä, Hario Martti, Harju Sakari (SHr), Hasunen Petri, Haukipuro Jaakko, Hauru Jukka (JHa), Hautala Otso, Hautala Perttu, Hautala Viola, Hautamäki Pekka (PHa), Heikkala Iikka, Heikkala Osmo, Heikkala Salli, Heikkanen Kalle, Heikkilä Juha, Heikkilä Risto, Heikkilä Vesa (VHe), Heikkinen Jari, Heino Jyri, Heino Matti, Heiskari Yrjö, Helander Ossi, Helin Kari, Helo Teppo, Help Olli, Hemmilä Anna, Herva Tuomas (THe), Hiekkanen Kalle (KHn), Hietaharju Anssi (AHi), Hietaharju Eila (EHi), Hietala Aarne, Hietala Aarre, Hietala Esa, Hietanen Eero, Hirvasoja Jarmo, Hirvonen Kalevi (KHi), Hohtola Esa (EHo), Hoikkala Jouko, Holmi Aapeli, Holström Inga, Honkakoski Maria, Honkala Juha, Honkalinna Mika, Honkanen Kari, Honkanen Mirja, Honkanen Veli-Pekka (VPH), Honkavuori Veikko, Hottola Petri (PHo), Hotulainen Kimmo, Huotari Marjo, Huovinen Pertti, Huovinen Päivi, Hurme Markus, Husso Juha-Pekka, Hyrkäs Jaakko, Hyrkäs Ritva, Hyvärinen Kyösti (KHy), Häkkilä Matti, Hämäläinen Jorma, Hämäläinen Saara, Hänninen Johannes (JHä), Hänninen Keijo, Härmä Kari, Ihanainen Merja, Ikäheimonen Teemu (TIk), Imppola Ritva, Isomursu Marja, Isomursu Veikko (VIs), Jaakkonen Tuomo, Jaako Antti (AJk), Jernfors Jori (JJe), Jernfors Tarja, Jokikokko Mika (MJo), Jokikokko Pauli (PJo), Jokikokko Pekka, Jokinen Jarmo K., Junes Seija, Juntunen Mika, Jurmu Ahti, Jussila Pauli (PJu), Jylänki Tarja, Järvelä Pekka (PJä), Kaakinen Marjaana, Kahilainen Aapo, Kaikkonen Leena, Kaikkonen Pirkko, Kaikkonen Terho, Kaisto Alpo, Kaisto Seija, Kakko Ari (AKa), Kalaoja Tellervo, Kalaoja Veijo, Kallio Mauri, Kalliokoski Sami (SKa), Kangas Jukka, Kangas Otto, Kangas Veli-Matti (VMK), Kangas Ville, Kanko Maria, Karjalainen Heikki, Karjalainen Juhani, Karjalainen Mikko, Karjalainen Timo (TKa), Karlin Olli-Pekka, Karlsson Rolf (RKl), Karvonen Aarni, Karvonen Hanna, Karvonen Juhani (JKa), Karvonen Tapani, Karvonen Tapio, Karvosenoja Juho (JKj), Kaukonen Kimmo, Kaukua Jyrki, Kauppi Heikki, Kauppi Maria, Kaurala Sirkka, Kela Anneli, Kerkelä Heikki, Keränen Harri, Keränen Mari, Keränen Vuokko, Kerätär Kaisa, Keskisimonen Erkki, Ketonen Eero, Ketonen Mikko (MKt), Ketonen Tuomas (TKe), Kianen Hannu, Kianen Riitta, Kiiskinen Outi, Kiljunen Jari, Kiminki Toivo (TKi), Kinnunen Pentti, Kinnunen Pietari (PKi), Kinnunen Tuure (TKin), Kleemola Lauri, Kleemola Markku, Kluen Edward (EKl), Koistinen Jaakko (JKo), Koivula Jorma, Koivula Kari (KKo), Kojola Helena, Kojola Ilpo (IKo), Kolunen Heikki, Kolunen Vaula, Korhonen Jorma, Koskela Kari, Koskela Silvia, Koski Iiro, Koski Kristian, Koski Oona, Koskinen Mika Ilari (MKo), Kotajärvi Tero (TKj), Kotajärvi Tuulikki, Kotimäki Jouko, Kreivi Ismo, Kuittinen Helmi, Kukkohovi Hannu, Kukkohovi Markku, Kuokkanen Kari, Kuparinen Ritva, Kuparinen Sakari, Kurikka Antero, Kurtti Arja, Kurtti Raimo, Kylmänen Eila, Kylmänen Reijo (RKy), Kärenaho Pekka (PKä), Kärenlampi Leevi, Kärkinen Ilkka, Kärkkäinen Ilkka (IKä), Kärkkäinen Jouko, Kärkkäinen Riitta, Lagerroos Jari, Lahti Aarne, Lahti Timo (TLh), Laiho Jari, Laine Mikko, Lainekallio Eero, Laitala Seija, Laitala Unto (ULa), Laitinen Erkki, Lalli Pekka, Lalli Tuula, Lampila Petri (PLa), Lampila Satu, Lankinen Pekka, Lapola Liisa, Latvalehto Oiva, Laukkanen Hannele, Laukkanen Seppo Ilmari, Laurila Salli, Lehikoinen Aleksi, Lehikoinen Samuli (SLe), Lehmus Ilkka, Lehtimäki Raimo (RLe), Lehtinen Ari, Lehtiniemi Teemu, Lehtola Miika, Leinonen Eila (ELe), Leinonen Essi, Leinonen Jorma (JLn), Leinonen Jukka (JLe), Leinonen Miikka (MLn), Leiviskä Lahja, Leiviskä Viljo, Leskelä Jukka, Leskelä Pekka (PLe), Liimatta Siiri (SLi), Lilja Pekka, Lindbom Tom, Lindgren Eero, Lindgren Inkeri, Lindgren Saku, Littow Eini, Louhela Liisa, Luhta Jorma, Lukkari Jyrki, Lukkarinen Anna, Luokkanen Tapani, Luoma Sami (SLu), Luomala Markku Joki, Lusikka Matti, Luukkonen Aappo, Lähteenpää Ari, Lätti Juho, Lätti Mika, Majuri Jouni (JMj), Majuri Pekka (PMj), Manni

Kaisa, Manninen Kaisa, Manninen Pentti, Marjala Aino, Markkola Annamari, Markkola Juha (JMa), Markkola Petteri, Matkala Jarkko, Mattila Ilkka, Mattila Jouko, Mattila Marjo (MMa), Mattila Pertti (PMa), Melantie Eero, Meski Jouni (JMe), Meski Saana (SMe), Meski Veikka, Miettunen Jenni, Miettunen Tuula, Mikkola Minna (MMi), Mikkonen Eino (EMi), Mikola Aleksi, Moilanen Tarmo (TMo), Muikkula Martti, Muilu Jussi, Murtoniemi Mauno, Mutanen Teppo, Myllymäki Antti, Myllys Jukka, Myllys Leo, Mäenpää Asko, Mäenpää Mika, Mäkelä Esa, Mäkelä Jyrki, Mäkelä Petteri, Mällinen Marja-Liisa, Mäntylä Mauno, Nenonen Vuokko, Neuvonen Seppo, Nevanperä Jussi, Nevanperä Sirpa, Nevasaari Risto (RNe), Niemelä Mika, Niemelä Paula, Niemi Arto (ANi), Niemi Pirkko, Niemi Tuomo, Nikkilä Aleksi, Niskanen Esko, Nissilä Veijo (VNi), Nokelainen Ossi, Nousiainen Martti, Nousiainen Tuulikki, Nummelin Jari, Nuotio Jukka, Nurkkala Jukka, Nyberg Joel (JNy), Nybäck Ingmar, Nygård Jan, Nyman Kirsi, Nyström Harry (HNy), Oilinki Saara, oja Eero Salo, Ojala Kaarlo, Ojala Maija, Ojanen Liisa (LOj), Ojanen Mikko (MOj), Olkio Jouko, Olkio Jouni, Olkio Kimmo, Ollila Tuomo, Orjasniemi Vesa, Paakala Arja, Paananen Eero, Paananen Siiri, Pajukoski Kari, Pajunen Matti, Pakanen Veli-Matti (VMP), Paldanius Risto, Palkki Mirja, Palmgren Jörgen, Pantsar Frida, Pantsar Reijo (RPa), Parkkila Pentti, Parkkila Pertti, Partanen Carita, Partanen Joni, Partanen Martti, Pasanen Eeva-Liisa, Pasanen Olli (OPa), Paso Markku (MPa), Pekkala Antti, Pekkala Liisa, Pelkonen Paavo, Peltomäki Jari (JPm), Pelttari Petri, Pelttari Vili, Perkkiö Tuula, Perttula Ilkka, Perttula Sirkka, Pesiö Jouni, Pesiö Pilvi, Pessa Jorma (JPe), Peuna Antti (APn), Peura Riitta, Pihlainen Jarmo, Piirainen Jukka, Piispanen Jukka (JPi), Piri Pekka, Pirinen Jaana, Pirinen Pasi, Pirinen Tapani, Pitkänen Esko, Pitkänen Kari, Pitkänen Maija, Pitkänen Raimo (RPi), Poikolainen Jarmo, Polojärvi Petteri, Porkka Rita, Porkka Seppo, Posio Timo, Pramila Tapani, Pudas Seppo, Puolakanaho Esko, Purmonen Esko, Pursiainen Jouni (JPu), Pynttäri Aino, Pyysalo Matti, Pätsi Eero, Pätsi Henna, Pätsi Juho, Pöyry Antti, Pöyry Ilkka, Rahko Pekka (PRa), Rahko Tiina, Rahkonen Juha (JRn), Rajala Reino, Rajasärkkä Ari (ARa), Rajasärkkä Katja, Rannikko Kari (KRa), Rannikko Seija, Ranta Dani, Ranta Emilia, Ranta Mikael, Rantala Riku, Rantapirkola Riitta, Rapo Paavo, Rauha Seija, Rautio Minna, Remes Kalevi, Riikola Eino (ERi), Rimpinen Pirjo, Rintala Jaana (JRi), Rissanen Antti, Rissanen Eelis, Roine Pekka (PRo), Roininen Raimo, Roininen Tapio (TRo), Rokala Asko, Ronkainen Anssi, Markku Mikkola-Roos, Ruhanen Hanna-Riikka, Runsala Leena Rinta, Ruokomäki M, Ruuska Ilkka, Ruuska Pekka (PRu), Rytkönen Seppo, Räihä Taru, Räihä Ville, Räisänen Elsa, Räisänen Erkki, Räisänen Esa (ERä), Räisänen Leo, Räisänen Reijo, Rönkä Antti (ARö), Rönkä Nelli, Rönkä Raija, Saarela Tuula Kangas, Saarenpää Eija, Saarenpää Hanna, Saarenpää Kaarlo, Saarenpää Marjut, Saarenpää Teemu (TSp), Saarnio Erik, Salko Kirsikka, Salminen Juha, Salokoski Antero, Salste Tuomas (TSl), Sankilampi Johanna, Santamaa Markku, Santamaa Tapani, Saranto Kaija, Saranto Risto, Sarviaho Erkki (ESa), Sarviaho Timo (TSa), Sarviaho Tuula, Savikangas Hannu, Savolainen Heikki, Seppänen Elina (ESe), Seppänen Heikki, Severinkangas Juha, Severinkangas Siru, Siekkinen Juha, Sihto Tiina (TSh), Siira Jorma (JSi), Sikala Jani, Siliämaa Pirjo, Sillanpää Jukka, Sillanpää Rebekka, Siltanen Jukka, Siltanen Taina, Silvenius Frans, Silvennoinen Jouko (JSn), Silvola Jukka, Silvonen Johannes, Similä Eero, Simonen Kalle (KSi), Simonen Teemu (TSi), Simonen Tuukka (TSn), Siniluoto Kanerva, Sipola Anne, Sirkiä Päivi, Sirviö Seppo, Soppela Mika (MSo), Soppela Mikael, Strömmer Esko, Sundell Pekka, Suni Juhani (JSun), Suojarinne Miika, Suomalainen Arja, Suomalainen Heikki, Suoranta Marja-Leena, Suorsa Antti, Suorsa Kaisa, Suorsa Krista, Suorsa Pekka, Suorsa Ville (VSu), Suua Jani (JSu), Suurkuukka Heli (HSk), Swanljung Ritva, Sylgren Ari (ASy), Taavetti Harri (HTa), Takkula Eeva, Tammelin Hannu, Tamminen Petri (PTa), Tapio Tapani (TTa), Tarvainen Juha, Tervo Ari, Tiainen Juha, Tiiro Anika, Timonen Sami (STi), Tolonen Juhani, Tomberg Jussi, Toppi Antti, Tornberg Juho (JTg), Tuhkala Pekka, Tuhkanen Anneli, Tuhkanen Pekka (PTn), Tuikkala Jesperi, Tuimala Hilkka, Tunturi Kalevi (KTu), Tuohimaa Heikki (HTu), Tuohimaa Jussi, Tuohimaa Mikko, Tuohino Hannu, Tuomaala Ilkka, Tuominen Jouko, Tuoriniemi Sini (STu), Tuukkanen Martti, Tyni Aini, Tyni Hannu, Tyni Tarmo, Tynjälä Annikki (ATy), Tynjälä Matti (MTy), Tähtinen Jorma, Uusimäki Toni, Vakkuri Olli, Valonen Juha-Matti, Vanhala Aki, Varis Jani, Varo Hannu, Varpenius Kari (KVa), Varpenius Martti, Vartiainen Veijo, Vastamäki Jani, Vastamäki Susanna, Vehkalahti Raili, Velmala William, Wennerström Maria, Ventelä Aino, Vesala Heikki, Vierimaa Antti (AVi), Viitanen Mikko (MVi), Viitanen Paavo, Viklund Veli-Pekka, Winckel Jos Van (JVW), Viramo Juha, Virkamäki Tapio, Virkkunen Juha, Vitet Camille, Vuolteenaho Matti, Väisänen Jaakko, Väisänen Kati, Väisänen Pekka, Väisänen Päivi, Väisänen Salme, Wäli Kari (KWä), Wäli Tuula (TWä), Väyrynen Miia (MVä), Väyrynen Pertti, Väyrynen Raija, Väyrynen Tuomas (TVä), Väänänen Jorma, Vääräniemi Anna-Leena, Vääräniemi Tuomo, Väätäjä Kalevi, Väätäjä Matti, Väätäjä Tuula, Ylönen Antti, Ylönen Merja, Örterberg Jukka, Österberg Jukka (JÖs), Österberg Pauli-Pekka (PPÖ), Österberg Samuli.

POHJOIS-POHJANMAAN LINTUHARVINAISUUDET 2013

TAPANI TAPIO, SAMI KALLIOKOSKI, JUHANI KARVONEN & ANTTI PEUNA

Katsauksessa käsitellään vuoden 2013 aikana havaitut RK:n ja ARK:n hyväksymät harvinaisuushavainnot PPLY:n alueelta. Mukana ovat myös edellisen katsauksen (Tapio ym. 2014) jälkeen ilmoitetut hyväksytyt havainnot varhemmista havainnoista. Tarkastelujakson RK-havainnot on jo esitelty Linnut-vuosikirjan valtakunnallisessa RK-katsauksessa (Lehikoinen ym. 2014). Samoin pikkuharvinaisuudet pikkuharvinaisuuskatsauksessa (Rissanen ym. 2014).

RK hyväksyi vuodelta 2013 hietakurjen ja sarasirkkalinnun PPLY:n uusiksi lajeiksi. Sarasirkkalintu oli samalla uusi laji koko Suomelle. PPLY:n lajimäärä nousi 372:een. Lisäksi RK:n tarkistamalle alalajilistalle saatiin ensimmäiset PPLY:n havainnot alalajeista nokivaris ja mustapyrstökuiri *islandica*.

Muita erityisen hienoja havaintoja olivat Suomen kymmenes ja PPLY:n toinen tundrakurppelo, Suomen ja samalla PPLY:n toinen amerikankurmitsa ja Suomen kolmas ja PPLY:n ensimmäinen hietatiira. Hietatiira on havaittu Liminganlahdella viitenä perättäisenä vuotena (2010–2014, joista siis viimeisin tämän katsausvuoden 2013 jälkeen). Varsin todennäköisesti kyseessä on yksi ja sama hietatiirayksilö, joka on tykästynyt kesänviettoon Liminganlahdella.

Tarkistettaviin lajeihin vuotta 2013 koskien tuli kaksi muutosta. Arosuohaukka poistettiin tarkistettavista lajeista kokonaan. Ennen vuotta 2000 se oli RK-laji kaikissa puvuissa, vuosina 2000–2006 ARK tarkasti +2kv koiraat ja vuodesta 2007 alkaen kaikki puvut kunnes vuodesta 2011 lähtien ei tarkistettu enää +2kv koiraita ja vuodesta 2013 alkaen ei ollenkaan. Muutos siis 14 vuodessa RK-lajista perusretkilajiksi! Toinen muutos vuodelle 2013 oli +2kv niittysuohaukkakoiraan poistaminen tarkistettavien listalta.

ARK toimi vuoden 2013 kokoonpanolla Juhani Karvonen (pj.), Tapani Tapio (siht.), Sami Kalliokoski, Antti Peuna ja Harri Taavetti.

Merkintätavat ja lyhenteet ovat kohtalaisen vakiintuneita vastaavissa artikkeleissa, joten niitä ei toisteta tässä. Niiden osalta on pyritty mahdollisimman suureen yhteneväisyyteen RK-katsausten kanssa, ks. vuoden 2012 katsaus (Lehikoinen ym. 2013).

Havainnot

Lajinimen jälkeen suluissa olevat kolme lukua ilmaisevat tavattujen yksilöiden kokonaismääriä samalla aikajaottelulla kuin valtakunnallisissa RK-katsauksissa 2013. Ensimmäinen luku käsittää ajan vuoden 1974 loppuun, toinen vuoden 1975 alusta vuoden 2012 loppuun ja kolmas varsinaisesti käsiteltävän vuoden 2013. Näiden lukujen jälkeen on vielä yhteismäärä. Lukumääriä ei ole pääsääntöisesti ilmoitettu vanhoista havainnoista, joiden osalta laji ei ole enää tarkistettavien listalla. Havainnoista käsitellään ensin kategoria A:n lajit ja lopuksi muut kategoriat. Viimeisenä ovat päivämäärä- ja paikkalaajennokset sekä näiden korjaukset arkistossa olleisiin aiemmin hyväksyttyihin havaintoihin.

Hyväksytyt havainnot

Kategoria A

Ruostesorsa *Tadorna ferruginea* (11, n. 50, 0) = n. 61
2001: 21.04. Liminka Virkkulan pellot 1 (ARK).
2003: 17.06. Hailuoto, Ojakylä 1 k p (Juho Karvosenoja, Juha Markkola, Pekka Peussa, Ilkka Lehmus, Anneli Lehmus).

Amerikanhaapana *Anas americana* (-, 9, 1) = 10
06.–07.09. Liminka Virkkula +1kv vp k (v) (Petri Lampila, Päivi Kääriäinen).

Alueemme kymmenes ja samalla ensimmäinen syksyinen havainto tästä pohjoisamerikkalaisesta sorsalajista.

Jääkuikka *Gavia adamsii*
1996: 19.05. Siikajoki, Tauvo ks 1 jp NE (Jouni Pursiainen).

ARK-laji vuoden 1996 loppuun.

Jalohaikara *Egretta alba* (-, 25, 1) = 26
06.06. Oulu, Pyykösjärvi 1p (v) (Jyrki Mäntylä).

Havaintomäärät ovat kasvaneet koko Suomessa viime vuosina voimakkaasti. Tavataan nykyään alueellamme lähes vuosittain.

Niittysuohaukka *Circus pygargus* (-, 105, 9) = 114
09.05. Siikajoki, Karinkanta 1 n +2kv p (Petri Lampila, Samuli Lehikoinen, Sini Tuoriniemi), **15.05.** Liminka, Haaransilta Rauhala 1 n 3kv p (v) (Kalle Hiekkanen), **23.07.–11.08.** Liminka, Selkämaa 1k, 2n, 3pm (v) (Kalle Hiekkanen), **29.07.** Liminka, kk +1kv n (v) (Pauli Jokikokko).

Varmistuneen pesinnän myötä kokonaisyksilömäärä nousi keskivertovuotta korkeammaksi. Tarkastettujen lisäksi nähtiin muutama +2kv koiras. Vuodesta 2013 alkaen ei tarkisteta enää +2kv koiraita.

Pikkukiljukotka *Aquila pomarina* (-, 5, 1) = 6
17.05. Siikajoki, Alhonmäki 1 NE (v) (Harri Taavetti).

PPLY:n kuudes havainto, kaikki havainnot ovat 2000-luvulta.

Arokotka *Aquila nipalensis* (-, 1, 1) = 2
08.07. Oulu Kiiminki Kieloranta subad N (Reijo Pantsar, Sonja Pantsar).

Vuoden ainoa havainto koko Suomesta, edellinen PPLY:n alueelta vuodelta 2006.

Hietakurki *Grus canadensis* (-, -, 1) = 1
07.05. Pyhäjoki Välimaanperä (v) (Toni Eskelin ym.).

Uusi laji PPLY:n alueelle ja vasta toinen havainto Suomesta. Lintu oli vain muutaman tunnin havaittavissa ja otti suunnan etelään.

Amerikankurmitsa *Anas americana* (-, 1, 1) = 2
22.09. Lumijoki Lamunkari 1kv (v) (Petri Lampila, Jari Peltomäki).

Näyttää siltä, että mikäli haluaa Suomessa nähdä amerikankurmitsan täytyy etsinnät suorittaa PPLY:n alueella. Suomen ja alueen toinen havainto.

Isosirri *Calidris canutus*
2005: 03.12. Hailuoto, Pöllän Kuivasäikkä 1 SW (Juha Markkola).

Tarkastettu myöhäisen ajankohdan vuoksi.

Palsasirri *Calidris melanotos* (-, 15, 1) = 16
26.08. Hailuoto, Tömppä 1 (Juha Markkola).

2000-luvulla havaittu seitsemänä vuonna, vuotta 2008 lukuun ottamatta yksi havainto per vuosi.

Tundrakurppelo *Limnodropus scolopaceus* (-, 1, 1) = 2
13.05. Siikajoki Merikylänlahti jp (v) (Harri Taavetti ym.).

PPLY:n toinen ja Suomen kymmenes havain-

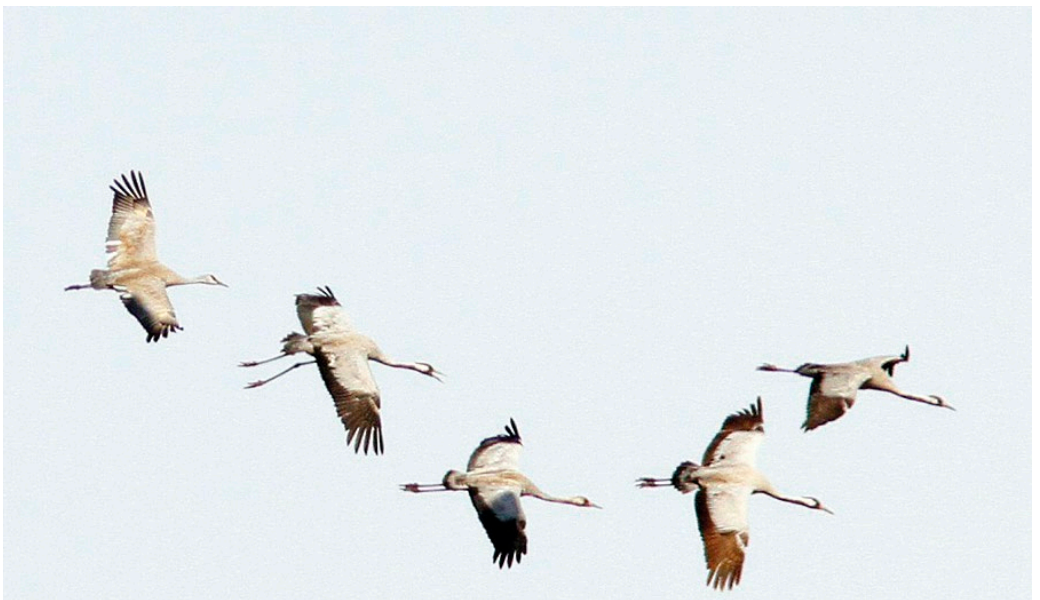

PPLY:n ensimmäinen ja Suomen toinen hietakurki (kuvassa vasemmalla) näyttäytyi yllättäen lyhyesti Pyhäjoen Välimaanperällä 7.5.2013. © KARI VARPENIUS

to aiheutti paikallisesti runsasta kiinnostusta, koska alueemme edellinen havainto on vuodelta 1983.

Mustapyrstökuiri *Limosa limosa islandica* (-, -, 1) = 1
13.05. Siikajoki Merikylänlahti +2kv jp (v) (Petri Lampila, Pauli-Pekka Österberg, Pekka Järvelä, Harry Nyström, Sami Timonen ym.).

PPLY:n ensimmäinen ja Suomen kuudes *islandica* löytyi tundrakurppelobongauksen yhteydessä. Nimensä mukaisesti alalajin pääesiintymisalue on Islanti, mutta se pesii myös Britannian pohjoisosissa ja Irlannissa. Juhlapuvussa tärkeimmät tuntomerkkierot meillä tavattavaan *limosa*-alalajiin ovat pienempi koko, lyhemmät jalat ja nokka, punaisempi väritys ja karkeampi raidoitus vatsapuolella. Myös tertiaalien ja hartiahöyhenten kuvioinnissa on eroa.

Grönlanninlokki *Larus glaucoides* (-, 4, 1) = 5
18.05. Oulu Pateniemi 2–3kv (v) (Pauli-Pekka Österberg).

Suomen 28. ja PPLY:n viides grönlanninlokki havaittiin arktikastaijauksen yhteydessä. Muuttava lintu varmistui kuvadokumenteista – määrityksessä on huomioitava paitsi isolokin myös leukistisen harmaalokkien mahdollisuus.

Hietatiira *Gelochelidon nilotica* (-, 1, 0) = 1
02.06.–10.08. Lumijoki Lamunkari ad (Tuomas Herva), **23.08.** Hailuoto Isomatala ad (Juha Markkola).

Havainnon tulkitaan koskevan todennäköisesti samaa lintua kuin vuosina 2010–2012. Linnulla on ollut tapana liikkua laajalla alueella Liminganlahdella. Nyt se havaittiin ensimmäisen kerran myös Hailuodossa.

Idänturturikyyhky *Streptopelia orientalis* (-, 1, 1) = 2
24.11. Pudasjärvi Kankaanpääntie 30 1kv ssp. *meena* (v) (ilm. RK)

PPLY:n toinen idänturturikyyhky löytyi tyypilliseen aikaan alkutalvesta. Suurin osa Suomen 19 havainnoista on tehty loppusyksyn – talven aikana. Alueemme ensimmäisestä havainnosta ehti kulua 33 vuotta, mutta pinnakeräilijöiden harmiksi toinenkin vierailu jäi vain päivän mittaiseksi.

Ruostepääsky *Cecropis daurica* (-, 2, 1) = 3
10.–11.05. Raahe Siniluodonlahti ssp. *rufula* (v) (Jouni Majuri ym.)

Alueemme kolmas ruostepääsky voitiin kuvien perusteella määrittää alalajiksi *rufula*. Tuntomerkkierot itäiseen *dauricaan* löytyvät alapuolen viirutuksesta ja yläperän värityksestä.

Taigakirvinen *Anthus hodgsoni* (-, 8, 1) = 9
07.10. Oulu Oritkari (Juhani Karvonen).

PPLY:n yhdeksäs taigakirvinen löytyi tyypilliseen aikaan. Vuoden 1993 ensihavaintoa lukuun ottamatta kaikki alueemme taigakirviset on havaittu syyskuun puolenvälin – lokakuun alun välisenä aikana. Vuodesta 2008 lähtien lajista on näyttänyt tulevan vuosittainen harvinaisuus, ainoastaan vuosi 2012 oli nollavuosi.

PPLY:n ja koko Suomen toinen amerikankurmitsa löytyi 22.9.2013 Lumijoen Lamunkarilta. Suomen ensimmäinen amerikankurmitsa havaittiin Hailuodossa lokakuussa 2009 © JARI PELTOMÄKI

PPLY:n toinen tundrakurppelo (kuvassa taustalla) löytyi Siikajoen Merikylänlahdelta 13.5.2013, ja keräsi paikalle runsaasti bongareita, koska edellisestä havainnosta oli kulunut jo 30 vuotta. © HARRI TAAVETTI

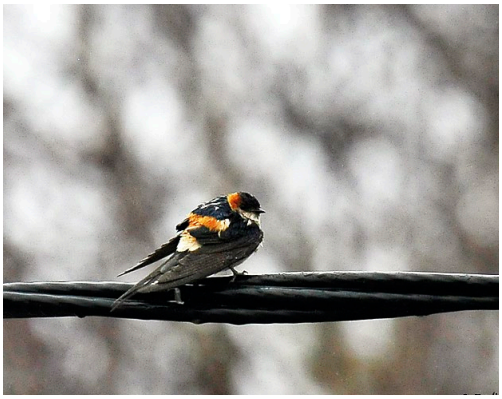

Rufula -alalajin ruostepääsky löydettiin Raahen Siniluodonlahdelta 10.5.2013, jossa lintu viihtyi paikallisena vajaa pari päivää. © PAULI-PEKKA ÖSTERBERG

Sitruunavästäräkki *Motacilla citreola* (-, 45, 7) = 52
08.05. Liminka, Virkkula 1 k p (Petri Lampila), **11.05.** Lumijoki, Sannanlahti 1 k p (v) (Pauli-Pekka Österberg), **22.05.–27.06.** Lumijoki Pitkänokka kn + 1kv (v) (Kari Koivula), **04.–14.07.** Liminka, Virkkula 3 1kv p (v) (Petri Lampila)

Kuuden vuoden tauon jälkeen varmistettu pesintä. Virkkulan linnut saattavat olla Pitkänokan poikueesta.

Sepeltasku *Saxicola maurus* (-, 14, 1) = 15
22.–23.09. Utajärvi, Ahmas 1 k 1kv p (v) (Teemu Saarenpää, Veli-Pekka Honkanen)

Sepeltaskun määrittämiseksi ja erottamiseksi mustapäätaskusta yläperä täytyy nähdä kunnolla. Koiraan laaja yläperälaikku on kokonaan valkoinen ja viiruton.

Sarasirkkalintu *Locustella certhiola* (-, -, 1) = 1
06.09. Siikajoki Tauvo lintuasema 1kv (r, v) (Matti Tynjälä).

Vuoden sensaatio! Uusi laji Suomelle ja yhdistykselle. Sarasirkkalintu harhautuu Länsi-Eurooppaan vuosittain ja havainnot keskittyvät Brittein saarille ja Norjaan. Edellinen PPLY:n Suomenpinna oli Hailuodon amerikankurmitsa vuonna 2009.

Pikkukultarinta *Iduna caligata* (-, 3, 3) = 6
27.05. Siikajoki, Tauvon lintuasema +1kv k reng. (v) (Matti Tynjälä), **16.–19.06.** Lumijoki Pitkänokka 1Än (v) (Kari Koivula), **20.–27.06.** Lumijoki, Puhkiavanperä 1 Än (v) (Otso Häärä ym.).

Poikkeavan runsas esiintyminen: koko vuonna havaittiin yhtä monta lintua kuin aiemmin yhteensä. Edellisestä havainnosta ehti kulua 16 vuotta.

Hippiäisuunilintu *Phylloscopus proregulus* (-, 39, 2) = 41
05.10. Hailuoto, Keskiniemi 1p (v) (Juha Markkola), **07.10.** Siikajoki, Tauvon lintuasema 1 1kv r (Matti Tynjälä)

Havainnot tyypilliseen ”pro-aikaan” eli lokakuun alussa. Viime vuosien tapaan totutun niukka esiintyminen.

Taigauunilintu (*Phylloscopus inornatus)*
2006: 18.09. Oulu, Hiironen 1p r (Sami Timonen, Toni Eskelin)

ARK-laji vuoden 2006 loppuun asti.

Idäntiltaltti *Phylloscopus collybita tristis* (-, 4, 1) = 5
21.09. Hailuoto Keskiniemi k (v) (Juha Markkola, Jouko Tuominen).

Lisäksi kesäkuulta on yksi havainto laulavasta linnusta Pyhäjoen Parhalahdelta, joka odottelee yhä RK:n päätöstä. RK jätti valtakunnallisesti keväiset havainnot laulavista tristis-alalajin tiltalteista toistaiseksi pöydälle odottamaan määrityskriteerien vakiintumista.

Viiksitimali *Panurus biarmicus*
1995: 09.04. Lumijoki Puhkiavanperä lintutorni 4p (Jouni Pursiainen).

ARK-laji vuoden 1996 loppuun asti.

Pussitiainen *Remiz pendulinus* (-, 6, 1) = 7
08.09. Liminka, Virkkula 1p (v) (Mika Ilari Koskinen, Jari Nummelin, Tarmo Lehtilä, Risto Suksi, Pauli-Pekka Österberg).

PPLY:n kuudes havainto, edellisestä ehti kulua neljä vuotta. Löytyi Virkkulan uuden tornin kupeesta, josta muutama nopea bongari ehti lajin hoitaa.

Mustaotsalepinkäinen *Lanius minor* (2, 9, 2) = 13
25.05. Siikajoki, Tauvo Ulkonokka 1p (Samuli Lehikoinen, Petri Lampila, Harri Taavetti), **07.–20.06.** Lumijoki, Pitkänokka 1p (Juha Markkola, Pekka Roine).

On viime aikoina havaittu parin vuoden välein, nyt ensimmäinen kahden havainnon vuosi. Lumijoen lintu viipyi paikalla bongareiden iloksi lähes kaksi viikkoa.

Lintuvuoden 2013 ehdoton kohokohta oli pitkään odotettu Suomen ensimmäinen sarasirkkalintu, joka löytyi Tauvon lintuaseman verkoista 6.9.2013. © MATTI TYNJÄLÄ

Nokivaris *Corvus corone corone* (-, -, 1) = 1
11.–12.10. Hailuoto Ojakylänlahti (Janne Aalto, Pirkka Aalto, Antti Vierimaa ym.).

PPLY:n ensimmäinen nokivaris löytyi Hailuotorallia edeltävänä päivänä ja oli paikalla vielä itse rallissakin.

E-kategoria

Lumihanhi *Anser caerulescens*
04.07. Oulu, Pateniemi 2 ad (Miikka Leinonen), **14.–17.08.** Oulu, Oritkari 2 ad p (v) (Pietari Kinnunen, Taneli Seppälä), **20.08.** Liminka, Virkkula 2 ad p (Juha Severikangas), **28.08.** Oulu, Oritkari 1p (v) (Kalle Hiekkanen).

Vuoden 2013 linnut olivat lukurengastettuja (D27 ja D63) Saksassa kesä–heinäkuussa 2011. Toinen poikasena, toinen 2-kv:na. Sama pari yritti pesintää aiemmin kesällä Simossa huonoin tuloksin.

Tiibetinhanhi *Anser indicus* (-, 34, 7) = 41
1992: 14.08. Siikajoki Tauvo lintuasema +1kv(Toni Eskelin)
2008: 18.04. Lumijoki Sannanlahden tien varsi 1p (Kari Koivula).
2013: 04.–08.09. Liminka, Virkkula 7p (v) (Mika Ilari Koskinen, Jari Nummelin, Tarmo Lehtilä, Risto Suksi, Pauli-Pekka Österberg).

Päivämäärä-, havainnoija- ja paikkamuutokset yms.

Muutokset on **vahvennettu**.

Pikku-uikku *Tachybaptus ruficollis*
1972: **XII** Oulu, Tuiran uimala 1 (monet) -> 1972: **30.11.**–**XII**.1972 Oulu Tuiran uimala 1 (monet).
1994: **23**.10.–31.12. Oulu, Kemiran sula 1 (Jorma Pessa) -> 1994: **19**.10.–31.12. Oulu Kemiran sula 1 (Jorma Pessa ym.).

Sitruunavästäräkki *Motacilla citreola*
2012: **23**.04. Siikajoki Vartinhaka 2 ad k p (v) (Ville Suorsa) -> 2012: **23.04.–24**.04. Siikajoki Vartinhaka 2 ad k (24.4. 1 ad k) (Ville Suorsa **ym.**)

Kirjallisuus

ARK-tiedotteet ARK 2013-1 – ARK 2014-2: PPLY:n Aluerariteettikomitean kokoustiedotteet http://www.pply.fi/aluerariteettikomitea/tiedotteet. Viitattu 24.3.2015.

Lehikoinen, A., Aalto, T., Huhtinen, H., Lampila, P., Lehikoinen, P., Normaja, J., Velmala, W. & Väisänen, R. 2014: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2013 harvinaisuushavainnot. – Linnut vuosikirja 2013: 116–131.

Rissanen, E., Aalto, P., Järvinen, K., Mikola, A. & Väisänen, R. 2014: Pikkuharvinaisuudet Suomessa 2013. – Linnut vuosikirja 2013: 132–143.

RK-tiedotteet 2013-1 – RK 2014-2: Rariteettikomitean tiedotteet sivulla http://www.birdlife.fi/havainnot/rk/rk-tiedottaa.shtml. Viitattu 24.3.2015.

HALUATKO AUREOLASI SÄHKÖISENÄ?

Aureola-vuosikirjojen painatus- ja toimituskulut ovat yhdistyksemme merkittävin kuluerä. Jo reilusti toistasataa PPLY:n jäsentä saa sähköisen Aureolan!

Sähköinen Aureola on täysin sama kuin paperinenkin Aureola, mutta se on luettavissa ja ladattavissa internetistä pdf-tiedostona. Tilaa sinäkin ja säästä samalla jäsenmaksuissa – sähköisen lehden tilaajan jäsenmaksu on painokulujen verran pienempi.Lisäksi saat Aureolasi luettavaksi heti tuoreeltaan, koska sähköinen Aureola jaellaan tilaajilla heti sen valmistuttua ja ennen kirjapainon kautta kulkevaa paperilehteä.

Aureolan tilausmuoto valitaan jo jäsenmaksun yhteydessä. Jäsenmaksu on vuonna 2016 41 € painetun ja 24 € sähköisen Aureolan tilaajalle (opiskelijalle 35 € / 18 €). Epäselvissä tapauksissa voit ottaa yhteyttä jäsensihteeri Taru Suniseen (taru.suninen@gmail.com).

PPLY:n hallitus on päättänyt laittaa myös aiemmat sähköiset Aureola-vuosikirjat vapaasti saataville yhdistyksen Internet-sivuille: http://www.pply.fi/index.php/aureola/sahkoiset-aureolat.

© VILLE SUORSA

PIHABONGAUKSEN TULOKSET PPLY:N ALUEELTA 2013

MIKKO OJANEN & MATTI TYNJÄLÄ

BirdLifen Pihabongaus-tapahtumassa tarkkaillaan lintuja tunnin ajan tammikuun viimeisenä viikonloppuna. Kunkin lajin kerralla havaittu maksimimäärä kirjataan muistiin. Tulokset ilmoitetaan BirdLifen palveluun. Pihabongaus-tapahtuma antaa hyvän kuvan tavallisista talvilinnuistamme. Tässä tarkastellaan vuoden 2013 tulosta ja verrataan sitä aiempiin vuosiin. Tunnusluvut kertovat tavallisimpien lajien kantojen kehityksestä yhdistyksemme alueella.

Vuoden 2013 pihabongaus oli 26.–27.1.2013. Tammikuun alkupuolisko oli lauha, minkä jälkeen alkoi pakkasjakso, joka päättyi juuri ennen laskentapäiviä. Pakkasta oli viiden – viidentoista asteen kieppeillä, parina päivänä alle -20°C. Pihabongauspäivinä oli pakkasta puolenkymmentä astetta, ja molempina päivinä satoi hiukan lunta. Laskentapäivien sää oli leudompi kuin edellisenä vuonna.

Tapahtuma oli järjestyksessään kahdeksas, ja siihen osallistui alueellamme ennätykselliset 586 ”pihaa” (taulukko 1). Alueemme kunnista oli Oulussa eniten osanottajia, seuraavina olivat Taivalkoski ja Raahe.

Osallistumisinnokkuus oli Taivalkoskella ylivertaista, ja erityisen hyvää se oli myös Haapavedellä, Hailuodossa, Kärsämäellä ja Utajärvellä. Isot kaupungit jäävät hännille tällaisissa luokitteluissa. Pihabongausinto kasvoi edellisvuodesta erityisesti Taivalkoskella ja Haapavedellä. Oulussa kasvu oli liki 100 pihaa, mikä selittyy osaltaan kuntaliitoksista.

Tulokset

Kaikkiaan havaittiin 29004 yksilöä 56 lajista sisältäen määrittämättömän joutsenlajin eräällä Taivalkosken tarkkailupaikalla. Lajimäärä on toiseksi

paras koko laskentajaksolla; korkein lajimäärä oli vuonna 2011 (60 lajia). Kokonaislajimäärä on jo 77. Hyvä koivunsiemenvuosi urpiaisineen sekä runsas pihlajanmarjasato muokkasivat listaa aika lailla viime vuodesta.

Kaikkiaan 19 lajin yksilömäärä tapahtumassa nousi yli sadan (taulukko 2). Viisi runsainta lajia olivat urpiainen, talitiainen, keltasirkku, sinitiainen ja varpunen. Hyvä koivunsiemenvuosi nosti urpiaisen edellisen vuoden sijalta 12 listan kärkeen. Talitiainen päihitti vuoden 2012 kärjen keltasirkun painaen sen kolmanneksi. Varpunen tipahti kolmannelta paikalta viidenneksi sinitiaisen taakse.

Keltasirkun ja varpusen tunnusluvut laskivat, mutta varsinkin keltasirkulla tämä saattaa johtua lukuisten sellaisten pihojen mukaantulosta, joita keltasirkku vieroksuu. Viherpeippo oli samoissa lukemissa kuin edellisenä vuonna, joten talvikannan pohja tuntuu saavutetun. Pikkuvarpusen luvut osoittavat vakiintumista, eikä kanta ole kasvanut nyt kolmeen vuoteen. Marjalinuista tilhi ja etenkin taviokuurna olivat runsaita, mutta räkättirastaan esiintyminen oli vain hiukan tavanomaista runsaampaa.

Punatulkun runsaus kasvoi selvästi (kuvat 1 ja 2). Sen sijaan harakan tunnusluvut laskivat. Hömö-, töyhtö- ja kuusitiaisen runsaus ja myös frekvenssi laskivat hiukan. Viimeksi mainitun trendi on kuitenkin koko tarkastelujaksossa selkeästi nouseva – laji vakiintuu lintulaudoillemme.

Sinisorsa on laskettu sulapaikoiltaan Oulussa vuosina 2009–2013. Laskentapaikkojen kasvu mer-

Taulukko 1. Pihojen lukumäärä kunnittain, osallistumisinnokkuus (piho-ja/1000 asukasta), havaittujen lajien määrä ja kokonaisyksilömäärä.

Kunta	Pihoja	Innokkuus	Lajimäärä	Yksilömäärä
Haapavesi	31	4,3	24	1612
Hailuoto	5	5,1	16	176
Ii	18	1,9	19	565
Kempele	23	1,4	22	866
Kärsämäki	13	4,7	17	575
Liminka	24	2,5	24	1749
Lumijoki	5	2,4	19	342
Merijärvi	3	2,6	11	84
Muhos	16	1,8	21	989
Oulainen	30	3,8	22	1412
Oulu	229	1,6	41	10225
Pudasjärvi	24	2,8	22	1221
Pyhäjoki	5	1,5	16	279
Pyhäntä	5	3,2	14	200
Raahe	39	1,7	28	2171
Siikajoki	20	3,6	24	1085
Siikalatva	20	3,3	18	1275
Taivalkoski	51	11,8	27	1977
Tyrnävä	19	2,9	24	1200
Utajärvi	16	5,4	18	1001
Yhteensä	**596**	**2,2**	**56**	**29004**

kitsee tunnuslukujen laskua tällaisissa erityispaikkoja edellyttävissä lajeissa. Menestyneistä lajeista voi huomioida vielä mustarastaan, harmaapäätikan ja tundraurpiaisen. Muista lajeista pikkukäpylinnun luvut olivat todella alhaisia, eikä niitä tavattu juuri yhdistyksen tammikisassakaan. Vielä voisi huomata, että edellisen vuoden yllättävä puutos, peippo, esiintyi runsaana vuoden 2013 pihabongauksessa.

Frekvenssiluvut kertovat lajin tavallisuudesta. Laji voi olla vähälukuinen, kuten käpytikka, mutta koska sitä tavataan yksi tai kaksi useissa kohteissa, sen frekvenssi nousee korkeaksi. Talitiainen on bongattavista lajeista tavallisin. Sitä tavattiin lähes jokaisella havaintopaikalla. Vain kolmen seuraavaksi tavallisimman, sinitiainen, urpiaisen ja harakan frekvenssit nousivat yli 50 %:n. Seuraavina olivat hömötiainen ja punatulkku, molempien frekvenssit yli 40 %. Seuraavat viisi tavallisinta lajia olivat käpytikka, viherpeippo, varpunen, pikkuvarpunen ja närhi. Käpytikkaa tavattiin joka kolmannessa havaintopisteessä. Samat lajit löytyvät niin tavallisimpien lajien sijoilta kuin runsauslukuisimpien listalta hiukan sijaansa vaihdellen, vain koivunsiemen- ja pihlajanmarjalajit tuovat suurempaa muutosta tavallisuusjärjestykseen.

Harvinaisuudet

Uusia lajeja havaittiin kolme: huuhkaja, lapinpöllö ja valkoselkätikka, kutakin yksi yksilö. Seuraavia lajeja tavattiin vuoden 2013 laskennassa edellä mainittujen lisäksi vain yksi: helmipöllö, hiiripöllö, lapintiainen, maakotka, metso ja nokkavarpunen.

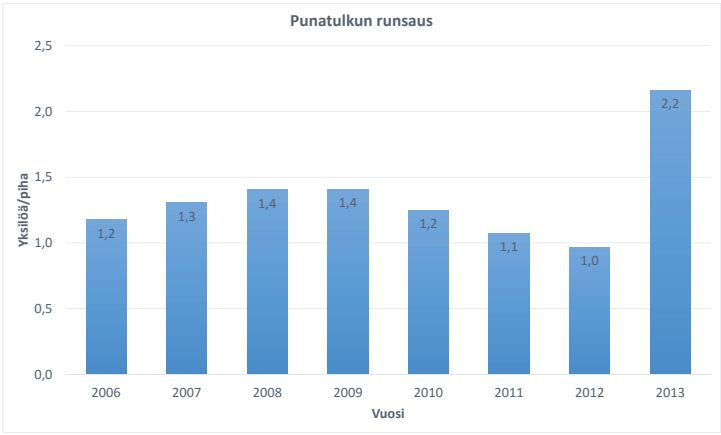

Kuva 1. Punatulkun runsaus pihoilla vv. 2006–2013 pihabongauksessa.

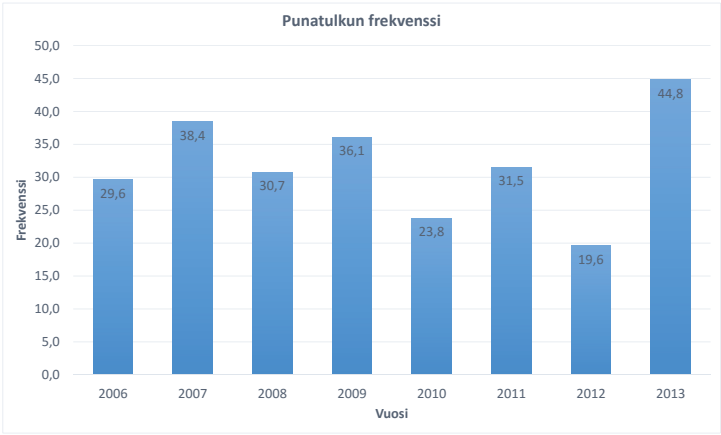

Kuva 2. Punatulkun frekvenssi (eli prosenttiosuus pihoista, joilla punatulkku nähtiin) vv. 2006–2013 pihabongauksessa.

Taulukko 2. Pihabongauksen 2013 tulokset PPLY:n alueella. Lajin järjestysluku (laskettu yksilömäärän perusteella), vuoden 2012 vastaava järjestysluku 30 runsaimman lajin kohdalla, yksilömäärien keskiarvo vuosina 2006–2012, lajin runsaus (lintua per piha) sekä runsauden muutos vuosien 2006–2012 keskiarvoon nähden, frekvenssi (kuinka monella pihalla tavattu) ja frekvenssin muutos vuosien 2006–2012 keskiarvoon nähden. Tähteä (*) käytetään, jos jakajana on nolla (eli laji on ensi kertaa luettelossa).

Järj. 2013	Järj. 2012	Laji	Yks. 2013	Yks. ka. 2006-12	Runsaus 2013	Ero % 2006–12	Frekv.	Ero % 2006–12
1	16	urpiainen	6765	1953,9	11,4	166,1	68,6	86,8
2	2	talitiainen	4013	3155,3	6,7	-9,3	95,6	-0,5
3	1	keltasirkku	3921	3422,4	6,6	-20,5	33,2	-21,5
4	4	sinitiainen	1805	1080,7	3,0	19,4	80,4	6,0
5	3	varpunen	1605	1521,4	2,7	-27,5	30,0	-19,6
6	7	viherpeippo	1353	1535,9	2,3	-41,3	30,2	-30,0
7	5	pikkuvarpunen	1306	544,3	2,2	85,3	28,7	59,4
8	10	punatulkku	1288	519,6	2,2	76,2	44,8	49,6
9	17	tilhi	1281	680,6	2,1	23,8	18,5	126,2
10	8	harakka	1125	822,6	1,9	-5,2	63,8	-6,6
11	9	hömötiainen	911	657,1	1,5	-0,5	47,0	-4,1
12	6	sinisorsa	877	635,6	1,5	10,3	0,3	-23,7
13	14	naakka	509	293,9	0,9	21,1	6,7	-0,1
14	13	närhi	375	268,3	0,6	-0,3	27,9	0,2
15	12	teeri	372	81,3	0,6	231,5	3,7	242,3
16	11	varis	308	343,0	0,5	-37,0	18,6	-17,4
17	15	käpytikka	294	207,1	0,5	4,2	36,4	3,4
18		taviokuurna	129	7,3	0,2	1127,2	4,9	992,8
19	20	töyhtötiainen	123	89,4	0,2	1,2	10,4	-5,8
20	18	kesykyyhky	98	119,1	0,2	-46,8	2,7	-46,7
21	23	fasaani	91	41,3	0,2	51,8	6,2	29,8
22	22	kuusitiainen	79	66,1	0,1	-17,7	8,9	-1,1
23	19	peltopyy	59	51,7	0,1	-29,6	1,5	0,8
24	26	mustarastas	48	19,7	0,1	76,5	7,0	91,3
25		peippo	34	8,1	0,1	201,1	2,9	75,1
26	21	korppi	33	62,7	0,1	-60,7	3,0	-12,2
27	28	räkättirastas	29	54,0	0,0	-66,2	3,0	1,9
28		tundraurpiainen	29	26,1	0,0	-16,4	3,0	-6,1
29	27	kuukkeli	27	18,4	0,0	3,9	2,2	23,1
30	25	varpushaukka	19	12,4	0,0	4,2	3,0	1,8
31		pyy	15	6,0	0,0	44,7	1,5	160,3
32	29	turkinkyyhky	15	18,0	0,0	-53,4	0,7	-46,2
33		harmaapäätikka	8	4,3	0,0	25,1	1,5	33,7
34		isokäpylintu	8	3,4	0,0	99,0	0,3	44,5
35		järripeippo	6	2,7	0,0	65,0	0,8	46,9

jatkuu...

jatkoa...

Järj. 2013	Järj. 2012	Laji	Yks. 2013	Yks. ka. 2006-12	Runsaus 2013	Ero % 2006–12	Frekv.	Ero % 2006–12
36		joutsenlaji	5	0,0	0,0	*	0,8	*
37		puukiipijä	5	10,3	0,0	-67,0	0,8	-61,2
38		kanahaukka	4	3,0	0,0	-2,3	0,7	2,5
39		pikkutikka	4	2,6	0,0	0,5	0,5	-24,6
40		pähkinähakki	4	1,3	0,0	96,6	0,7	174,6
41		varpuspöllö	3	1,7	0,0	10,3	0,5	10,3
42		mustavaris	2	0,4	0,0	149,1	0,2	64,4
43		palokärki	2	2,1	0,0	-36,0	0,3	-32,5
44		pikkukäpylintu	2	33,6	0,0	-95,1	0,2	-86,6
45		pohjantikka	2	0,9	0,0	84,4	0,3	84,4
46		riekko	2	1,3	0,0	15,7	0,2	34,8
47		tikli	2	4,4	0,0	-72,9	0,3	-13,4
48		helmipöllö	1	0,1	0,0	508,4	0,2	508,4
49		hiiripöllö	1	0,4	0,0	97,6	0,2	97,6
50		huuhkaja	1	0,0	0,0	*	0,2	*
51		lapinpöllö	1	0,0	0,0	*	0,2	*
52		lapintiainen	1	1,4	0,0	-49,5	0,2	-49,5
53		maakotka	1	0,1	0,0	508,4	0,2	508,4
54		metso	1	1,0	0,0	-44,0	0,2	-38,3
55		nokkavarpunen	1	0,9	0,0	1,4	0,2	102,8
56		Valkoselkätikka	1	0,0	0,0	*	0,2	*
		Yksilöitä	**29004**					
		Lajeja	**56**					
		Lajeja kaikkiaan	**77**					

SELKÄLOKIT TAANTUVAT POHJOIS-POHJANMAALLA

ESA AALTO

Selkälokki oli BirdLife Suomen vuoden laji 2013. Valtakunnallisena tavoitteena oli selvittää lajin pesimäkanta Suomessa ja verrata kannan kehitystä edelliseen kymmenen vuotta aiemmin tehtyyn laskentaan. Lisäksi poikastuottoa pyrittiin arvioimaan käymällä pesimäpaikoilla uudelleen loppukesästä. Selkälokin Suomen pesimäkanta on taantunut voimakkaasti viime vuosikymmeninä ja laji on luokiteltu vuoden 2010 uhanalaisuusluokituksessa vaarantuneeksi (Rassi ym. 2010). Aiempien selvitysten mukaan PPLY:n havaintojenkeruualueella selkälokkeja pesii merialueella pääasiassa Raahen ja Pyhäjoen saaristossa sekä Haukiputaan ja Iin saaristossa. Muualla kanta on vähälukuisempi. Sisämaan kanta keskittyy Taivalkosken seudulle. Keskisen ja eteläisen Pohjois-Pohjanmaan sisämaasta laji puuttuu (Mäkelä ym. 2010).

Aineisto ja menetelmät

Selkälokkien pesimäkanta selvitettiin tarkasti vain Haukiputaan saaristossa ja Iin Pallosen saaristossa (Esa Aalto, Heidi Aisala & Tuure Kinnunen). Laskennassa kierrettiin kaikki selkälokille soveltuvat saaret soutuveneellä 20.–23.6.2013, pesiviksi arvioidut selkälokkiparit laskettiin ja pesiä etsittiin. Samalla laskettiin myös muu pesivä vesi- ja rantalinnusto. Soutuveneellä hitaasti kuljettaessa lokkisaarille kertyy laskennan aikana varoittelemaan myös lähistöllä kierteleviä lokkeja, jolloin pienissä yhdyskunnissa yksilömääräkertoimen 0,7 käyttö tuottaisi helposti yliarvion parimäärästä verrattuna kauempaa veneestä tai rannalta tapahtuvaan laskentaan.

Kohtuullisen hyvä kannanarvio saatiin myös Raahen ja Pyhäjoen seudulta jossa laskentaa suorittivat veneestä ja rannoilta Heikki Tuohimaa ja Mikko Ojanen. Vuoden 2003 laskennan tavoin Raahen ja Pyhäjoen kannanarvio muodostettiin kertomalla havaittujen selkälokkien määrä luvul-

Selkälokkilaskijat Ulko-Pallosessa 22.6.2013. Pilvet taivaalla enteilevät ukkosmyräkkää. © HEIDI AISALA

la 0,7. Iin Krunnien saariston selkälokit laskettiin Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen toimesta seuraavana kesänä 2014 (Jorma Pessa, Sami Timonen, Heikki Holmström). Muualta saatiin lähinnä yksittäisiä havaintoja. Poikaslaskenta tehtiin vain Haukiputaan saaristossa 26.7. (Esa ja Ari Aalto).

Vähän selkälokkeja, paljon muita lintuja

Iin Pallosen saaristosta löytyi 12–14 selkälokkiparia (6 pesälöytöä) ja Haukiputaan saaristosta 18–20 paria (12 pesälöytöä). Yhdessä pesässä Iin Ulko-Pallosessa oli muna ja kaksi juuri kuoriutunutta poikasta, Haukiputaan Kintasletolla oli pesässä kaksi noin viikon ikäistä poikasta ja viereisellä Pikkuletolla kahden munan lisäksi yksi kuoriutuessaan kuollut poikanen. Muut pesät olivat munapesiä. Munapesien munamäärän jakauma oli 6x1, 5x2 ja 3x3 munaa. Yhden pesän munamäärää ei laskettu (hautova emo ei noussut lentoon). Muita lokkeja ynnättiin laskennassa yhtensä 1530 paria, tiiroja 600 paria ja merikihuja 6 paria (taulukko 1).

Raahen seudun, Krunnien ja sisämaan selkälokit

Raahessa laskennoissa päädyttiin 19 ja Pyhäjoella 35 pariin, jonka perusteella Heikki Tuohimaa arvioi kuntien pesimäkannoiksi vastaavasti 20–30 ja 40–60 paria. Hailuodossa tehtiin vain yksi pesimäaikainen havainto, joka ei viitannut pesintään. Iin Krunnien saaristosta löytyi selkälokkeja vuoden 2014 laskennassa 57 paria. Taivalkoskelta saatiin kolme pesintään viittaavaa havaintoa ja lisäksi pesimäaikaisia havaintoja kymmeneltä muulta paikalta, joiden perusteella parimääräksi arvoitiin 20–30 paria. Pudasjärven ja Utajärven alueella tehtiin kaksi pesimäaikaista havaintoa yhteensä neljästä yksilöstä. Alueen pesimäkanta lienee 0–5 paria. Kokonaiskannanarvioksi tulee siten noin 190 (167–216 paria, taulukko 2).

Poikastuotto heikkoa

Haukiputaan saariston poikuelaskennassa tarkistettiin yhteensä 11 selkälokkiparin pesimätulos viidellä saarella. Lentopoikasia nähtiin vain kaksi, mikä tarkoittaa 0,18 poikasta paria kohti. Vastaavasti harmaalokin poikastuotto tärkeimmällä selkälokkisaarella Kintasletossa oli erinomainen: 60 paria sai lentoon 130 poikasta eli 2,2 poikasta paria kohti.

Pohdintaa

Laskennat tehtiin Taivalkoskella ja Raahen seudul-

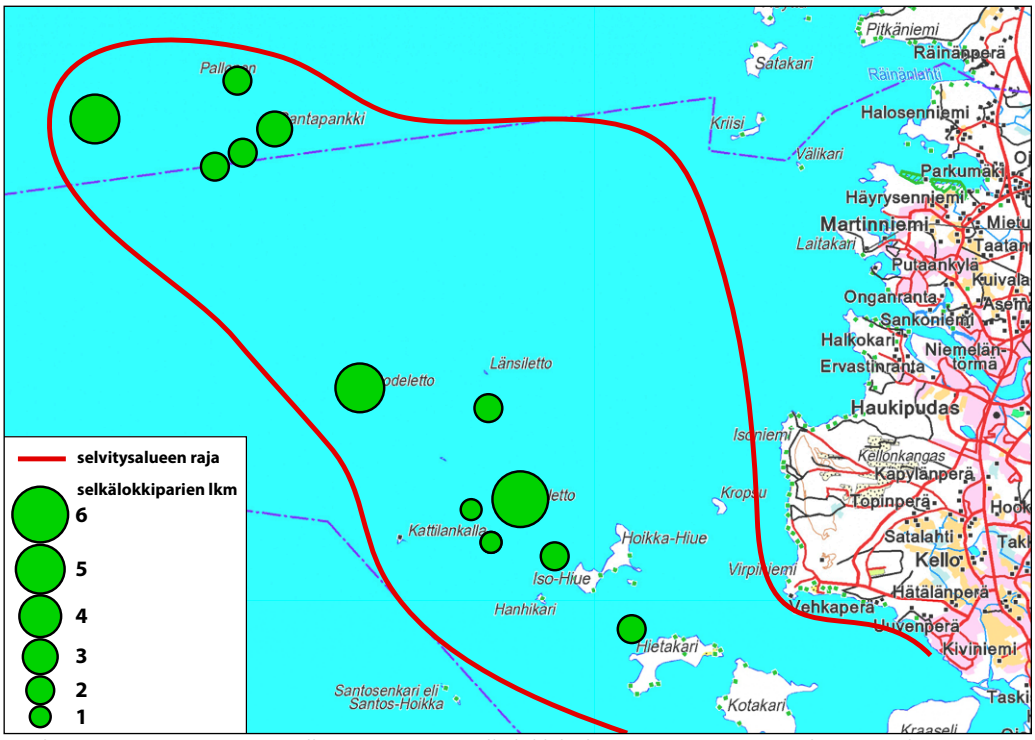

Haukiputaan saariston ja Iin Pallosen saariston selkälokkilaskennan 20.–23.6.2013 kartoitusalue rajattuna punaisella viivalla. Vihreän palluran koko kuvaa selkälokkien parimäärää pesimäsaarilla.

la suunnilleen samalla tehokkuudella kuin vuonna 2003. Haukiputaan saaristosta edellinen laskenta on vuodelta 1988 (Kirkkomäki 1990), mitä jouduttiin käyttämään aiemmassa kannanarviossa paremman tiedon puuttuessa. Krunnien saaristossa ei tehty laskentoja projektivuonna, mutta seuraavana vuonna 2014 alueen linnusto laskettiin perusteellisesti. Näin ollen kannanmuutosta voidaan tarkastella kohtuullisen luotettavasti. Selkälokin pesimäkanta on vähentynyt PPLY:n alueella kymmenessä vuodessa noin 350 parista (Mäkelä ym. 2003) 190 pariin eli 46 %. Tieto Iin Krunnien kannan jyrkästä taantumisesta ei ehtinyt Linnut-vuosikirjassa julkaistuun valtakunnalliseen yhteenvetoon (Hario 2014), mistä johtuen siinä julkaistu PPLY:n kannanarvio on tässä esitettyä suurempi. Krunnien pesimäkannan lasku 11 vuodessa 115 parista 57 pariin on poikkeuksellisen jyrkkä koko maan mittakaavassa. Suomen selkälokkikannaksi vuonna 2013 arvioitiin 7300 paria ja taantumaksi kymmenessä vuodessa 17 %. Keskimääräinen poikastuotto oli 0,67 poikasta paria kohti (Hario ym. 2014). PPLY:n alueella taantuma on siten ollut selvästi keskimääräistä jyrkempi ja ainakin vuoden 2013 Haukiputaan saariston poikastuottokin heikompi. Tämän perusteella selkälokin tulevaisuus Pohjois-Pohjanmaalla ei näytä kovin valoisalta.

Kiitokset

Kiitokset kaikille selkälokkihavaintoja ilmoittaneille ja erityisesti laskentoihin osallistuneille. Vuokon luonnonsuojelusäätiöltä saadun apurahan turvin voitiin korvata laskijoiden matkakuluja, mistä lämmin kiitos.

Kirjallisuus

Hario, M. 2014: Vuoden lintu -kartoituksen tulokset 2013: katsaus selkälokkikantojen muutoksiin 2003–2013 Suomen eri osissa. Linnut-vuosikirja 2013: 23–29.

Kirkkomäki, T. 1990: Faunistinen katsaus vuoden 1988 linnustoon Pohjois-Pohjanmaalla. Aureola 15: 102–154.

Mäkelä, J., Timonen, S., Tuohimaa, H. 2010: BirdLife Suomen projektilaji 2003, selkälokki (*Larus fuscus*). Aureola Vsk 29: 14–16.

Rassi, P., Hyvärinen E., Juslén, A., Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010.

Taulukko 1. Haukiputaan saariston ja Iin Pallosen saariston lokit, tiirat ja kihut juhannuksena 2013.

Laji	Parimäärä
Selkälokki	31
Harmaalokki	410
Merilokki	20
Kalalokki	280
Naurulokki	710
Pikkulokki	110
Kalatiira	200
Lapintiira	400
Merikihu	6

Taulukko 2. Selkälokin parimääräarvio PPLY:n alueella vuonna 2013.

Alue	Parimäärä	Arvioija
Pyhäjoki	40–60	Heikki Tuohimaa
Raahe	20–30	Heikki Tuohimaa
Haukipudas	18–20	Esa Aalto
Iin Pallosen saaristo	12–14	Esa Aalto
Oulun seutu ja Hailuoto	0	Esa Aalto
Iin Krunnit	57	Jorma Pessa, Sami Timonen ja Heikki Holmström
Taivalkoski	20–30	Esa Aalto
Pudasjärvi-Utajärvi	0–5	Esa Aalto
Yhteensä	**167–216**	

© VILLE SUORSA

UUSI PESIMÄLAJI POHJOIS-POHJANMAALLE – VALKOPOSKIHANHI

SAMI TIMONEN, JORMA PESSA, HEIKKI TUOHIMAA & JUHA MARKKOLA

1. Suomen pesimähistoria

Valkoposkihanhi on Suomen pesimälinnustossa uudistulokas. Ensimmäiset pesinnät todettiin Itämeren alueella Ruotsin Gotlannissa 1970-luvulla, ja Suomeen laji levittäytyi 1980-luvun alussa. Kanta on kasvanut nopeasti vuoden 1995 noin 30 parista vuosien 2013–2014 noin 3600–4000 pariin (Väänänen ym. 2010, Hario & Rintala 2014, Mikkola-Roos 2014, julkaisematon). Kannan kasvu on ollut vuodesta 1988 alkaen noin 40 % vuodessa (Hario & Rintala 2014). Suomen pesimäkanta on koko esiintymishistoriansa ajan painottunut Suomenlahdelle ja Saaristomerelle. Koko Itämeren kannan kehitystä ja alkuperää ovat käsitelleet kattavasti Väänänen ym. (2010) artikkelissaan.

Esitämme tässä artikkelissa lajin pesimähistorian ja nykytilanteen Pohjois-Pohjanmaalla eri lähteiden avulla.

2. Valkoposkihanhen esiintyminen Pohois-Pohjanmaalla ennen 2000-lukua

Valkoposkihanhi on esiintynyt Pohjois-Pohjanmaalla harvinaisena tai hyvin harvinaisena läpimuuttajana ainakin 1980-luvulta alkaen. Vuoden 1983 loppuun asti laji oli myös PPLY:n alueellisen rariteettikomitean tarkistettava laji.

Lajin kesäaikaisia (kesä–heinäkuu) havaintoja on tehty melko säännöllisesti aina 1980-luvulta

Taulukko 1. 2000-luvulla tehdyt Pohjois-Pohjanmaan saaristoalueiden kattavat linnustolaskennat ja -inventoinnit.

Alue	Laskentavuosi
Ii, Krunnit	2003, 2007 ja 2014
Hailuoto, Isomatala	2000–2006, 2009
Hailuoto, Ulkoriisi	2000–2001, 2004, 2006–2009, 2011–2014
Hailuoto, Väliteonkarit	2000–2001, 2004, 2006–2009, 2011–2012, 2014
Raahe, Raahen saariston Natura-alue	2006
Raahe, Kultalanlahti–Lapaluoto	2007–2010
Oulunsalo–Hailuoto–Haukipudas–Ii: Perämeren saarten Natura-alue	2005
Oulu–Oulunsalo–Hailuoto	2009
Ii, Pallonen–Astekari	2007, 2008, 2013
Haukipudas	2009

alkaen (PPLY:n arkisto). Kevät- ja syysmuuton aikaiset määrät ovat vaihdelleet merkittävästi vuosikohtaisesti riippuen arktisen pesimäkannan muuttoreitin kulkeutumisesta Perämeren rannikkoalueen kautta (hyviä muuttovuosia olivat mm. syksyt 1987, 1999, 2001, 2006 ja 2014 sekä kevät 1995).

Pohjois-Pohjanmaan ensimmäiset kaksi pesintää todettiin vuosina 1989 ja 1992, minkä jälkeen seuraavat varmistettiin yli 10 vuoden kuluttua vuosina 2004 ja 2005. Tämän jälkeen alkoi nopea kannan runsastuminen, jota kuvaillaan alueellisen havaintoaineiston kohdalla yksityiskohtaisemmin.

3. Pohjois-Pohjanmaan pesimäaineisto

Keräsimme tietoja valkoposkihanhen pesimäkannasta ja sen kehityksestä pääasiassa kolmesta lähteestä: valtakunnallisista kolmesta atlaskartoituksesta (vuosina 1974–1979, 1984–1988 ja 2006–2010), saaristoalueilla tehdyistä kattavista linnustoseurannoista ja -inventoinneista sekä lintuharrastajien tekemistä ja ilmoittamista havainnoista.

3.1 Lintuatlasaineisto

Suomessa on toteutettu kolme lintuatlaskartoitusta 1970-, 1980- ja 2000-luvuilla (Hyytiä ym. 1983, Väisänen ym. 1998, Valkama ym. 2011). Atlastyössä lajien pesiminen dokumentoidaan 10 x 10 km:n atlasruuduissa eri pesimävarmuusluokin, jotka ovat 1) epätodennäköinen, 2) mahdollinen, 3) todennäköinen ja 4) varma pesintä. Yksittäisistä atlasruuduista palautettujen erillisten havaintojen lukumääriä emme ryhtyneet jäljittämään, vaan tarkastelimme kunkin atlasruudun lajin pesimävarmuusluokkaa, johon riittää yksikin lajihavainto tutkitulta ruudulta.

3.2 Saaristolaskennat ja -seurannat

Laskennoista ja seurannoista etsimme kaikki tiedossamme olevat ja julkaistut Pohjois-Pohjanmaan merialueen saaristoalueilla tehdyt inventoinnit ja laskennat, joista 2000-luvulla tehdyt on esitetty taulukossa 1.

Viime vuosikymmenien pitkäaikaisimmat ja kattavimmat linnustoseurannat Pohjois-Pohjanmaan saaristoalueilla on tehty Iin Krunnien suojelualueella (vuosina 1939–2014 laskettu yhteensä 27 vuonna). Viimeisimmät kartoitukset valkoposkihanhien pesimähistorian aikana on tehty vuosina 1985, 1997, 2003, 2007 ja 2014 (ks. tarkemmin esim. Timonen 2008, Väisänen ym. 2014).

Myös Hailuodon eteläosien saaria on seurattu aina 1960-luvun lopulta alkaen melko säännöllisesti (mm. Markkola & Merilä 1998, Markkola ym., julkaisematon).

Pohjois-Pohjanmaan eteläosassa Raahen saariston Natura-alue on kartoitettu vuonna 2006 (Hyvärinen & Tuohimaa 2008). Osa Raahen saaristosta (osa em. Natura-alueesta ja sen ulkopuolisesta alueesta) on kartoitettu myös Raahen Maanahkiaisen merituulivoimapuiston YVA-selvityksen yhteydessä vuonna 2009 (Tuohimaa & Tikkanen 2010) sekä Raahen sataman laivaväylän ruoppaushankkeeseen liittyen vuosina 2007, 2008 ja 2010 (Heikki Tuohimaa, omat tiedot). Maanahkiaisen tuulipuistoon liittyvät pesimälintuselvitykset kattoivat koko Raahen kunnan rannikon Hanhikiveltä Raahen saariston Natura-alueen eteläpuolelle saakka. Sataman laivaväylähankkeeseen liittyvissä selvityksissä tutkimusalue oli Raahen Kuljunniemen ja Lapaluodon edustan rannikko.

Raahen pohjoisinta (entisen Pattijoen) rannikko-osuutta ja Pyhäjoen rannikkoa ei ole laskettu

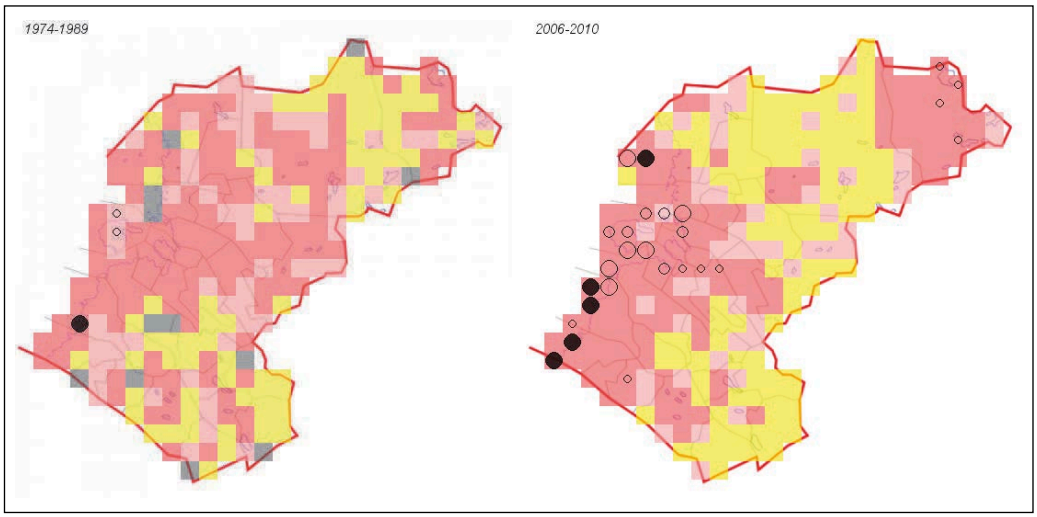

Kuva 1. Valkoposkihanhen pesimävarmuusindeksit atlasruuduittain. Vasemmalla vuosien 1974–1979 ja 1986–1989 yhdistetty aineisto ja oikealla vuosien 2006–2010 atlaksen pesimävarmuudet. Lähde: Suomen Lintuatlas.

systemaattisesti 2000-luvulla.

Oulun ja Oulunsalon edustan sekä Hailuodon pohjoispuolen saaria on kartoitettu kattavammin vuosina 2005 ja 2009.

Haukiputaan ja Iin saaristossa on Krunnien suojelualuetta lukuun ottamatta tehty lintukartoituksia hyvin epäsäännöllisesti, eivätkä kartoitukset ole olleet kattavat. Vuonna 2005 Metsähallitus kartoitti Perämeren saarten Natura-alueen 41 saarta ja luotoa (Tuohimaa 2005). Tämän jälkeen YVA-selvitysten ja selkälokki-inventointien yhteydessä on kartoitettu Oulun ja Haukiputaan–Iin saariston linnustoa (Oja & Oja 2010, E. Aalto, kirjall. ilm.).

3.3 Lintuharrastajien havainnot

Lintuharrastajien havaintojen osalta listasimme Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen arkistoon vv. 1986–2014 palautetut lajihavainnot. Vuodesta 2006 alkaen havainnot ovat olleet lähes kokonaisuudessaan Tiira-havaintojärjestelmässä ja sitä aikaisempien vuosien aineiston saimme PPLY:n arkistonhoitajalta. Otimme tarkasteluun mukaan havainnot toukokuun alusta heinäkuun loppuun, ja näistä laskimme 1–5 paikallista yksilöä koskevat havainnot eri havaintopaikoittain. Erottelimme myös varmat ja todennäköiset pesimähavainnot (hautova lintu, munapesä, poikue tai varoitteleva emo) muista havainnoista.

4. Pesimäpopulaation kehitys lintuatlas- ja harrastajahavaintojen mukaan

Suomen kolmessa valtakunnallisessa lintuatlaskartoituksessa valkoposkihanhen levittäytyminen ja runsastuminen Pohjois-Pohjanmaalla näkyy varsin selkeästi (kuva 1). Vuosina 1974–1979 toteutetussa ensimmäisessä atlaksessa lajia ei havaittu millään atlasruudulla, vuosina 1986–1989 se tavattiin kolmella ruudulla (kaksi epätodennäköistä ja yksi varma pesintä) ja viimeisimmässä laji esiintyi jo 26 ruudulla (9 epätodennäköistä, 6 mahdollista, 6 todennäköistä ja 5 varmaa pesintää). Varmoista ruuduista kaksi sijoittuu Pyhäjoelle, kaksi Raaheen ja yksi Iihin. Todennäköiset pesimäruudut sijaitsevat Raahessa, Siikajoella, Hailuodossa, Haukiputaalla ja Iissä.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen arkistoon palautetut pesimäaikaiset havainnot ja varmat sekä todennäköiset pesinnät viimeisen 10 vuoden ajalta on esitetty kuvassa 2.

Pesimäaikaisten eri esiintymispaikkojen määrä on tasaisesti kasvanut 2010-luvulle tultaessa, ja viime vuodet määrä on pysynyt noin 25–30 erillisen paikan vuosittaisella tasolla. Myös varmojen pesintöjen määrä on kasvanut saavuttaen huippunsa, noin 18 pesyettä, vuonna 2014.

5. Pesimäkanta ja sen kehitys alueittain

5.1 Raahen seudun rannikkoalue

Raahen seutu (Raahe, Pyhäjoki, Siikajoki) on nykyisin Iin Krunnien ohella valkoposkihanhen vah-

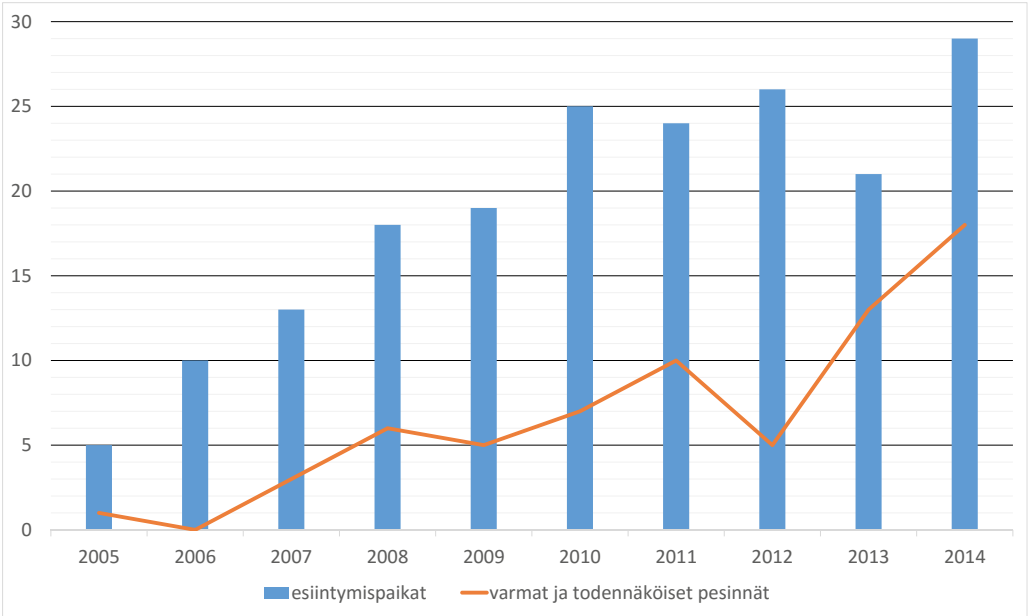

Kuva 2. Valkoposkihanhen Pohjois-Pohjanmaan erillisten pesimäaikaisten havaintopaikkojen lukumäärät ja varmistetut/todennäköiset pesinnät vuosina 2005–2014. Lähde: PPLY:n arkisto.

vin esiintymisalue Pohjois-Pohjanmaalla. Suomen järjestyksessä neljäs pesimähavainto on vuodelta 1989 Raahen Vasankarista. Pesä tuhoutui haudontavaiheessa vedenpinnan noustua (Aalto ym. 1990, Väisänen ym. 1998). Seuraava varma (PPLY:n neljäs) pesimähavainto tehtiin vuonna 2005, jolloin Pyhäjoen Rajapöllässä (Tuomaanpauha) löydettiin munapesä (hav. Hannu Tikkanen).

Pyhäjoella ei ole tehty 2000-luvulla kattavia saaristolinnuston laskentoja, mutta kapean saaristovyöhykkeen ansiosta saarissa oleskelevat valkoposkihanhet voidaan nähdä melko hyvin mantereelta käsin. Pesiminen alkoi kunnan eteläosista, Sunin ja Elävisluodon edustan luodoilta. Ensimmäisen pesinnän jälkeen runsastuminen oli nopeaa. Kesällä 2007 Sunissa havaittiin viisi paria (26.5.2007) ja myöhemmin kesällä kolme paria poikasineen (hav. Heikki Tuohimaa, Ville Suorsa ym.). Viime vuosien havaintojen perusteella yksilömäärät ovat kasvaneet, ja vahvin kanta on edelleen tällä alueella. Suurin kesäparvi havaittiin 30.7.2014 Yppärin Pöllässä, 89 yksilöä (sekä aikuisia että poikasia) osan linnuista jäädessä mahdollisesti katveeseen (hav. Pekka Leskelä). Nämä todennäköisesti olivat Pyhäjoen ja Kalajoen raja-alueen vahvaa pesimäkantaa. Laji pesii varmuudella myös Ulkoharmin edustan Jokiletolla (7 paria vuonna 2013, hav. Heikki Tuohimaa), Hanhikiven Takarannalla ja todennäköisesti myös monilla muilla rannikon pikkuluodoilla. Kesäaikainen retkeily Pyhäjoen rannikolla on kuitenkin ollut vähäistä Yppärin ja Hanhikiven aluetta lukuun ottamatta, joten tieto on osittain puutteellista.

Raahessa vuonna 2006 tehdyssä Raahen saariston Natura-alueen lintukartoituksessa havaittiin yksi pari Raahen Isokivellä (Hyvärinen & Tuohimaa 2006) ja vuonna 2008 Etelä-Lukkarilassa pesi yksi pari. Vuonna 2009 Alenkarvossa pesi yksi ja Kallanriutalla jo kuusi paria (Tuohimaa & Tikkanen 2010). Pesimäsaaria on tullut lisää lähes vuosittain, mutta vastaavasti joitakin on myös autioitunut. Viime vuosina koko saariston kattaneita laskentoja ei ole tehty. Oletettavasti Natura-alueen ja sen lähisaarten kanta vuosien 2009–2014 välillä on kasvanut maltillisesti, sillä Tiira-tietokannassa saariston suurin kesäparvi on edelleen 5.8.2009 Lapaluodon 29 yks. (hav. Jouni Majuri). Toisaalta laji on asettunut myös entisen Pattijoen kunnan alueelle, pesien mm. Kusikarissa ja Pöllän edustan saarissa. Pattijoen todennäköistä pesimäkantaa edustavat esim. 27.6.2013 Pattijokisuulla tavatut 22 yksilöä (hav. Jukka Hauru ym.).

Siikajoen kunnasta ei ole ilmoitettu varmistettuja tai todennäköisiä pesintöjä, mutta laji saattaa pesiä sielläkin nykyisin.

Valkoposkihanhi runsastui Raahen seudulla siis varsin nopeasti vuoden 2005 jälkeen. Nykyisin vahvin pesimäkanta on Pyhäjoella, jossa tiedossa olevia pareja pesinee 30–50 paria. Raahen kunnan rannikon pesimäkanta lienee noin 15–30 paria.

5.2 Liminganlahti

Liminganlahden pesimälinnustoa on seurattu aktiivisesti vuodesta 1954 lähtien aina vuoteen 2012 asti. Rantalinnusto on laskettu vuosittain kiertolaskentana rantaviivaa kulkien, mutta erilliset käynnit Liminganlahden saarilla ovat olleet epäsäännöllisempiä. Valkoposkihanhen varmistettuja ja todennäköisiä pesintöjä on yksi: 2.6.2010 Oulunsalon Kammonkarilla yksi varoitteleva emo yhden poikasen kanssa (hav. S. Timonen & H. Holmström).

5.3 Hailuoto

Hailuodossa kesäisiä paikallisia valkoposkihanhia on esiintynyt aina 1980-luvun alkupuolelta lähtien. Useat näistä ovat sulkineet Isomatalan saariston isossa merihanhien sulkasatoparvessa. Vuonna 1992 havaittiin saaren länsirannalla Matikanniemen–Hannuksennokan tienoilla poikue (hav. tuntematon, tieto E. Merilän kautta, ilm. J. Markkola). Tämä oli PPLY:n alueen toinen pesintä Raahen kolme vuotta aikaisemman pesinnän jälkeen.

Kesäaikaisia hanhia (2–8 yks.) ilman selkeitä merkkejä pesimisestä tavattiin saaressa ainakin vuosina 2000, 2002–2003 ja 2006–2007. Vuosina 2004 ja 2009 Hailuodon kattavissa lintuvesilaskennoissa havaintoja ei tehty. 2000-luvulla ainoat varmat tai todennäköiset pesimähavainnot ovat 19.6.2007 Väliteonkarin ja Isomatalan viisi yksilöä, joista kolme hätäili (hav. Juha Markkola, Sami Timonen, Heikki Tuohimaa) sekä 7.7.2014 Isomatalan länsirannan poikue (2 ad + 4 pull) (hav. Juha Markkola, Veijo Nissilä).

5.4 Oulun ja Oulunsalon edustan saaret

Lajista ei ole alueen saarilta pesintään viittaavia havaintoja huolimatta 2000-luvun parista kattavammasta kartoituksesta (Tuohimaa 2005, Oja & Oja 2010).

5.5 Haukiputaan–Iin saaristo ja Krunnien suojelualue

Ensimmäinen Haukiputaan–Iin saaristoalueen pesintä todettiin jo vuonna 2004, jolloin 10.7. Tuomo Leino havaitsi hautovan linnun Iso-Hiukeesta länteen olevalla Pikkuleton karilla. Tämä oli PPLY:n alueen järjestyksessä kolmas pesintä.

Vuonna 2005 Iin ja Haukiputaan Perämeren saarten Natura-alueen saaristokartoituksessa pesintään viittaavia havaintoja ei tehty (ei myöskään em. Pikkuletolla). Pesimättömäksi tulkittu pari tavattiin vain Iin Röytässä (Tuohimaa 2005).

Suurhiekan merituulipuiston YVA-selvityksen yhteydessä tehdyssä kartoituksessa vuonna 2008 Iin Pallosen saaristossa lajia ei havaittu (Eskelin ym. 2009). Vuonna 2009 inventoitiin Haukiputaalla 10 pienempää saarta, eikä lajia havaittu (Oja & Oja 2010). Myös vuonna 2013 Haukiputaan saarten selkälokkikartoituksessa ainoa havainto oli neljän linnun ylilento Ulkopallosessa (hav. Esa Aalto ym.). Kuitenkin heti seuraavana vuonna 2014 samalta

Valkoposkihanhen pesyekoko Krunnien saaristossa oli kesäkuun alussa 2014 tavallisimmin 4 tai 5 munaa. Munapesä Iin Krunnien Tynillä. © Sami Timonen

alueelta ilmoitettiin Tiira-järjestelmään poikueita kahdelta eri alueelta: 4.8. Haukiputaan Länsiletolla 15 yksilön lentokyvytön poikueparvi (hav. Lassi Lammassaari) sekä 8.8. Iin Astekarilla vähintään kolme poikuetta (yht. 23 yks.) (hav. Petri Haapala).

Krunnien suojelualueella valkoposkihanhia ei ollut havaittu ennen vuotta 2007, jolloin saarilla tulkittiin pesivän neljä paria: Tasasenletolla 2 paria (2 munapesää) ja Tynissä sekä Isokivenletolla molemmissa yksi pari (Timonen 2008). Vuonna 2014 kanta oli kasvanut 22 pariin (Tyni 10 paria, Raiska 4, Törö 3 ja Tasasenletto 5 paria) (Pessa, Timonen & Väisänen, julkaisematon).

6. Valkoposkihanhen esiintymiskuva, pesimäkanta sekä kannan kehitys tulevaisuudessa Pohjois-Pohjanmaalla

Pohjois-Pohjanmaalla valkoposkihanhi on alkanut pesiä ja pesii edelleen ainoastaan rannikon saarissa, joko hyvin lähellä mannerta (Pyhäjoki) tai kauempana ulkosaaristossa (Krunnien suojelualue, Astekari). Saaripesimäpaikkojen valintaa Suomessa on yleisesti selitetty maapetojen välttelyllä (Väänänen ym. 2010). Mannerrantojen pesintöjä Pohjois-Pohjanmaalla ei ole vielä tiedossamme, eikä niitä ole tavattu myöskään Keski-Pohjanmaan puolella (Juhani Hannila, kirjall. ilm.)

Pesimäkannan keskittyminen Raahen seudulle ja Krunnien saaristoon on odotettua näiden alueiden saarten runsaan lukumäärän perusteella. Oulun ja Haukiputaan saariston alueella valkoposkihanhen kanta on vähäinen verrattuna em. alueisiin. Vuoden 2014 havaintojen perusteella uusia pesimäpaikkoja on näyttänyt ilmaantuneen näillekin alueille ennustaen levittäytymistä tällä saaristoalueella edelleen.

Vuonna 2007 arviomme Pohjois-Pohjanmaan pesimäkannan kooksi noin 13 paria, joka oli jakaantunut osa-alueille seuraavasti: Pyhäjoki 5, Raahe 2, Krunnit 4, Haukipudas–Ii 0 ja Hailuoto 2 paria. Valkoposkihanhen pesimäpopulaation nykykooksi arvioimme 70–115 paria jakautuen Pohjois-Pohjanmaan eri osiin seuraavasti: Pyhäjoki 30–50, Raahe 15–30, Krunnit 20, Haukipudas–Ii 5–10 ja Hailuoto 1–5 paria.

Vuosien 2007 ja 2014 parimääräarvioidemme (noin 13 paria ja noin 95 paria) perusteella valkoposkihanhen populaatiokasvu on laskennallisesti ollut Pohjois-Pohjanmaalla kaksinkertaista (90 %/vuosi) valtakunnalliseen noin 40 prosentin vuotuiseen kannankasvuun verrattuna (Hario & Rintala 2014). Potentiaalisia uusia pesimäpaikkoja Pohjois-Pohjanmaan rannikolla riittänee, joten kannan kasvu voi hyvinkin kiihtyä tähänastisesta.

Valkoposkihanhi voi hautoessaan olla varsin huomaamaton kasvillisuuden seassa. Lähtiessään pesästä emot ovat kuitenkin varsin pelottomia. Emo munapesän lähellä Iin Krunneilla kesällä 2015. © Sami Timonen

Kiitokset

Kiitos kaikille, joita olemme vaivanneet tietojen keruun johdosta, erityisesti Tuomas Merilä, Tuomo Leino, Hannu Tikkanen ja Juhani Hannila.

Kirjallisuus

Aalto, P., Eskelin, T., Mäkelä, J. & Timonen, S. 1992: Linnut 1989 Pohjois-Pohjanmaalla – Aureola 17: 42–85.

Eskelin, T., Markkola, J., Tuohimaa, H., Suorsa, V., Luukkonen, A., Ruhanen, H.-R., Tapio, T. & Väyrynen, T. 2009: Suurhiekan merituulipuisto. Suurhiekan linnusto ja arvio suunnitellun tuulipuiston linnustovaikutuksista. Osaraportti Suurhiekan YVA-selostusta varten. Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry.

Hario, M. & Rintala, J. 2014: Saaristolinnuston kehitys Suomen rannikoilla 1986–2013. – Linnut-vuosikirja 2013: 46–53.

Hyytiä, K., Kellomäki, E. & Koistinen, J. (toim.): 1983: Suomen lintuatlas. SLY:n Lintutieto. Helsinki. 520 s.

Hyvärinen, M. & Tuohimaa, H. 2008: Raahen saariston Natura 2000-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen raportteja 3/2008.

Markkola, J. & Merilä, E. 1998: Hailuodon Ison Matalan – Härkäsäikän luonnonsuojelualueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaehdotus. 194 s. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus. Oulu.

Metsähallitus 2010: Hailuodon Natura 2000-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma. Luonnos. 159 s.

Mikkola-Roos, M. 2014: Valkoposkihanhi Itämerellä ja Suomessa. Julkaisematon esitelmä.

Oja, J. & Oja, S. 2009: Oulunsalo–Hailuoto pengertien ja tuulivoimalapuistohankkeen suunnittelualueen pesimälinnustoselvitys 2009. – Suomen Luontotieto Oy 32/2009.

Oja, J. & Oja, S. 2010: Hoikkahiue–Luodeletto tuulivoimapuiston suunnittelualueen pesimälinnustoselvitykset ja sulkasatokerääntymien havainnointi 2009. – Suomen Luontotieto Oy 4/2010.

Timonen, S. 2008: Suurhiekan YVA-hankkeen vaikutuspiirin linnusto. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 26.3.2008.

Tuohimaa, H. 2005: Oulunsalon – Kuivaniemen välisen saariston Natura-alueen pesimälinnustoinventoinnit 2005. Metsähallitus, julkaisematon raportti.

Tuohimaa, H. & Tikkanen, H. 2010: Maanahkiaisen merituulipuiston linnustoselvitys. Ramboll Oy.

Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A. 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <http://atlas3.lintuatlas.fi> (15.1.2015) ISBN 978-952-10-6918-5.

Väisänen, R., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. Otava, Helsinki. 567 s.

Väänänen, V.-M., Laine, J., Lammi, E., Lehtiniemi, T., Luostarinen, V.-M. & Mikkola-Roos, M. 2010: Suomen valkoposkihanhikanta jatkaa kasvuaan. – Linnut-vuosikirja 2009: 72–77.

☑ *ENSIMMÄISTÄ KERTAA POHJOIS-POHJANMAALLA*

PITKÄJALKA *(HIMANTOPUS HIMANTOPUS)* LIMINGAN VIRKKULASSA 9.6.2011

HEIKKI LUOKKAMÄKI

Jokavuotinen ”kolmen muskettisoturin” lapinkeikka oli taas loppusuoralla. Elettiin vuotta 2011. Olimme liikkeellä asuntoautolla. Joukon muodostivat Mattika, Make ja allekirjoittanut, Heka. Samalla miehityksellä olimme tehneet ensimmäisen lapinmatkamme jo 1965. Silloin koulupoikina ja julkisilla kulkuvälineillä telttamajoituksella Käsivarren Lapin maisemissa.

Mutta takaisin vuoteen 2011. Reissu alkoi 2.6. Kouvolasta. Matkan kokonaispituus oli 2834 km. Ensimmäinen kohde oli Kuusamon Valtavaara, josta löytyi kaksi laulavaa sinipyrstökoirasta. Sattasen tekoaltaiden kohdalla muuttohaukka syöksyi vedessä olevien sorsien joukkoon. Varsin runsas sopulivuosi. Niitä vilahteli vähän joka puolella. Tämä selitti myös runsaanpuoleisen tunturikihujen esiintymisen mm. Piesjängällä. Myös pesivinä. Inarin ja Utsjoen kuntien rajalla Petsikon kohdalla päätien itäpuolella saalisteli komea tunturipöllökoiras.

Sitten itse asiaan. Paluumatkalla 8.6. pysähdyimme vanhan tavan mukaan Limingan Luontokeskuksessa. Saavuimme paikalle illalla ja pistäydyimme Virkkulan lintutornissa. Hankala vastavalo ja pirusti hyttysiä. Toki lintuja näkyi lahdella paljon. Palattiin autolle ja suunniteltiin tornille paluuta seuraavana aamuna, 9.6. Aamu oli kaunis, aurinkoinen ja tyyni. Hyttysetkin ties missä. Erittäin hyvä myötävalo lahdelle. Tornissa oli meidän lisäksi vain yksi lintuharrastajapariskunta. Lahdella oli runsaasti vesilintuja, pääasiassa taveja. Varovaisen arvion mukaan noin 1000 yksilöä. Vesilintuja kaukoputkella peilatessani äkkiä verkkokalvolle ilmestyi minulle uusi, mutta hyvin tunnistettava laji. Lintu seisoi hyvässä myötävalossa mättäällä. Sanaakaan sanomatta vinkkasin Makea vilkaisemaan kaukoputkeeni. Hetken hiljaisuuden jälkeen kuului; juma...ta, nyt on kova laji! Tämä herätti Mattikan, joka vilkaisi myös putkeeni ja tokaisi: ”sehän on PITKÄJALKA!” Myös tornissa ollut pariskunta kiinnostui ja katsoi kaunista lintua putkessani. Tietysti kamera ja kännykkä olivat jääneet autoon. Hetken kuluttua lintu lennähti läheiseen rantakasvillisuuteen piiloon. Kello oli 9.00.

Noin 15 minuuttia myöhemmin Mattika löysi valtavasta taviparvesta koiras amerikantavin. Seuranamme ollut pariskunta poistui tornista ennen meitä. Kun sitten istuimme asuntoautomme edessä ansaitulla kylmällä oluella, käveli luontokeskuksen opas meitä kohti kertoen saaneensa löydöistämme tiedon pariskunnalta ja välittäneensä sen lintutiedotukseen. Vasta silloin selvisi meille löytömme merkitys. Kyseessä oli suurharvinaisuus ja ensimmäinen havainto Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen alueella.

Matkamme jatkui samana päivänä kohti etelää ja yövyimme vielä Kalajoen Vihaspauhassa, jossa ihailimme erittäin upeaa auringonlaskua. Puolen yön aikoihin kurvasi viereemme henkilöauto, josta nousi kaksi lintuharrastajaa, ilmeisesti Vimpelistä (veryttelypuserosta päätellen). He kertoivat hienosta tapahtumasta, kun olivat onnistuneet bongaamaan Virkkulan tornista pitkäjalan. Kerrottuani, että minä olin linnun alkuperäinen löytäjä ja pyydettyäni istumaan pöytään ja tarjottuani toiselle konjakin, he pitivät tapahtumaa ainutkertaisena. Niin se oli meillekin.

Pitkäjalalla *(Himantopus himantopus)* on lähes maailmanlaajuinen levinneisyys pohjoisimpia ja eteläisimpiä alueita lukuun ottamatta. Pohjoisimmat populaatiot ovat pitkän matkan muuttolintuja, eteläisemmät etupäässä paikkalintuja. Suurin osa Suomen lähialueiden populaatioista on kasvanut viime vuosina. Pitkäjalka on jaettu joskus useampaan lajiin, mutta nykyään maailmassa katsotaan yleensä olevan vain kaksi pitkäjalkalajia, toisen ollessa uhanalainen uusiseelantilainen mustapitkäjalka *(H. novaezelandiae)*.

Suomen ensimmäinen yksilö havaittiin vuonna 1996. Limingan yksilö oli yhdeksäs Suomesta, todennäköisesti samaksi tulkittu yksilö havaittiin Närpiössä ja Maalahdessa. Suomen yksilöistä valtaosa (6 yks.) on löytynyt touko-kesäkuussa, loput on tavattu elo-lokakuussa.

PPLY:N LINTURALLIT 2011–2014

JOUNI PURSIAINEN

Rallikatsauksien jatkumo huipentuu tällä kertaa peräti neljän rallivuoden yhteiskatsaukseen. Useamman vuoden tarkastelu kerralla muuttaa vääjäämättä myös katsauksen luonnetta. Perinteisen yksityiskohtainen katsaus ajautuisi nopeasti umpikujaan, jos ei muuten niin sivumäärärajoitusten kanssa.

PPLY-alueella järjestetään vuosittain kymmenkunta erilaista tapahtumaa, joiden ideana on laskea lajeja. Mukana on klassisia tositaistoja, kuten kevätralli, mutta paljon kevyemmälläkin otteella pääsee kisailemaan. Keveyden monitahoisuuden toista ääripäätä edustanevat BirdLifen pihabongaus ja patioralli.

Lintuharrastuksen perusolemukseen kuuluu lajien tai yksilöiden laskemista ja lukumäärien vertailua, joten ei ole yllättävää että laskemiseen liittyvää kisailuakin on kehkeytynyt vuosikymmenien mittaan osaksi lintuharrastuksen vuosikiertoa. Yleensä kisailu edistää linnuston seurantaa. Kun monen joukkueen tai harrastajan voimin haravoidaan retkeilyaluetta suurella intensiteetillä, löytyvät linnut tehokkaammin. Tässä mielessä esimerkiksi tammikisan ja kevätrallin pitkät perinteet avaavat sangen luotettavan kvalitatiivisen ikkunan ralliajankohdan linnuston kehitykseen.

Tammiralli 1.1.–31.1.

Tammirallien pitkä historia ulottuu aina vuoteen 1984 asti (Rannikko ym. 2014). Kokonaislajimäärissä voi nähdä kehityksen 70 lajin tuntumasta yli 80–100 lajiin kisaa kohti. Aivan alkuvuosina kisailtiin vain Oulun alueella, mikä osin selittää poikkeavan pienen tulostason, mutta myös Oulun lajimäärät ovat sittemmin nousseet uusille kymmenluvuille. Lajimäärien kasvu saattaa hyvinkin heijastella todellisia muutoksia talvilinnustossa: alkutalvien lämpeneminen näkyy viivyttelijöiden ja erityisesti vesilintujen määrissä.

Tammirallia on kisattu pitkään monessa sarjassa. Kuntakisassa sijoitukset vaihtelevat, mutta eivät kärjen osalta: 2011–14 voiton veivät vuorovuosin Oulu tai Raahe.

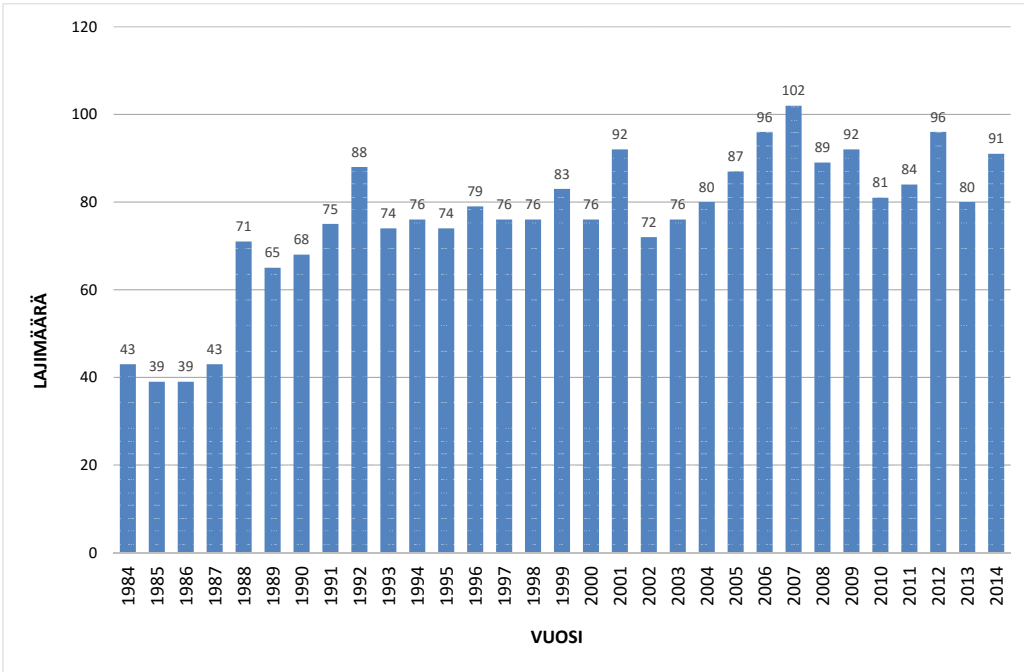

Tammirallien lajimäärät vuosina 1984–2014.

Tammirallien 2011–2014 henkilökohtaisten kisojen mitalistit ja lajimäärä.

	2011		2012		2013		2014	
PPLY								
1.	Tapani Tapio	72	Reijo Kylmänen	83	Tapani Tapio	69	Tapani Tapio	79
2.	Ilpo Kojola	61	Kari Rannikko	72	Jaakko Koistinen	62	Kari Rannikko	78
3.	Jaakko Koistinen	60	Tapani Tapio	72	Pauli-Pekka Österberg	60	Esa Aalto	72
Oulu								
1.	Tapani Tapio	59	Pekka Suorsa	68	Tapani Tapio	58	Tapani Tapio	63
2.	Ilpo Kojola	56	Tapani Tapio	67	Esa Aalto	52	Esa Aalto	57
3.	Pekka Suorsa	50	Ilpo Kojola	59	Erkki Sarviaho	46	Kari Rannikko	55
Lihassarja								
1.	Esa Aalto	58	Esa Aalto	57	Esa Aalto	52	Esa Aalto	72
2.	Erkki Sarviaho	45	Erkki Sarviaho	53	Erkki Sarviaho	46	Esa Borén	52
3.	Antti Jaako	43	Esa Borén	43	Esa Borén	33	Erkki Sarviaho	48

Tammirallien 2011–2014 harvinaisuudet ja ässälajit.

2011	2012	2013	2014
HARVINAISIA LAJEJA			
Viitatiainen	Mustanmerenlokki	Tunturikiuru	Jääkuikka
	Pikkukajava	Valkoselkätikka	Valkoselkätikka
	Allihaahka		
ÄSSÄT			
Laulujoutsen	Pikkukäpylintu	Mustalintu	Punarinta
Haapana	Vuorihemppo	Tavi	Sinisuohaukka
Sarvipöllö		Viirupöllö	Lapinpöllö
Viirupöllö		Kirjosiipikäpylintu	Isokäpylintu
			Lapasotka
			Pikkukäpylintu

Yleisen sarjan voitto vaatii määrätietoista paneutumista ja ajankäyttöä, ja voittajat ovat usein samoja. Paitsi lintuharrastajan yleistä maastokelpoisuutta, tulokset heijastelevat polkimien liikkeen määrää, joko auton tai polkupyörän. Polkupyörällä voi pärjätä yleisessäkin sarjassa, mistä vaikkapa Esa Aallon tulokset kertovat.

Tammikuu ei ole paras mahdollinen ajankohta koville lajeille, mutta ei aivan mahdotonkaan. Taulukkoon on koottu harvinaisuusmielessä parhaita lajeja, sekä kunkin vuoden ässät, jotka kunkin talven erityispiirteiden vuoksi voivat olla hyvinkin erilaisia lajeja.

Pihabongaus

Pihabongaus on BirdLife Suomen vuodesta 2006 järjestämä tunnin havainnointi tammikuun viimeisenä viikonloppuna, tapahtuman nimen mukaisesti useimmiten kotipihan lintulaudan tuntumassa. Pihabongaus on merkittävä lintuharrastusta aktivoiva tapahtuma ja ansaitsee sellaisenaan paikkansa. Havainnointia on vuosittain tehty yli 10 000 pihalla ympäri maan.

Myös Pohjois-Pohjanmaalla lukuisat pihat ovat tuolloin kiikaroinnin kohteena ja lajien määrä on ollut jopa erittäin suuri, suhteessa vaikkapa tammikisan tuloksiin. Varsinkin parhaiten tunnettujen

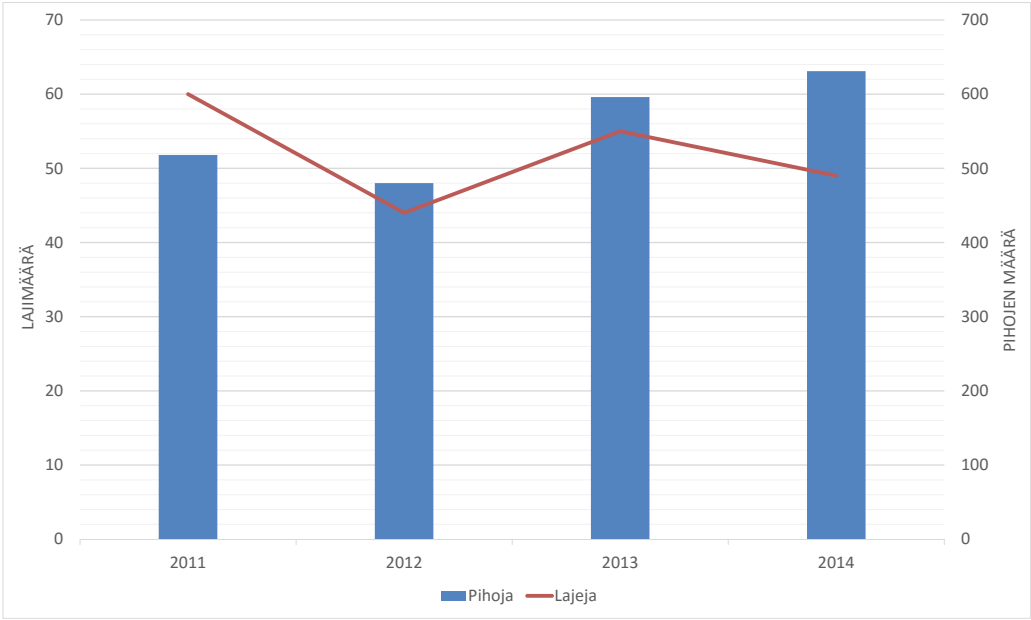

Pihabongauksen lajimäärä ja osallistuneiden pihojen määrä vuosina 2011–2014.

lajien osalta laaja havaintoverkosto antaa oivallisia mahdollisuuksia talvilinnustovertailuihin eri lajien, talvien ja paikkakuntien välillä. Vertailuja onkin tehty PPLY:n osalta jo kolmessa artikkelissa (Ojanen ym. 2014, 2014b ja 2015).

Tornien taisto

Tornien taisto on erittäin suosittu toukokuun alun valtakunnallinen havainnointitapahtuma. Kun päivä ja kellonaika (5–13) ovat kaikkialla samat, saadaan kerralla erinomainen päivitys lintukevään etenemisestä kautta maan, ainakin mitä tulee lintutornien lähiympäristöön. Oikeastaan vain kevätsäiden vaihtelevuus eri paikkojen välillä rajoittaa havaintojen vertailukelpoisuutta. Vaakasuora räntäsade on kovin eri asia kuin lämmittävä kevätaurinko jo vihertävässä rantamaisemassa. Jos vain säät sallivat, PPLY:n parhaat lintutornit kilpailevat myös valtakunnan kisassa kärkipaikoilla, mutta useimpina vuosina eteläisyydestä on tähän vuodenaikaan etua. Silloin kun tulokset ovat sadan lajin kieppeillä, vaaditaan tornin sijainnilta monipuolisuutta: pitää olla paikallisia vesien, rantojen ja metsien lintuja, mutta samalla paikalta pitää nähdä aamun pikkulintumuuttoa ja myöhemmin päivällä petolintuja. Muutama harvinaisuuskin kuuluu yleensä huipputuloksiin.

Pohjois-Pohjanmaan tornien määrä ja sijainti käyvät hyvin esille vuoden 2014 alueellisista tuloksista (torni, lajimäärä). Torneja on monenlaisia ja listasta käy hyvin esille merellisten kosteikkojen ja johtolinjojen merkitys lajimäärälle.

Kevätralli

Kevätralli on PPLY:n alueella ”kaikkien kisojen äiti” tai kuninkuuslaji. Ajankohdan puolesta se tapahtuu lintuisimpaan mahdolliseen aikaan, toukokuun viimeisenä viikonloppuna. PPLY:n linnuston monipuolisuus kestää tuolloin vertailun mihin tahansa paikkaan Suomessa ja Euroopassa. Tuohon ajankohtaan arktisia muuttajia ja muita pohjoisia läpimuuttajia näkyy vielä, mutta samalla viimeisetkin hyönteissyöjät ehtivät saavuttaa Pohjois-Pohjanmaan. Erilaisten satunnaislajien esiintyminenkin on tuolloin huipussaan. Toisaalta tulostaso voi vaihdella paljonkin säästä riippuen.

Kevätralli on monesti harvinaisuuksien juhlaa ja tätä puolta on oheisessa taulukossa yritetty hahmottaa. Ässät kertovat kunkin vuoden kohdalla hiukan erilaisen tarinan vähälukuisuudesta. Toisaalta harvinaisuudet ovat jonkin verran arvostuskysymyksiä. Miten suhtautua aro- ja niittysuohaukkaan, joiden arvostus on vanhastaan korkealla, vaikka ne ilmeisesti ovat pesineet PPLY:n alueella tämän katsauksen useimpina vuosina, ellei peräti kaikkina? Mikä on sellaisen lajin arvo joita tiedetään pesivän joka vuosi, mutta joita harvat näkevät, esimerkkinä vaikkapa maakotka? Entä lajit, jotka ovat ralliaikaan kovia, mutta yleisempiä johonkin toiseen vuodenaikaan, kuten lyhytnokkahanhi tai isosirri? Varmasti jokainen taulukon lintu on kuitenkin säväyttänyt havaintohetkellä.

PPLY:n parhaiten menestyneet tornit Tornien taistossa 2011–2014 (valtakunnallinen sijoitus, paikka ja lajimäärä).

2011		
14.	Pyhäjoki Parhalahti (Heikki Tuohimaa, Tuomas Väyrynen, Tuomo Jaakkonen)	95 lajia
14.	Raahe Pitkäkari (Jaakko Koistinen, Kari Varpenius, Timo Tammiketo, Jorma Leinonen)	95 lajia
2012		
5.	**Pyhäjoki Parhalahti** (Merja Ylönen, Esko Strömmer, Ari Kakko)	95 lajia
8.	**Siikajoki Tauvon lintuasema** (Matti Tynjälä, Mikko Ojanen, Liisa Ojanen, Tuomo Jaakkonen, Annikki Tynjälä, Annamari Markkola, Sami Aikio)	94 lajia
2013		
12.	**Raahe Mikonkari** (Jaakko Koistinen, Kari Varpenius, Jorma Leinonen)	96 lajia
59.	**Liminka Virkkula** (Petri Lampila, Minna Tuomala, Jari Peltomäki, Antti Vierimaa, Olli Help, Jouni Pursiainen)	82 lajia
2014		
8.	**Pyhäjoki Parhalahti** (Sami Kalliokoski, Juhani Karvonen, Jukka Österberg, Pauli-Pekka Österberg, Heikki Tuohimaa)	96 lajia
37.	**Raahe Pitkäkari** (Kari Varpenius, Jukka Hauru, Risto Nevasaari, Timo Tammiketo, Jorma Leinonen, Juhani Suni, Jaakko Koistinen)	86 lajia

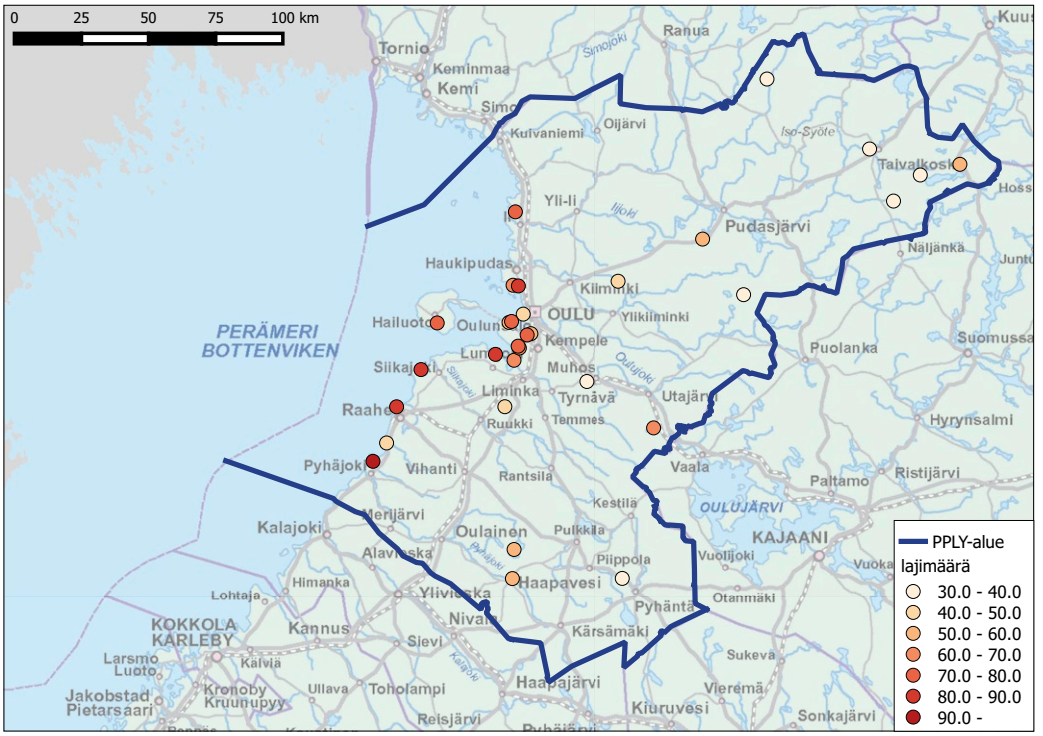

Tornien taiston vuoden 2014 tulokset PPLY:n alueella. Samat tulokset on esitetty viereisen sivun taulukossa.
KARTTA-AINEISTO © MAANMITTAUSLAITOS 2015.

Tornien taiston tulokset PPLY:n alueella vuonna 2014. Taulukon tornit on esitetty myös viereisellä kartalla.

Torni	Lajimäärä
Pyhäjoki Parhalahden kalasatama	**96**
Raahe Pitkäkarin lintutorni	**86**
Oulu Kell`on Lintutorni	**85**
Lumijoki Sannanlahden lintutorni	**83**
Siikajoki Tauvon lintuasema	**82**
Hailuoto Kutukarin lintutorni	**79**
Oulu Papinkarin lintutorni	**76**
Oulu Varjakan katselulava	**75**
Ii Hiastinlahden lintutorni	**72**
Kempele Vihiluodon lintutorni	**71**
Liminka Temmesjokisuun lintutorni	**70**
Oulu Koivukarin lintutorni	**70**
Oulu Kellon Kiviniemen lintutorni	**67**
Utajärvi Ahmasjärven lintutorni	**61**
Pudasjärvi Aittojärven lintutorni	**57**
Taivalkoski liviön lintutorni	**55**
Haapavesi Ainalin lintutorni	**52**
Oulu Kempeleenlahden lintutorni	**52**
Haapavesi Kirkkojärven lintutorni	**51**
Oulu Akionlahden lintutorni	**51**
Liminka Hirvinevan lintutorni	**50**
Raahe Piehingin lintutorni	**50**
Oulu Rantakurvin lintutorni	**46**
Oulu Jolosjärven lintutorni	**50**
Muhos Matokorven Lintutorni	**39**
Taivalkoski Turvakonaluksen lintutorni	**39**
Pudasjärvi Ihmelammen lintutorni	**38**
Taivalkoski Tyrälammen lintutorni	**33**
Pyhäntä Kivijärven lintutorni	**32**
Utajärvi Kirkaslammen lintutorni	**31**
Taivalkoski Kisoslampien lintutorni	**30**

Ralleista tietenkin muistetaan voittajat ja kärkitulokset. Samat nimet tuntuvat kiertävän kärkikolmikossa, vaikka osallistuvia joukkueita on näinä vuosina ollut 13–17. Tulostaso on varsinkin kolmena viimeisenä vuonna huomattavan korkealla. On syytä korostaa, että kun päivän saldo on lähes 170, liikutaan ehdottomalla eurooppalaisella huipputasolla.

Kesäralli

Kesärallien kohdalla tulosten vertailulla vuosien välillä on harvinaisen vähän merkitystä, kun sekä paikkakunta että säännöt ovat muuttuneet vuodesta toiseen. Kaiken kukkuraksi kesällä 2014 kisaa ei järjestetty lainkaan. Kesärallin suosio on laahannut muiden kilpailumuotojen perässä, joten välivuosi on sitäkin taustaa vasten ymmärrettävä.

Vuonna 2011 ajankohta oli 3.–4.7. ja kuntana Kärsämäki. Perinteisen kesärallin (viisi joukkuetta) voiton veivät Kari Varpenius, Pertti Mattila ja Jaakko Koistinen tuloksella 111 lajia. Toiseksi sijoittui joukkue Tapani Tapio, Ville Suorsa ja Pekka Järvelä 90 lajilla. Perinteisen kisan lisäksi käytiin rinnakkaiskisana Atlasralli, jonka voitti Jorma Siiran, Jorma Pessan ja Jari Heikkisen tiimi.

Vuonna 2012 seutu vaihtui Syötteen kansallispuistoksi ja aika kesäkuun puolelle (30.6.). Osallistuneita joukkueita oli nytkin viisi, ja voiton vei joukkue Unto Laitala, Veli-Pekka Honkanen ja Pekka Järvelä 48 lajilla. Hopealle sijoittui joukkue Tuomo Jaakkonen, Pekka Roine ja Juha Markkola 46 lajilla.

Vuoden 2013 uutuus oli kokeiluluonteinen valokuvakisa, jossa tulokseen laskettiin vain kuvalla dokumentoidut yksilöt. Paikkana oli ”Uusi Oulu” (Haukipudas, Kiiminki, Oulu, Oulunsalo, Yli-Ii ja Ylikiiminki). Perinteisen rallin voiton vei joukkue Erkki Sarviaho, Tapani Tapio ja Reijo Pantsar 111 lajilla. Hopealle sijoittui joukkue Miikka Leinonen ja Tuomas Herva 105 lajilla. Lintuvalokuvauspinnarallin tulostaso osoittautui yllättävänkin hyväksi suhteessa perinteiseen kisaan, jossa lajeja kertyy myös äänihavainnoista tai sitten havaintotilanteet ovat nopeita. Lintuvalokuvauspinnarallin voiton vei joukkue Harry Nyström, Pasi Parkkinen ja Markku Nurminen 91 lajilla. Hopealle sijoittui Harri Taavetti 84 lajilla.

Oulun Patioralli

Kun kisa-aikana on elokuinen ilta klo 14–20 ja vain satunnaisesti lintupaikkoja kohtaava kisa suorastaan edellyttää nestetankkausta, on tuloksiltakin lupa odottaa arvaamattomuutta. Ässistä voisi poimia sellaisiakin helmiä kuin kalatiira, punakylkirastas ja pajulintu. Tässä kisassa ei tule ryppyjä otsaan! Voittajiksi selvisi vuonna 2011 Kohtuuden ystävät (Jukka Piispanen, Sami Timonen, Esko Strömmer, Toni Eskelin) 34 lajilla. Vuonna 2012 voiton vei joukkue

Kevätrallien 2011–2014 kisojen mitalistit.

2011		
1.	**Kypsät keijut:** Tuomo Jaakkonen, Heikki Tuohimaa, Vesa Heikkilä	153 lajia
2.	**Ääniharavat:** Jaakko Koistinen, Kari Varpenius, Pekka Kärenaho	150 lajia
	Chocolate Moose: Samuli Lehikoinen, Antto Mäkinen, Kari Soilevaara, Petri Lampila	150 lajia
2012		
1.	**Ihanat miehet retkellä:** Antti Vierimaa, Harry Nyström, Janne Aalto, Jari Kiljunen	165 lajia
2.	**Kardaani-Kari ja vahinkolaukaus:** Kari Soilevaara, Toni Uusimäki, Samuli Lehikoinen, Petri Lampila	159 lajia
3.	Keijuja ja koti-isiä: Heikki Tuohimaa, Tuomo Jaakkonen, Tuomas Väyrynen, Jouni Meski	157 lajia
2013		
1.	**Ihanat miehet kesäretkellä:** Harry Nyström, Antti Vierimaa, Antti Peuna, Janne Aalto	164 lajia
2.	**Epäpyhä kolminaisuus:** Samuli Lehikoinen, Harri Taavetti, Petri Lampila	157 lajia
3.	**Surnian ykkösremmi:** Kari Varpenius, Pekka Kärenaho, Juhani Suni, Jaakko Koistinen	147 lajia
2014		
1.	**Bombsäkert:** Petteri Lehikoinen, Samuli Lehikoinen, Petri Lampila, Kari Soilevaara, Harri Taavetti	167 lajia
2.	**”Vain vanhat uupuu”:** Tuomas Herva, Jorma Siira, Ville Suorsa, Kalle Hiekkanen	157 lajia
3.	**Keijukaiset:** Tuomo Jaakkonen, Tuomas Väyrynen, Heikki Tuohimaa	151 lajia

Ohhoh! (William Velmala, Petri Lampila, Samuli Lehikoinen) 50 lajilla. Kisaa ei järjestetty lainkaan vuosina 2013–2014.

Surnian syysralli

Surnian syysralli on syyskuun toisen viikonlopun (10.–15.9.) spontaani rallitapahtuma. Rallikunnat vaihtuvat vuosittain ja pohjustuksen merkitys on sitä kautta vähäinen. Sen sijaan päivän kunto nousee ratkaisevaksi ja tekee kisasta sitä kautta tavallaan arvostettavamman. Tulokset vaihtelevat vuosittain paljon, koska syyskuun puolivälin säät vaihtelevat paljon. Sadan lajin ylittäminen on tähän vuodenaikaan kova tulos.

Ässät kertovat totuuden kilpailun ratkaisuista ja huippuhetkistä. Ässiä on paljon osin sen takia, että osallistuvia joukkueita on ollut vain 6–7. Ässälajit myös vaihtelevat paljon vuosien välillä. Merkillepantavaa on ehkä se, että viime vuosina kovasti runsastunut taigauunilintu ei ollut ässä yhtenäkään vuonna 2011–13, tosin 2014 sitä ei nähty lainkaan. Ässien ulkopuolelta harvinaisuuksia olivat oikeastaan vain heinäkurppa 2013 ja sitruunavästäräkki 2014.

Hailuodon ralli

Hailuodon syysralli on kisattu perinteisesti syys–lokakuun vaihteessa, mutta 2013–14 haettiin vaihtelua ensin myöhäistämällä ajankohtaa kahdella viikolla ja sitten aikaistamalla kahdella kuukaudella. Tämän vaihtelun vuoksi tuloksia ei juuri kannata toisiinsa vertailla. Toki kunkin ajankohdan ässälista ja muut harvinaisuudet viestivät Hailuodon erinomaisuutta rallipaikkana läpi syksyn.

Lokakisa PPLY vs KPLY 1.–31.10.

Vuotuinen yhdistysten (Pohjois-Pohjanmaa vs Keski-Pohjanmaa) välinen lokakisa on mainio syysretkeilyn kannustaja. Tulospuolella ei yllätystä ollut sikäli, että PPLY on voittanut aina. Kun PPLY on sekä harrastajamäärältään että alueeltaan suurempi, on järjestys sinänsä odotettu.

Vuoden 2014 lajimäärät ovat kisahistorian ennätyksiä sekä yhteislajimäärän, PPLY:n että KPLY:n osalta.

Lokakuu on rarikuukausi ja ratkaisut syntyvät harvinaisuuksien ohella myös epätavallisista myöhästelijöistä. Ratkaisulajit ovat tällaisessa kahden ”joukkueen” kisassa automaattisesti ässiä. Ehkä mie-

Kevätrallien 2011–2014 harvinaisuuksia ja ässälajit.

2011	2012	2013	2014
HARVINAISIA LAJEJA (ässien lisäksi)			
Arosuohaukka	Niittysuohaukka	Niittysuohaukka	Niittysuohaukka
	Mustaleppälintu	Lampiviklo	Arosuohaukka
		Viitasirkkalintu	Avosetti
		Arosuohaukka	
ÄSSÄT (huutojärjestyksessä)			
Nokkavarpunen	Ruisrääkkä	Pähkinähakki	Pensassirkkalintu
Luhtahuitti	Huuhkaja	Kuovisirri	Kanahaukka
Lapasotka	Haarahaukka	Mustaotsalepinkäinen	Hiirihaukka
Piekana	Luotokirvinen	Sarvipöllö	Haarahaukka
Niittysuohaukka	Lyhytnokkahanhi	Tikli	Jänkäkurppa
Kiljukotka	Haahka	Mustatiira	Mustatiira
Pikkusieppo	Idänuunilintu	Kiljuhanhi	Kiljukotka
Kuukkeli	Tundrahanhi	Idänuunilintu	Pähkinänakkeli
Luhtakerttunen	Kirjosiipikäpylintu	Pyrstötiainen	Lapinkirvinen
Pulmussirri	Kultarinta	Lapinpöllö	Pikkujoutsen
Ruokki	Sinipyrstö	Luotokirvinen	Luhtakerttunen
Huuhkaja	Pulmussirri		Jalohaikara
	Pyrstötiainen		Nokkavarpunen
			Kultarinta
			Keräkurmitsa
			Hietatiira
			Viitasirkkalintu
			Leveäpyrstökihu
			Mandariinisorsa

lenkiintoisinta on kuitenkin listata kunkin vuoden harvinaisuudet, jotka kertovat oman tarinansa siitä, minkä tasoisilla paikoilla kisailu tapahtuu.

Talviralli

Talviralli järjestetään joulukuun alussa vapaavalintaisena neljän tunnin aikana ja liikkumiseen saa käyttää vain lihasvoimaa tai joukkoliikennevälineitä mukaan lukien Hailuodon lautta. Talvipolkeminen innoitti vuosina 2011–2014 15, 6, 8 ja 17 joukkuetta. Kilpailumuoto ja ajankohta ei varsinaisesti suosi harvinaisuuksia, mutta löytyy listoilta esimerkiksi punapyrstölepinkäinen (2011).

Kirjallisuus

Ojanen, M. & Rytkönen, S. 2014: Talvilinnut PPLY:n alueella Pihabongaus-tapahtuman tulosten valossa 2006–2012. – Aureola vsk 34: 170–173.

Ojanen, M. Rytkönen, S. & Tynjälä, M. 2014: Pihabongauksen tulokset PPLY:n alueelta 2012. – Aureola vsk 35: 186–188.

Ojanen, M. & Rytkönen, S. 2014: Pihabongauksen tulokset PPLY:n alueelta 2013. . – Aureola vsk 36 & 37: tämä vuosikirja.

Rannikko, K., Tapio, T. & Ojanen, M. 2014: Ensimmäiset 30 Tammikisaa 1984–2013 – Aureola vsk 34: 174–185.

Surnian syyrallien 2011–2014 mitalistit.

2011	**Raahe**	
1.	**Inolook:** Jouni Meski, Harri Taavetti	112 lajia
2.	**Joukkue nro 5:** Kari Varpenius, Heikki Tuohimaa	110 lajia
3.	**POP - Pohjois-Oulun Ponnistus:** Tapani Tapio, Erkki Sarviaho, Esa Hohtola, Ville Suorsa	94 lajia
2012	**Pyhäjoki ja Vihanti**	
1.	**Nro 6:** Kari Varpenius, Heikki Tuohimaa	91 lajia
2.	**Vahaajat:** Jouni Meski, Harri Taavetti	90 lajia
3.	**Lyhythäntäinen lintu:** Ville Suorsa, Tapani Tapio, Kari Rannikko, Erkki Sarviaho	80 lajia
2013	**Siikajoki**	
1.	**Nro 5:** Kari Varpenius, Heikki Tuohimaa	105 lajia
2.	**Ruskapunkut:** Harri Taavetti, Jouni Meski, Petri Lampila	95 lajia
3.	**Taktinen väärä:** Ville Suorsa, Tuomas Herva, Kari Rannikko, Esa Hohtola	94 lajia
2014	**Raahe**	
1.	**Nro 5:** Kari Varpenius, Heikki Tuohimaa	95 lajia
2.	**Peräänantamattomat:** Harri Taavetti, Antti Peuna, Mikko Ala-Kojola	86 lajia
3.	**Tapsan tahdit:** Tapani Tapio, Kari Rannikko, Erkki Sarviaho	79 lajia

Surnian syyrallien 2011–2014 ässät.

2011	2012	2013	2014
ÄSSÄT (Huutojärjestyksessä)			
punajalkahaukka	leppälintu	harmaasieppo	kanadanhanhi
mehiläishaukka	keltavästäräkki	pähkinähakki	mustalintu
mustapääkerttu	harmaahaikara	mustalintu	hiirihaukka
hernekerttu	lapinpöllö	liro	tundrakurmitsa
metso	harmaasieppo	fasaani	käki
pyrstötiainen	merisirri	varpuspöllö	pikkutikka
rantasipi	valkoviklo	punajalkaviklo	pohjantikka
pohjansirkku	hernekerttu	kaakkuri	pensastasku
huuhkaja	lapinkirvinen	mustakurkku-uikku	hemppo
pikkutikka	kalasääksi	jänkäkurppa	sinisuohaukka
harmaasorsa	metso	hiirihaukka	nuolihaukka
ruokokerttunen	lehtokurppa	mustapääkerttu	ruokokerttunen
turturikyyhky	pikkutikka	arosuohaukka	kaakkuri
tervapääsky	isokäpylintu	kuovisirri	lapasotka
lapintiira	suopöllö	peltosirkku	pulmussirri
lapasotka	lyhytnokkahanhi		törmäpääsky
suopöllö	kaakkuri		huuhkaja
kangaskiuru	pohjansirkku		piekana
valkoposkihanhi			hernekerttu
			mustapääkerttu

Hailuodon syysrallien 2011–2014 mitalistit.

2011	(1.10.2011)	
1.	**Eväät levällään:** Juhani Karvonen, Sami Kalliokoski, Aappo Luukkonen	91 lajia
2.	**Terveet tyypit:** Janne Aalto, Mikko Ala-Kojola, Miika Suojarinne	88 lajia
3.	**Tupla-Antti habajaballa:** Harry Nyström, Jari Kiljunen, Antti Peuna, Antti Vierimaa	86 lajia
2012	(29.9.2012)	
1.	**Napalminallet:** Antti Peuna, Antti Vierimaa, Mikko Ala-Kojola	85 lajia
2.	**Mehu-Janne ja tummat marsalkat:** Pirkka Aalto, Janne Aalto, Jari Kiljunen, Harry Nyström	82 lajia
3.	**Hymypojat:** Pekka Ruuska, Pekka Järvelä, Ilpo Kojola	80 lajia
2013	(13.10.2013)	
1.	**Paistetut Homeiset Silakat:** Harry Nyström, Mikko Ala-Kojola, Jari Kiljunen, Jani Varis	76 lajia
2.	**Akvaariolapset:** Pirkka Aalto, Janne Aalto, Antti Vierimaa	72 lajia
3.	**Käpykaara:** Tuomas Herva, Kalle Hiekkanen, Pauli-Pekka Österberg, Ville Suorsa	71 lajia
2014	(16.8.2014)	
1.	**Tili Nollilla:** Petri Lampila, Harri Taavetti, Samuli Lehikoinen	114 lajia
2.	**Santainen HaJaVa:** Harry Nyström, Jari Kiljunen, Jani Varis	109 lajia
3.	**Pinkki Tukaani:** Janne Aalto, Pirkka Aalto, Miika ”Potu” Suojarinne, Mikko Ala-Kojola	104 lajia

Hailuodon syysrallien 2011–2014 ässät.

1.10.2011	**29.9.2012**	**13.10.2013**	**16.8.2014**
ÄSSÄT (Huutojärjestyksessä)			
Merihanhi	Uuttukyyhky	Kurki	Valkoposkihanhi
Heinätavi	Lapinkirvinen	Haarapääsky	Mustalintu
Piekana	Merihanhi	Rautiainen	Viiriäinen
Kuovisirri	Suokukko	Pikkusirri	Lehtokurppa
Mustavaris	Ruokokerttunen	Isolepinkäinen	Mustapyrstökuiri
Kottarainen	Isosirri	Isolokki	Merikihu
Metsäkirvinen	Selkälokki	Sepelrastas	Uuttukyyhky
Pyrstötiainen	Pyrstötiainen	Kanahaukka	Käenpiika
Lapinkirvinen	Lyhytnokkahanhi	Metsähanhi	Pohjantikka
Hiirihaukka	Kuusitiainen		Kangaskiuru
Pyy	Taigauunilintu		Lapinkirvinen
Punakuiri			Mustapääkerttu
Harmaasieppo			Viiksitimali
Pajulintu			Mustavaris
Peukaloinen			Harvinaisuuksia
Pikkusirkku			Riuttatiira
Kirjosiipikäpylintu			
Ruskosuohaukka			
Pähkinänakkeli			
Pikkukäpylintu			
Isokäpylintu			
Harvinaisuuksia			
Arosuohaukka			
Isokirvinen			
Merisirri			

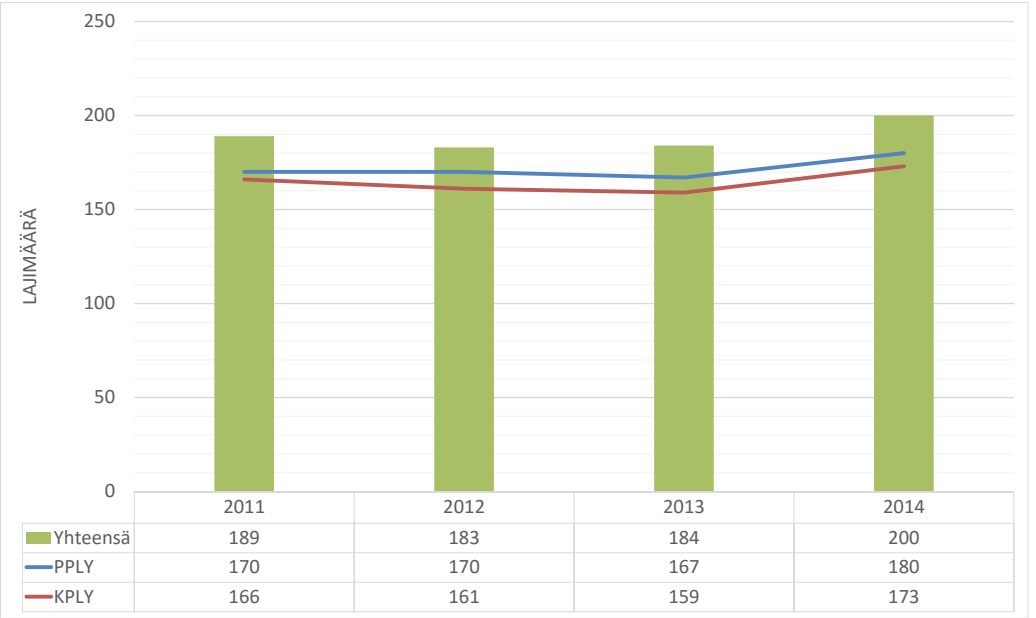

Lokakisan vuosittaiset tulokset ja yhteislajimäärä.

Lokakisan 2011–2014 ässät.

2011	2012	2013	2014
ÄSSÄT			
pikkujoutsen	pikkujoutsen	pikkujoutsen	pikkujoutsen
jääkuikkalaji	tunturihaukka	amerikanjääkuikka	amerikanjääkuikka
arosuohaukka	palsasirri	jääkuikka	jääkuikka
tunturihaukka	turturikyyhky	haarahaukka	suula
välimerenlokki	harjalintu	arosuohaukka	arosuohaukka
leveäpyrstökihu	taigakirvinen	tunturihaukka	tunturihaukka
isokirvinen	etelänsatakieli	leveäpyrstökihu	leveäpyrstökihu
taigakirvinen	mustaleppälintu	pikkukajava	isokihu
aavikkotasku	nunnatasku / rusotasku	etelänkiisla	grönlanninlokki
mustaotsalepinkäinen	hippiäisuunilintu	taigakirvinen	pikkukajava
mustaleppälintu	pikkusieppo	hippiäisuunilintu	turturikyyhky
mustapäätasku	pikkusirkku		tunturipöllö
hippiäisuunilintu			harjalintu
pikkusirkku			taigakirvinen
			virtavästäräkki
			mustaleppälintu
			nunnatasku
			hippiäisuunilintu
			ruskouunilintu
			pikkusieppo
			viitatiainen
			kuhankeittäjä

Talvirallien 2011–2014 kärkisijat.

2011		
1.	**Kempeleen pelikaanit:** Juhani Karvonen, Pietari Kinnunen	31 lajia
2.	Pekka Järvelä, Marja Järvelä	29 lajia
	Urpot(tomat): Antti Jaako, Elina Seppänen	29 lajia
2012		
1.	Antti Vierimaa	27 lajia
2.	Esa Aalto	24 lajia
3.	Antti Jaako ja Saku Lindgren	22 lajia
2013		
1.	Merja Ylönen	22 lajia
2.	Esa Aalto	22 lajia
3.	**OLSY:n retkikerho ”Neliveto”:** Kalle Hellström, Juha Hilska, Jouko Silvennoinen, Juho-Antti Tuhkanen	18 lajia
2014		
1.	Tapani Tapio	30 lajia
	Merimiehet: Esa Aalto ja Pauli-Pekka Österberg	30 lajia
3.	Kalle Hiekkanen	29 lajia
	Haahuilijat: Petri Haapala, Ari-Pekka Auvinen, Juha Repo	29 lajia

POHJOIS-POHJANMAAN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY

TOIMINTAKERTOMUS 2011

AIJA LEHIKOINEN

YLEISTÄ

Vuosi 2011 oli PPLY:n 38. toimintavuosi.

JÄSENISTÖ

Vuoden lopussa yhdistykseen kuului 264 aikuis-, 35 opiskelija-, 22 perhe- ja 5 ainaisjäsentä eli yhteensä 326 jäsentä. Jäsenmaksu oli 30/20 € aikuisjäseniltä (painettu/sähköinen Aureola), opiskelijoilta 25/15 € ja perhejäseniltä 5 €. Tukijäsenmaksu oli 50 €.

HALLITUS

Hallitus toimi vuoden 2010 kokoonpanolla marraskuuhun asti, eli puheenjohtajana oli Esa Aalto, varapuheenjohtajana Mikko Ojanen, sihteerinä Aija Lehikoinen ja muina jäseninä Ari-Pekka Auvinen, Markku Hukkanen, Aappo Luukkonen, Juha Markkola, Hanna Pulkkinen, Heikki Tuohimaa sekä Tuomas Väyrynen. Juha Markkola erosi hallituksesta marraskuussa 2011. Hallitus kokoontui päätösvaltaisena 8 kertaa. Jäsenet osallistuivat kokouksiin seuraavasti: Aalto 8, Ojanen 7, Lehikoinen 6, Auvinen 7, Hukkanen 2, Luukkonen 4, Markkola 7, Pulkkinen 6, Tuohimaa 2 ja Väyrynen 3 kertaa.

TOIMIHENKILÖT 2011

Arkistonhoitaja Matti Tynjälä, Aureolan päätoimittaja Tapani Tapio, BirdLife aluevastaava Tuomas Väyrynen, BirdLife-edustajat Esa Aalto, Markku Hukkanen ja Aappo Luukkonen, Jäsensihteeri, Aija Lehikoinen, Linnustonseurantavastaavat Tuomas Väyrynen (vakiolinjat) ja Esa Aalto (muut seurannat), Petovastaava Markku Hukkanen, Pönttömestari Juha Hilska, Retkivastaava Minna Mikkola, Ruokintapaikkavastaava Jukka Piispanen, Taloudenhoitaja Jari Heikkinen, Tauvon lintuasemat hoitajat Mikko Ojanen ja Matti Tynjälä, Vuoden laji -vastaava Mikko Ojanen, www-vastaavat Tapani Tapio, Ville Suorsa, Juha Hilska ja Juha Repo.

Toimikuntien kokoonpanot selviävät liitteestä 1.

YLEISÖKOKOUKSET

Yleisökokoukset pidettiin joka kuun toisena keskiviikkona (lukuun ottamatta kesä–elokuuta) klo 18 Oulun yliopiston salissa YB210. Kokousten osallistujamäärä vaihteli 17:sta 47:ään (vuosina 2009–2010 17–51), keskiarvon ollessa 34 henkilöä kuten edellisenäkin vuonna.

TAMMIKUU
- **Ari Kakko**: Vuoden 2010 kuvasatoa

HELMIKUU
- **Jorma Pessa, Juha Markkola ja Jari Heikkinen**: Atlaskartoituksen tulokset ja aikaansaannokset

MAALISKUU
- **Suvi Ponnikas**: Merikotkan populaatiogenetiikka Suomessa;
- **Markku Hukkanen**: Merikotkakannan seurantaa Pohjois-Pohjanmaan rannikolla

HUHTIKUU
- **Petri Lampila**: Harmaiden hanhien määrittäminen;
- **Pekka Järvelä**: Luonnonvalokuvaajien matkassa Equadorin Andeilla ja Galapagos-saarilla

TOUKOKUU
- **Aleksi Lehikoinen**: Linnustonseuranta – laskennoista tuloksiin;
- **Timo Metsänen & Riku Halmeenpää**: MAALI-hanke

SYYSKUU
- **Kari Koivula**: Kahlaajien suojelua ja tutkimusta Perämeren rannoilla;
- **Harri Taavetti**: Syyspukuisten kahlaajien määrittäminen

LOKAKUU
- **Ahti Putaala**: Riekkokantojen hoito

MARRASKUU
- **Toni Uusimäki**: Livingstonen ja Stanleyn jalanjäljillä

JOULUKUU

Talvirallin tulosten julkistaminen; **Petri Lampila**: Pohjois-Suomen määrittäjämestaruus -kuvakisa

JULKAISUTOIMINTA JA TIEDOTTAMINEN

Vuonna 2011 julkaistiin Aureolan vuosikerta 31. Edellisessä vuosikerrassa oli ilmennyt hajoamisongelma, joka johtui viasta painopaikan liimakoneissa. Hajonneiden lehtien tilalle postitettiin uudet sitä pyytäneille jäsenille.

Tiedonvälitystä hoidettiin yhdistyksen kotisivuilla osoitteessa www.pply.fi, Tiira-lehden yhdistyspalstalla sekä yhdistyksen sähköpostilistalla. Jäsenten antamia haastatteluja ja tekemiä artikkeleita julkaistiin mm. Kalevassa ja YLEn alueuutisissa.

SUOJELU

Vuonna 2011 suojelutoimikunta antoi 18 lausuntoa tai mielipidettä, jotka löytyvät osoitteesta www.pply.fi/lausuntoja. Kokouksia toimikunta piti viisi. Toimikunnan jäsenet osallistuivat muun muassa Oulun kaupungin rantakenttätyöryhmän, Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suostrategian neuvottelukunnan, WWF Suomen kiljuhanhityöryhmän ja Siikajoen merituulivoimapuiston ohjausryhmän työhön. Sanginjoen suojeluun liittyvä julkinen keskustelu oli vilkasta etenkin aivan vuoden lopussa.

Loukkaantuneiden lintujen hoitoringille tuli yhteydenottoja yhteensä noin 85. Kahta viidesosaa linnuista voitiin auttaa onnistuneesti.

TUTKIMUS JA SEURANTA

BirdLife Suomen vuoden laji 2011 oli kuovi. Lajivastaavana ja lukurengastuksen koordinoijana toimi yhdistyksemme alueella Mikko Ojanen. Kuovihavaintoja kirjattiin PPLY:n alueella TIIRAan noin 1000 riviä. Emoja ja poikasia rengastettiin lukurenkailla muutamia kymmeniä, ja lukurengastus jatkuu kesällä 2012.

MAALI-hankkeeseen sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suo-ohjelmaan liittyen kesällä 2011 PPLY:n ja Tringa ry:n jäsenet kartoittivat suolajeja yhteensä 33 Pohjois-Pohjanmaan suolta.

28.–29.5. järjestettiin suoviikonloppu, jonka aikana kartoitettiin osa soista. Kartoitettujen soiden kirjo oli suuri ja yhteensä kartoituksessa havaittiin 52 suolajia. Kartoitukseen osallistui 23 henkilöä. Raportoinnista vastasi Juha Repo ja koordinoijana toimi Ari-Pekka Auvinen. Kartoitetuista soista linnustollisesti merkittävimmiksi todettiin mm. Muhos–Utajärven Lääväsuo, Yli-Iin Järvisuo, Iin Polvisuo, Pudasjärven Epäilyksensuo ja Oulun Röytänsuo. MAALI-hankeeseen saatiin rahoitusta Pohjois-Pohjanmaan liitolta ja Vuokon Luonnonsuojelusäätiöltä.

Suurkatsaus vuosien 1997–1998 lintuhavainnoista julkaistiin keväällä 2011. Heti tämän jälkeen havaintotoimikunta aloitti seuraavan katsauksen kokoamisen. Kyseessä oli vuoden 2004 katsaus, jonka kirjoitustyö saatiin päätökseen loppuvuoden aikana.

Oulun kaupungin jätehuollolle tehtiin raportti Ruskon kaatopaikan lintuhavainnoista. Yhdistys teki konsulttityönä TuuliSaimaa OY:n toimeksiannosta Haukiputaan Martinniemen.luontoselvityksen.

LINTURALLIT JA RETKET

Rallitoimikunta järjesti mm. tammirallin, kevätrallin, Hailuodon syysrallin ja talvirallin.

Retkikummitoimikunnan tapahtumia olivat kevättalviset lintukävelyt Hupi- ja Hietasaarilla, tutustuminen Oulun yliopiston eläinmuseon tutkimuskokoelmiin, petolintukierros eläinmuseolla, Pihabongaus-tapahtuma Villa Pukkilan pihassa, aamuvirkkujen linturetket, kevätmuuton tarkkailupisteet, lasten lintuleiri, talkoot sekä pöllö-, hanhi- ja kurkiretket.

MUU TOIMINTA

Pönttömestari järjesti Oulussa kevään 2011 aikana viisi linnunpönttöjen nikkarointi-iltaa. Osaa illoista mainostettiin myös Patela–Herukka–Rajakylä -ympäristötyöryhmän kautta alueen asukkaille. Pikkulinnunpönttöjä valmistui, samalla lintuharrastuksesta jutustellessa, yhteensä 9kpl. Linnunpönttöjä on tarjottu myyntiin osin yhteistoiminnassa OLSY:n kanssa. Myytävänä on ollut pikkulintujen-, kottaraisen- ja varpuspöllönpönttöjä.

BirdLife Suomen Tornien taisto pidettiin 7.5.2011. PPLY:n alueella kisaan osallistui 31 joukkuetta 16 kunnassa. PPLY:n joukkue Lumijoen Sannanlahdella ylsi kisan 19. sijalle 93 lajilla. Yhdistyksen alueen parhaan tuloksen, 95 lajia, jakoi kaksi joukkuetta: Tornipöllöt Pyhäjoen Parhalahden tornissa sekä Karinkukot Raahen Pitkäkarin tornissa.

Kahlaajien pesimäympäristöjen raivaustalkoita järjestettiin Tauvon Munahiedalla 17.9. sekä Oritkarissa 24.9. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen toimeksiannosta. Yhteensä talkoisiin osallistui 25 henkilöä.

Talvikuukausina yhdistys ruokki lintuja Oulun Hietasaaressa Villa Pukkilan tontilla.

YHTEISTOIMINTA MUIDEN JÄRJESTÖJEN KANSSA

BirdLife Suomen edustajistoviikonloput pidettiin Kouvolassa 19.–20.3. ja Salossa 19.–20.11. Kou-

volan kokouksessa käsiteltiin mm. MAALI-hanketta, Salossa BirdLifen paikallistoimintamallia, TIIRA-palvelun tulevaisuutta, BirdLife-kyselyn tuloksia ja nuorten osallistumista järjestötoimintaan. Ari-Pekka Auvinen osallistui BirdLife Suomen suojelutoimikuntaan.

PPLY osallistui Oulussa toimivien luonto- ja luontoharrastusjärjestöjen yhteiseen, lapsille suunnattuun ”Löydä luonnollinen harrastus” -tapahtumaan 31.5. Ainolanpuistossa. PPLY:tä ja lintuharrastusta esittelevästä pisteestä vastasivat Jari Heikkinen ja Jouni Pikkarainen.

Liminganlahden ystävät ry:n hallituksessa toimi PPLY:n edustajana Satu Lampila.

Yhdistys osallistui Kokkolassa pidettyyn Perämeren Open -jalkapalloturnaukseen. Sijoitus 4/5. PPLY osallistui aktiivisesti Oulun Sanginjoen ulkometsän suojelua ajavaan kansanliikkeeseen yhdessä OLSY:n, Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiirin ja Luonto-Liiton Pohjois-Suomen piirin kanssa.

TALOUS

Yhdistyksen tulot muodostuivat jäsenmaksuista, talkootoiminnasta, havaintojen myynnistä, konsulttitöistä, kuukausikokousten kahvituloista, julkaisutoiminnasta (jäsenlehti, kalenteri) ja linnunpönttöjen myynnistä.

Menot koostuivat pääasiassa yhdistystoiminnan kuluista.

TAUVON LINTUASEMA

Siikajoen Tauvon lintuaseman hoidosta vastasivat Mikko Ojanen ja Matti Tynjälä. Lintuaseman hoitajat huolehtivat aseman tutkimusten järjestelyistä. Yhdistyksen jäseniä osallistui aseman miehitykseen sekä havainnointi- että rengastustoiminnassa.

Toimintakertomus kokonaisuudessaan liitteineen löytyy yhdistyksen WWW-sivuilta.

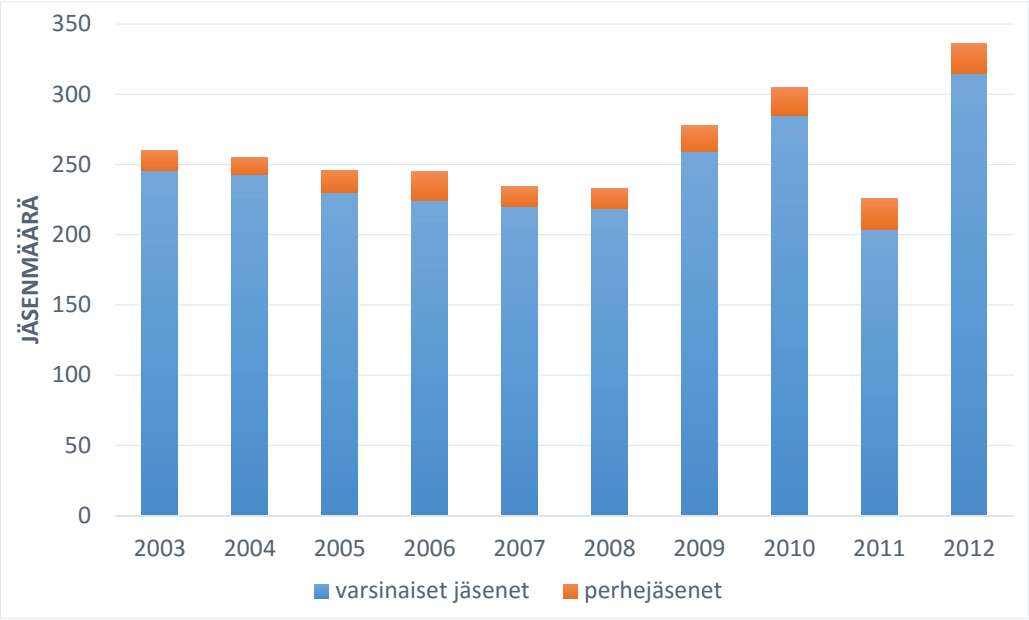

PPLY:n jäsenmäärän kehittyminen.

POHJOIS-POHJANMAAN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY

TOIMINTAKERTOMUS 2012

AIJA LEHIKOINEN

YLEISTÄ

Vuosi 2012 oli PPLY:n 39. toimintavuosi.

JÄSENISTÖ

Vuoden lopussa yhdistykseen kuului 274 aikuis-, 36 opiskelija-, 21 perhe- ja 5 ainaisjäsentä eli yhteensä 336 jäsentä. Jäsenmaksu oli 30/20 € aikuisjäseniltä (painettu/sähköinen Aureola), opiskelijoilta 25/15 € ja perhejäseniltä 5 €. Tukijäsenmaksu oli 50 €.

HALLITUS

Hallituksen kokoonpano vuonna 2012 oli seuraava: puheenjohtajana Esa Aalto, varapuheenjohtajana Mikko Ojanen, sihteerinä Aija Lehikoinen ja muina jäseninä Ari-Pekka Auvinen, Markku Hukkanen, Jyrki Lukkari, Aappo Luukkonen, Pekka Roine sekä Tuomas Väyrynen. Hallitus kokoontui päätösvaltaisena 7 kertaa. Jäsenet osallistuivat kokouksiin seuraavasti: Aalto 9, Ojanen 7, Lehikoinen 5, Auvinen 8, Hukkanen 4, Lukkari 7, Luukkonen 0, Roine 7 ja Väyrynen 2 kertaa.

TOIMIHENKILÖT 2012

Arkistonhoitaja Matti Tynjälä, Aureolan päätoimittaja Tapani Tapio, BirdLife aluevastaava Tuomas Väyrynen, BirdLife-edustajat Esa Aalto, Aija Lehikoinen, Pekka Roine ja Hanna-Riikka Ruhanen, Jäsensihteeri Aija Lehikoinen, Linnustonseurantavastaavat Tuomas Väyrynen (vakiolinjat) ja Esa Aalto (muut seurannat), Petovastaava Markku Hukkanen, Pönttömestari Juha Hilska, Retkivastaava Minna Mikkola, Ruokintapaikkavastaava Jukka Piispanen, Taloudenhoitaja Jari Heikkinen, Tauvon lintuasemat hoitajat Mikko Ojanen ja Matti Tynjälä, Vuoden laji –vastaava Teemu Saarenpää, www-vastaavat Tapani Tapio, Ville Suorsa, Juha Hilska ja Juha Repo.

Toimikuntien kokoonpanot selviävät liitteestä 1.

YLEISÖKOKOUKSET

Yleisökokoukset pidettiin joka kuun toisena keskiviikkona (lukuun ottamatta kesä-elokuuta) klo 18 Oulun yliopiston salissa YB210. Kokousten osallistujamäärä vaihteli 22:sta 66:een (vuosina 2009-2011 17-51), keskiarvon ollessa 32 henkilöä. Vuoden aikana lanseerattiin Internetin välityksellä toimiva etäyhteys kokouksiin. Kokeilu onnistui mainiosti ja etäyhteyden välityksellä osallistujia kokouksissa, joista tieto on tilastoitu, oli 4-15 (keskiarvo 10).

JULKAISUTOIMINTA JA TIEDOTTAMINEN

Vuonna 2012 julkaistiin Aureolan vuosikerrat 32 ja 33. Viimeisimmän Aureolan reilusta 300 tilaajasta sähköisen version tilasi 140. Aureolan julkaisurästejä on tällä hetkellä kolme (vuosikerrat 34-36 eli vuodet 2009–2011) ja havaintokatsausten rästejä kuusi (vuodet 2005–2010). Tavoitteena on purkaa rästit kahden vuosikirjan vuositahdilla.

Tiedonvälitystä hoidettiin yhdistyksen kotisivuilla osoitteessa www.pply.fi, Tiira-lehden yhdistyspalstalla sekä yhdistyksen sähköpostilistalla. Jäsenten antamia haastatteluja ja tekemiä artikkeleita julkaistiin mm. Kalevassa ja YLEn alueuutisissa.

SUOJELU

Vuonna 2012 suojelutoimikunta antoi lausuntoja tai mielipiteitä 7 (edellisinä vuosina 18 ja 20), joista erityismaininnan ansaitsee lokakuussa Pohjois-Pohjanmaan liitolle annettu lausunto Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan 1. vaihekaavan luonnoksesta. Lausunnot löytyvät osoitteesta www.pply.fi/lausuntoja. Toimikunnan jäsenet osallistuivat mm. Oulun kaupungin rantakenttätyöryhmän, Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suostrategian neuvottelukunnan, WWF Suomen kiljuhanhityöryhmän, Sanginjoki-liikkeen ja BirdLife Suomen suojelutoimikunnan työhön.

Tuulivoimahankkeiden osalta vuosi oli jonkinlainen välivuosi. Uusia turvetuotantohankkeita oli vireillä aikaisempaa vähemmän, mutta soiden

käytön yleisen suunnittelun osalta vuoden aikana tapahtui paljon. Maakuntakaavaan liittyen PPLY käynnisti vuoden lopulla maakunnan tärkeimpien lintujen muuttoreittien ja levähdysalueiden tunnistamiseen ja rajaamiseen tähtäävän hankkeen Pohjois-Pohjanmaan liiton rahoituksella.

Sanginjoen metsäalueen suojelemiseen tähtäävän toiminnan osalta vuosi oli hyvin aktiivinen. PPLY oli mukana alueen hakkuita vastustaneissa mielenosoituksissa ja tähän liittyneessä julkisessa keskustelussa sekä yhdessä muiden luontojärjestöjen kanssa ympäristöministeriölle jätetyssä esityksessä Sanginjoen kansallispuiston perustamisesta.

Oulun kaupungin rantakenttätyöryhmä jatkoi toimintaansa. Kesällä uhanalaisten kahlaajien pesintää seurattiin ja sataman kanssa oltiin yhteydessä pesintöjen suojelemiseksi. Syksyllä Oritkarissa ja Vihreäsaaressa hoidettiin kahlaajien pesimäympäristöjä.

Loukkaantuneiden lintujen hoitoringin toiminta jatkui aktiivisena. Yhteydenottoja ringille tuli arviolta yli sata, joka on jonkin verran enemmän kuin vuotta aiemmin.

TUTKIMUS JA SEURANTA

BirdLife Suomen vuoden laji 2012 oli mustakurkku-uikku. Lajivastaavana toimi yhdistyksemme alueella Teemu Saarenpää. Mustakurkku-uikkuhavaintoja kirjattiin PPLY:n alueella TIIRAan 147 riviä. Kuovin, vuoden lajin 2011, lukurengastus jatkui kesällä 2012.

MAALI-hanketta varten tehtiin linnustokartoituksia kesäkuussa yhteensä 35 suolla. Vuoden lopulla tehtiin yhteenvetoa vuosien 2011–2012 kartoituksista ja suunniteltiin raportointia ja MAALI-suoalueiden rajaamista.

LINTURALLIT JA RETKET

Rallitoimikunta järjesti tammi-, kevät-, kesä-, Hailuodon ja talvirallin. Surnia järjesti lisäksi Raahen seudun syysrallin.

Vuoden 2012 kuukausikokousten ohjelma:

TAMMIKUU / 35 henk.
Kuukauden määritysvinkki: urpiainen ja tundraurpiainen (**Petri Lampila**)
Esa Hohtola: Puoli vuotta Australiassa, linturetkeilyä työn lomassa

HELMIKUU / 25 henk.
Kuukauden määritysvinkki: isolokki ja grönlanninlokki (**Juha Markkola**)
Jukka Hintikka: Totuus taviokuurnasta: Suomen lintujen nimistä ennen ja nyt

MAALISKUU / 66 henk.
Info uusien PPLY-pinnojen veikkauskisasta
Kuukauden määritysvinkki: Petojen pesillä (**Markku Hukkanen**)
Pekka Helo: Viisi vuosikymmentä pöllöjen kummisetänä

HUHTIKUU / 37 henk. + 13 etäosallistujaa netissä
Ulla Matturi: Liminganlahden luontokeskuksen uudet tuulet
Tuomo Jaakkonen: PPLY:n alueen seuraavat uudet lajit - veikkauskisan tilastot
Petri Lampila: 10 seuraavaa PPLY-pinnaa ja niiden määrittäminen

TOUKOKUU / 23 henk.
Infoa MAALI-hankkeesta
Kuukauden määritysvinkki: Kesäyön äänimaisema (**Seppo Rytkönen**)
Juhani Karvonen: Ohjeita maastohavaintojen kirjaamiseen

SYYSKUU / 35 henk. + 15 etäosallistujaa netissä
Kuukauden määritysvinkki: Idäntiltaltti (**Petri Lampila**)
Jouni Pursiainen: Uusi-Seelanti

LOKAKUU / 24 henk. + väh. 4 etäosallistujaa netissä
Antti Paasivaara: Pohjois-Pohjanmaan metsähanhien mukana muutolla ja vähän muuallakin

MARRASKUU / 22 henk.
Kuukauden määritysvinkki: Loppusyksyisen Perämeren kätkemää (**Juha Markkola**)
Tuomo Jaakkonen: Taviokuurnan rengastuksesta

JOULUKUU / 23 henk. + 24 etäosallistujaa netissä
Petri Lampila: Vinkkejä määrityskisaan
Tuomo Jaakkonen: Pohjois-Suomen määrittäjämestaruus -kuvakisa

Retkikummitoimikunnan tapahtumia olivat Villa Pukkilan pihassa järjestetty pihabongaustapahtuma BirdLife Suomen Pihabongaus-päivänä, Hupisaarten lintukävely, aamuvirkkujen linturetket, hanhiretket Oulun lähipelloille pyörällä ja bussilla (pääjärj. OLSY), retket Vihantiin sekä Karjoneva–Konttikankaan suojelualueelle, kevät- ja syysmuuton seuranta ja opastus, Lasten lintuleiri ja tutustuminen Oulun eläinmuseoon. Tapahtumat kokosivat yhteensä noin 180 osallistujaa.

Syksyllä 15.10. alkaen maanantaisin Oulun normaalikoululla pidettyyn lasten lintukerhoon osallistui 6 alakouluikäistä tyttöä. Lintukerhon ohjaajana toimi Tiina Sihto. Kerhoon saatiin avustusta Oulun kaupungilta 300 euroa, jotka käytettiin laadukkaan kiikarin hankintaan kerhon käyttöön.

MUU TOIMINTA

Yhdistyksen linnunpönttövaraston loppuja myytiin vuoden aikana pois. Kaupaksi meni kaksi kottaraispönttöä ja neljä varpuspöllönpönttöä. Pönttömestari oli avustamassa Oulun luonnonsuojeluyhdistyksen lasten luontokerhossa Herukassa, missä nikkaroitiin syksyn aikana kahdeksan lintujen ruokinta-automaattia. Syksyllä järjestettiin pöntötysretki, jossa vietiin kolme varpuspöllönpönttöä Oulun Piispanleton- ja Karinkannanpuistoon.

BirdLife Suomen Tornien taisto -kisa pidettiin 5.5. PPLY:n alueella kisaan osallistui 30 joukkuetta. PPLY:n joukkue Lumijoen Sannanlahden tornissa ylsi kisan 32. sijalle 84 lajilla. Yhdistyksen alueen parhaan tuloksen, kisan viides sija 95 lajilla, sai joukkue ”Piirin Porukka” Pyhäjoen Parhalahdella.

Kahlaajien pesimäympäristöjen raivaustalkoita järjestettiin 1.9. ja 15.9. Tauvon Ulkonokalla. Talkoisiin osallistui 12 henkilöä.

Talvikuukausina yhdistys ruokki lintuja Oulun Hietasaaressa Villa Pukkilan tontilla.

Jäsenille välitettiin 980 kg BirdLife Suomelta hankittua mantelia kevättalvella ja syksyllä.

YHTEISTOIMINTA MUIDEN JÄRJESTÖJEN KANSSA

BirdLife Suomen edustajistoviikonloput pidettiin Joensuussa 18.3. ja Porvoossa 24.-25.11. Paikalla olivat Joensuussa PPLY:n edustajina Esa Aalto, Pekka Roine ja Hanna-Riikka Ruhanen ja Porvoossa Esa Aalto ja Pekka Roine. Kokouksissa käsiteltiin mm. ajankohtaisia suojeluasioita, jäsenyhdistysten lehtien digitointia ja työllistämistä yhdistystoiminnassa.

16.10. järjestettiin vesilintujen tunnistusilta Oulussa yhteistyössä Suomen Metsästäjäliiton Oulun piirin kanssa.

Liminganlahden ystävät ry:n hallituksessa toimi PPLY:n edustajana Satu Lampila.

TALOUS

Yhdistyksen tulot muodostuivat jäsenmaksuista, talkootoiminnasta, havaintojen myynnistä, konsulttitöistä, kuukausikokousten kahvituloista, julkaisutoiminnasta (jäsenlehti) ja oheistuotteiden (linnunpöntöt, hihamerkit) myynnistä.

Menot koostuivat pääasiassa yhdistystoiminnan kuluista. Jäsenlehden painatus on suurin yksittäinen menoerä.

TAUVON LINTUASEMA

Siikajoen Tauvon lintuaseman hoidosta vastasivat Mikko Ojanen ja Matti Tynjälä. Lintuaseman hoitajat huolehtivat aseman tutkimusten järjestelyistä. Yhdistyksen jäseniä osallistui aseman miehitykseen sekä havainnointi- että rengastustoiminnassa.

Toimintakertomus kokonaisuudessaan liitteineen löytyy yhdistyksen WWW-sivuilta.

YHTEYSTIEDOT

POHJOIS-POHJANMAAN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY

Postiosoite: PL 3000, 90014 OULUN YLIOPISTO
Internet: http://www.birdlife.fi/pply/, **sähköposti:** pply@pply.fi

Hallitus 2015

Puheenjohtaja	**Risto Tornberg**	ristotorn@gmail.com puh. 044-5455005 Painijantie 1, 90650 Oulu
Varapuheenjohtaja	**Annamari Markkola**	annamari.markkola@com puh. 040-8292103 Sauvojantie 3 C as. 10, 90560 Oulu
Sihteeri	**Taru Suninen**	taru.suninen@gmail.com puh. 045-1261994 Tellervontie 2 A 15, 90570 Oulu
Jäsen	**Ari-Pekka Auvinen**	aripekka00@hotmail.com puh. 050-4133403 Vaiverotie 7, 90630 Oulu
Jäsen	**Petri Haapala**	petri.haapala@aapa.fi puh. 040-5735284 Märssytie 1 A 7, 90560 Oulu
Jäsen	**Juhani Latvala**	ainojajuhani.latvala@gmail.com puh. 040-5770635 Niskakankaantie 190, 85500 Nivala
Jäsen	**Juha Repo**	juha.repo@pp3.inet.fi puh. 050-3824294 Rentukkatie 7 as 5, 90580 Oulu
Jäsen	**Pekka Roine**	roinepekka@gmail.com puh. 0400-541361 Uistintie 19, 90550 Oulu
Jäsen	**Heli Suurkuukka**	heli.suurkuukka@oulu.fi puh. 050-5716933 Pihkatie 6 C 13, 90800 Oulu
Jäsen	**Pauli-Pekka Österberg**	t0ospa@student.oamk.fi puh. 040-9605375 Kalliotie 20 A27, 90500 Oulu

Muut toimihenkilöt

Arkistonhoitaja:	Matti Tynjälä *(matti.tynjala@oulu.fi)*
Aureolan päätoimittaja:	Tapani Tapio *(aureola.pply@gmail.com)*
BirdLife aluevastaava:	Tuomas Väyrynen *(tuomasantti.vayrynen@gmail.com)*
BirdLife-edustajat:	Esa Aalto, Annamari Markkola, Pekka Roine, Heli Suurkuukka
Lintualuevastaava:	Heli Suurkuukka *(heli.suurkuukka@oulu.fi)*
Jäsensihteeri:	Taru Suninen *(taru.suninen@gmail.com)*
Petovastaava:	Markku Hukkanen *(mhukkanen@dnainternet.net)*
Ruokintapaikkavastaava:	Jukka Piispanen *(jukka.piispanen@palolapiispanen.fi)*
Taloudenhoitaja:	Juha Repo *(juha.repo@pp3.inet.fi)*
Tauvon lintuaseman hoitajat:	Mikko Ojanen, Matti Tynjälä
Tiedottaja:	Pauli-Pekka Österberg *(t0ospa00@students.oamk.fi)*
Www-vastaavat:	Tapani Tapio *(webmaster.pply@gmail.com)* ja Ville Suorsa *(vilsu@villesuorsa.fi)*

Toimikunnat

Aluerariteettikomitea - ARK: Juhani Karvonen (pj, *ark.pply@gmail.com*), Tapani Tapio (siht.), Sami Kalliokoski, Antti Peuna, Antti Vierimaa

Aureolan toimitusneuvosto: Tapani Tapio (pj, *tapani.tapio@gmail.com*), Esa Hohtola, Juha Markkola, Mikko Ojanen, Pekka Rahko, Ville Suorsa, Elja Herva

Havaintotoimikunta: Mikko Ojanen (pj, *mikko.ojanen@windowslive.com*), Ville Suorsa, Tapani Tapio, Heikki Tuohimaa, Matti Tynjälä, Tuomas Väyrynen

Hoitorinki: Ari-Pekka Auvinen (pj, *aripekka00@hotmail.com*), Esa Aalto, Antero Autio, Esa Hohtola, Reijo Jussilainen, Sami Kalliokoski, Przemyslaw Krawinski, Juha Markkola, Iiris Poukkanen, Erik Saarnio, Jani Suua, Heli Suurkuukka, Heikki Tuohimaa, Tanja Tuomikoski

Linnustonseurantatoimikunta: Esa Aalto (pj, talvilintulaskennat, *esaalto@hotmail.com*), Tuomas Väyrynen (linjalaskennat), Heli Suurkuukka (vesilintulaskennat), Mikko Ojanen (pesäkortit), Aija Lehikoinen (ruokintapaikkaseuranta), Ari-Pekka Auvinen

Lintualuetoimikunta: Heli Suurkuukka (pj, *heli.suurkuukka@oulu.fi*), Esa Aalto, Ari-Pekka Auvinen, Petri Haapala, Arto Niemi, Juha Repo, Hanna-Riikka Ruhanen

Ohjelmatoimikunta: Esa Hohtola (pj, *esa.hohtola@oulu.fi*), Samuli Lehikoinen, Jyrki Lukkari, Annamari Markkola, Jouni Pursiainen

Rallitoimikunta: Pekka Roine (pj, *roinepekka@gmail.com*) Harry Nyström, Jouni Pursiainen, Pauli-Pekka Österberg

Retkikummitoimikunta: Minna Mikkola (pj, *minnamik@hotmail.com*), Esa Aalto, Ari-Pekka Auvinen, Tuomo Jaakkonen, Sami Kalliokoski, Samuli Lehikoinen, Annamari Markkola, Juha Markkola, Harry Nyström, Mikko Ojanen, Pekka Roine, Hanna-Riikka Ruhanen, Heli Suurkuukka, Tea Swanljung, Pauli-Pekka Österberg

Suojelutoimikunta: Ari-Pekka Auvinen (pj, *aripekka00@hotmail.com*), Esa Aalto, Petri Haapala Markku Hukkanen, Juhani Latvala, Aija Lehikoinen, Aappo Luukkonen, Annamari Markkola, Mikko Ojanen, Veli-Matti Pakanen, Juha Repo, Pekka Roine, Hanna-Riikka Ruhanen, Risto Tornberg, Taru Suninen, Ville Suorsa, Heli Suurkuukka, Heikki Tuohimaa, Tuomas Väyrynen, Jukka Österberg, Pauli-Pekka Österberg

Tiiran yhdistyskäyttäjät: Matti Tynjälä (pj, *matti.tynjala@oulu.fi*), Ari-Pekka Auvinen, Juhani Karvonen, Petri Lampila, Seppo Rytkönen, Ville Suorsa, Tapani Tapio, Heikki Tuohimaa, Tuomas Väyrynen

PPLY on BirdLife Suomen jäsenyhdistys

TILAUS JA JAKELU

Jaetaan Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen jäsenille.

Tilaushinta 25 €, sähköinen lehti 10 €.

Tilaukset yhdistyksen jäsensihteerille:
Taru Suninen, taru.suninen@gmail.com,
puh. 045-1261994

Lehteä ilmestyy yksi numero vuodessa.

ILMOITUSTEN HINNAT

Sisäkansi:	koko sivu	175 x 250 mm	225 €,
	puoli sivua	175 x 125 mm	150 €
Sisäsivut:	koko sivu	175 x 250 mm	150 €,
	puoli sivua	175 x 125 mm	100 €,
	tai sopimuksen mukaan.		

ILMOITUSMYYNTI

Tapani Tapio, aureola.pply@gmail.com,
puh. 050-3725186

LIITY PPLY:N JÄSENEKSI!

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen jäsenenä saat lintuharrastuksesta enemmän irti. Yhdistyksen opastetuilla linturetkillä ja tapahtumissa sekä kuukausikokouksissa saat runsaasti tuoretta lintutietoutta ja pääset tutustumaan muihin harrastajiin. Jäsenenä saat yhdistyksen Aureola-vuosikirjan ja jäsentiedotteita, saat Tiiran jäsenominaisuudet käyttöösi sekä BirdLife Suomen jäsenyyden ja neljästi vuodessa ilmestyvän Tiira-lehden. BirdLife lahjoittaa kaikille uusille jäsenille Kuukkelin kaltaiset -lintuharrastusoppaan sekä BirdLife Suomen havaintovihon, joiden avulla pääset harrastuksesi alkuun ja saat hyviä vinkkejä harrastukseen sekä havaintojesi kirjaamiseen.

Jäsenmaksun maksamalla olet myös mukana tukemassa lintujen suojelua niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin.

Liittyminen on helppoa

PPLY:n jäseneksi voit liittyä internetissä BirdLife Suomen kotisivuilla osoitteessa http://www.birdlife.fi/liitytaitue/liity_lintuyhdistykseen.shtml. Voit liittyä jäseneksi myös PPLY:n internetsivujen etusivulta www.birdlife.fi/pply löytyvän linkin kautta. Täytä lomakkeen kentät yhteystiedoillasi ja valitse pudotusvalikosta jäsenyhdistykseksi Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. Yhteystietojen ilmoittamisen jälkeen lähetämme sinulle tervetuliaispostia ja pankkisiirron jäsenmaksun suoritusta varten. Lisätietoja liittymisestä saat yhdistyksen jäsensihteeriltä: Taru Suninen taru.suninen@gmail.com, puh. 045-1261994.

Linnustonsuojelurahasto

PPLY on perustanut suojelurahaston. Sen tarkoituksena on linnustonsuojelutyön tukeminen yhdistyksen toimialueella. Rahastoon voi lahjoittaa pankkitilimme (FI82 4600 2020 1028 12) kautta, maksun viitteeksi teksti *”Lahjoitus suojelurahastoon”*.

Yhdistyksen jäsenmaksut vuodelle 2016

- aikuiset	41 € (paperinen Aureola) tai 24 € (sähköinen Aureola)
- opiskelijat ja koululaiset	35 € (paperinen Aureola) tai 18 € (sähköinen Aureola)
- perheenjäsenet	5 € (ei sisällä Aureolaa)
- tukijäsenmaksu	50 € (paperinen Aureola)

Omistaja-asiakkaana omistat palan pankistasi

Oulun Osuuspankki on suomalainen pankki, joka syntyi yli 100 vuotta sitten asiakkaitaan varten ja heidän omakseen. Vielä tänäkin päivänä pankin omistamme vain me, paikalliset omistaja-asiakkaat.

Pankin omistaja-asiakkaana omistat osan pankistasi ja samalla hyödyt parhaista eduistamme. Se on hyvä ja kannattava sijoitus tulevaisuuteen!

Liity jo tänään! Varaa aika OP Oulun Puhelinpalvelusta, numerosta 010 2535 014 tai netissä osoitteessa op.fi/oulu ja tule käymään.

Yhdessä hyvä tulee.

OP Oulu

Puhelu OP Ryhmän 010-numeroon maksaa 0,0835 e/puhelu+0,07 e/min kotimaan kiinteän verkon lankaliittymästä ja 0,0835 e/puhelu+0,17 e/min matkapuhelinliittymästä (hinnat sis. ALV:n).

Palautusosoite:
PL 3000, 90014 OULUN YLIOPISTO

BA2
Itella Posti Oy

A6K

Itella Green